

Raftul Denisei

Ellis Avery

Foc în pavilionul de ceai

roman

HUMANITAS fiction

ELLIS AVERY

Foc în pavilionul de ceai

Original: *The Teahouse Fire*

Traducere din limba engleză şi note de
IRINA BOJIN
Editura Humanitas
2008

Scriitoarea americană Ellis Avery s-a născut în 1972 în New York. Dragostea pentru cultura şi tradiţiile japoneze îi este inoculată de mama ei, astfel că, la şaisprezece ani, adolescenta Avery călătoreşte în Ţara Soarelui Răsare, unde asistă pentru prima oară la o ceremonie a ceaiului. Din acel moment, tânăra se hotărăşte ca, în paralel cu studiile universitare, să deprindă această artă străveche. Timp de cinci ani urmează cursuri despre ritualul ceaiului la Urasenke Chanoyu Center din New York, iar în perioada 2004-2005 aprofundează studiul ceremoniei ceaiului în Kyoto. Prima ei carte, *The Smoke Week* (2003), este o operă de nonficţiune, narând experienţa personală din timpul tragicului septembrie 2001. La sfârşitul lui 2006 publică

romanul *Foc în pavilionul de ceai (The Teahouse Fire),* rod al fascinației autoarei pentru universul nipon. În prezent, Ellis Avery trăiește în Manhattan și predă *creative writing* la Columbia University.

„Când aveam nouă ani, în orașul căruia i se spune astăzi Kyoto, mi-am schimbat singură soarta. Am intrat în sanctuar pe poarta roșie și am lovit clopotul. Am făcut două plecăciuni. Am bătut de două ori din palme. I-am șoptit ceva zeiței străine și am mai făcut o plecăciune. Apoi am auzit strigătele și am simțit mirosul focului. Ce îi cerusem? *Orice, numai viața asta nu."* Ruga orfanei americane adusă în Japonia de unchiul ei misionar este ascultată. Fetița va supraviețui unui incendiu devastator din vechea capitală imperială și va găsi adăpost în pavilionul Baishian din casa familiei Shin. Adoptată de maestrul de ceai, Aurelia, rebotezată Urako, va crește alături de moștenitoarea familiei Shin, Yukako, descoperind o lume exotică, ale cărei filosofie și sensibilitate sunt codificate în ceremonia ceaiului. Însă, de îndată ce Urako înțelege valorile tradiției, Japonia este măturată de tăvălugul schimbării, obiceiurile străvechi par să sucombe în fața modernizării nemiloase, iar viața celor două tinere cunoaște răsturnări de neînchipuit: fiecare din ele devine liberă să-și aleagă destinul.

Pentru Sharon Marcus, Amanda Atwood,
Elaine Solari Atwood

1. 1856-1866

Când aveam nouă ani, în oraşul căruia i se spune astăzi Kyoto, mi-am schimbat singură soarta. Am intrat în sanctuar pe poarta roşie şi am lovit clopotul. Am făcut două plecăciuni. Am bătut de două ori din palme. I-am şoptit ceva zeiţei străine şi am mai făcut o plecăciune. Apoi am auzit strigătele şi am simţit mirosul focului. Ce cerusem? *Orice, numai viaţa asta nu.*

Am fost botezată Aurelia, după bunica mea, Aurelie Caillard, care trăia la Paris, unde muncea ca spălătoreasă. Avea doi copii, pe unchiul Charles şi pe mama, Claire. Unchiul avea aplecare spre învăţătură şi obţinuse mai multe stipendii de la şcoli iezuite, unde fusese hrănit – după cum spunea mama – cu vise de putere şi glorie dobândite în ţări îndepărtate. La vârsta de douăzeci de ani era deja preot şi ordinul lui l-a transferat la New York, unde păstorea imigranţii irlandezi şi italieni din mahalale, folosindu-se de poziţia sa de director de şcoală ca să consolideze comunitatea catolică. Postul îi oferea mai puţin decât se aşteptase şi de aceea trimitea regulat petiţii prin care cerea să fie transferat. Mama a rămas la Paris, slujnică într-o mănăstire. Unchiul Charles spunea că s-a înhăitat cu un om rău, dar eu cred – deşi, recunosc, nu fără părtinire – că a fost siluită. Avea doar paisprezece ani. Bunica i-a plătit călătoria până la New York şi i-a închis uşa în nas.

În 1856, când mama a ajuns în strada Mott ca să frece podelele din casa fratelui ei, unchiul Charles a hotărât că e tânără văduvă şi i-a dat un nume soţului ei: Bernard. În

acel an, la începutul lunii mai, m-a născut pe mine. „Aurelia, a insistat unchiul Charles, nu Aurélie. Un nume american."

Locuiam cu mama la intersecția străzilor Prince şi Mott, vizavi de cimitir, în mansarda şcolii St. Patrick. Mama era brunetă, cu ochi negri ca ai mei. Avea fața rotundă şi, când zâmbea unui gând ascuns, făcea o gropiță pe unul din obraji. În fiecare dimineață, înainte să pună apa la fiert pentru unchiul Charles, mă ridica în brațe la fereastra mansardei. Îmi plăcea să văd frunzele platanilor chiar în fața ferestrei, iar jos, departe, zidul de cărămidă roşie al cimitirului; îmi plăcea să îmi încolăcesc brațele şi picioarele în jurul umerilor şi mijlocului ei. Cel mai tare simțeam că e mama mea la începutul şi la sfârşitul zilei; atunci era ca o mantie de lumină înfăşurată în jurul meu. Îmi dădea părul pe spate cu degetele şi îngâna un cântecel voios: *„Auprès de ma blonde, qu'il fait bon, fait bon, fait bon".*

— Dar eu am părul negru! Cum să fiu *blonde?*

— Eşti stăncuța mea blondă, mă liniştea mama.

— Mura ta blondă?

— Cea mai blondă perlă neagră.

Apoi mă lăsa jos şi începea alt cântec*: „Frère Charles, frère Charles, dormez-vous? Dormez-vous?,* după care îşi ştergea zâmbetul de pe buze şi gropița de pe obraz, îşi împăturea mantia de lumină şi nu mai era mama mea, ci menajera fratelui ei.

Biroul unchiului Charles – care îi slujea şi de locuință – era la etajul patru, chiar sub mansarda noastră. Locuiam astfel fiindcă nu suferea mirosul de mâncare gătită. Nu îi plăcea nici să urce scările, dar, dacă ar fi stat la un etaj mai de jos ar fi fost nevoit să dea nas în nas cu elevii prea des. Unchiul Charles avea o față mică şi mâini mari. La spate, capul îi era țuguiat ca un fes. Unchiul Charles roşea foarte uşor. Cu mama vorbea doar franțuzeşte iar cu mine – spre

binele meu – doar englezeşte. Vocea lui suna ca un oboi, iar a mamei ca un violoncel. Când eram foarte mică, duminică după-amiaza, după ce citea liturghia pentru călugărițe şi lua masa împreună cu mama şi cu mine, mă lua cu el şi treceam din partea modestă a apartamentului (dormitor, sufragerie, bucătăria neatinsă, toate în partea din spate a clădirii) în biroul drag lui din față (cu sute de cărți şi un fotoliu uriaş). Se aşeza pe un scaun tapițat cu catifea roşu-închis, mă punea pe genunchi şi mă învăța să citesc Biblia englezească, tot aşa cum o învățase pe mama să citească Biblia în franceză când erau mici. Acoperea cu o bucată de sugativă coloanele scrise mărunt şi înghesuit, aşa încât să pot vedea doar o literă, un cuvânt sau un rând. *Cerul şi pământul. Le ciel et la terre.*

În celelalte zile, de trei ori pe zi, aranjam mâncarea unchiului Charles pe o tavă şi o puneam pe o măsuță lângă fotoliu. Noi mâneam sus, în mansardă. După masa de dimineață strângeam tava şi plecam la cumpărături. Eu făceam oficiul de translator între franceza precipitată a mamei şi anglo-italiana precupeților. Când ne întorceam acasă pregăteam prânzul pentru unchiul Charles, masa cea mai consistentă a zilei. În serile când unchiul Charles nu ieşea în oraş îi serveam o supă făcută din ingredientele rămase de la prânz, pâine, brânză şi vin. Dacă cina altundeva, îi făceam curat în apartament (mai de mântuială în partea din spate, dar cu mare grijă în partea din față) şi luam câte o carte din bibliotecă. Seara mama îmi citea *La cigale et la fourmi,* iar când am crescut îi citeam eu ei, în timp ce cosea *„Şi negrul păr i-e ca o sârmă-n văl”*[1].

După-amiaza, când terminam de spălat vasele şi supa era pusă pe foc, mama se odihnea puțin, până când suna

[1] William Shakespeare, *Sonetul CXXX,* trad. Ion Frunzetti.

clopoțelul şi se auzeau tropăielile elevilor care plecau acasă. Atunci cobora la parter şi spăla podelele claselor. Fiindcă mă țineam peste tot după ea, mi-a făcut şi mie un spălător de podele de jucărie dintr-o coadă de mătură ruptă, de care a legat o cârpă. Dansam cu aceşti parteneri de nădejde, râzând în hohote în clasele goale, amuțind în cele unde mai rămăseseră călugărițele, aplecate deasupra caietelor.

Mamei nu îi plăceau călugărițele, dar izbutea să îşi ascundă bine sentimentele. Îmi dădeam seama din tonul lugubru cu care rostea cuvântul „călugăriță”, din felul în care pufnea când simțea mirosul veşmintelor lor de lână puse la uscat alături, pe acoperiş. *Les nonnes.* Nu am ştiut niciodată cum fusese viața ei înainte să mă nască pe mine, pe vremea când făcea curățenie într-o mănăstire din Paris. E adevărat, am fost botezată şi în fiecare duminică stăteam în ultima strană din capelă în timp ce unchiul Charles citea liturghia, şi chiar am fost cuprinsă de un fior sfânt la prima împărtăşanie, dar mama nu mă însoțea niciodată. Se odihnea sau cosea. În dimineața primei mele împărtăşanii, când am rugat-o pentru ultima oară să vină cu mine, mi-a spus:

— Aurelia Bernard. Spune-mi şi mie, cine e Bernard? Biserica urăşte adevărul, iar călugărițele îl urăsc mai presus de orice.

— Nu vrei să mă duc? am întrebat-o nedumerită.

— Scumpa mea, ai nevoie de biserică tot atât câtă am eu. Cel puțin până creşti mare. Nu trebuie să *muşti mâna* – a spus expresia în engleză – dar nici nu e nevoie să o lingi.

În franceză „a linge” se spune *lécher.* Cuvântul i s-a prelins din gură ca un lichid vâscos, obscen.

Cred că o scotea din minți faptul că era nevoită să le arate recunoştință. Adevărul e că aveam nevoie de biserică: ne hrănea şi ne adăpostea. Iar mie, când mi-a venit vremea, mi-a dat şi o educație. Mama mi-a dat o medalie înfățişând-

o pe Sfânta Clara şi unchiul mi-a cumpărat o uniformă ecosez. Le-am pus şi m-am alăturat fetiţelor de la şcoala St. Patrick. Pe mama o ajutam numai după-amiaza. După ce am început să merg la şcoală, franceza a devenit pentru mine nu doar limba unei jumătăţi din viaţa mea, ci şi un limbaj secret, împărtăşit doar de mine şi de mama în după-amiezile când dansam prin clasele goale.

În afară de mine, toate fetele din clasă erau irlandeze. Taţii unora dintre ele fuseseră ucişi în Războiul de Secesiune. Alţii uciseseră poliţişti în timpul revoltei recruţilor care izbucnise în vara când am împlinit eu şapte ani. Erau fete înăsprite de viaţă. Îmi plăceau, îmi plăceau jocurile lor şi felul lor nestăpânit de a vorbi, care mă făcea să mă gândesc la cai şi la mare, îmi plăcea cum chicoteau pe înfundate după ce luau bătaie de la călugăriţe. „M-a bătut cu linia la palmă, vaca."

Aveam nouă ani când, într-o zi, una din călugăriţe a venit să ne arate o carte cu gravuri de la Vatican. M-a întrebat cum mă cheamă.

— Aurelia Bernard? A, nu te-am recunoscut fără Clara, a zis ea, prefăcându-se că mânuie o mătură cu coadă. Transmite-i salutări mamei tale.

Nu cred că a vrut să îşi râdă de mine, dar am văzut că fata care stătea la pupitrul de alături a imitat gestul şi a râs. Când s-au terminat orele am plecat însoţită de un cor de chicoteli. Fetele ţineau toate în mâini câte o mătură închipuită şi mişcau braţele ca şi cum ar fi şters podelele, ţipând: „Ma-mă-tură! Ma-mă-tură!" Ţipetele lor întunecau strălucirea după-amiezilor noastre de dans. Urcam scările cu capul sus când una din fete m-a strigat pe nume. M-am întors şi am văzut-o pe Maggie Phelan, cu faţa ei lătăreaţă, hlizindu-se cu prietenele ei.

— Transmite-i salutări ma-mă-turii tale!

— Daţi-mi pace! le-am spus.

— Daați-mi paațe! m-au maimuțărit ele, în timp ce eu mă îndepărtam, stăpânindu-mă să nu o iau la fugă. Am urcat scara şi m-am strecurat în patul mamei ca să mă ascund. Mi-am lipit fața de spinarea ei caldă. Mirosul ei, de săpun şi lămâie, şi respirația întretăiată, puțin hârâită, m-au liniştit. Dormea din ce în ce mai mult după-amiaza, mi-am dat eu seama, încercând să îmi stăpânesc nerăbdarea. Îmi doream atât de mult să îi povestesc ce se întâmplase, să mă simt mângâiată şi apărată. Mama s-a mişcat, a tuşit într-o batistă şi m-a mângâiat:

— Ce e cu tine, *ma petite,* nu te simți bine?

Am deschis gura ca să îi povestesc, dar nu am putut. Aproape fără voia mea, i-am răspuns:

— Nu prea îți sunt de folos când facem curat în clase. Ce-ar fi dacă aş face eu, după-amiaza, ceva din treburile tale de dimineață? Aş putea să aduc apa şi cărbunii.

— Hm, atunci poate că am avea timp să facem cumpărăturile dimineața, înainte să începi orele, a zis ea gânditoare. Cred că doamna Baldini mă păcăleşte.

Aş fi vrut să o apăr pe mama de toți Phelanii şi Baldinii din lume. Cât mi-aş fi dorit ca vorbele englezeşti, pe care de-abia le îngăima, să îi vină pe buze tot aşa de uşor cum îmi veneau mie! A şovăit o clipă, apoi m-a strâns tare în brațe.

— *Mapetite,* mi-a spus. Cum să cari tu atâta greutate? Nu e drept ca o fetiță să facă munci atât de istovitoare.

— Nu e nimic, am zis. Am să fac mai multe drumuri.

A dat încet din cap a încuviințare iar eu m-am simțit uşurată: urma să nu mă mai simt stânjenită din cauza ei şi nici nu era nevoie să îi rănesc sentimentele. Simțeam că mă înăbuşă iubirea pentru ea şi bucuria de a fi fost atât de dibace. Am strâns-o în brațe şi i-am spus:

— Încep chiar de azi.

După ce mama a coborât să facă curat prin clase, mi-am scos uniforma şi mi-am pus un halat. Am aranjat patul

mamei, am turnat apa stătută din ibric în ligheanul de vase şi am adus apă proaspătă pentru a doua zi din butoiul de pe acoperiş. Plouase de curând şi acoperişul era mai aproape decât cişmeaua de afară. Am luat găleata pentru cărbuni, am coborât în pivniță şi am adus câți cărbuni am putut căra. Am dus oalele de noapte jos, le-am vărsat în latrină, le-am spălat la cişmea, am urcat gâfâind scările până la etajul patru şi apoi la cinci şi le-am pus înapoi în camere. Unchiul Charles era aşezat în fotoliu şi a ridicat privirea când am intrat.

— Spune-i mamei tale că aş vrea să luăm masa împreună diseară, mi-a spus.

În timp ce urcam scările mă gândeam că urina lui miroase mai urât decât a noastră. Va trebui să o întreb pe mama de ce. Fiindcă eram singură în apartamentul nostru, m-am pus pe scotocit. Am dat deoparte o grămadă de batiste mototolite, pătate de ceva ce semăna a rugină, şi am scos coşul de nuiele pe care mama îl ținea ascuns sub pat. Înăuntru am găsit o rochie cafenie minunată, pe jumătate cusută. Era croită pe mărimea mea şi era împodobită cu panglică de catifea cafenie în talie şi la mâneci. Dedesubt se afla o păpuşă de cârpă, îmbrăcată cu o rochie cafenie, identică. Pe fața din pânză albă erau desenate trăsăturile – ochi căprui ca ai mei – iar pe cap avea o băsmăluță cafenie în loc de păr. Tremurând de bucurie, am pus rochia şi păpuşa la loc şi am împrăştiat batistele în jurul coşului ca să nu se vadă că am umblat în el.

Chiar când ieşeam de sub pat am auzit-o pe mama urcând încet scara. A intrat, roşie la față de efort.

— Ce de treabă ai făcut, scumpa mea, a zis. Hai să încălzim mâncarea pentru unchiul Charles, da?

I-am spus de neaşteptata invitație a unchiului, iar ea a strâns din buze, amuzată şi curioasă.

— Săptămâna asta o pica duminica mai devreme?

A aruncat o privire spre oala de pe plită.

— Ei, supă pentru toată lumea, *quand-même,* a hotărât ea. Ar fi trebuit să ne spună mai devreme dacă voia altceva. Oare cum vrea să ne îmbrăcăm?

Stăteam cu capetele plecate la masa rareori folosită a unchiului Charles, eu în uniforma ecosez şi mama în rochia ei bună, aşteptând cu nerăbdare să termine rugăciunea. Apoi unchiul Charles a început să mănânce în tăcere, cu iuţeala metodică a burlacilor, şi mama l-a imitat, în timp ce eu mă foiam pe scaun, murind de curiozitate. Dacă unchiul nu ar fi avut o figură atât de demnă, cu tonsura lui, iar mama nu ar fi părut atât de graţioasă, deşi crispată, ai fi zis că se luaseră la un soi de întrecere. Când a terminat supa, unchiul Charles a pus lingura jos cu un zăngănit şi mama i-a urmat de îndată exemplul, după care s-au măsurat unul pe altul din ochi, cu braţele încrucişate pe piept.

— A fost foarte plăcut, Charles. Nu înţeleg cum de poţi mânca singur seară de seară, a spus mama.

Unchiul a pufnit aprobator şi a început să vorbească de parcă predica din amvon.

— După cum ştii, de câtăva vreme am cerut permisiunea să îl slujesc pe Domnul într-un mod potrivit cu darurile pe care El a crezut de cuviinţă să le hărăzească făpturii Lui.

— „De aceea vorbesc patru limbi?” l-a imitat mama. Nu am uitat.

Unchiul a tras adânc aer în piept, hotărât să continue pe acelaşi ton, dar bucuria l-a copleşit şi nu s-a mai putut abţine.

— În dimineaţa asta am primit o scrisoare, ne-a anunţat simplu.

— L-ai întrecut pe fratele Michael, nu-i aşa? l-a îmboldit mama.

— Am fost ales, a spus unchiul Charles înroşindu-se la faţă, să merg pe urmele Sfântului Francis Xavier,

binecuvântat fie-i numele. Să păstoresc o turmă rătăcită. Să aduc pe calea cea dreaptă păgânii dintr-o țară care şi-a deschis în sfârşit porțile către Apus. (S-a sprijinit de spătarul scaunului şi a oftat.) Nu am de unde şti de ce nu au fost auzite rugăciunile fratelui Michael, în timp ce ale mele au fost îndeplinite.

A ridicat privirea spre cer, iar mama mi-a zâmbit pe furiş, cu subînțeles. Zâmbetul i s-a şters însă de pe față când şi-a dat seama că unchiul vorbea serios.

— Azi după-amiază am cumpărat bilete pentru toți trei, a adăugat unchiul. Plecăm în Japonia peste şase săptămâni.

Am scăpat lingura din mână. Japonia? Mama s-a albit la față. Cum avea să se descurce acolo mama mea, care nu putea servi o masă de duminică într-o zi de joi? Avea să țipe la el, să-l ocărască? Să îi arunce paharul cu vin în față? Dar nu, a țuguiat încet buzele şi a clătinat din cap, de parcă ar fi cântărit din ochi proviziile de făină din cămară zicând în sinea ei: „O scoatem la capăt”. A şovăit, lucru care nu îi stătea în fire, şi a întrebat:

— Crezi că e bine? Pentru fetiță?

— Ce poate fi mai bine decât să îl slujeşti pe Domnul? Aurelia are darul limbilor, iar tu... (s-a oprit, căutându-şi cuvintele)... tu ai darul căminului. Mama a strâns din buze, enervată, dar unchiul Charles a continuat pe un ton dojenitor: E o binecuvântare să fii ales să împlineşti lucrarea Domnului. (Fața roşie îi strălucea; apoi a coborât privirea spre mine.) Lumea e plină de oameni care vorbesc franceza şi engleza, dar dacă Aurelia poate învăța japoneza la fel de uşor...

— Ai putea să îți câştigi traiul făcând traduceri, a completat mama.

Pe fața ei se citeau uşurarea şi un fel de invidie duioasă.

— Biserica are loc pentru toate fiicele sale, chiar şi pentru cele mai puțin norocoase, a declarat unchiul Charles,

aruncându-i o privire grea de subînțeles; mamei i-au fremătat nările.

Ordinul către care Aurelia ar simți chemare, oricare ar fi acela, nu ar avea decât de câştigat de pe urma ştiinței ei.

— Ai putea la fel de bine să te căsătoreşti cu un ambasador, a continuat mama să viseze cu ochii deschişi.

— Oricum vor sta lucrurile, a continuat unchiul Charles, Ordinul, la solicitarea mea, ne-a pus la dispoziție încă un exemplar din gramatica pe care mi-au dat-o mie. Vezi cum te descurci, mi-a spus întinzându-mi o carte cu coperte negre pe care era imprimat cu litere aurii cuvântul *Nippongo.*

— Aurelia, mulțumeşte-i unchiului şi du-te sus, mi-a spus mama. Mai am ceva de vorbit cu el. Uite, ia o lumânare.

Am lipit urechea de uşa camerei unchiului, acum închisă, şi era cât pe ce să cad înăuntru când s-a deschis.

— Du-te sus, mi-a spus mama din prag. Acum, pe loc.

M-am întins în pat şi am luat cartea domnului Nippongo. Coloanele de text erau întrerupte de desene – umbrele, pagode, bărbați îmbrăcați în kimono (aceeaşi formă la singular şi la plural), femei în kimono legate în talie cu brâuri numite *obi.* Doamnele erau frumoase, ca farfurioarele de porțelan pictat. Dacă închideam ochii, le vedeam în alb şi albastru. În pagoda noastră, unchiul Charles avea să doarmă la parter, iar noi la etaj, sub acoperişul cu mai multe caturi. Tii! Să nu ai de urcat decât un etaj şi să nu o mai vezi niciodată pe Maggie Phelan! Am strâns cartea la piept, voioasă şi îmbărbătată în acelaşi timp.

M-am trezit doar pe jumătate când am auzit foşnetul fustei mamei. M-a sărutat şi a suflat în lumânare. S-a întins în patul ei şi am auzit-o tuşind şi scuipând într-o batistă. Batista a căzut pe jos cu un mic plescăit.

Şase săptămâni după aceea stăteam în picioare lângă patul ei.

— Uite, mi-am pus rochia, i-am spus.

— Eşti foarte frumoasă, mi-a spus ea somnoroasă. Îţi place catifeaua?

— E moale, am dat eu din cap.

— I-ai pus un nume păpuşii?

— Clara, i-am răspuns şi am ridicat păpuşa ca să o vadă.

— Bună, Clara, a spus mama în englezeşte.

Îmi aduc aminte cum arăta mansarda, ramurile platanilor înfiorate de vânt, petele de soare jucându-se prin cameră, firele de praf dansând în lumina soarelui. O plăpumioară din petice colorate adusă din scrinul călugăriţelor, pătrate roşii înşiruite pieziş pe fondul alb de bumbac moale. Dedesubt – mama.

— Vin cu vaporul următor, mi-a promis. Până să te dumireşti voi fi lângă tine.

Era îmbujorată la faţă şi dogorea. Trupul ei, parcă împuţinat, se pierdea sub cuvertura cu model irlandez, alb cu roşu.

— Aş putea să vin şi eu mai târziu, împreună cu tine, am insistat eu.

O clipă a părut îndurerată, apoi s-a înveselit.

— Cred că unchiul are nevoie de tine, a zis. Nu ar recunoaşte nici în ruptul capului, dar cred că îi e teamă să încerce să înveţe japoneza fără tine. Da, da, aşa e. Tu eşti mai tânără, poţi învăţa mai uşor, a continuat văzând că râd.

— Dacă ai fi venit la New York când erai mică... mi-am mai încercat o dată norocul.

— Atunci nu te-aş fi avut pe tine, *ma blonde.*

A întins mâna, deşi se vedea că îi este greu, şi şi-a trecut degetele prin părul meu negru.

— Eşti cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat în toată viaţa mea, a spus. Un *bel* accident.

Întotdeauna se purtase drăgăstos, dar niciodată solemn ca acum. Mi-am frecat nasul, stânjenită.

— Unchiul Charles a procedat cum era mai bine pentru amândouă, a zis ea, aparent fără nicio legătură. Ştiai că a rezervat două cabine pe vas? Ar fi fost mai ieftin să ne cumpere locuri în partea din faţă a vaporului, unde dorm toţi servitorii. Aşa am venit eu la New York. Nu e uşor pentru o femeie singură, îmi închipui că unchiul tău nu a vrut să rişte vreun accident.

A râs şi am râs şi eu, fără să ştiu prea bine de ce.

— Aşa că vei avea cabina în care am fi stat amândouă. Cum crezi că va fi să ai o cameră numai a ta? m-a întrebat.

A închis ochii şi a tăcut, iar eu m-am cuibărit lângă ea, sub plăpumioara de petice.

— Mai degrabă aş sta cu tine aici, i-am răspuns.

— Draga mea copilă, a şoptit, apoi parcă şi-a adunat puterile; a deschis ochii negri, respiraţia i-a devenit şuierătoare. Dacă mie mi s-ar întâmpla ceva, ai rămâne la mila călugăriţelor. N-aş putea îndura una ca asta.

— Nu înţeleg, i-am spus îngropându-mi faţa în gâtul ei.

— Ai să înţelegi, a oftat ea, după care şi-a luat o figură serioasă, m-a împins mai încolo ca să mă vadă bine şi m-a întrebat: Vrei să mă întrebi sau să îmi ceri ceva?

M-am uitat în ochii ei. Nu îmi venea nimic în minte. Apoi m-am tras lângă ea şi am întrebat-o ceva în şoaptă. Mama a râs şi a tuşit ca să îşi dreagă glasul.

— Doamne, Aurelie. E din cauză că bea cafea, scumpa mea, mi-a răspuns ştergându-şi lacrimile de la ochi şi o şuviţă de sânge din colţul gurii.

După ce ne-am tras sufletul de atâta râs mi-a făcut semn să-mi pun capul pe umărul ei ca să ascult ce avea să îmi povestească.

— Când am venit încoace, mi s-a făcut rău de nu ştiu câte ori. Tuturor oamenilor mari li s-a făcut rău. Simţeai că ţi se

zgârceşte stomacul şi te repezeai cât puteai de repede la balustradă, ca să vomiți în apă. Copiii țopăiau în jurul nostru parcă erau la carnaval. „Ura! a făcut ea, imitând o voce pițigăiată. Vaporul se leagănă ca un ponei şi părinților le e prea rău ca să ne facă observații."

Din nou am râs amândouă. Mama a tuşit şi a spus:

— E mai bine aşa. Dacă am merge împreună, mi-ar fi ciudă pe tine – tu ai țopăi de colo-colo, iar eu aş vomita peste bord. Ai să îmi povesteşti toate întâmplările prin care ai trecut atunci când mă voi putea bucura ascultându-le.

L-am auzit pe unchiul Charles tropăind nerăbdător dedesubt. M-a cuprins în brațele ei subțiri şi m-a strâns atât de tare că mi s-a tăiat respirația.

— Acum *va-t-en,* huşti, mi-a spus şi m-a împins afară din pat. Am să-l pun pe unchiul să spună o rugăciune pentru mine şi ştiu că nu vei avea răbdare.

Erau atâtea lucruri noi dintr-odată! Primul cufăr. Primul vapor, numit *Lafayette,* la fel ca strada din cartierul nostru. Prima telegramă, venită chiar înainte să ridicăm ancora. De fapt, o primise unchiul Charles, dar până atunci eu nu mai văzusem de aproape niciun poştaş, nici geanta lui de piele. Prima vedere de pe mare a oraşului cu coloane în care mă născusem. Prima privelişte a mării care ne înconjura din toate părțile.

Prima cameră doar a mea, după cum îmi promisese mama: o cămăruță fără fereastră în care erau două paturi suprapuse, cu tăblii înalte ca pătuțurile de copil. Am hotărât că cel de sus e dormitorul – prima mea scară! — iar cel de jos e salonul, aşa cum se cuvine pentru o doamnă din lumea bună.

Primele mese pe care nu le gătise mama. Îmi aduc aminte cât de ciudată mi s-a părut prima zi de şcoală, cât de străină mă simțeam în uniforma ecosez, cu medalia Sfintei Clara la gât, mâncând mărul şi sendvişul cu brânză pe care

mi le dăduse mama. (Nu voia să mănânc nimic de la călugărițe. I-am fost recunoscătoare, căci după cât am văzut – şi mirosit – celelalte eleve din sala de mese mâncau ceva îngrozitor, nişte legume fierte plutind într-o zeamă lungă.) Chiar şi aşa, acum mă simțeam un om în toată firea: mâneam friptură de pui adusă pe o tavă, stând împreună cu Clara la lumina lămpii din cuşeta-salon. Unchiul Charles cina în sala de mese, împreună cu alți iezuiți. „Vasăzică aşa o duce el. Apare mâncarea, dispar farfuriile. Ce simplu. *Aupres de ma blonde*i-am cântat păpuşii cu basma pe cap. Ceva mai târziu m-a durut burta.

Mama avea poate ceva dreptate spunând că pentru un copil e mai uşor să învețe o limbă străină. Când cei şapte preoți se întruneau dimineața ca să învețe japoneza, eram prima care ridica mâna – *acesta, acela, celălalt; aici, acolo, dincolo; ieri, azi, mâine* şi tot aşa, până când unchiul Charles mi-a spus să nu mai vin la oră împreună cu ei.

— Prezența unui copil ne distrage atenția, mi-a explicat el. Aşa că am continuat să învăț singură în biblioteca întunecoasă a vaporului, ascultând-o pe Clara – *I-am dat cartea profesorului; profesorul mi-a dat cartea* – exact la fel cum mă asculta unchiul Charles în fiecare zi.

După şapte zile şi şapte scrisori scrise mamei pe hârtie cu antetul companiei maritime, am ajuns în Anglia, la Southampton, unde ne-am urcat pe un vapor al companiei P&O. Vaporul se numea *Poonah* şi mergea la Alexandria. Căpitanul ne-a spus că era chiar vaporul pe care marele acrobat Blondin se antrenase pentru traversarea cascadei Niagara, mergând pe o sârmă întinsă între catargul mare şi arborele artimon. Evenimentul era imortalizat într-o gravură atârnată în bibliotecă: Blondin stătea pe sârmă în picioarele goale, legat la ochi, şi fuma pipă. În locul volumelor solemne de filosofie franceză de pe *Lafayette,* în biblioteca vasului britanic am găsit operele lui Shakespeare şi cărți de poveşti.

Chiar îmi amintesc cum în prima după-amiază, când vasul era încă ancorat în port şi sălta în ritmul valurilor, mă fericeam că puteam sta cu păpuşa mea la fereastra însorită, printre atâtea cărți, bucuroasă că voi primi o scrisoare de la mama. A doua zi dimineața s-a distribuit poşta venită de la Southampton.

La sfârşitul zilei stăteam întinsă în cabina mea – şi mai mică decât cealaltă –, când unchiul Charles a venit să îmi spună noapte bună.

— Aici nu e decât un singur pat, i-am spus, legănându-mă între cele două tăblii, aşa cum mă învățasem să fac pe primul vapor. Dacă ar fi venit şi mama unde ar fi dormit? am întrebat eu căscând.

Unchiul Charles clipea, încercând să vadă ceva prin întuneric. Expresia de pe fața lui m-a făcut să mă trezesc într-o clipă.

— Ce e? l-am întrebat ridicându-mă ca să îl văd mai bine.

Pe fața lui a trecut o umbră – o mânie nemărturisită, sau poate panică? —, dar s-a stăpânit repede.

— Surorile din New York au trimis un mesaj. Mi l-a transmis unul din frații din Southampton.

Am simțit că mi se strânge stomacul. Ştiam, desigur, dar voiam să pretind cât mai multă vreme că nu ştiu.

— Nu poate veni nici cu vaporul următor? am întrebat cu voce gâtuită. „Să nu spui nimic, unchiule Charles", mă rugam în gând.

— Domnul a luat-o la El chiar după ce am plecat.

Am tras pătura până sub bărbie şi mi-am astupat urechile cu palmele.

— Surorile au îngropat-o în cimitirul mănăstirii St. Patrick.

— Nu.

— Domnul o va spăla pe slujitoarea Lui de păcate, a spus unchiul, şi o va aduce lângă El în Rai.

— Nu, am spus eu.

— Ştiu că o vei plânge, dar ar trebui să te bucuri pentru sufletul ei nemuritor.

— Noapte bună, i-am spus simţind că mă înăbuş.

Am închis strâns ochii şi nu i-am deschis când m-a binecuvântat.

Ştiu că, în timpul petrecut pe *Poonah* am citit, am mâncat şi am învăţat, dar mai mult nu îmi aduc aminte. Ştiu că am traversat Mediterana, că am mers o noapte întreagă cu trenul prin deşert, spre Suez, şi că am plecat cu alt vapor, dar acele luni de iarnă sunt pierdute pentru mine, căci le-am petrecut într-un soi de amorţeală. Nu îmi aduc aminte decât de gravură, de sârma întinsă şi de legătura de la ochi. Despre ea n-am vorbit niciodată, nici unchiul Charles, nici eu.

Am început să ies din starea de amorţeală de-abia pe următorul vapor, *Singapore,* pe care am petrecut săptămâni nesfârşite, călătorind de la un port la altul, care mai de care mai parfumat: Aden, Galle, Madras, Calcutta, Penang. La bord era un singur japonez, domnul Ohara, un bucătar tânăr, slăbănog, care purta uniforme apretate şi îşi ascuţea cuţitele în fiecare zi. Îmi era foarte uşor să învăţ de la el, fiindcă în fiecare zi, când aducea provizii din cămară, spunea acelaşi lucru: *E murdar. Miroase urât. Nu e proaspăt.* Avea un motan chior, Maneki-san, care trebuia să prindă şoareci şi de aceea nu aveam voie să îl hrănesc. Îmi dădea ceai verde în nişte ceşcuţe minuscule şi mă lăsa să exersez cuvintele nou învăţate în prima parte a zilei, dar când se apuca să gătească masa de prânz şi nu îşi vedea capul de treabă mă gonea de acolo. Citeam poveşti sau mă jucam de-a şcoala cu Clara în cabina mea. O învăţam *Nippongo* după cartea cu coperţi aurite. Domnul Nippongo nu exista. Cuvântul însemna „japoneză”.

Mă cheamă Clara. Sunt o păpuşă. Sunt străină. Vin din New York. Am venit pe un vas. Mama e franţuzoaică. Mama mea e în New York. Mama e bolnavă. Nu vorbesc japoneza. Nu înţeleg. Nu ştiu.

Îmi amintesc de braţele moi ale vasului care mă legănau noaptea în timp ce mă rugam pentru mama. Uneori mă rugam ca Dumnezeu să o ţină în braţe aşa cum mă ţinea corabia pe mine, alteori mă rugam ca să se facă bine şi să vină repede după mine. Să îi fie călătoria ferită de primejdii. Să se preschimbe într-o prinţesă-spiriduş, ştiută doar de mine, şi să zboare până la mine peste ape, purtată de aripi străvezii. În fiecare dimineaţă mă trezeam şi mai departe de ea, în noua mea realitate: *urni, tori* – marea necuprinsă, strălucind orbitor în soare, şi pescăruşii plutind pe valuri.

2. 1866

Am ajuns la Yokohama în aprilie venind din sud, dinspre Shanghai. Cu fiecare zi marea era tot mai rece. Îmi amintesc cum stăteam clătinându-mă pe chei (uitasem să merg pe pământ) şi îi făceam semne de rămas-bun domnului Ohara, măcar că el nu putea să mă vadă. Ca o dovadă de încredere, îmi mărturisise secretul lui, şi anume că japonezii nu aveau voie să plece din Japonia; de aceea nu voia să iasă pe punte înainte să ajungă la Edo, unde putea să coboare de pe vas nevăzut de nimeni. Ne luaserăm la revedere în bucătărie. Îmi amintesc că i-am spus Ohara-5rfn şi am făcut o plecăciune, iar el, încântat, mi-a răspuns tot cu o plecăciune. Ceilalţi călugări au rămas pe loc, dar pe mine şi pe unchiul Charles ne-a întâmpinat, ieşind din mulţimea tăcută de pălării rotunde, ţuguiate, şi picioare goale, bronzate, un călugăr francez, slugarnicul frate Joaquin. Deasupra tonsurii, creştetul îi lucea puternic.

— Fiţi bine veniţi, fiţi bine veniţi, ne-a urat. Sunteţi în Japonia şi astăzi e douăzeci şi patru februarie.

— Cum adică? E sfârşitul lui martie, a protestat unchiul Charles.

— Bineînţeles. Numai că băştinaşii folosesc calendarul lunar, a chicotit călugărul. Ne vine destul de greu să ţinem minte ambele date. Dar trebuie să respectăm obiceiul pământului, *n 'est-ce pas?*

A râs singur în timp ce unchiul Charles îşi făcea de lucru cu valiza.

— Bine aţi venit în Japonia, a repetat călugărul, apoi, dând cu ochii de mine, a adăugat jovial: Mi s-a spus că va veni o femeie în toată firea ca slujnică, nu un copil, *mademoiselle.*

A dat dispoziţii ca marea parte a bagajelor noastre să fie trimise pe vasul următor şi am plecat, urmaţi de doi japonezi care purtau pălării de paie şi sandale de lemn – şi cam atât – şi duceau cufărul nostru cel mic pe două beţe. Fratele Joaquin ne-a condus pe o străduţă cenuşie, mărginită de acoperişuri micuţe, plumburii, unde el şi unchiul Charles păreau nişte uriaşi. De o parte şi de alta se înşiruiau uşile caselor, ascunse după fâşii de pânză indigo care fâlfâiau în vânt, arătându-ne frumoase caractere caligrafiate cu vopsea albă. Am trecut pe lângă o construcţie de lemn înaltă cam cât două staturi de om, vopsită în roşu aprins: două trunchiuri roşii de copac pe care erau puse două bârne roşii.

— Aceasta e o *torii,* ne-a spus. Păgânii cred că este un fel de poartă către lumea spiritului. E câte una în faţa fiecărui sanctuar.

Poarta roşie domina o latură a străzii. Pe cealaltă parte se înălţa o poartă impunătoare de lemn. Dincolo de fiecare poartă am văzut o grădină, o clădire înaltă, o funie groasă, împletită, atârnând de un clopot.

— Templu budist, a zis fratele Joaquin arătând cu capul spre poarta de lemn. Sanctuar shintoist, a zis întorcând privirea către *torii.* Unii cred în reîncarnare, ceilalți venerează natura, a oftat el. Iar băştinaşii practică ambele religii, dar nu cred în niciuna.

Trecând prin fața porții *torii* am aruncat o privire înăuntru. Am văzut un mănunchi de culori vii, ba nu, o femeie gingaşă, îmbrăcată în brocart, întinzând mâna către funia clopotului din fața unui mic altar aurit. Fratele Joaquin a continuat:

— Unul din ei a avut obrăznicia să mă „învețe” cum să mă „rog” la altarele lor. Arunci un ban, tragi de şnurul clopotului, faci două plecăciuni, bați de două ori din palme, îți spui dorința, faci încă o plecăciune.

Cu cât ne îndepărtam de port pâlcurile compacte de căsuțe fragile – toate la fel, cenuşii, făcute din lemn şi acoperite cu țiglă – începeau să se rărească. Ici şi colo se construiau clădiri noi, din cărămidă, ca acelea de pe strada Mott.

— L-am întrebat cum se numeşte rugăciunea asta fără noimă, a continuat fratele Joaquin. Ştiți ce mi-a răspuns pipernicitul? „Sistemul doi-doi-unu.” Părea foarte mulțumit de el.

Fratele Joaquin a râs, la fel de mulțumit de el însuşi.

— „Sistemul doi-doi-unu”, a repetat unchiul Charles cutremurându-se. Idolatrie ascunsă sub veşmintele ştiinței.

Un bărbat îmbrăcat într-un kimono negru a trecut pe lângă noi şi ne-a privit cu scârbă fățişă. Avea părul legat în coadă de cal, îmbibată cu ulei ca să nu se desfacă şi prinsă cu vârful în creştetul capului; parcă purta o pipă pe cap. La brâu purta două bețe, unul lung, altul scurt, sau cel puțin aşa mi s-a părut mie.

— Acelea sunt săbii, ne-a lămurit fratele Joaquin. E samurai. Aici există cinci caste: războinicii sau samuraii

sunt aşezaţi cel mai sus; urmează ţăranii, meşteşugarii, negustorii şi cei impuri. Cu toţii sunt obligaţi să respecte legile castei până şi în cele mai mici detalii: ce haine poartă, ce fel de acoperiş poate avea casa lor. Fiţi cu ochii pe negustori; tânjesc după o schimbare a condiţiei lor. Oficial sunt o castă inferioară, ceea ce înseamnă că, deşi au grămezi de bani, nu au voie să îi cheltuiască pe nimic. Ideea că „toţi oamenii sunt fraţi întru Cristos” le face cu ochiul, pentru că îi pune pe picior de egalitate cu samuraii. Pe samurai e anevoie să îi converteşti, se lasă foarte greu.

Străzile păreau acum mai familiare, semănau oarecum cu cele din New York, dar eu tot întorceam capul spre poarta *torii.* Capetele bârnei de deasupra erau răsucite în sus, ca prova unei corăbii vikinge. Mă fermeca ideea unei corăbii a spiritului, care se ridică în aer trecând pe sub poarta *torii.*

— *Torii* e la fel ca *tori,* pasăre?

— Copiii trebuie să tacă, Aurelia, a spus unchiul Charles.

— Biserica Sfintei Inimi, ne-a dat de ştire fratele Joaquin oprindu-se şi arătând cu capul spre trei clădiri de cărămidă – o biserică nouă, o casă nouă şi o hală fără acoperiş, cu pereţii înnegriţi, pe jumătate construită sau pe jumătate ruinată. Fondată de abatele Girard din ordinul nostru. Acum să îţi răspund la întrebare, domnişoară. Ori de câte ori am pus o întrebare asemănătoare unui japonez – *torii,* poartă, şi *tori*, pasăre, *bana,* nas, şi *bana,* floare – a chicotit pe înfundate, a făcut o plecăciune şi mi-a răspuns: „Cu părere de rău, părinte, e alt *kanji”.* La ei cuvintele sunt acele afurisite caractere chinezeşti şi două cuvinte pot fi pronunţate la fel, dar scrise complet diferit.

În cartea mea de gramatică văzusem *kanji,* complicatele caractere chinezeşti, dar nu învăţasem decât câteva. Am încuviinţat din cap.

— Ei, aici veţi sta la noapte, chiar vizavi de clădirea principală. Din păcate, e o casă în stil japonez. Dormitorul

nostru era aproape gata în toamna trecută, dar a ars până în temelii, a zis el arătând cu capul spre o dărâmătură de pe cealaltă parte a străzii. Aici tot timpul ia foc câte ceva. Au nişte case amărâte, făcute din hârtie *sboji.* Norocul nostru că nu a ars mai mult.

A aruncat o privire îndurerată spre clădirea ruinată.

— Din hârtie? s-a minunat unchiul Charles.

Urmărindu-i privirea, mi-am dat seama că doar clădirea fără acoperiş arsese, lucru aproape de necrezut dacă te uitai la clădirile din jur; sub acoperişurile grele de olane am văzut cadre delicate de lemn în care erau prinse uşile culisante şi pereții de hârtie. Când izbucniseră la New York revoltele recruților eram prea mică, dar ştiam că pe unchiul Charles situația îl speriase rău.

— Suntem în siguranță aici?

— A, necazul cu ambasada britanică s-a întâmplat demult.

Siguranța de sine a fratelui Joaquin a avut efectul contrar asupra unchiului Charles.

— Ce necaz?

— Incendiere, i-a răspuns scurt călugărul. Nu apucase să se mute nimeni înăuntru. Fiți pe pace, nimeni nu a pățit nimic.

Oricum, asta a fost acum patru ani. Lucrurile stau altfel acum. De fapt, a fost din cauza unui fulger, nu vă faceți griji.

Unchiul Charles nu părea prea liniştit.

— Nu putea fi un răufăcător care a profitat de furtună?

— Nu m-ați înțeles, părinte. Asta s-a întâmplat la Edo, aici suntem în Yokohama. Pe lângă asta, ne-am angajat un paznic, îl veți auzi noaptea: bate din nişte bețe de lemn – a pocnit de două ori din palme – ca să îi sperie pe intruşi, îmi închipui.

Unchiul Charles nu prea era convins, dar fratele Joaquin nu l-a luat în seamă.

— Aşa, vasăzică. Ați mai fost vreodată într-o casă japoneză? Ei, râse el scurt, fiți bine-veniți. Atenție, trebuie să vă scoateți încălțările ori de câte ori intrați în casă.

A deschis o uşă culisantă şi ne-a invitat într-o casă de lemn, întunecoasă. Înăuntru, pardoseala de piatră din fața uşii era pur şi simplu o continuare a pavajului de pe stradă. După acest vestibul de piatră, pătrundeai în casa înălțată pe stâlpi de unul sau două picioare. Pe podea era întinsă un fel de rogojină de culoare deschisă.

— Japonezii îi spun *tatami;* este o rogojină groasă împletită din paie de orez. Toate rogojinile *tatami* sunt de aceleaşi dimensiuni, cam şase picioare pe trei. E unitatea de măsură pentru case: *Locuiesc într-o cameră de şase tatami,* şi tot aşa. Pentru ei, a intra încălțat pe *tatami* e ca şi cum ai folosi puțul drept privată.

M-am strâmbat, închipuindu-mi cum ar fi, şi unchiul s-a uitat urât la mine.

— Vasăzică intrați şi, dacă plouă, lăsați umbrela şi lucrurile murdare de noroi aici... *Arigato,* le-a spus el hamalilor care lăsaseră jos cufărul şi le-a dat câțiva bănuți. Apoi vă aşezați pe această treaptă de lemn, vă scoateți pantofii şi îi puneți în acest dulap, ați înțeles? încălțările murdare, pentru afară, pe raftul de jos, cele curate, pentru înăuntru, pe raftul de sus. Ei poartă sandale de lemn, aşa că nu pierd timpul ca noi cu încheiatul şi descheiatul şireturilor. (Abia atunci mi-am dat seama că şi fratele Joaquin purta sandale de lemn.) în toaletă, aflată în casă, dar curățată minuțios în fiecare zi, trebuie să purtați – atenție! — *alți papuci*, ca să nu aduceți murdăria în casă. La misiune avem fiecare câte un servitor, un frate novice, un indigen – inexistent, bineînțeles, potrivit legii japoneze. Ei, al

meu a făcut mare tărăboi când nu am purtat încălțările potrivite cu locul unde mă aflam.

Unchiul Charles a deschis uşa pe care i-o arătase călugărul şi s-a uitat îngrozit la latrină.

— Mda, în Japonia trebuie să stai pe vine ca să îți faci nevoile. Trebuie să treacă ceva timp ca să te obişnuieşti, a zis fratele Joaquin. În seara asta am să pun un băiat să vă scoată/ «ion-ul. Asta înțeleg ei prin saltea: un fel de cuvertură vătuită pe care o întind direct pe podea. Va trebui să vă obişnuiți şi cu pernele lor; chiar că sunt ciudate, a spus el, arătând spre un colț gol al peretelui de lemn şi hârtie.

— Ce e acolo, frate?

— A, scuze, e un dulap pentru *futon.*

Ca un scamator, a tras de perete – de fapt, era o uşă glisantă – şi a dat la iveală un şir de rafturi pline de cuverturi groase.

Cât de ciudată părea camera, şi ce goală era! Pereți culisanți de hârtie în jurul podelei cu *tatami.* De-a lungul unuia din pereți se înşiruiau dulapuri de lemn negru, unde îmi închipuiam că se ținea vesela şi hainele. Erau tot atât de impresionante, cu uşi glisante şi mânere de metal.

Unchiul Charles s-a uitat în jur şi a întrebat:

— Ce sistem de încălzire are casa?

Fratele Joaquin i-a arătat o căldare de metal, neagră de funingine, aşezată lângă dulapuri:

— Vase cu jăratic, a răspuns el. Servitorul le va scoate diseară şi va face focul pentru voi.

— Mă descurc şi singur, a zis unchiul Charles.

— Mai bine nu, l-a sfătuit fratele Joaquin. Vasele cu jăratic sunt destul de complicat de folosit.

De afară s-a auzit clopotul bisericii bătând ora cinci.

— Dacă urcați pe scară ajungeți în pod, dar precis se va rupe dacă mă urc eu, a zis fratele Joaquin bătându-se pe

burtă în chip de explicație. În spate e o grădină foarte frumoasă, a adăugat el.

El şi unchiul Charles s-au aşezat în cadrul uşii dinspre grădină, aşa că mi-am rotit ochii prin cameră. Nu avea niciun fel de mobilă. Lângă un perete, una din rogojinile *tatami* era ridicată cu vreo două degete mai sus decât celelalte. Era încadrată de stâlpi de lemn negeluit, între care se afla o statuetă a Fecioarei Maria.

— Ce e asta? l-am întrebat pe fratele Joaquin când s-a întors din grădina însorită, acoperită cu muşchi verde şi pietriş.

— Linişte, Aurelia, a spus unchiul Charles.

— Sfânta Fecioară, în firida ei. În orice casă japoneză, în camera cea mai bună, de obicei cea care dă în grădină, se află o firidă ca aceasta, unde sunt expuse obiecte de preț, cel mai adesea pergamente caligrafiate sau obiecte de ceramică. Această statuie am primit-o de la Nantes, prin strădania abatelui Girard. Ce să vă mai arăt? Vom mânca în sala noastră de mese, dar, în caz că sunteți curios, există şi o bucătărie japoneză. E chiar aici. Coborâm o treaptă şi ajungem din nou pe pardoseala de piatră.

A încălțat sandalele care aşteptau la intrare cu îndemânarea cuiva care exersase îndelung.

— Puteți intra şi prin bucătărie, dacă vreți. Există o alee lăturalnică. Să nu mă întrebați la ce servesc obiectele acestea. Nu am idee. Aici aveți un lighean cu apă proaspătă – l-am umplut chiar eu azi-dimineață. La capătul aleii este un puț. Servitorul va aduce mai multă apă diseară, ca să vă spălați. Doar dacă nu vreți să mergeți la una din băile indigene... a încheiat el râzând, iar unchiul Charles a făcut o figură îngrozită. De fapt, e destul de interesant, atât cât poate fi de interesant ceva sordid. Cu toții îşi schimbă hainele purtate în timpul zilei şi îşi pun kimonouri albastre, după care ies cu toții pe stradă, de parcă ar fi din aceeaşi

familie. La început am crezut că e un fel de ritual păgân. Iar la baie, spun susținătorii lor, se scaldă toți împreună, ca Adam şi Eva în Rai. (Aici unchiul Charles a clătinat din cap: era prea mult pentru el.) Ei, atunci ne vedem în sala de mese la şase? Veți auzi clopotul.

Înainte de masa de seară am urcat în ciorapi scara de lemn bine lustruită şi am aruncat o privire în podul gol. O cameră de trei *tatami*, am numărat eu. La ora şase, când a sunat clopotul, ne-am croit drum prin procesiunea de care ne vorbise fratele Joaquin. Strada era plină de sandale clămpănitoare şi de halate de baie albastre, din bumbac. Două femei care mergeau împreună s-au întâlnit cu altele două, s-au înclinat şi s-au oprit să vorbească. Am auzit o înşiruire sacadată de silabe şi cuvântul *-mashita, -mashita,* care însemna că folosesc verbele la trecut. Apoi una din ele s-a uitat la bebeluşul pe jumătate adormit pe care alta îl purta în spate. „*Kawaii*”, a oftat ea. Am înțeles! Bebeluşul era drăguț! Am mai băgat de seamă şi că gurile femeilor erau ca un O negru şi că, la fel ca bebeluşul, nu aveau dinți. Ba nu, una din ele stătea sub felinarul misiunii şi am putut să o văd mai bine: avea dinții vopsiți în negru.

Pe deasupra, am mai observat, femeile nu aveau sprâncene. Cele care se îndreptau spre baie aveau sprâncene desenate pe frunte; cele care veneau de la baie, îmbujorate şi cu pielea încă udă, nu aveau deloc. Am strâns păpuşa în brațe şi m-am grăbit să îl ajung din urmă pe unchiul Charles.

S-a oprit în uşă şi m-a privit, neştiind ce să facă.

— Un copil... a zis el mohorât.

Aşa că până la urmă am ajuns în bucătărie, unde am stat îmbrăcată în rochia mea cea bună şi am mâncat cina adusă pe o tavă. Din când în când aruncam câte o privire în sala de mese, unde vreo zece călugări din Yokohama făceau conversație cu musafirii, lăudându-se cu sfecla fiartă şi

friptura de pui ațoasă. Mi-am adus aminte nu de mama, ci de fasolea gătită de ea la aburi, fragedă şi crocantă în acelaşi timp, de cartofii cu usturoi fierți în vin şi smântână, de prăjiturile cu bezea, frişcă şi căpşuni pe care le mâneam în iunie. Ce n-aş fi dat să mai pot gusta una! Frații vorbeau întruna şi sugeau oasele de pui. Un părinte cu barba căruntă l-a pus pe unchiul Charles să stea în picioare, cu capul plecat, în timp ce tuna şi fulgera împotriva „vechii capitale a Japoniei, întunecata şi inaccesibila Miyako, cetatea cufundată în negura păgânătății, reşedința împăratului Komei, venerat ca descendent al Zeiței Soarelui în care ei cred. Pe fiul nostru Charles, care a fost înzestrat cu darul limbilor, l-am ales pentru ca, împreună cu fiul nostru Joaquin, să străpungă zidul cetății Miyako. Fie ca ei să aducă lumina, alungând întunericul”. Unchiul Charles s-a îmbujorat, intimidat dar radios.

— Trebuie să avem grijă, i-a avertizat fratele Joaquin. Noi nu avem ce căuta în capitala împăratului, nici ca occidentali şi cu atât mai puțin ca misionari. Cu toate acestea, un grup de creştini care practică în secret încă de pe vremea Sfântului Francis Xavier ne-au rugat să venim. Vom fi oaspeții unuia din seniorii care are o reşedință în Miyako. Când vom ajunge acolo veți face cunoştință cu părintele Damian. Lui îi vom da sprijinul nostru. Ne va duce în case unde vom putea sluji clandestin, cel puțin până se va schimba legea.

— Iar în acea zi, a intervenit părintele cu glas bubuitor, vom construi o catedrală închinată Domnului nostru şi vom aduna o nouă turmă. Nu vom folosi forța, ci vom convinge prin puterea cuvântului, prin taina botezului, de pildă, până când vor da ei singuri foc templelor, ca să ajungă mai repede la Cristos.

Îmi aduc aminte că mi-am sprijinit capul de perete o clipă, ascultându-i pe frați, apoi unchiul Charles m-a aşezat

pe o cuvertură vătuită şi mi-a vârât ceva sub ceafă: o cutie de lemn acoperită cu o bucată de pânză. Am clipit şi m-am trezit.

— Suntem într-o casă japoneză? am întrebat în franceză.

— Da, eşti la mansardă, mi-a răspuns el în engleză. Uite cămaşa de noapte.

Prin urmare cutia de sub capul meu era o pernă japoneză; era foarte incomodă. Am dat-o deoparte. Am clipit din nou, văzând lumina blândă a lumânării pe podeaua cu *tatami.*

— *Tatami,* am spus eu, arătând cu degetul. *Futon.* Hârtie *shoji.* Porți *toni.* Cuvinte *kanji.* Câte lucruri noi, am spus căscând. Cum se va descurca *maman?*

— Aurelia, m-a repezit unchiul Charles.

Mi s-a pus un nod în gât şi am simțit că îmi ard obrajii. Simțeam pe limbă gust de sfeclă acră şi pui rânced.

— Lasă, nu-i nimic, am zis repede. Noapte bună, somn uşor.

— Domnul să te aibă în pază, mi-a spus el, aşa cum îmi spunea întotdeauna.

„Nu aş avea nevoie de Domnul dacă mama ar fi cu mine”, mi-am spus rămasă pe întuneric şi am început să plâng. Nu m-a lovit niciun trăsnet ceresc. Într-atât de singură eram.

Timp de o săptămână am călătorit ascunşi în pântecul unei corăbii comerciale japoneze, ronțăind pâinea şi carnea sărată pe care ni le dăduseră călugării. Întâi am coborât în jos, pe lângă coastă, apoi am urcat pe un râu, până am ajuns la măreţul oraş Osaka. În a şaptea noapte, tot ascunşi, de data aceasta în cutii lăcuite asemenea unor colivii, am călătorit într-o ambarcațiune cu fundul plat, mânată de vâslaşi cu ajutorul unor prăjini, până la Fushimi, portul oraşului imperial. Când s-a făcut dimineață, un grup de japonezi – slujitori creştinați de-ai părintelui Damian, pe cât se părea – ne-au mutat, cu cutii cu tot, într-o a treia

barcă, cea mai îngustă de până atunci, care ne-a dus chiar în Miyako. Pe toată durata călătoriei am stat cu păpuşa pe genunchi, fără să scot un cuvânt; cea mai mare parte a timpului am dormit. *Mama mea, mama mea.* Nu simţeam nimic. Nici măcar negura din ultimele două luni, când eram cu mintea aiurea şi rugăciunile mele erau de fapt poveşti pe care mi le spuneam singură, ci un gol adevărat, ca şi cum înăuntrul meu era o oglindă care nu reflecta nimic. Trupul meu era îndurerat dar eu nu simţeam nimic.

Pe drumul de la Fushimi la Miyako, ascunsă de ochi străini în cutia mea, m-am uitat printre zăbrelele de lemn la lumea de afară şi la fotoliul unchiului Charles, legat alături; era gol şi sălta în sus şi în jos, pe jumătate învelit în pânză groasă. Catifeaua roşie, bombată se ivea de sub învelitoare, prinsă în cadrul de lemn negru, sculptat: cochilii de scoici şi heruvimi în relief. Spătarul se termina cu un fel de mică arcadă. Prin ea am văzut cerul, munţii sălbatici din depărtare şi povârnişurile din apropiere, în care erau tăiate terase cu iazuri. Am zărit lăstare verzi iţindu-se din apă, parcă vrând să vadă ce e deasupra. Am văzut bucăţi mari de stâncă printre care creşteau copaci, unii goi, alţii având boboci pe crenguţele tremurătoare. Pe malul unui canal am văzut oameni: pălării de paie, sandale cu talpă de lemn şi nenumărate kimonouri. Cele mai multe erau indigo, dar erau şi cafenii, şi gri cu negru, roz-pal, verde-pal sau auriu potolit. Am văzut toate nuanţele de albastru şi toate combinaţiile de dungi. Femeile purtau la brâu eşarfe late, legate la spate în tot felul de noduri. Copiii zburdau, intrând şi ieşind din arcada de lemn, neastâmpăraţi ca nişte fluturi, aşa cum îmi spusese mama că voi fi şi eu.

Cerul văzut prin arcadă era lăptos, ceţos, fără nicio culoare. Şi eu eram un cer gol, un copac uscat. Ceilalţi oameni vorbeau, râdeau, mâncau – chiar şi aici, atât de

departe de casă, mâncau cu andrelele din cutii negre, lăcuite. Mie nu-mi era foame.

Spre sfârşitul zilei, barca noastră lată de câteva picioare îşi croise drum pe un canal puţin adânc şi atât de îngust, că două bărci la fel abia aveau loc să treacă.

— Acesta este râul Kamo, care traversează oraşul? a întrebat unchiul Charles, mirându-se că era atât de îngust.

— Mergem paralel cu el, l-a liniştit fratele Joaquin. Kamo e plin de pietre şi puţin adânc, în afară de cazul că se umflă. Pe Kamo nu se poate umbla cu barca. Acesta e canalul Takase. A fost construit acum două sute de ani, a adăugat el.

— La ce îi duce mintea pe băştinaşi... sunt dibaci, a murmurat unchiul Charles.

Deşi a trecut o viaţă de atunci, îmi mai aduc încă aminte că am zărit o clipă canalul când oamenii au ridicat palanchinele în care ne aflam: o panglică strălucitoare, presărată cu poduri şi limbi de nisip, în care pluteau fâşii lungi de pânză proaspăt vopsite, lăsate la clătit. Pe malul de lângă noi am văzut clădirile joase ale oraşului de lemn; pe celălalt mal, trei munţi: cel mai apropiat era acoperit de verdeaţă şi împânzit de căsuţe; la cel din mijloc, copacii fuseseră tăiaţi pe o porţiune de teren şi pe acest loc gol, tăiat în piatra muntelui, am văzut unul din puţinele caractere chinezeşti pe care le cunoşteam: *măreţ,* pronunţat *oh* sau *dai.* Departe, spre nord, se înălţa cel de-al treilea munte, solemn ca o santinelă în fruntea unui pluton de munţi mai mici, albaştri; umpleau cerul, de parcă cineva aruncase în aer un pumn de bucăţele de hârtie. Un stol de pescăruşi s-a năpustit deasupra râului şi dintr-odată, cu toată amărăciunea mea, mi-am simţit inima uşoară când barca a pornit.

Îmi amintesc de fotoliul unchiului Charles, purtat de doi hamali în fruntea unei procesiuni de oameni scunzi dar

vânjoşi care ne duceau pe noi şi bagajele noastre. Parcă eram un alai de înmormântare, cu un fotoliu în frunte. Îmi aduc aminte că îl vedeam săltând în sus şi în jos pe străzile cenuşii, purtat ca o raclă cu moaşte, şi că la un moment s-a profilat în cadrul unei porţi *torii.* După ce am ajuns la casa cea nouă şi am ieşit din cutiile lăcuite, cei doi hamali s-au descălţat şi au cărat fotoliul sus, pe o scară îngustă. Se zbătea să îşi facă loc pe scară, ca un nou-născut dornic să iasă la lumină. În acest efort, un heruvim de lemn a străpuns peretele de hârtie dar în cele din urmă fotoliul a ajuns în cămăruţa de trei rogojini, unde arăta de-a dreptul monstruos. L-am privit stânjeniţi.

— Ei, dacă punem un covor... a zis unchiul Charles.

Apoi au apărut doi oameni care au adus un mesaj şi de-ale gurii în dar. Fratele Joaquin a discutat cu ei, vorbind când în japoneză, când în engleză ca să înţeleagă şi unchiul Charles.

— Rămâi aici, mi-a spus unchiul Charles, cu vocea tremurând de emoţie.

Nu-l mai văzusem niciodată atât de fericit să facă cunoştinţă cu cineva.

— Pune-ţi rochia cea bună, în caz că fratele Damian vrea să vorbească şi cu tine. Să fii gata când trimite după tine.

— Uite, dacă ţi-e foame, a spus fratele Joaquin şi mi-a dat un pachet mic, înfăşurat în hârtie cafenie şi legat cu sfoară. Nu are gust rău, dar ai grijă să nu mănânci frunzele.

Unchiul Charles şi fratele Joaquin s-au ghemuit la loc în palanchine şi am rămas singură. Casa din oraş era la fel ca cea din Yokohama: intrarea şi bucătăria la nivelul străzii, câteva camere goale, cu *tatami,* cu o treaptă mai sus şi încă o cameră la etaj, unde se ajungea pe o scară de piatră, nu de lemn. Unchiul Charles le dăduse deja câte un nume: camera de rugăciune, dormitorul, salonul, camera de serviciu, iar la etaj, biroul. Mie îmi revenise o cameră de un

tatami, aflată sub scară, până când aveam să preiau îndatoririle fratelui novice, moment în care aveam să fiu avansată la camera de serviciu, mă anunțase unchiul Charles.

Mi-era frig, aşa că am luat haina unchiului Charles în camera de sus, m-am înfăşurat în ea împreună cu păpuşa şi m-am cuibărit în fotoliul lui roşu. Acasă nu mi se dăduse niciodată voie să stau pe fotoliu, stătusem doar pe genunchii unchiului Charles când eram foarte mică şi mă învăța să citesc. Unchiul Charles mânca aşezat în fotoliu, citea în fotoliu şi precis că trăgea şi câte un pui de somn tot acolo. Mirosea puternic a tutun de pipă şi avea şi un iz acru de transpirație.

— *Claire,* i-am spus păpuşii imitând vocea lui şi făcând un semn cu degetul, *un petit café.*

M-am înfăşurat mai strâns în haină.

— Spune-i mamei tale să mai pună cărbuni pe foc, am bodogănit, gata să izbucnesc în lacrimi.

Cum strângeam haina pe lângă mine, am simțit că în buzunare sunt nişte monede. Am găsit trei bănuți de cinci cenți, un şir de mătănii şi un plic pe care scria *Oficiul telegrafic, Portul New York.* Am deschis plicul şi am citit.

Dintr-odată mi s-a făcut foame. Mă simțeam goală pe dinăuntru. Am luat cutia fratelui Joaquin şi am desfăcut sfoara. La prima vedere era un simplu pachețel, dar la lumina amurgului am zărit un colț alb de hârtie ieşind de sub învelitoarea cafenie aspră, asemănătoare unei țesături. Sub cele două foi de hârtie era o cutie de lemn, legată cu un fir verde acoperită în parte de altă foaie de hârtie, pe care era pictat în culori vii un copăcel înflorit. Am rupt firul şi am dezlipit micul desen, am deschis capacul şi am descoperit şase pachețele înghesuite unul într-altul, fiecare înfăşurat într-o frunză. Odată, la un bâlci, atinsesem un şarpe: era rece, uscat şi mătăsos şi avea un fel de zimți, la fel ca

pacheţelele acestea. Am deschis unul: înăuntru era un cub perfect, o bucăţică rozalie de peşte într-un cocoloş de orez alb presărat cu ierburi parfumate. Am muşcat o fărâmă, să văd cum e. Avea un gust puţin dulce, puţin iute, puţin sărat. Le-am mâncat pe toate şase. Când unchiul Charles a urcat scările, roşu la faţă, cu o lampă cu ulei în mână, nu mă mai simţeam goală pe dinăuntru. Vorbele pe care aveam să i le spun răsunau înăuntrul meu ca un dangăt de clopot.

— Poţi să îngheţi aici, a mormăit el, ciudat de binedispus. Mi-au promis tot felul de lucruri. „Cineva va scoate *futon*-ul. Cineva va aprinde focul.” L-ai văzut pe acest cineva?

— Nu, i-am răspuns.

— Cred că e un vas cu tăciuni aprins jos, a zis el. Am văzut nişte lemne pe aici. Nu că ne-ar fi de folos aici, sus, a mai zis frecându-şi mâinile. Părintele Damian e un om uimitor. Are har. Vrea să te vadă mâine, nu astă-seară. Nu e nevoie să mai aştepţi.

Vorbea rar, bolborosit. Era altfel decât îl ştiam. Deodată m-a privit ca şi cum atunci mă vedea pentru prima dată.

— Stai în fotoliul meu cu păpuşica? Cu haina mea pe tine?

Am ridicat mâna cu telegrama. Unchiul Charles s-a făcut mic.

— Am fi putut să o îngropăm, am spus.

— Copila mea, a răspuns, parcă ceva mai treaz, dacă am fi aşteptat vasul următor, părintele Damian ar fi găsit pe altcineva. Fratele Michael, şarpele acela, ar fi acum în locul meu. Şi noi unde am fi?

— În New York, i-am răspuns cu răceală. Apoi am încercat să îi spun ce aveam pe suflet: Aş fi putut să o văd... şi am început să plâng din nou.

— Aurelia, draga mea...

Mă aşteptam la o predică, dar el s-a lăsat pe fotoliu şi m-a luat pe genunchi. Mirosea a băutură.

— Copila mea, a spus, ținându-mă în brațe în timp ce eu plângeam neajutorată şi îmi trăgeam nasul.

Îmi era atât de dor de ea, dar nu îl aveam decât pe unchiul Charles, care mă bătea neîndemânatic pe umăr cu palma lui cât o labă de urs. La început, simplul fapt că voia să mă consoleze mi-a mai ogoit durerea. Stăteam pe genunchii lui, cu păpuşa pe genunchii mei, iar el mă ținea în brațe. Apoi m-a apucat mai strâns.

— Copila mea, a repetat în şoaptă, cu respirația întretăiată.

M-a strâns tare de mijloc în timp ce vorbea. L-am privit fără să înțeleg. Mijise ochii, de parcă se concentra. Mă ridica de pe genunchi şi mă punea la loc, blând şi ritmic, cu o figură gravă. Era prins de acest ritm şi nu mai voia altceva.

— Copila mea, copila mea, a spus din nou.

Mâinile mari îi tremurau şi mă trăgea şi mai tare spre el, iar şi iar. Eram o cârpă, o păpuşă. Apoi a zvâcnit, a gemut şi mi-a dat drumul; păpuşa a căzut şi ea pe podea.

Nu am țipat când am căzut fiindcă nu voiam să mă mângâie. M-am ridicat, mi-am netezit rochia şi l-am privit cum stătea căzut pe spate în fotoliu. Pleoapele i se zbăteau, fața lui rotundă era roşie acum, venele îi pulsau pe frunte.

Atunci mi-a fost limpede: Nu puteam să-l sufăr pe unchiul Charles. Am apucat păpuşa de braț şi am coborât scările. Ultimele licăriri ale serii stăruiau pe cizmele uriaşe ale unchiului meu, aruncate la întâmplare, şi pe ghetuțele mele, înghesuite una lângă alta într-un colț. M-am oprit pe treapta de lângă intrare şi am tras cu urechea. De afară, de undeva departe, răzbătea o voce răguşită care tot repeta câteva cuvinte – poate că era un vânzător ambulant –, iar mai aproape, venind din toate părțile, se auzea clămpănitul rar al sandalelor cu talpă de lemn. Chiar alături auzeam trosnetul lemnelor arzând în vasul pentru jăratic. De sus nu venea niciun zgomot. Oare se pregătea să sară la mine? Mi-

am pus încetişor o gheată şi am legat şiretul. Un zgomot puternic a sfâşiat aerul, venind din camera lui. Am înhăţat şi cealaltă gheată. Fusese un sforăit. *Nu îl puteam suferi.* Mi-am legat şiretul, am luat păpuşa şi am ieşit. Era foarte simplu. M-am uitat înapoi printre zăbrele la cizmele unchiului Charles, întinse pe podea, şi am păşit în amurg, îndepărtându-mă pas cu pas.

Am văzut bârna arcuită din vârful unei porţi roşii, *torii,* înălţându-se deasupra unei case de peste drum. M-am îndreptat într-acolo şi mi-a venit în nări fumul dulceag; în templu sclipeau lumânările şi tămâia aprinse. Luminile şi florile erau adunate în jurul unei statui aurite, o femeie cu un punct roşu pe frunte. Nu era Dumnezeu, dar unde era Dumnezeu?

„Am să mă rog ei”, am hotărât. Doi, doi, unu. Nu aveam niciun bănuţ la mine, dar puteam lăsa păpuşa. Am trecut pe sub *torii* şi am tras de şnur clopotul. M-am înclinat, am bătut din palme şi mi-am pus o dorinţă, o dorinţă îngrozitoare.

3. 1866

Nu prea ştiam ce să fac. Am rămas pe loc, la picioarele zeiţei de aur, sub frânghia clopotului, privind oamenii, tineri şi bătrâni, care treceau agale bocănind din sandalele de lemn. Cu toţii aveau prosoape la gât şi kimonouri albastre, din pânză aspră. Unul din ei ducea un lampion, atârnat la capătul unui băţ: un glob de hârtie cu o lumânare aprinsă înăuntru, o lumină plăcută în înserarea care se lăsa. Oamenii vorbeau, iar din şuvoiul sacadat de vorbe se înălţau şi veneau plutind spre mine, ca printr-o minune, cuvinte pe care le ştiam: *mamă, tată, frumos, scuzaţi.* Am rămas pe loc, cuminte. Pe măsură ce întunericul se îndesea apăreau tot mai multe lampioane, trecând calme încoace şi încolo, poc,

poc, poc. Luminile mă vrăjiseră. Voiam să fiu şi eu acolo, nu neapărat cu o anumită persoană, ci cu strada întreagă, să fiu parte din mulțimea de luminițe fermecate care săltau prin întuneric.

Deodată lampioanele au rămas nemişcate, apoi s-au repezit toate într-o parte, păcănitul măsurat al sandalelor de lemn s-a schimbat în ropot de grindină, au început să se audă strigăte iar eu am simțit mirosul focului.

Unchiul Charles lăsase focul să ardă nesupravegheat, într-un vas pentru jăratic, într-o casă de hârtie. Ar fi putut incendiul izbucni şi de altundeva? Poate.

Doi bărbați cu robe umflate, de preoți, au apărut de după altar, au ridicat uşor zeița cea calmă şi au intrat cu ea în şuvoiul de oameni. Aurul a sclipit câteva clipe, apoi s-a pierdut în mulțime. Eu m-am furişat în direcția opusă, dar am avut timp să văd, la lumina flăcărilor, casa noastră cea nouă, intactă (vedeam cizmele unchiului Charles, lăsate acolo unde le aruncase), dar luminată ca un lampion de hârtie, mistuită pe dinăuntru de foc. Pe când mă trăgeam înapoi casa s-a cutremurat, apoi a vuit şi a scuipat în aer o minge de foc; acoperişul de țiglă s-a prăvălit peste etaj şi totul s-a făcut una cu pământul. Apoi vâlvătaia s-a întins la alte case iar eu am luat-o la fugă.

Nu ştiu dacă unchiul Charles s-a trezit, s-a ridicat clătinându-se în picioare şi a reuşit să se strecoare afară printr-o fereastră sau pe uşa de la bucătărie. De atunci au trecut şaizeci şi doi de ani. Înclin să cred că nu. La mult timp după aceea am aflat că, în primăvara când eu am ajuns în Kyoto, biserica St. Patrick de pe strada Mott luase foc. Cimitirul unde era îngropată mama mea a scăpat neatins, în schimb biserica a ars până în temelii. Nimeni nu ştia de unde începuse incendiul.

Focul era un animal neîmblânzit. Mă lăsase fără suflare. Mergeam bâjbâind, împleticindu-mă, aproape fără să văd,

printre țipete şi case gemânde. Oamenii strigau să li se aducă apă ca să îşi salveze casele. „Mamă! Mamă!” țipa o voce subțire de copil. O căruță trasă de cai a trecut pe lângă mine. În timp ce căruța se îndepărta zdrăngănind mi-am spus: „Aş fi putut să mă urc în ea”. Eram sigură că pierdusem acel prilej, dar chiar atunci unul din cai s-a ridicat pe picioarele dinapoi şi a nechezat ascuțit. Căruțaşul, un băiat de vârsta mea, îl plesnea peste cap cu o cârpă udă ca să stingă scânteile. „Acum”, mi-am zis. Am atins medalia Sfintei Clara ca să capăt curaj, am alergat spre căruță, m-am urcat tremurând şi m-am lipit de un balot de mătăsuri. Când căruța s-a pus în mişcare mi-am muşcat buzele: oare copilul acela îşi găsise mama? După ce am ieşit din norul de fum şi am trecut prin mulțimea de oameni îngroziți am sărit jos şi am rupt-o la fugă prin întuneric, cât mă țineau picioarele.

Am fugit, apoi am mers, fără să văd nimic în jur. Simțeam că plămânii mi-au luat foc. Din când în când, printre sughițuri, îmi venea miros de tămâie – trebuie că treceam pe lângă nişte temple. Am mers şi nu m-am oprit decât când am simțit că aerul pe care îl trăgeam în piept mă zgâria pe gât ca un nisip. Muream de sete. În spatele unui gărduț de bambus am văzut un loc unde apa părea că luceşte în lumina lunii. Am sărit gardul: mi se păruse, nu era nicio apă acolo. Am trecut pe lângă un bolovan înfăşurat în sfoară – o piatră de hotar, după cum am aflat mai târziu – şi dincolo de el am văzut un stâlp de piatră. Partea de sus era lustruită şi scobită de vreme, ca un căuş, iar înăuntru era apă. O, Doamne. M-am aplecat şi am băut ca un animal. Apoi m-am şters la gură cu mâna plină de muci de la atâta plâns.

Mă aflam într-o grădină de pietre acoperite de muşchi. În fața mea, o căsuță cu o deschizătură pătrată pe o parte, ca o uşă de copii. O piatră neşlefuită era pusă în chip de treaptă.

M-am urcat pe piatră şi m-am uitat înăuntru. „Hei!” Niciun răspuns. Am intrat de-a buşilea. Înăuntru am simţit sub mâini o împletitură de paie, o rogojină japoneză, aşa că mi-am desfăcut şireturile şi am aruncat ghetele în spate, în grădina de piatră.

Aşa se face că, mirosind a foc, cu lacrimile uscate pe faţă, am ajuns la pavilionul de ceai Baishian. M-am întins pe podea şi am adormit.

Oare ce mă trezise din somn? M-am ridicat în capul oaselor. Era întuneric, simţeam miros de rumeguş dar nu auzeam nimic. Focul mi se părea neînsemnat şi îndepărtat, ca o poveste. Eu eram reală. Casa era reală, o casă nouă de lemn, argintie sub luna albă. Cel mai frumos loc pe care îl văzusem vreodată.

Camera era mică. Goală, fără nicio mobilă, doar două *tatami* dreptunghiulare şi podeaua neagră, lustruită, dintre ele. În mijlocul camerei am văzut o gaură în podea, o gaură pătrată, ca şi uşa pe care mă strecurasem înăuntru, doar că mai mică. Ici şi colo, luna pătrundea prin ferestre, înălbind rogojina de paie, făcând să lucească podeaua de lemn, dar lăsând pătratul perfect din mijloc neatins în întunecarea lui. M-a trecut un fior şi m-am uitat în altă parte. Într-un colţ de lângă mine, puţin deasupra podelei acoperite cu *tatami*, am văzut o firidă, lată de vreo trei picioare şi adâncă de vreo două. O rază luminoasă de lună cădea pe podeaua firidei – o bucată frumoasă de lemn cafeniu-închis, străbătut de un firicel alb, ca o vinişoară strălucitoare de marmură. Camera era oglinda lunii, cupa plină de viaţa ei.

Nu lipsea decât un locuitor coborât dintr-o poveste, prinţesa-spiriduş pentru care uşiţa prin care intrasem de-a buşilea era o poartă largă, iar încăperea de şapte picioare pătrate era un adevărat palat. Poate că ea locuia adânc sub pământ şi se strecura înăuntru ca fumul, prin pătratul întunecat din podea. Pentru ea era oare destul de cald aici?

M-am lăsat din nou pe podea, îngheţată, cu genunchii strânşi la piept.

Afară se auzeau paşi. Era ciudat să aud paşi dar nu şi clămpănitul sandalelor de lemn, dar chiar aşa era, nu mă înşelam. Se auzea un fâsâit, ca şi cum cineva mergea în picioarele goale, un pas uşor, rapid, care ştia drumul. Cel care mergea s-a oprit, surprins parcă, în faţa casei unde mă aflam eu. O voce de femeie a şoptit în japoneză: „Frate mai mare?"

O vreme nu s-a mai auzit nimic. În uşă a apărut un cap, iar eu am închis ochii şi m-am făcut că respir rar, ca şi cum dormeam adânc. „O fetiţă străină", a şoptit vocea.

Am deschis un ochi: capul dispăruse. În locul lui apăruse un obiect mare. Mi s-a făcut frică. Pe întuneric mi s-a părut că e o creatură ciudată, un câine mort, înţepenit, apoi mi-am dat seama ce e: o pernă japoneză, o cutie de lemn acoperită cu o stofă groasă. După aceea a apărut o bucată subţire de pânză. Apoi am auzit cum cineva apucă ghetele mele, cu o mişcare scurtă, hotărâtă, şi le aşază pe bucata de pânză, în cameră. După aceea, în uşă a apărut silueta unei femei în toată firea. Umerii se mişcau – îşi scotea şosetele. A întins braţul şi le-a pus pe bucata de pânză, alături de ghetele mele. Apoi femeia s-a strecurat înăuntru prin uşiţă, s-a ridicat în picioare şi s-a aplecat deasupra mea. Speriată, am închis din nou ochii.

— *Koneko,* a spus ea pentru sine însuşi.

Ştiam cuvântul. În japoneză nu e un termen de alint, ca în engleză. În japoneză, pisicuţele sunt murdare şi vagaboande, tolerate doar – ca motanul domnului Ohara, care prindea şoareci – cu condiţia să muncească pentru strachina de mâncare.

Femeia a stat un timp nemişcată, apoi s-a ghemuit lângă mine, apropiindu-şi faţa de a mea. Am simţit o şuviţă udă de păr atingându-mi braţul, uşoară ca o pană. Mă

străduiam din răsputeri să nu îmi schimb ritmul respirației. De ce nu țipa la mine?

Oare ce fel de persoană era de mergea în picioarele goale, mai ales că evident nu era săracă? Din depărtare s-a auzit un „toc, toc” rar, măsurat: era paznicul de noapte, cu păcănitoarea lui de lemn. Atunci am înțeles: şi femeia se ascundea şi ea. „Frate mai mare”, spusese. Oare el unde era?

Am deschis ochii. O față albă ca luna, un monstru fără sprâncene, se uita fix la mine. M-am făcut mică.

— Bau, a făcut ea.

În japoneză se spune *ba.* Am strâns şi mai tare genunchii la gură şi am rămas aşa, gâfâind. Trăsăturile măştii fantomatice s-au destins într-un zâmbet. Am dat drumul genunchilor şi am rămas cu ochii la ea, cu inima bătând să îmi spargă pieptul.

Am văzut o fată tânără – la cei zece ani ai mei mi se părea de vreo şaisprezece ani – cu ochi prelungi, vioi, şi nas subțire. O față prelungă, părând şi mai lungă fiindcă nu avea sprâncene, proaspăt spălată. Era ca luna, ca lemnul negru vârstat cu lumină. Părul lung, încă ud, era un râu de mătase. Ochii, două lumini. M-am înfiorat, şi din cauza frigului, dar şi fiindcă era atât de frumoasă.

Nările ei fine au fremătat. Fața ei frumoasă s-a strâmbat de dezgust.

— *Kusai,* a zis. Miroşi urât.

Ruşinată, mi-am ascuns fața în palme. A râs, de fapt a scos un sunet subțirel, doar un început de râs, şi mi-a întors spatele. Am deschis ochii şi m-am uitat să văd ce face. Avea două robe, deasupra una de culoare închisă, dedesubt alta, de culoare deschisă. S-a ridicat în picioare, parcă supărată de întrerupere, şi şi-a scos roba de deasupra. S-a întins pe o parte, cu spatele la mine, pe *tatami,* între mine şi gaura din podea, şi şi-a aşezat perna

sub cap. A oftat şi am auzit din nou chicotitul subţire. Apoi şi-a întins kimonoul ca să ne acopere pe amândouă.

Şocată şi recunoscătoare, am deschis ochii atât de mari că m-au usturat. *Străină. Pisicuţă vagaboandă. Miroşi urât.* Până şi mama mea alunga pisicile de pe acoperiş cu o mătură. Nu îşi întindea haina peste ele ca să le ţină de cald.

Mama mea murise la New York. Ba nu. Mama era vie. Era în siguranţă, febra nu o putea atinge. La fel ca prinţesa-spiriduş, dispăruse printr-o gaură pătrată din podea, sub patul ei, şi lăsase în urmă un trup care nu era al ei. Am atins medalia Sfintei Clara. Mintea îmi era goală de gânduri.

Părul femeii mi-a atins braţul. Mâna femeii, dosul palmei ei, mă atinsese uşor atunci când scuturase roba şi o netezise, ca să ne acopere pe amândouă. Cine mă mai atinsese de când plecasem de acasă? Doar unchiul Charles, dar nici la asta nu mă puteam gândi. Kimonoul de bumbac al femeii îmi acoperea obrazul; mirosea dulceag şi greu a răşină veche. Am privit-o cum respira. Spatele ei îngust era o corabie semeaţă, înălţându-se blând pe valuri. Era prinţesa lunii. Era vinişoara alburie din lemnul negru. Am adormit.

În lumina cenuşie a zorilor, femeia s-a aşezat lângă mine şi şi-a arătat nasul cu degetul, aşa cum îşi arată americanii inima când vorbesc despre ei înşişi.

— Tu, a spus.

Oare vorbea englezeşte? Eu sunt tu? Tu eşti tu?

Mi-a luat mâna, a apucat arătătorul, căruia ei îi spun degetul-care-arată-persoana, şi l-a îndreptat spre nasul meu.

— Eu, am spus, apoi, zicându-mi că nu înţelesesem jocul, am adăugat: Tu. Eu. Tu. Nu înţeleg. Aurelia?

— U-ra-ya, a repetat ea.

— U-ra-ya, am încuviinţat eu.

— U-ra-ya, a spus ea îndoită, de parcă îi spusesem că mă cheamă Taxă de Drum sau Cârpă de Vase. Apoi s-a luminat la față, mi-a luat din nou mâna şi a ridicat-o blând spre mine. Urako, a şoptit mulțumită. Domnişoara Urako.

Vasăzică Urako era un nume, pronunțat cu accentul pe prima silabă. Din dimineața aceea era al meu.

După felul în care se uita la rochia mea, la ciorapii împletiți, la medalia de la gât, am înțeles că eram ultimul lucru de care se aştepta să dea aici. Dar oare ea de ce venise aici noaptea trecută, desculță şi în taină?

— Fratele mai mare? am întrebat aducându-mi aminte.

M-a privit o clipă şi eu mi-am dat seama că încercasem să spun un cuvânt în japoneză, apoi a înțeles ce spusesem. A privit în gol, îndurerată. A spus ceva şi, la fel ca ea, a trebuit să mă gândesc câteva clipe ca să înțeleg.

— Mort.

Nu învățasem prea mult, dar un cuvânt din cartea de gramatică mi l-am amintit:

— Trist, am spus.

— Trist, a repetat, a lăsat ochii în jos şi apoi a întors privirea.

Ca să o înveselesc, mi-am atins vârful nasului cu degetul.

— Urako, am zis, şi un zâmbet i-a înflorit pe față.

M-am trezit într-o mare verde: un pătrat strălucitor de soare şi muşchiul verde, verde. Am deschis larg ochii: nu eram nici în cabina de pe vas, nici pe strada Mott, ci într-o cameră japoneză, goală şi frumoasă ca o scoică perfectă, aruncată de mare la mal. Eram singură.

Deşi afară era frig, camera aceasta, care mirosea a nou, părea caldă mulțumită nuanțelor de cafeniu ale obiectelor: de la culoarea palidă a rogojinei *tatami* la negrul cald al podelei firidei, cu vinişoara de aur alb asemenea unui fulger. Cum stăteam privind tavanul jos, înclinat, făcut din şipci de lemn îmbinate cu tulpini de bambus, mi s-a năzărit că mă

aflu într-un coşuleţ meşteşugit împletit. Ici şi colo, în pereţii calzi de argilă, erau ferestruici cu zăbrele de bambus, iar pe cealaltă latură a camerei, o uşă glisantă din hârtie, de data aceasta o uşă de mărime obişnuită.

În mijlocul camerei, pe scândura lată de vreo două palme dintre cele două *tatami,* se căsca gaura ciudată pe care o văzusem în noaptea dinainte, acum mai puţin sinistră, dar nu mai puţin misterioasă. Podeaua lustruită, cu fibrele lucind ca uleiul la suprafaţa apei, era făcută de fapt din două bucăţi de lemn, perfect îmbinate, de ambele părţi ale găurii pătrate. Stăpânindu-mi tremurul, m-am aplecat deasupra ei. Era un cub perfect, cu laturile de câte un picior, căptuşit cu metal. Doar atât era? Cu toate că îmi era teamă, am atins fundul rece al găurii, iar când am ridicat mâna degetele îmi erau puţin mânjite de ceva negru – funingine?

De afară a răzbit până la mine zgomot de paşi uşori, grăbiţi, aceiaşi de cu o seară înainte. S-au apropiat de căsuţa în care eu mă făcusem mică de frică, s-au oprit, am auzit un plesnet uşor, cum face o carte subţire când cade pe o masă, apoi paşii s-au retras repede. Între mine şi grădina de muşchi de afară, răsărind în cadrul mic al uşii, am văzut două cercuri cafenii: marginile unei perechi de ghete de piele. Ghetele mele! Oare de ce le luase? Oare de ce le adusese înapoi?

Pe treapta de piatră dintre grădină şi casă, ghetele mele stăteau alături, cu boturile înspre afară, parcă arătându-mi drumul spre casă. Care casă? Două cizme luminate de o casă în flăcări. Un cimitir. O femeie scuipând sânge pe strada Mott. M-am cuprins singură în braţe.

Cine va avea grijă de mine acum? Oare fratele Joaquin scăpase din foc? Oare se gândea că eu sunt în viaţă? Şi, chiar dacă mă găsea, unde aveam să locuiesc? La călugăriţe. Ce viaţă... lână fiartă în cazan, legume fierte,

săpun şi oase şi mâini îngheţate, mânjite de ceara pentru duşumele, şi nicio clipă de răgaz ca să îţi spui: „Am dreptul să mă aflu aici”. La fel ca mama, o viaţă întreagă să tot repet, posomorâtă, că sunt recunoscătoare pentru casă şi masă. Unde altundeva m-aş fi putut duce?

„Poate că aici”, mă gândeam. În aceasta cameră, în casa aceasta simplă şi curată ca un răsărit de soare. Femeia îmi lăsase ghetele afară, dar m-am hotărât să nu le încalţ. „Doar dacă mă aruncă în stradă”, am hotărât.

Am auzit clămpănitul unor sandale de lemn apropiindu-se, apoi am văzut o siluetă îmbrăcată într-un kimono roz, cu dungi, oprindu-se dincolo de uşă. Era oare femeia de azi-noapte? Femeia aceasta a scos un mic ţipăt (poate înadins), a chicotit copilăreşte şi a luat-o la fugă în larmă de lemn izbit de piatră. Mi-am zis: eu nu trebuia să fiu acolo în acea noapte, dar ea nici atât. Ca să mă dea în vileag, trebuise să îşi ascundă urmele; îmi luase ghetele ca să poată fi sigură când şi de cine eram descoperită. Dacă ar fi să o întreb vreodată, ce i-aş spune: „Eu nu aici, nici tu aici?”

Ascultând paşii care se îndepărtau nu îmi închipuiam că mi se va da voie să rămân în căsuţa aceea perfectă. M-am aşezat în prag, cu capul atingând partea de sus a uşii, cu picioarele pe treapta de piatră şi am privit fără nicio tragere de inimă spre stâlpul de piatră unde băusem apă cu o seară înainte. Cărarea ce ducea la stâlp – un şir de plăcuţe de ardezie îngropate în muşchiul verde, buretos – semăna cu un şirag de lacuri îndepărtate. Un început de drum. Ce avea să se întâmple cu mine? Nu voiam să fug, dar nici nu voiam să îmi întâmpin soarta în picioarele goale.

Când înnodam şireturile primei ghete am auzit un clămpănit: două perechi de încălţări. Am văzut-o venind pe femeia cea tânără, aproape în fugă, urmată de o femeie mai în vârstă, cu faţa rotundă, îmbrăcată într-un kimono albastru-închis. Când m-a văzut a ridicat braţele în sus şi a

stigat *„Ara”,* aşa cum fac japonezele când sunt uimite. Faţa ei plină era schimonosită de dezgust şi oroare. A spus ceva şi tânăra i-a dat un răspuns. Oare erau mamă şi fiică? Nu semănau deloc; femeia în vârstă purta un kimono de bumbac, pe când al celeilalte era de mătase; femeia în vârstă avea sandale grosolane de lemn, pe când ale celei tinere erau îmbrăcate în piele pictată. Bătrâna a arătat spre mine, iar tânăra, turuind ca o morişcă, s-a uitat la mine şi, cu o oarecare şovăială, şi-a arătat vârful nasului. În timp ce îmi puneam a doua gheată, bătrâna s-a apropiat de mine. M-a înşfăcat de braţ de parcă lua un pui de gât şi m-a ridicat în aer, scuturându-mă; cât era de grasă, era numai muşchi. Cum stăteam aşa, legănându-mă, cu gheata al cărei şiret nu apucasem să îl înnod pe jumătate ieşindu-mi din picior, am văzut limpede dungile roşii, subţiri, ale kimonoului ei indigo, braţul ei gros, faţa umflată şi ochii mici, pieptenii de lemn ieşindu-i de sub basmaua legată în vârful capului. Tânăra mă privea cu un amestec de milă şi amuzament; mă simţeam ruşinată. Umărul a început să mă doară. Am gemut, tânăra a ciripit ceva şi bătrâna mi-a dat drumul.

M-au apucat fiecare de câte o încheietură şi au luat-o în jos pe alee vorbind iute, certându-se. Eu mergeam împiedicându-mă în şireturi, speriată de vocile lor, ca un torent de pietriş. Am prins câteva cuvinte: *trei, trei,* apoi *azi* şi *păpuşă* şi două cuvinte – cu totul diferite – însemnând *tatăl tău* şi *tatăl meu.* Ca printr-o ceaţă, am zărit alte grădini, alei pietruite, acoperişurile de stuf şi ferestrele zăbrelite ale altor căsuţe. Mergeam poticnindu-mă. *Azi, tatăl* cuiva avea să mă taie în *trei* şi să facă *păpuşi* din oasele mele. Asta trebuie că era. Ceea ce vedeam eu erau superbele căsuţe ale unor copii-monştri. Gaura pătrată din podea era făcută ca să se scurgă sângele. Ne-am îndreptat spre o clădire mare şi au început să vorbească mai încet, deşi tot

atât de vehement. *„Kekkon”,* a spus bătrâna cu glas hârâit; mai târziu aveam să aflu că înseamnă *căsătorie.* Tânăra a şoptit un cuvânt: *„Baishian”.*

M-au dus într-o cameră întunecată şi m-au lăsat jos pe o treaptă de lemn, între o cameră pardosită cu piatră şi alta cu *tatami.* Gheata neîncheiată mi-a căzut din picior şi bătrâna s-a apucat să tragă de cealaltă.

— Lasă-mă, mă doare, am protestat în franţuzeşte. Şiretul e înnodat.

A dat drumul ghetei, uimită de vocea mea, şi au rămas amândouă în picioare, urmărindu-mă – pline de curiozitate, după câte mi-am dat seama – cum desfăceam şiretul. Sperând să le prind într-un moment când păreau mai puţin dispuse să mă ciopârţească, am folosit în sfârşit cea mai lungă propoziţie în japoneză pe care o învăţasem:

— Scuzaţi-mă, vă rog, unde este toaleta?

Bătrâna a rămas cu gura căscată, apoi a ţipat ascuţit, iar tânăra a izbucnit în râs. Încercau să râdă fără zgomot; tânăra îşi acoperise gura cu mâna, iar bătrâna dăduse capul pe spate şi obrajii îi tremurau de râs. Cu ochii plini de lacrimi de atâta râs, tânăra m-a luat de mână şi m-a dus în ciorapi până la un closet unde am putut să îmi pun o pereche de papuci de toaletă şi să mă ghemuiesc, uşurată, deasupra unei găuri din podeaua lustruită. (Oare petrecusem noaptea într-o privată elegantă?) Apoi mi-a turnat pe mâini un polonic de apă luată dintr-un vas de pământ. Nu mai eram îngrozită; mă simţeam umilită, ceea ce era mult mai rău, auzind lângă mine chicotul discret al tinerei, iar dincolo de uşă hohotul înăbuşit al bătrânei. Toaleta de lemn era foarte curată şi aş fi rămas acolo până se săturau să râdă de mine, numai că un miros slab mi-a ajuns la nas şi m-a făcut să ies (după ce mi-am lăsat papucii de toaletă). Tânăra m-a dus înapoi în camera podită

cu piatră, unde am încălțat altă pereche de papuci. Bătrâna m-a privit şi a izbucnit din nou în râs.

— Scuzați-mă, vă rog, unde este toaleta? a zis.

Râdea de felul în care spusesem sau de mine, pur şi simplu?

— Acum, a zis ea în japoneză, aplecându-se şi privindu-mă țintă cu ochii ei mici, tatăl tău?

— Nu am, am răspuns şi chiar aşa şi era, pe cât ştiam.

Femeia a pălit şi a insistat:

— Mama ta?

Aici m-am codit. Nu voiam să spun.

— Nu am, am repetat.

Cele două femei s-au uitat una la alta. Mă simțeam ciudat, parcă eram străvezie. Era pentru prima dată că spuneam acest lucru, care astfel devenise mai real, dar faptul că îl spuneam într-o limbă străină îl îndepărta de mine, ca şi cum i s-ar fi întâmplat altcuiva.

— Familie? a întrebat tânăra.

— Nu am, am spus, clipind rar ca să alung imaginea focului din fața ochilor.

S-au privit din nou, au discutat şi părea că au căzut de acord asupra unui lucru. Mi-au vorbit în japoneză, şi repede, şi rar. Vedeam clar dinții negri ai bătrânei şi dinții albi ai tinerei, dar nu am prins decât cuvântul *arau,* spălat. Mă uitam la ele, sperând să mai prind câte un cuvânt, dar nu înțelegeam nimic. Apoi bătrâna a început să îmi pipăie rochia, iar tânăra a adus nişte cârpe ude. Nu am înțeles ce voia să facă bătrâna cu rochia mea, dar mi-am dat seama că habar nu avea ce sunt aceia nasturi fiindcă a adus o pereche de foarfeci japoneze – cu mânere ca nişte fluturi şi lame micuțe – şi a trebuit să mă lupt cu ea ca să nu îmi taie rochia.

Una era să fiu îmbrăcată în rochia mea de la New York, iar ele în kimonouri – simțeam că aparțin lumii mele şi ele

aparțineau lumii lor – şi cu totul altceva a fost să deschei nasturii rochiei în camera abia luminată şi să mă las spălată de bătrână. Mă simțeam goală şi neajutorată.

— *Kusai, kusai, kusai!* a strigat bătrâna.

Aşa era: puțeam. Apa, combinată cu fumul care îmi intrase în piele, mă făcea să miros şi mai urât decât înainte. A muiat o punguță de pânză, umplută – aşa cum am aflat mai târziu – cu tărâțe de orez, a frământat-o ca să facă spumă şi m-a frecat cu ea iute şi apăsat, curățându-mă printre degete, după urechi, chiar şi în păr. Punguța era aspră şi rece şi pe lângă asta bătrâna turna din când în când pe mine o găleată de apă rece. Podeaua de piatră era înclinată spre uşă, unde forma un şanț pe care se scurgeau apa, spuma, fumul, focul, unchiul Charles, oceanul şi strada Mott, în timp ce eu stăteam tremurând, cu brațele strânse la piept.

Când a ajuns să mă şteargă cu prosopul, dinții îmi clănțăneau. Ne aflam în bucătărie. Am văzut un puț acoperit cu un capac, un perete de-a lungul căruia erau aliniate plite, un şir de oale. Într-un colț, pe un raft, se afla singura fotografie pe care o văzusem de la venirea mea. Era un tânăr japonez, îmbrăcat în jachetă kimono, cu o expresie severă pe fața lui de copil. Am clipit, mirându-mă de literele romane imprimate în partea de jos a dagherotipului – Studioul Perkins, Yokohama – şi am ridicat curioasă ochii spre bătrână.

— Fiul meu, a spus tare şi limpede. Micul Nao.

Tânăra a reapărut, cu brațele pline de mătase lucioasă: un kimono de copil! M-a înfăşurat într-o pânză albă, a legat kimonoul cu o eşarfă lată, numită *obi,* şi m-a privit mulțumită. Apoi mi-a tras pe picioare o pereche de şosete; degetul mare era separat de celelalte, ca la o mănuşă, şi am înțeles de ce când mi-am pus sandăluțele roşii de lemn: astfel puteam să prind cureluşa din mijloc între degete.

— Frumoasă, frumoasă, le-am auzit spunând.

Câte culori frumoase, câte desene frumoase! Evantaie, flori, panglici, poduri, valuri de ocean, cutii cu bijuterii, bebeluşi grăsuni – simţeam că mă ia cu ameţeală.

— Frumoasă, am repetat eu, abia mişcându-mă în veşmintele incomode.

Au izbucnit din nou în râs, făcându-şi semn una alteia să tacă, după care bătrâna m-a învăţat să merg ca ea, târându-mi picioarele, ca să nu mi se deschidă kimonoul şi să îmi cadă sandalele din picioare. Abia ţinându-se să nu râdă, cele două femei au rămas nemişcate când o siluetă omenească s-a oprit în faţa ferestrei, apoi s-au destins când s-a îndepărtat. Bătrâna mi-a prins un şervet de hârtie la gât, a scos ceva dintr-o oală şi l-a trântit într-un castron, a turnat ceai verde deasupra şi a amestecat. Apoi s-au aşezat una în dreapta alta în stânga mea, pe treapta dintre bucătăria pardosită cu piatră şi casa cu *tatami.* Eram atât de flămândă că şi dacă aş fi ştiut că puseseră otravă în castronul de supă cu orez şi orz, în murături şi în ceai, tot aş fi mâncat.

M-am ghemuit din nou în faţa uşii mici, pătrate, numai că de această dată eram afară, privind-o pe tânără aşa cum trebuie că mă privise ea pe mine. Purta un kimono roz, legat cu un *obi* auriu, şi stătea în genunchi sprijinindu-se pe călcâie, cu mâinile în poală, cu spatele foarte drept. Faţa prelungă şi părul pieptănat în sus îi dădeau un aer sever, ca o figură imprimată pe monedă. Sprâncenele negre erau pictate foarte sus pe frunte. S-a uitat la mine şi şi-a încrucişat palmele peste gură: *Tăcere!* Bătrâna stătea lângă mine şi mă ţinea strâns de braţ.

Camera părea aceeaşi – două rogojini *tatami* de-o parte şi de alta a podelei de lemn şi gaura pătrată în mijloc – dar era cu totul alta. Tânăra stătea din profil. Firida, care se afla în dreapta ei şi chiar în faţa noastră, nu mai era goală. Silueta

femeii era încadrată de frunze verzi şi culori pale. De un cârlig înfipt în rama de sus a firidei atârna un vas de lut din care se revărsa o cascadă de ramuri de salcie, strălucind în raza rece de soare care intra pe una din ferestruici – un şuvoi de frunze verzi-aurii pictate pe sticlă. În vas mai era şi o crenguță cu muguri rozalii. Pe peretele alcovului era atârnată o pictură tivită cu brocart înfățişând o păpuşă japoneză cu brațele ascunse în multele straturi ale kimonoului. Aşa cum stătea, înconjurată de culori şi lumină, tânăra părea ea însăşi prințesa dintr-un tablou.

Deodată am auzit un pocnet sec; tânăra s-a uitat alarmată la noi şi bătrâna m-a tras din fața uşii. Mi-am lipit fața de fereastra cu zăbrele de lemn şi bătrâna m-a lăsat să rămân acolo. Mă uitam la rogojina goală din fața prințesei din poveste, încadrată de flori şi pictură. În stânga am văzut o modestă uşă de hârtie care s-a deschis brusc, doar cât două degete. O mână s-a strecurat prin crăpătură – vârfurile unor degete boante – şi a tras uşa într-o parte.

În spatele uşii, într-o cameră a căsuței pe care nici măcar nu o observasem, stătea un bărbat ca un munte, asemănător cu muntele-santinelă din nord pe care îl văzusem dincolo de râul Kamo. Era cărunt, dar în putere, cu un cap mare, rotund, şi sprâncene stufoase. O privea pe tânără cu o expresie de linişte profundă. Şi dacă ar fi plouat cu găleata prin acoperiş, tot la fel de nemişcat ar fi stat, mi-am dat seama. Şi dacă fata i-ar fi pus un pistol la tâmplă, tot atât de calm ar fi privit-o. A deschis uşa de tot, s-a ridicat în picioare, a intrat şi a îngenuncheat în fața tinerei, aşezând un coş mare în fața ei. A făcut o plecăciune, iar ea a pus palmele în fața genunchilor şi i-a răspuns tot cu o plecăciune.

Aşa cum stătea aşezat în cadrul uşii, bărbatul semăna cu un preot sau un rege, deşi gesturile lui erau umile. Oare ea era într-adevăr o prințesă, iar slujitorii ei nişte oameni

puternici? O preoteasă păgână care îndeplinea un ritual tainic? Oare urma să fiu sacrificată? Din gaura pătrată din podea au început să se ridice aburi. M-a cuprins frica şi am încleştat pumnii, iar bătrâna m-a strâns şi mai tare de umăr.

Muntele a făcut o plecăciune stând în pragul uşii, având lângă el o oală de lut, după care a intrat şi a aşezat oala pe rogojina *tatami* din fața prinţesei. A mai intrat de două ori, făcând de fiecare dată gesturi precise, controlate; întâi a pus jos un bol de lut şi o cutie rotundă, lucioasă, apoi, după ce a închis uşa, un bol de metal cu un polonic de bambus aşezat deasupra. El şi fata stăteau în genunchi, tăcuţi, privindu-se pe deasupra aburului care ieşea din gaura pătrată. Bărbatul a scos iute o bucată rotundă de bambus din bolul de metal, a pus-o în fața lui şi a sprijinit polonicul de ea, cu un pocnet intenţionat. A potrivit bolul de metal alături, şi-a netezit roba şi s-a oprit, vrând parcă să îşi adune puterile.

— Tată!

Vocea fetei m-a făcut să tresar. Oare chiar aşa era? Da, se vedea puţin după linia obrajilor.

— Da? a întrebat el de parcă nu fusese întrerupt.

Era oare ziua ei, de îi arăta atâta respect?

Prinţesa a pus mâinile în fața genunchilor, s-a aplecat şi a început să vorbească, întâi umil, apoi cu amărăciune, apoi rugător, fără să îşi schimbe o clipă poziţia. Muntele asculta impasibil, cu mâinile pe genunchi, într-o atitudine calmă. La un moment dat a întrerupt-o scurt, rostind câteva propoziţii care includeau numele unui bărbat – domnul Akio – şi am simţit mâna bătrânei încleştându-se pe umărul meu de uimire. Prinţesa a rămas tăcută o clipă, apoi a continuat, neabătută de la scopul ei. Amândoi stăteau nemişcaţi, fata încordată, bărbatul relaxat. Când a tăcut a întrebat-o:

— Aşa deci?

Fata a aruncat o privire scurtă spre uşiță. Bătrâna m-a apucat cu mâinile de amândoi umerii. Mi-a venit rândul? Inima îmi bătea îngrozită când m-a împins înăuntru prin uşiță, trăgându-mi sandalele din picioare în timp ce eu intram de-a buşilea. Am dus mâna la gât, căutând medalia Sfintei Clara ca să mai capăt curaj; nu o mai aveam.

Eram prea înspăimântată ca să mă ridic în picioare. Am făcut o plecăciune adâncă de unde eram; aici nu puteam greşi. Am auzit-o pe prințesă spunând:

— Nu are mamă, nu are tată.

Şi iar au început să vorbească, ciripit de pasăre şi bubuit de tunet, până când, în cele din urmă, Muntele m-a întrebat în japoneză, rar şi limpede:

— De unde eşti?

În acea clipă, când făceam o plecăciune pe *tatami,* îmbrăcată într-un kimono de mătase, am ştiut că scăpăm de viitorul care mă aştepta: călugărița cu degete de gheață, prânzul de legume fierte şi rigla de lemn. Eram hotărâtă să mă feresc de ea cât mai mult cu putință. Fără nicio îndoială că, dacă aş fi spus un singur cuvânt despre New York, despre unchiul meu, despre misiune sau despre incendiu, avea să pună din nou gheara pe mine. Îmi lipsea medalia Sfintei Clara, dar mi-am luat inima în dinți. Dacă o pierdusem, atunci poate că pierderea ei mă va apăra de soarta de care mă temeam. Când bătrâna mă întrebase despre familia mea nu mințisem, acum însă am spus:

— *Koko,* aici. Sunt de aici.

— Dar înainte, din Yezo? a spus el, numind cea mai nordică insulă a Japoniei.

Auzisem deja numele de la căpitanul englez al vasului *Singapore,* care spusese că Yezo era populată de Ainu, un trib de oameni cu corpul acoperit cu blană, mai mult ruşi decât japonezi.

— Din Miyako, am spus eu apăsat.

Am simțit-o pe fată încordându-se, ca şi cum ar fi vrut să mă corecteze, să mă întrebe: „Şi rochia ta străină? De ce nu poți vorbi japoneza?”

— Şi înainte? a întrebat bărbatul.

— Nu ştiu.

Nu m-a crezut, dar nici nu ştia ce să creadă, pe cât îmi dădeam eu seama.

— Cum te cheamă? m-a întrebat.

— Urako, am răspuns şi am simțit că fata răsuflă uşurată, încântată de răspunsul meu.

Muntele m-a privit şi a rămas pe gânduri. *„Un”,* a făcut după o vreme, un mormăit din care am înțeles că mă acceptă. Apoi au discutat din nou, vorbind când unul când altul; fata părea acum singură şi tristă: „Fratele mai mare”, a spus ea, şi „Mama”. Tatăl ei, vizibil înduioşat, a oftat şi a spus ceva. Bătrâna care stătea în genunchi afară a întrebat: „Eu?” Când Muntele a dat din cap, s-a înghesuit în cameră alături de noi, cerându-şi iertare şi mulțumind în acelaşi timp. Eu stăteam între ele pe *tatami,* pe partea firidei, iar bărbatul stătea în fața noastră. S-a înclinat uşor.

— Eu sunt Shin Sokan, a spus, iar ea e Shin Yukako.

Tânăra m-a salutat cu o plecăciune.

— Iar aceasta e Chio, a mai spus el şi bătrâna a făcut şi ea o plecăciune, fără să se uite la Munte.

— Şi aceasta este Shin Urako, a spus fata, Yukako, arătând spre mine.

Bătrânei i s-a tăiat răsuflarea. Am încercat să îmi dau seama despre ce era vorba şi mi-am amintit că îi auzisem pe călugări spunând că în Japonia persoanele de condiție bună aveau nume de familie, spre deosebire de servitori. Pe cât se părea, Muntele şi Prințesa aveau un nume de familie, Shin, în schimb Chio nu avea. Când Yukako întrebase dacă numele meu era Shin Urako, îl îndemnase de fapt pe tatăl ei să spună ce fel de persoană urma să fiu şi care îmi era

locul. Din aşteptarea încordată a lui Chio am înțeles că se întreba dacă urma să fiu mai sus sau mai jos decât ea. Eram o Shin?

— Nu Shin, a dojenit-o Muntele, dar a făcut o plecăciune, adăugând: Domnişoara Urako.

Chio a răsuflat, eu am făcut o plecăciune adâncă şi i-am mulțumit, i-am mulțumit fetei şi apoi lui Chio. Cei doi au râs, ca şi cum era caraghios să îi mulțumesc lui Chio, dar bătrâna a dat binevoitor din cap, semn că procedasem cât se poate de potrivit. Tatăl lui Yukako şi-a netezit kimonoul care era oricum impecabil şi a continuat de unde rămăsese.

Gesturile lui erau lente, neînțelese pentru mine, dar grația lor mă fermeca. A împăturit o eşarfă de mătase. A scos nişte obiecte frumoase din vasul de lut. A băgat mâna în inima fumegândă a camerei şi a scos – un animal jupuit? o inimă încă palpitând? — un capac de metal. La fel ca în bucătăria mamei mele, s-a ridicat un abur gros. De-abia atunci am înțeles: gaura din podea era o mică vatră; înăuntru, pe cărbunii încinşi, se afla un căzănel cu apă clocotită. A băgat polonicul de bambus în căzănel şi l-a scos – o minge de abur la capătul unui băț, întocmai ca lampioanele de hârtie pe care le văzusem în noaptea dinainte.

Am închis ochii ca să alung amintirea. Fiindcă acum mă simțeam în siguranță, am început să transpir de frică: gura roşie a focului se deschisese ca să mă înghită. Mi-au venit în minte cizmele unchiului Charles, întinse pe jos în lumina fierbinte, apoi scrâşnetul căpriorilor, huruitul acoperişurilor de țiglă care se prăbuşeau, caii înnebuniți de groază.

Am deschis ochii şi mi-am privit kimonoul pestriț. Eram în viață, avusesem noroc, dar eram. Atât de departe de casă. Mi-am dat seama cât de mare e lumea şi cât de mică e viața mea. Eram o băşicuță de spumă într-un ocean. Un firicel de abur. Îmi era îngrozitor de dor de mama. Urmăream cu

inima la gură gesturile lente ale Muntelui, învăluită de atenția concentrată a femeilor de lângă mine, şi mă simțeam ca o sclipire trecătoare de lumină pe coaja unei portocale, acest pământ. Căsuța, atât de frumoasă în goliciunea ei, era o scenă pentru acest dans tăcut. Când Muntele şi Prințesa au vorbit, orice urmă de împotrivire dispăruse din glasurile lor. Am privit dreptunghiurile de *tatarrâi,* căzănelul din podea, ferestrele de hârtie. Ramele ferestrelor, pereții şi podeaua încadrau formele blânde ale naturii: ramurile îndoite de salcie, colinele dulci ale trupurilor noastre. Yukako a ridicat coşul din fața ei şi a făcut o plecăciune. În coş, pe o farfurie, se afla o grămăjoară de prăjiturele roz, în formă de boboci, făcute – aveam să aflu mai târziu – din fasole albă colorată şi din zahăr; dulceață în forma cea mai pură, bogată şi intensă, căci fasolea se topea pe limbă mai repede decât frişca. Yukako a scos o hârtie împăturită din kimono, a pus-o pe podea, a luat o prăjitură din coş, a pus-o pe hârtie şi a mâncat-o. Tatăl ei i-a pus în față un bol mic şi Yukako l-a dus la buze.

După ce am mâncat şi am băut pe rând, Muntele a împăturit bucata de mătase şi a pus-o deoparte, şi-a adunat ustensilele cu gesturi solemne şi şi-a luat rămas-bun de la noi. Am ieşit toate trei pe uşa micuță. Nu ştiam că fusesem martoră la ritualul numit în japoneză *Chanoyu*, adică Apă Fierbinte pentru Ceai, sau *Chado,* Calea Ceaiului, sau pur şi simplu *Ocha,* Ceai. Nu ştiam că, de trei sute de ani, familia Shin dăduse lecții de ceremonia ceaiului celor mai puternici oameni din Japonia. Nu am văzut decât pictura cu păpuşă şi ramurile de salcie. Nu am gustat decât prăjitura de fasole, rece şi umedă, şi ceaiul verde, fierbinte şi înspumat, amestecul de dulce cu amar. Ştiam doar că în această casă era loc pentru tată şi fiică, pentru servitoare şi pentru fata străină.

4. 1866

La două luni după ce Yukako mă luase în casă, Muntele l-a avut ca oaspete la ceai pe nepotul împăratului.

După cum am aflat cu timpul, tatăl lui Yukako era patriarhul adoptat al unei familii din casta neguțătorilor, al cărei cap slujea de douăsprezece generații drept maestru de ceai a trei dintre vasalii shogunului. La fel ca paharnicii, membrii familiei Shin erau atât slujitorii seniorului, cât şi deținătorii unei arte, în adevăratul sens al cuvântului. Fostul cap al familiei, Gensai, avusese şapte copii, şase băieți şi o fată. Toți băieții lui Gensai, apoi soția lui şi chiar el însuşi căzuseră victime epidemiilor succesive de holeră. Aflat pe patul de moarte, Gensai îl adoptase pe unul din ucenici, Muntele, ca să se însoare cu fiica lui, Eiko. Aceasta a murit când a născut-o pe Yukako, al doilea copil. Primul născut, Hiroshi, a murit de holeră la vârsta de şaisprezece ani.

Yukako şi tatăl ei, ultimii descendenți ai familiei, locuiau împreună cu vreo zece servitori şi opt tineri, patru învățăcei şi patru ucenici. Când se adunau în jurul Muntelui, îmbrăcați în robele negre de mătase, aceştia semănau cu nişte lilieci. Învățăceii erau fii de seniori, care învățau ceremonia ceaiului timp de un an, doi, după care erau considerați suficient de instruiți pentru a folosi pavilioanele şi grădinile de ceai pe care urmau să le moştenească. Ucenicii erau copii proveniți din familii bune, avute; studiau ceremonia ceaiului multă vreme, în speranța că vor intra în slujba unui senior prea ocupat ca să aibă grijă de pavilioane şi grădini de ceai. Deşi familiile lor aveau o poziție socială la fel de înaltă ca a Muntelui şi erau la fel de sus-puşi ca discipolii lui, niciunul nu mai întâlnise o persoană de rang atât de nobil ca nepotul împăratului. Tânărul era un favorit al Curții imperiale, renumit pentru talentul său la pictură şi

poezie, pentru cunoaşterea aprofundată a clasicilor chinezi, dar şi pentru aprecierea de care se bucura din partea împăratului şi a prinţului moştenitor, în vârstă de paisprezece ani.

După ce augustul nepot acceptase invitaţia la ceai pe care i-o adresase Muntele, casa întreagă intrase în fierbere. Fiecare ungher pe care s-ar fi putut odihni ochii musafirului, fiecare locşor pe care ar fi putut călca cu piciorul a fost înnoit. Au fost aduse *tatami* noi, de un verde-palid, cu miros iute, în timp ce vechile rogojini au fost date în dar cusătoreselor. Într-o zi anume, taţii şi soţii acestora, legaţi toţi peste frunte cu banderole de cârpă, s-au adunat în faţa bucătăriei ca să le ia acasă. Rogojinile compensau într-o oarecare măsură orele suplimentare pe care urmau să le petreacă femeile cosând cele douăzeci şi patru de suluri de ţesături abia sosite, fiecare pe măsura exactă a unui kimono, fiecare împachetat într-o cutie de lemn. Sub supravegherea lui Matsu, soţul lui Chio, grădinarii, învăţăceii şi ucenicii au tencuit din nou pereţii exteriori, au schimbat acoperişul de stuf al porţii de la intrare şi al pavilioanelor de ceai şi au înlocuit hârtia *shoji* de pe toţi pereţii şi toate ferestrele.

Doi dintre ucenicii Muntelui aparţineau castei neguţătorilor: un băiat vesel, cu gât atât de scurt că nu se vedea şi căruia îi spuneam Ursul, şi un băiat prigonit de soartă căruia îi spuneam Prăjină. În timpul primei lecţii de ceai la care am asistat, un bol s-a spart singur în mâinile subţiri şi nervoase ale băiatului. Ceilalţi doi ucenici, la fel ca şi învăţăceii pe un an, aparţineau castei samurailor, fiind ei înşişi tineri seniori. Unuia din ei nu puteam să îi spun decât Năsturel, căci aşa îi arătau într-adevăr ochii şi gura – ca nişte picături de culoare pe faţa obraznică. Celălalt era un băiat zdravăn, arătos, pe nume Akio. Deşi era cel mai bun la

lecţii, avea părul cel mai negru şi ochii cei mai ageri, ceva îmi spunea că nu poţi avea încredere în el.

Akio era logodit cu Yukako şi ar fi fost deja căsătoriţi dacă el nu ar fi căzut la pat. În prima dimineaţă petrecută de mine la familia Shin, Muntele o anunţase pe Yukako cine urma să îi fie soţ – atunci când spusese „domnul Akio” şi bătrâna mă strânsese de umăr de uimire – iar în seara aceea am fost martoră la „vedere” o întâlnire formală între părinţii hotărâţi să se încuscrească şi viitorii miri. Chio mi-a dat voie să îmi fac de lucru prin apropiere, cu o tavă în mână, în timp ce Yukako stătea în faţa lui Akio şi a tatălui lui, seniorul Îi din Hikone, un oraş-castel aflat la nord de Miyako, de cealaltă parte a lacului Biwa. Chio îl numea Seniorul Cal, pentru că era renumit pentru grajdurile lui, iar din felul în care stătea aşezat la „vedere” – cu spatele drept şi picioarele încrucişate – îmi dădeam seama că se simte mai în largul lui în şa decât într-un pavilion de ceai. Yukako era îmbrăcată într-un kimono albastru-verzui, pe care erau pictate ramuri înflorite, albe, şi a ţinut ochii plecaţi în tot timpul cât a servit masa. O singură dată, când a turnat vinul de orez, o picătură a lucit o clipă în lumina lămpii şi a picat pe *tatami;* ochii ei i-au întâlnit pe ai lui Akio şi am înţeles că doar cu greu îşi ţineau curiozitatea în frâu.

În cele două luni care au urmat „vederii”, sarcina mea a fost să îi duc mâncarea lui Akio în Pavilionul Copacului Răsucit, o aripă micuţă în labirintul casei Shin, care servea de bolniţă. În fiecare zi, când din bucătărie se auzeau nişte sunete anume – zăngănit de metal şi pocnetul cutiilor de lemn lăcuit – Yukako se lumina la faţă. Era semn că Chio, cu mânecile kimonoului suflecate şi cu rândurile de guşi tremurându-i în timp ce ridica oalele de fier din locaşurile lor de pe plită, pregătea dejunul. Mâinile ei grase aranjau cu gingăşie mâncarea în cutiile pentru *bento;* mânuind beţigaşele cu mişcări iuţi şi precise, compunea în fiecare un

mozaic de legume, murături şi orez. După ce Chio pleca din bucătărie purtând tava cu castroanele de supă şi maldărul de cutii cu mâncare pentru învățăcei, Yukako îmbunătățea pe furiş prânzul lui Akio, închipuindu-şi cum va reacționa când va deschide cutia neagră, lăcuită, în care i se trimitea dejunul. Am văzut-o o dată cum a ridicat cu grijă capacul unei cutii de *bento.* Capacul de lemn lăcuit a scos un pocnet uşor, apoi ea l-a pus jos şi a contemplat conținutul spartan al cutiei: o lingură de orez, o grămăjoară de spanac condimentat cu sos de susan, câteva cuburi de cartof dulce. Am văzut-o zâmbind discret, închipuindu-şi cum va descoperi el fileul de macrou, albastru, lucios, ascuns sub orez. În acele săptămâni am dus în camera lui Akio bucățele grase de ton, castane întregi, cojite, prețioase icre portocalii de somon şi boabe roşii de fasole, potrivite cu un dejun sărbătoresc – toate cumpărate de Yukako în aceeaşi dimineață, când făceam piața, şi ascunse în cutia cu mâncarea frugală cuvenită unui învățăcel. Yukako mă punea să cercetez atent fiecare cutie înainte să o vadă Chio. Simțeam că mă ard batistele subțiri de hârtie împăturite delicat şi înnodate pe care le ascundeam aproape zilnic în mânecile kimonoului. Pot să spun cu mâna pe inimă că mânca totul, până la ultimul dumicat.

Trebuia să învăț japoneza, iar Yukako a profitat de situație ca să îmi vorbească zilnic despre Akio, spunând de multe ori aceleaşi lucruri, cu aceleaşi amănunte, ceea ce însemna în acelaşi timp că îmi vorbeşte despre fratele ei, Hiroshi, şi despre Nao, fiul lui Chio, băiatul din fotografie. Deşi copil de slujnică, Nao, cu un an mai mare decât Hiroshi, era un băiat frumos, cu apucături de golan, în timp ce fratele lui Yukako era firav şi neîndemânatic. Una din primele expresii învățate de la ea a fost „în vara aceea”, adică vara când ea avea doisprezece şi Hiroshi cincisprezece ani şi când tatăl lor îl luase pe Akio ca învățăcel. Fratele lui

Yukako avea un fel de blândețe divină şi oricine îl întâlnea dorea să îi între în grații. Până „în vara aceea” însă, Nao nu avusese un rival serios la prietenia cu Hiroshi; învățăceii Muntelui, cu toții mult mai mari ca vârstă, stăteau cel mult un an, apoi plecau. Până atunci, Hiroshi îi dădea dulciurile şi umbrela lui când cei mari nu erau de față, iar Nao hotăra de-a ce să se joace, „în acea vară”, Akio nu avea decât un an mai mult decât Nao şi se zvonea că ucenicia lui va dura mai mult de un an.

În scurtă vreme, cei trei băieți au devenit nedespărțiți, legați şi mai strâns de rivalitatea apărută între Nao şi Akio. Nao ştia cele mai bune locuri pentru înotat; Akio avea bani ca să îi ducă la teatru. (Până când Yukako nu m-a dus să văd o piesă, nu am înțeles ce înseamnă *teatru.)* Akio avea haine mai frumoase, dar Nao era mai puternic. Nao l-a învățat pe Hiroshi să fumeze pipă; Akio îl amețea cu *sake,* un vin tare de orez. Akio, fiind samurai, avea dreptul să poarte săbii, în schimb Nao învățase cum să facă artificii. În vara aceea, luau cu ei turtite de orez, se duceau la râu şi aprindeau „flori de foc” toată noaptea. Hiroshi cânta la fluier; Nao şi Akio țineau ritmul bătând din picioare. Yukako s-a luat după ei într-o noapte şi i-a văzut înotând goi, făcând pipi în râu, aprinzând artificii cu mâinile goale. Peste râu trecea un cortegiu gălăgios de oameni cu torțe, goi până la brâu, care îngânau imnuri. Mi-a fost greu să îmi închipui un astfel de cortegiu până nu am văzut unul cu ochii mei; o dată pe an, oamenii dintr-un cartier îşi îmbunau zeul local plimbându-l pe străzi într-un palanchin aurit. Amețiți de *sake,* Nao şi Akio l-au ridicat pe Hiroshi şi au alergat cu el pe malul râului, chiuind; trupurile le luceau ca focul în lumina lunii.

La mai puțin de un an după aceea, Akio plecase la Edo, trimis de tatăl lui ca să îl slujească pe shogun. Nao fugise de acasă, ceea ce era interzis prin lege. Hiroshi murise. Când

Akio s-a întors, nu mai avea nimic din dezinvoltura obraznică de dinainte; era tăcut, iute în mişcări – devenise unul dintre cei patru ucenici. Yukako mi-a mărturisit că în noaptea în care mă găsise se dusese să se culce în pavilionul de ceai ştiind că Muntele aranjase o „vedere” cu tatăl unuia dintre ucenici dar neştiind care anume; fiindcă familia îi fusese aleasă de alții, făcuse şi ea o alegere, pentru inima ei.

Într-o zi Yukako mi-a dat să îi duc altceva lui Akio în loc de obişnuita mâncare: un fluier crăpat, făcut dintr-o tulpină de bambus stropită cu pete cafenii. Fusese al lui Hiroshi. Yukako dusese până atunci singură povara amărăciunii după pierderea fratelui ei, iar acum spera să o poată duce împreună cu Akio. Am văzut-o a doua zi dimineața, alături de tatăl ei: fărâma bețigaşul de tuş în călimară dar uitase să adauge apă, iar privirea îi rătăcea fără țintă prin grădină.

Câteva seri mai târziu, Yukako a țipat de uimire deschizând cutia de *bento* trimisă înapoi de Akio. Stăteam împreună pe *futon*-ul ei, în camera noastră de deasupra bucătăriei şi i-am dat pachetul. Înăuntru era un obiect lung şi subțire, semănând cu un toc. Akio îl înfăşurase într-una din batistele lui de hârtie şi îl legase bine cu ață roşie. Înăuntru era o spatulă pentru ceai, făcută din fluierul lui Hiroshi – am recunoscut petele de pe tulpina de bambus. Era acum un bețigaş scurt, turtit, curbat la capăt ca să poți lua ceaiul cu el. Era un obiect foarte frumos: modest dar delicat, neted, simplu, discret împodobit cu petele cafenii. „Cum a făcut partea curbată?” m-am mirat şi am întrebat-o pe Yukako îndoind arătătorul:

— Cum?

— La foc, mi-a răspuns ea.

Cu grijă, a înfăşurat la loc spatula în hârtie şi a ascuns-o în cutia de lemn care îi servea de pernă şi unde ținea şi bilețelele de la Akio. S-a ghemuit pe *futon* în kimonoul de

noapte, cu capul ascuns în brațe şi genunchii albi descoperiți. Am atins-o pe spatele încă fierbinte după baie, frecând cu palma bumbacul albastru, moale.

— Mulțumesc, mi-a spus plângând.

Am început şi eu să plâng şi atunci s-a oprit.

— Mama ta? m-a întrebat şi eu am dat din cap. Înțeleg.

M-am ghemuit lângă ea şi i-am ascultat bătăile inimii răzbătând prin tot corpul, încovoiat aşa cum fusese bambusul încovoiat de flacără.

Începusem să învăț istoria familiei Shin în Baishian, pavilionul de ceai unde mă găsise Yukako. Deşi familia avea mai multe încăperi pentru ceremonia ceaiului, bunicul lui Yukako, Gensai, voise să construiască un pavilion separat, numit Baishian – Casa Firului de Prun. Cu şaisprezece ani înainte de venirea mea, când un prinț din familia imperială, retras din viața de la Curte, acceptase invitația la ceai, Muntele clădise acest pavilion anume pentru el şi îl numise în amintirea tatălui lui adoptiv. Când casa familiei Shin a devenit impură după moartea mamei lui Yukako, ceremonia ceaiului organizată pentru prinț a fost contramandată, dar Muntele nu a renunțat niciodată la visul de a-şi lărgi cercul de aliați având ca oaspete un membru al familiei imperiale. A păstrat pavilionul dar nu l-a folosit, cu excepția unor mici evenimente din viața familiei, cum a fost ceaiul luat cu Yukako în dimineața de după sosirea mea. Când erau copii, Yukako şi fratele ei ceruseră voie să îşi facă acolo locul lor secret de joacă. Descoperiseră chiar şi o cămăruță secretă, un loc din care garda personală a invitatului putea să vadă totul, nevăzut de nimeni.

— Îmi arăți? am întrebat-o.

— Nu, mi-a răspuns.

Fratele ei nu o arătase nimănui niciodată şi îi ceruse să promită că nici ea nu o va arăta nimănui.

— Nici măcar lui Akio sau Nao?

— Nici măcar lui Akio, m-a asigurat ea. Nici măcar lui Nao.

M-am bosumflat, dar trebuie să recunosc că nu m-am simțit ținută deoparte. La câteva nopți după ce sosisem, Yukako m-a condus în tăcere până la Baishian. A pus o rămurică de salcie plângătoare, plină de mâțișori, în flautul fratelui ei și a atârnat-o în firidă. Deasupra a atârnat altă comoară, un pergament înrămat de bunicul ei: prima încercare a mamei ei, când era copil, de a scrie numele familiei Shin – trei pete de tuș deasupra unei linii curbate. Yukako mi-a arătat trăsăturile stângace – „făcute de mama” – și liniile subțiri ca fumul de alături – făcute de bunicul. „Fratele meu”, a zis. „Mama mea”, i-am răspuns și am dat din cap. (Voiam să o întreb dacă a găsit pe unde medalia Sfintei Clara, dar nu puteam decât să duc mâna la gât și să spun „Unde”?) Am stat alături, unite în tristețea noastră. Când am îmbrățișat-o pe Yukako, ea s-a tras în lături, nedumerită, apoi m-a bătut cu răceală pe spate. M-am tras și eu la o parte, descumpănită și jenată. Mi-am dat seama că, deși mă cuprinsese cu brațele în somn, Yukako nu mă îmbrățișase niciodată; văzusem părinți care își duceau cu drag copiii în brațe, dar nu îi îmbrățișau niciodată.

— Îmi pare rău, am spus.

Yukako m-a cuprins cu brațele după umeri în joacă și s-a făcut că mă strânge. Apoi m-a pus să beau *sake* împreună cu ea în mod ceremonios, din trei cupe roșii, lăcuite. Eram amețită și mă simțeam în al nouălea cer. În acea noapte, în timp ce sorbeam cu solemnitate din vinul de orez, mi-a dat voie să îi spun „soră mai mare” atunci când eram doar noi două.

Pentru ceilalți însă, eram servitoarea ei. În timpul zilei, când avea fel de fel de treburi sau făcea vizite, mă țineam după ea; eram și hamal și însoțitoare. O așteptam, fără să îmi scot sandalele bocănitoare de lemn, în vestiare

înghețate, podite cu piatră sau cu pământ, la fel ca strada, în timp ce ea își scotea sandalele fine, căptușite cu piele, ca să intre în camerele cu *tatami.* Seara mergeam la baie împreună cu Chio și ceilalți servitori, în timp ce învățăceii se îmbăiau într-o cadă numai a lor, iar Yukako folosea apa în care se spălase doar tatăl ei. Când apa era veche de câteva zile, Chio o fierbea până scădea și folosea lichidul ca să lustruiască verandele de lemn și coridoarele; fiecare bucățică din casa Muntelui era lustruită cu pielea lui.

La început nu mă simțisem bine la baia comună a servitorilor. Era acolo o fată numită Hazu care nu mă avea la inimă de când Chio mă pusese să îi dau o acadea, iar eu crezusem că e pentru mine.

— Dar mi-ai dat-o mie, m-am văitat eu.

— Ca să o duci, s-a răstit Chio la mine.

M-a luat deoparte și s-a uitat atât de urât la mine că am cedat acadeaua. Răul fusese însă făcut: Hazu făcea mutre și mă privea pieziș. Chiar și fără obrăznicătura de Hazu, tot nu mi-ar fi fost ușor să stau în pielea goală într-o cameră plină de bărbați și femei care mă priveau cu gura căscată, întrebând dacă sunt din tribul oamenilor cu blană care trăiau în nordul îndepărtat. Atunci când Chio le-a spus că sunt străină, mai precis „o persoană din afară”, au rămas cu ochii la mine, până când, din cada în care era afundat, un bătrân cu falca de jos atât de lungă că i se lovea de piept – în care am recunoscut în cele din urmă pe vânzătorul de *tofu* care venea la toate casele din cartier – și-a dat verdictul:

— Nu e străină.

Au fost cu toții de acord. De fapt, nici pe Yukako nu o crezuse nimeni. După o primă încercare se simțise atât de stânjenită că renunțase și îi lăsase să creadă ce vor.

— La urma urmei, nu văzusem niciodată un străin în carne și oase, mi-a mărturisit Chio după câțiva ani. Văzusem însă desene și toată lumea știa că străinii sunt

oameni uriaşi, graşi peste poate, cu nasuri foarte lungi, păr foarte roşu şi ochi foarte verzi. Era limpede că nu eşti străină. Mai mult ca sigur că cineva voise să ne păcălească îmbrăcându-te astfel.

— Bine, dar atunci ce credeați că sunt?

— Ne gândeam că eşti din Yezo sau că poate eşti copilul vreunei luntrăşițe. (Voia să spună o prostituată sau o cântăreață.) Poate că, atunci când era însărcinată, mama ta a vrut să scape de tine, dar nu a izbutit şi de aceea ai fața aşa. Ce păcat! Când nu te-a mai putut ține ascunsă în casă, a cumpărat nişte haine străine de la un magazin de vechituri, te-a îmbrăcat în ele şi te-a părăsit, sperând că te va găsi o persoană cu suflet bun şi te va salva, aşa cum au scos pescarii statuia lui Kannon din apă.

— S-au gândit că mama era prostituată dar nu s-au gândit că poate tata era un străin?

— Nu fi caraghioasă. Nici măcar o târfă nu s-ar coborî într-atât. Pe lângă asta, ştiam că toți străinii arată la fel. Tu erai doar puțin deformată. Ştiam că străinii nu pot vorbi japoneza. Tu puteai. E drept, vorbeai de parcă picaseşi în cap când erai bebeluş.

— A, am făcut eu; îmi părea rău că întrebasem. Şi i-ai crezut?

— Şi da, şi nu. Atunci când te-am găsit nici măcar nu ştiai să mănânci ca o persoană civilizată. Dar tu singură ai spus că eşti din Miyako, a pufnit ea pe nas.

Nu înțelegeam ce spuneau de mine când eram la baie. Nu înțelegeam decât că spun ceva despre o „umbră”. Când un japonez te sfătuieşte să îți găseşti o persoană importantă care să te protejeze, îți spune: „Caută umbra unui copac mare”.

Când ți se face un compliment trebuie să răspunzi, chiar dacă nu prea are sens, „O, e numai datorită dumneavoastră”, ceea ce se spune literal „E datorită umbrei

dumneavoastră”. Aşa m-am şi simţit la început, când stăteam în pielea goală, ghemuită cu genunchii la gură, pe marginea căzii de lemn: simţeam că sunt „umbrită” de bărbaţii şi femeile care se holbau la mine, de nesfârşita îngăduinţă a lui Chio, de bunătatea ei; din când în când mă bătea protector pe spate cu palma picurând de apă şi, chiar dacă îmi dădeam seama că îi e milă de mine, mă simţeam „umbrită” de ea. Iar dacă cumva îi era teamă de părerea lor, căuta la rândul ei adăpost la „umbra” numelor pe care le tot repeta: „Tânăra stăpână Shin Yukako, stăpânul şi maestrul Shin”. Ei mă primiseră în casă; cine era ea să mă dea afară?

Ceea ce îmi plăcea cel mai mult la baie – până m-am obişnuit cu apa opărită, după care mă dădeam apoi în vânt – era întoarcerea acasă. Mergeam în şir, fiecare cu un lampion în mână, purtând înlăuntrul nostru căldura băii. Îmi plăcea globul aprins care sălta în faţa mea. Pe drum ne întâlneam cu alte şiruri de oameni care veneau de la baie. De câte ori treceam prin cartierul unde era sanctuarul îmi aminteam cu recunoştinţă de noaptea când mă găsise Yukako şi când stătusem pe străduţa întunecată, privind mulţimea de lampioane care treceau pe lângă mine. Acum eram şi eu o părticică a acelei mulţimi. Mă uitam la poarta *tonii* din cartierul nostru, aşteptând să văd acolo altă fetiţă cu ochii mari, nesigură de ce avea să facă. În adâncul sanctuarului nu vedeam însă decât aurul sclipind în lumina lumânărilor.

5. 1866

De obicei se scurgeau vreo douăzeci de minute de când veneam eu de la baia servitorilor până ce urca şi Yukako în cameră, venind de la baia familiei. Într-o seară însă, cu o săptămână înainte de venirea augustului nepot, a venit mult mai târziu.

La vremea aceea sora mea mai mare şi cu mine aveam un soi de atenție religioasă în purtări, eu față de Yukako, iar ea – atunci când nu era vorba de Akio – față de ceremonia ceaiului. Seara, înainte să vină Yukako de la baie, îmi plăcea să mă joc cu ustensilele folosite de ea la ceremonia ceaiului, încercând să imit ceea ce văzusem când urmăream pe furiş lecțiile ținute de Munte. Ceaiul era la fel ca slujba de la biserică, te plictisea, dar te hipnotiza; era o mică gustare învăluită în solemnitate. De fapt, asta făceau adulții. Yukako mă învăța deja cum să mă port ca un musafir inițiat: cum să intru, cum să stau jos (era chinuitor!), cum să folosesc pachețelul de hârtie pe care îl aveam în pliul de pe piept al kimonoului, cum să folosesc evantaiul ținut la brâu. („Să nu îl foloseşti niciodată ca să îți faci vânt", m-a învățat Yukako. „Evantaiul e doar un semn.") M-a învățat cum să mă înclin, cum să primesc dulciuri şi ceai şi cum să mulțumesc: „Primesc cu umilință cele pregătite de dumneavoastră". Yukako nu folosea cuvintele „a face ceai" atunci când vorbea de întregul ritual, executat cu eleganță – „ceremonialul" din ceea ce noi numim ceremonia ceaiului. Folosea un cuvânt care suna ca *mână* şi *înainte* – *te* şi *mae, temae.* „Trebuie să exersez *temae.* Această *temae* e puțin cam rigidă." însemna „punctul următor", ca punctul de pe o listă, ori poate *procedură,* fără să aibă însă răceala birocratică a cuvântului din limba engleză.

Erau reguli precise despre ceea ce trebuie să facă gazda în fiecare etapă a *temae* şi, tot aşa, reguli despre ce se aşteaptă de la un oaspete. Îmi plăcea felul în care întindea brațul alături de al meu ca să îmi arate cât să ridic tăvița cu dulciuri: „atât e de ajuns". Îmi plăcea cum stătea lângă mine, cu hârtiile de ceai în mână, şi împăturea în opt o hârtie folosită, iar eu încercam să o imit. „Aşa, nu altfel." Orice făceam avea o însemnătate. Mi se părea că stă cineva tot timpul cu ochii atintiți asupra mea. Dacă rolul oaspetelui

era atât de dificil de jucat, nu credeam că Yukako va ajunge să mă învețe cum să joc rolul gazdei şi cum să prepar ceaiul.

De aceea seara, când eram singură în cameră, încercam să împăturesc bucata de mătase roşie în aşa fel încât să fac un fel de tampon compact cu care să pot şterge cutia de ceai, mă prefăceam că scot apă din oală cu polonicul de bambus, închipuindu-mi că e un bâtlan care îşi cufundă capul în apă; de fiecare dată mă străduiam să imit mişcările ei delicate şi elegante. În ultima vreme Yukako se apucase să exerseze un stil de ceai – *temae* – la care se folosea un ceainic mic de fier în loc de polonicul de bambus şi oala cu apă; aducea toate ustensilele odată pe o tavă lăcuită, în loc să iasă de mai multe ori din cameră, îmi plăcea această *temae*: ceainicul micuț, simplu, felul în care toate obiectele, până şi tava, încăpeau în punga de brocart, gata parcă pentru un picnic extravagant. Totul se desfăşura repede, aşa că primeam prăjiturică pentru ceai mai devreme. Singurul lucru care nu-mi plăcea era că uneori Yukako lega punga cu un nod foarte complicat, iar atunci nu mai puteam să ating cutia roşie, lăcuită, în care ținea ceaiul, bolul aspru, negru, sau spatula din bambus pătat făcută de Akio.

În seara când Yukako s-a întors târziu am căutat punga de brocart, dar dispăruse. O luase cineva? Să mă duc la baie şi să îi spun? Oricum, trebuia să mă duc la toaletă. Am coborât scara. Mai în fiecare seară, lumina din camera de baie a familiei răzbătea până la fereastra toaletei; în acea seară însă, cămăruța era întunecată şi doar luna bătea în geam. Unde putea fi Yukako?

Am urcat scara şi m-am aşezat pe ultima treaptă, cu coatele pe genunchi. Mi-am trimis gândul să îi iasă în întâmpinare – „Yukako!” – dar nu am găsit-o. Auzeam şoarecii mişcându-se prin pod, la fel ca la New York, auzeam

foşnetul gardului de bambus de afară şi susurul pârâului Migawa, care trecea prin apropiere. Am ciulit urechea. Ceva mai departe de casă şi de restul dependinţelor, Migawa făcea un cot pe lângă un pavilion alb, cu etaj şi pereţi de zidărie, rezistenţi la foc. Aici îşi ţinea familia Shin lucrurile de preţ. Dincolo de pavilion, pârâul forma o cascadă micuţă, traversa alene grădina şi se îndrepta spre strada Migawa, unde se vărsa într-un canal, chiar lângă poarta casei, în timp ce ascultam clipocitul apei, am început să disting un fel de hârâit uşor, aproape imperceptibil, care venea din coliba lui Chio, aflată ceva mai departe de bucătărie: era sforăitul soţului ei, Matsu.

Chio şi Matsu aveau un fiu, Nao, pe care îl ştiam din poveştile lui Yukako şi din dagherotipul pe care îl ţinea Chio în bucătărie, acolo unde mai ţinea şi un teanc de scrisori trimise de Anul Nou, toate conţinând aceleaşi urări de bine. Aveau şi o fiică, Kuga, care era tot timpul posomorâtă. Până nu demult, fusese măritată cu un bărbat numit Goto; când acesta îşi luase o ibovnică drăguţă, Kuga devenise şi mai ursuză, acesta fiind un motiv pentru Goto ca să divorţeze de ea. Kuga venise în casa familiei Shin la puţină vreme după mine. Îl adusese şi pe băieţelul ei, Zoji, pe care eu îl alintam şi îl duceam în spate. Mă ţinea după el când învăţa să vorbească şi repetam cuvintele japoneze odată cu el. În acea seară, aşteptând să se întoarcă Yukako, am îngenuncheat lângă vasul cu apă de pe verandă şi am spălat o pată de lapte lăsată chiar de el pe kimonoul meu de bumbac.

De când venise Kuga dormeau toţi patru în coliba de lângă bucătărie. Într-o seară am mai rămas prin grădină după ce am venit de la baie şi i-am văzut aliniaţi în pat: Matsu era întins la perete, deja adormit, lângă el era Chio, apoi Zoji şi la margine, cel mai aproape de aerul umed al nopţii, Kuga cea slăbănoagă. M-am întrebat dacă Matsu sforăise întotdeauna atât de tare sau făcea anume acum, ca

s-o pedepsească pe Kuga fiindcă îi făcuse de râs întorcându-se acasă. Pe de altă parte, era nebun după băiețel. Fiind grădinar-şef, Matsu avea şi sarcina de a pregăti cărbunii. Tăia fiecare ramură carbonizată în bucăți de lungimea potrivită, aşa cum îi erau trebuincioase Muntelui la ceremonia ceaiului. Îmi aduc aminte că Matsu îl învăța pe Zoji cum să facă cocoloaşe din praf şi sfărâmături de cărbune, învelite în iarbă de mare udă. Era fericit ca un copil adunând un arsenal de bulgări de zăpadă negri; în acest timp Zoji băga fărâme de cărbune în gură şi se mânjea de pasta neagră de sus până jos. După ce termina, Matsu avea grijă să îi spele bine zgura de pe față şi mâini.

Dintr-odată am tresărit, auzind un zgomot. Cineva îşi trăgea nasul, dar nu putea fi copilaşul, căci zgomotul venea de foarte aproape. Apoi, fiindcă ştiam la ce să mă aştept, am recunoscut pasul uşor al unei femei desculțe.

Am văzut o siluetă mişcându-se prin bucătărie, oprindu-se la treapta dinspre partea cu *tatami* a casei, am văzut-o aplecându-se şi scoțându-şi iute şosetele cu degete, i-am văzut kimonoul, alburiu în lumina lunii. La fiecare treaptă pe care o urca, partea din față forma un fel de romb, urmărind linia coapsei. Nu era kimonoul ei de baie.

— Micuță Ura, a şoptit Yukako.

— Soră mai mare, i-am răspuns, ridicându-mă ca să îi fac loc.

— De ce nu te-ai culcat?

— Dar tu de ce nu te-ai culcat?

În loc să îmi răspundă, Yukako mi-a îndesat în mână punga de brocart, s-a aruncat cu fața în jos pe*futon* şi a izbucnit în plâns.

O mai văzusem o dată plângând, atunci când primise spatula pentru ceai de la Akio; mai bine zis, simțisem că plânge, după respirația ei întretăiată. În această seară plângea fără să se mai ferească, frecându-şi fața de

plapumă, mânjind bumbacul gălbui de vopseaua pentru sprâncene. Plângea cu sughiţuri. Nu o mai văzusem niciodată cu sprâncene după baie. M-am speriat; nu recunoşteam suspinele ei, faţa ei schimonosită, mânjită de vopsea, în contrast cu coafura perfectă, lăcuită.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic.

— Te-ai dus să îl vezi pe domnul Akio?

A început să bocească şi mai tare şi m-a împins la o parte când am vrut să o iau de braţ. Voiam să o ajut, ori poate că îmi era teamă că vrea să plec, să o las singură. Am luat o bucată moale de pânză, am muiat-o în vasul cu apă de pe verandă şi i-am adus-o.

— Sprâncenele, i-am spus arătând cu degetul.

— Mulţumesc.

A tras adânc aer în piept. A luat lumânarea, s-a dus fără un cuvânt la oglindă şi şi-a şters sprâncenele din două mişcări lente, îndelung exersate. Apoi a dat deoparte plapuma murdară de vopsea, s-a întins p *efuton* îmbrăcată în kimonoul ei bun, şi-a potrivit perna sub ceafă şi a început să povestească, cu vocea întretăiată de sughiţuri.

De obicei, când vorbea despre ceva Yukako făcea o mică pauză, alegea unul sau două cuvinte esenţiale şi spunea propoziţii scurte, clare. De cele mai multe ori o înţelegeam. În noaptea aceea vorbele ei curgeau ca apa, rapide, fără pauze. Erau cuvintele ei, spuse pentru ea, nu cuvintele-stegulețe pe care le flutura pentru mine. Îmi spunea încă o istorioară despre Akio. O auzeam cum şovăie, căutându-şi cuvintele, iar unele propoziţii le repeta, vrând parcă să se lămurească ea însăşi cu privire la cele întâmplate. Până la urmă am înţeles câte ceva: cuvintele *soţia mea, nu, gazdă.*

Aducându-mi aminte de punga de brocart, am înţeles că Yukako se dusese să execute ceremonia ceaiului pentru Akio, iar el o respinsese. „Tu nu eşti artistă”, îi spusese. Era

încă un cuvânt pe care aveam să îl învăţ mai târziu. Luntrăşiţele, adică artistele – am aflat eu după multă vreme – executau *temae,* dar o variantă rapidă şi superficială a artei Muntelui. Abia în seara aceea mi-am dat seama că în casa Shin învăţăceii erau numai băieţi. E adevărat, Yukako trebuia să asiste la lecţiile de ceai ori de câte ori putea, stând afară din clasă, ascunsă în spatele unei ferestre cu zăbrele de lemn, dar nu o văzusem niciodată luând lecţii cu tatăl ei.

— Atunci de ce îi făcuse Akio spatula? am întrebat.

— Şi eu l-am întrebat, mi-a spus ea dând din cap. „Pentru fiul nostru”, mi-a răspuns.

Yukako plângea, iar eu o ascultam în tăcere. I-am atins umărul şi nu s-a ferit. A înfăşurat la loc spatula în batista de hârtie pe care era imprimat sigiliul lui Akio, a legat şnurul roşu pe care el îl folosise şi, mâhnită, a pus-o pe raft, alături de celelalte ustensile pentru ceai. Trebuie că se mai întâmplase ceva de plângea cu atâta amărăciune, numai că nu am înţeles ce.

— Du-te la culcare, mi-a spus.

M-am întins pe *futon* şi am adormit, în timp ce ea, pe verandă, spăla kimonoul, aşa cum mi-l spălasem şi eu cu puţin timp înainte.

Credeam că noaptea aceea va pune capăt însărcinărilor mele de curier. În dimineaţa următoare însă, ne-am oprit din nou să cumpărăm un fileu trandafiriu de somon. Eram curioasă să aflu ce va face Akio când îl va descoperi în cutia cu *bento* în după-amiaza aceea, dar am văzut încă o pereche de sandale bărbăteşti lângă uşa lui, iar din cameră răzbătea vocea unui alt învăţăcel.

După ce am asistat la lecţia din ziua aceea, după ce a exersat în camera ei şi a curăţat ustensilele, turnând praful de ceai din cutia lăcuită folosită la *temae* în alta, în care nu intra aerul, Yukako m-a privit lung.

— Uite.

A luat cutia cilindrică pe care o folosise la *temae,* a scos capacul şi mi-a arătat interiorul, acoperit cu un praf fin de ceai verde. A şters praful de ceai cu o bucăţică pătrată de hârtie moale până când interiorul cutiei a strălucit ca oglinda, la fel de tare ca exteriorul.

— Pot să pun cutia de ceai pe raft acum? E curată?

— Da, am încuviinţat eu.

— Eşti sigură?

Oare ce nu era cum trebuie?

— Da? am întrebat neliniştită.

Yukako a pus cutia deoparte, a luat capacul şi l-a întors.

— *Ara!*

Nu curăţase capacul cutiei pe dinăuntru; sigur că era încă murdar. Fără îndoială că tot aşa îl lăsasem şi eu atunci când mă jucasem cu ustensilele ei. M-am înroşit la faţă.

— *Ara,* a spus ea sec. Data viitoare să nu uiţi.

Am lăsat capul în piept.

— Îmi pare rău.

— Vrei să înveţi *temae,* aşa-i?

Nu era de fapt o întrebare. Am dat din cap, recunoscându-mi vina. Multă vreme am tăcut amândouă, iar când am ridicat privirea am văzut-o pe Yukako zâmbind, mândră şi dispreţuitoare. M-am speriat.

— Bine, a spus ea, pentru că te voi învăţa.

Apoi a spus ceva ce n-am înţeles decât mai târziu, când mi-am adus aminte că tatăl ei fusese cel care intrase în familie, aşa cum urma să facă şi Akio:

— Eu sunt adevărata Shin.

Am făcut o plecăciune, neştiind ce să cred, dar ea mi-a zâmbit.

— Îmi pare bine, a spus. Eşti o elevă conştiincioasă.

De-abia atunci mi-am dat seama că dispreţul ei era faţă de

Akio. Chiar dacă el spusese că soția lui nu va practica *temae,* ei, bine, ea va practica, şi încă îi va învăța şi pe alții! Nu mi-am putut ascunde un zâmbet.

— Şterge capacul, mi-a zis. Acum nu vei mai uita.

Săptămâna care a urmat le-a părut tuturor prea scurtă, într-atât erau de prinşi cu pregătirile pentru vizita imperială. Cât despre mine, am continuat să las bunătăți la uşa lui Akio şi să aduc înapoi lui Yukako bilețele secrete, caligrafiate mai îngrijit decât până atunci. Yukako venea repede acasă de la baie în fiecare seară, punea biletul în teancul ascuns în cutia-pernă şi recitea cu nesaț toată corespondența trimisă de Akio. Adesea mă lua somnul înainte ca ea să sufle în lumânare, dar adesea mă trezeam simțind-o cum se întoarce pe o parte şi pe alta lângă mine, negăsindu-şi liniştea, oftând ca doamnele de pe vremuri imortalizate în scrierile clasicilor Heian, pe care mi le arătase: *Genji* de doamna Murasaki şi *însemnările de căpătâi* ale doamnei Shonagon. Într-o noapte, când eram trează, Yukako a deschis ochii şi m-a privit:

— Pune mâna pe fața mea, mi-a spus. Vezi cum frige?

Mie mi se părea că e rece ca ceara.

Cu o zi înainte de vizita augustului nepot, Akio m-a strigat din camera lui de bolnav.

— Domnişoară Ura!

— Da?

Mi-a spus ceva, iar eu am făcut o plecăciune şi am zâmbit. Kimonoul în care dormise era motolit, dar avea o anume eleganță; albastrul palid îi venea bine şi îmi plăcea modelul cingătorii pe care o purta, o combinație curajoasă de auriu cu verde.

— Ai înțeles? m-a întrebat.

— Nu, îmi pare rău.

A repetat ceea ce spusese, de data asta vorbind mai tare, dar eu am schițat un zâmbet nesigur.

— *Baka,* a mormăit el.

Proastă. După două luni de învățat japoneza, ştiam deja cuvântul.

A mai făcut o încercare.

— Tânăra stăpână însingurată, a zis el, vorbind pe față de Yukako.

— Tânăra stăpână însingurată? am repetat eu neliniştită, fiindcă nu ştiam cât puteam să spun despre ea. Până atunci, Akio nu-mi mai adresase cuvântul. Mă luase pe nepregătite.

— Nu, s-a răstit el, scos din fire. Eu sunt însingurat.

— Domnul Akio e însingurat.

— Da.

A început să spună ceva despre Yukako, dar un acces de tuse l-a oprit. În japoneză nu se spune „Mi-e dor de tine", se spune „Sunt însingurat fără tine", numai că pe atunci nu ştiam.

— Mâine, a zis el, aparent fără legătură.

Nu am auzit restul propoziției, dar mi-am dat seama că e o întrebare.

— Mâine, oaspete important? am încercat să ghicesc.

A oftat nerăbdător.

— Mâine. Tânăra stăpână. Ce face?

Aşa, deci. Era însingurat. Voia să îşi închipuie cum îşi va petrece ea ziua. Din seara când Yukako venise târziu acasă îmi făceam griji gândindu-mă că poate nu mai are aceeaşi părere bună despre ea.

— Întâi, casă verişoară, am încercat eu să îi explic. Apoi aduce verişoară aici. Apoi coafeza vine. Apoi ajută o-Chio. Apoi kimono. Apoi ajută oaspete important.

Ştiam deja că datina cerea ca un oaspete de vază să fie servit, chiar şi simbolic, de gazdă şi familia acesteia, să nu fie lăsat doar în grija servitorilor. E adevărat că Muntele însuşi urma să facă *temae* pentru augustul nepot în

pavilionul Baishian, dar oaspetele imperial venea însoțit de o suită numeroasă. Însoțitorilor urma să le fie servită o masă rituală separat, în cea mai mare cameră de ceai din casa Muntelui, o sală de paisprezece *tatami;* o trupă de fete cântărețe fusese tocmită ca să îi distreze. Deşi învățăceii şi ucenicii se pregătiseră zile întregi, repetând *temae* pentru masa alaiului imperial, era foarte probabil ca Yukako să apară atunci când tatăl ei nu avea cum să fie prezent şi să toarne prima ceaşcă de *sake.* Erau aşteptați cam o duzină de oaspeți, prin urmare Yukako o rugase pe verişoara ei, Matsudaira Sumie, să vină să o ajute.

O văzusem de multe ori pe Sumie; o dată la câteva zile, când Yukako îşi spăla uleiul şi ceara din păr, ştiam că a doua zi vom merge acasă la Sumie, unde un cuplu de coafori, soț şi soție, veneau săptămânal ca să se ocupe de bărbații, respectiv de femeile din familie. Sumie avea şaisprezece ani, ca şi Yukako; era o fată blândă, sensibilă. Avea o fețişoară rotundă, picioare mici, pe care nu părea prea sigură, şi dinți mici, albi. Îşi petrecuse cea mai mare parte a copilăriei la Edo, alături de familia ei, şi de aceea vorbea mai repede decât majoritatea oamenilor pe care îi întâlnisem. Pe deasupra, vorbea într-un fel complicat, tipic femeilor. Când sporovăia cu Yukako, în timp ce coafeza le dădea părul cu ceară şi le aranja pieptenii, înțelegeam încă şi mai puțin din ce spunea ea decât din ce spunea Yukako.

— Casa verişoarei departe? a întrebat Akio.

— Douăzeci de minute mers, i-am răspuns. (îmi plăcea să mă gândesc la cum şi-o închipuia pe Yukako mergând.) Strada Canalului.

Sumie şi numeroasa ei familie de samurai aveau o locuință impozantă, dar destul de prost întreținută. În grădină se afla un iaz în care se oglindea luna şi în care foşgăiau crapi graşi, roşii. Cât despre familie, aceasta era formată dintr-o bunică severă şi energică, pe care o

poreclisem Doamna Pipă, gândindu-mă la ocupaţia ei favorită şi la arma cu care ne ţinea la respect pe toţi, un bunic slab ca un fir de aţă, o mamă etern bolnavă şi o turmă de fraţi şi surori zurbagii, între care şi doi băieţei al căror scop în viaţă era să mă chinuie pe mine şi pe firava domnişoară Mikki, fiica coafezei. Deşi Muntele intrase în familia Shin prin adopţie şi căsătorie, părinţii lui naturali erau Doamna Pipă şi firavul ei soţ. Fratele lui mai mare, tatăl lui Sumie, făcea parte din armata shogunului, care mărşăluia spre sud chiar în acea lună ca să pedepsească un senior rebel. Sumie era al doilea copil din şase; fratele cel mare era un prinţ trândav, care abia îşi târa picioarele de colo-colo prin casă şi poruncea să i se aducă alte şi alte ceşti de ceai. Aflasem că îşi dorea să poată merge şi el în sud, ca să lupte.

Bunicii lui Sumie, rude îndepărtate ale shogunului, nu aveau o părere bună nici despre casta neguţătorilor, pe care îi considerau nişte parveniţi – în această categorie intra şi familia maeştrilor în arta ceaiului care practic îl cumpărase pe mezinul lor, plătind în moneda neoficială a Japoniei, aurul –, dar nici despre *kuge,* vechea aristocraţie de la curtea împăratului, despre care credeau că sunt nişte paraziţi şi pe care shogunul îi sprijinea trimiţându-le baniţe de orez, moneda oficială a Japoniei. Muntele observase de multă vreme că shogunul dă semne de slăbiciune şi de aceea încerca să îşi găsească aliaţi în rândurile familiei imperiale, dar părinţii lui îi priveau eforturile cu un dispreţ binevoitor. Atunci când Yukako ceruse ajutorul lui Sumie cu prilejul vizitei augustului nepot, Doamna Pipă se străduise să îi atragă atenţia asupra unui paravan aurit, cumpărat pe nimica toată de la un curtean scăpătat. „*Kuge*spusese ea pufnind înainte să îşi dea acordul în numele soţului ei bolnav.

În bolniţă, Akio vorbea încet şi rar:

— Domnişoara Ura şi tânăra stăpână merg împreună la casa verişoarei? insista el.

— Da, i-am răspuns mândră.

În japoneză, caracterul care desemnează soarele este un dreptunghi cu o linie orizontală la mijloc; când Yukako pleca după felurite treburi şi eu mergeam în urma ei, nodul dreptunghiular al *obi*-ului ei era ca soarele pentru mine. Celelalte fete erau nevoite să îşi petreacă ziua acasă, spălând kimonouri şi frecând rogojinile *tatami.* Deoarece, ori de câte ori un kimono se murdărea, trebuia descusut şi cusut la loc, o mică armată de cusătorese abia pridideа cu lucrul pentru familia Shin. Eu le priveam de sus.

— În camera tinerei stăpâne, sus, doar tânăra stăpână şi domnişoara Ura?

L-am pus pe Akio să repete ca să înțeleg.

— Da, m-am umflat eu în pene.

Eu singură aveam grijă de Yukako. În fiecare seară scoteam *futon*-ul pe care dormeam, iar dimineața îl împătuream şi îl puneam la loc. Aduceam tăvile cu mâncare – orez fin, alb, pentru ea, orez amestecat cu arpacaş cu bobul mare, aşa cum mâncau servitorii, pentru mine – şi mâneam împreună. În fiecare dimineață deschideam obloanele camerei ei; în fiecare după-amiază umpleam cu apă vasul de lut de pe veranda ei, dădeam cu cârpa pe podele şi pe scări; în fiecare seară aduceam o lampă şi închideam obloanele grele. Toate aceste treburi mă linişteau, aşa cum înainte mă linişteau rugăciunile. După ce i-am dat răspunsul lui Akio, mi-am adus aminte de ceva.

— Mâine seară şi verişoara, m-am corectat, fără să mă gândesc de ce mă întreba.

— Uite, a zis şi a scos o bucată de hârtie.

Pe hârtie era o schiță – ceva ce semăna cu rochia de bal a unei doamne din New York, numai că avea mâneci de kimono... ba nu, era chiar un kimono, întins. Pe el erau

desenate cu tuş negru trunchiul şi ramurile unui copac acoperit de boboci albi. Kimonoul lui Yukako! Nu îl purtase decât o dată, în seara când fusese organizată „vederea”, atunci când îi servise pe Akio şi pe tatăl lui.

— Al tinerei stăpâne, am spus uimită.

— Da, a zis el. Sunt foarte însingurat.

Mi-am închipuit-o pe Yukako venind spre el în kimonoul ei splendid, albastru verzui, cu ramurile în floare; capetele lungi ale *obi*-ului argintiu, lăsate nelegate, fluturau în urma ei iar părul lung i se răsfira pe umeri, la fel ca părul mamei. Doar s-o fi văzut şi s-ar fi însănătoşit. Atunci s-ar fi putut căsători, Yukako ar fi fost fericită şi ar fi dormit din nou bine. Ar fi putut dormi la mijloc, între noi; eu nu m-aş fi supărat să dorm la margine. Poate că lui Akio nu i-ar fi convenit, dar, ca şi Matsu, era nevoit să accepte situația.

— Voi întreba, i-am spus.

— Te rog, nu întreba. Doar adu-l. Doar de împrumut.

— Nu ştiu, i-am spus.

Ştiam că îl ține împăturit pe raft. Ştiam că dublura de mătase albă era îngălbenită şi pătată de vreme. Oare ar fi vrut ca el să o vadă? Iar el de ce nu voia să o întreb?

— Doar să îl văd, a insistat el.

Eram descumpănită şi stânjenită, nici eu nu ştiam de ce.

— Nu ştiu, am repetat.

— Bine, a dat el înapoi. Sunt un neghiob bolnav. E prea mult, înțeleg.

Oare asta era vorbirea pe ocolite, de care japonezii erau atât de mândri? Să răspunzi la „Nu ştiu” de parcă ar fi însemnat „Nici nu poate fi vorba”? Dacă mă gândesc bine, asta şi voiam să spun.

— Dar, te rog, nu spune, a adăugat el.

Nu mă simțeam deloc la largul meu. Am ridicat privirea, fără să mă uit la Akio, şi am văzut perechea de săbii de

samurai atârnate de stâlpul de la care se trăgea numele camerei – un trunchi de copac răsucit.

— Pot să văd... am arătat cu degetul, fiindcă nu eram sigură care e cuvântul corect.

Evident, nu putea să mă refuze. Le-a luat din cui.

— *Tachi,* a spus trăgând afară sabia lungă, strălucitoare, care a alunecat uşor, fără cel mai mic zgomot. *Wakizasbi,* a spus apoi, arătându-mi sabia cea scurtă.

Erau mai frumoase şi mai înspăimântătoare decât îmi închipuisem.

— Mulțumesc, i-am spus.

Japonezii spun de obicei „Nu” ca răspuns la o mulțumire, aşa cum spunem noi „Nu aveți pentru ce”. Akio s-a înclinat însă, a pus săbiile la loc şi mi-a dat răspunsul formal:

— Nu ai pentru ce.

În seara aceea am vrut să îi povestesc lui Yukako despre discuție, dar mă tot codeam, făcându-mi de lucru cu plasa de țânțari adusă de curând din pavilionul-magazie. Nu ştiam dacă se va supăra sau îi va părea bine. Iar dacă afla Akio, avea oare să mă taie cu săbiile lui ascuțite?

— Soră mai mare, i-am spus când a venit de la baie.

— Da?

Mi s-a uscat gâtul.

— Ce cald e astă-seară, am zis.

Trecerea de la iarnă la vară însemna reorânduirea treburilor gospodăreşti şi Muntele plănuise această schimbare chiar înaintea vizitei imperiale. Ne-am pus deoparte kimonourile căptuşite, de iarnă, şi am început să le purtăm pe cele simple. De la atelierul de olărie a venit un car tras de boi, plin cu vasele noi pentru ceai. Toate vetrele îngropate – după care puteam recunoaşte o cameră de ceai – au dispărut şi în locul lor au apărut *tatami* noi, verzi-aurii. În după-amiaza când am vorbit cu Akio am mai zăbovit cu micuțul Zoji pe lângă Baishian, până când învățăceii m-au

luat la goană de acolo. Au cărat înăuntru o scândură lungă, înfăşurată în cârpe, şi au scos două scânduri mai mici. Ceva mai târziu am aruncat o privire înăuntru: gaura pătrată din podea dispăruse; între cele două rogojini se întindea podeaua satinată de lemn. Vatra îngropată era doar pentru iarna, am înțeles eu. În lunile calde se folosea un vas cu cărbuni, pentru ca oaspeții să fie feriți de dogoare.

În ziua vizitei imperiale, până şi oalele mari de pământ, roşii şi cafenii, au dispărut din bucătărie, din camerele unde se pregătea ceaiul şi de pe veranda lui Yukako. Când ne-am întors de la Sumie am văzut cu uimire un învățăcel îmbrăcat în robă neagră care cobora împleticindu-se din camera lui Yukako, cărând ceva foarte greu. L-am recunoscut şi am privit-o speriată pe Yukako: era cel mai tânăr dintre ucenicii neguțători ai Muntelui, cel căruia îi spuneam Prăjină. Tinerii samurai îl lăsau în pace pe celălalt ucenic – Ursul era mai mare ca vârstă, mai zdravăn şi mai simpatic; pe lângă acestea, nu se dădea în lături să mai facă din când în când pe grozavul în fața lor. Puseseră în schimb ochii pe Prăjină, de care îşi băteau joc şi căruia îi aruncau în cârcă fel de fel de treburi nesuferite, mai ales după lecția în timpul căreia bolul de ceai s-a spart singur în mâinile lui. Din fericire, vasul lui Yukako a ajuns jos întreg, dar ucenicul ne-a aruncat o privire vinovată. Când am urcat, în locul vasului vechi am găsit unul nou, alb cu albastru, culorile răcoroase ale verii.

În cinstea acestei zile, fiecare dintre noi a primit un kimono nou, necăptuşit, într-o singură culoare: negru, gri sau albastru pentru bărbați, nuanțe de roşu pentru femei. Al meu era roz portocaliu, o culoare strălucitoare. Al lui Sumie era roz-palid, ca bujorii, iar al lui Yukako avea culoarea vinului roşu. Emblema familiei Shin – un cocor într-un cerc alb – era imprimată în cinci locuri pe fiecare kimono; pe spate, pe umeri şi pe mâneci.

Până să ne îmbrăcăm cu straiele noi aveam însă multă treabă de făcut. Folosind ceară şi ace de păr, domnişoara Mikki şi mama ei au făcut adevărate sculpturi din pletele lui Yukako şi ale lui Sumie, după cum cereau canoanele unei vizite imperiale. Eu le-am ajutat pe cusătorese să curețe absolut toate suprafețele, după care ne-am dus în bucătărie unde, sub îndrumarea lui Chio, am pregătit masa rafinată cu nouă feluri de mâncare. Yukako l-a ajutat pe tatăl ei să aranjeze ustensilele pentru ceai şi a repetat împreună cu Sumie gesturile rituale cu care se turna vinul de orez pentru suita imperială. (Mi se părea că cel mai greu era să o liniştească pe Sumie, care era foarte emoționată. „Atâția străini cu ochii pe noi”, repeta ea speriată, rozându-şi încheietura degetului mare.) Eu am făcut curat, am tăiat legume şi am avut grijă ca nepotul lui Chio să nu facă vreo poznă. Învățăceii şi grădinarii au greblat grădina, au desenat valuri delicate pe pietriş şi au tăiat absolut toți bobocii de iris din grădină. Muntele voia ca, în pauza dintre masa rituală şi ceremonia ceaiului, să înlocuiască pergamentul expus în *tokonoma* din Baishian cu o vază în care să se afle o singură floare, perfectă. Îmi părea rău să văd că dispar irişii şi, când eram în bucătărie, i-am spus lui Yukako. Număra farfurioarele roşii pentru *sake* – trebuia să fie douăsprezece – şi le cerceta atent să nu fie zgâriate.

— Vor creşte la loc, m-a asigurat ea. Astăzi oaspetele va vedea frunze, frunze şi iar frunze, dar nicio floare. Şi, în cele din urmă, în Baishian – floarea.

Era un joc pus la cale ca să delecteze privirile oaspetelui.

Cerul era înnorat, aerul greu şi înăbuşitor, dar nimeni nu părea să îşi facă vreo grijă din această cauză.

— Nori, am spus eu, preocupată, arătând cu degetul afară.

— Cer cenuşiu, culori strălucitoare, m-a asigurat Yukako.

— Ploaie?

Yukako a tras aer în piept ca să răspundă serios, dar apoi a zâmbit gândindu-se la ce va spune şi a făcut un joc de cuvinte:

— Dacă plouă, oaspetele nostru îşi va aminti în veci de aceşti nori.

Am repetat ce spusese, aşa cum repetam adesea propoziţiile mai lungi, iar când am ajuns la cuvântul „nori” am zâmbit împreună cu ea. Cuvântul era foarte apropiat de Casa Norilor, cel mai vechi pavilion de ceai al Muntelui. Fusese construit de Shinso, strămoşul care întemeiase tradiţia ceaiului în familia Shin, strănepotul lui Rikyu, cel care creease ceremonia ceaiului. Deoarece micuţa Casă a Norilor era cel mai important pavilion de ceai al familiei Shin, numele ei era uneori folosit pentru a desemna întreaga locuinţă a familiei, ori şcoala de ceai a Muntelui, ori chiar pe însuşi Muntele.

— Casa Norilor, am şoptit eu, savurând cuvântul şi bucurându-mă de buna dispoziţie a lui Yukako, lucru rar din seara când se întorsese târziu.

Când nu a mai rămas nicio bucată de lemn de lustruit, nicio ridiche de ras şi ne-am îmbrăcat cu straiele noi, Muntele ne-a adunat în sala de paisprezece rogojini pregătită pentru suita imperială. Exact aşa cum spusese Yukako, orice obiect colorat – de la kimonourile noastre noi la muşchiul din grădina din spate – părea că vibrează, profilat pe cerul alb-cenuşiu. Muntele ne-a vorbit şi ne-a arătat unul din vasele de lut aduse cu căruţa. Era mare, îmi ajungea până la umăr şi era făcut din argilă înnegrită, stropită cu verde. Muntele a rupt sigiliul, a ridicat capacul şi ne-a făcut semn să ne apropiem pe rând.

— Ceai nou, a şoptit Chio, îmbrăcată cu un kimono ruginiu.

Muntele urma să deschidă alt vas pentru oaspetele imperial şi să îl roage să îl ia acasă. Cel de acum era pentru

Casa Norilor. Fiecare dintre noi s-a apropiat de vas şi a fluturat din mână ca să simtă mirosul ceaiului, la fel cum făceau Yukako şi Sumie când încercau să ghicească în fumul de tămâie. Am mirosit şi eu: era un parfum verde, strălucitor, de iarbă nouă.

6. 1866

Nu am văzut alaiul imperial, dar am văzut palanchinul în fața uşii. Nu l-am văzut pe augustul nepot, dar am văzut vârful pălăriei lui negre, lăcuite, săltând în sus şi în jos atunci când trecea pe după gardul de bambus. Nu am văzut ceremonia ceaiului în Baishian, dar am auzit în apropiere un sunet care se distingea bine pe fundalul tunetului îndepărtat: hârş, hârş. Muntele zdrobea frunzele de ceai într-un mojar de piatră. Nu i-am văzut pe cei doisprezece însoțitori din cortegiul imperial, dar am fost o verigă din lanțul de oameni care dădeau farfuriile învățăceilor şi ucenicilor ca să îi servească pe oaspeți. Nu le-am văzut, dar le-am auzit pe cele trei cântărețe aduse ca să întrețină buna-dispoziție a oamenilor augustului nepot, loviturile lente de tobă şi acordurile de banjo ale *shamisen*-ului, melodiile mieunate. Yukako şi Sumie au turnat fiecărui bărbat primul rând de *sake,* apoi au urcat în cameră, lăsându-le pe cântărețe să se ocupe de musafiri. Eu duceam la uşă ceainice de apă fierbinte, ajutată de fiica lui Chio, Kuga, care în sfârşit arăta mai veselă în kimonoul nou, roz. Când am avut o clipă de răgaz am dat fuga şi am întins *futon*-ul lui Yukako.

— Mulțumesc, mi-a spus ea făcându-i vânt cu palma lui Sumie, care se prăvălise din picioare şi stătea proptită de Yukako. Vezi, nu ți-a scăpat nimic din mână, i-a spus verişoarei ei.

— Cât crezi că mai stau? a murmurat Sumie, tamponându-şi fruntea cu o pânză.

— Când pleacă, mergem să le spunem la revedere, m-a anunţat Yukako, făcându-se că nu a auzit-o pe Sumie.

Când am coborât, am văzut că Zoji – cum nu se poate mai drăgălaş în kimonoul lui micuţ, albastru-deschis – nu avea astâmpăr şi se tot foia în spatele mamei lui. Încă nu ploua, dar la fiecare trăsnet întindea mâna şi încerca să tragă bucata de pânză roz de pe capul mamei lui. Am luat o *kasa* – o umbrelă de hârtie ceruită care arăta ca o umbrelă de soare – şi am plecat cu el la plimbare ca să se mai liniştească. Mergeam ţopăind şi mă ţineam departe de pavilioanele de ceai.

— *Aupres de ma blonde*, îi cântam încet în lumina amurgului. Apoi m-am gândit că o să mă podidească plânsul dacă mă gândesc la mama şi am încercat să cânt un cântec japonez, îl auzisem de la Chio în luna când venisem; cireşii – *sakura* – erau în floare. *Sakura, sakura...*

L-am simţit pe Zoji cum se lasă moale în spatele meu în timp ce îi cântam. Am ajuns la Pavilionul Copacului Răsucit şi m-am aşezat să mă odihnesc pe banca de lângă uşa de hârtie *shoji,* uşa camerei lui Akio. La picioarele mele, lângă sandalele lui Akio, am văzut încă o pereche de sandale bărbăteşti; trebuie că un alt învăţăcel venise în vizită. Probabil că Akio suferea mult fiindcă nu putea fi de faţă la vizită; ar fi primit desigur o însărcinare însemnată. Până şi Prăjină păruse mulţumit de el însuşi atunci când aranja traistele şi umbrelele însoţitorilor imperiali în holul de la intrare. Era frumos din partea celorlalţi învăţăcei să îi facă vizite lui Akio. Trebuie că erau necăjiţi pe el, fiindcă nu făcea nimic, dar, pe de altă parte, urma să se însoare cu Akio. De undeva, dinăuntrul casei, răzbăteau până la mine acordurile *sbamisen*-ului, cântecele tânguitoare ale femeilor şi râsetele bărbaţilor. Ba nu, era râsul lui Akio, atât de slab

că părea că vine de departe. Iar vocea care cânta era a musafirului său.

Stând în fața ușii lui Akio, am compus în cap o propoziție, mândră de mine că puteam forma una atât de lungă. Îmi dădusem seama că puteam forma propoziții lungi atunci când eram singură și mormăiam cuvintele în japoneză. Când eram cu alții, dimpotrivă, toate propozițiile frumoase îmi zburau din minte, atât de încordată eram să înțeleg ce mi se spune. În orice caz, mă îndoiam că voi putea folosi de prea multe ori propoziția de acum: Femeia are sandale bărbătești.

Atenția mi-a fost atrasă de un zgomot de pe stradă; era prea apropiat și dura prea mult ca să fie un tunet. Un animal mare? Doar arareori văzusem cai în Japonia, iar zgomotul copitelor lor semăna mai degrabă a bufnet decât a țăcănit. Să fie un elefant? Nu m-aș fi speriat dacă l-aș fi întâlnit pe nepotul împăratului – oricum, n-aș fi putut să înțeleg ce îmi spune – dar un elefant... Inima îmi bătea cu putere. L-am ridicat pe Zoji și m-am dus la poartă. Era un cal.

Nu am înțeles ce îmi spunea omul care stătea în fața porții cu o lampă în mână; calul tropăia pe loc, mutându-se de pe un picior pe altul, iar eu eram fascinată de copitele lui: era încălțat cu coșuri de nuiele. Fără îndoială că și caii care trăseseră căruța afară din foc aveau încălțări de paie, dar în acele momente nu băgasem de seamă. De ce să-i pui încălțări unui cal? înțelegeam de ce trebuie să mănânci alge și să te descalți când intri în casă, dar de ce să legi coșuri de picioarele unui cal? Unul chiar i-a ieșit din picior atunci când bărbatul s-a răsucit în șaua ciudată, înaltă, a terminat ce avea de spus și mi-a întins o cutie subțire de lemn, din acelea în care se țin sulurile de hârtie. Primele picături de ploaie începuseră să cadă, iar eu rămăsesem cu ochii la el, încercând să repet ceea ce auzisem. S-a schimbat la față, tot

aşa cum se schimbase şi Akio atunci când mă chemase în camera lui. „E înceată la minte”, am citit pe fața lui.

— Maestrul, a repetat.

— Da! am strigat eu. Rog aşteaptă.

După cum arăta, se vedea că venea de la drum lung, dar m-am gândit că nu e potrivit să îl deranjez pe Munte de la ceremonia ceaiului. Din cauza oaspetelui imperial, nu eram sigură nici măcar dacă se cuvenea să îl invit în bucătărie, aşa că i-am arătat acoperişul de stuf al porții şi am fugit cu cutia în camera lui Yukako, tot cu Zoji în spate.

Sumie părea că îşi venise în fire. Stăteau amândouă şi vorbeau pe şoptite, privind bilețelele lui Akio din cutia-pernă. Yukako m-a privit cu asprime.

— Unde e? m-a întrebat acuzator.

Unde era ce? M-am uitat la ea cu gura căscată, apoi i-am urmărit privirea spre raftul unde ținea ustensilele de ceai – pămătuful, bolul şi spatula. Mi s-a tăiat răsuflarea. Ar fi trebuit să fie acolo două spatule, una învelită în hârtie albă, purtând sigiliul lui Akio. Nu mai era.

Cu o seară înainte mă rugase să țin un secret, iar acum spatula de la el dispăruse. Nu înțelegeam ce se întâmplase, dar era probabil vina mea. Yukako ar fi vrut poate să afle mai multe, dar s-a oprit văzându-mi mânecile stropite de ploaie şi cutia pe care o adusesem.

— Ce e asta? a întrebat şi a deschis cutia.

— Plouă. Un om. Un animal. Ca un bou, dar nu bou. Picioare în coşuri!

Mă priveau cu ochii mari, zâmbind cu îngăduință. Sumie l-a drăgălit pe copilaşul din spatele meu, dar apoi s-a oprit. Ne uitam amândouă la Yukako, la tulburarea de pe fața ei care sporea pe măsură ce citea. Speriată, a sărit în picioare şi a coborât scările în fugă. Sumie şi eu, tot cu Zoji în spate, ne-am luat după ea, neştiind ce să credem. Sumie a înhățat o umbrelă pentru ea şi una pentru Yukako, iar eu m-am

oprit la bucătărie să cer o găleată de apă şi o ceaşcă de ceai pentru călăreț, care părea ofensat de alaiul de femei şi copii. Abia atunci mi-am dat seama că, uitându-se la kimonourile noastre neîmpodobite, crezuse că suntem servitoare.

— Sunt unicul copil al maestrului, a început Yukako.

A vorbit pe un ton mândru dar respectuos, alegându-şi cu grijă cuvintele. În jurul nostru, ploaia înnegrea pietrele pavajului. Sumie, care stătea lângă mine, l-a întrebat pe mesager despre un bărbat care avea acelaşi nume de familie cu ea, Matsudaira. Era poate tatăl ei. Omul i-a dat un răspuns foarte lung, timp în care eu m-am uitat pe stradă. La vreo treizeci de paşi mai încolo, am văzut un palanchin, mai mic decât al nepotului sau al cântărețelor. Pe întuneric se zăreau luminițele pipelor: hamalii fumau, adăpostiți sub umbrelele lor de hârtie. Oare pe cine aşteptau? Am privit din nou în sus, spre călăreț. Părea că răspunsul lui o liniştise pe Sumie, în schimb Yukako era şi mai tulburată. L-a rugat să aştepta sub acoperişul porții şi s-a întors spre Sumie, cu fața crispată de nelinişte.

— Oare să îl anunțăm pe fiul seniorului Îi? a întrebat-o ea pe Sumie.

— O fi treaz? a răspuns aceasta.

— Da, am intervenit eu. Are un oaspete, o femeie.

Yukako s-a întors brusc spre mine.

— Ce fel de femeie? m-a întrebat răstit.

— O femeie cu sandale bărbăteşti, am răspuns, încântată de mine.

Dar în afară de mine nimeni nu părea impresionat de vocabularul meu. Fără o vorbă, Yukako s-a îndreptat spre pavilionul unde stătea Akio.

— Aşteaptă! a strigat Sumie, neştiind ce să facă cu două umbrele.

Am luat una şi am urmat-o pe Yukako gâfâind, cu Zoji săltând în spatele meu. Sumie venea după noi, dar sunetul paşilor ei târşâiți era înăbuşit de ropotul ploii.

Ne-am apropiat de casă adăpostindu-ne sub streşini. Yukako a ajuns la uşa lui Akio şi fața i-a fost luminată o clipă de lumina lămpii care răzbătea dinăuntru prin hârtia *shoji.* Prin perdeaua ploii ajungea până la noi vocea unei femei care cânta şi râsetele ei. Yukako a făcut ochii mari şi a strâns din buze. L-am auzit pe Akio râzând pe înfundate:

— Micuță Koito.

Yukako nu a întors capul către noi. A tras aer în piept şi a strigat, tare, dar cu voce tremurândă:

— Cine e micuța Koito?

Înăuntru s-a făcut linişte. Mie mi s-a pus un nod în gât iar Sumie şi-a acoperit fața cu mâneca. Am auzit foşnet de mătase, paşi apropiindu-se de intrare, apoi o voce de femeie, adâncă şi puternică:

— Eu sunt, a spus femeia şi a tras uşa deoparte.

Când îi spusese numele, Akio adăugase un termen de alint, folosit pentru bebeluşi sau surori mai mici – *bo.* Nu mă duce mintea cum de putea cineva să îi spună „micuță” acestei femei. Era probabil cu vreo trei ani mai mare decât Yukako şi îşi privea de sus adversara cu siguranța de sine a unei regine. Rămăsesem toate trei cu ochii la fața ei vopsită în alb, sfioasă şi arogantă în acelaşi timp, la buzele roşu strălucitor, strânse într-o expresie de felină năzuroasă. Era încă şi mai frumoasă decât Yukako.

Până atunci o considerasem pe Yukako femeie în toată firea, dar în acea clipă, când se înfrunta din priviri cu tânăra scundă care se oprise cu o treaptă mai sus, Yukako părea necoaptă, crudă încă. De partea lui Yukako stăteau severitatea, strălucirea şi căutarea; de partea acestei femei, Koito, se aflau subtilitatea şi cunoaşterea. Strălucea şi ea, deşi era o lucire oțelită, căci părul ei negru, frumos ca o

orhidee, era împănat cu ace înspăimântător de lungi. Eşarfa cu care era încinsă Yukako părea austeră, pe când *obi*-ul lui Koito, făcut din brocart negru cu stropi violet şi legat cu un şnur argintiu, părea moale şi lucios; un colţ de mătase roşie apărea ca un fulger subţire de sub *obi,* acolo unde începea roba albastru-verzui, ca o lumină în noaptea ploioasă. Când am văzut culoarea mi-am înăbuşit un strigăt. Nu îmi venea să cred: purta kimonoul lui Yukako.

7. 1866

După aceea totul s-a petrecut foarte repede: mâinile lui Yukako pe umerii lui Koito, coafura lui Koito legănându-se ca o pernuţă de ace în timp ce Yukako, albă la faţă, o zgâlţâia, cuvintele repetate sub ploaie: „Al meu! Al meu!”, Koito aplecându-se să îşi ridice sandalele, Yukako smulgându-i-le din mână. Imagini disparate ale lui Koito, profilate pe peretele de hârtie *shoji:* negru, roşu, albastru verzui, ramură cafenie şi boboc alb, vopseaua albă şiroindu-i pe faţă sub rafalele ploii. Vocea lui Yukako, tăioasă ca o lamă. Şosetele roşii, cu degete, ale lui Koito, ude de ploaie, când ea s-a întors şi a plecat, prea mândră ca să o ia la fugă. Dungile albe ale gleznelor ei. O mână ţinând fustele, cealaltă făcută streaşină deasupra ochilor. Yukako nemişcată, privindu-l pe Akio, sandalele căzându-i din mână. Faţa lui împietrită când ne privea pe toţi, nu de teamă, ci de dispreţ. La un moment dat Sumie l-a luat din spatele meu pe Zoji, care urla. O clipă, cât a dat Koito colţul casei şi Zoji a tăcut în braţele lui Sumie, nu s-a mai auzit decât răpăitul ploii. Apoi Yukako s-a întors cu spatele spre camera luminată, şi-a luat o expresie demnă, a arătat cu degetul spre umbrela mea, apoi spre locul pe unde dispăruse Koito. Am privit-o cu uimire, până când mi-am

dat seama că voia să protejeze kimonoul pe care îl purta Koito.

— A fost al mamei mele, a spus Yukako.

Nu îmi mai vorbise niciodată cu atâta răceală. Am luat-o la fugă.

Când am ajuns-o din urmă, Koito a făcut o plecăciune, o plecăciune delicată, ca şi cum kimonoul ud leoarcă, picioarele desculțe şi vopseaua care îi şiroia pe față nu aveau nicio însemnătate pentru ea. A luat totuşi umbrela, senină şi grațioasă ca o dansatoare, şi a trecut iute pe lângă călărețul rămas la poartă, care o privea uluit. S-a uitat la mine, cerându-mi o explicație, dar eu mi-am amintit că sunt înceată la minte şi m-am uitat în altă parte. M-am oprit sub streaşina porții ca să mă adăpostesc de ploaie şi am zărit pipele aprinse ale celor doi hamali; palanchinul era pentu ea.

M-am uitat la calul care aştepta răbdător; lampa călărețului se oglindea în ochii lui cu gene lungi. Acum avea ghete noi de paie; cele vechi erau aranjate cu grijă lângă poartă. Călărețul a tuşit discret şi m-a întrebat, vorbind încet şi clar:

— Vine?

Nu ştiam, dar atunci a apărut Akio, cu săbiile prinse la brâu. Trupul lui vânjos era acum slăbit de boală şi tremura. Mergea cu umerii strânşi ca să încapă sub umbrelă. Când a ajuns la poartă a schimbat câteva cuvinte cu călărețul, apoi au încălecat amândoi. Akio stătea în spate, cu un braț încolăcit în jurul omului, şi cu celălalt ținând umbrela peste amândoi. Niciunul nu mi-a aruncat vreo privire când au plecat.

Am fugit înapoi, în camera lui Akio. Era goală, iar lampa rămăsese aprinsă. *Futon*-ul era întins pe jos, plasa de țânțari se mişca uşor în adierea umedă. Am stat pe loc o vreme, frecându-mi brațele pe sub mânecile ude ale

kimonoului, ca să mă încălzesc. Mi-am amintit de privirea acuzatoare a lui Yukako atunci când urcasem în camera ei. Spatula făcută de el dispăruse şi, evident, eu eram vinovată. Va crede desigur că tot eu am luat şi kimonoul. Vocea ei glacială îmi răsuna în urechi; nu era doar şocată, ci şi furioasă: „A fost al mamei mele.” Dacă nu făceam nimic, ce avea să se aleagă de mine?

Când am crescut m-am întrebat adesea de ce o îmbrăcase Akio pe Koito în kimonoul lui Yukako. I se aprinseseră călcâiele după femeia aceea şi voise să îi dea cel mai frumos lucru pe care îl avea la îndemână? Sau se juca cu soarta, îmbătat de ideea că îşi pune în joc apropiata căsătorie chiar sub acoperişul viitorului lui socru? Poate că acesta era răspunsul lui la cearta cu Yukako: o voia doar ca idee şi nu voia să îşi bată capul cu prezența ei reală.

La vârsta maturității am învățat că simplu act al substituirii are o încărcătură erotică. În seara aceea însă, speriată de destinul pe care îl păcălisem până atunci – simțindu-i degetele de călugăriță gata să mă înhațe de guler – în seara aceea problema mea nu era *de ce* luase kimonoul, ci *cum* de reuşise să pună mâna pe el. Ce uşor trebuie că i-a fost, cât eram noi acasă la Sumie, să ia şi spatula odată cu kimonoul! Pe de altă parte, mi-am zis, dacă Akio şi-ar fi recăpătat puterile şi ar fi putut să umble, ar fi fost pus la treburi casnice în acea dimineață, la fel ca noi toți; el însă de-abia reuşise să iasă clătinându-se în întâmpinare. Trebuie că găsise un complice, pe cineva care putea să intre în camera lui Yukako fără să bată la ochi, fiindcă eu îl refuzasem.

Mi-am dat seama cine trebuia să fi fost. Poate că, într-adevăr, Akio ceruse să i se aducă şi spatula odată cu kimonoul, dar se putea la fel de bine ca el să nu fi cerut acest lucru. Riscam, dar merita să încerc, mi-am spus şi am stins lumânarea.

Pe aleea care duce la poarta de intrare am văzut-o pe Yukako aşteptând, alături de Sumie, să îşi ia rămas-bun de la suita imperială. La adăpostul umbrelei, fața ei era rece, de nepătruns, ca o mască. M-am furişat pe lângă ea, am ocolit casa şi am intrat pe uşa bucătăriei. Am trecut prin bucătărie (ale cărei podele lustruite şi rogojini *tatami* le curățăm zilnic, sperând să îmi găsesc medalia Sfintei Clara), am ajuns în camera de lângă grădină unde Muntele dormea şi lua masa, am mers pe coridor şi am intrat în Camera Lungă unde dormeau învățăceii. Ştiam că pe fiecare pernă de lemn era pictat câte un nume, fiindcă uneori o ajutam pe Chio să servească masa de dimineață. Am dat deoparte uşa de hârtie după care se aflau culcuşurile învățăceilor. Era aşa cum îmi închipuisem: perna de pe raftul de jos era cea care stătea în locul cel mai rece în lunile de iarnă şi în locul cel mai cald în lunile de vară. Aparținea învățăcelului cel mai prost văzut, băiatul care spărsese bolul. Am pipăit cu degetele numele pictat; prima silabă era unul din puținele caractere pe care le puteam citi, acelaşi pe care îl văzusem cioplit în piatră pe deal, în ziua când ajunsesem la Miyako: *măreț,* pronunțat *oh* sau *dai.* În sertăraşul cutiei de lemn am găsit pe pipăite ceea ce căutam.

Întoarsă în camera lui Yukako, m-am uitat la spatula făcută de Akio. Era încă înfăşurată în hârtia albă purtând sigiliul lui şi legată cu şnurul roşu. De când fusese furată însă, lângă sigiliu mai apăruse un şir de caractere negre: numele lui Akio, am aflat mai târziu, şi titlul lui de samurai. Yukako mi-a aruncat o privire tăioasă când a urcat în cameră împreună cu Sumie. Scârba de pe fața ei a dispărut însă cât ai clipi când a văzut ce aveam în mână. Şi-a dat seama imediat că scrisul nu era al lui Akio, iar al meu nu putea fi. A dat din cap când i-am spus unde găsisem spatula.

— Soră mai mare... am început eu.

A stat cu ochii aţintiţi asupra mea cât i-am povestit cum m-a întrebat Akio de kimono, cum am promis să nu suflu o vorbă. Bâlbâindu-mă, am încercat să îi explic cum reuşise Prăjină să îl scoată din camera ei, ascuns în butoiul de apă (ce viclean fusese Akio!), cum trebuie că luase şi spatula. Îmi dădeam seama că nu mă asculta, că nu înţelegea nimic: nici durerea mea, nici vina mea, nici nevinovăţia mea. Deznădejdea pe care o ţinuse în frâu vărsându-şi supărarea asupra mea o năpădise; nu auzea nimic din ce îi spuneam.

— Ura-^o, a şoptit ea, copleşită de suferinţă, iar eu am încercat să mă mulţumesc cu atât.

Yukako a ascuns spatula în mânecă şi s-a dus să petreacă noaptea singură, în pavilionul Baishian.

Stăteam în cameră şi ascultam ropotul ploii pe ţiglele acoperişului. Îi puneam întrebări lui Sumie şi ea îmi răspundea, străduindu-se să îşi potrivească vorbirea elegantă, rafinată, în propoziţii simple, pe înţelesul meu. După ce murise fratele lui Yukako, Muntele a trebuit să îi găsească un soţ pe care să îl adopte ca moştenitor. (După ce am înţeles cuvântul „moştenitor”, Sumie mi-a povestit cum îi făcuse Hiroshi un zmeu în vara aceea – „vara aceea”, m-am gândit eu – chiar înainte să moară. Cum îi plăcea ghimbirul. Cum suna fluierul lui, dureros de dulce.)

Tatăl lui Akio era seniorul Îi din Hikone, aflat pe celălalt mal al lacului Biwa. O rubedenie de-a lui fusese ucisă, am aflat mai târziu, fiindcă semnase un tratat cu barbarii străini. Seniorul Îi avea doi fii, mi-a spus Sumie, Akio şi fratele lui mai mare, Tadao, moştenitorul. Călăreţul care ajunsese la poartă făcuse un drum de două zile, venind din sud, de la o bătălie, ca să îi anunţe că Tadao murise. Akio plecase împreună cu el la casa tatălui său din Miyako. Acum că Akio, singurul fiu în viaţă, devenise moştenitorul tatălui său, nu se mai putea căsători cu Yukako.

— Şi Koito?

— E bine, poate. Asta e.

Pe cât fusese de precisă cu privire la moştenire, pe atât de evazivă era cu privire la necazul care se abătuse asupra lui Yukako, deşi se vedea limpede că subiectul o irita. Am încercat să o trag de limbă, scormonindu-mi mintea ca să găsesc un cuvânt: gelozie.

— Are altă logodnică, am făcut eu o încercare, altă persoană promisă? Ea nu ştia?

„Chiar că eşti grea de cap”, am citit pe fața lui Sumie.

— Domnişoara Koito este o *geiko,* mi-a explicat ea răbdătoare. (Adică o cântăreață, numită *geisha* în cartea mea de gramatică.) Nimeni nu se căsătoreşte cu o *geiko.*

— Dar el o iubeşte, am vrut să spun, poate chiar mai mult decât pe Yukako. Era însă o propoziție mult prea grea pentru mine şi, pe deasupra, mi-am dat seama cu uimire, nu ştiam cum se spune „a iubi”.

— Dar lui îi place domnişoara Koito, am zis.

— Şi?

— Şi ar trebui să o ia de soție.

— Plăcutul şi căsătoria nu merg bine împreună.

— Chiar aşa?

Credeam că cineva care vorbeşte atât de blând şi imprecis nu poate fi decât o persoană melancolică, romantică, dar Sumie mi-a dat un cu totul alt fel de răspuns.

— Tuturor soților le plac *geiko.* Nu e bine ca unei femei să îi placă bărbatul ei. Plăcutul înseamnă gelozie.

Aha, ăsta era cuvântul! îl auzisem în poveştile pe care ea şi Yukako şi le citeau cu glas tare.

— Ce e bine să îi placă? mi-am mai încercat norocul cu o întrebare.

— Pruncii! mi-a răspuns Sumie, de parcă era un lucru ştiut de când lumea.

A luat o lumânare şi s-a aplecat peste vatra plină de cenuşă unde Yukako exersa *temae. Bărbat*, mi-a explicat ea

şi a desenat caracterul în cenuşă cu un cleşte: un dreptunghi împărţit în patru şi dedesubt un caracter semănând cu litera *k. Femeie*: a desenat un fel de băţ burtos şi mi-a arătat capul, trunchiul şi picioarele. *Prunc:* a desenat o formă încovoiată, cam ca cifra 3 sau, dacă mă uitam dintr-o parte, ca micuţul Zoji, şi panglica lungă cu care mi-l legam în spate.

— Înţelegi? a spus şi a desenat un alt caracter, format din cele două dinainte. A plăcea e format din femeie şi prunc, nu din femeie şi bărbat.

Ne-am întins din nou pe *futon.* Îmi dădeam seama că nu voi învăţa niciodată să citesc în japoneză.

— Lui Yukako îi place domnul Akio, am mai aruncat eu o momeală.

— Aceasta este într-adevăr o problemă, a zis Sumie.

M-am trezit brusc la prima rază de lumină şi mi-am amintit de ceva ce văzusem în camera lui Akio: gâtul lung şi subţire al unui instrument cu trei coarde. Era un *shamisen* şi îi aparţinea cântăreţei. M-am dus acolo cât am putut de repede şi l-am găsit pe podea. Alături se afla o pană mare, în formă de evantai, pe care erau pictate valuri învolburate. Într-un colţ am găsit o cutie şi un săculeţ pe care era pictat acelaşi motiv cu valuri învolburate şi le-am pus pe amândouă înăuntru. Mă gândeam că îmi vor servi ca să capăt înapoi kimonoul lui Yukako.

Spre prânz, după ce Sumie a plecat la ea acasă, o servitoare cu ochii înguşti a venit la uşa bucătăriei, rugându-ne să o lăsăm să vorbească cu stăpâna. Pe kimono avea imprimat acelaşi motiv cu valuri învolburate iar în mână ţinea o scrisoare.

Am citit scrisoarea lui Koito la mulţi ani după aceea, a doua şi ultima dată când am umblat în cutia-pernă a altcuiva fără să cer permisiunea. Nu am găsit ceea ce căutam în cutia lui Yukako, în schimb am găsit lucruri

mărturisind despre necazurile vieții ei. Toate poeziile de la Akio, împăturite în stil *origami* sub formă de tobe mici. O ramură presată de salcie plângătoare. O bucată de mătase albă, acum îngălbenită. Un bilet scris pe hârtie albastră de o mână iscusită de femeie, cu trăsături curgătoare, deşi caracterele erau folosite ca şi cum cea care îl scrisese nu era lămurită cât de bine ştia să citească destinatara. Cuvintele erau clar desenate, aproape ca literele de tipar, după scrierea fonetică japoneză, şi între ele nu era niciun caracter chinezesc folosit de bărbați:

Nu ştia că poartă aripile unui cocor. Va putea sturzul mut să-şi ispăşească vina?

Era o poezie japoneză dibaci ticluită. X-urile şi ¿i-urile din *nu ştia* şi *mut* mărturiseau smerenia: *shirazu, kikenai.* Silaba *tsu,* reprezentată printr-o simplă linie curbă, şerpuia umilă în cuvintele *cocor, sturz* şi *ispăşească: tsuru, tsugumi, tsugunai.* Într-un oraş unde nu puteai găsi o casă după stradă, scuzele lui Koito aveau şi o parte mai puțin plăcută, fiindcă eram nevoită să învăț drumul până la casa ei; dacă o urmam pe slujnică, atunci Yukako putea să îi facă oricând o vizită stăpânei, cu condiția ca eu să țin minte lungul drum până în Pontocho, cartierul gheişelor de lângă Al Patrulea Pod.

Când am ajuns, mi-am dat seama că nu mă înşelasem: pachetul care mă aştepta în vestiarul casei înguste în care am intrat era de mărimea şi forma unui kimono, doar că era mai voluminos, ca şi cum stăpâna mai pusese ceva înăuntru, un fel de tribut. Eram foarte mulțumită de mine.

— Vrei ceai? m-a întrebat slujnica.

Era o fată de vârsta mea, cu un chip vesel şi ochi apropiați. Mă ținusem după *obi-vS.* Ei galben, cadrilat, până la casa stăpânei ei şi o văzusem cum, încet, încet, îşi schimbă atitudinea: la început mergea cu umerii încovoiați, tremurând, dar când a intrat în cartierul cunoscut s-a

îndreptat de spate, sigură de ea. Când am plecat de la casa noastră nu înțelegeam nimic din ce îmi spunea; îmi vorbea cu voce gravă, sonoră, oferindu-mi ceva, habar nu aveam ce. Totuşi, când am ajuns în Pontocho, am început să mai înțeleg cât de cât. Îi saluta pe oamenii de pe stradă, spunându-le pe nume. „Bună dimineața, mătuşă! Ce mai face fetița? A fătat pisica? Credeți că va ploua iar?” Plecăciunile ei erau mai adânci decât ale oricui altcuiva din cartierul cântărețelor – unde zdrăngănea un *sbamisen* la fiecare fereastră, coafezele forfoteau de colo-colo, însoțite de fetițe care cărau cutii de lemn mai mari decât ele – dar vocea ei răsuna la fel de pătrunzător ca a unui negustor ambulant din New York. Nu înțelegeam mai nimic din ce spunea, mai ales bătrânelor (tuturor le spunea „Mătuşă”), dar, judecând după felul în care vorbeau, cred că discutau despre boli al căror nume nu l-aş fi ştiut nici în franceză. Oricum, eram mulțumită să înțeleg măcar atât. Cel mai limpede înțelegeam cum i se adresau, răspunzându-i cu voci cântate: Domnişoara Inko. Cu toate că această fată, domnişoara Inko, îmi era nesuferită – fiind servitoarea duşmancei lui Yukako – am invidiat-o pentru nepăsarea trufaşă cu care a pus tava lângă mine, pe bancheta din vestiar.

— Ți-a plăcut cofetul? am auzit o voce.

Din casă, stând în picioare pe *tatami,* mă privea Koito. De această dată nu avea fața sulemenită. Am încercat să îmi concentrez atenția asupra deşertăciunii înspăimântătoare a dinților vopsiți în negru şi a sprâncenelor smulse, dar am fost fermecată de roba ei din voal cu ape argintii şi de gura ei roşie, ca un boboc de floare.

Ce spusese? Nu-mi mai aduceam aminte.

— Mulțumesc foarte mult, i-am răspuns, cu mult mai mult suflet decât aş fi dorit.

Când m-a auzit s-a uitat mai atent la mine. În acea clipă am văzut pe fața ei același amestec abia ascuns de curiozitate, amuzament, milă și dezgust pe care le stârneam adesea, până când cel care mă privea trăgea concluzia că sunt o greșeală a naturii. Pe fața lui Koito am citit însă și altceva: o licărire de recunoaștere, de compasiune. În ochii mei, Yukako strălucea de frumusețe; văzusem însă destule desene prin cărți ca să îmi dau seama că femeia din fața mea e întruparea *bijin,* idealul japonez de frumusețe. Ce ar fi putut recunoaște ea la mine?

— Nici măcar nu ai gustat, m-a dojenit ea, arătând spre ceai și cutia de ceramică pe care Inko mi-o pusese alături.

Aha, vasăzică întrebase de un cofet! Am ridicat capacul și am descoperit un cocoloș pufos de pastă de fasole, verde pe o parte și violet pe cealaltă, peste care era așezată o foiță de aur. Pentru mine? Am făcut o plecăciune adâncă.

— *Ayame,* mi-a spus Koito înainte să plece. Iris. Aurul reprezenta pata galbenă de pe fiecare petală, mi-am dat eu seama încântată.

Viața lui Koito depindea de farmecul exercitat asupra altora, chiar și asupra unei fetițe căreia îi plăceau dulciurile, așa cum eram eu. Nu mă gândeam însă la acest lucru atunci când mă întorceam acasă cu pachetul, arzând de nerăbdare să văd cum îl desface Yukako. Deasupra mea, femeile întinseseră saltelele la aerisit pe balustradele balcoanelor. Strada Pontocho era atât de îngustă că saltelele formau un fel de arcadă de *futon.* A trebuit să treacă o revoluție și un război civil până să revăd acest cartier, până când schimbările care devastaseră Japonia aproape au doborât-o și pe Yukako. În ziua aceea femeile își tot făceau de lucru prin fața ferestrelor; vedeam obloanele de bambus trase în lături, fețele ridicate spre soarele ascuns după norii grei, mâinile întinse în aerul îngroșat.

La vremea aceea nu ştiam de ce Koito îşi dăduse atâta osteneală cu cele două kimonouri pe care le pusese în pachet. În seara aceea, după baie, Yukako le-a despăturit, dând din cap aprobator dar rece în timp ce cerceta darurile cântăreţei la lumina lămpii. Ceea ce la prima vedere părea o pânză cu dungi late, albe şi negre, stropite ici şi colo cu pete aurii, s-a dovedit a fi un voal gros de mătase, pe care erau meşteşugit ţesuţi peşti înotând într-un râu; petele aurii erau spinările lor ieşind din apă. Yukako a împăturit roba cu gesturi măsurate, apoi s-a uitat la propriul kimono. L-a cercetat amănunţit, dar nu a găsit nicio pată. Înainte, kimonoul fusese căptuşit cu două feluri de mătase, aşa cum sunt mai toate. Orice parte care s-ar fi putut vedea – mânecile, tivul, gulerul – erau dublate cu mătase moale, de un roşu potolit, creând un contrast somptuos şi feminin în acelaşi timp cu mătasea de dinafară, de culoarea înserării. Porţiunile nevăzute erau dublate cu ţesătură mai groasă, de obicei albă. La acest kimono dublura albă era îngălbenită şi pătată de vreme. Koito înlocuise dublura veche cu una nouă, din mătase fină, exact în aceeaşi culoare ca cea veche, numai că ţesătura era plină şi moale ca o piele de căprioară. Pusese în pachet şi vechea dublură, un kimono fantomă pe care Yukako l-a desfăcut şi l-a ridicat în aer. A făcut ochii mari când a văzut că ţesătura era rărită şi sfâşiată la umeri, de unde o apucase şi o zgâlţâise pe *geisha.* După ce s-a culcat a plâns şi eu am luat-o în braţe; simţeam cum spatele i se umflă când trăgea aer în piept printre suspine.

În acea dimineaţă, tatăl lui Akio, bătrânul senior Îi, a venit să vorbească cu Muntele, în timp ce servitorii adunau lucrurile din camera lui Akio. Seniorul Îi purta straie de doliu după fiul său şi era palid la faţă, ca şi Yukako, venită să îi aducă vinul de orez. Prăjină a lipsit de la lecţii în ziua aceea. L-am descoperit într-un loc ferit, pe malul pârâului de lângă pavilionul depozit. Costeliv cum era, stătea

ghemuit, în pielea goală, doar cu o fâşie de pânză în jurul şoldurilor, şi ascundea ceva. M-am apropiat tiptil şi am văzut că îşi spăla unul din kimonouri în pârâu. Mi-a venit în nas mirosul de excremente omeneşti şi am înțeles în ce fel se răzbunase Yukako. Îmi părea bine că mă crezuse. De fapt, îl văzuserăm amândouă cum cobora gâfâind scările, în spate cu vasul de apă. Mă întrebam ce îl mânase la aşa ceva. Ştiam că învățăceii Muntelui țineau la fel de mult la poziția lor socială ca Doamna Pipă şi de aceea exista distanța între fiii negustorilor – Prăjină şi Ursul – şi băieții de samurai – Akio, Năsturel şi ceilalți. Poate că, mă gândeam eu, Prăjină fusese gâdilat în orgoliul lui atunci când Akio îl rugase să îi dea ajutorul pe care eu i-l refuzasem. Poate că voia să fie şi el ca Akio. Era asta îndeajuns ca să fure spatula? Poate că da.

Yukako s-a oprit din plâns. Stătea întinsă pe o parte, nemişcată, lângă cele două kimonouri, şi desena fără încetare un cerc pe*futon* cu laba piciorului.

— Nu pot să le port, a şoptit ea cu privirea pierdută în întuneric. Nu mâncase nimic toată ziua.

A strâns dublura veche în pumni şi s-a tânguit aproape fără glas. Vorba mi-a mers drept în suflet, fără să mă mai gândesc că e în japoneză. Un cuvânt simplu, însingurat:

— Mamă...

8. 1866-1869

În cursul primei mele şederi în Miyako, numit acum Kyoto, miresele erau purtate pe stradă în palanchine somptuoase, aşa cum era datina de secole. Cei foarte bogați nu mergeau decât aşa, în lectici ca un fel de hamac, purtate de perechi de tineri vânjoşi, sau în cutii elegante, ca aceea în care fuseserăm aduşi noi pe ascuns în oraş. De unde era să ştim că, peste doar câțiva ani, doar morții vor mai fi purtați

în acest fel şi că străzile se vor umple de maşini zgomotoase, al căror nume nici măcar nu şi-l închipuise cineva?

Căsătoria lui Akio cu Sumie a fost o ceremonie discretă, pe câte am auzit, o pată de culoare după doliul purtat de noi toți pentru fiul seniorului Îi, Tadao, ucis în luptele cu rebelii din sud, în Bătălia de la Mori.

Zdruncinat de moartea primului său născut, bătrânul senior se hotărâse să îl însoare pe fiul cel mic cât mai curând posibil şi venise să ceară sfatul Muntelui ca să îi arate că între ei nu era nicio supărare. În dimineața când a venit în vizită, am stat în prag, înmânându-i lui Yukako felurile de mâncare pe care le-a servit celor doi. Eram de față când Muntele a menționat numele lui Sumie; am văzut cum lui Yukako i s-a tăiat răsuflarea.

Clondirul aflat pe tava din mâinile ei s-a clătinat, dar Yukako a rămas nemişcată. După ce seniorul Îi a plecat, s-a dus în pavilionul-magazie, şi-a îngropat capul într-un maldăr de plăpumi şi a țipat. De la fereastra de unde o priveam pe furiş, de-abia dacă am auzit-o; țipătul fusese atât de înăbuşit, de personal, că nu am vrut să mă duc să o consolez. În ziua aceea a căzut la pat.

Când Yukako a lipsit de la întâlnirea programată cu coafeza, Sumie a venit în vizită, aducând o bucată de mătase în dar.

— Spune-i să plece, mi-a spus Yukako cu voce rugătoare.

Îmi aduc aminte cum a plecat Sumie ochii atunci când i-am transmis mesajul, şi expresia blândă de pe fața ei, vinovată şi rănită în acelaşi timp.

Deşi familia nu mai ținea doliu, în dimineața căsătoriei Yukako şi-a pus acelaşi kimono şi *obi* pe care le purta de o lună. Mă simțeam ca o trădătoare fiindcă voiam să o văd pe Sumie purtată pe stradă în palanchin, dar mi-am luat inima în dinți şi am întrebat:

— Astăzi nu e căsătoria?

— A, da? Ei, eu sunt deja îmbrăcată. Te rog spune-i tatei că nu pot merge. Sunt bolnavă.

Nu era.

Protestul lui Yukako nu a durat decât câteva zile, până când shogunul a murit şi toată Japonia a început să poarte doliu după el. Era un băiat de douăzeci de ani, bolnăvicios, şi se dusese la Castelul din Osaka, în fruntea armatei de mii de soldaţi împotriva rebelilor din sud. A murit în castel de beri-beri, boala oraşului, despre care nimeni nu ştia că o fac cei care nu mănâncă decât orez alb din cel mai fin. Mii de samurai, printre care fratele lui Akio şi tatăl lui Sumie, aşteptau de un an în Castelul Osaka să îi atace pe rebeli. În fiecare zi, Chio culegea morcovi şi vinete de pe mica parcelă cultivată de soţul ei, le vindea unui negustor ambulant care avea bani să plece la Osaka, unde le vindea soldaţilor, rămânând şi cu un profit. În timpul săptămânilor de doliu, am auzit, Edo şi Osaka s-au răsculat cerând orez.

Tânărul shogun care murise fusese manevrat cu uşurinţă de familia Matsudaira, cele mai războinice rubedenii ale sale.

(Familia lui Sumie era o ramură neînsemnată a marelui clan Matsudaira.) Spre deosebire de el, succesorul lui, un văr îndepărtat, s-a stabilit în Miyako, lângă împărat. Voia să ceară Înălţimii Sale să sprijine încetarea campaniei pornite în sud de fostul shogun, campanie fără sorţi de izbândă. De vreo două sute cincizeci de ani, relaţiile dintre shogun şi împărat fuseseră asemănătoare celor dintre Doamna Pipă şi soţul ei ţintuit la pat: deşi se umilea în faţa lui şi acţiona numai în numele lui, el era cel care depindea în totalitate de ea. Totuşi, odată cu sosirea străinilor, puterea shogunilor a început să scadă şi ei au fost tot mai des nevoiţi să invoce autoritatea împăratului. Deşi shogunii dinaintea lui locuiseră la Edo, aflat la două zile de mers pe jos de Miyako, noul shogun şi-a petrecut aproape în întregime scurta

domnie la Castelul Nijo, situat la vreo patruzeci de minute pe jos de casa familiei Shin. Timp de un an, atât împăratul cât şi shogunul au locuit la Miyako, iar Chio şi Matsu au scos un câştig frumos din legumele lor.

La două zile după ce a fost învestit noul shogun, împăratul a murit în patul lui şi Japonia a fost din nou îndoliată. Din prima iarnă petrecută la Miyako îmi amintesc vârtejurile de fulgi albi şi kimonourile de doliu. Am făcut curat în casă zile în şir, până când prunii au înflorit sub zăpadă şi a venit Anul Nou, în sunetele clopotelor din temple şi pocnetele artificiilor care anunțau urcarea pe tron a noului împărat, un băiat de cincisprezece ani.

Nu am aflat numele împăratului decât după ce am părăsit Japonia; numele lui nu era pentru urechile oamenilor de rând. Îi spuneam „împăratul”. Dar în anul următor a schimbat numele erei din *Keio,* Marea Bucurie, în *Meiji,* Domnia Luminată. Până la Meiji, Japonia văzuse atâtea incendii, foamete şi holeră într-un timp atât de scurt încât astrologii curții schimbau numele erei o dată la câțiva ani, încercând în van să păcălească soarta potrivnică. Niciuna dintre erele anterioare nu durase mai mult de şase ani. În timpul Domniei Luminate, noul împărat îi făcuse pe astrologi să tacă şi anunțase că numele erei se va schimba doar odată cu împăratul. Aşa că astăzi, dacă vrei să vorbeşti despre el, îi spui împăratul Meiji. A domnit din 1867, anul dinainte de primul an Meiji, până la moartea lui, în Meiji 45.

În cele şase luni care s-au scurs între Bătălia de la Mori şi încoronarea împăratului Meiji Yukako a purtat acelaşi kimono. Stătea întinsă pe saltea, citea poeziile din cutia-pernă şi din când în când cerea ceva de băut. Am cărat atâta ceai sus în cameră, pe scara abruptă şi alunecoasă, că mi-am făcut o balustradă de frânghie ca să mă țin, după ce căzusem de două ori.

Am lăsat-o în pace. Am învăţat japoneza cu micul Zoji. I-am adus ceai. Am stat lângă ea tot atâta vreme cât făcusem călătoria cu vaporul, purtând moartea mamei mele în suflet, iar când a venit noul an am forţat-o să revină la viaţă.

— Leagă-mi *obi*-ul în formă de aripi de fluture! Vreau să ies pe stradă, să văd oamenii îmbrăcaţi frumos pentru Anul Nou. Sumie e însărcinată? Cui îi pasă? Vrei şase copii, ca mama lui Sumie?

Mi-a legat *obi*-ul. M-a scos la plimbare. A spus că nu.

— Nu mă voi căsători niciodată, a hotărât ea.

Şi-a pus un kimono nou – albastru ca noaptea şi presărat cu stele, cu o dungă roşie la mâneci şi la poale – a tras ferestrele deoparte şi a făcut *temae* prima oară după şase luni, încă nesigură pe ea, dar hotărâtă. Nu mai cumpărase dulciuri de când fusese anunţată logodna lui Sumie. Acum a îngenuncheat lângă mine, în vârtejul fulgilor intraţi pe fereastră; avea în mână o tavă cu biscuiţi subţiri, de vară, în formă de evantai. Am mâncat unul. Nu mai era de mult crocant, după atâtea luni de ploaie şi ninsoare, dar s-a dus pe gât cu o înghiţitură de ceai verde care m-a înviorat. Când i-am dat înapoi bolul de ceai mi-a aruncat o privire blândă dar fermă şi a dat uşor din cap, aşa că am invitat-o ceremonios, încercând să îmi aduc aminte cât mai exact cuvintele, să mi se alăture şi să bea şi ea.

— Nu, apleacă-te astfel, m-a corectat ea.

— Am uitat, i-am spus. Mulţumesc.

— Acesta e rostul meu aici, mi-a răspuns ea, la fel cum ar fi răspuns tatăl ei unuia dintre învăţăceii lui.

A părut mirată şi încântată de propriile ei cuvinte. A turnat apă din ceainicul de fier, a amestecat ceaiul, apoi a băut cu înghiţituri mari, ducând bolul la gură cu amândouă mâinile; mânecile kimonoului i se legănau în suflarea vântului. Silueta ei se profila pe fundalul zăpezii, aspră şi curată. A sorbit ultima picătură de ceai, aşa cum mă

învățase, dar cu mai multă putere, de parcă sorbea şi acea zi în acelaşi timp. Apoi, aşa cum fac deseori profesorii, a încălcat regulile şi a luat unul din biscuiții umezi rămaşi din august.

— Altceva nu aveam, a spus ea scârbită.

A strâns ustensilele pentru ceai şi mi-a strâns funda o^z-ului.

— Hai să mergem la plimbare, mi-a propus. Hai să cumpărăm cofeturi cu ghimbir.

În lunile care au urmat, oraşul s-a umplut de soldați, atât din armata shogunului cât şi din trupele rebele din sud, samurai din clanurile Satsuma şi Chosu, aliați cu bunicul din partea mamei împăratului. Din cauza vremurilor tulburi, Muntele nu i-a mai cerut lui Yukako să se gândească la căsătorie în acel an. Într-o noapte din luna a unsprezecea, după ce bruma albise verandele, trupele din sud au luat locul tuturor samurailor shogunului aflați în afara Palatului Imperial şi au ocupat oraşul. După ce bunicul împăratului din partea Satsuma a adunat toți seniorii şi nobilii, tânărul împărat a apărut în fața lor şi le-a citit un document prin care anunța că preia puterea şi pământurile pe care strămoşii lui le încredințaseră clanului shogunului.

Aceasta a fost ceea ce s-a numit Restaurația Meiji: sudul s-a folosit de împărat pentru a-l răsturna pe shogun. Dacă shogunul ar fi fost ca o soție energică a unui bărbat țintuit la pat, îmi imaginam mulțimea de samurai – dând năvală în oraş şi strigând „Readuceți-l pe împărat! Izgoniți-i pe barbari!” – în chip de fetişcană obraznică venită să îi ia locul, doar ca să fie înlocuită la rândul ei de vicleana soră mai mare care o împinsese în brațele lui. Capii adunăturii de samurai rebeli au fost înlocuiți de o oligarhie de seniori şi negustori care credeau că Japonia are de câştigat dacă, în loc să îi izgonească pe străini, învață de la ei. Era o strategie

strălucită ca să stârneşti o revoluție şi să o dai drept restaurație dar, deşi rebelii samurai cereau putere pentru împărat, nu erau pregătiți pentru următoarea lui mişcare: sfătuit de concetățenii lor mai bogați, acesta i-a dat pur şi simplu la o parte.

În unele locuri, luptele au durat un an şi jumătate, dar până în vară Edo a fost supus şi împăratul s-a dus să vadă cu ochii lui oraşul pe care şi-l recâştigase. Noi, toți cei din casă, la fel ca întregul oraş, ne-am aliniat pe străzi atunci când a plecat cu suita lui de nobili. Stăteam prosternați, cu frunțile plecate până la pământ, în timp ce miile de oameni din trupele imperiale treceau în linişte. Am tras cu ochiul. Pe lângă noi treceau rânduri-rânduri de kimonouri de brocart. Caii mergeau încet, dar bărbații erau călare doar ca să nu îşi târască robele prin praf. Nu mai văzusem niciodată ceva atât de solemn, de somptuos, de maiestuos. Yukako mi-a împins fruntea în pământul bătătorit, dar nu înainte de a arunca şi ea o privire. Când s-au întors, cu fast la fel de mare, am îngenuncheat din nou pe străzi iar eu am tras cu ochiul şi de această dată.

Un an mai târziu, în al doilea an Meiji, am împlinit treisprezece ani. Împăratul s-a dus din nou la Edo, iar noi am îngenuncheat pentru a treia oară pe străzi. Am aruncat o privire şi am rămas cu gura căscată. Yukako m-a înghiontit, dar a rămas şi ea cu gura căscată.

În anul scurs între aceste două procesiuni auzisem că budismul fusese interzis. Toți preoții şi călugărițele trebuia să părăsească templele şi să se întoarcă la viața laică. S-a dat ordin ca toate simbolurile budiste să dispară din sanctuarele shintoiste, după cum toate simbolurile shintoiste trebuia să fie luate din templele budiste. Preoții şi statuile au stat împrăştiate timp de câteva luni şi au reapărut, majoritatea dintre ei, ca şi cum nimic nu se schimbase. Tot aşa, doi ani mai târziu, *eta,* descendenții

spurcați ai măcelarilor şi ai pielarilor, au fost declarați cetățeni cu drepturi depline. La vremea aceea, măsura nu a avut nicio însemnătate pentru mine. Nu înțelegeam cuvintele, nici nu vedeam ceva schimbându-se. În rarele ocazii când Muntele comanda carne de porc pentru oaspeții lui, venea acelaşi om şi, ca întotdeauna, Chio îl ținea la distanță: se tocmea cu el afară, în fața porții servitorilor, şi stropea pragul cu apă după plecarea lui.

Aşa că, deşi auzisem că împăratul îşi modernizase Curtea, nu mă aşteptam la mare lucru atunci când sute de oameni s-au perindat pe străzi, unii călare, cei mai mulți pe jos. În depărtare, un palanchin, asemenea unui altar purtat prin oraş într-o zi de sărbătoare, plutea deasupra străzilor şi a mulțimii. Asemănarea cu procesiunea din anul dinainte se oprea însă aici: cu toții erau îmbrăcați în haine occidentale. În aerul dulce de mai al celei de-a treia luni, alaiul de bărbați cu părul uns legat în vârful capului mărşăluia în pantaloni cu dungi viu colorate şi fracuri, cu umerii ridicați de epoleți absurzi, cu pieptul umflat de eşarfe, medalii şi fireturi. Nu mai văzusem pantaloni de trei ani şi îmi păreau nişte bețe, nişte tulpini – deghizări. Nu am putut vorbi cu Yukako despre cele văzute fiindcă, de fapt, nu ar fi trebuit să tragem cu ochiul.

Între aceste două procesiuni împăratul a dat o ultimă bătălie cu cel mai mare duşman al său, clanul Matsudaira, din care se trăgeau strămoşii shogunului şi familia în care se născuse Muntele. Muntele avusese dreptate să îşi caute aliați în casa imperială, dar, plin de tact, nu le-a spus rudelor sale. Fratele şi nepotul său – adică tatăl şi fratele lui Sumie – au fost convocați la fortăreața clanului, aflată la nord de Miyako, să se lupte cu trupele imperiale care năvăleau înăuntru. Scăpând cu viață, au fost duşi pe jos la Edo şi aruncați în închisoare. Ori de câte ori o vizitam în acele luni îndoliate, Doamna Pipă ridica în slăvi curajul

samurailor Matsudaira care preferaseră să se sinucidă decât să fie capturați în viață. Bărbatul ei, un bătrân ramolit, era pomenit între două relatări de pe front, atât de repede că mai târziu m-am întrebat dacă era adevărat că se sinucisese, convins că astfel își îndeplinea datoria.

În vâltoarea acelor vremi, când am împlinit zece, unsprezece, doisprezece şi treisprezece ani, singura mea mângâiere au fost miresmele amestecate ale lui Yukako, pe când dormeam pe podea în camera ei: ceara de albine din părul ei, sărurile de baie, parfumul de cedru şi muşcată al ierburilor pe care le folosea ca să alunge moliile din țesăturile de mătase, dar şi mirosuri mai delicate, ca smirna şi praful de ceai. *Yu-ka-ko* însemna Copilul Miresmelor Nopții, iar mirosul ei era dulce şi iute, ca al pământului reavăn.

Când am făcut treisprezece ani, în al doilea an Meiji, vorbeam şi înțelegeam japoneza, într-un fel care, cred, reflecta modul în care Yukako citea şi scria; ajungeau la noi fărâme de informații din care compuneam un înțeles, folosind ceea ce ştiam şi ce ne aşteptam să auzim. Înțelegeam ceea ce mi se spunea fiindcă oamenii mi se adresau mie, iar după o vreme auzisem de nenumărate ori aceleaşi lucruri – câteva sute – care îmi erau spuse de ceilalți, cu excepția lui Yukako şi a micului Zoji. Dacă două persoane stăteau de vorbă, puteam înțelege ce îşi spuneau doar dacă ascultam cu atenție. Puteam exprima mult mai puțin decât puteam înțelege. Yukako citea cărți bogat ilustrate, scrise în ambele alfabete japoneze: caracterele ideografice chinezeşti sau *kanji,* pe care le foloseau bărbații, şi semnele fonetice mai simple, *kana,* pe care le foloseau femeile. Uitându-se la ilustrații, la *kana* şi *kanji,* Yukako crea o poveste fiindcă aştepta o poveste. Putea să citească o propoziție cu glas tare şi să o explice în amănunțime, dar dacă îi arătam un *kanji* se enerva; nu putea să îmi spună ce

înțeles avea de sine stătător, deşi tocmai îl folosise alături de altele ca să îmi explice propoziția. Înțelegea mult mai multe *kanji* decât putea scrie.

Poate fiindcă în japoneză erau atâtea cuvinte care se pronunțau la fel, şi cuvintele erau scrise fărăspațiiântreele, *kanji* mergea alături de *kana* ca un fel de mărturie arheologică tăcută, tot aşa cum scrierea noastră indică originea cuvântului. Un vorbitor de engleză obişnuit ştie ce este o *conversație,* o persoană alfabetizată ştie să scrie cuvântul, o persoană cultivată ştie că vine din latină prin intermediul francezei, iar un lingvist ştie că *verse* înseamnă *a se asocia* şi *con* înseamnă *cu.* Pentru un poet *conversație* înseamnă *relație cu.* Toate aceste straturi fac parte din limba engleză. Japonezii aveau câteva proverbe care despărțeau *kanji* în părțile componente – aşa cum îmi arătase Sumie cuvântul *a plăcea,* format din *femeie şi prunc.* La baie, bărbații bombăneau la adresa soțiilor lor, pomenind întreita repetiție a caracterului *kanji* care înseamnă *femeie* în caracterul care înseamnă *gălăgios, kashi-mashi.* În cele mai multe cazuri însă, am fost nevoită să descopăr eu însămi părțile componente ale unui *kanji,* lucru care când o agasa, când o amuza pe Yukako. Nu prea se gândea la asta, în afară de cazul că apărea un cuvânt nou, precum *jinrikisha.*

Ce larmă necunoscută se auzea pe străzile de pământ bătătorit în vara anului doi Meiji? *Jinrikisha, jinrikisha.* Două roți enorme, care făceau mai mult zgomot decât o armată de sandale de lemn; două prăjini de care trăgea un alergător, doar cu o pălărie de paie pe cap şi o pânză înfăşurată pe şolduri, şi care, la rândul lui, striga cât îl ținea gura; o cochilie neagră, lăcuită sau vopsită în culori vii, în care încăpeau un pasager sau doi; un coviltir să îi apere de ploaie. Acest nou mijloc de transport a cucerit Miyako cu aceeaşi repeziciune cu care bicicleta avea să cucerească Parisul fire *de siècle.* În scurtă vreme a devenit cel mai

obişnuit lucru din lume; până şi vânzătorul de *tofu,* cel cu bărbia ascuţită, a renunţat la cobiliţă şi putinei şi şi-a luat o trăsurică. Dar deşi după câţiva ani ni se părea că fusese acolo de când lumea şi credeam că de la noi a trecut peste mări ca să devină prăfuita *ricşă* din Lumea Veche, de care vorbea orice călător prin India în jurnalul său, *jinrikisha* a fost un şoc pentru noi. Venea de la Edo, aşa cum veneau toate lucrurile fine şi la modă.

Într-o zi de toamnă eram la templu, în faţa solemnei Kannon, zeiţa milei. Veneam la templu în fiecare dimineaţă. Deşi Kannon era imaginea budistă a zeiţei şintoiste căreia mă rugasem în prima mea noapte la Miyako, această primă oprire în pelerinajul nostru zilnic – înainte de Benten-*sama,* zeiţa aurită a lăutei – îmi plăcea mult mai mult. Yukako îi împărtăşea zeiţei cu multe braţe speranţele ei. Am auzit-o vorbind despre tatăl ei, despre o melodie pe care o exersa la *shamisen,* despre o anumită parte a *temae.* O imitam, rugându-mă să învăţ fel de fel de lucruri mai bine: cum să folosesc trei verbe corect într-o propoziţie, cum să ţin bolul de ceai ca să nu îmi scape, cum să răspund la zeflemelile domnişoarei Hazu când mergeam la baie.

Celeilalte zeiţe, Kannon-*sama,* sora mea mai mare îi vorbea de necazul din sufletul ei. La început, după căsătoria lui Akio, faţa lui Yukako se crispa când aprindea tămâie la templu, dar în cei trei ani care au urmat a început să facă o scurtă rugăciune pentru sănătatea primului copil al lui Sumie, apoi a celui de-al doilea şi apoi a tustrei copiilor ei. Cu timpul, amărăciunea dezamăgirii pe care o suferise a fost ştearsă de groaza şi uimirea pe care le auzeam în vocea ei când vorbea despre Sumie – să locuiască atât de departe, în Hikone, de cealaltă parte a lacului Biwa, să aibă atâţia copii atât de repede – aşa că nu după multă vreme în rugăciunile ei răzbătea un fel de satisfacţie de a se şti răzbunată. În primul an Meiji, Akio fusese rănit în bătălia purtată

împotriva armatei împăratului iar Sumie avusese o naştere foarte grea. În acea dimineaţă de toamnă a celui de-al doilea an Meiji rugăciunile lui Yukako aveau deja o notă de sinceritate prudentă. Cât despre mine, vedeam în doamna cenuşie, Kannon, un fel de Mater Dolorosa învăluită în mantia ei. În timp ce Yukako se ruga, eu încercam să evoc figura mamei mele. Când îmi apărea prin fumul de tămâie, durerea îmi săgeta inima; dacă nu o puteam vedea, mă copleşea un sentiment de vinovăţie.

În dimineaţa aceea, în timp ce ardea tămâia aprinsă de Yukako, am auzit un păcănit neobişnuit şi strigătul unui alergător. Ne-am întors şi, prin poarta acoperită cu ţiglă groasă a templului, am văzut o călugăriţă budistă coborând dintr-o *jinrikisha.* Ne-am uitat una la alta cu gura căscată: părea atât de cutezătoare, asemenea unui războinic coborât de pe un car de luptă. Când am plecat, am văzut lângă poarta templului o bancă nouă pe care era pictat un semn: o roată şi trei *kanji.*

— Uite! mi-a spus Yukako. *Jinrikisha.*

Yukako mi-a arătat fiecare caracter în parte şi mi-a explicat cum formează împreună *jinrikisha,* „căruţă trasă de om”. *Jin,* care înseamnă *persoană,* era făcut din două trăsături de penel. *Riki* arăta ca litera *k* sau jumătatea de jos a caracterului însemnând *om.*

— Puternic, a spus Yukako, mimând un luptător de *sumo,* după care mi-a spus că *sha* – un dreptunghi împărţit în patru cu o cruce deasupra şi una dedesubt – înseamnă *trăsură.*

— Trăsură?

— Îţi aduci aminte de cartea doamnei Murasaki? Doamna Rokujo cea geloasă, în trăsură?

Atunci mi-am amintit de o imagine dintr-o carte de istorioare: o doamnă cochetă lăsându-şi mâneca lungă să cadă peste marginea ferestrei unei trăsuri.

Am privit îndelung caracterul chinezesc, până când am înțeles ce înseamnă cele două cruci de deasupra şi dedesubtul dreptunghiului.

— Văd o trăsură! am exclamat bucuroasă. O cutie – am arătat-o cu degetul – şi două roți!

Yukako m-a privit încântată, de parcă eram un cățeluş care învățase singur o figură nouă.

— Mică străină, m-a alintat ea în limbajul nostru secret, aşa cum eu îi spuneam soră mai mare când eram doar noi două şi tânără stăpână când erau şi alții de față.

Brusc, hurducăitul altei *jinrikisha* a umplut strada. Yukako s-a uitat la roțile zgomotoase, apoi la mine şi un zâmbet i-a înflorit pe față. Până la călugăriță nu mai văzusem niciodată o femeie în *jinrikisha.* Dar dacă ea putea – alergătorul s-a oprit lângă bancă şi ochii lui Yukako au început să strălucească – atunci pe noi ce ne oprea?

— Bani am, atunci de ce nu? mi-a şoptit ea şi m-a luat de mână.

Flăcăul s-a oprit în fața noastră şi a făcut o plecăciune. Pe frunte avea legată o fâşie de bumbac răsucită până ajunsese ca un şiret.

— Du-ne la porțile Palatului, i-a spus Yukako.

Eu mersesem în trăsură cu unchiul Charles până în port. Traversasem trei oceane cu vaporul. Călătorisem cu trenul, un animal uriaş care gonea zdrăngănind pe drumul ce avea să devină Canalul de Suez. Când băiatul a luat-o la fugă zdruncinându-ne şi a ajuns repede la viteza unui trăpaş nu foarte iute, Yukako m-a strâns de mână atât de tare că am întrebat-o:

— Ai mai mers vreodată atât de repede?

— Nu! a țipat ea râzând, dar vocea i-a fost acoperită de strigătele alergătorului:

— *Ahunail* Atenție! *Abunai!* Pericol!

Puțin după aceea omul a oprit brusc şi am simțit cum forța ne împinge în scaun. În fața noastră, zidul de nord al Palatului se întindea în ambele direcții. Doi samurai cu coifuri pe cap stăteau în fața porții. Yukako părea dezamăgită. Chiar atât de aproape de Palat stăteam?

— Acum la Castelul Nijo! a strigat Yukako.

Flăcăul a alergat de-a lungul zidului Palatului Imperial, apoi a luat-o la trap spre apus. Pe drumul de o milă între zidul de nord al Palatului şi porțile Castelului Nijo, Yukako m-a ținut de mână, cu ochii larg deschişi, chicotind din când în când de plăcere şi spaimă.

După plecarea shogunului, în uriaşa fortăreață mai rămăseseră doar câteva zeci de străjeri imperiali. Era însă impresionantă, cu zidurile făcute din blocuri de piatră, poarta cu acoperiş de țiglă înălțându-se amenințătoare şi şanțul de apărare plin cu apă verde, mâloasă. Când alergătorul s-a oprit la fel de neaşteptat ca înainte, Yukako a rămas nemişcată; avea obrajii roşii de parcă băuse vin. Şi acum? Alergătorul s-a uitat la ea. Am privit-o şi eu. A plecat ochii, nesigură, apoi a ridicat din nou privirea spre zidurile abrupte. Cum stătea cuibărită în cutia de lemn pictată cu frunze roşii, părea mai mică. Locul nostru nu era aici.

— Ei, cred că acum vom merge acasă pe jos, a zis şi i-a numărat omului banii.

Nu îmi venea să cred că omul pleacă luând cu el atâția bani şi am rămas cu ochii la frunzele roşii care se îndepărtau pe stradă.

— Nu îți face griji, zise Yukako. Cumpărăm nişte *sanma.* De fapt, acum e vremea lui. Poți să îl duci?

În acest fel făcea o dublă economie: o dată cumpărând un peşte ieftin, a doua oară neplătind ca să fie transportat acasă. Meritau câteva minute de încântare ale lui Yukako drumul lung pe jos până la piață, în sandalele grele de lemn,

apoi întoarcerea acasă, mergând în urma ei, cu o găleată de peşte şi un calup de gheață în brațe?

— *Mochiron,* am răspuns. Desigur.

Am trecut din nou pe lângă zidul scund al Palatului Imperial. O droaie de bătrâne scoteau dintre pietre muşchiul gros – până de curând foarte apreciat. După ce am trecut de ele am întrebat:

— Shogunul nu se mai întoarce, nu-i aşa?

Yukako a pufnit; era o întrebare copilărească.

— Şi împăratul?

În spatele zidului Palatului se înălțau copaci roşii şi copaci desfrunziți, tulpini prăfuite de bambus. Împăratul era încă la Edo, al cărui nume fusese schimbat de curând în *Capitala de Răsărit* sau *Tokio.* La rândul lui, Miyako fusese numit *Kyoto* sau *Oraşul-Capitală.*

— Nu ştiu, a murmurat Yukako.

— Îți aminteşti de straiele acelea?

Am folosit alt cuvânt nou creat, precum *Tokio* sau *Kyoto* sau *jinrikisha: yofuku,* adică straie occidentale.

— Nu ai văzut nimic! mi-a spus Yukako ferm, abia ținându-se să nu zâmbească.

— Nu am văzut nimic, am repetat solemn.

Yukako mergea ca într-un vis şi îmi dădeam seama că revedea cu ochii minții alaiul trecând prin fața ei: picioarele lungi şi subțiri ca de pui în pantalonii dungați, zorzoanele şi fireturile țipătoare. M-am ridicat pe vârfuri şi i-am şoptit cu voce parcă venită din mormânt:

— Nu am văzut nimic.

— Taci din gură! a zis ea chicotind.

Acasă, în timp ce eu desenam caracterul *jinrikisha* sub privirea atentă a lui Yukako, ne-a venit în nări mirosul de peşte prăjit. Apoi Chio a urcat în cameră:

— Tatăl tău vrea să mănânci eu el în Baishian, i-a spus lui Yukako.

Ne-am privit surprinse.

— Şi eu? am întrebat.

— Tu poţi aduce felurile de mâncare.

— Te rog, poate sta şi ea aici? a întrebat Yukako când am aşezat vraful de cutii cu *bento* în faţa Muntelui. Tatăl şi fiica stăteau faţă în faţă, despărţiţi de podeaua lustruită a micului pavilion de ceai.

— Poate aştepta în *mizuya*, dacă avem cumva nevoie de ceva, a zis el.

Nu era o concesie neînsemnată, pentru că, la ceremonia ceaiului, „cumva" se întâmplă foarte rar. M-am retras în *mizuya,* camera de un *tatami* unde se fac pregătirile pentru ceremonia ceaiului. Ustensilele erau aranjate lângă uşă, iar la celălalt capăt al camerei era „partea udă", unde se aflau un butoiaş cu apă pentru spălat ustensilele de ceai şi un grătar de bambus aşezat peste un mic şanţ de scurgere. Când am îngenuncheat pe podeaua lustruită dintre *tatami* şi şanţul de scurgere am auzit un pocnet metalic dedesubt: cineva punea cărbuni în cutia de metal de sub podeaua camerei unde mă aflam. Printr-o fereastră zăbrelită puteam urmări ce se întâmplă în camera de ceai. Vedeam faţa lui Yukako şi ceafa Muntelui. Când ea a aruncat o privire către uşă, parcă aşteptându-mă, Muntele, mai mult trist decât supărat, a dojenit-o:

— Nu mai eşti o fetiţă şi azi nu e Ziua Păpuşilor.

— *Hai,* a încuviinţat Yukako.

S-a înclinat, dar se vedea că e jignită. Cât timp ea şi tatăl ei au mâncat în tăcere, eu am ronţăit cocoloşul de orez pe care mi-l pusese Chio în mânecă. Încă nu venise vremea să fie folosită vatra din podea. Pe rogojină, alături de Munte, susura apa pusă la fiert într-un cazan deasupra vasului cu tăciuni. Tăciunii luceau în grămăjoara de cenuşă aranjată cu grijă. Partea cea mai luminată a încăperii era lângă intrarea joasă, căci uşa pătrată fusese lăsată deschisă ca să

intre căldura soarelui. Când au terminat, Muntele a dat deoparte cutiile de *bento* şi a început să aducă ustensilele de ceai. Pe fața lui nu se citea nici iritare, nici mulțumire când trăgeam cutiile lăcuite din fața lui.

În acea zi a pus în fața lui Yukako un singur biscuit fin, în formă de frunză, făcut din făină de orez şi pudrat cu zahăr. Am remarcat cu admirație această tratație frugală; stătusem îndeajuns în casa familiei Shin ca să înțeleg că în camera de ceai nu te îndopi cu dulciuri. În miezul verii, Muntele folosea un vas negru de lut, puțin înalt, pe care îl umplea cu apă scoasă din adâncul puțului, atât de rece încât vasul se aburea. Acum, în plină toamnă, adusese un vas înalt şi subțire pe care erau pictate tărtăcuțe. Yukako nu îmi dăduse încă voie să învăț *temae* pe care o practica tatăl ei, dar mă străduiam să observ cât puteam de bine gesturile lui modeste, îndelung exersate.

Eram obişnuită cu lecțiile mereu întrerupte ale noilor învățăcei, cu gesturile energice, aproape supărate, ale ucenicilor care se străduiau să nu se împăuneze în fața învățăceilor de un an. „Uitați-vă bine, e ultima oară că vă mai arăt cum se face!” Bineînțeles, eram obişnuită cu mişcările lui Yukako, precise ca ale unei păsări de apă, cu felul în care trupul ei lung ocupa spațiul strict necesar pe rogojina rezervată gazdei. Pe Munte îl văzusem făcând ceai doar când toată casa era adunată de sărbători. Aşa cum o îndeplinea el, *temae* era lină, ca apa vărsată dintr-un vas, care se întinde pe podeaua de lemn, era firească, aşa cum era Chio când pregătea orezul pentru masă. Părea că vine de la sine, dar nu aşa cum e somnul, ci aşa cum e mersul. Era lipsită de stângăcie, dar şi de îngâmfare. Ce frumos e să vezi ceva făcut simplu şi bine!

Yukako a sorbit adânc din ceai şi l-a invitat ceremonios pe tatăl ei să i se alăture. El s-a înclinat, arătând că primeşte, a spălat bolul şi a pus înăuntru praful de ceai cu

spatula. Înainte să toarne polonicul de apă fierbinte, s-a întors spre ea, tot în genunchi. Era contrar ceremonialului şi Yukako a făcut ochii mari.

— Pavilionul de ceai e altceva decât lumea din afară, a zis el. Dar...

Nu am înțeles ce i-a spus. M-am dat mai aproape de fereastra zăbrelită, sperând că va repeta câteva vorbe şi întrebându-mă de ce Yukako se întunecase la față.

— Dar îi mai ai pe învățăcei, a încercat ea să îl consoleze.

— Cred că da, i-a răspuns şi l-am mai auzit spunând cuvântul „căsătorie”. Îmi pare rău, dar va trebui să mai aştepți.

Yukako a făcut o plecăciune. Pe fața ei nu se putea citi nimic.

— Eşti un bărbat tânăr, tată.

Nu era nicidecum tânăr.

— Voi scrie o scrisoare, a zis şi i-a spus ce speră să obțină prin acea scrisoare. Yukako a încuviințat dând din cap. Nu înțelegeam.

— A fost bine că ai cumpărat peştele, i-a spus.

Yukako a tresărit. Nu am auzit niciodată un japonez spunându-i copilului său „Sunt mândru de tine”, dar el a adăugat:

— Şi mama ta ştia să chivernisească banii.

Yukako s-a plecat până la pământ, ca să nu i se vadă fața. O frunză galbenă de ginko a intrat pe uşă, adusă de vânt.

Muntele şi-a pregătit un bol de ceai şi l-a băut. Părea că nu mai e atât de mâhnit, ba chiar parcă mai căpătase puțin curaj.

— Acum chiar că e vremea potrivită pentru *sanma,* a zis el. După ce musafirul sau ultimul dintre musafiri a băut ceaiul, gazda spală bolul cu apă curată şi varsă apa într-un vas special. Dacă, în momentul când toarnă apa, musafirul

de onoare păstrează tăcerea, gazda înțelege că trebuie să mai facă un bol de ceai. Altminteri, musafirul spune, aşa cum a spus Yukako, încet:

— Te rog, încheie.

— Nu mai vrei o ceaşcă? s-a mirat Muntele.

— Ce ți-a spus tatăl tău? am întrebat-o în acea seară. Yukako a oftat. A deschis gura ca să îmi răspundă, apoi s-a răzgândit.

— Vei afla destul de curând, oricum, a spus în cele din urmă.

— A aflat că am mers cu *jinrikisha*? S-a supărat?

— Nu, mi-a răspuns ruşinată.

9. 1870

Tatăl lui Yukako îi spusese ce va însemna Restaurația Meiji pentru familia Shin. De aceea am mâncat *sanma* de mai multe ori în iarna aceea, când al doilea an Meiji a devenit al treilea şi când nu mai era vremea potrivită pentru acest peşte. Din acelaşi motiv, de Anul Nou, în loc de o bucată de țesătură pentru kimono, noi, servitorii am primit doar nume de familie, devenite obligatorii prin decret imperial. Eu am devenit Migawa Urako.

Odată cu învățăceii din Camera Lungă au plecat şi cusătoresele; până şi fiica lui Chio, Kuga, l-a luat pe micul Zoji şi s-a dus să lucreze la cei rămaşi dintre rubedeniile Doamnei Pipă. Pe strada Canalului, în casa cu iaz în care se oglindea luna, devenită acum prea mare, nu au rămas decât femeile şi copiii. Sumie era la Hikone; tatăl şi fratele ei mai mare erau la Edo, în închisoare.

Când Kuga s-a mutat în casa Doamnei Pipă, soțul ei, Goto, şi-a luat fiul înapoi. Noua lui soție avea şi ea un băiat, aşa că Goto l-a trimis pe Zoji să lucreze la stăpân. Cu banii luați în schimbul lui şi-a plătit datoria de la jocurile de

noroc. Noul stăpân al lui Zoji, seniorul Îi din Hikone, tatăl lui Akio, era vestit pentru frumoşii lui cai murgi. Cât era de mic, Zoji era totuşi în stare să care apă şi să țesale armăsarii pe care Înălțimea Sa nu îi vânduse încă. Îmi era tare dor de el şi Kuga trebuie că suferea şi mai mult.

Rămaşi fără învățăcei, grădinari şi cusătorese, fără Kuga şi Zoji, noi cinci – Yukako, Muntele, Chio, Matsu şi cu mine – am încuiat toate mobilele de prisos în pavilionul-magazie, ca să putem curăța mai repede podelele casei acum goale. Sub supravegherea lui Chio, Yukako şi cu mine ne străduiam să ne coasem singure kimonoul, care trebuia descusut la fiecare spălare. Am împachetat robele frumoase punând ierburi aromatice şi bucățele de cedru între țesături şi purtam doar straie de lucru, în culori mohorâte, în timp ce în jurul nostru toate fiicele de negustor purtau culori mai vii decât văzusem vreodată – urmare a abolirii legilor somptuare date de shogun, dar şi a apariției noilor vopsele englezeşti.

Nu am ştiut niciodată cu precizie când cade doi mai, dar ştiam că ziua mea de naştere era în luna a treia sau a patra, când înfloreau bujorii, atât în grădini cât şi pe minuatul paravan aurit pe care Doamna Pipă îl cumpărase de la un curtean scăpătat, un nobil *kuge* pe care îl disprețuia. În anul acela însă, în firida casei de pe strada Canalului nu am văzut decât un bujor într-o vază şi un desen în peniță reprezentând un fluture, aşa cum vedeai în mai toate casele la începutul verii.

— Unde e paravanul? am întrebat.

— Parcă se pricepe pisica la bani de aur, a bombănit bunica lui Yukako. Acesta e un desen vechi, de valoare.

M-a pocnit în tâmplă cu capătul de metal al pipei, iar Yukako şi-a cerut de mai multe ori iertare pentru grosolănia mea. Supărată, Doamna Pipă a mormăit câteva cuvinte, între care şi *kuge.*

— Dar... am îngăimat eu.
— Dar ce? s-a întors ea încruntată spre mine.
— Nimic. Iertare. Iertare. Fluturele e foarte frumos.
Din fericire, tocmai atunci a sosit o bătrână însoțită de o fetiță care purta o cutie de *shamisen.* Bătrâna avea o față urâtă, acoperită de negi dar, în ciuda hainelor ponosite, se purta cu o anumită eleganță. A început să discute cu Doamna Pipă pe un ton cam înțepat iar eu şi Yukako ne-am furişat afară.
Ceva mai târziu, când stăteam împreună în camera cusătoreselor, acum goală, Yukako mi-a atins uşor tâmpla cu vârful degetelor.
— Ți-a mai trecut?
Am dat din cap.
— Îmi pare rău că te-a lovit, Ura-^o. Sunt vremuri grele pentru noi.
Am dat din nou din cap.
— Vezi tu, nu au terminat de plătit paravanul. Au fost nevoiți să îl vândă.
— Aha, am făcut eu cu voce gâtuită.
— Şi singurul cumpărător pe l-au găsit a fost cineva de la Curtea împăratului.
— *Kuge?*
— Întocmai.
Până de curând, *kuge,* aristocrați dinaintea venirii shogunilor la putere, trăiseră din pomenile shogunului, în timp ce samuraii primeau substanțiale stipendii în orez.
Am dat iar din cap, cu ochii plini de lacrimi. Nu aş şti să spun de ce, dar îmi părea foarte rău după acel paravan. „Nu mai sunt o copiliță”, mi-am spus dar nu m-am putut abține:
— Dar...
— Dar ce? m-a întrebat Yukako, deşi mult mai blând decât bunica ei.
— Dar e ziua mea, am încercat să îi explic.

— Ura-^o, a zis ea înduioşată şi mi-a netezit o şuviță de păr. Câți ani ai?
— Paisprezece.
— Aşa de mare eşti? în curând va trebui să îți găsim un soț.
— Nu! am spus. Voia să mă mărit şi să plec de lângă ea? Sunt prea tânără.
— Ei, bine, a zis ea drăgăstos, îi vom spune coafezei să mai aştepte un an.
La baie, două fete de seama mea veneau deja cu părul dat cu ceară şi prins cu piepteni. Chiar şi domnişoara Hazu începuse să poarte încălțări fine, căptuşite cu piele, cum purtau femeile, şi le schimba la două săptămâni. Eu purtam încă părul strâns într-un coc moale, ca fetițele, şi mergeam tropăind în sandale de lemn.
— Ce zici? m-a întrebat Yukako văzând că nu răspund.
— Mulțumesc, am zis şi inima îmi bătea tare de bucurie.
Vremea era rece şi cețoasă, aşa că țineam un vas cu ceai verde obişnuit pe vatra cu cărbuni şi beam din când în când ca să ne mai încălzim. Era mai plăcut să stăm cu uşile de hârtie *shoji* deschise decât să ne ghemuim înăuntru, la lumina lămpilor. În afară de kimonourile pentru baie şi cele pe care le purtam – lăsând la o parte mătăsurile frumoase pe care le puseserăm bine – toate hainele noastre (şi cele ale Muntelui, ale lui Chio şi ale lui Matsu) zăceau în jurul nostru, descusute de tot sau doar pe jumătate: fâşii de kimonouri şi căptuşeala lor, împăturite care cum le era felul. Hârdaiele erau umplute cu apă pentru spălat, în unele curată, în altele deja tulbure de murdăria țesăturilor puse la muiat. De perete erau sprijinite scânduri pe care se uscau fâşiile curate de kimono. Lățimea fâşiilor din care se făcea un kimono era de o treime din latura scurtă a unui *tatami* – cam de două palme – aşa că scândurile erau lungi şi înguste. Când fâşiile erau uscate, le dezlipeam de pe

scânduri şi ne apucam să le coasem – o muncă istovitoare, mai ales că trebuia să avem grijă cum prindem banda de la gât şi potrivim colțurile rotunjite ale mânecilor. Cefele ne dureau. Ochii ne dureau. Țineam la îndemână fâşii de bumbac în care ne înfăşuram degetele ca să nu pătăm țesăturile de sânge.

În ziua aceea mă simțeam părăsită. Tot corpul mă durea. Eram întotdeauna puțin abătută în această perioadă din an, fiindcă de fiecare dată trebuia să îi amintesc lui Yukako de ziua mea de naştere. Ea se arăta îngăduitoare când o băteam la cap, deşi ei nu făceau mare caz de ziua de naştere. La fiecare An Nou, indiferent în ce lună eram născuți, mâneam cu toții boabe de soia prăjite – atâtea boabe câți ani aveam plus unul – şi cu aceasta deveneam cu un an mai bătrâni. Îmi aminteam vag că Zoji era născut iarna, dar nu aveam cum să nu țin minte Ziua Băieților, cu stânjeneii şi flamurile în formă de peşte, mai ales că, în acea zi de început de vară, Chio şi Kuga îl tratau ca pe un mic zeu. Yukako şi cu mine eram răsfățate de Ziua Fetelor, când primeam în dar păpuşi îmbrăcate în veşminte de împărat şi împărăteasă şi când, îmbrăcate în cele mai bune haine de mătase, eram îndopate cu dulciuri. Nu era rău deloc, dar aş fi dat oricând acea zi pe o cină la masă, o fundă nouă în păr, un cântec îngânat de mama, ba chiar şi de unchiul meu, de cartofii cu usturoi fierți în vin şi smântână. De un tort, o lumânare, o dorință pusă. Am dus mâna la gât, dorindu-mi să mai am medalia Sfintei Clara.

Poate că asta însemna paravanul aurit pentru mine: un fel de ritual legat de ziua mea de naştere. Simțeam cum mi se strânge stomacul de părere de rău după el, de melancolia mea de mai, de indignare că fusesem lovită în cap cu pipa, de spaima resimțită când îmi vorbise Yukako de măritiş. Sau poate mă durea fiindcă mâncasem ceva ce nu îmi priise. Am lăsat acul jos şi m-am frecat încet pe burtă. Mațele

parcă îmi chiorăiau. Trebuia să mă duc la closet? Când m-am ridicat în picioare am auzit un uşor plescăit; Yukako a scos o exclamaţie de mirare.

— Ura-^o, a zis ea dojenitor şi a tras repede uşa de hârtie.

— Ce e? Ce e?

— Scoate-ţi eşarfa cu mare grijă, mi-a spus.

Am auzit încă un plescăit, m-am dat înapoi şi am văzut două pete rotunde de sânge pe *tatami.*

Yukako m-a ajutat să desfac şnurul şi cele două eşarfe care îmi ţineau *obi-vl.* M-am învârtit încet pe loc, iar ea a strâns fâşia lungă de zece picioare în braţe. Apoi mi-a scos kimonoul şi l-a ridicat în sus.

— Vezi?

Kimonoul meu era gri-albăstrui, cu dungi cenuşiu-deschis, o combinaţie mohorâtă de culori, ca să nu se vadă praful din oraş şi praful din casă. Se vedea însă foarte bine sângele care se întinsese pe partea din spate şi care acum picura din nou pe podea.

— Mai ai ceva de îmbrăcat sus?

— Doar kimonoul pentru baie şi... am arătat cu mâna spre pânzele pe care le coseam. Toate sunt aici.

Yukako a oftat. A pus kimonoul pătat la muiat, apoi mi-a pus dedesubt căptuşeala de bumbac, ca să nu mai pătez podeaua de sânge.

— Să nu te mişti de acolo, a zis şi a şters rogojina cu o cârpă.

— Am să mor? am întrebat-o.

În situaţia de criză în care ne aflam, Yukako îşi stabilise sarcini precise şi le îndeplinea cât putea de repede şi de bine. Când a auzit ce am întrebat-o s-a stăpânit să nu zâmbească.

— Nu, mi-a răspuns, ţinându-se ca să nu râdă şi eu am crezut-o. Mă întorc îndată.

Evenimentele care schimbaseră viața familiei Shin – despre care Muntele îi vorbise lui Yukako în ziua când ne plimbasem cu *jinrikisha* – erau următoarele: în cel de-al doilea an Meiji, împăratul dăduse un decret prin care desființa aristocrația feudală. În chiar seara restaurării anunțase că ia înapoi toate pământurile pe care le încredințase shogunului şi seniorilor lui, precum şi tot orezul produs pe acele pământuri. În locul unei caste de războinici din tată în fiu, în care fiecare om era loial seniorului său, împăratul a anunțat că va constitui o armată formată din tineri proveniți din orice pătură socială, care să îi fie credincioşi doar lui. Ca să creeze această armată şi să poată da bani noului guvern, a rupt legăturile cu seniorii şi samuraii care beneficiaseră de dărnicia shogunului timp de două sute cincizeci de ani. Pentru Munte, aceasta însemna că nu mai dădea lecții învățăceilor, ai căror tați îl plăteau din stipendiile lor de orez, şi că nu va mai primi nimic de la cei trei seniori al căror maestru în ceremonia ceaiului era şi care îi dădeau până acum destul orez cât să hrănească trei mii de oameni timp de un an. Ca şi cum atât nu era îndeajuns, împăratul anunțase un program de *Bunmei Kaika,* Civilizare şi Lumânare. Ceremonia ceaiului, alături de vânătoarea cu şoimi sau ghicitul în tămâie aprinsă, era considerată o „distracție" arhaică, pe care era mai bine să o abandonezi decât să o menții în uz. În acea primăvară, tații samurailor, nemaiavând bani pentru ceai, îşi retrăseseră fiii de la şcoala Shin. În vâltoarea acelor vremuri, neguțătorii consideraseră că e mai prudent să procedeze la fel. De când plecaseră învățăceii, casa se cufundase în linişte.

În acest timp am aflat că împăratul îi punea pe toți seniorii şi războinicii să îşi taie părul strâns în coadă în creştetul capului. Muntele aştepta zadarnic un răspuns la scrisorile prin care ceruse ajutor. În fiecare zi aducea o nouă

ofrandă strămoşilor aşezând un bol de ceai în faţa statuii strămoşului său adoptiv, Rikyu, după care îşi pregătea şi el o ceaşcă de ceai în Casa Norilor.

Rikyu, creatorul ceremoniei ceaiului şi maestrul de ceai al lui Hideyoshi, cel mai important comandant militar din vremea lui, fusese obligat să se sinucidă în momentul când nu mai fusese pe placul stăpânului. Pavilionul de ceai numit Casa Norilor fusese construit în stilul îndrăgit de nepotul lui Rikyu, Sotan, rămas atât de sărac după ce bunicul lui căzuse în dizgraţie că spatula lui preferată de ceai era tocită pe o parte de atâţia ani de folosire. Când în sfârşit norocul i-a surâs, Sotan a construit un pavilion de un *tatami* şi jumătate ca să nu uite prin ce trecuse şi să cinstească anii petrecuţi de unul singur. O generaţie mai târziu, fiul lui cel mare, Shinso, a construit o copie a acelui pavilion micuţ pe pământul lui, ca să aducă tuturor aminte de vremurile de restrişte ale familiei lui. Aceasta a fost Casa Norilor, în care Muntele îşi bea zilnic ceaiul din rezerva care se împuţina văzând cu ochii.

— Toţi bogătaşii vor să lase lumea şi să ducă viaţă de călugăr, îmi aduc aminte că spunea Matsu într-o seară pe când mergeam la baie. Dar el parcă e pierdut, aşa cum stă singur în cămăruţă. Eram atât de mulţi înainte, a încheiat el cu un oftat.

— Se va descurca, a zis Chio aproape cu asprime.

Yukako s-a întors cu kimonoul meu de baie şi câteva pachete de hârtie moale, pe care m-a învăţat cum să le folosesc şi unde să le ard. A mai adus şi al doilea ceainic, pe care l-a pus pe tăciuni.

— O-Chio ţi-a făcut nişte ceai, mi-a spus şi mi-a dat o ceaşcă fierbinte, cu miros amărui, când m-a văzut că mă frec din nou pe burtă. Îţi va face bine.

A pus şi căptuşeala pe care şezusem la muiat şi a adăugat:

— Astă-seară poți să te speli la baie, dar să nu intri în vană când îți curge mult sânge.

— Când se va opri?

— Cam în cinci zile, m-a asigurat.

Era suportabil, deşi neplăcut.

— Vei sângera în fiecare lună până când îi va veni rândul primei tale nepoate, a mai spus, şi eu am râs. Nu, nu, aşa este.

Sumie născuse primul copil când avea şaisprezece ani, dar şi aşa mi se părea o vreme îngrozitor de lungă. Mi-am amintit că uneori Chio şi Kuga nu intrau în vană la baie. Până acum nu mă întrebasem de ce. M-am cuprins singură în brațe şi am gemut puțin când durerea m-a încercat din nou. Ca micul Zoji, ca o fetiță răzgâiată, mi-am sprijinit capul de piciorul lui Yukako şi am cusut mai departe la tiv stând întinsă.

— Ți-e dor de mama ta, mi-a spus şi am încuviințat din cap. A dat şi ea din cap şi a zis: Ştiu cum este.

Mi-am dat seama că e cu gândul în altă parte, poate la primul ei ciclu, poate la cât de puțin ştia despre mama ei, apoi am simțit-o cum tresare; se tăiase cu lama ascuțită cu care desfăcea cusăturile şi o picătură de sânge i-a căzut în poală.

— *Ara!*

M-am tras deoparte.

— E singurul curat, nu-i aşa?

— A fost, a răspuns, a băgat degetul în gură şi a ridicat partea din față a kimonoului ca să nu se păteze şi căptuşeala.

M-am ridicat încetişor, ca să nu se mişte scutecul de hârtie, şi m-am dus să îi aduc apă curată. Dacă învățasem cum să merg îmbrăcată în kimono, atunci aveam să mă obişnuiesc şi cu scutecul.

— Apa din bazin e roşie, i-am spus. Trebuie să mă duc la puț.

— Nu, tu nu vezi cum eşti? a zis şi s-a ridicat.

— E o pată mică, am încercat să o consolez. Nici măcar nu se vede.

— Ba se vede, mi-a răspuns răstit.

S-a ghemuit cu genunchii la gură şi şi-a ascuns fața în brațele goale. Ofta. Ba nu, plângea.

— Nu sunt în stare, a spus în şoaptă. Să mă duc la puț, să umplu două găleți, să le aduc înapoi, să umplu copaia, să îmi scot kimonoul, să îl pun la muiat şi să îmi cos altul până la cină...

N-a avut putere să continue. De când plecaseră învățăceii şi cusătoresele îşi suflecase mânecile kimonoului, aşa cum făceau slujnicele, şi nu ieşea din vorba lui Chio, râzând de tivurile strâmbe pe care le cosea. Acum plângea cu sughițuri.

— Nu am fost crescută în acest fel. Nu sunt pregătită. Nu pot.

Când plânsese după Akio la vârsta de şaisprezece ani, Yukako îmi păruse senzuală, mare, o femeie în toată puterea cuvântului. Acum, la douăzeci de ani, părea subțire şi fragilă, cu coate şi genunchi ascuțiți de fetiță. Am atins-o încet, apoi am mângâiat-o pe spate.

— Ba poți, i-am spus cu blândețe. Poți să te obişnuieşti cu orice.

A ridicat privirea. Avea aceeaşi expresie care mă înspăimântase în noaptea când venise târziu de la Akio. Era mânjită de vopsea pe frunte iar negrul sprâncenelor era întins pe încheieturile mâinilor ei, ca un fluture negru.

— Poate că tu poți, mi-a răspuns.

Am rămas cu gura deschisă, simțind cum mă înțeapă cuvintele ei. Ținea la mine pentru că mă adaptam la orice, dar nu mă respecta pentru asta. Deznădejdea îi scosese la

iveală o trăsătură pe care nu i-o cunoşteam: refuza să se obişnuiască cu orice.

— Nu mai fac nimic, a zis cu voce stăpânită. Nu e treaba mea.

Rănită în sentimentele mele, am privit-o cum desface şireturile cu care erau prinse mânecile lungi şi acestea au căzut până la podea. A băgat mâna în vatra scufundată şi a ridicat ceainicul rotund de fier, ținându-l în aer ca şi cum voia să mi-l arate, în lumina slabă care pătrundea prin *shoji* am văzut că era împodobit cu cai de fier, asemănători unor balauri. Apoi o şuviță de fum mi-a ajuns la nas şi mi-am dat seama că Yukako ținea intenționat mâneca deasupra tăciunilor.

— Ce faci? am întrebat-o cu asprime.

Deşi era din bumbac cafeniu, ca să nu se vadă murdăria, kimonoul lui Yukako era croit în stilul bătător la ochi al fetelor nemăritate. Mânecile erau atât de lungi că marginea uneia din ele atingea tăciunii aprinşi din vatră, ştergând cenuşa alburie. Pe fața ei nu se citea decât curiozitatea în timp ce îşi plimba mâneca peste cărbunii incinşi. Mâneca a început să scoată fum, apoi s-a înnegrit, după care a luat foc. Era ca o aripă de flăcări. Mirosul de bumbac ars mi-a înțepat nările, făcându-mă să sar în sus, înfuriată. Am trântit-o la pământ şi am acoperit-o cu corpul şi cu roba mea ca să sting flăcările.

— *Baka fille* proastă! am țipat în trei limbi.

Îi simțeam sub mine corpul subțire şi osos. În scurtă vreme aveam să fiu mai puternică decât ea. Îmi dădeam prea bine seama dar, oricât aş fi vrut s-o zgâlțâi sau să-i trag o palmă, îmi era teamă că flăcările se vor înteți dacă mă mişc. Am ținut-o bine, ca pe un vraf de scânduri de uscat kimonoul.

— Să nu mai faci aşa ceva, i-am zis gâfâind.

În cameră nu se auzeau decât respirațiile noastre întretăiate. Când am socotit că înăbuşisem flăcările i-am dat drumul. Roba mea era înnegrită în mai multe locuri şi camera era plină de fum. Yukako a clipit uluită.

— *Hai,* a spus.

Cu gesturi măsurate, a vărsat pe mânecă ceaiul făcut de Chio, ca să fie sigură că toate scânteile erau stinse, apoi şi-a îndreptat atenția spre mine şi spre podea. Văzând că o bucată de pânză arsă a lăsat o urmă neagră pe *tatami,* şi-a scos kimonoul, cercetând *obi*-ul şi eşarfele tot atât de minuțios pe cât le cercetase pe ale mele. După ce a pus totul la loc, şi-a suflecat din nou mânecile şi le-a legat, a îngenuncheat ceremonios în halatul de sub kimono şi mi-a spus:

— Îmi cer iertare.

Fiindcă mă jignise sau fiindcă fusese cât pe ce să ne omoare pe amândouă?

— Mulțumesc, i-am răspuns, posacă.

— A fost o prostie din partea mea. Cred că ar trebui să ne apucăm din nou de lucru, nu?

Am cusut toată după-amiaza, în lumina care scădea, apoi la lumina lămpilor, până seara târziu. Eu coseam în tăcere. Nu voiam să o mângâi pe Yukako. Aşteptam să văd ce va face. Nici ea nu scotea o vorbă, poate la fel de înspăimântată de ea însăşi pe cât eram eu.

După ce s-a întunecat, Yukako şi-a dres vocea.

— Înainte de a fi adoptat de familia Shin, tatăl meu a fost samurai, a zis ea arătând cu bărbia spre casa lui Sumie. Când erau copii, tatăl lor era bogat, dar ei erau obligați să flămânzească zile în şir. Nopți la rând nu li se dădea voie să doarmă. Călugării îi băteau dacă le cădea capul în piept. Erau puşi să stea în picioare sub un râu.

Yukako a făcut o pauză ca să îmi explice cuvântul *cascadă.* Încercam să mi-i închipui pe Munte şi pe tatăl lui Sumie când erau copii, stând alături sub şuvoiul îngheţat.

— Toate acestea ca să devină puternici. Dar de scăpat tot nu au scăpat.

Încă sub impresia celor întâmplate, o priveam în tăcere. Unde voia să ajungă?

— E uşor să fii războinic dacă nu ai de luptat în război, a zis ea încet.

Nu înţelegeam ce vrea să spună, dar nici nu voiam să o trag de limbă. Mă speriase şi îmi venea greu s-o iert. A făcut un nod la capătul tivului şi a tăiat capătul de aţă rămas.

— Cusătoresele sunt plătite pentru munca lor, a spus ea, de parcă urmărea acelaşi fir logic.

— Nu cine ştie ce, am zis curioasă, deşi supărarea nu îmi trecuse.

— Nu ştie cine ce, a încuviinţat ea. Aveam o cusătoreasă pentu fiecare învăţăcel.

Ne-am uitat descurajate la maldărul de ţesături din faţa noastră.

— Şi coafezele, a zis Yukako.

— Poftim?

— Şi o-Chio vinde legume din grădina domnului Matsu.

A, acum înţelegeam unde bătea.

— Bătrânele care adunau muşchi de pe zidul Palatului anul trecut, şi ele trebuie că erau plătite.

Yukako m-a fulgerat cu asprime.

— Da, prostituatele şi *geiko* câştigă şi ele bani.

— Ia stai! Cine era doamna care a venit la bunica ta tocmai când plecam noi? Cea cu picături pe faţă? am întrebat, atingându-mi obrajii cu degetul şi încercând să îmi aduc aminte cuvântul.

Yukako şi-a atins şi ea faţa, nedumerită.

— A, *hokuro*! Sărmana, e o *kuge.* Îi merge la fel ca înainte de război: umblă din casă în casă, dând lecții de muzică...

Sora mai mică a lui Sumie, la fel ca şi Yukako şi ca orice fiică de samurai, studia arta aranjării florilor şi *shamisen*-ul. Chiar şi acum? Din câte auzisem, tatăl lui Akio îşi vânduse unii dintre cei mai frumoşi cai ca să plătească profesori, dar oare tot aşa făcuse şi familia Doamnei Pipă? Cum adică, au vândut paravanul ca să plătească lecțiile de muzică?

Yukako m-a privit cu asprime.

— Da, bineînțeles, mi-a răspuns, apoi a scos fâşia de bumbac înfăşurată pe deget şi şi-a privit mâinile la lumina lămpii.

În seara aceea, pe când mă întorceam acasă îmbrăcată într-unul din halatele de baie ale lui Yukako, am văzut-o pe Chio măsurându-mă din cap până în picioare.

— O să fie greu să-ți găsim un soț, mi-a spus ea în cele din urmă, după ce îl lăsase pe Matsu să o ia înainte, ținând seama de... — aici a arătat cu mâna înspre casa familiei Shin, ca să nu vorbească de nenorocirea care îi lovise – şi de... — a arătat cu mâna spre nasul meu mare şi ochii căzuți, ca să nu spună cât de ciudată şi neatrăgătoare era fața mea.

M-a cuprins furia şi mi-am amintit cum dăduse Yukako foc mânecii. Ba aş putea să-mi găsesc un soț. Aş putea pleca. Aş putea să o las pe Yukako singură, să plătească prețul prostiei ei. Mi-am amintit însă de sforăitul lui Matsu, de părul care îi creştea în nas şi în urechi.

— Nu e nimic, pot să aştept, am spus, şi Chio a dat din cap, recunoscătoare.

Când am ajuns acasă, am găsit-o pe Yukako stând pe jos, înconjurată de kimonourile ei de mătase. A ridicat ochii şi m-a salutat cu o mică plecăciune.

— Mai ştii cum să ajungi acasă la Koito?

10. 1870

Mai mult decât pentru frumusețe, gheişele erau renumite pentru rafinamentul lor. A doua zi după ce Yukako îşi dăduse foc mânecii, m-am ferit din calea ei. Încă zdruncinată de cele întâmplate cu o noapte înainte, m-am îmbrăcat pentru prima dată singură, luptându-mă cu robele şi şnururile. Yukako mă privea cu detaşare în oglindă, în timp ce îşi desena sprâncenele.

— Nu e rău, mi-a spus.

Îmi dădeam seama că nu e mulțumită de rezultat, dar nu voiam să mă ajute. Trăgeam de țesături încoace şi încolo, năduşind în roba de voal de sub kimono.

— Îmi dai voie? m-a întrebat ea pe un ton care nu admitea contrazicere. Mi-a legat din nou *obi*-ul şi a bătut nodul cu palma. Vreau să arăți bine astăzi.

Cartierul în care stătea Koito, Pontocho, era peste râu de Gion, un alt cartier de gheişe. În perioada tulbure când atât împăratul cât şi shogunul locuiau în Miyako şi în anii de intrigi de dinainte, rebelii din sud – şi, printre ei, cel care avea să devină prim-ministru – beau şi complotau în Gion, pe povârnişurile domoale ale muntelui Maruyama, în timp ce oamenii fideli shogunului dădeau petreceri – şi îşi țineau întrunirile secrete – în Pontocho, pe malul râului. Acum, după război, cele mai multe din gheişele din Gion, printre care şi femeia care avea să devină soția prim-ministrului, îşi urmaseră protectorii la Tokio, în timp ce gheişele din Pontocho rămăseseră pe loc, să îi plângă pe cei morți sau exilați. Doar câteva mai norocoase aveau încă patroni în oraşul rebotezat Kyoto, iar aceştia îşi vindeau avuțiile una câte una ca să aibă din ce trăi.

Mergeam pe străduța îngustă din cartierul lovit de soartă, bocănind din sandalele cu talpă de lemn pe pământul bătătorit. Puținele sunete care se mai auzeau îmi păreau

asurzitoare: clincănitul ghearelor unui câine care venea cu paşi mărunţi în urma mea; plescăitul apei aruncate de o bătrână pe prag, cu un polonic. Am ridicat amândouă privirea auzind dintr-o cameră de la etaj un muzician care a scos un vaiet sfâşietor. Bătrâna s-a înnegurat la faţă şi a mai aruncat un polonic de apă peste pietre. Cineva a ieşit dintr-o prăvălie unde se vindeau evantaie. Abia m-am stăpânit să nu ţip:

— Domnişoară Inko!

Servitoarea lui Koito purta acelaşi *obi* galben, cu pătrăţele, pe care îl avusese cu patru ani în urmă. M-a recunoscut.

— Mai lucrezi la domnişoara Koito? am întrebat-o. Pot să vin cu tine la ea acasă? Tânăra mea stăpână ar vrea să o vadă...

— Ia-o mai încet, a zis Inko.

A făcut ochii mari când i-am explicat ce voiam. Da, încă mai slujea la domnişoara Koito.

— Ne-am mutat însă în casa mamei ei. Ai avut noroc că m-ai văzut. Am venit aici fiindcă m-a trimis după ăsta, mi-a spus arătându-mi un pachet luat din prăvălie. Ai timp să vii cu mine? E mult de mers.

Chiar că avusesem noroc. Lângă prăvălia cu evantaie era un altar de familie. Am pus un bănuţ în cutie şi am pornit spre miazănoapte.

— După tine? m-a întrebat.

Mi-am dat seama că se oferea să meargă în urma mea, respectând diferenţa de rang între stăpânele noastre, dar mi se părea caraghios, căci nu ştiam încotro să merg.

— Hai să mergem alături, i-am propus şi mi-a zâmbit, surprinsă.

Am mers cam trei mile către miazănoapte şi către apus, spre cartierul ţesătorilor, unde se auzea ţăcănitul războaielor. Când am ajuns în faţa intrării unui sanctuar,

adumbrită de ramuri înfrunzite, am luat-o pe o stradă de căsuțe de oraş din care răzbăteau scârțâieli şi zăngănituri. Preferam însă sunetele discordante ale femeilor care exersau melodii pe diferite instrumente tăcerii apăsătoare din Pontocho.

— Am ajuns, a zis Inko. Kamishichiken.

— *Kami* Şapte Cartier? *Kami*, adică zei? Sau păr?

— *Kami* adică miazănoapte, prostuțo, a chicotit Inko. Acum mult timp sanctuarul a luat foc, mi-a explicat ea arătând spre intrarea umbrită. Când l-au reconstruit au folosit lemnul rămas ca să clădească şapte case de *geiko.*

Aha, vasăzică era Cartierul celor Şapte Case de la Miazănoapte.

— Arată altfel decât celelalte.

Clădirile erau neobişnuite, înalte ca templele, dar înghesuite ca nişte case de la oraş, la fel cum erau la New York. Când ne-am apropiat de una din casele cu fațade înguste, am auzit la etaj o femeie care cânta acompaniindu-se cu o tobă mică.

— E mama tinerei stăpâne, mi-a şoptit Inko. Cea mai bună dansatoare din generația ei.

Nu am înțeles cuvântul decât mai târziu, când am întrebat-o pe Yukako. Ce am auzit eu a fost că mama lui Koito fusese cea mai bună dansatoare de *înălțimea* ei şi încercasem să îmi închipui o *geisha* foarte înaltă sau foarte scundă.

— Să văd ce pot face, mi-a spus Inko.

A luat pachețelul pe care mi-l dăduse Yukako pentru Koito, mi-a spus să aştept pe o banchetă în vestibul şi mi-a dat o ceaşcă de ceai. S-a întors după zece minute.

— Poate tânăra stăpână Shin să vină mâine?

Când s-au găsit din nou față în față după ani de zile, pentru prima oară după acea noapte ploioasă, Koito stătea tot cu o treaptă mai sus, în pragul camerei cu *tatami,* iar

Yukako o privea de jos, din vestibulul podit cu pământ. O clipă s-au privit doar – frumoasa şi mânzul. Yukako avea faţa încordată şi îşi ţinea respiraţia, retrăind nopţile fără somn în care se gândise cu ură la această femeie. În aceşti patru ani slăbise şi se înăsprise. Koito, în schimb, părea la fel de proaspătă şi plăcută la vedere.

— Intră, intră, a zis ea după ce a îngenuncheat şi a făcut plecăciunile de bun venit. Chiar aş vrea să faci pace într-o gâlceavă între mine şi mama. Ea insistă că aceste dulciuri sunt de la Toraya, pe când eu sunt sigură că sunt de la Tarawaya. Avem nevoie de părerea unui cunoscător.

Cam aşa ceva a spus. Nu am înţeles tot fiindcă folosea limbajul înflorit al cântăreţelor. Dar am înţeles clar numele celor două prăvălii de unde familia Shin cumpăra întotdeauna dulciuri. Cred că a fost o stratagemă ca să o facă pe Yukako să se simtă la largul ei. Şiretlicul cu dulciurile mersese la mine; a mers şi la Yukako.

Cred că Yukako îşi închipuia că va putea purta o discuţie cu Koito pe un ton rece, chiar în vestiar, şi că va încheia negocierea în câteva minute, ca să scape cât mai repede dintr-o situaţie umilitoare. Mi-a aruncat o privire peste umăr atunci când Koito a invitat-o cordial să intre. Oare ce îşi spuneau? îmi părea rău că nu mă uitasem mai bine la veşmântul lui Koito; nu văzusem decât o fulgerare roz cu auriu. Fusesem prea atentă la faţa ei, voiam să îi surprind expresia când vede stânjeneala lui Yukako. Deşi plăcută la vedere, figura ei îmi amintea de o mască din teatrul *No,* albă şi impasibilă chiar şi fără stratul gros de fard pe care îl avea atunci când fusese la Akio. Stăteam afară, cu cele două kimonouri ale lui Yukako, pregătită să mă uit bine de îndată ce se ivea prilejul. Chiar atunci a apărut Inko şi mi-a spus să aduc pachetul înăuntru.

Am urmat-o în camera de onoare de lângă grădină. Uşile de *shoji* erau deschise ca să se vadă copacul în floare de

afară, în alcov, un fir subțire de viță se răsucea în jurul unei pene lungi, albe, iar pe perete era atârnat un desen înfățişând un bătrân cu gură mare, într-o atitudine calmă, elegantă. Avea lobii urechilor lungi, cum îi avea şi Yukako... ca statuia din altarul familiei! Ia stai... simbolul familiei Shin nu era o pasăre mare, albă... un cocor? Camera întreagă era o scrisoare adresată lui Yukako.

Cele două femei se priveau pe deasupra unei mese joase de abanos, pe care erau puse două turte de fasole fierte la abur şi tăiate în felii subțiri ca nişte semiluni.

— Poți rămâne aici, mi-a spus Yukako când am pus pachetul mare şi greu alături de ea. Am îngenunchat tulburată şi am rămas cu ochii la brocartul cu care era tivită rogojina *tatami.* Koito a refuzat politicos de două ori, după cum era obiceiul, după care a refuzat şi a treia oară. Nu mai auzisem pe nimeni să refuze un dar de trei ori, deşi ştiam că aceasta înseamnă clar un refuz. Yukako a tresărit uimită. Am ridicat privirea.

Koito era înveşmântată în cele mai strălucitoare, dar şi cele mai subtile nuanțe obținute cu noile vopsele. În timp ce Yukako îşi ridica kimonoul din talie, ca orice fiică de samurai cu simț practic, fustele lui Koito atârnau până la pământ şi se târau în urma ei pe *tatami,* ca la doamnele din lumea bună. În acord cu anotimpul, purta un kimono cu bujori – frunze verzi-aurii şi petale rozalii – pe fond gri lăptos. De fapt, avea cinci robe; culorile se vedeau bine la gât, unde se suprapuneau gulerele: verde-pal, verde-închis, roşu-purpuriu, galben ca şofranul. *Obi*-ul avea un model cu pene aurii țesute pe fond tot auriu, cu şnur roz închis şi pe dedesubt o eşarfă pestriță. Era limpede că nu avea nevoie de kimonoul lui Yukako. Pielea obrajilor îi era fină, strălucitoare, iar expresia feței, atunci când a refuzat cadoul de la Yukako, nu era crudă, ci serioasă.

— Am altă idee, a zis ea.

Yukako a ascultat încordată propunerea făcută de Koito, în fraze înflorite, cu multe ocolişuri. Habar nu aveam ce spune – am prins doar nişte verbe la condițional, cuvintele *artă* şi *comoară* –, dar Yukako a înțeles şi a spintecat din câteva cuvinte plasa țesută de Koito.

— Nici nu poate fi vorba.

Un refuz fățiş? Era o insultă atât de mare că m-am simțit până şi eu atinsă, dar Koito a sorbit calm ceaiul, cu fața ca o mască *No* pe care împietrise un surâs. Inima îmi bătea tare, cum îmi bătuse cu două zile în urmă, când Yukako dăduse foc mânecii. *Cum poți fi atât de nesăbuită?* Cum poți să insulți o persoană căreia ai venit să îi ceri ajutorul? Pe de altă parte, mă întrebam oare ce îi propusese Koito de se simțise atât de jignită? Se oferise să scoată la mezat puritatea lui Yukako? (Auzisem la baie că *junketsu* e comoara oricărei fete şi că târfele şi-o vânduseră – cuvintele erau repetate cu dezgust şi fascinație – dar nu prea înțelegeam despre ce e vorba.) Sora mea mai mare, o fată cu capul pe umeri, era oare ispitită să intre în acea viață de strălucire şi păcat? Puteam oare să o însoțesc?

Koito a pus jos ceaşca şi a trecut la atac.

— La urma urmei, bunica ta i-a învățat pe alții *temae,* ştii prea bine.

Yukako s-a înecat cu ceaiul şi tuşea ei mi-a risipit năzărelile. Deşi luată prin surprindere, Yukako a încuviințat cu o figură demnă:

— Într-adevăr.

— Da, a învățat-o pe mama ta.

Koito a continuat să vorbească cu repeziciune, parcă ciupea corzile unui *shamisen.* Am auzit cuvintele „secret” şi *kohki,* însemnând „aristocrat” sau „posibilitate, ocazie”. Yukako ținea ochii plecați; cu gândul aiurea, înfigea scobitoarea de lemn aromatic în prăjitură şi înghițea bucățile aproape nemestecate. Koito a schimbat subiectul.

— Oricum, îți voi desena o hartă, i-a zis. Să o trimit pe domnişoara Inko să vă arate drumul?

O hartă? La ce bun? Şi cum ar putea Inko să ne ajute? Nu înțelegeam nimic. Pe cât îmi dădeam seama, Koito îi oferea favor după favor; Yukako părea că pune în balanță teama de a se duce într-un loc necunoscut şi repulsia la ideea că îi va fi îndatorată acestei femei. Nu mi-e frică, spunea fața ei.

— Mă descurc, a zis cu glas tare.

Koito a făcut ochii mari, impresionată.

— Cum doreşti.

A doua zi am străbătut împreună cu Yukako lungul drum până la Pontocho. Când am ajuns la uşa casei de amanet mi-a dat umbrela să i-o țin şi m-a strâns puțin de mână, de parcă eu eram cea care avea emoții. Dinăuntru am auzit vocea unui bătrân şi apoi țăcănitul bilelor abacului. Când am plecat, Yukako s-a furişat iute pe străzi, cu fața ascunsă sub umbrelă. A luat-o spre casă pe drumul care mergea de-a lungul râului. Ştiu că era o casă de amanet fiindcă am cărat pachetul cu kimonoul până acolo, dar la întoarcere nu am mai avut nimic de cărat.

— Ți-a dat mulți bani? am întrebat.

— Mi-a dat ceva.

— Vrei să o plăteşti pe domnişoara Koito ca să te învețe să dai lecții de muzică?

— Lecțiile nu sunt de vânzare. Vreau să văd dacă nu o pot aduce pe fiica lui Chio înapoi, măcar pentru o vreme.

— Ne întoarcem acasă la domnişoara Koito?

— Nu m-am hotărât încă.

— Portretul din alcov era al strămoşului tău?

— Da, mi-a răspuns Yukako cu voce rece, inexpresivă – îşi pierduse răbdarea.

S-a oprit, a întins pânza folosită drept traistă pe digul de piatră şi s-a aşezat. Am îngenuncheat alături de ea, m-am

uitat la râul Kamo şi dincolo de el la Daimonji, muntele înverzit în care era tăiat în piatră un *kanji – dai,* însemnând măreț. Păsări mari de apă treceau ca fulgerul încolo şi încoace, se năpusteau spre apă şi înhățau câte un peşte. Yukako le arunca bucățele de *sembei.* La început, fărâmele de lipie de orez zburau prin aer, apoi descriau un arc şi cădeau în apă, dar, după ce păsările le-au văzut, se repezeau şi le prindeau în cioc chiar înainte să înceapă să coboare spre apă. Am rămas privind râul şi păsările albe săgetând prin aer ca nişte întrupări ale vântului. Apoi Yukako a aruncat o piatră şi o pasăre a prins-o din zbor, fără să pățească nimic. Trăsăturile i s-au încordat.

— Da! a spus şuierat, înverşunată şi hotărâtă. Aşa am să fac.

— Ce ai să faci? am zis eu cu voce mică, dar nu mi-a răspuns.

În diminețile care au urmat, înainte ca Muntele să aducă ofranda zilnică strămoşilor şi înainte să mănânce mâncarea adusă de Yukako, am asistat la o serie de discuții încordate, purtate cu multe ocolişuri de tată şi fiică. Stând în genunchi lângă uşa camerei de studiu dinspre grădină, am auzit cuvintele *vis* şi *sanctuarul Kitano.* Am auzit şi numele Kugăi. Oare îi spunea că aceasta va munci doar pentru mâncare? Nu înțelegeam tot ce spunea Yukako, dar ştiam că minte.

Nu ştiu ce şi-au spus Yukako şi tatăl ei, dar o săptămână mai târziu fiica lui Chio, Kuga cea palidă, s-a întors ca să spele şi să coasă, uneori ajutată de Yukako şi de mine, alteori singură, îmi părea rău să o văd pe Kuga lipsită de fiul ei, micul Zoji, mai ales că ştiam că munceşte ca să plătească datoriile făcute de tatăl său la joc. Oare ce vânduse seniorul Îi ca să plătească pentru câțiva ani din viața unui băiat? Un cal? O jumătate de cal? Kuga era o anomalie, o femeie izgonită de soțul ei şi rămasă fără copil. Îi era ruşine că e o povară pentru părinții ei, mai ales că familia Shin sărăcise

şi, prin urmare, lucrase ca fată nemăritată în casa lui Sumie până când Yukako a plătit ca să o aducă înapoi. Acum mergeam din nou în urma ei la baie, seara, şi din nou cinam în tăcere, alături de ea, de Chio şi de Matsu, simţind amărăciunea dezamăgirii lor.

A doua zi după ce Kuga s-a întors la noi, cu braţele încărcate de cutii voluminoase, am urmat-o pe Yukako pe străzile înguste, printre zidurile înalte ale cartierului de gheişe din partea de nord a oraşului. Când am ajuns la crângul verde din jurul unui sanctuar, Yukako mi-a făcut semn cu mâna:

— Sanctuarul Kitano. I-am spus că vin aici în fiecare zi ca să mă rog.

— Şi te-a crezut?

— *Mukashi, mukashi*, a făcut ea, căci aşa încep basmele japoneze: *A fost odată...* Sunt sigură că îţi aduci aminte de tabloul atârnat de Koito pe perete.

— Strămoşul tău.

— Rikyu. Îi plăcea ceaiul luat cu simplitate, a spus, folosind un cuvânt care însemna şi *singurătate.* Ceaiul luat într-o colibă de paie. Nu dorea fast, nici măcar flori primăvara. Pentru el, primăvara era un lăstar verde ieşind din zăpadă.

Eram fericită. Vorbea de poezie şi în sfârşit puteam să înţeleg.

— A fost maestrul de ceai al seniorului Hideyoshi. O vreme au fost foarte apropiaţi şi împreună au organizat ceremonia cu cel mai mare număr de invitaţi din câte au fost vreodată. Chiar aici, în crângul de lângă sanctuarul Kitano. Apoi cărările li s-au despărţit. Rikyu voia o colibă de două rogojini, pe când Hideyoshi voia o sală de ceai spaţioasă, cu pereţi auriţi. Până la urmă, Hideyoshi i-a cerut lui Rikyu să-şi facă *sepukku.*

Sinuciderea rituală? Aflasem ce este uitându-mă la jocurile gălăgioşilor frățiori ai lui Sumie. Acum erau tineri cu figuri sobre dar atunci, când erau copii, după ce se săturau să le hărțuiască pe surorile lor şi pe domnişoara Mikki, fiica coafezei, îşi porunceau râzând unul altuia să comită *sepukku.* „Mor pentru onoare!” țipa cel mare. „Eu mor pentru onoare şi dragoste interzisă!” striga cel mic, trăgând-o de mânecă pe frumuşica domnişoară Mikki. Se făceau că îşi spintecă burțile, după care compuneau poeme de adio şi mureau ca nişte bărbați pe verandă. Repetau la nesfârşit ritualul, împingându-şi la loc în burtă intestinele imaginare. Cu toate acestea nu îmi puteam închipui că aşa ceva se putea întâmpla cu adevărat, şi, în orice caz, nu cuiva din familia lui Yukako.

— Aşa se face că mă rog aici, a continuat ea. Mă rog ca norocul lui Rikyu să ne găsească şi pe noi şi ca nenorocul lui să ne ocolească. Închipuieşte-ți tot acest crâng plin de oameni care iau ceaiul. A fost odată...

Mi-a dat un bănuț să îl arunc în cutie şi eu am pus jos pachetele, am tras de şnurul clopotului, m-am înclinat, am bătut din palme şi m-am înclinat din nou, stând în spatele ei. Apoi am urmat-o în cartierul gheişelor.

Orz stricat pe gâşte, asta a fost muzica japoneză pentru mine, până când, după multă vreme, am reuşit să o apreciez, în copilărie fusesem hrănită cu imnuri religioase în latină şi muzica de pe străzile New Yorkului – acordeonul, fluierul şi toba, scripca irlandeză – şi vocea inegală de alto a mamei, cântecele ei de dragoste şi cântecele de leagăn. Nu eram nicicum pregătită pentru stilul sacadat al muzicii japoneze, mieunată şi zdrăngănită pe deasupra. Stăteam în vestibulul cu pământ pe jos din casa lui Koito, tot aşa cum stăteam şi acasă, atunci când Yukako exersa, trecând de la plictiseală la enervare, şi nu mă mai luminam decât când

venea Inko să îmi aducă ceai şi dulciuri, aruncându-mi câte o privire şăgalnică.

— Tânăra ta stăpână e foarte pricepută, nu crezi?

Eticheta e un domeniu plin de capcane în Japonia. Dacă spuneam da riscam să trec drept grosolană, fiindcă mă lăudam cu un membru al casei; dacă spuneam nu, puteam fi considerată o trădătoare.

— Se străduie, am răspuns eu nesigură.

— Nu, nu, chiar e pricepută, a insistat obraznica de Inko. Ştiu ce spun, că doar locuiesc aici.

Cu acestea, a dispărut în casă. De ce îmi făcusem atâtea griji? Oare ea nu spusese despre mama stăpânei ei că e „cea mai bună dansatoare din generație ei”? Mi-am dat seama că îmi plăcea zâmbetul pe care îl avea întotdeauna pe buze şi ochii apropiați de rădăcina nasului. Ascultam scârțâielile muzicii şi îmi doream să pot auzi ceea ce aude ea.

Când s-a terminat lecția de *shamisen* mi s-a spus să mă duc în partea din spate a casei, cu pachete cu tot. Yukako a deschis cutiile şi a despachetat ustensilele de ceai: un pămătuf, un bol de ceai, o pânză de în, un polonic de bambus, un vas de bronz în care se arunca apa folosită, o cutie lăcuită pentru ceai şi o tavă mare, rotundă. Avea de gând să îşi dea ustensilele pentru ceai în schimbul lecțiilor de *shamisen.* Am lăsat privirea în jos, supărată. Îl mințea pe tatăl ei, îi fura ustensilele... pentru ce? Nu era mai simplu să vândă ustensilele? Nu mă liniştea faptul că erau ustensilele ei personale, şi nici măcar cele mai bune. Erau cele cu care mă pusese să exersez până când avusese încredere să mi le dea pe mână pe cele bune. M-am uitat la Koito. Îşi dădea desigur seama că nu erau obiecte de valoare. Oare Yukako o subestima? Ori o insulta cu bună ştiință? De când Yukako dăduse foc mânecii începusem să mă tem pentru ea.

— Domnişoară Urako, a zis Yukako.

— *Hai!* am sărit eu în sus.
— Îți aminteşti *temae* pe care ai învățat-o?
— Sigur că da.
— Ai aici vasul cu cărbuni, ceainicul şi uşa gazdei. Acestea sunt dulciurile, a adăugat, arătându-mi o tavă de *sembei* pe jumătate goală. Ia-le în bucătărie şi aranjează-le.
— *Hai.*
Avea de gând să oficieze ceremonia ceaiului pentru Koito? Nici că se putea găsi o cale mai bună prin care să arate că nu îi făcea deloc plăcere, mă gândeam în timp ce ronțăiam o fărâmă sărată de *sembei,* crocantă, presărată cu susan negru. Am aranjat restul uscățelelor pe tavă. Nu reuşeam să înțeleg ce avea Yukako în minte. Regula era să îl *inviți* pe oaspete în casa ta, să îi oferi dulciurile tale, să aranjezi ustensilele de ceai cu mâinile tale. Am lăsat tava cu *sembei* şi vasul pentru apa folosită afară, lângă uşa care dădea în grădină, şi m-am retras în bucătărie cu restul ustensilelor. Cutia de ceai, dată cu lac negru, avea un capac uşor bombat, lucios ca oglinda. Am pus praful de ceai înăuntru cu spatula, aşa cum mă învățase Yukako, în formă de grămăjoară bine netezită, având grijă să nu împrăştii praful verde pe pereții lustruiți ai cutiei. Apoi am spălat bolul de ceai şi am stropit pămătuful cu apă. Spițele erau împletite cu fir negru. Am adunat capetele firelor şi le-am răsucit ca să arate ca o coadă împletită. Am umezit pânza de în, am împăturit-o elegant şi am pus-o în bol. Pămătuful l-am pus peste pânză, iar spatula am aşezat-o de-a curmezişul pe bol. Am aranjat bolul şi cutia de ceai pe tavă şi am pus tava lângă uşă.
— Tânără stăpână, sunt pregătite, am anunțat-o şi am făcut o plecăciune, după care am ridicat privirea.
Pernele pentru *shamisen* şi măsuța de ceai fuseseră strânse într-un colț, aşa încât vasul cu cărbuni aprinşi şi ceainicul aburind deveniseră centrul atenției. Koito stătea în

fața mea, netulburată, așteptând să vadă ce va urma. Nu părea impresionată de această încălcare a regulilor. Poate că nu văzuse niciodată o adevărată ceremonie de ceai în stilul Shin? Poate că așa reușea Yukako să îi satisfacă curiozitatea, păstrându-și însă superioritatea. Am mai făcut o plecăciune și am dat să mă ridic, să mă întorc în vestiar și să o las pe Yukako să preia ritualul, dar atunci ea a vorbit.

— Folosiți-le, a spus și ne-a dat fiecăreia un evantai.

Stătea pe rogojină de aceeași parte cu Koito, chiar lângă vasul cu cărbuni. Am rămas cu gura căscată: stătea exact în locul unde era așezat tatăl ei când dădea lecții.

Temae cădea în sarcina mea? Am simțit cum mi se ridică părul pe ceafă atunci când am pus evantaiul pe jos în fața mea și am rostit cuvintele pe care le rosteau învățăceii când începeau lecția cu Muntele, cuvintele pe care și Yukako mă pusese să le spun când exersam ceremonia ceaiului în camera ei: *„Sensei,* te rog fii îngăduitor cu mine.” Yukako a pus un evantai pe jos în fața ei și ne-am plecat una către alta. Apoi, așa cum făceau învățăceii Muntelui, am întors evantaiul și m-am întors și eu către Koito, făcând o plecăciune. „Distinse oaspete, te rog fii îngăduitor cu mine.”

— Nu, astfel trebuie să te pleci, a corectat-o Yukako pe Koito. Nu sta ca o artistă.

Mie mi s-a făcut pielea de găină. Era cuvântul folosit de Akio când o oprise pe Yukako să facă *temae.*

— Dacă vrei să facem lecții împreună, trebuie să uiți orice *temae* ai învățat vreodată în Pontocho. Adevărata *temae* Shin e aceasta. Pui evantaiul aici. Rostești cuvinte anume.

Koito a făcut o plecăciune.

— Mulțumesc, *sensei.*

Yukako mi-a dat o bucată de mătase, semn că eu eram gazda.

— Acum, Urako, pune-o în *obi* și fă ceai pentru *kohai,* a zis cu voce limpede și tăioasă, ca ascuțișul unei săbii.

Am ieşit pe uşă în genunchi, luând evantaiul cu mine. Eram emoţionată, căci în sfârşit înțelesesem. Koito o rugase pe Yukako să o învețe ceremonia ceaiului în stilul Shin. Yukako nu fura ustensilele de ceai ale tatălui ei – îi fura arta, rolul, exact acele lucruri pe care el şi Akio i le refuzaseră. Stătea pe locul maestrului, cu spatele drept, atentă. În linia neînduplecată a spatelui ei am văzut toți anii petrecuți în spatele ferestrei zăbrelite, când i se dădea voie să privească, dar nu să practice, nopţile când se zvârcolea fără somn în aşternut, după ce Akio îi spusese că soţia lui nu va practica *temae,* lecțiile ținute în secret cu mine în camera ei, asemenea unei fetițe care se joacă cu păpuşa, expresia ei şocată atunci când auzise propunerea lui Koito, şi „da”-ul şuierat de pe malul râului. De aici veneau limpezimea şi tăişul vocii ei: se hotărâse să oficieze ceremonia ceaiului, să fie profesor, să devină fiul tatălui ei, nu să aştepte un fiu adoptiv cu care să se căsătorească, iar dacă viața nu îi oferea decât pe vechea ei rivală ca să îşi încerce voința modelând-o, ei bine, o va modela pe Koito. Am simțit în vocea ei plăcerea cu care îi spunea lui Koito *kohai,* eleva mea, mai mică în rang decât mine. Deşi nu era decât o artistă, Koito era cea mai în vârstă dintre noi, cea mai frumoasă, şi avea ceea ce îşi dorea Yukako: mijloacele ca să se întreţină singură. În această cameră însă, Yukako crease o mică lume fermecată, în care femeia pe care o ura avea poziţia cea mai de jos. Acum înțelegeam: uimitoarea mea soră mai mare ştia cât se poate de bine ce face. Mâinile îmi tremurau când am împăturit bucata de mătase şi am pus-o la brâu.

Am adus dulciurile, apoi ustensilele pe tava specială pentru ele, apoi vasul pentru apa folosită, am şters cutia de ceai şi spatula cu bucata de mătase, am turnat apă în bolul de ceai, am învârtit pămătuful în apă şi am vărsat apa rămasă, după care am şters bolul cu pânza de în. Am

adăugat praful de ceai, i-am oferit lui Koito un *sembei*, am turnat apă clocotită în bol şi am amestecat ceaiul până a făcut spumă. După ce *geisha* a mâncat şi a băut, am aranjat ustensilele la locul lor şi le-am dus afară.

Exersasem această *temae* de atâtea ori că Yukako nu m-a corectat deloc. În schimb, s-a concentrat pe cealaltă. „Nu aşa, ci aşa." Până atunci, îi vorbise lui Koito folosind un limbaj politicos, dar nu slugarnic. Dar de îndată ce Koito se plecase în faţa ei numind-o *sensei*, începuse să folosească verbele scurte, imperative, pe care le folosea cu mine şi cu Chio. *Cbaimasu,* un mod politicos de a spune *E altfel* – deşi doar arareori o auzisem pe Yukako exprimându-şi, chiar şi politicos, dezacordul faţă de cineva în afară de mine –, a devenit *Chau: Ai greşit.*

— Ridici tava cu dulciuri în semn de mulţumire şi o pui jos, *apoi* pui şerveţelul de hârtie în faţa ta... *greşit*!... cu palma în *shs...* iei un *sembei* cu mâna dreaptă şi îl pui pe şerveţel... *greşit*!... întâi muţi tava spre dreapta... *greşit*!... cu *amândouă* mâinile...

Koito accepta bucuroasă criticile lui Yukako, ba chiar părea dornică să fie corectată şi mi-am dat seama de ce. Deşi cu mine vorbise mai blând, Yukako fusese la fel de neînduplecată, la fel de precisă, şi îmi făcea plăcere atenţia cu care mă urmărea. Cu toate că efectul era misterios, *temae* nu avea nimic misterios în sine; fiecare gest căpăta claritate sub privirea ei atentă. În acea zi, în camera dinspre grădină din casa lui Koito, nemaifiind criticată, am simţit pentru prima oară ceva din solemnitatea şi sfinţenia unei *temae*, aşa cum le simţeam când îi priveam pe alţii oficiind. Am simţit precizia austeră a mişcărilor şi plăcerea voluptuoasă de a te lăsa în voia ei. M-a încercat dorinţa de a dărui ceva preţios, acest bol de ceai. Am simţit că lumea întreagă trăieşte acest moment: trei femei într-o cameră, uşile deschise spre lumina de afară, albinele îmbătate de

florile purpurii. Am trăit alchimia hranei preschimbată în carne. Eram lumânări care ardeau cu orez şi sare. Aceste frunze verzi, măcinate, veneau din pământ, apă, lumină şi aer, la fel ca trupul oaspetelui meu care bea ceaiul. Eu însămi eram o frunză, purtată de şuvoiul de *temae.* Mintea mea era şi râul şi frunza în acelaşi timp.

După ce am strâns toate obiectele mi s-a dat voie să stau şi să privesc cum Yukako o învață pe Koito primul lucru pe care mi-l arătase şi mie: cum se împătureşte bucata de mătase a gazdei în aşa fel încât dintr-un şervet pătrat să faci un tampon gros cu care să poți şterge cutia de ceai. Desigur, nu exista decât un mod de a împături şervetul. Răbdătoare dar severă, Yukako a împărțit mişcarea fluidă în douăsprezece etape distincte, cerându-i în acelaşi timp lui Koito – aşa cum tatăl ei le ceruse învățăceilor şi ea însăşi îmi ceruse mie – să fie atentă la poziția spatelui, a capului, a membrelor şi a degetelor.

— Uite. Uite. Aşa. Greşit! zicea şi o lovea pe Koito peste degete cu partea de lemn a evantaiului.

Eu eram fata unei slujnice şi luasem lecții de la un misionar; Koito era fata unei dansatoare şi avusese profesori de muzică, învăța mult mai repede decât mine. M-am consolat gândindu-mă că mai studiase *temae* înainte; ştia stilul învățat în cartierul gheişelor. Yukako o certa şi o zorea, dar pe mine mă încerca invidia văzând cum trupul lui Koito ține minte ceea ce învățase. Când Koito a împăturit perfect mătasea de patru ori la rând, Yukako a mormăit aprobator, la fel ca Muntele:

— *Un.* Pentru azi e de-ajuns.

— Atunci, pe mâine.

— Prea bine.

Koito şi cu mine am făcut plecăciunile cuvenite la sfârşitul lecției şi Yukako a revenit la verbele lungi, politicoase.

— Pot să îmi las *shamisen-u* aici?
— Nu exersezi acasă? a dojenit-o Koito redevenind profesoară.
— Mai am unul acasă, i-a răspuns Yukako scurt.
— A, cum de am uitat? Nu vrei să te vadă tatăl tău, i-a întins Koito o capcană.
— Ce ştii tu? i-a întors-o Yukako. Măcar ştii cine ți-e tată?
Koito i-a răspuns zâmbind:
— Te-aş sfătui să nu încerci să afli.
Cam aşa a răspuns, dar nu am înțeles prea bine. Cu cât vorbele ei era mai ocolite şi mai răutăcioase, înțelegeam mai puțin. Cu patru ani înainte, mi-am amintit, folosise verbe lungi, ca un linguşitor sau un servitor, dar acum, mi-am dat seama, vorbea exact la fel de politicos ca Yukako. Oare când se produsese schimbarea? A, da: atunci când Yukako îi ceruse ajutorul.
— Poate că ar fi bine să ne mărginim la discuția despre lecții, a zis Yukako.
— Avem atâtea de câştigat una de la alta, a încuviințat Koito. Sigur că poți să îl laşi aici, a adăugat. Nu e un instrument rău. Are un sunet plăcut, dacă ții seama de calitate.
Mâna lui Yukako s-a încleştat pe evantai. Păcat că ora în care fusese profesoară trecuse. Ştiam că tare i-ar fi plăcut să îi mai tragă una lui Koito peste degetele ei fine. S-a stăpânit şi a făcut o plecăciune:
— Mulțumesc, *sensei.*
Nu cu mult timp înainte mă simțisem atât de apropiată de ele, iar acum nu îmi doream decât să plec. M-am mirat că Inko a venit la uşă să ne salute cu o plecăciune, ba încă şi să îmi arunce un zâmbet.
În anul care a urmat, în timp ce bastoanele şi pălăriile tari, de modă occidentală, apăreau din ce în ce mai des prin piețe, situația materială a Muntelui s-a îmbunătățit încet,

încet. Şi-a găsit un protector în persoana unui negustor trupeş, şeful casei Okura şi moştenitor al unei averi făcute din comerțul pe mare. Împăratul nu găsise de cuviință să interzică ceremonia ceaiului, închipuindu-şi că, fără sprijinul lui, aceste „distracții" tradiționale vor dispărea de la sine. Nu îşi închipuise însă că cei cărora le fuseseră interzise privilegiile aristocrației pe vremea shogunului vor dori să profite de ele acum, când acest lucru era posibil. La urma urmei, pentru un negustor ca Okura Chogo, a cumpăra serviciile maestrului de ceai al unui senior feudal însemna a se declara egalul acelui senior. Urmând exemplul lui Okura, alți negustori a venit şi ei la Munte şi aşa se face că, în primăvara celui de-al patrulea an Meij, aveam din nou învățăcei în Camera Lungă: trei fii de negustor, între care Prăjină şi Ursul. La acea vreme Koito mă depăşise de mult în arta ceaiului, iar Yukako, şi ea la fel de iute la învățătură, o însoțea pe Koito de luni de zile la lecțiile de muzică. Ca să ascundă faptul că Yukako era fiica meastrului de ceai, iar Koito o *geisha,* se dădeau drept profesoară şi ucenică din Tokio – Yukako fiind profesoara şi Koito ucenica. Când tinerii învățăcei erau pregătiți, Koito le spunea mamelor din casele avute în care mergeam că vor începe să lucreze cu „Migawa Yuko" însăşi.

Singura dată când mi-a fost teamă în acea perioadă când Yukako trecea drept *sensei* Migawa a fost în ziua când am zărit-o pe domnişoara Miki, fiica coafezei, ieşind dintr-un magazin de piepteni aflat în cartierul gheişelor. Yukako şi Koito cotiseră deja, dar Inko a observat că am tresărit.

— O cunoşti pe domnişoara Miki? m-a întrebat după ce domnişoara Miki a trecut strada prin fața noastră, fără să ne vadă.

— De ce întrebi? Mama ei e şi coafeza voastră?

— A, nu, a zis Inko şi mie mi-a săltat inima de bucurie. Dar îşi fac întotdeauna cumpărăturile aici.

La puţină vreme după ce ea şi Yukako au început să îşi dea lecții una alteia, Koito a propus să lucreze împreună, fără să îşi dezvăluie adevărata identitate. Că Yukako avea nevoie de discreție era lucru evident, dar când Koito a vorbit şi de ea, Yukako a privit-o de sus:

— Poftim? s-a prefăcut ea că nu aude, doar ca să o facă pe Koito să repete ceea ce spusese.

— Dacă s-ar afla că o femeie cu o anumită profesie, despre care se ştie că face bani, câştigă de fapt atât de puțin încât e nevoită să îşi caute o a doua sursă de venit...

Koito a lăsat fraza neterminată. Nu am înțeles tot ce a spus, dar cam aşa suna.

— Ce păcat, a spus Yukako, aproape cu sinceritate.

— Uite cum stau lucrurile, a oftat Koito.

Deşi gheişele erau dansatoare şi muziciene, nu prostituate, aveau mândria lor, iar vorbele lui Yukako erau o insultă aproape obscenă.

— Mama mea e bolnavă şi înglodată în datorii, a continuat Koito. Când ea va muri, casa nu îmi va reveni mie. Doamna Suisho, vecina de alături, o va lua în contul banilor pe care ni i-a dat. Nu am niciun copac să îmi țină umbră, *sensei.* Îmi pare rău că te-am rănit atunci, când cu tânărul senior. Dar nu înțelegi? La fel ți se putea întâmpla şi ție. Eu eram un obiect cumpărat, o jucărie. Pe deasupra, mi-am şi pierdut puțin capul. Aşteptam să îmi spună „Te iau de soție”, dar el nu mi-a spus niciodată aşa ceva. Acum înțelegi?

De obicei Koito părea că se simte bine în pielea ei; cascada rafinată de mătăsuri pe care le purta părea că face parte din ea. În acea clipă am văzut-o însă întocmai cum era – o tânără măcinată de griji, care era întâmplător îmbrăcată în brocart. Yukako şi-a ferit privirea.

— Voi înceta, *sensei,* a zis. Îmi cer iertare.

Atunci când Koito a executat *temae,* Yukako a fost la fel de tipicară, nelăsând nicio greşeală nepedepsită, dar veninul dispăruse din vocea ei atunci când spunea: „Greşit!” în după-amiaza aceea, când a aprins tămâie la templul zeiţei milei, am auzit numele lui Koito strecurat în rugăciunile ei.

Prima oară când au dat lecţii împreună, în casa enormă a unui anume senior Mitsuba, Koito şi Yukako au împărţit pe din două cei câţiva bănuţi câştigaţi. Pe drumul spre casă, mergând în urma lui Yukako, vedeam cum ciucurii şnurului de la *obi* îi săltau de încântare. În zilele care au urmat a folosit banii ca să plătească simbria Kugăi sau să cumpere mâncare mai bună pentru cei din casă, ori pur şi simplu îi punea deoparte – „pentru tata” spunea – dar în acea primă zi şi-a cumpărat *dango,* gogoşele de orez înşirate pe un băţ, fripte, acoperite cu un sos dulce şi lipicios şi presărate cu praf de soia prăjită. Le-a mâncat pe toate şi mi-a cumpărat şi mie un rând.

— Ar trebui să dau multe zeci de lecţii ca să câştig cât am luat pe un kimono, a zis ea gânditoare după ce ne-am oprit să o salutăm pe Doamna Pipă. Ne-am aşezat pe o bancă lângă lacul în care se oglindea luna şi am admirat razele de soare care pătrundeau în apă. Am remarcat că erau mai puţini crapi decât de obicei. Oare familia Doamnei Pipă îi mâncase? Pe de altă parte, tocmai plătiseră ca să intre în cortegiu la unul dintre festivalurile verii. Chiar şi aşa, familia Mitsuba, a căror casă era mult mai impunătoare decât a lui Sumie, dar într-o stare jalnică de dărăpănare, plătise pentru lecţiile de muzică. Yukako s-a uitat la bănuţii din palmă şi i-a vârât la loc în mânecă.

— Nu îmi ajung nici pentru ce cumpăr din piaţă într-o singură zi, a spus. Cu toate acestea...

— E altceva? i-am sugerat, cu gândul la mâneca aprinsă din camera de cusut.

— *Un,* a mormăit aprobator.

— Exact la fel face şi tatăl tău.

11. 1871

În vara celui de-al patrulea an Meiji, când Yukako şi Koito îşi dădeau una alteia lecţii de un an, eu am împlinit cincisprezece ani. Şi tot în acea vară vremea şi-a arătat vitregia. Ploile timpurii de vară au venit şi s-au dus ca sclipirea unei raze printre nori. În săptămânile nesfârşite de dinainte de Obon, sărbătoarea morţilor care se ţinea la sfârşitul verii, râul Kamo abia dacă îşi mai târa apele, iar Migawa şi pârâul de pe strada Canalului – care nu avea apă multă decât în anotimpul ploilor – s-au împuţinat de au ajuns nişte firicele nămoloase abia prelingându-se printre maluri. Chiar şi iazul din casa lui Sumie scăzuse la jumătate, în Cartierul celor Şapte Case de la Miazănoapte, mama lui Koito era dintre cei a căror sănătate se şubrezise în căldura sufocantă.

Când nu alerga la doctor să îi aducă ceva dansatoarei bolnave, Inko venea cu noi la lecţii, tropăind în spatele meu cu *shamisen-\A* lui Koito în braţe. În afară de familia Mitsuba – care avea cea mai grandioasă locuinţă din câte văzusem noi – oriunde mergeam, Inko se pricepea cum să se facă poftită din vestibul în bucătărie, unde ceilalţi servitori ne dădeau ceai rece de orz şi o rugau să le povestească despre Edo. Inko era foarte iscusită la scornit poveşti. Cel mai credincios ascultător al ei, care îi sorbea vorbele cu ochii mari de uimire, era un bătrân grădinar al casei Tsutamon, o familie nobilă de samurai al căror fiu fusese odată învăţăcel al Muntelui. (De fiecare dată când mergeam acolo, Yukako îşi făcea griji ca nu cumva să fie recunoscută, dar tânărul nu şi-a făcut niciodată apariţia.) Bozu, grădinarul familiei Tsutamon, îşi căpătase numele datorită părului tuns scurt, ca al unui călugăr sau un occidental.

Soția și nora lui muriseră de holeră, iar el își căra acum nepoțelul în spate și îl legăna, parcă mirându-se de fiecare dată că acesta există.

— E adevărat că un călugăr din Edo a dat foc propriului lui templu? a întrebat el odată.

— Știu sigur, i-a răspuns Inko, deşi habar nu avea, că i-a dat foc după ce a visat un phoenix.

— Ba nu, eu am auzit că i-a dat foc atunci când l-a văzut pe împărat cu părul tuns scurt, ca diavolii occidentali, a zis bucătarul, trecându-și mâna prin părul scurt al lui Bozu.

— E adevărat că după aceea s-a sinucis?

— Păi altfel cum?

Îmi plăcea când mergeam la familia Mitsuba și așteptam în tăcere, cum ni se spusese, pe bancheta din vestibulul podit cu piatră. Ne făceam vânt una alteia cu palete de hârtie tare, ne strâmbam una la alta când fetița familiei cânta greșit și flecăream cu voce joasă. Îi plăcea că eram tot atât de credulă ca Bozu, iar eu mă prefăceam și mai și, ca să o încânt.

— Cum se face că toată lumea capătă un nume nou în afară de mine? am întrebat-o într-o zi. Stăpâna mea, stăpâna ta, chiar și tu, domnișoară Namiko.

— Dar Namiko e numele meu adevărat, a râs ea.

— Minți.

— Nu, nu mint.

— Atunci cine e Inko?

— Doar nu crezi că sunt pe lume părinți care și-ar numi copilul Inko?

Eu rămâneam cu gura căscată, cu expresia de nedumerire de care îi plăcea să își bată joc.

— Ba crezi!

Fetele protejate erau numite „fete ținute în cutie” dar, după părerea lui Inko, eu dădusem un înțeles nou acestei expresii.

— „Născută în cutie”, a oftat ea. Ai văzut vreodată o *inko?* E o pasăre gălăgioasă.

— A, păi atunci ți se potriveşte numele, am încercat eu să o iau peste picior.

— Mai încape îndoială? a zis ea şi a început să cârâie ca un papagal, în timp ce eu încercam să nu râd prea tare.

Nu trăgeam nădejde să o impresionez cumva, dar ea mă plăcea oricum.

— Namiko e un nume frumos, am zis, uitându-mă în altă parte. Ca şi Inko.

La vremea aceea eu încă purtam părul răsucit într-un coc şi prins cu un ac. Aşa purtau fetele trecute de vârsta copilăriei, dar încă prea tinere ca să merite banii cheltuiți pe coafeză. În acea clipă cocul meu s-a desfăcut, şi din cauza greutății părului, şi din cauza căldurii lipicoase care apăsa oraşul. Mi-am desfăcut părul şi Inko a întins mâna să îl atingă. Mi-a ridicat părul cu o mână, iar cu cealaltă mi-a făcut vânt cu evantaiul la ceafa rămasă dezgolită. Stăteam fără să fac nicio mişcare, copleşită de recunoştință.

— E moale, mi-a şoptit.

Când am trecut de la veşmintele necăptuşite la țesăturile subțiri care se purtau în toiul verii, am aflat că Yukako voia să înceapă să predea lecții singură, dar mândria o împiedica să întrebe. Cât despre Koito, părea tristă, cu gândul aiurea, iar când a spus că Yukako îi poate lua locul avea un aer de mirare stânjenită. De fapt, cu două zile înainte de sărbătoarea Obon, când Koito i-a anunțat pe cei din familia Mitsuba că fetița lor era pregătită să lucreze cu marea „Migawa Yuko” în persoană, era pământie la față. În acea zi Yukako a strălucit; a purtat-o pe fetiță prin toate meandrele melodiei de parcă asta făcuse de când era pe lume. Până şi o persoană atât de indiferentă față de muzica japoneză cum eram eu (singură în vestibul, ducându-i dorul lui Inko) îşi putea da seama că strădaniile lui Yukako dădeau roade.

După ce am plecat, Yukako tot întorcea capul spre Koito, aşteptând o încuviinţare din cap, un mormăit aprobator, un semn de apreciere. Când am felicitat-o, aşa cum făceam adesea, s-a uitat să vadă dacă şi Koito are aceeaşi intenţie, dar figura acesteia a rămas împietrită atât de multă vreme că Yukako n-a mai putut răbda şi s-a întors, întrebând-o cu glas plângăreţ:

— *Sensei,* a fost atât de rău?

Koito a scăpat *shamisen*-ul din mână şi s-a clătinat pe picioare. M-am repezit să o prind. Îi era rău de căldură?

— *Sensei,* vrei nişte gheaţă? am întrebat-o. Nişte ceai rece de orz?

— Ce egoistă am fost, se scuza Yukako, făcându-i vânt cu palmele. Nici nu m-a gândit.

— Îmi pare rău, îmi pare rău, repeta Koito când am dus-o să se aşeze pe o bancă sub o umbrelă roşie.

Era un chioşc unde nu vindeau decât sirop cu gheaţă zdrobită; i-am adus un bol plin.

— Nu-i nimic, nu am nevoie, îmi pare rău, făcea ea necăjită, dar apoi a oftat, a pus mâna sub bărbie şi a luat o înghiţitură. Ce bun e.

A rămas cu ochii la bruma care se aduna pe pereţii bolului lăcuit. Eu şi cu Yukako ne-am privit pe furiş, îngrijorate.

— Mâine mai avem o lecţie la familia Tsutamon, apoi facem o pauză de câteva zile, din cauza sărbătorii Obon, a spus.

Yukako părea nelămurită.

— Aşa, şi?

— Cred că ar fi bine ca domnişoara Ura să vină să doarmă la mine acasă diseară, dacă nu te superi, a zis Koito.

— Cum? De ce?

— Dacă e nevoie, poate veni să te anunțe să ții singură lecția mâine, a spus cu amărăciune în glas. S-ar putea ca mama să nu apuce ziua de mâine.

— *Ara!* a exclamat Yukako.

I-a spus lucrurile care se spun în asemenea situații, când compătimeşti pe cineva dar nu ştii cum îl poți ajuta şi a întrebat-o:

— Dar de ce ai mai venit astăzi?

— Mi-a spus să mă comport ca într-o zi obişnuită. Oricum...

Nu a mai putut continua.

— Îmi pare atât de rău, a zis Yukako.

— Deci, a spus *geisba* ca să nu mai lungească vorba, dacă domnişoara Ura nu vine mâine la tine, ne întâlnim la mine acasă, da?

Yukako a plecat, dar s-a uitat de două ori înapoi peste umăr, îngrijorată.

O văzusem pe Akaito, mama lui Koito în timpul scurtului anotimp ploios din acel an, nu multă vreme după ce, la o ploaie puternică, apa intrase într-un dulap din camera lui Yukako. Făcând curățenie, Yukako găsise rochia cafenie pe care mi-o făcuse mama, tivită cu catifea şi mirosind încă a fum. În fața ochilor închişi mi se perindau mama, unchiul, păpuşa de cârpă cu basma cafenie. Strada Mott, călugărițele, vaporul, focul. Am rămas nemişcată multă vreme, cu brațele întinse, privind rochia.

— O îmbraci? m-a rugat Yukako.

Nu crescusem mult în înălțime de la vârsta de nouă ani, dar în ultimul an mă împlinisem. Rochia stătea să plesnească pe sâni şi pe şolduri. „Cine e fata asta?” mă întrebam uitându-mă la tânăra care îmi purta rochia. M-a năpădit tristețea gândindu-mă că mama nu mă văzuse niciodată aşa, că nu apucase să mă vadă crescând. Yukako a bătut încântată din palme.

— Arată-i lui o-Chio! a stăruit ea.

Nu aveam niciun chef, căci mă simţeam stânjenită şi mâhnită în acelaşi timp, dar nu o mai văzusem pe Yukako atât de veselă de ani de zile. Am coborât scările şi am luat-o spre bucătărie, când, pe neaşteptate am dat nas în nas cu Muntele.

— Ce e asta? a exclamat el.

Am urcat scările în fugă, simţind cum rochia îmi plesneşte pe la cusături. „Nu voi mai purta niciodată rochia asta”, îmi spuneam în timp ce mă străduiam să o scot fără să o sfâşii şi mai tare. Am împăturit-o şi am căutat de-a fir a păr printre lucrurile ude scoase din dulap, dar nu am găsit medalia Sfintei Clara. Le întrebasem pe Yukako şi pe Chio de ea cu ani în urmă, după ce învăţasem cuvintele în japoneză; nu văzuseră nici medalia, nici lanţul.

De câte ori mergeam acasă la Koito, Yukako profita de poziţia ei privilegiată de *sensei* şi alegea desenul care să fie expus în firidă, aducând de fiecare dată o altă comoară din pavilionul-magazie al familiei Shin. Într-o dimineaţă, la câteva zile după furtună, atunci când am intrat împreună cu Koito, am pus evantaiele jos şi am făcut o plecăciune în faţa firidei ca să admirăm floarea şi desenul, nu mi-am putut stăpâni o exclamaţie de uimire. La fel au făcut Koito şi Inko.

Yukako atârnase rochia mea în firidă. Inko a cerut voie să plece şi Koito i-a făcut semn din cap că da. Am rămas cu ochii la rochie.

Uneori, în loc de un desen, punea în firidă un tablou, o statuie frumoasă, o mască a tribului Ainu, sau chiar o bucată de lemn adusă de apă, atât de roasă de vreme că părea o bucată de dantelă. Oare rochia mea era chiar atât de preţioasă? Am pus evantaiul pe jos în faţa mea şi m-am înclinat, îndoind mâinile şi corpul în atitudinea consacrată de apreciere a artei. Lângă mine stăteau Yukako,

triumfătoare, şi Koito, curioasă dar sincer încântată. Am privit rochia cusută de mama, atârnată pe perete ca un obiect de artă primitivă. Golul de dinlăuntrul meu avea o coajă de mândrie, indignare, amărăciune şi ruşine.

— Ai purtat-o tu? m-a întrebat Koito. Vrei să o pui să te vedem şi noi?

— Nu, am răspuns.

Am fost scutită de o explicație fiindcă în cameră şi-a făcut apariția o femeie. Era cea mai frumoasă bătrână pe care am văzut-o în viața mea. Era ceva mai tânără decât Muntele, îmbrăcată într-o robă albastru închis cu o amplă trenă roşu-cafeniu. Avea înălțimea lui Yukako şi ținuta lui Koito. În fața noastră stătea cea mai bună dansatoare a generației ei, Akaito, mama lui Koito. Nu i-a luat decât câteva clipe ca să observe cum eram aşezate şi a îngenuncheat şi ea pe *tatami,* cu brațele îndoite exact la fel ca noi (numai că într-o atitudine mai grațioasă), a aruncat o privire spre rochia făcută de mama, a făcut o plecăciune şi a ieşit plutind din cameră. Yukako, rămasă aproape fără glas de uimire, abia dacă a reuşit să bâiguie:

— Vă rog, nu vreți să rămâneți cu noi la ceai?

Eram şi eu îngrijorată pentru doamna Akaito atunci când Koito a rugat-o pe sora mea mai mare să mă lase să dorm acasă la ea. Doctorul a venit însoțit de servitorul lui, cu un sipet cu sertăraşe, în care îşi ținea leacurile, şi a fost de acord să stea cu bolnava până când se întoarce Koito acasă de la lucru, sau chiar toată noaptea dacă febra nu ceda. Bucătăreasa lui Koito şi Inko s-au înțeles să plece pe rând la baie, ca una din ele să poată da oricând fuga în camera bolnavei. Koito nici nu apucase să îşi vopsească fața cu alb când doctorul a anunțat că în noaptea aceea nu e nicio primejdie pentru bătrâna dansatoare, dar a acceptat totuşi să rămână cu ea. Deşi am rămas de veghe, eram toate cu inima mai uşoară.

După ce doctorul şi-a dat verdictul, împinsă de curiozitatea pe care îngrijorarea o ţinuse până atunci în frâu, am încercat să mă fac utilă cum am putut mai bine, vrând să văd cum arată de fapt o casă de *geisha.*

Era la fel cu oricare altă casă din Kyoto: făcută din lemn, paie şi şipci de bambus, cu bucătăria care dădea spre o alee de pământ bătătorit, lungă cât clădirea. Mama lui Koito dormea la etaj, într-o cameră care dădea spre grădină. Koito îşi ţinea lucrurile în camera alăturată salonului unde aveau loc lecţiile, în spatele uşilor de un alb lăptos era o cameră interioară pe care nu o văzusem niciodată, un mic budoar decorat cu ţesături în culori vii, unde avea trusa de machiaj. Alături de o splendidă oglindă, într-un vas special, ardea o bucăţică parfumată de răşină neagră, *neriko,* învelită în miere şi o crustă tare. O fată nemaipomenit de frumoasă, numită Mizushi, a venit de la casa de alături să o ajute pe Koito să îşi vopsească faţa şi umerii în alb; doar la ceafă a rămas descoperită o fâşie de piele caldă, vie. Apoi Koito şi-a pictat nişte sprâncene elegante, gura roşie, ca un boboc de floare, şi a pus puţin roşu pe obraji.

După ce Koito a vopsit-o şi pe Mizushi, căreia i-a pus roşu doar pe buza de jos, şi-a făcut apariţia un bătrân cu păr rar şi voce mieroasă, un costumier care locuia alături – singurul bărbat căruia i se permitea să intre într-o casă de *geisha* – şi a ajutat-o pe Koito să îşi pună costumul extravagant din seara aceea: cinci robe una peste alta. Cea de deasupra avea un minunat model cu munţi şi cascade şi era ţesută cu fir de argint. La un moment dat Koito a arătat spre un pachet înfăşurat în pânză:

— E kimonoul pentru mâine. Te rog, ajut-o pe domnişoara Mizu să îl care.

De-abia am putut să îl ducem. Atunci am înţeles de ce Koito avea nevoie de cineva să o ajute să se îmbrace: kimonoul atârna cam o treime din greutatea noastră, luate

împreună. Cât a spălat domnişoara Mizu pensulele lui Koito şi le-a pus la uscat, apărând şi dispărând în cameră ca o fantomă albă, costumierul a întins splendidele robe pentru a doua zi la aerisit.

— Sper să fie kimonoul pentru mâine, s-a corectat Koito; pe faţă i se citea îngrijorarea.

După ce Koito a fost gata, costumierul a ajutat-o şi pe domnişoara Mizushi să se îmbrace, aranjându-i cu grijă kimonoul, de parcă îi punea o cobiliţă cu două găleţi de apă pe umeri. Koito era maiestuoasă, ca un tablou viu, în schimb Mizushi era drăgălaşă, ca un personaj dintr-o stampă veche: fundele lungi ale *obi*-ului îi atârnau la spate, desfăcute; arăta ca o ştrengăriţă de pe vremuri care o zbughise afară înainte ca mama ei să termine cu îmbrăcatul.

Koito a bifat câteva evenimente şi reuniuni la care fuseseră invitate să apară şi două petreceri, una unde era nevoie de o cântăreaţă de *shamisen* şi alta, mult mai târziu, unde se cerea o dansatoare de mâna a doua.

— Micuţă Mizu, du-te în locul meu, a hotărât Koito, aruncând o privire spre camera de sus. Nu vreau să lipsesc de acasă atât de mult.

— Adevărat, soră mai mare?

Oare chiar erau surori?

— Nu mă va certa dacă vin puţin mai devreme. Ai exersat dansurile Hotaru şi Miyagino-no, nu-i aşa?

Mizushi s-a plecat până la pământ, ca să îşi ascundă bucuria, dar şi stânjeneala, căci bucuria ei se datora nefericirii lui Koito.

— Soră mai mare, îţi mulţumesc preaplecat.

— Oricine se bucură să vadă o faţă nouă, a oftat Koito.

— Nu, nu sunt surori, mi-a spus Inko în timp ce mergeam la baie.

Eram de o seamă, dar mi se părea că e mult mai mare decât mine.

— Mica Mizu este *maiko,* ucenica ei, mi-a explicat Inko. A venit de la vecină, doamna Suisho. Acolo au multe *maiko,* pe când noi nu avem niciuna, aşa că...

Deşi japonezii lăsau adesea propozițiile neterminate – arătându-şi în acest fel respectul față de ascultător şi de subiect – vocea lui Inko era atât de sinceră şi de fermă că mă lua întotdeauna prin surprindere când se oprea fără să încheie.

— Nu am mai văzut-o până acum, am zis.

— Nu ai mai stat aici noaptea, mi-a răspuns Inko şi în vocea ei mi s-a părut că aud un reproş.

Nu ştiam ce să spun.

— Vasăzică locuiți împreună tu, bucătăreasa, domnişoara Mizushi, domnişoara Koito şi mama ei?

— Mizu doarme la vecină, cu celelalte *maiko.* Şi cusătoresele tot acolo dorm.

— Aha. Dar de ce merge tânăra ta stăpână în atâtea locuri astă-seară?

— Câştigă puțin în locurile unde este invitată să apară şi ceva mai mult acolo unde cântă sau dansează. Oricum, e neplăcut. Multă vreme nu a fost mai nimic de lucru, dar acum – a făcut un semn din cap către casă, cu ochii la camera de sus – oamenilor le pare rău pentru tânăra stăpână şi biroul de *geiko* o programează la toate petrecerile din cartier. Dar până acum unde au fost?

— Trebuie că îi e tare greu.

— Nu avem ce face.

Eram îmbrăcată într-un kimono de baie pe care mi-l dăduse Inko; când am dus mâna la față mi-a venit în nări mirosul răşinei *neriko,* bogat şi îmbătător.

— Dacă domnişoara Mizushi nu e de fapt sora ei, atunci mama – Inko îi spunea stăpânei casei mamă, deşi era limpede că nu sunt rude – e mama ei adevărată?

— Desigur. Dar tânăra stăpână a crescut în cea mai mare casă de *geiko* din Pontocho. Ai văzut ce s-a întâmplat când lucrurile au luat o întorsătură urâtă.

— Dar de ce nu a fost crescută de mama ei?

Inko era foarte diferită de Koito. Era de mirare că lucra la ea de atâta vreme. Când explica ceva, Inko spunea lucrurilor pe nume.

— Acum cincisprezece ani, Pontocho era cel mai apreciat cartier de *geiko,* pe când acesta era doar o mahala adormită. Aşa e şi acum. Negustori de mătase, pfui, a pufnit ea. Mă rog, cel puțin mai sunt unii care fac bani în vremurile astea. Mama tinerei stăpâne dorea ca fiica ei să aibă alte posibilități decât ar fi avut aici, aşa că a dat-o să fie adoptată la cea mai bună casă din Pontocho. I-a dat fiicei ei un nume pe care să îl poată păstra dacă îl scrie altfel.

— Cum adică?

— Mi-a explicat chiar ea. Pe mama ei o cheamă Akaito, *Aka-ito,* a zis ea, pronunțând cele două *kanji* separat. Numele înseamnă Fir Roşu.

— Iar *kanji* pentru Koito este *Ko-ito? Ko,* adică *mic?*

— Întocmai. Numele e Fir Mic, Firicel. Dar poți să îl citeşti şi *Ko-i-to.*

— Ce înseamnă?

Inko pronunțase *ito* altfel, aşa încât să însemne început Uimitor.

— Numele mamei ei adoptive din Pontocho era Izakura, Cireaşă Uimitoare. Mai era şi un Cocor Uimitor, un Arțar Uimitor şi o Mică Ninsoare Uimitoare.

Mi-am adus aminte de ziua când Yukako a atârnat rochia făcută de mama în firidă. Când am plecat, Koito m-a mângâiat pe obraz cu degetul mare. „E greu să creşti fără mamă”, mi-a spus, iar eu mi-am adus aminte de licărirea de recunoaştere din ochii ei, atunci când mă văzuse prima oară.

— Dar înainte să veniți aici din Pontocho, mama domnişoarei Koito era singură. De ce a vrut să o dea de acasă? am întrebat-o pe Inko.

— Avea şi alte fiice, ale ei, a ridicat Inko din umeri. Apoi avea fiice *geiko* şi fiice *maiko.* Mizushi locuia aici la vremea aceea. Mai ții minte când schimbau numele erei în fiecare an? Ghinionul s-a ținut scai de mama Akaito. Apoi două fete i s-au îmbolnăvit şi au murit, una chiar după ce începuse să lucreze ca *maiko.* Mama a fost nevoită să împrumute o groază de bani de la doamna Suisho, vecina. Doctorii costau mult, vremurile erau grele...

— Da.

— Şi aşa, încetul cu încetul, a trebuit să vândă contractele tuturor fetelor. Tânăra stăpână va moşteni totul, şi casa, şi datoriile.

— Am auzit-o odată spunând că nu are niciun copac să îi țină umbră.

— Mda, poate să țină casa şi să încheie un contract îndelungat cu Suisho, ca să îşi achite datoria în acest fel, îmi închipui. Sau îi poate vinde casa lui Suisho şi să îşi găsească apoi o casă de *geiko* unde să lucreze pe cont propriu. Suisho ar lua-o cred, dar...

— Sărmana domnişoară Koito, am zis eu.

— Sărmanii de noi, a încuviințat ea.

Tonul cu care mi-a răspuns mă îndemna să îi cer şi alte lămuriri, dar ajunsesem la baie.

Cu baia de acasă eram obişnuită; oamenii de acolo erau şi ei obişnuiți cu umflăturile corpului meu şi fața mea pocită. Chiar dacă domnişoara Hazu şi prietenele ei, cărora le creşteau de asemenea sânii, râdeau pe înfundate când mă vedeau, oamenii o respectau prea mult pe Chio ca să îşi permită vreun comentariu, iar pe copii nu-i luam în seamă. Lucrurile au stat cu totul altfel la baia gheişelor. Oamenii

mă priveau şi dădeau din cap sau, dacă mă uitam mai bine, zâmbeau pe ascuns.

— E verişoara mea, venită în vizită, îi anunța Inko pe cei care rămâneau cu ochii la mine.

Simțindu-le ochii ațintiți asupra mea, m-am grăbit să mă dezbrac şi să mă spăl, după care am rămas ghemuită, ascunzându-mi sânii urâți, în timp ce Inko pălăvrăgea cu oricine se întâmpla să treacă pe lângă noi.

— Ce mai aştepți? m-a întrebat.

Am aruncat o privire spre vana cu apă fierbinte.

— Nu vreau să intru în apă singură.

Inko şi-a mai turnat un polonic de apă pe spate şi s-a ridicat în picioare. Purta părul pieptănat ca o femeie nemăritată, acoperit cu o pânză albă. Era subțire şi musculoasă, nu avea deloc şolduri, iar sânii abia dacă ridicau sfârcurile maronii.

— Eşti grasă, a zis ea privindu-mă îngândurată. Trebuie că te hrănesc bine acolo.

În gura ei cuvântul *grasă* nu suna chiar atât de rău. A întins mâna şi m-a ridicat de pe scăunel, după care a rămas cu brațele depărtate, privindu-mă atentă cu ochii ei apropiați de rădăcina nasului.

— Ce ciudat, în talie eşti la fel ca mine, a zis împungând cu degetul un loc de pe corpul ei otova. Doar forma ta e grasă.

— Vreau să intru în apă, am zis eu.

— Scuză-mă.

Eram foarte stingherită, dar, de fapt, îmi plăcuse felul în care spusese că forma mea e grasă. Stăteam în baie cu ochii închişi, pe de o parte fiindcă îmi era ruşine să fiu văzută de străini, pe de alta fiindcă voiam să îmi aduc aminte ceva în legătură cu ce îmi spusese Inko între patru ochi. Când eram mică, văzusem în biblioteca de pe vapor reclame pentru corsete care se încheiau într-un fel nemaipomenit de

complicat. Îmi venea greu să îmi amintesc cuvinte englezeşti, dar până la urmă l-am scos la suprafaţă: silueta mea era tip *clepsidră*.

Singura situaţie în care sânii mei grei îmi făceau plăcere era când stăteam cufundată în apa caldă de la baie. Alegeam colţul cel mai întunecat şi stăteam acolo, mulţumită că pluteau singuri şi nu le mai simţeam greutatea. Stând în baia străină, cu ochii închişi, îmi simţeam sânii cum se ridică la suprafaţa apei. Mi-am atins talia subţire şi *forma grasă* a şoldurilor. Atunci mi-a venit o idee cu totul nouă: „Mi-ar sta bine cu un corset". Cuvântul care îmi suna în minte când mă gândeam la corset era *korusetto*[2].

Singurele femei cu sâni sau dos ca al meu erau nişte vajnice bătrâne, care mai aveau şi burdihane pe măsură. Ca şi mine – după ce îmi înveleam bine mijlocul şi şalele – arătau masive în kimono. Le invidiam pe fetele slabe ca nişte prăjini pe care le vedeam la baie şi care îşi purtau robele atât de firesc; o invidiam pe Inko pentru uşurinţa şi spontaneitatea cu care trecea prin viaţă; nu era frumoasă – dar nici pocită nu era –, însă era plină de viaţă, guralivă şi nu îşi făcea griji despre felul cum arăta. O invidiam pe Mizushi pentu frumuseţea care dădea farmec ambiţiei ei. Pe Koito nu o invidiam, deşi mi se tăia respiraţia când o priveam – cum ai putea invidia un ideal? Nici pe Yukako nu o invidiam când o vedeam cum se îmbracă sau cum merge, săltând uşoară ca un fulg; simţeam în ea o putere care mă înspăimânta. Seara, când o aşteptam să vină de la baie, mă gândeam la trupul ei lung, ca o trăsătură de penel şi mă încerca dorinţa să mă lipesc de ea, să îmi apăs sânii umflaţi

---

2 Odată preluate în limba japoneză, cuvintele străine sunt modificate potrivit specificului acestei limbi. în japoneză nu există fonemul (accsta devine r), nici grupuri consonantice.

de spatele ei îngust şi să îi netezesc o dată pentru totdeauna. Dar închipuie-ți, mă gândeam stând în vană, exista un cuvânt care descria corpul meu, un cuvânt pe care abia mi-l puteam aminti şi pronunța: *A-wa-gu-ra-su*[3]. Îmi făcea plăcere să repet în gând.

Vocea impasibilă a lui Inko, ce ascundea firea ei mereu pusă pe ghiduşii, m-a trezit din reverie.

— Odată, pe când locuiam în Pontocho, tânăra stăpână s-a dus cu barca, împreună cu nişte clienți, să vadă nuferii. Se spune că, la vremea aceea din an, dacă mergi noaptea şi aştepți răsăritul soarelui, poți să îi auzi cum pocnesc când se deschid.

— Chiar aşa?

— Eu, cel puțin, nu i-am auzit. Nu am făcut decât să car cutiile cu mâncare. Şi cred că nici ei. Şi-au petrecut noaptea cântând şi compunând poezii şi s-au îmbătat turtă. Tânăra stăpână a dansat în barcă, iar unul dintre ei a vrut să o arunce în apă.

— Nu se poate!

— Ba da! Dar ea i-a spus cât ar costa un kimono nou şi i-a mai venit mintea la cap. Doar o vreme. Apoi a început să îi vorbească fără ocolişuri.

— Fără ocolişuri?

Inko a chicotit şi mi-a şoptit:

— Nu trebuie să strigi!

— Îmi pare rău, am zis eu ruşinată.

Inko mi-a acoperit urechea cu mâna şi a zis în şoaptă:

— I-a spus cum ar vrea să facă treaba aia.

Am făcut ochii mari, dar m-am luat după ea şi am râs.

Fiindcă acasă erau şi doctorul şi bucătăreasa, nu ni s-a dat voie nici măcar să ne apropiem de camera mamei lui

---

[3] Hourglass - clepsidră (engl.).

Koito, aşa că am întins plasa de țânțari, am desfăcut/ «Eo «-ul şi am aşteptat-o pe Koito ca să îi dăm să mănânce şi să o ajutăm să se dezbrace de kimono. Stăteam întinse pe *futon,* pe jumătate adormite. Aprinsesem lampa şi o bobiță de răşină parfumată, din cele pe care le folosea ca să alunge mirosul de plumb al vopselei albe. M-am tras lângă Inko şi i-am şoptit la ureche:

— Tânăra ta stăpână chiar a trebuit să facă treaba aia cu bărbatul din barcă?

— Nu! a chicotit Inko. *Geiko* nu *trebuie* să facă nimic cu nimeni. Dar când îşi iau un protector, atunci, fiindcă e vorba de atâția bani, e un eveniment însemnat. Tot cartierul vorbeşte de asta.

— *Ara!*

— Cei mai mulți bărbați le plătesc pe *geiko* să cânte, să danseze şi să le toarne *sake,* ca să se poată gândi la asta, iar apoi le plătesc pe prostituate ca să o şi facă, fiindcă le place să termine ceva ce au început. De fapt, cred că faptul că sunt în preajma unei femei pe care nu o pot avea îi stârneşte.

— Dar a făcut-o cu domnul Akio?

— Tu ce crezi? Inko a dat ochii peste cap, dar îmi dădeam seama că îi făcea plăcere că o cred atotştiutoare. Numai că, fiind drăguțul ei, a făcut-o pe gratis. Doamna Izakura a înnebunit de furie când a aflat!

— Chiar urma să se căsătorească?

— Nu ştiu de ce l-a crezut. E cea mai veche minciună în meseria asta. Ea spune „te iubesc” ca să îl facă să plătească. El spune „te iau de soție” ca să nu dea niciun ban.

Deşi ştiam că suntem singure – bucătăreasa şi doctorul erau sus, în camera mamei lui Koito – am acoperit cu palma urechea lui Inko. Îmi era atât de ruşine să întreb, dar cumva îmi plăcea să mă simt stânjenită în fața ei şi ştiam că, dacă aş pute afla de la cineva, ea ar fi aceea.

— Ce fac atunci când fac treaba aia? am întrebat în şoaptă.

— Tu chiar că te-ai născut într-o cutie, mi-a răspuns Inko râzând.

Umilită, mi-am acoperit fața cu mâinile. Îmi dădeam seama că face nişte gesturi, aşa că am depărtat puțin degetele şi am aruncat o privire.

— *Ara!* am zis eu, făcând o legătură între părțile moi care atârnau între picioarele bărbaților la baie şi ceea ce ştiam despre propriul meu corp. Uneori, când stăteam trează aşteptând-o pe Yukako, sau când se ghemuia lângă mine noaptea, credeam că sorocul mi-a venit mai devreme, dar lichidul era limpede ca apa. Cum stăteam întinsă lângă Inko şi chicoteam, ruşinată, m-am gândit că la fel s-ar putea întâmpla acum.

— Tu ai făcut vreodată treaba aia? am întrebat-o.

— Eşti o fată rea! a zis Inko şi m-a plesnit peste umăr, hlizindu-se. Ei, da, era un băiat în Pontocho care îmi plăcea şi am făcut-o cu el de vreo două ori, dar pe urmă lui i-a plăcut altcineva.

— Îmi pare rău, am zis.

— A fost bine, a zis ea bosumflată. Dar cred că părinții mei au găsit pe cineva cu care să mă mărit după ce se termină contractul, aşa că voi avea partea mea, cu vârf şi îndesat, a adăugat râzând cu gura până la urechi.

— Ați făcut cunoştință?

— Nu, dar contractul se termină peste un an şi jumătate, aşa că cine ştie ce se mai poate întâmpla.

— Într-adevăr.

Nu o înțelegeam pe Inko. Atunci când Yukako şi tatăl ei se luptau cu sărăcia nimeni nu se gândise să mă închirieze. Aş putea eu oare să trăiesc precum Inko, sau Zoji, băiețelul Kugăi, legat pe ani de zile de tatăl lui Akio? Oare aş putea să îmi privesc viitorul cu aceeaşi indiferență senină? îmi plăcea

felul distrat în care îmi freca încheietura mâinii în timp ce vorbea.

Mi-a aruncat o privire pe care nu am înțeles-o şi a zis:

— Era o fată, Fumi, care lucra tot în casa Izakurei. Când noi am plecat şi am venit aici, tânăra stăpână a lui Fumi a plecat şi ea; s-a dus la Edo. Îmi e foarte dor de ea. Făceam treaba aia tot timpul.

— Ce ai zis?

Mi-a înghețat inima în mine când am auzit-o spunând aşa ceva, în acelaşi fel obraznic în care spunea orice. Mi-am tras mâna din mâna ei.

M-a privit în ochi cu asprime. Se vedea că suferă, dar a dat din umeri.

— E *karma* mea din altă viață. Nu am ce face. Pun rămăşag că e măritată acum. Pesemne are şi un copil.

Am clipit, nevenindu-mi să cred ceea ce auzisem. Ştiam că, dacă stau liniştită, în scurtă vreme vom vorbi de copii sau vom adormi. Oare asta doream? Am tras aer în piept. Nu. Am întins mâna, prin aerul care părea îngroşat de spaimă, spaima mea. Nu era uşor, mi s-a părut că durează o veşnicie. Am apucat-o pe Inko de mână. Apoi, aşa cum imitam fiecare gest al lui Yukako la lecțiile noastre, am mângâiat-o pe încheietura mâinii, uşor dar insistent, aşa cum făcuse ea. Am simțit-o cum oftează.

— Ce făceați? am întrebat-o încet, parcă îmi era teamă să nu o sperii.

— Eu cu Fumi?

Nu o mai văzusem niciodată pe Inko stânjenită. Şi-a ferit privirea, m-a privit, apoi a întors din nou ochii în altă parte.

— Tot, a zis parcă vrând să se scuze, dar sfidătoare în acelaşi timp.

O țineam de încheietură şi stăteam întinsă lângă ea, uitându-mă la plasa de țânțari cum se mişcă uşor în boarea de vânt venită din grădină. Gâfâiam. Mi-am adus aminte de

mine, o fetiță, privind căruța şi focul, apoi mi-am amintit cum am sărit înăuntru.

— *Misete ne?* am şoptit tremurând. Îmi arăți?

A zâmbit, cu un aer şmecher, sigură pe ea, şi mi-a arătat.

M-a mângâiat cu blândețe, coborând pe corpul meu, şi şi-a pus capul între picioarele mele. La început am stat nemişcată, înțepenită de o spaimă care părea şi mai mare decât acel moment monstruos, dar apoi m-am lăsat în voia buzelor ei şi a degetelor pe care le-a vârât în trupul meu. La sfârşit simțeam cai galopând în mine, simțeam că eu sunt calul ridicat în două picioare în fața focului. După aceea, ca un bun învățăcel ce eram, i-am imitat fiecare gest, întâi speriată de felul în care se cutremura şi asuda, apoi înfiorată. Când s-a liniştit, am luat-o în brațe şi am sărutat-o.

— De ce faci aşa cu buzele? m-a întrebat şi m-am oprit; o mai sărutasem odată pe Yukako la culcare şi mă întrebase acelaşi lucru.

Totuşi, Inko nu s-a tras deoparte.

— Îmi place aici, am zis, cu capul sprijinit pe pieptul ei, ținând-o după talie.

— Cred că am fost străine într-o viață trecută, a spus Inko pe gânduri.

— De ce?

— Fiindcă eu vorbesc tare şi tata găteşte mâncăruri străine.

— Cum aşa?

— Are un birt în Pontocho unde se mănâncă *tempura.*

— Aha, am zis deşi nu înțelegeam.

Era un fel de mâncare adus de portughezi cu atâta vreme în urmă că habar nu aveam că nu e japonez.

— Şi cred că şi tu ai fost, din cauza veşmântului occidental cu care te-a îmbrăcat mama ta. Arăți altfel decât noi. Ai mers alături de mine. Uneori nu îți aduci aminte

numele lucrurilor – ştiu că e din cauza focului, dar poate şi fiindcă în viața trecută ai fost o străină.

Eu am râs nervos.

— Şi ce faci cu buzele, mi-a spus sărutând aerul. Tânăra stăpână mi-a spus că în Vest soții şi soțiile îşi ling buzele; poți să-ți închipui aşa ceva?

Mie îmi era greu să-mi închipui ceea ce ne făcusem una alteia, dar am râs împreună cu ea.

De afară s-a auzit clinchetul podoabelor pentru păr şi clămpănitul sandalelor. Ne-am legat robele desfăcute şi ne-am grăbit să ajungem la intrare. Uşa zăbrelită a fost trasă în lături şi Koito şi Mizushi au intrat. Koito s-a dus direct sus, fără să se schimbe, iar noi am aranjat cina frugală pregătită de bucătăreasă pentru ele două: orez fiert, macrou sărat şi iarbă-de-mare, ceai rece de orz. Le-am ajutat să se dezbrace şi am întins hainele la aerisit. Au plecat amândouă în kimonourile de baie, tot vopsite în alb, ca nişte stafii.

— Când îşi curăță sulimanul? am întrebat în timp ce întindeam/ «io «-ul pentru noi două, cu o treaptă mai sus de vestiarul cu pământ pe jos.

— La baie.

— Inko, Namiko, am chemat-o în şoaptă pe numele ei adevărat.

Lăstar Frumos, îmbrăcat în flori de aur şi iarbă moale, abia răsărită. Mi se părea că o ştiu dintotdeauna şi, în acelaşi timp, era o necunoscută pentru mine. Am cuprins-o cu brațul şi ea m-a apucat de încheietură.

— Pe cine ai pierdut când a fost molima? am întrebat-o, amintindu-mi că îmi spusese că îi muriseră nişte rude.

— Pe surioara şi pe frățiorul meu. Am fost opt frați, mai ții minte?

— Îmi pare rău.

— Mama nu a mai vrut să aibă copii după aceea. A pus-o pe coafeză să îi facă o pieptănătură *obako,* aşa cum poartă văduvele, şi nu l-a mai lăsat pe tata să se apropie de ea.

— Chiar aşa?

— Cred că nu a mai vrut să îi moară şi alți copii, a oftat Inko şi eu am mângâiat-o pe spate. Frățiorul meu abia se născuse, dar sora mea învățase deja să vorbească. Flutura din mânuțe şi spunea: *Onetan! Onetan!*

A, în loc de *Onesan*, „soră mai mare”. Parcă ar fi spus „lățuşcă!” – ți se rupea inima de durere.

— Îmi pare nespus de rău.

— Asta e, a zis ea şi eu am strâns-o în brațe.

O vreme am stat în tăcere, întinse una lângă alta.

— Îmi pare rău că mama ta te-a îmbrăcat aşa şi te-a părăsit, a zis Inko. Apoi focul... îngrozitor.

— Era şi ea bolnavă, am zis eu. Aşa că...

— A făcut cum a crezut ea că e mai bine.

— Uneori nu mai îmi aduc aminte chipul ei, i-am mărturisit. De fiecare dată când mergem la templu mă rog ca să mi-o amintesc mai bine, am zis cu voce tremurândă.

Inko m-a mângâiat pe față şi m-a dojenit cât putea ea de blând:

— Eu mă rog întotdeauna pentru un singur lucru.

— Care anume?

— Să fiu fericită.

Koito s-a întors de la baie. Ea şi Mizushi şi-au urat noapte bună, apoi a trecut peste mine şi Inko a pus drugul la uşă.

De îndată ce Koito s-a urcat la etaj, Inko s-a încolăcit în jurul meu. Simțeam că o fură somnul, acum că îşi terminase treaba pe ziua aceea. Mă întrebam oare când i-a dat prin minte că ar vrea să mă mângâie.

— Inko? am zis, deşi îmi dădeam seama că e pe jumătate adormită. De ce mi-ai povestit despre bărbatul din barcă, ştii tu care, şi despre nuferi?

— Fiindcă aşa erai şi tu, plutitoare, mi-a şoptit şi mi-a ridicat sânii în palmă ca să înțeleg mai bine.

Palma era moale, îmi ținea sânii la fel ca apa. A mai murmurat ceva, pe jumătate adormită:

— Eu aş fi compus cea mai bună poezie.

Am dormit uşor, zăpăcită de zgomotele necunoscute ale nopții şi uimită de trupul meu. În cartierul gheişelor ziua începe mai târziu decât în alte părți. A doua zi dimineața m-am trezit fiindcă nu l-am auzit pe Matsu aducând cărbunii, nici pe vânzătorul de *tofu* strigând la poartă. Am deschis ochii şi am văzut-o pe Inko lângă mine şi alături de ea pe bucătăreasa care dormea învelită în plapumă. Am rămas întinsă lângă Inko, cu ochii deschişi, neliniştită şi tulburată. Îmi lipsea zangănitul oalelor mutate de Chio pe plită, mirosul reavăn al lui Yukako.

Am ajutat-o pe Inko să ducă la bun sfârşit treburile din dimineața aceea, minunându-mă de forma gâtului şi mâinilor ei. Când se uita la mine şi zâmbea, îi simțeam degetele înăuntrul meu.

Koito mi-a spus că nu e nevoie să mă duc acasă, iar Yukako a sosit înainte ca răcoarea nopții să fi dispărut cu totul. Avea brațele încărcate cu ierburi folosite pentru decorarea caselor de Obon.

— Ai dormit azi-noapte? Cum se simte? Mai ținem lecția azi?

— Domnişoară Inko, ia ierburile; ne ocupăm mai târziu de ele, a zis Koito. *Sensei,* aş vrea să te rog ceva.

Era mai frumoasă ca oricând, trasă la față şi albă. *Futon-\A* pe care îl întinsesem pentru ea era neatins.

— Vrei să vii cu mine până în camera de sus? Ți-aş rămâne recunoscătoare. Domnişoară Ura, dacă nu te superi, vrei să aduci sus tava din bucătărie?

Un minut mai târziu am îngenuncheat în prag, uitându-mă uimită la tava pe care o adusesem. În bucătăria podită cu pământ nu îmi dezlipisem ochii de la Inko în timp ce despacheta ierburile pentru Obon, apoi scosese un picior din sanda ca să se scarpine pe gambă cu degetul mare; poate de aceea nu îmi dădusem seama că pe tavă erau *sake* şi câteva ceşti. Oare greşisem tava? Camera de sus era plină. Erau acolo doctorul şi servitorul lui, Koito, Yukako şi femeia care zăcea p*efuton,* Akaito. În mâna fără vlagă ținea un şir de mătănii budiste. Era ca o regină devastată de boală, cu fața sluțită şi pielea roasă ca de vărsat. Mai târziu am aflat că plumbul din sulimanul alb nu iartă pe nimeni. Şi-a îndreptat privirea spre Yukako.

— Ai venit, a zis.

Koito a turnat *sake* pentru mama ei şi pentru musafiră. Yukako, nedumerită că se bea *sake* la o oră atât de matinală, i-a turnat lui Koito. Cele trei femei au băut. Yukako a făcut ochii mari de uimire, apoi a înțeles. Curioasă, am pus degetul pe o picătură de *sake* de pe tavă şi am gustat: era apă. Mi se povestise, dar nu crezusem niciodată, că oamenii beau apă din ceşti de *sake* când îşi iau ultimul rămas-bun. Poate că doamnei Akaito îi plăcea vocea aspră a lui Yukako atunci când o corecta pe fiica ei, tot aşa cum vocea vânzătorului de *tofu* era legată pentru mine de casa unde locuiam.

Nimeni nu a scos niciun cuvânt. Doamna Akaito rămăsese cu ochii la Yukako. Koito se uita din când de la una la alta. Privind mai bine fața desfigurată a bolnavei, mi-am dat seama că nu era chiar atât de bătrână pe cât îmi închipuisem. Era mult mai tânără decât Doamna Pipă, avea poate ceva peste cincizeci de ani. Ştiam că mama lui Yukako

avusese copii destul de târziu. Ea şi mama lui Koito aveau probabil cam aceeaşi vârstă. În jurul lui Yukako nu prea erau femei de vârsta mamei ei, şi, în orice caz, niciuna pe care să o admire. Cicălitoarea mamă a lui Sumie era mult mai tânără, aşa cum era şi Chio, şi nicio femeie nu îi stârnea admirația respectuoasă pe care i-o stârnea bătrâna *geisha.* Cele trei femei beau fără să scoată un cuvânt. Eu stăteam nemişcată ascultând zgomotele făcute de Inko în bucătăria de dedesubt şi întrebându-mă la ce se gândea Yukako.

— Mulțumesc, a spus doamna Akaito.

M-am descurcat binişor la lecția de ceai în dimineața aceea, deşi simțeam că mă înroşesc până în vârful urechilor din când în când, apoi am jucat rolul musafirului la *temae* lui Koito, stând mai mult cu ochii la uşă să văd dacă nu apare Inko. La ceremonia ceaiului nu se preparau decât două feluri de ceai: cel „subțire", adică băutura cu spumă pe care o băusem în prima mea dimineață la Baishian, şi ceaiul „gros", o pastă moale făcută din praf de ceai umezit cu apă şi frământat, în loc să fie bătut cu pămătuful, din cauza căruia inima îmi bătea cu putere. După ce deja făcusem destule greşeli, m-am bucurat că în dimineața aceea Koito nu făcea decât ceai subțire. După ce am băut, am uitat să îi spun să încheie şi Yukako nu mi-a atras atenția. Când mi-am dat seama de greşeală, Koito se apucase deja să facă încă un bol. Pe față i se citeau amărăciunea şi oboseala, dar gesturile îi erau calme şi elegante şi urma întru totul regulile lui Yukako: „Fă lucrurile grele să pară uşoare; fă lucrurile uşoare să pară grele." Polonicul pentru apă era o uşă masivă pe care de-abia o închisese, pămătuful de bambus era un clopot mare de piatră. Deşi nu se uita la nimeni, ci avea ochii ațintiți spre bolul de ceai, simțeam că atenția îi e îndreptată spre Yukako, întocmai cum îi învăța Muntele pe ucenicii lui să se concentreze asupra musafirului: *pentru*

tine. Toate astea sunt pentru tine. A pus bolul aburind pe rogojina de lângă ea, dar Yukako nu a dojenit-o. De fapt, mi-am dat seama cu mirare când am privit-o mai bine, avea aceeaşi expresie de compasiune, de blândeţe nesigură pe care o avusese în camera doamnei Akaito.

Yukako i-a mulţumit ceremonios lui Koito şi a băut. Adusese acest bol de ceai special pentru lecţiile de vară. Nu era adânc, aşa încât ceaiul să se răcească repede, iar smalţul verde, gros, de dinafară avea un fel de zgrunţuri, ca şi cum ar fi picurat de apă. Când a terminat, Yukako a pus bolul în faţa ei ca să îşi exprime aprecierea în mod formal, dar Koito a început să vorbească.

— *Mukashi, mukashi,* a fost odată ca niciodată o femeie din lumea plutitoare care iubea un maestru de ceai.

Yukako s-a înnegurat la faţă, crezând că e o poveste despre Akio. Expresia folosită de Koito, „lumea plutitoare”, ca şi cea mai prozaică, folosită de Inko, „tagma luntrăşiţelor”, desemna lumea plăcerilor de noapte ale bărbaţilor – jocuri de noroc, cântăreţe, prostituate – fiind în acelaşi timp un joc de cuvinte pe ideea budistă a lumii suferinţelor omeneşti. Budismul ne învaţă că această lume a suferinţei e o iluzie trecătoare, aşa că ar trebui să ne desprindem de ea. Această lume a păcatului e un vis efemer, ne învaţă căutătorii de plăceri – înlocuind *kanji* pentru *suferinţă* cu unul din omonimele sale, *kanji* pentru *plutitor* – şi de aceea ar trebui să ne bucurăm de ea din plin. Tagma luntrăşiţelor, lumea plutitoare. Koito şi cartierul în care locuia se ţineau la suprafaţă datorită banilor negustorilor de mătase.

Fără aceşti bani ar fi rămas pe uscat, aşa cum se întâmplase cu Pontocho. Dar, în acelaşi timp, mă gândeam eu, Koito şi vecinele ei erau ele însele ca o apă, purtându-şi clienţii printr-o noapte de vis.

„Cine purtase pe cine în noaptea de vis aseară?” mă întrebam cu gândul la Inko, dar Koito a continuat:

— Maestrul de ceai era însurat cu o femeie care i-a dăruit şase fii şi o fiică. Având atâţia fii, a învăţat-o *temae* pe soţia lui pentru ca, la rândul ei, să îi poată învăţa pe cei şase fii. Apoi cei şase băieţi au murit de tineri, unul după altul.

— I-auzi, a murmurat Yukako.

Şase fii şi o fiică. Auzisem şi înainte aceste cuvinte... Mi-am adus aminte: Gensai, tatăl adoptiv al Muntelui, îşi pierduse toţi cei şase fii şi fusese nevoit să adopte un băiat de samurai care să se însoare cu fiica lui, Eiko, mama lui Yukako.

Koito a povestit mai departe:

— Femeia din lumea plutitoare care îl iubea pe maestrul de ceai i-a dăruit şi ea o fetiţă. Pe când vederea fiicei soţiei lui îl umplea de deznădejde, căci îşi aducea aminte de cei şase fraţi morţi, vederea fiicei ibovnicei lui îl umplea de plăcere. La Sărbătoarea Şapte-Cinci-Trei (vorbea de sărbătoarea când erau binecuvântaţi copiii mici), când micuţa a primit în dar primul ei kimono de adult, el a oficiat *temae* în onoarea ei chiar aici, în această casă. Fetiţa nu mai văzuse niciodată un dans atât de plin de graţie, iar ea iubea dansul mai presus de orice. „învaţă-mă”, l-a rugat ea. „Vreau să pot şi eu!” A refuzat-o şi ea l-a implorat; l-a implorat şi el a refuzat-o. „Pe soţia ta ai învăţat-o”, a spus mama fetiţei. A fost singurul reproş pe care i l-a adresat în toţi acei ani de singurătate şi de dor. „Pe soţia mea, da, a zis el, dar nu pe voi.” Femeia i-a spus să plece şi să nu se mai întoarcă, iar fetiţa nu l-a mai văzut niciodată.

Koito vorbea cu voce fermă şi reţinută, dar povestea ei era de o tristeţe copleşitoare. Poate că spusese „lumea plutitoare” în loc de „tagma luntrăşiţelor” tocmai fiindcă femeia din poveste uitase de meseria ei: în loc să îşi poarte

protectorul într-un vis de iubire, căzuse ea însăşi pradă acestui vis.

— Ce încerci să îmi spui? a întrebat-o Yukako, nevenindu-i să creadă povestea dar, ca şi mine, impresionată de calmul cu care o spusese Koito, făcând lucrurile grele să pară uşoare.

— Că nu am înțeles dezamăgirea mamei mele, nici mânia bunicii mele, până când tânărul senior nu a refuzat să mă învețe *temae* în maniera Shin, a răspuns Koito. (Am băgat de seamă că, la fel ca Yukako, evita să rostească numele lui Akio în public.) La fel cum bunicul tău a refuzat să o învețe pe mama mea.

— Mama ta, a murmurat Yukako.

Apoi gândurile parcă i-au fugit aiurea. Ținuse mâinile în fața ei, în atitudinea respectuoasă pe care trebuie să o adopți înainte de a cerceta bolul de ceai. Acum s-a îndreptat de spate şi a ridicat mâinile, privindu-şi cu atenție fiecare palmă.

— Îşi dorea atât de mult să te vadă astăzi, a spus Koito şi a făcut o plecăciune adâncă în semn de recunoştință. A spus... vocea lui Koito s-a poticnit. A spus că nu s-ar supăra dacă aş rămâne cu ea azi. Ai putea să ții lecția fără mine?

Când am ieşit din cartierul gheişelor, Yukako s-a oprit şi s-a uitat la crângul de lângă sanctuar.

— Vasăzică domnişoara Koito e verişoara ta? am întrebat-o.

Yukako a ridicat mână parcă ar fi vrut să mă plesnească, apoi s-a oprit şi şi-a privit palma, descumpănită.

— Nu ştiu, a spus.

Chiar înainte să plecăm, Inko şi cu mine ne zâmbiserăm pe furiş, iar ea îmi strecurase în mânecă un pachețel alb. Când am rămas singură în vestibul, în timp ce Yukako dădea lecția de muzică, am scos pachețelul. Într-o hârtie împăturită ca o scrisoare am găsit câteva bobițe negre de

neriko, înfăşurate într-o bucată de plasă de ţânţari. Am tras aer adânc în piept, simţind un fior în trup. Yukako ar fi pus bobiţele în cutia-pernă, dar eu, fiindcă nu aveam o coafură care trebuia ridicată de la pământ pe un suport de lemn, dormeam pe un săculeţ cu coji de hrişcă. Unde puteam ascunde darul de la Inko? Când voi găsi clipele de linişte când să pot aprinde o bobiţă, netulburată de nimeni? Ar fi tot atât de imposibil ca şi cum am încerca să mai facem din nou dragoste, când eu dormeam lângă Yukako şi Inko dormea lângă bucătăreasă. Inko nu ştia nici să scrie, nici să citească, însă darul ei exprima atât lumea plutitoare în care fuseserăm în acea noapte, cât şi greutatea de a o repeta. Pe lângă aceasta, mai oferea şi o soluţie: deşi răşina are un miros slab atunci când arde, îşi păstrează parfumul intact timp de mulţi ani. Am înfăşurat la loc bobiţele în bucata de pânză, am legat hârtia şi le-am pus în mânecă. „Eu aş fi compus cea mai bună poezie”, spusese ea.

În după-amiaza aceea, când am mers la piaţa de peşte, la băcan şi apoi înapoi acasă, Yukako nu şi-a putut ascunde tulburarea. Cât timp tatăl ei a lucrat cu noii învăţăcei, a stat în spatele ferestrei zăbrelite, cu faţa spre cameră, dar fără să urmărească lecţia. În seara aceea, când mă întorceam de la baie – stânjeneala pe care o simţeam de obicei se mai atenuase când îmi văzusem sânii plutind şi îmi amintisem cum îi mângâiase Inko –, am văzut o siluetă cu o lampă în mână, trecând peste pârâu şi îndreptându-se spre pavilionul-magazie. Yukako a venit târziu la culcare, dar m-a lăsat să o ţin strâns în braţe când a adormit.

Oare Yukako şi Koito erau într-adevăr verişoare? Oare bunicul ei, Gensai, chiar avusese o aventură cu mama lui Akaito? în zilele care au urmat, Yukako l-a ajutat pe tatăl ei în mai multe rânduri, la ofrandele de ceai făcute cu prilejul sărbătorii Obon, întâi propriilor ei străbuni, apoi la sanctuarele din casele negustorului Okura Chogo şi ale

prietenilor lui. Când nu lucra nu dădeam de ea nicăieri, dar uneori apărea la masa de prânz, plină de praf, cu gândul dus în altă parte. Pe cât se părea, era în pavilionul făcut din zidărie, ca să reziste la foc, şi scotocea prin comorile familiei.

De sărbătoarea Obon dansam în cerc împreună cu strămoşii în fiecare noapte, după care aprindeam focuri ca să îi îndemnăm să se odihnească – la început grămăjoare de lemne la sanctuarele din cartier, iar la sfârşit focuri mari de tabără. Pe pantele munților care țineau oraşul ca într-o palmă – printre care şi Daimonji, muntele pe care îl văzusem în prima mea zi la Miyako şi în care era sculptat caracterul *dai* – erau construite zece *kanji* enorme, din lemn şi paie, cărora li se dădea foc în ultima noapte a sărbătorii Obon. Oraşul era înconjurat de un poem scris cu flăcări. În dimineața când am aprins focurile mici, Yukako părea schimbată, din nou stăpână pe ea. Ofta des, vrând parcă să alunge neîncrederea care punea stăpânire pe ea. În seara aceea, când am plecat la sanctuarul din apropiere, m-a pus să car o cutie. Acolo a dansat puțin în cerc, apoi s-a furişat afară din mulțime şi am luat-o pe străzile întunecoase spre cartierul gheişelor.

Când am trecut pe lângă un templu de lângă sanctuarul Kitano s-a oprit. Cercul dansatorilor Obon era o privelişte ca din poveşti. Am văzut-o pe Mizushi, ridicând o singură mână odată, ca şi cum lumea era cu ochii pe ea, dar şi pe Inko, din ai cărui ochi dispăruse orice urmă de ghiduşie. Îmi părea rău că nu mă poate vedea şi ea. Apoi am văzut-o pe Koito, frumoasă şi dreaptă ca un copac iarna, cu lacrimile şiroindu-i pe față. Era limpede ce se întâmplase, căci toate trei erau îmbrăcate în straie de doliu.

În drum spre casă mi-am amintit că gustasem şi eu din apa pe care o băuseră femeile din ceştile de *sake.* Băusem şi eu de rămas-bun cu mama lui Koito, chiar dacă ea nu ştiuse. Mi-am amintit cum intrase plutind ca să se uite la

rochia făcută de mama, mi-am amintit de trupul ei frumos înclinat într-o atitudine atentă, de trena care îi însoțea mişcările. Apoi mi-am adus aminte – şi mi s-a pus un nod în gât – de o femeie adormită într-o cameră inundată de soare, de cuvertura cu model irlandez. „Ai apucat să îți iei la revedere de la ea, de la Fumi?” o întrebasem pe Inko.

„Nu, şi cred că e mai bine aşa”, îmi răspunsese ea.

Am aşteptat ca Yukako să îmi spună ce căutase şi ce găsise, în seara aceea am întrebat-o de-a dreptul de ce mersesem în cartierul gheişelor. S-a întors cu spatele la mine şi a desenat câteva caractere pe *tatami* cu degetul. Nu le-am putut citi. În zilele următoare, chiar când îl ajuta pe tatăl ei, o simțeam agitată, iar când ne-am adunat împreună cu toată familia pe unul din podurile de peste Kamo, ca să privim focurile de pe Daimonji, mi-am dat seama că abia se abținea. Tatăl şi fratele lui Sumie erau tot în închisoare la Edo, mă gândeam, ridicându-mi privirea de la cocoloşul de orez pe care mi-l pregătise

Chio la Doamna Pipă, aplecată deasupra cutiei lăcuite în care îşi adusese mâncarea. Robele ei de mătase erau tocite până la urzeală, dar mânca *sushi* făcut cu orez fin. Cu carne de crap, am observat. Oare era din iazul lor?

Seara am desfăcut *futon-vX* lui Yukako şi nu m-am culcat până nu a venit sus. *Spune-mi, spune-mi.* Dorința de a şti se amesteca cu dorul după Inko, cu dorința de a-mi simți trupul trăind din nou. Mi-a venit în minte o altă noapte, petrecută nu cu mult timp după ce venisem în casa Shin, când am aşteptat-o pe Yukako pe scări şi ea a venit târziu, plângând fiindcă Akio nu o lăsase să oficieze *temae.* Mi-am dat seama că făcuseră dragoste.

Într-un colț al camerei am găsit cutia pe care o cărasem până în cartierul gheişelor şi înapoi. Era înfăşurată într-o bucată de mătase şi legată cu şnururi violet. Pe lemnul negeluit şerpuia un şir lung de *kanji.* Nu îmi plăcea să îmi

bag nasul în treburile altora, dar voiam să ştiu. În cutie se aflau două suluri de hârtie. Le-am atârnat de stâlpii pentru plasa de țânțari, am aprins încă o lampă şi am aşteptat-o pe Yukako.

Abia dacă puteam citi sau scrie cuvintele imprimate sau desenate cu penelul, fiindcă scrierea japoneză se vrea mai degrabă expresivă decât clară. La flacăra aurie a lămpilor, aşezată în cubul luminos al plasei de țânțari, sorbeam ceai de orz rece şi studiam sulurile desfăcute, tivite cu mătase, pe care se înşiruiau trăsături de penel ca urmele ghearelor de păsări. Pe cel din dreapta l-am recunoscut: era caracterul însemnând *Shin,* desenat de o mână de copil. Yukako îl atârnase în Baishian în noaptea când mă numise sora ei. Cel din dreapta era asemănător: în mijloc, un caracter desenat de un copil, iar de o parte şi de alta, şiruri subțiri de *kanji* scrise de un adult. Caracterul din mijloc nu era însă *Shin.* O cruce, o sabie, două semne care însemnau mişcare, ca o pereche de aripioare la bază – nu îmi dădeam seama ce este. L-am desenat în palmă, fără niciun folos însă. Cât despre caracterele mai mici de pe laturi, nici măcar nu mi-am bătut capul să le descifrez. Semănau cu fărâmele de *miso* topindu-se în supă sau – într-o noapte atât de fierbinte, am încercat să mă gândesc la lucruri răcoroase – cu fumul care se ridică din zăpadă.

— Domnişoară Urako.

— Am sărit în sus, speriată.

— Nu te-am auzit!

— Bănuiam.

Yukako stătea în spatele meu, cu mâinile împreunate, ca şi cum era acolo de ceva vreme.

— Acestea îți aparțin? m-a întrebat cu răceală.

— Soră mai mare, iartă-mă.

Yukako a intrat sub plasa de țânțari.

— Voiam... (I-am spus adevărul.) Eram îngrijorată din cauza ta.

Yukako m-a privit şi a oftat, obosită şi înduioşată.

— Ce sunt? am întrebat.

— Dovezi, mi-a răspuns şi a dat jos un sul.

Nu înțelegeam, aşa că am insistat.

— E scris de mama ta, nu-i aşa? Shin Eiko.

— *Un,* a încuviințat Yukako. Voiam să i le arăt pe amândouă lui Koito, dar acesta e de ajuns, a zis ea arătând spre celălalt sul.

— Ce scrie?

Yukako a zâmbit trist.

— Kanji de la mijloc înseamnă *aka,* roşu.

Ara! Oare numele mamei lui Koito, Akaito, nu însemna *fir roşu?*

Yukako a făcut o pauză.

— Pe laturi este o poezie de doamna Murasaki, a zis ea încet; apoi m-a privit lung şi s-a hotărât să îmi spună: Două poezii. Copiate de două persoane diferite.

M-am aplecat în față şi am văzut că avea dreptate: caracterele de pe o latură a sulului se potriveau cu scrisul fin de pe celălalt sul; al doilea şir de caractere erau mai hotărâte şi mai clare, ca şi cum cel care le scrisese nu ştia dacă va fi înțeles.

— Gensai, Akaito şi mama lui Akaito? am întrebat arătând cele trei feluri de scris.

Yukako a scos un mormăit care nu însemna nimic, după care a strâns sulul *Roşu,* l-a pus în cutie şi a legat strâns şnururile violet. Spăsită, am ajutat-o să îl înfăşoare şi pe celălalt. Nu a mai spus nimic şi a îngenuncheat în fața rafturilor noastre, unde a pus la loc kimonoul curat pe care îl adusese gata împăturit din camera de cusut. În dreptul raftului meu s-a oprit.

— Să nu te mai atingi de lucrurile mele, mi-a spus şi mi-a aruncat ceva.

Era pacheţelul de hârtie de la Inko.

Stăteam întinsă lângă Yukako, ascultându-i respiraţia. Încercam să mi-o închipui pe mama lui Koito în chip de fetiţă care învaţă să scrie, mândră că poate să îşi deseneze numele. De ce nu era o Shin? Mi-am amintit de prima mea întâlnire cu Muntele; nu era supărat, nici nu încerca să caute o scuză: pur şi simplu m-a declarat *nu Shin.* M-am chircit, de parcă primisem o lovitură. Bernard era un nume de familie de ocazie, tot aşa cum era Migawa. Presupunând că ar exista în Paris un bărbat care semăna cu mine, eram sigură că nu m-ar recunoaşte niciodată de fiică. Inko nu scrisese nimic pe hârtia în care împachetase bobiţele de *neriko.* Chiar dacă altcineva ar fi desfăcut pachetul, nu avea cum să ştie că e de la ea.

— Ce spuneau poeziile doamnei Murasaki? am întrebat.

Yukako a recitat ceva pe întuneric.

— Prinţul află că are o fiică de la o femeie care nu e soţia lui, în îndepărtatul Akashi, mi-a explicat ea. În prima poezie promite să aibă grijă de copil. În a doua, mama fetiţei îi mulţumeşte. Înţelegi?

— Aha, am zis. *Aka-shi. Aka-ito. Shi, ito.* Caracterul chinezesc pentru *fir* se putea pronunţa în ambele feluri. *Ito* din Akaito e la fel ca *shi* din Baishian?

— Da, mi-a răspuns Yukako cu asprime.

— Nu voia bunicul tău să clădească un pavilion de ceai numit Baishian? Nu de la el a luat tatăl tău ideea?

— Te rog să nu mai scoţi o vorbă, a spus ea clocotind de mânie.

Ştiam cât de mult ţine la pavilionul de ceai şi cum era convinsă – deşi ştia că tatăl ei îl construise ca să îşi facă un nume la Curte – că este al ei.

— Îmi cer iertare, am zis, punându-mi mâna pe pieptul care îmi devenise deodată drag şi am mirosit răşina de la Inko prin mânecă.

A doua zi după sărbătoarea Obon ne-am dus în Cartierul celor Şapte Case de la Miazănoapte ca să luăm *shamisen*-ul lui Yukako pentru lecţia pe care o avea cu fetiţa familiei Mitsuba şi ca să ne prezentăm condoleanţele.

— Nu cred că azi Koito va veni cu noi la lecţie, dar vreau să îi dau asta, a spus Yukako şi a arătat cu degetul cutia de lemn pe care o ţineam în braţe.

A rămas multă vreme la sanctuarul Kitano în acea zi, rugându-se până ce lumânarea a început să picure.

Când am ieşit pe poarta sanctuarului îmi închipuiam cum voi sta în vestibul peste câteva minute, în timp ce Yukako şi Koito stăteau de vorbă, cum Inko îşi va face apariţia, îmbrăcată în negru, cu o ceaşcă de ceai rece de orz în mână. Mi s-a tăiat respiraţia. Mi-o închipuiam cum se aşază pe bancă lângă mine, cum scoate piciorul din sanda şi de data asta mă atinge pe mine pe gambă. Voiam să urmăresc cu degetul conturul gurii ei moi. Când am ieşit din crângul sanctuarului, nici nu am băgat de seamă că Mizushi ne-a ieşit în cale.

— Shin Yukako-stfWrf? a spus fetiţa.

Era îmbrăcată pentru lucru, cu faţa vopsită în alb şi capetele eşarfei fluturând în urma ei, cocoţată pe sandale absurd de înalte.

— Da?

— Sora mea mai mare mi-a spus să vă aştept aici. Ştiţi, a plecat la Edo în zori.

— Domnişoara Koito?

— Toată lumea a fost uimită. Dar după înmormântare a predat casa doamnei Suisho şi şi-a împachetat kimonourile. Şi alte *geiko,* pe care le ştia din vremea când locuia în Pontocho, s-au mutat la Edo de curând.

— A plecat şi bucătăreasa? am întrebat. Nu puteam să spun numele lui Inko cu voce tare, fiindcă vocea mi-ar fi trădat suferința.

— Doar sora mai mare şi domnişoara Inko şi toate kimonourile. A fost nevoie de patru căruțe!

— Ce spui? a bâiguit Yukako zăpăcită.

— A lăsat *shamisen-ul* dumneavoastră în vestibul.

— Aşa?

— Mi-a zis să vă spun că a plecat şi mulțumesc şi la revedere, a recitat Mizushi.

Yukako clătina din cap, nevenindu-i să creadă.

— Mulțumesc.

— Îmi pare bine că ați venit, fiindcă mă aşteaptă cineva, a zis *maiko* zâmbind, apoi a izbucnit: Un artist celebru vrea să mă picteze!

— Felicitări, a spus Yukako.

Ca orice expresie de conveniență, cuvântul suna gol.

— Domnişoara Inko mi-a cerut să îți spun la revedere în mod special, şi-a amintit Mizushi şi a făcut o mică plecăciune.

S-a întors să plece, apoi şi-a mai amintit ceva şi s-a plecat din nou în fața lui Yukako.

— Scuze, omul cu care trebuia să vă întâlniți? I-am spus – când a zis aşa părea chiar o fetiță – că bărbații nu au voie în casă, aşa că a spus că vă va aştepta afară.

— Mulțumesc, a făcut Yukako, încă năucită.

Mizushi a făcut o plecăciune adâncă de rămas-bun şi a plecat clămpănind din sandale, cu capetele de voal ale *obi-uhxi* fluturând în urma ei ca nişte aripi. Yukako şi cu mine ne-am privit, uluite.

— S-a dus la Edo, a repetat Yukako.

— Acum trebuie că e în barcă.

— Sau pe un drum de munte.

— Cu patru căruțe? a zis Yukako şi a clătinat din nou din cap. Apoi a râs fără veselie: Nu, nu, merge cu barca, sunt sigură.

Eu rămăsesem în brațe cu cutia înfăşurată în mătase. Yukako a privit-o de parcă era un bol de orez stricat.

— Nu pot să cred că aveam de gând să îi dăruiesc ceva.

Inko plecase! Mintea mea nu putea înțelege acest lucru.

Fusese cât pe ce să o revăd iar acum... Cum era cu putință?

— Cu cine urma să te întâlneşti? am făcut o încercare.

— Habar nu am. Cu nimeni.

Cum de putuse să plece? încă mai simțeam încheietura mâinii ei pe care urma să o ating.

— O fi domnul Mitsuba, pentru lecția fetiței lui? am încercat din nou.

— N-aş crede, a zis ea gânditoare. Trebuie că sunt mulți bărbați care vor să îşi ia la revedere de la ea, a adăugat, şi ceva din veninul de demult a răzbătut în vocea ei. Dar cine ar vrea să mă vadă pe mine? (S-a oprit, străfulgerată de un gând.) Akio?

Oare Akio ştia de plecarea lui Koito şi venise de la Hikone, prea târziu însă, ca să le vadă pe amândouă femeile care îl iubiseră? Mi se părea foarte improbabil, deşi, recunosc, ar fi fost foarte romantic. Yukako a luat-o la fugă pe stradă de parcă o ducea vântul. Am pornit după ea şi era cât pe ce să îmi turtesc fața de *obi-\A* ei când s-a oprit înspăimântată.

— Te-ai rugat cu folos la sanctuarul Kitano? a întrebat-o Muntele.

Yukako a rămas fără grai şi eu la fel. Muntele stătea la umbră, pe banca din fața casei lui Koito.

— Tată... a murmurat ea.

El s-a ridicat în picioare.

— Ți-am admirat pietatea. Ți-am admirat răbdarea. Ți-am admirat cumpătarea, a zis el.

— Tată.

— Acestea sunt virtuțile pe care mi-am întemeiat rugămintea adresată împăratului, ca să ajute Calea Ceaiului să supraviețuiască.

— Tată, eu...

— Dar oare ştiai că există o *geiko* cu mare căutare în ziua de azi, care oficiază *temae* în maniera Shin? Okura mi-a spus că pretinde a se trage din însuşi Rikyu. Zicea că într-o noapte, când băuse prea mult, s-a lăudat că, în pofida aiurelilor occidentale şi a *bunmei kaika,* oraşul e plin de bărbați care ar da bani frumoşi pe iluzia că ei sunt ultimul bastion al lumii civilizate.

— *Araf*

— Da, asta vând *geiko,* draga mea: iluzii. Iar când tânăra aceea frumoasă se duce în Capitala de Răsărit şi se laudă că e *geisha* care oficiază *temae* în maniera Shin – a zis el, rânjind când a rostit cuvântul ostentativ folosit în Tokio, în locul celui mai blând, *geiko,* folosit în Kyoto – atunci chiar va face avere. Ce mod plăcut de a-ți trece timpul!

Vocea i-a tremurat şi Yukako s-a apropiat de el.

— Cum crezi că vor privi demnitarii Meiji rugămintea mea când vor auzi toate astea? Vor să cheltuiască o avere ca să construiască o sală de dans ca a străinilor, în schimb au declarat că ceaiul e o *distracție.* Aşa îl consideră. Când am scris o scrisoare oficială de protest, i-am rugat să îl considere o *disciplină.*

Yukako a deschis gura ca să îl îmbărbăteze, dar el i-a tăiat vorba cu un oftat amar.

— Dacă o mână de negustori, cum e Okura, vor să se joace de-a samuraii şi să îşi petreacă timpul bând ceai, le sunt recunoscător pentru sprijinul lor. Tânjesc după ceva ce nu au avut niciodată. Dar nu crezi că ceaiul e şi altceva decât iluzie şi tânjire, fiica mea?

— Ba da, tată, a răspuns ea cu capul plecat.

Când l-am auzit vorbind de *iluzie* şi *tânjire* mi-am adus aminte de expresia *lumea plutitoare* şi am înțeles mânia Muntelui: pentru el, ceaiul nu era o *lume plutitoare* – era *lumea.*

— Nu crezi că ceaiul merită sprijinul împăratului?

— Ba da, tată, a şoptit Yukako.

— Pe ce preț ai vândut sprijinul lui, fiica mea?

Yukako a oftat din rărunchi, fără să poată scoate o vorbă.

— Îți dai seama ce ai vândut atunci când ai vândut *temae?*

Am văzut cum spatele lui Yukako începe să tremure.

— Eu credeam că tu chiverniseşti banii, iar tu ne iroseai ultima speranță pe o spălătoreasă şi un bol de orez alb.

A lovit-o pe Yukako peste față. Eu l-am apucat de mână.

— Dă-te la o parte, Urako, a zis ea.

A lovit-o iar şi iar, până când a izbucnit în plâns. Atunci s-a oprit şi a rămas cu ochii la ea.

— Voiam... a zis Yukako printre sughițuri, cu fața roşie şi umflată. A scos pachetul cu şervețele de la piept şi şi-a şters sângele de la gură. Voiam să fiu ca tine.

El însuşi uluit de ceea ce făcuse, Muntele a făcut acelaşi gest de neputință pe care îl făcuse Yukako: a ridicat palmele şi le-a privit, nevenindu-i să creadă că se lăsase purtat de mânie.

— Când Okura mi-a povestit, m-am gândit că asta trebuie să fi fost, a zis el rar. Drept urmare, m-am hotărât să te las să dai lecții de ceai soțiilor şi fiicelor învățăceilor mei. Okura vrea ca mama lui să aibă grijă de colecția lui de ustensile de ceai. O vei învăța *temae*, iar în fiecare săptămână îți voi da eu însumi o lecție de ceai.

Yukako l-a privit surprinsă.

— În scrisoarea trimisă împăratului spuneam că ceremonia ceaiului insuflă respectul față de părinți. Cui şi

unde vei da lecții rămâne să hotărăsc, dar să fii sigură că vei da.

— În umilința mea, am înțeles, a spus Yukako, folosind expresia obişnuită la servitori. În umilința mea, îți mulțumesc.

— Sau va hotărî soțul tău.

— Spuneai că s-ar putea să nu mă mărit multă vreme de acum încolo.

— Speram că voi primi un răspuns de la demnitarii Meiji şi că norocul ne va surâde. Acum îmi dau seama că s-ar putea să nu primesc niciun răspuns. După ce mi-am dat seama cât de adâncă e nenorocirea care ne-a lovit, am fost rugat să accept o „vedere”. Am discutat cu mama mea, care pe de o parte a fost îngrozită de originea umilă a pretendentului, iar pe de alta a fost impresionată de averea familiei lui.

Spusele Muntelui, ca şi felul în care îşi privise mâinile, mi-au dat de gândit: din toată familia lui, cea adevărată şi cea de adopție, singura persoană cu care se mai putea sfătui era Doamna Pipă.

Cu mulți ani înainte Yukako spusese că nu se va mărita niciodată şi eu o crezusem. Acum a împăturit cu grijă în opt şervețelul murdar de sânge şi l-a vârât în mânecă.

— Da, tată, a zis.

— M-a ocărât – cum şi meritam – şi mi-a spus că această ultimă lovitură se datorează numai neglijenței mele, fiindcă te-am lăsat să rătăceşti prin oraş însoțită de o fată săracă cu duhul.

Eu m-am albit la față, iar Yukako i-a aruncat o privire rugătoare.

— Mama mea a fost de acord să te însoțească dacă pleci de acasă, până când sarcina te va opri de la alte escapade prin lumea plutitoare. Domnişoară Urako, vei lucra în pavilionul cusătoreselor.

Am aruncat o privire îndurerată spre Yukako, dar ea se străduia să nu arate ce simte în acele clipe.

— Nu e ceea ce aş fi ales eu, a adăugat tatăl ei. Dar suntem foarte norocoşi că, după ce a aflat ce ai făcut, Okura ne-a oferit totuşi posibilitatea de a alege.

— Domnul Okura? a zis Yukako speriată. Urma oare să se mărite cu Okura Chugo, negustorul cel gras, lăbărțat ca o moluscă?

— Eşti şi tu cu mintea dusă? Okura e cap de familie, are soție şi un fiu. (îl văzusem: avea vreo douăzeci de ani. Trebuia să se mărite cu acel băiețaş?) Diseară vom avea o „vedere” pentru tine şi fratele lui Okura.

Înțelesesem doar crâmpeie din ceea ce spusese Muntele, dar le-am pus cap la cap cu ceea ce mi-a explicat Yukako mai târziu, în timp ce se îmbrăca în kimonoul ales de el pentru „vedere”. Mi-am dat însă seama de ruşinea şi pocăința lui Yukako când am pornit spre casă. Mergea în urma lui poticnindu-se şi străduindu-se să facă paşi cât mai mari ca să se țină după el, deşi mersul lui era măsurat. Pricepusem câte ceva şi când mă trimisese să aduc *shamisen-ul* şi să spun familiilor Mitsuba, Tsutanom şi tuturor celorlalți învățăcei ai ei că *sensei* se dusese la Edo să petreacă sărbătoarea Obon şi că rămăsese acolo din cauza unei situații neprevăzute legate de familie. Cu mare părere de rău, este posibil să rămână acolo vreme îndelungată.

La prima „vedere”, când purtase roba albastru-verzui cu copacul în floare, Yukako se îmbrăcase ca şi cum avea mai mult de şaisprezece ani; culorile închise contrastau cu prospețimea pielii ei. Efectul pe care îl obținuse era sfiiciunea unei flori îmbobocite, o modestie seducătoare. Yukako s-a strâmbat când Chio a adus sus kimonoul ales de Munte. La douăzeci şi unu de ani, Yukako trecuse de mult de vârsta potrivită măritişului şi, în orice caz, era mult prea bătrână pentru un veşmânt atât de copilăresc precum

era cel ales de tatăl ei. Pe kimonoul de voal era pictat un apus de soare – valuri albăstrui şi norişori rozalii. Un cârd de copii grăsuni, îmbrăcați în culori vii, se hârjoneau pe nisipul auriu.

— Nu poți să îi spui că nu e potrivit cu anotimpul? i-am sugerat eu revoltată.

În timpul sărbătorii Obon îşi pusese o robă împodobită cu motivul *hagi,* una din cele şapte ierburi ale toamnei.

— Nu, se poate purta până la Jizo-bon, mi-a răspuns. (Era sărbătoarea zeului copiilor, care se ținea vreo zece zile mai târziu.) Vezi? a zis ea posomorâtă, arătându-mi copilaşii umflați ca nişte gogoşi.

— Nu se poate, am făcut eu, stânjenită pentru ea.

— Mânecile sunt lungi ca ale unei *maiko,* s-a văietat Yukako.

De când dăduse foc kimonoului purta mâneci scurte, nu chiar ca o femeie măritată, dar oricum mai scurte ca acestea. Dacă ar fi ținut cu orice chip să pară mai tânără, ar fi dat impresia că e disperată. Mimând o voioşie care semăna mai degrabă a criză de isterie, Yukako a făcut un gest caracteristic lui Mizushi: şi-a acoperit gura cu mâna, de parcă era ruşinată.

— Vrei să mă iei de nevastă? s-a maimuțărit ea în fața oglinzii.

— Spune-i că nu vrei! am îndemnat-o. Spune-i că vrei să te faci călugăriță budistă.

— Ura-^o, l-am rănit deja atât de tare.

Acum avea o figură serioasă, tot aşa cum avusese pe malul râului, în ziua când am privit păsările săgetând prin aer. A adăugat pe un ton sec, la fel ca al lui Inko:

— Şi apoi, cum altfel aş putea să am un moştenitor?

— Deci te vei mărita cu oricine?

— Nu e chiar oricine. Tatăl meu l-a ales, a zis ea pe un ton categoric, dar vocea a trădat-o când a spus ultimul cuvânt. De fapt, tatăl ei îl alesese mai întâi pe Akio.

Obi-ul pe care îl alesese Muntele pentru ea era tot atât de strident precum kimonoul: un vârtej de alb şi verde strălucitor, cu o eşarfă roz-portocaliu pe dedesubt şi şnur roşu ţipător.

— Dacă o fată merge la o „vedere", atunci e obligată să se mărite cu băiatul respectiv? am mai făcut eu o încercare.

— Oricare din ei poate spune nu. Dar uită-te şi tu ce încurcătură am iscat când am făcut după capul meu, a ridicat Yukako din umeri.

— Vasăzică ai de gând să cobori scara şi să te căsătoreşti cu oricine se va afla în camera de jos?

Yukako stătea în faţa oglinzii iar eu în spatele ei. Şi-a înnodat şnurul roşu la brâu şi a răspuns imaginii mele din oglindă:

— Ştii ce înseamnă *Akaito?*

Cum era să nu ştiu?

— Mama domnişoarei Koito. *Fir roşu.*

— Nu, nu. Ce *înţeles* are? Există un fir roşu care te leagă de persoana cu care te vei căsători. Credeam că pe mine mă leagă de Akio, dar nu a fost să fie aşa. Nu eu hotărăsc. Înţelegi? De aceea nu are importanţă.

Avea lacrimi pe obraji. A apucat mâneca kimonoului meu de bumbac şi şi-a apăsat-o pe ochi fără să se frece.

Aşa se face că, la cinci ani după venirea mea în casa Shin, am stat din nou în prag cu tava pregătită, atunci când Yukako şi-a văzut pretendentul. Eu trebuia să iau farfuria cu mâncare odată ce era golită şi să aduc alta, în timp ce Yukako aducea *sake* pentru Okura şi fratele lui. Am rămas însă pe loc, neputând să îmi iau ochii de la scenă. Yukako a turnat *sake* pentru bărbatul gelatinos şi apoi pentru băiatul care stătea în umbră. Nu era enorm, ca fratele lui – am

răsuflat uşurată – dar nu l-am văzut bine decât când s-a înclinat în semn de mulțumire şi lumina lămpii i-a bătut în față. I-am văzut expresia nerăbdătoare, plină de speranță, şi am văzut-o şi pe Yukako, o femeie puternică îmbrăcată într-o robă de fetiță. Am văzut cum s-a întunecat, ca sub greutatea unei lovituri, atunci când l-a recunoscut. Era Prăjină.

În seara aceea, întinsă pe *futon,* aşteptând întoarcerea lui Yukako, mă întrebam furioasă cum era cu putință ca tocmai *el* să se afle la celălalt capăt al firului roşu. Acel nimeni, acel neisprăvit cu genunchii noduroşi? Cum de n-am ştiut că e fratele lui Okura? Cum de n-a ştiut Yukako? Fusese tot timpul acolo, în felul lui stângaci; nu ne băteam capul cu el. Iar după ce Yukako se răzbunase pe el fiindcă îi furase kimonoul, nici nu îl mai văzuse, ca şi mine de altfel. Undeva, în mintea noastră, ştiam că există, tot aşa cum ştiam că există latrina, dar nu îi dădeam nicio atenție.

Am dus la nas bobițele de răşină dăruite de Inko, întrebându-mă dacă în acea clipă se afla în barcă, în drum spre Edo. Trebuie că e fericită, m-am gândit şi, cu toate că îmi era un dor nestăpânit de ea, mă bucuram la gândul că poate o aşteaptă o soartă mai bună. Dacă, pornită în căutarea norocului, Koito urma să le caute pe celelalte gheişe care se stabiliseră la Edo, oare Inko o va găsi pe Fumi? Oare Fumi se găsea la celălalt capăt al firului roşu pe care îl ținea Inko?

Mai mult ca sigur că Fumi era măritată iar Inko se va întoarce peste un an şi jumătate ca să se mărite cu băiatul ales de tatăl ei pentru ea. Ştiam că Yukako fusese sigură că Akio se afla la celălalt capăt al firului ei roşu. Cât de umilită trebuie să se fi simțit când îşi dăduse seama că greşise, când urmase firul roşu iar la capătul lui dăduse de Okura Jiro! Mai rău nici că se putea. *E karma din altă viață,* spusese Inko. O întrebasem odată pe Inko ce înseamnă

karma şi ea se avântase într-o explicaţie pe care nu reuşise să o ducă la bun sfârşit. Acum înţelegeam însă de ce iubiţii spuneau aşa în poveşti, de ce oamenii spuneau aşa în fiecare zi. Era o cale de a ascunde crudul adevăr al firului roşu. Dacă Akio nu era la capătul firului roşu al lui Yukako în această viaţă, atunci poate că într-alta fusese.

Trăgând în piept aroma bobiţelor de răşină mi-am adus aminte de Inko şi m-a trecut un fior prin tot trupul. Îmi era dor de ea, dar nu eram geloasă pe Fumi. În camera de jos, plescăiturile apei au încetat: Yukako se spălase şi acum se cufunda în cada cu apă fierbinte. Mi-a tresăltat inima de bucurie gândindu-mă că în scurtă vreme va urca în camera de culcare, dar m-a săgetat şi deznădejdea; peste puţină vreme avea să se căsătorească şi toate acestea vor fi pierdute pentru mine: nopţile petrecute în această cameră, parfumul cerii de albine şi al prafului de ceai, spatele ei curbat – linia orizontului meu. În acele clipe de

Yukako îmi era dor cel mai tare, de energica şi impetuoasa mea soră mai mare, profesoara mea, trăsătura mea de penel, corabia mea, inima mea. Cât mi-aş fi dorit ca ea să se afle la capătul firului meu roşu!

Când a urcat în cameră, Yukako nu avea poftă să stea la taifas.

— Mă culc, mi-a spus.

Simţeam că e trează, că nu putea nici măcar închide ochii. Am luat-o în braţe, ameţită de dorinţă. Am apucat-o de încheietura mâinii şi am frecat-o uşor.

— Încetează, mi-a spus.

Mi-am lipit urechea de spatele ei şi am simţit-o cum tremură, ca hârtia când o sfâşii.

— Plângi? am întrebat-o încet.

— Nu, m-a minţit ea.

12. 1871

În timpul scurtei logodne a lui Yukako şi Prăjină, Doamna Pipă a venit ca să ne înştiinţeze despre ultima nelegiuire a Curţii imperiale.

— Ne adună şi ne duc pe jos la Edo, i-a spus Muntelui la o ceaşcă de ceai.

— Tokio, mamă, a corectat-o el cu voce egală. Aşa ceva e peste putinţă.

Niciun muşchi nu i s-a mişcat pe faţă, dar tocmai de aceea îţi dădeai seama că e speriat.

— Ne-au făcut destul rău luându-l pe fratele tău, se plângea ea. Acum ne vor şi pe noi, cei din familiile Tsutamon, Mitsuba... pe toţi, se văieta numind toţi seniorii feudali din Japonia care luptaseră de partea shogunului, printre care şi tatăl lui Akio, seniorul Îi. Sunt în vârstă de optzeci de ani, a zis ea trăgând scârbită din pipă.

Domnişoara Miki şi mama ei aranjau părul lui Yukako când am urcat în camera de sus să le dau vestea. Mă aşteptasem ca Yukako să iasă din starea de lâncezeală şi descurajare şi să întrebe despre Akio, dar nu, domnişoara Miki, care îi dădea pieptenii mamei ei, s-a arătat cea mai interesată.

— Chiar toată familia? a întrebat şi a rămas cu gura căscată.

Unchiul lui Miki era bărbier şi se mutase la Tokio, unde învăţase noile stiluri de pieptănături occidentale care erau acum la mare căutare: *tunsoarea unduitoare* şi *coroana de copac.* Când venise în vizită acasă îl învăţase pe tatăl lui Miki noile stiluri, iar acum familia lor câştiga bani mai mulţi ca niciodată, îmi place să cred că Miki – fată drăguţă, la vârsta măritişului, fără datorii, dar şi fără un frate care să preia conducerea gospodăriei – îi şoptise mamei ei că nu îl uitase pe băiatul care o trăsese odată de mânecă, fratele cel

mic al lui Sumie. Poate că o căsătorie i-ar salva familia, care altminteri ar fi fost nevoită să plece din strada Canalului.

O săptămână mai târziu, după ce un intermediar a transmis cererea extrem de respectuoasă privind o posibilă „vedere” între cei doi copii, am auzit-o pe Doamna Pipă spunându-i fiului ei că tatăl lui Miki – *un parvenit!* — e un intrigant înveninat care credea că poate cumpăra cu bani înrudirea cu o familie de samurai.

— Nu avem nevoie de ei, a zis ea dispreţuitoare. Pe lângă asta, nu suntem singurii care plănuiesc să rămână.

Auzise de la nepoata ei, Sumie, că tatăl lui Akio se dusese la Tokio singur, ca să implore Curtea să nu îi dezrădăcineze familia. Se săturase de politică. Tot aşa cum tatăl lui Yukako ceruse sprijinul imperial ca să salveze ceremonia ceaiului, seniorul Îi susţinea că poate servi cel mai bine naţiunea crescând cai pe malurile domoale ale lacului Biwa.

După ce primise ştirea de la nepoata ei, Doamna Pipă făcuse unele cercetări şi în câteva zile fraţii cei mici ai lui Sumie – în vârstă de paisprezece şi cincisprezece ani, după socoteala japonezilor – erau logodiţi cu două surori de samurai din Hikone, rude îndepărtate ale lui Akio, tot atât de sărace ca băieţii.

Având încă două guri de hrănit, Doamna Pipă ne-a dat-o pe una din servitoarele ei, nepoată a lui Chio, Ryu, o fată dolofană, pe care am luat-o de voie, de nevoie ca spălătoreasă. Kuga s-a bucurat foarte tare că nu mai era singură şi se plângea cu glas tare verişoarei ei în legătură cu Zoji.

— Nici Seniorul Cal nu mai are bani. A vândut contractul fiului meu unui om numit Noda. (După spusele lui Sumie, Noda, un negustor de orez din Hikone, era un parvenit grosolan.) Auzi, Noda! Numele lui de familie nu e mai vechi decât al nostru, bombănea Kuga.

— Poate că e un om bun, încerca Ryu să o potolească.

Ryu era genul de persoană care îi compătimeşte pe necunoscuţi şi îşi bate joc de cei pe care îi cunoaşte. Când familia Tsutamon a plecat din Kyoto, din ordinul împăratului, i-au lăsat Muntelui, în contul orelor de ceai neplătite, doi servitori: un bunic de vreo patruzeci de ani şi un nepot care nu împlinise doi ani; părinţii copilului muriseră de holeră. Deşi el nu ne-a recunoscut nici pe Yukako, nici pe mine, eu mi-am amintit pe dată de bărbatul tuns scurt: era Bozu, cel pe care Inko îl delecta cu poveşti despre Edo, unde nu fusese niciodată. Nepotului îi spunea Toru. „Ca regina Angliei?” se minuna Ryu. „Ce nesăbuinţă!” Cum nu aveau loc să doarmă tusşase în căsuţa lui Chio şi Matsu, la insistenţele lui Ryu, Kuga a fost bucuroasă să fie dată afară şi să se mute împreună cu verişoara ei în camera de trei rogojini de lângă uşa bucătăriei.

Data următoare când domnişoara Miki a venit să îi aranjeze părul lui Yukako, amândouă erau logodite. Bărbatul Kugăi, care se înstrăinase de ea, nu a vrut să piardă prilejul de a mai face rost de ceva bani şi, profitând de refuzul stânjenitor de care se lovise Miki, a logodit-o repede cu fiul lui, Zoji. Aveau să se căsătorească atunci când lua sfârşit contractul băiatului cu Noda.

— Felicitări, i-a spus Yukako pe un ton consolator.

— Unele fete trebuie să plece de la părinţi, a răspuns Miki, încercând să nu îşi dea în vileag dezamăgirea. Noi suntem cele norocoase.

Familia miresei ar fi trimis mătăsuri şi obiecte lăcuite, precum şi kimonouri şi toate cele necesare miresei în noua ei viaţă. Dar acum Okura Jiro, Prăjină, era cel care intra în familia soţiei lui, şi nu invers, aşa că fratele lui a trimis doar bani. În ziua căsătoriei lui Yukako am văzut în firida din camera tatălui ei, aranjaţi pe o bucată de brocart, primii *koban,* bani de aur de modă veche, aducând mai degrabă a mici farfurioare decât a monede.

M-am aşezat lângă Yukako şi i-am privit împreună. Vederea lor îmi făcea pielea de găină.

— Lucrul de care îmi pare cel mai rău e că peste un an aurul acesta va avea valoare, pe când banii pe care i-am pus eu deoparte pentru tata nu vor mai însemna nimic.

Într-adevăr, aşa era. Autoritățile Meiji nu numai că luaseră înapoi culturile de orez ale seniorilor, dar mai şi anunțaseră introducerea unei noi monede, controlată de la Tokio. Locul bănuților pe care îi ştiam, din argint înnegrit de vreme, cu o gaură pătrată la mijloc, începuse să fie luat de monede mai grele, din metal ordinar, având la mijloc o crizantemă imperială înconjurată de litere japoneze şi romane. În câteva luni banii vechi aveau să rămână fără valoare, la fel ca puterea seniorilor care îi puseseră în circulație. Am auzit că gheişele, lipsite peste noapte de economiile făcute din ceea ce protectorii lor cheltuiseră în mod nechibzuit, anunțaseră că, pentru prima dată de când se ştiau, vor organiza dansuri în public în fiecare an.

— Tot anul petrecut la Koito a fost pierdut, am oftat eu cu gândul la Inko.

— Atâta muncă în zadar, mi-a întărit Yukako spusele. Tata zice că nu vrea banii, aşa că va trebui să îi cheltuiesc pe ceva cât mai pot. O-Chio tot bombăne că nu e mulțumită să împartă casa cu Bozu şi Toru. Am să chem pe cineva să repare magazia de lângă pavilionul-magazie ca să poată sta în ea.

— E generos din partea ta.

— Banii erau pentru Casa Norilor, nu pentru mine. Mai bine ajut pe cineva cu ei.

Vorbea uitându-se la monedele expuse în firidă. Şi-a ținut respirația, apoi a închis ochii strâns ca să nu mai vadă aurul lui Okura.

Am urcat după ea în cameră şi ne-am aşezat, înconjurate din trei părți de suporturi pe care erau atârnate robele

pentru seara aceea: întâi un kimono complet alb, cu mâneci lungi, cum purtau fetițele, roba, a zis ea fără niciun strop de tristețe, în care va fi arsă când va muri.

— O voi purta în prima parte a nunții, când vom bea de trei ori câte trei cupe de *sake.*

— A, am făcut eu, amintindu-mi de noaptea când băusem *sake* împreună în Baishian. Mulți ani după aceea am aflat că, în lumea gheişelor, surorile mai mari şi mai mici se legau una de alta bând *sake,* dar în acea clipă eram prea năucită şi prea îndurerată ca să mai pun vreo întrebare.

— Apoi mă îmbrac cu aceasta, a arătat Yukako spre ultimul kimono cu mâneci lungi pe care avea să îl mai poarte vreodată: stoluri, stoluri de cocori şi o cascadă de culori încă şi mai țipătoare decât roba cu copilaşi pe care o purtase la „vedere”.

— Iar aceasta la urmă de tot.

După ospățul nupțial avea să se schimbe din nou şi să îmbrace primul kimono cu mâneci scurte, cum purtau femeile măritate: un kimono de ceremonie, negru, cu cinci însemne şi un model cu zorele care urca până aproape de umeri. La robele de ceremonie modelul cobora tot mai jos odată cu vârsta. Aşa se face că, în împrejurări deosebite, Doamna Pipă purta o robă neagră cu un model de ciuperci de pădure care abia dacă îi trecea de glezne.

Înconjurată de aceste robe, Yukako le-a pus-o pe domnişoara Mikki şi pe mama ei să îi sculpteze – cu ceară, piepteni şi ace de păr – prima ei coafură de femeie măritată. Apoi, pentru prima oară, şi-a înnegrit dinții cu o soluție de fier şi gogoaşă de ristic, timp în care coafezele s-au ocupat de mine. Mai întâi mi-au ras sprâncenele negre, subțiri, moştenite de la mama, cu o lamă fină şi mi-au desenat altele. Apoi, folosind ceară fierbinte şi piepteni ascuțiți, care tăiau pielea capului, mi-au torturat părul până i-au dat forma *shimada,* coafura fetelor nemăritate. Domnişoara Miki

mi-a dat un pacheţel pe care urma să îl deschid mai târziu şi au coborât ca să se ocupe de Chio, Ryu şi Kuga. Simţeam că îmi ia capul foc, simţeam că mă arde pielea capului. Mi se părea că faţa mea e carne vie. Aveam un singur gând: Okura Jiro, tocmai el, Prăjină.

— Încă mai poţi spune nu, i-am zis lui Yukako în timp ce îşi punea roba albă.

De când o pălmuise Muntele avea momente când privea în gol, cu faţa împietrită. Aşa s-a uitat acum la mine când mi-a spus:

— Acum arăţi ca o domnişoară în toată firea.

În seara aceea am întins aşternutul nostru pentru Yukako şi Jiro, după care am coborât şi m-am culcat în camera de lângă bucătărie, împreună cu Ryu şi Kuga. Deşi ştiam că nu se cuvine, am stat toată noaptea cu urechea ciulită ca să prind vreun zgomot venit din camera de sus. Eram revoltată de purtarea lui Yukako şi mă simţeam abandonată. Singurul lucru care m-a scăpat din ghearele disperării a fost pacheţelul pe care mi-l dăduse domnişoara Miki, trimis de verişoara ei din Tokio.

Pe cât se părea, cei care plecau din Kyoto şi se stabileau în Tokio reuşeau să dea foarte repede unii de alţii. În afară de Koito, o singură persoană din Tokio mă cunoştea – o fată care, la fel ca mine, o recunoscuse odată pe domnişoara Miki, când ieşea dintr-o prăvălie cu evantaie din cartierul gheişelor. Când nu am mai putut răbda întunericul am deschis darul trimis de Inko. Într-un ghemotoc de pânză albă am găsit o acadea de zahăr în formă de nufăr. Nu fusesem uitată. Simţeam că îmi dau lacrimile de recunoştinţă. Acadeaua mi s-a topit pe limbă şi, cu toate că nu îmi trecuse amărăciunea exilului, am zâmbit şi mi-am atins sânii plini. *Da. Tu ai fi compus cea mai frumoasă poezie.*

Acadeaua fusese pusă bine în scobitura unui alt obiect, şi acesta înfăşurat în pânză. Am desfăcut-o şi am găsit o ceaşcă de *sake,* albă ca porțelanul fin. Am cufundat-o într-unul din butoaiele cu apă din bucătărie şi am băut. *Ai apucat să îți iei la revedere de la Fumi?*

Nu, şi cred că e mai bine aşa. La revedere, am şoptit.

În lunile care au urmat am văzut-o pe Yukako doar când venea în Baishian ca să fie când gazdă, când musafir singurei ei eleve, mama lui Prăjină. La început mă târâm de colo-colo ca într-o ceață. Nu îmi găseam somnul, lipsită de cântecul meu de leagăn – respirația uşoară a lui Yukako; în schimb, trebuia să mă chinui să nu îmi cadă capul de pe perna nouă, de lemn, şi să îmi turtesc coafura de fată nemăritată. După ce acele zile de năuceală şi amărăciune au trecut, mi-am dat seama că Yukako se schimbase, dar că eu fusesem prea egoistă ca să îmi dau seama. Nu mai avea figura aceea rece şi inexpresivă. Nu aş putea spune că părea că ține mai mult la soțul ei, dar părea că lăsase deoparte aversiunea față de el, ca şi cum ar fi avut lucruri mai bune de făcut. Cam la o lună după ce Jiro a venit în casa Shin, când am rămas câteva clipe singură cu Yukako în Baishian, mi-am luat inima în dinți şi am întrebat-o direct, cum ar fi făcut Inko:

— Şi ce a zis soțul tău în noaptea nunții?

După zâmbetul ei şiret mi-am dat seama că încerca o satisfacție răutăcioasă gândindu-se că Akio, şi nu Jiro, fusese primul bărbat din viața ei. Şi că era bucuroasă că e însărcinată.

— „Ei, trebuie să o facem şi pe asta”, mi-a răspuns.

13. 1872

Când i-am adus tânărului stăpân ceaiul uşa era deschisă, aşa că nu am închis-o.

O cutie de lemn negeluit, o pensulă de scris, un tânăr îngenuncheat în fața unei măsuțe joase. La sfârşitul primei luni din anul al cincilea al Meiji, Jiro, omul căruia îi spusesem odată Prăjină, părea fericit.

— Îți place caligrafia, am zis arătând cu capul spre pensulă atunci când am aşezat tava lângă el.

Mi-a mulțumit cu o înclinare scurtă a capului.

— Acum îmi place, a răspuns.

Ca să îşi încălzească degetele şi vârful fin al pensulei să nu se usuce, a vârât-o în gură şi a apucat ceaşca cu amândouă mâinile. Arăta ca o pasăre cu o crenguță în cioc. A privit dincolo de mine, afară, la zăpada care înălbea acoperişul de paie al pavilionului său preferat: o căsuță de patru rogojini şi jumătate, modestă, întunecoasă, numită Casa fără Casă, Muin.

Fusese cu adevărat norocos. Scăpase de viața de funcționar aplecat peste masa de scris şi era liber să facă ce îi place. După ce îşi petrecuse copilăria slujind la doi tirani, tatăl şi fratele lui – însuşi numele lui, Jiro, însemna Al Doilea Fiu – şi după ce îşi trecuse ani buni de tinerețe ca învățăcel de rangul cel mai de jos, devenise dintr-odată tânărul stăpân, moştenitorul casei, supus doar socrului lui, maestrul de ceai. Ca şi bunicul lui Yukako, Gensai, şi ca tatăl ei, căruia i se spunea uneori Yosai, primise un nume de artist, Insai, care atesta noua lui poziție socială. La moartea Muntelui toate pavilioanele de ceai aveau să îi revină lui şi fusese deja numit proteguitor al Pavilionului Pinului Singuratic care aparținuse lui Rikyu şi care se afla la Sesshu-ji, templul familiei Shin din sudul oraşului. Deoarece pentru moment se achitase de îndatoririle conjugale, tânărul stăpân era liber să petreacă oricâte nopți dorea la Sesshu-ji, aşa cum pretindea, sau cutreierând lumea plutitoare, cum probabil şi făcea.

Jiro voise să aibă camera lui de lucru în casa Shin şi o primise: Pavilionul Copacului Răsucit, unde Akio zăcuse bolnav cu mulți ani înainte. O chemase pe servitoarea cu față pocită să îi aducă ceaiul şi ea venise. Tocmai îi ceruse tatălui adoptiv permisiunea de a organiza singur o ceremonie a ceaiului fără pretenții la fiecare lună nouă şi permisiunea îi fusese acordată. În seara aceea urma să îi fie gazdă maestrului de ceai şi, de acum încolo, în fiecare lună, Muntele nu mai avea să fie profesor, să aleagă desenul care urma să fie atârnat în firidă şi să îl corecteze oricând dorea, ci un musafir ca toți ceilalți, care putea să îşi spună părerea între patru ochi, după ceremonie. În acest moment Jiro se pregătea pentru această primă ceremonie – *chakai* – pictând litere pe o cutie de lemn.

A scos pensula din gură, a sorbit din ceai şi s-a pus din nou pe teabă.

— Ce scrii? l-am întrebat.

Jiro nu mă repezea când îi vorbeam şi nici nu mă dădea afară. Muntelui nu aş fi îndrăznit să îi pun întrebări, dar Jiro îmi răspundea uneori. De pildă, îmi arăta cum tuşul pe bază de pin avea o lucire albăstrie, pe când tuşul pe bază de bambus bătea în cafeniu. Lucrurile pe care le învățam de la Jiro nu compensau tristețea de a nu mai fi lângă Yukako, dar mă făceau să îl urăsc mai puțin decât aş fi vrut.

Lemnul alb de pin, nedat la rindea, era cel mai luminos obiect din camera lui Jiro. Era o cutie pentru bolul de ceai, un cub cu latura de vreo opt țoii la baza căruia erau tăiate găuri prin care se trecea o chingă împletită. Capacul era cât se poate de simplu: un pătrat plat de lemn, cu două bucățele de lemn prinse în spate, ca să nu se mişte. Îmbrăcat în roba neagră de învățăcel, cu pensula în mână, Jiro părea că există în afara trupului său de sperietoare, a feței negricioase, lungă şi ascuțită ca şi nasul lui. Toată puterea lui era acum concentrată în ochii blânzi şi în vârful

pensulei muiate în tuş care se ridica şi se arcuia, atingea scurt lemnul şi se ridica din nou, ca o pasăre purtată de o boare de vânt. A scris două caractere pe cutie şi s-a dat înapoi, mulţumit.

Privit dintr-o parte, capul lui arăta ca un fier de călcat pus pe dos: tâmple înalte, obraji care coborau îngustându-se spre bărbie, iar coada legată în vârful capului – mânerul fierului.

— Ai spus ceva? a întrebat clipind.

— Ce ai scris?

— *Inazuma*, mi-a răspuns.

O întrebasem odată pe Yukako de ce cuvântul care înseamnă *fulger* se pronunţă la fel ca *plantă de orez* sau *soţie.* De data aceea nu mi-a răspuns „Alt *kanji.”*

„Când fulgerul loveşte orezăriile, plantele cresc mari”, a zis şi a ridicat braţele îndoite în faţă, ca pântecul unei femei însărcinate, aşa cum era şi ea acum.

„Atunci de ce nu i se spune *soţul* orezului?”

„De ce, de ce, de ce? m-a îngânat ea. Ura-^o, nu ştiu.”

— Pot să îl văd şi eu? am întrebat arătând spre obiectul din cutie, înfăşurat în mătase roşie.

Muntele m-ar fi pălmuit. Yukako mi-ar fi aruncat o privire din acelea cărora le spuneam „uitătură”. Jiro a ridicat ochii spre mine, sincer uimit, şi mi-a explicat:

— Trebuie să îl vadă mai întâi tata.

— A fost o grosolănie din partea mea, m-am scuzat. Să închid uşa când plec?

— Nu. Dar mai adu un vas cu cărbuni, te rog, a spus, apoi a pus din nou pensula în gură, şi-a încrucişat braţele peste piept căci îi era frig şi a privit visător afară. Astă-seară voi face ceai cu zăpadă.

În seara aceea, după ce Muntele l-a urmărit pe Jiro cum pune cărbunii în vatră şi mătură marginea de lemn lăcuit cu o legătură de pene, Yukako a aşezat prima tavă adusă din

bucătărie pe coridor, în fața pavilionului Muin. S-a oprit să se uite la ustensilele pregătite pentru ceremonie, între care cutia caligrafiată de Jiro, aşezată în locul unde trebuie să stea bolul de ceai.

— El i-a dat acest nume? a şoptit. În lumina lămpii, gura îi părea o pată neagră.

În pauza care a urmat după masa rituală a Muntelui, Yukako l-a ajutat pe Jiro să înlocuiască desenul din firidă cu un aranjament de flori, apoi s-a retras iar Jiro s-a apucat cu zel de *temae.* „Hai”, mi-a făcut semn, văzând că rămăsesem lângă uşa gazdei, acum închisă.

Nu voia să vadă bolul cel nou? M-am prefăcut că îmi ling degetul şi ating hârtia *shoji* ca să fac o gaură. „Nu”, a şoptit ea. Ea, care urmărea pe furiş toate lecțiile? E adevărat, de la o vreme obosea foarte repede. Cu un zâmbet stânjenit, s-a sprijinit de un stâlp şi a închis ochii. Respira scurt, dar în câteva clipe şi-a revenit. Eu am dat deoparte lampa, ca să nu i se vadă lumina prin gaura din hârtie şi m-am aplecat în față.

Muin, o căsuță de nouă picioare pătrate, acoperită cu paie, era cel mai modest pavilion de ceai al familiei Shin. Nu avea nici mărimea sălii unde ținea Muntele lecțiile sau a sălii pentru paisprezece persoane, nici măcar podeaua elegantă din Baishian şi Casa Norilor, unde aşezarea iscusită a scândurilor făcea camera să pară mai mare. Măsura patru *tatami* şi jumătate, cele patru rogojini mari fiind aranjate în jurul jumătății de *tatami* din centru – un pătrat în mijlocul altui pătrat. Vatra era tăiată în pătratul din mijloc. La lumina lămpii, am văzut aburi ridicându-se din ea. Am văzut rogojina galbenă, tavanul împletit din nuiele, cele două ferestre întunecate. O lampă îşi arunca lumina gălbuie pe peretele tencuit cu argilă, pe bobocul de camelie şi pe vârfurile albe ale ramurii înmugurite de prun din firidă. Altă lampă îl lumina pe Jiro şi cutia de ceai

lăcuită cu roşu, o pată de culoare cumpănită de pata verde de pe tava cu dulciuri. Roşul şi verdele, la fel ca şi scânteile rătăcite din vatră, scoteau în evidență combinația calmă de alb şi negru a camerei de ceai.

Muntele a mulțumit cu o plecăciune pentru cofet – o grămăjoară verde cu crustă albă pe margini – şi a întrebat cum se cheamă.

„Shitamoe”, i-a răspuns Jiro, „muguri sub zăpadă”. Era un salut, o aluzie la primăvara ce urma să vină, un omagiu adus lui Rikyu şi ceaiului modest pe care îl prefera şi vieții noi care – cât ar părea de necrezut – dormita în trupul surorii mele mai mari. Am simțit cum între cei doi se stabileşte o *armonie*, o pace, o comuniune, nu numai între ei ci şi cu frumusețea din cameră şi cu noaptea înzăpezită de afară. Singurele sunete din cameră erau ca nişte respirații: susurul apei clocotind, foşnetul pămătufului în bol. Apoi Jiro a pus bolul pe *tatami,* alături de el, şi Muntele s-a aplecat în față ca să îl ia.

Am văzut o sclipire de negru şi auriu. Abia mi-am înăbuşit o exclamație de surpriză, dar Yukako nu s-a mişcat. Am văzut un vas negru de lut care lucea de ziceai că atunci fusese aruncat afară din măruntaiele pământului. L-am recunoscut. Era bolul folosit la lecții cu ani în urmă, bolul care se spărsese singur în mâinile lui Jiro. Mi-am adus aminte de plescăitul apei căzând pe *tatami*, de hârşâitul uşor al ceramicii sparte, ca al nisipului sau al farfuriilor de pământ nesmălțuite, frecate una de alta, de expresia lui Jiro, împietrit de spaimă, rămas cu gura căscată şi privind cu ochi mari la bucata de lut ars care îi rămăsese în mână, de cele două petale negre ale bolului care tremurau în fața lui. Era acelaşi bol, păstrat cu umilință şi lipit la loc cu aur. L-am privit pe Jiro cu respect. Vinişoara de aur era ca firicelul alb de lună în lemnul pavilionului Baishian.

Şi Muntele şi-a amintit de bolul de ceai. *„Un”, a* mormăit el recunoscându-l. Jiro exulta în timp ce Muntele a luat o sorbitură mare, apoi a ridicat bolul în fața ochilor ca să îl examineze.

Mai văzusem boluri de ceai ciobite. Unul, din vremea lui Rikyu, fusese lipit la loc cu aur. Altă dată, la celebrarea celei de-a cincisprezecea zile din luna a noua, Muntele alesese un străvechi ceainic de fier, o sferă perfectă, care se spărsese şi care fusese lipit cu argint; firişoarele se întindeau pe suprafața lui ca liniile pe fața lunii pline. Nu văzusem însă niciodată un bol de ceai spart atât de rău şi reparat astfel; sudura de aur era ca o felie de portocală. De unde avusese atât aur? Kimonourile şi obiectele lăcuite ale unei tinere mirese erau averea ei personală. Poate că şi acei *koban* aduşi la nuntă erau ai tânărului stăpân; putea să îi dea la topit şi să îi folosească după placul lui.

Mi-l închipuiam pe Jiro, ruşinat şi umilit, cum ascunde bucățile de lut negru. Mi-am amintit că întotdeauna se aşeza pe locul din spate şi că ucenicii samurai îl luau în râs atârnând o sabie de lemn lângă hainele lui, fiindcă el, ca fiu de negustor, nu avea voie să poarte arme. „Nu cumva ai uitat ceva?” îl întrebau când el se făcea că nu vede sabia. Mi-am amintit că un tânăr senior s-a prefăcut că îl loveşte, ațâțându-l să îi răspundă, într-o vreme când oricine ridica mâna împotriva unui samurai era condamnat la moarte. Prăjină încrucişase brațele pe piept şi se întorsese cu spatele. Ce frumoasă trebuie că îi părea ceremonia ceaiului şi ce brutali discipolii ei! Mi-am amintit apoi cum, îndemnat de Akio, furase kimonoul lui Yukako şi cum scrisese lângă sigiliul lui Akio.

Mă întrebam cum izbutise, după ce norocul părăsise familia Shin iar tatăl lui murise, să îl convingă pe fratele lui mai mare că merită să îți consacri viața ceaiului, chiar lipsit fiind de sprijinul unui mare senior. Oare ce îi spusese lui

Okura de devenise cel mai vajnic protector al nostru? Şi cum de nu ştiusem că e fratele lui Okura? Dispreţul îmi înceţoşase privirea, ca şi lui Yukako, de altfel. Şi iată-l, puterea lui de a îndura îl adusese aici; era vinişoara de aur din matca neagră, un pârâu subpământean.

Răsucind bolul în mâini, Muntele a scos un mormăit aprobator, uşor ca o respiraţie:

— *Un.*

— L-am numit Inazuma, a spus Jiro, vizibil încântat.

Muntele a mai scos un mormăit, de data asta ca un nor care acoperă lumina soarelui. A luat o figură serioasă şi a dat bolul înapoi, după care a pus următoarea întrebare rituală. Ce s-a întâmplat? mă întrebam. Bătrânul părea acum la fel de mulţumit ca înainte.

Yukako a clipit şi s-a trezit, iar eu m-am tras lângă ea, ferindu-mă să nu mă vadă Jiro când a ieşit cu ustensilele de care nu mai avea nevoie: polonicul şi suportul pentru capac, bolul de bronz pentru apa folosită. Când Jiro a adus afară oala de apă şi bolul de ceai, l-am auzit pe Munte cum se duce să cerceteze cutia de ceai şi spatula. După ce Jiro s-a întors în cameră Yukako a luat bolul şi l-a privit atent, trecându-şi degetul peste lipitura de aur. A încuviinţat din cap şi a zâmbit uşor.

L-am auzit pe Jiro răspunzând la întrebările Muntelui; i-a explicat cine a făcut decoraţia de lac a cutiei de ceai şi i-a spus povestea spatulei. Fusese meşterită de unul dintre străstrănepoţii lui Rikyu şi purta un nume poetic: Câmpiile de Orez îmbrăţişate.

Tatăl şi fiul adoptiv şi-au mulţumit în mod ritual, după care i-am auzit cum au schimbat poziţia *seiza*, statul în genunchi ceremonios, obligatoriu în timpul *temae.*

— Ce plăcut e, a zis Muntele, să vezi grămada albă de zăpadă cum se topeşte şi apoi fierbe. Câmpiile îmbrăţişate şi Muguri sub Zăpadă îţi trezeau sentimente asemănătoare,

dar îndeajuns de diferite ca să îşi păstreze fiecare farmecul său. Reținerea cu care ai folosit culorile arată maturitate. Bolul de ceai a fost o alegere îndrăzneață şi te felicit pentru ea. Tatăl meu adoptiv mi-a spus să nu îl folosesc niciodată, fiindcă era crăpat. Mi-a spus însă şi că fusese făcut pentru Rikyu însuşi de olarul Chojiro, aşa că l-am păstrat pentru lecțiile de ceai. Îmi părea o crimă să nu îl folosesc. O situație fără ieşire, nu? Dar tu i-ai dat o dezlegare foarte bună.

Muntele a făcut o pauză.

— Pe de altă parte, deşi numele bolului s-a pierdut, nu ai deocamdată căderea să dai nume poetice. Dacă i-ai scris numele pe o cutie, va trebui să o arzi şi să faci una nouă atunci când devii maestru de ceai.

Podeaua a pocnit uşor când Jiro s-a aşezat din nou în poziția rituală şi a făcut o plecăciune.

— Îmi cer iertare cu umilință, a spus el.

Muntele nu s-a mişcat.

— Lăsând acestea deoparte, e bine că va avea loc primul *chakai.* Primul din multe altele.

— Vă mulțumesc cu umilință, a spus Jiro parcă înecându-se.

— Am păstrat veştile bune pentru această noapte de bun augur. În cele din urmă, am primit ştire de la Curte.

Yukako, până atunci adormită, a făcut ochii mari. Muntele a rostit numele augustului nepot care ne fusese odată oaspete, devenit acum august văr.

— Datorită lui ne bucurăm acum atât de bunăvoința împăratului, cât şi de sprijinul lui.

Yukako m-a apucat de încheietura mâinii şi m-a zgâlțâit, încercând să se stăpânească. Muntele a spus ce venit anual va avea, cam a suta parte din ceea ce primea pe vremuri, îndeajuns cât să dea orez la treizeci, în loc de trei mii de oameni pe an. Yukako a dat din cap; revenise cu picioarele pe pământ, dar încă mai spera. Chiar şi acea sumă îi

asigura Muntelui o situație mai confortabilă decât a multora, inclusiv a familiei Doamnei Pipă. Iar dacă împăratul nu mai condamna ceaiul, considerându-l doar o „distracție”, încă puteam spera în mai bine: mai mulți învățăcei, mai multe ceremonii. Yukako a oftat uşurată. Pentru o clipă, am citit în ochii ei că se simțea răzbunată: până la urmă, nu spulberase speranțele tatălui ei dându-i lecții lui Koito. Apoi a dat drumul mâinii mele; se simțea trădată şi sentimentul o copleşea. A bâiguit:

— Mie nu mi-a spus.

M-am străduit să înțeleg vorbele Muntelui când ne-a dat tuturor vestea cea bună. Îmi dădeam seama însă şi că, de când fusese dojenit, Jiro părea descurajat şi nu îşi găsea locul.

— Este o veste cum nu se poate mai fericită, a spus în cele din urmă tânărul stăpân, înecându-se la fiecare cuvânt. Tot norocul nostru vi se datorează.

Şi am mai văzut un sentiment zugrăvit pe fața lui Yukako atunci când mi-am dat seama, aşa cum îşi dăduse şi ea, fără îndoială, că Okura nu fusese singura lor speranță. În camera de alături, Jiro nu scotea o vorbă, dar am auzit un zgomot: îşi trăgea nasul.

— Şi eu sunt copleşit de bucurie, a zis Muntele, în tăcerea lui Jiro se desluşea însă ruşinea, nu bucuria, ruşinea că fusese aspru mustrat, ruşinea şi dezamăgirea şi mânia neputincioasă. Am privit-o pe Yukako atunci când Jiro şi-a tras din nou nasul. Pe fața ei era zugrăvit disprețul.

14. 1872

— Ce linişte e azi. Fiul meu e aici? a întrebat mama lui Jiro după ce i-a mulțumit cu o plecăciune lui Yukako pentru lecție.

Era o femeie palidă, posacă, pe care tânărul Okura Chugo o trimisese să ia lecții ca să îl ajute când avea mulți invitați la ceai și ca să aibă grijă de colecția lui de ustensile. Recunosc, spre rușinea mea, că îmi plăcea fiindcă era atât de neîndemânatică încât stângăciile mele la *temae* nu îmi mai păreau chiar atât de grave.

— Nu a plecat cu ceilalți, a spus Yukako schimbându-și poziția *seiza,* pe care îi fusese greu să o mențină în situația ei actuală, și așezându-se mai comod. A zis că nu se simte bine.

Am condus-o pe bătrână la Pavilionul Copacului Răsucit. Era nemulțumită de felul în care se descurca la *temae.*

— De cum mă ridic în picioare uit totul, a oftat ea. Mă lasă și picioarele și memoria.

— Dar de data aceasta v-ați amintit ambele ieșiri, am încercat eu să o consolez. *Sensei* nu a trebuit să vă aducă aminte.

Mi-a zâmbit timid și eu am plecat să o ajut pe Yukako să strângă ustensilele.

Anotimpul florilor de cireș era pe sfârșite. Oriunde te uitai vedeai petalele lucioase plutind spre pământ în aerul nemișcat. Muntele primise cinci învățăcei în acest an, pe lângă cei trei de anul dinainte: patru nou-veniți și tânărul stăpân. Plecase cu ei să facă o vizită maestrului Raku, urmașul în linie directă al lui Chojiro, olarul preferat de Rikyu.

— Tânărul stăpân nu părea bolnav azi-dimineață, cugetam eu, în timp ce ridicam ceainicul greu de fier ca să o cruț pe Yukako de efort.

În dimineața aceea, fiindcă toți plecau și Yukako ar fi rămas singură cu servitorii, Muntele o rugase pe Doamna Pipă să stea cu ea. (Nu îmi venea să cred cum își închipuise că Yukako, în starea în care era, cu încheieturile umflate și ochii lăcrimoși, ar fi plecat să se zbenguie alături de o

geisha.) Bătrâna nici măcar nu apucase să se dea jos din *jinrikisha* că Jiro o şi trimisese înapoi cu o scuză ceremonioasă şi o bucată de mătase. Nu se simţea prea bine şi rămânea acasă, aşa că nu era nevoie să se deranjeze. Dacă e să fim cinstiţi, părea îndeajuns de puternic încât să oprească *jinrikisha.*

— Nu e bolnav. Dar tata alege boluri de ceai şi ştii cum e tânărul stăpân după ce vine de acolo.

Într-adevăr, ştiam. Chiar de la prima reuniune *chakai* petrecută împreună cu Muntele, Jiro venea acasă de la atelier cu ochii strălucitori dar posomorât şi se închidea în Pavilionul Copacului Răsucit. Desena boluri de ceai şi caractere chinezeşti pe bucăţele de hârtie în formă de nori, iar pe mine mă trimitea să aduc lumânări şi ceşti de supă *miso.* „Trebuie că le dă nume", mi-a răspuns Yukako atunci când am întrebat-o ce era cu desenele.

— Ce ciudat, am zis. Îi place olăria.

Stăteam în *mizuya* din Baishian, o cameră de un *tatami* plus un jgheab de lemn, lipită de pavilionul de doi *tatami.*

— Îi place prea mult, a dat ea din umeri, punând praful de ceai la loc într-o cutie bine închisă.

Am curăţat praful de ceai de pe pânza de în şi am spălat podeaua camerei, după care am verificat încă o dată apa din oala de lut. În apă mi-am văzut oglindită forma feţei înconjurată de vârfurile şi valurile coafurii. Când mi-am frecat fruntea am simţit ţepi în locul unde aveam înainte sprâncene. „Va trebui să le rad în curând", mi-am zis.

Yukako a stins focul din vatră. Stăteam tăcută lângă ea. „Când m-a găsit în această cameră avea vârsta mea de acum", mă minunam eu. În *mizuya*, uşa gazdei era deschisă, la fel ca uşa de afară – şi ferestruica pentru aerisire, ferestrele cele mici şi uşa pe care se intra de-a buşilea – iar pavilionul alb-auriu era scăldat într-o lumină verde cu sclipiri de petale roz. Casa întreagă părea că

respiră lumină. În firidă, deasupra podelei negre străbătute de vinişoara albă, atârna un sul de hârtie caligrafiat, tivit cu mătase albastră ca cerul. Dedesubt, în locul florilor, era o foarfecă de grădină, cu mânere strălucitoare, în formă de fluture.

— De ce? am întrebat arătând cu degetul.

— De ce? a repetat Yukako. Care e cea mai frumoasă floare?

Aici nu era loc de păreri personale. Răspunsul era ştiut de toată lumea.

— *Sakura,* am răspuns.

— *Sakura* înfloreşte doar câteva zile pe an, a zis ea. Iar acum sunt flori peste tot. Să tai o ramură înflorită de cireş şi să o aduci în casă e prea mult, nu crezi? Foarfeca e îndeajuns, a mai spus arătând cu bărbia spre firidă.

Când mă întorceam spre casă, prin grădina de muşchi şi ardezie, înconjurată de vârtejul petalelor roz, m-a cuprins bucuria, bucuria de a simţi lumea de dinafară mai intens fiindcă văzusem lumea construită de Yukako înăuntru. Nu e de mirare că Jiro se supărase că nu poate să aleagă el însuşi bolurile de ceai şi să le dea un nume: orice mod de a te exprima prin intermediul ceaiului îţi procura plăcere.

Tânăr fiind, Muntele îi ceruse împăratului permisiunea de a prezenta ceremonia ceaiului la Curte şi organizase reuniuni în fiecare an până la Meiji. Acum că noua Curte aprobase mărturia Muntelui, anume că ceaiul este o lăudabilă disciplină a corpului şi a minţii, i se îngăduise să ţină din nou câte două reuniuni pe an. Prima dată când i s-a dat încuviinţarea să apară a fost în timpul sarcinii lui Yukako, aşa că, pe lângă Chio, au vegheat lângă ea cele două femei care îşi dăduseră fiii spre a fi adoptaţi de familia Shin: mama lui Jiro şi Doamna Pipă.

Într-o noapte fără lună, nu multă vreme după ziua mea de naştere, am fost trimisă în goana mare să aduc moaşa.

Am stat trează toată noaptea alături de Yukako şi, după ce Chio, moaşa şi cele două bătrâne au adormit în camera de sus, am întins mâna şi am atins băieţelul pe care Yukako îl strângea la piept, de parcă ar fi fost al meu.

— Comoara mea, a şoptit Yukako, cu trăsăturile în sfârşit destinse. Aş vrea să fac o baie, mi-a spus şi a adormit.

Părul bebeluşului era adunat în vârful capului într-un vârtej negru. Niciodată nu atinsesem ceva mai moale decât urechiuşele lui.

Jiro şi Muntele au sosit acasă odată cu pachetele cu ouă, uneori chiar treizeci într-o cutie, care ne erau trimise ca dar pentru nou-născut. Vestibulul era plin de maldăre de cutii, fiecare înfăşurată în hârtie albă şi legată cu un şnur roşu cu alb. Jiro a rămas mut de uimire când a văzut băieţelul. Dimineaţa, când i-am adus lui Yukako tava cu mâncare, l-am găsit stând tăcut lângă ea pe *futon,* învârtind pe deget vârtejul de păr al copilului.

— Are părul des ca solzii unui *tai,* s-a lăudat el Muntelui când le-am servit micul dejun.

Peştele *tai* era de obicei înfăţişat sub braţul unuia dintre zeii norocului, vânjos şi vesel ca băieţelul lui Yukako. Beat de mândrie, Muntele i-a dăruit tânărului stăpân o cutie de ceai numită Omedatai, un joc de cuvinte între numele peştelui şi *prilej fericit.* Era una dintre comorile familiei şi aparţinuse tatălui său adoptiv, Gensai. Curba de muşchi şi solzi, roşie şi lucioasă, se potrivea perfect pe capacul rotund al cutiei. Când am sărbătorit a şaptea zi a copilului, am gătit orez roşu, fiert împreună cu boabe de fasole aducătoare de noroc, iar Yukako, Jiro şi Muntele s-au dus să înregistreze copilul sub numele de Tai.

15. 1872

Muntele părea că prinsese puteri noi după călătoria la Tokio. Era plin de viață şi vorbea entuziasmat de învățăceii lui şi de reuniunile de ceai, folosind un cuvânt pe care nu îl mai auzisem: *eppo, eppo.* Am aflat de Expoziția de la Kyoto din 1872 nu mult după ce am sărbătorit a şaptea zi de viață a lui Tai. În timp ce îi turnam ceai Muntelui dimineața, el îi povestea lui Jiro despre acest *Eppo* şi despre ceva care avea nevoie de *tei-bu-ru*[4]*.* O masă? Nu eram sigură, dar vedeam că Jiro, deşi zâmbea şi se înclina, strângea bețişoarele în pumn. Când am strâns masa am văzut că lacul de pe bețişoare se zgâriase acolo unde le frecase unul de altul. M-am dus după el în Pavilionul Copacului Răsucit ca să adun ce farfurii mai rămăseseră pe acolo. L-am găsit măcinând piatră pentru tuş cu o înverşunare care nu îi stătea în obicei. L-am întrebat ce e *Eppo.*

S-a uitat urât la mine şi a izbucnit:

— Compune o nouă *temae!*

De ce era atât de furios?

Nu îl mai au

— Ei, am să farfuriile cu mă

— Ia uită-te M-am apr op

— Nimeni nu a mai compus o *temae* nouă de generații întregi iar acum... *porcii* ăştia vin cu corăbii şi tunuri, puțind a transpirație, şi noi facem o *temae* pentru porci într-o cocină? Mai bine dai un *koban* unei pisici! Ştii cum gândeşte lumea azi? Hai să facem un pămătuf de ceai care se poate ține cu copita! Unui porc îi e greu să ridice bolul de ceai; hai să schimbăm *temae* aşa încât să îşi poată băga râtul în bolul pus pe podea! La urma urmei, de ce avem nevoie de bol? Familia lui Rikyu poate să creeze o troacă special pentru ei!

---

[4] Pronunție japoneză a cuvântului englezesc *table* – masă.

Sem niciodată vorbind astfel, au astea, am zis şi m-am apucat să strâng le tremurând.

I, mi-a ordonat şi a desenat ceva pe pagină, neîncrezătoare.

— Barbarii au un ceainic enorm, cu roți, a zis. (Un ceainic?) Alunecă pe o bară de metal tot aşa cum uşa alunecă în şanțul ei.

L-am privit. Oare o luase razna din cauza călătoriei la Tokio?

— Şi îl aduc la Edo! Pardon, la *Tokio,* a pufnit Jiro. Împăratul şi-a dat mai mult decât încuviințarea; îl plăteşte chiar pe bunul lui prieten Sono *hai kara* ca să monteze aceste bare de metal. (Pronunțase stâlciat cuvintele englezeşti *high collar*[5] folosite de japonezi ca să îi numească pe cei care purtau veşminte străine.)

M-am mai apropiat cu un pas şi am văzut, schițate sumar cu pensula, nişte şine de tren. *Ara!* Mi-am amintit ce îmi povestiseră călugării pe vapor: când corăbiile negre ale amiralului Perry au venit să îi sperie pe japonezi şi să îi convingă să facă negoț cu Occidentul, au adus un tren în miniatură – vagoanele erau atât de mici încât un om putea doar să se aşeze călare pe ele – şi l-au montat pe țărm ca să îi uimească pe localnici.

Jiro a arătat spre şine:

— Arată ca o cicatrice pe pământ. Ei spun că acest ceainic îi serveşte, dar se vede limpede că e unul dintre zeii lor. Uite.

Mi-a arătat o stampă cu o *bijin* – o femeie frumoasă îmbrăcată într-un kimono la modă – doar că ceva nu era cum trebuie la fața ei. Ce era oare?

---

[5] Guler înalt (engl.).

— Vai, zâmbeşte! am exclamat. Nu mai văzusem niciodată o astfel de stampă.

— Uită-te la sprâncenele ei! La dinții ei!

— E o fetiță îmbrăcată în kimono?

— Nu, aşa se îmbracă femeile barbarilor, a zis clătinând îngrozit din cap. Iar stampa nu e o închipuire a vreunui artist. Chiar şi împărăteasa a început să se împopoțoneze astfel; Edo e plin de femei îmbrăcate aşa, a gemut el. E un oraş cu femei care îmbătrânesc. Cum de nu îşi dau seama? A arătat cu degetul gura zâmbitoare a frumoasei apoi şirul de spații albe formate de şinele de cale ferată şi bârnele dintre ele. Ori de câte ori mă uit la o doamnă de la curte... *torakku, torakku.*

Când a pronunțat cuvântul englezesc *track*[6], a rânjit dinții şi a clănțănit în batjocură.

Oare frumoasa din stampă era Koito? Sau toate *bijin* semănau între ele?

— Când ai fost la Tokio... — m-am oprit; să spun Edo, ca să îi fac plăcere? — ai auzit despre o *geisha* care oficiază *temae* în stilul Shin?

Jiro a făcut ochii mari. Era o dovadă de prost gust din partea mea să fac aluzie la trecutul neplăcut al lui Yukako.

— Ce ştii tu despre lumea plutitoare? a întrebat vorbind rar, dar amenințător.

Eu mă lăsam când pe un picior când pe altul, intimidată. Atunci s-a mai domolit.

— Dacă într-adevăr există una, atunci tatei nu i-a spus nimeni. Ceaiul e limbajul diplomației, a zis el sentențios şi sobru, aşa cum vorbea Muntele.

A oftat.

---

[6] Şine (engl.).

— Parcă nu era îndeajuns de rău să vedem ce a ajuns Edo. Parcă nu era îndeajuns că străinilor li s-a dat voie să îşi facă un sălaş atât de aproape de noi. (Vorbea de Kobe, un sat de pescari aflat nu foarte departe, unde fusese construit un port pentru străinii care călătoreau spre Osaka.) Dar şi Miyako? în vara asta sărbătoarea Obon a fost interzisă, în schimb vom avea o sărbătoare a barbarilor la toamnă! a pufnit. Poate că maestrul de ceai va construi o *torakku* pentru *Eppo.* Ca să poată *aluneca* bolul de ceai oferit străinilor.

Înainte de lovitura de stat auzisem protestatarii strigând: *„Sonno! Joi!* Slăviți-l pe împărat! Afară cu barbarii!” M-am făcut mică. Oare Jiro fusese printre ei? Bineînțeles, protestatarii nu şi-au închipuit că slăvitul împărat va interzice sărbătoarea Obon. Timp de zece veri nu am mai avut parte nici de dansuri, nici de focuri.

— Locul lor e acolo, al nostru e aici, a continuat Jiro. Avem nevoie să învățăm cum să construim tunuri ca ale lor ca să apărăm lucrurile frumoase pe care le avem. În schimb, nu avem nevoie să învățăm cum să urâțim lucrurile noastre frumoase. Tata spune că *temae* în stilul Shin îşi pierde orice valoare dacă este executată de femei, dar eu cred că o *bijin* ar arăta mai bine într-un pavilion de ceai decât oricare porc de diplomat îmbrăcat cu *furokku koto.* (în ce anume? A*, frock coat*[7]*).*

— Când ai fost la Tokio, i-ai spus ceva din toate astea maestrului de ceai?

Jiro m-a privit îngrozit:

— E tatăl meu, a zis.

A doua zi, la micul dejun, am băgat de seamă că Jiro făcea eforturi să nu scoată un cuvânt, mai ales atunci când

[7] Redingotă (engl.).

Muntele mi-a spus, tot atât de firesc cum m-ar fi trimis să îi aduc pipa:

— Pentru sărbătorirea celei de-a treizecea zile a micuțului, spune-i fiicei mele să se pregătească de acum. Să nu își mai înnegrească dinții şi nici să nu... — şi-a arătat sprâncenele şi a făcut un gest – aşa face şi Majestatea Sa.

Fără să vreau, ochii mi-au fugit spre Jiro; i-am văzut privirea plecată, dinții încleştați şi buzele strânse. Când mama lui a venit să vadă copilul, cu sprâncenele şi dinții neatinşi, după noua modă, am văzut că s-a ferit până şi de ea.

Câteva zile mai târziu, când au ieşit la iveală dinții lui Yukako (întâi cenuşii, apoi gălbejiți şi în cele din urmă albi) şi când au început să îi iasă tuleiele sprâncenelor, am înțeles de ce Jiro se retrăgea noaptea în Pavilionul Copacului Răsucit.

— Mâine-dimineață să aduc ceaiul în camera de lucru? am întrebat când am văzut că nu mai dormise de zile întregi în camera de sus, încercând să nu îmi dau în vileag bucuria.

— Da, mulțumesc, a zis Jiro şi a dat ochii peste cap, aşă cum făcea fiul lui când plângea.

Tai era ceva mai agitat noaptea, dar la început Jiro nu dăduse semn că i-ar fi păsat.

— *Tot ceea ce țipă noaptea mă încântă, cu excepția copiilor mici,* a zis el pe un ton afectat, obosit.

— E dintr-o carte?

— De unde ştii?

— După cum ai vorbit.

Ne aflam în camera de lângă grădină unde dormea Muntele şi unde lua masa împreună cu tânărul stăpân. Camera servea şi de bibliotecă. Am remarcat siguranța de sine cu care Jiro şi-a trecut degetele peste modesta colecție de cărți a tatălui său adoptiv. A găsit o carte subțire, a scos-o şi mi-a arătat-o. Era uşoară, legată cu o țesătură violetă

cu urzeala la vedere şi ilustrată cu zeci de stampe în alb şi negru. Paginile erau pline de *kana,* scrierea folosită de femei; caracterele se înşiruiau fără spaţii între cuvinte, aşa cum scriu japonezii. Ba mai rău încă, în carte nu am găsit niciun *kanji* care să îmi arate unde începeau şi se sfârşeau cuvintele. Am văzut însă o pagină numerotată ca o listă: *unu, unu, unu, unu.* Ici şi colo am găsit cuvinte cunoscute: *zăpadă, lună, ou.* Înainte să se căsătorească, Yukako îmi citise dintr-o carte de liste scrisă de o doamnă de la Curtea Heian, numită Sei Shonagon. Oare era aceeaşi carte?

— Cine te-a învăţat să citeşti? m-a întrebat Jiro.

— *Okusama,* puţin, acum patru sau cinci ani, i-am răspuns, referindu-mă la Yukako. (După căsătorie, titlul ei se schimbase din „tânăra stăpână” în „doamnă”.)

— Chiar aşa? s-a minunat el.

— De ce nu o iei cu împrumut? s-a auzit o voce din uşă – a Muntelui.

Luată pe nepregătite, era să scap cartea din mână.

— Iertare, tată, a spus Jiro.

— Nu glumesc, a zis Muntele către mine. Dar mai întâi spală-te pe mâini.

Înspăimântată, am făcut o plecăciune adâncă.

Nu îmi mai acordase niciodată până atunci atâta atenţie. Deşi nu avusesem timp să citesc, şi, de fapt, nici nu ştiam, un refuz ar fi însemnat o obrăznicie chiar mai mare decât faptul că mă uitasem în carte. Am făcut încă o plecăciune şi i-am mulţumit. Când am ieşit cu tava, le simţeam ochii aţintiţi asupra mea.

Când i-am spus prima oară lui Yukako ce poruncise tatăl ei cu privire la dinţi şi la sprâncene, ea doar a ridicat din umeri şi l-a mutat pe Tai la celălalt sân.

— Oare crede că eu am timp să îmi îngrijesc faţa? a zis şi a întins gâtul ca să se vadă în oglindă, după care s-a strâmbat şi a adăugat: Nu am mai ieşit din casă de nu ştiu

câte zile. Ei, cu atât mai bine. Şi-a frecat una din sprâncenele care începuseră să îi crească şi a chicotit. Întreabă-l: dacă îmi las sprâncenele atât de lungi încât să îmi acopere ochii, îmi vor dubla stipendiul?

(Aici am pufnit şi eu în râs.) Dar dacă îmi vopsesc dinții în alb strălucitor?

În acea zi, când se pregătea pentru sărbătoarea celei de-a treizecea zi de viață a lui Tai, s-a uitat mai lung în oglindă. Când Jiro a renunțat să mai vină în camera de sus, îi luasem locul în patul ei, pe tăcute dar categoric, aşa că am stat cu ea până s-a îmbrăcat. Pentru această ocazie şi-a pus kimonoul negru de ceremonie al femeilor măritate. Arăta însă cum o ştiam dinainte de căsătorie, ba chiar mai tânără, din cauza sprâncenelor de copil, mult mai expresive.

— Îmi închipuiam că totul va fi diferit când voi îmbătrâni, a zis ea întorcând capul spre mine. Dar suntem tot la fel. Un singur lucru s-a schimbat, a spus drăgăstos, luându-l pe Tai din brațele mele şi inspirând adânc mirosul lui de bebeluş. Tai-^o, Tai-^o al meu! a gângurit ea.

Am pus trei superbe kimonouri mici unul într-altul, le-am întins pe podea peste o eşarfă şi l-am aşezat pe copilaş pe ele. Yukako a băgat fiecare braț al lui Tai în cele trei mâneci suprapuse, apoi l-a legat în talie cu un nod simplu. O clipă, cât a stat cu copilul în brațe, am revăzut-o pe fosta Yukako, neîmblânzita mea soră mai mare, înarmată până în dinți, gata să înfrunte viața şi lumea, să meargă la templu ca să îşi închine băiatul protectoarei ei, Benten-*sama,* zeița apei şi a artelor. Apoi am văzut o expresie de spaimă şi disperare pe fața ei. Încă mai tânjea după Akio? Mi-a pus copilul în brațe, s-a aplecat peste tava cu micul dejun şi a vărsat.

— Nu mai vreau, a gemut.

Încă o săptămână, vestibulul a fost plin de vrafuri de cutii; am împachetat sute de cutii lăcuite ca să le trimitem în dar drept mulțumire. Fiecare cu tava ei, fiecare înfăşurată

în brocart. Le-am umplut cu turtițe *mochi* şi orez aducător de noroc. Toate ne-au fost înapoiate, aşa cum era regula, fără a fi spălate. Muntele a plecat la Kobe pentru două zile ca să discute despre o prezentare a ceremoniei ceaiului la templu. Când a plecat, vestibulul gemea de cutii pline; când s-a întors, era la fel, doar că toate cutiile erau goale. După ce am făcut curat – am spălat toate cutiile, am pus bine toate tăvițele, am împăturit toate bucățile de brocart – într-un colț mai rămăsese o cutie de care nu ştiam nimic. Din câți trecuseră prin vestibul, nu o văzuse nimeni în afară de mine, fiindcă eu trebuia să fac curat.

Cutia era plină de cărți. Dar nu erau cărți japoneze, legate în țesătură aspră şi păstrate în cutii ingenioase. Erau cărți occidentale, legate în pânză şi piele, unele cu litere aurii imprimate pe copertă. Miroseau – o, Doamne! — miroseau a cărți, a lungi călătorii pe mare, a cerneală, a cârpă şi clei, miroseau a bibliotecă de vapor şi într-o anumită măsură – mi s-a strâns stomacul ghem când mi-am dat seama – a unchiul Charles. Într-o zi cu ploaie le-am scos, le-am întins pe podeaua de piatră şi le-am pus în ordine. Două erau scrise în alfabete necunoscute mie, unul pătrățos, altul cursiv, poate rusesc şi grecesc. Două sau trei erau scrise cu litere romane, cu *b*-uri mari, ciudate, în mijlocul cuvântului şi litere colțuroase ca aripile de liliac sau bucățile de sticlă din vitralii. Erau în germană, cred, sau poate în olandeză. Câteva păreau a fi în italiană, dar ar fi putut la fel de bine fi în spaniolă sau portugheză, cu f-uri în staccato şi vocale latine. O carte era scrisă cu litere foarte citețe, împodobite cu umlauturi şi bare în diagonală peste o-uri. Iar trei cărți erau în limbi pe care le recunoşteam: un ghid al Parisului în engleză, o carte ilustrată franțuzească despre păsări şi o veche prietenă – cât pe ce să îmi dea lacrimile de emoție – *Povestiri după piesele lui Shakespeare* de Charles şi Mary Lamb. La nouă ani, cartea fusese grea pentru mine, pentru

că, e adevărat, citeam în engleză de patru ani, dar ajutată fiind. Acum, la şaisprezece ani, când am deschis-o şi mi-a venit în nări mirosul ei de mucegai, am rămas descumpănită. Recunoşteam coperta şi limba, dar când mi-au căzut ochii pe două cuvinte – *Zăboveşte oleacă* – acestea aveau doar formă sonoră pentru mine, nu şi înțeles. Privind desenele cu păsări pe care nu le văzusem niciodată am desluşit grupuri de litere care îmi păreau cunoscute – franceză –, dar, când m-am uitat mai bine, mi-am dat seama că nu pricep o iotă. Cu toate acestea, am păstrat cele trei cărți. Pe celelalte le-am pus în cut ia de lemn, am pus-o la loc în colț, am urcat în camera sus în timp ce Yukako îmbăia bebeluşul şi le-am pus alături de cartea japoneză pe care mi-o împrumutase Muntele, sub cel mai bun kimono al meu. Mă simțeam bogată. În timpul scurs între venirea mea acasă de la baie şi venirea lui Yukako puteam să învăț din nou să citesc. Jiro îmi dăduse mult mai mult decât o carte (şi aceea datorită Muntelui); plecând din patul lui Yukako, îmi dăduse ora de singurătate în care puteam citi. *Tot ceea ce țipă noaptea mă încântă.* Fusese atât de surprins când îl întrebasem dacă citise fraza într-o carte. Chiar dacă nu puteam citi cărticica doamnei Sei Shonagon o îndrăgeam pentru că îi dezlegase limba lui Jiro şi îi dăduse ideea de a-mi oferi ceea ce îmi doream mai mult. Mă bucuram gândindu-mă la Yukako şi la bebeluşul mirosind a lapte adormit între noi. Aşteptând-o am răsfoit cartea despre păsări şi m-am oprit la o imagine cunoscută. Era o *karasu,* o pasăre cu pene negre, lucioase, la care m-am gândit odată, când mama mi-a spus că sunt la fel ca ea şi m-a mângâiat pe păr. Am repetat vorbele ei cu glas tare, cu vocea gâtuită şi nesigură, luptându-mă cu sunetele aproape uitate. *Stăncuța mea blondă,* am murmurat, aşa cum spunea ea după ce îmi cânta cântecul ei preferat, *Maplus blonde corneille.*

Câteva zile mai târziu, când spălam pe jos în vestibul, am văzut că lada cu cărți dispăruse. A doua zi, după ce am adus micul dejun pentru stăpân şi moştenitorul lui, dădeam să ies din cameră când Muntele m-a chemat:

— Domnişoară Urako.

— *Hai}*

— Peste trei luni, Kyoto va fi gazda unui mare festival. Vor veni oameni din toată Japonia şi din țări străine. Dulgherii s-au apucat încă de pe acum să construiască săli după moda occidentală pentru acest *Eppo.* Este un prilej să arătăm lumii că suntem la fel de civilizați şi luminați ca alte țări, ba chiar mai mult. Pentru acest *Eppo* am creat o *temae* care să poată fi oficiată într-o cameră cum au străinii.

— În umilința mea, înțeleg, am spus ferindu-mi ochii de Jiro.

— Iar tu vei da lămuriri oaspeților străini.

— Eu?

— În engleză şi franceză. Să nu-mi spui că nu poți.

Am lăsat capul în piept. Bineînțeles! Se dusese la Kobe, oraşul-port care era plin de străini! Cum de nu mă gândisem înainte să iau cărțile străine?

— Vara trecută te-am văzut în rochia aceea străină aici, pe scări, a continuat Muntele. Am văzut cum te-ai uitat la cartea aceea, de parcă avuseseşi cărți în mână din fragedă pruncie, dar, pe de altă parte, ştiu că de-abia poți citi. Aşa că am adus cărțile de la Kobe, ca să văd ce faci.

Spaima mi-a strâns stomacul ca o gheară. Am simțit că mă înăbuş şi am lipit fruntea de pământ, implorându-l:

— Stăpâne, nu am alt cămin în această lume decât al tău. Te rog lasă-mă să stau, am spus abia respirând.

— Cine a zis ceva de plecare? a întrebat Muntele sec, amuzat. Eu sunt stăpânul tău. Ți-am dat o treabă de făcut. Te vei îmbrăca cu asta.

Ținusem fruntea lipită de pământ dar atunci am ridicat privirea. Avea în mână rochia făcută de mama.

— Eu... da, stăpâne... eu... eu... (Simțeam că mă ia cu leşin.) E prea mică.

— Am să îți trimit pânză. Să coşi alta.

O săptămână mai târziu mă aflam în camera de cusut, lângă un val de mătase scoasă de la păstrare – un model geometric cu frunze roşii şi aurii, în onoarea evenimentului din toamnă. Mătasea avea lățimea tuturor țesăturilor japoneze – cam un picior – şi de aceea eram nevoită să cos întâi trei lungimi una de alta ca apoi să pot croi o rochie în stil occidental.

Puține lucruri se schimbaseră de când Muntele îmi dăduse această însărcinare. Yukako se purta cu mine ca şi înainte. Muntele mi-a spus că, după ce dulgherii vor termina de construit cele trebuincioase pentru noua *temae,* urma să le dea lecții învățăceilor iar eu aveam să urmăresc aceste lecții din spatele ferestrei zăbrelite. Lăsând deoparte această favoare – şi bucata de mătase pe care mi-o dăruise –, mă trata cu aceeaşi indiferență binevoitoare. Când am adus cartea doamnei Shonagon, după ce Tai încercase să o roadă, nu a făcut niciun comentariu. Cât despre Chio şi cusătorese, ele mă priveau cu o curiozitate îngăduitoare. Mă trataseră cu răceală fiindcă mă mutasem înapoi în camera lui Yukako, dar acum le era milă de mine pentru că fusesem aleasă să stau în fața atâtor barbari mirosind a transpirație, îmbrăcată într-un veşmânt atât de pocit. „Bine că nu m-a ales pe mine”, mi-a spus Kuga când ne întorceam de la baie. În acea săptămână s-a tras un perete despărțitor în vană, între partea unde stăteau femeile şi cea unde stăteau bărbații, conform noului edict imperial. Înainte, când stăteam cufundată în vană, îl aveam în fața mea pe bătrânelul cu bărbie ascuțită, vânzătorul de *tofu;* acum mă

uitam la un paravan din scânduri de cedru. Mi-am amintit cum spusese: „Nu e străină”.

— Chiar poți să citeşti în limbile barbare? m-a întrebat Kuga.

— Sau ai luat cărțile ca să te uiți la poze? a sărit şi Ryu.

— Nu, chiar pot, puțin. Nici eu nu ştiu cum, am răspuns în doi peri. Nu țin minte ce mi s-a întâmplat înainte de foc.

— Ai fost străină într-o viață trecută, a zis Chio filosofic.

Inko ajunsese cândva la aceeaşi concluzie. Am roşit, dar pe strada întunecată nu m-a văzut nimeni.

Eram în gând alături de învățăcei, ca şi înainte; nu mă vedeau decât când mă trimiteau să mai aduc ceai. Doar Jiro se schimbase față de mine. De pe o zi pe alta, supa *miso* pe care i-o aduceam era ori prea rece ori prea fierbinte; îi aşezam *futon*-ul strâmb, ori prea devreme, ori prea târziu. Se grăbea să mă dea afară, ca să nu mai apuc să îi pun întrebări, iar când mi se adresa, în loc să lase frazele neterminate, îmi dădea ordine scurte şi tăioase. Bănuiesc că pentru el devenisem duşmanul.

Cum aveam să cos o rochie occidentală? Am pus rochia făcută de mama pe genunchi şi am studiat-o. O persoană cu ochiul format – Chio, fără îndoială, dar poate chiar şi Jiro – ar fi putut să croiască o rochie de adult doar uitându-se la una de copil. Eu însă nu puteam. Am întors rochia pe dos. Cusăturile făcute de mama erau mărunte şi stăruitoare, dar imprecise. Îmi dădeam seama că uneori îşi pierduse răbdarea căci împunsăturile erau mai largi şi şerpuitoare. Apoi se stăpânise – sau poate schimbase lumânarea – şi împunsăturile deveneau mărunte, urmând o linie dreaptă. Ce mult mă iubise! Nu o văzusem niciodată făcând o rochie pentru mine sau pentru ca dintr-o bucată întreagă de stofă; de obicei modifica sau cârpea îmbrăcămintea lăsată la biserică de Crăciun. Pentru aceasta cumpărase însă țesătură nouă şi găsise şi o panglică de catifea asortată. *Ştia*

căepe moarte, mi-am dat seama acum. Am închis ochii şi am respirat adânc, apoi am deschis ochii din nou.

Ca să fiu mai sigură, ar trebui să descos rochia, să întind fiecare bucată pe o hârtie şi să desenez forma mărită la dimensiunile mele de acum. Nu puteam. Am cerut hârtie, o foarfecă, tuş, o pensulă, şi m-am pus pe treabă în camera de cusut. Când descususem kimonouri ca să le spăl, văzusem, pe lângă cusăturile lungi, tivul împăturit şi cusut la rândul lui. Pe lângă cusăturile mamei era însă cam un deget de țesătură nesurfilată, puțin zdrențuită, acolo unde tăiase materialul ca să facă încă o altă bucată de rochie. Țesătura groasă de în era puțin destrămată. Am dat uşor cu tuş pe marginile zdrențuite şi am apăsat bucata de pânză pe foaia albă. Bucată cu bucată, am făcut un tipar grosolan al întregii rochii.

Cusătoresele se rugau unei zeițe anume atunci când tăiau prima oară un val de pânză. O dată pe an se făcea îngropăciunea acelor vechi: fetele înfigeau acele boante sau rupte într-o bucată de *tofu* şi o lăsau la templu. În timp ce învârteam o mânecă însemnată cu cerneală pe foaia de hârtie am spus şi eu o scurtă rugăciune. „Te rog ajută-mă."

Zeița mi-a răspuns pe dată, în franceză: „Nu tăia încă mătasea". Răspunsul categoric, venit din ceruri, m-a făcut întâi să râd, dar apoi am izbucnit în plâns. Era mama. În timp ce desenam un tipar mai mare, după măsurile de acum, mi-a venit ideea să îi cer lui Yukako o bucată de bumbac gros ca să fac o primă încercare.

Toată săptămâna aceea, când copacii din grădină ardeau cu flăcări roşii, mi-am bătut capul cum să explic cine sunt străinilor întâlniți la *Eppo.* De unde veneam? Cum ajunsesem în Japonia? Cum învățasem japoneza? „Nu îți face iluzii", mă certam singură. „Nu te vor întreba, nu le pasă, iar dacă totuşi te întreabă poți să le spui că nu îți mai aminteşti nimic de dinainte de incendiu."

La urma urmei, de când venisem, nu trecuse un an fără să izbucnească un incendiu undeva în Kyoto. În zilele de dinainte de *Eppo* nu am mai avut răgaz să îmi bat capul. Am împachetat şi încărcat în căruţă mesele şi scăunelele lăcuite ale Muntelui, m-am ocupat de musafirii veniţi din alte oraşe, am alergat cu comenzi la cofetar, într-un cuvânt, am avut atâta treabă că nici măcar nu am ajuns să o văd pe coafeză când a venit la noi.

Fiecare oaspete venit la Expoziţie urma să primească o turtiţă dulce pe care era imprimată o crizantemă şi care era învelită în hârtie colorată, apoi pusă într-o punguţă de mătase purtând sigiliul familiei Shin – un cocor. În ziua dinaintea Expoziţiei, Ryu, Kuga şi cu mine eram în camera de cusut şi înşiram şnurul violet cu care se strângeau punguţele la gură. Mi s-au închis o clipă ochii şi m-am dus să beau o ceaşcă de ceai ca să mă înviorez. La poartă am văzut un bărbat cu un baston.

Era îmbrăcat după moda occidentală şi hainele îi scoteau atât de tare în evidenţa braţele şi picioarele că părea mai degrabă a fi un animal ridicat pe labele din spate. Purta pantaloni şi *shatsu* în două tonuri de negru care nu se potriveau, mai ales că nu aveau între ele nici măcar o dungă de altă culoare sau o dublură contrastantă. Ce neplăcut! Singurul loc pe care se oprea privirea era pata albă de la gât, care nu atenua cu nimic proasta impresie, ba dimpotrivă, atrăgea atenţia – cât se poate de nepotrivit – asupra feţei albe ca ceara şi a nasului borcănat. Am clipit, neştiind ce să cred. Avea ochi albaştri, de câine sau de copil. Era o apariţie ciudată. Om sau stafie?

— Scuzaţi-mă, sunt foarte necuviincios, a bălmăjit stafia, parcă avea pietre în gură.

Eu mi-am acoperit faţa cu mâneca, dar nu m-am mişcat din poartă. Nu voiam ca răul să ajungă la Yukako sau la copilaşul ei.

— *Mukashi, mukashi,* a zis stafia, dar abia rostind cuvintele, ca şi cum vorbea o limbă care îi era străină. Muu-cheşi, muu-cheşi.

Am clipit din nou. Era unchiul Charles.

Îmbătrânise înainte de vreme. Tonsura, acum argintie, care îi înconjura ca o aureolă fața boțită dar încă tânără, cicatricea de pe buza răsucită, bastonul în care se sprijinea arătau că nu scăpase nevătămat din foc. Vocea îi era tot pițigăiată şi nazală, dar acum mai era şi răguşită, de ziceai că tot se mai îneacă cu fum. Când vorbea, abia dacă lega laolaltă câteva substantive pronunțate stâlciat şi câteva verbe în forma cea mai grosolană.

— Isus Christos. Biserică. Şapte ani. Foc. Fată. Aurelia Bernard. Acum caut. Acum plec. Paris.

În timp ce vorbea am lăsat brațul jos. În fața lui stătea o servitoare cu ochi negri, îmbrăcată în kimono şi *obi,* cu părul negru dat cu ulei şi strâns cu grijă într-o *shimada,* care îi vorbea în japoneză. Nu a dat niciun semn că m-ar recunoaşte.

— Aici nu stă nimeni cu acest nume, i-am răspuns cu asprime.

— Poftim?

Se uita la mine şi nu mă vedea. Îi vorbeam şi nu mă înțelegea. M-a cuprins mânia şi nu mi-am putut stăpâni o pornire de cruzime. Cu o satisfacție răutăcioasă, i-am servit expresia consacrată, rezervată oaspeților care stăteau prea mult, o expresie care însemna că au mâncat de te-au lăsat sărac lipit.

— Vreți să vă torn ceai peste orez?

— *O-cha-zu-ke?* a repetat el abia mişcând limba în gură.

— Văd că în şapte ani nu ai progresat prea mult la japoneză, i-am zis.

A auzit cuvântul *Nippongo* şi mi-a mulțumit, cu aerul unuia care e obişnuit să i se facă complimente.

Am recurs la limbajul întortocheat al cântărețelor:

— Îmi pare nespus de rău, dar, dat fiind că solicitarea dumneavoastră ridică probleme de netrecut, poate că veți avea bunătatea să... am zis lăsând cuvântul *plecați* în aer.

A clipit descumpănit de mai multe ori, neînțelegând.

— Pleacă Paris! am zis fluturând din mână. Nicio fată aici!

A înțeles şi a făcut o plecăciune.

— Înțeleg, a zis, folosind verbul lipsit de bună-cuviință pe care îl foloseau seniorii şi copiii mici.

M-a privit drept în ochi, fără să mă vadă. Oare nu îi spusese nimeni că e necuviincios să te zgâieşti la cineva?

L-am privit, am privit acest copac lovit de trăsnet. Mi-am ațintit ochii asupra lui într-un mod tot atât de brutal pe cât o făcuse el, ca un animal, drept în față şi, o clipă, am văzut omul care mă ținuse pe genunchi şi mă învățase cuvinte din Biblia franceză-engleză. Apoi mi-am amintit de mâinile lui strângându-mă de mijloc, de respirația duhnind a băutură şi am rostit cuvintele pe care aş fi vrut să i le spun în noaptea aceea, folosind cea mai brutală formă:

— *Amari suki arahen*, am zis. Nu îmi placi.

Am închis ochii şi i-am deschis. Eram în camera de cusut.

— Nu ne lăsa pe noi să îți facem toată treaba, somnoroaso, a zis Ryu pe jumătate zâmbind.

16. 1872-1876

Visul meu cu unchiul Charles s-a dovedit profetic. Nimeni nu m-a întrebat cum de ştiu japoneza. A doua zi, în Sala Expoziției, un englez uriaş cu ochi albaştri, păr în nas şi urechi ca nişte cochilii de stridie o privea de sus pe micuța servitoare, cu coafură japoneză şi rochie cu frunze de arțar, care bâjbâia după echivalente englezeşti pentru *temae, chado, chashaku, chasen.* Când am scuipat încă o propoziție

fără articole, fără pronume, cu verbul la sfârşit, englezul m-a întrebat:

— Unde ai învăţat o engleză atât de corectă?

Am chicotit ca să îmi maschez indignarea şi am ridicat braţul ca să îmi acopăr faţa, uitând că nu mă pot ascunde după o mânecă atât de strâmtă.

— La biserică, am chiţăit eu.

Am asistat la ceremonia de deschidere – în cursul căreia un bărbat uriaş a primit o medalie uriaşă – şi am servit ceaiul pentru două rânduri de oaspeţi până ce nişte străini au venit şi la pavilionul nostru. În acel moment era limpede că lui Jiro nu îi făcea nicio plăcere Expoziţia. S-a foit pe loc tot timpul cât au ţinut discursurile prin care bărbatul cel uriaş, domnul Kato – „un nimeni de la Satsuma”, a mormăit Jiro mai târziu – a fost numit Consilier Special al Curţii pentru Kyoto, în semn de mulţumire fiindcă organizase noua armată de recruţi, după modelul prusac. Jiro părea copleşit de numărul mare de obiecte din metal şi ceramică, de războaiele mecanice. Deşi se bucura să îşi revadă unii prieteni – printre care fratele lui mai mare, Chugo, şi fostul lui tovarăş de la lecţiile de ceai, Ursul – marea majoritate a celor prezenţi îi stârneau dispreţul. Îi displăceau atât lingăii cât şi cei care se lăsau linguşiţi, iar Expoziţia era plină şi de unii şi de alţii. Okura Chugo, a băgat de seamă Jiro, i-a oferit în dar propria lui trusă pentru pipă elegantului domn Sono, colecţionarul de artă din Satsuma pe care împăratul îl storsese de bani ca să construiască drumul de fier care îl indigna atât pe tânărul stăpân. Se opriseră amândoi şi nu se mai dădeau duşi din faţa planurilor desenate de doi ingineri olandezi: un canal lung de cincizeci de mile situat la nord de Tokio.

— Dacă cineva ca dumneavoastră, domnule Sono, ar fi la cârma acestui proiect, sunt sigur că s-ar realiza, a spus un

bărbat despre care Kuga mi-a şoptit că este Noda, stăpânul actual al micului Zoji.

Deşi buzatul negustor de orez din Hikone bătuse tot drumul de la lacul Biwa ca să vadă Expoziția, nu i-am văzut nici pe Zoji nici pe Akio în acea săptămână.

— Treizeci şi cinci de tuneluri prin munți? E nevoie de ceva oameni pentru săpături, gândea Sono cu glas tare.

— Dumneavoastră sunteți un înțelept, un om excepțional, bolborosea Noda slugarnic, jucându-se cu punguța albă pentru ceas care îi atârna la brâu, legată cu un lanț, după moda occidentală. Dar Satsuma viermuie de oameni-gândaci care nu se pot mişca odată cu vremurile, ca dumneavoastră. Trimiteți-i la închisoare şi problema dumneavoastră e rezolvată: tunelurile vor fi săpate, declara el apăsat.

— Oricâte necazuri ar stârni compatrioții mei, eu sunt creştin şi nu pot fi de acord cu ceea ce spui, a intervenit consilierul Kato, bărbatul cel uriaş din Satsuma care purta încă medalia cât palma primită la ceremonia de deschidere.

Era îmbrăcat după toate regulile modei occidentale – *hai kara,* guler înalt – cu frac şi pantaloni, şi era însoțit de două doamne albe, americance, una înaltă şi colțuroasă, cealaltă scundă şi rotofeie, îmbrăcate la rândul lor în veşminte nemaivăzute: crinoline şi volane.

— Un astfel de canal ar însemna mult pentru Japonia, numai că Biblia, ca şi Buddha, spune: „Să nu ucizi”. Viața unui ocnaş condamnat să spargă piatră ar fi foarte scurtă.

— Dar nu se poate să nu fi ucis pe unii ca ei atunci când v-ați luptat cu shogunul, domnule consilier Kato, a zis Noda întrebător.

— Cauza împăratului e sfântă, a explicat Kato binedispus. Cât despre cauza canalului, mai vedem.

Linguşitorul Noda a izbucnit într-un râs hârâit iar consilierul Kato s-a apropiat de pavilionul nostru, mergând cu brațele depărtate de corp, ca luptătorii.

— Nu am avut niciodată timpul să învăț ceremonia ceaiului, a zis el când Jiro s-a aplecat în fața lui, oferindu-i o felie de prăjitură de fasole dulce.

— Îmi închipui, a răspuns sec tânărul stăpân.

M-am uitat la consilierul Kato să văd dacă înțelesese insulta, iar apoi am privit din nou la Jiro; înțepenise: unul dintre învățăceii care stăteau în spate, în *mizuya,* uitase să pună pe tăviță bețigaşul ascuțit din lemn aromat cu care se lua prăjitura.

Pe deasupra murmurelor apreciative ale doamnelor auzeam de dincolo vocile şuierate ale învățăceilor care se învinuiau unul pe altul. De pe locul unde mă cocoțasem ca să îi întâmpin pe oaspeți, am văzut apărând, pe fâşia îngustă de *tatami* a camerei din spate, o tăviță cu un bețigaş. Jiro s-a întors să o apuce, cât putea de grațios, iar în acest timp, consilierul Kato, nedându-şi seama despre ce era vorba, mulțumea dând din cap pentru *yokan* şi se holba la ustensilele de ceai. Ochii i-au căzut pe Unica întâlnire, o spatulă de bambus, subțire şi fină ca un fum, care fusese cioplită cu două sute de ani în urmă de Shinso, străstrănepotul lui Rikyu şi strămoşul Muntelui. Când Jiro s-a ridicat în picioare cu bețigaşul în mână, consilierul Kato a strigat către el:

— Nu-ți face probleme! Ce e asta de aici?

A întins mâna spre firida aranjată în pavilionul nostru, a apucat spatula Unica întâlnire şi a înfipt-o în prăjitură.

— Eu rezolv orice problemă, a spus chicotind pentru sine însuşi. Mm, e delicioasă.

În tăcerea nesfârşită care a urmat, Muntele a ridicat privirea şi a văzut expresia de durere şi oroare întipărită pe fața lui Jiro.

— Iertare... a bolborosit Jiro, prinzându-şi încheietura mâinii drepte în palma stângă.

— Domnule consilier Kato, felicitările mele şi fiţi binevenit, a intervenit Muntele jovial. Vasăzică aşa procedează occidentalii? a glumit el şi, înainte ca domnul consilier să despice Unica întâlnire în două ca să se curețe între dinți, i-a apucat mâinile şi le-a strâns.

În timp ce ei stăteau de vorbă râzând, Jiro, împietrit de durere, a aruncat la gunoi prăjitura pe jumătate mâncată... şi spatula.

Nici nu e de mirare că Jiro era țâfnos şi pus pe ceartă atunci când englezul cu urechile ca nişte scoici s-a aşezat să ia ceaiul şi m-a întrebat unde învățasem să vorbesc englezeşte. Mulțumită orelor îndelungi în care citisem cu glas tare povestirile după Shakespeare ale soților Lamb, puteam înțelege engleza lui, deşi uneori pronunța într-un fel ciudat cuvinte care îmi erau cunoscute. Mi-a spus că face negoț cu iepuri. Aceste animale de casă cu urechi lungi, până atunci nemaivăzute de nimeni în Japonia, făceau furori la Tokio. Varietatea în trei culori se vindea chiar şi cu o mie de dolari bucata. După ce făcuse avere în câteva zile, englezul era hotărât să se bucure de viață.

La Tokio nu îmi mai venea să plec de la tarabele unde se trăgea cu arcul. La fiecare era câte o fată drăguță, aşa ca tine. Trăgeai şi bătea din palme dacă nimereai sau râdea dacă greşeai. Apoi mica vânătoriță îți turna un degetar de alcool şi trăgea şi ea. Nimereau fără greş, dar trăgeau ca fetele, cu mâna depărtată de corp. Aşa că te dădeai lângă ea ca să îi îndrepți arcul. Erau ca nişte păpuşi cu ochi migdalați. Râdeau şi mai tare şi te loveau cu evantaiul dacă îți luai nasul la purtare.

— Barbarii aceştia nu se pot opri din vorbit, a remarcat Jiro în timp ce Muntele ştergea senin bolul de ceai.

— A spus că i-a plăcut foarte mult la Tokio, i-am explicat eu.

— Nicăieri nu e loc mai bun de pierdut vremea. Tras cu arcul! încântător! Băi fierbinți! încântător! Şi ceaiul! Cine ar fi zis că poate dura atât?

Surd la cele din jurul său, Muntele stătea pe un scăunel şi turna apă din ceainicul aşezat pe o măsuță lăcuită sub care ardeau tăciunii. Bolul pentru apa rămasă era pus şi el pe un scăunel, în spatele lui.

— Deşi, dacă s-ar afla întotdeauna în apropiere o fată drăguță ca tine, a continuat Urechi-de-Stridie, nu m-ar deranja câtuşi de puțin. La Tokio, toată lumea vorbea de o *geisha* care oficiază ceremonia *ocha,* dar japonezii o țin bine ascunsă. Cei ca mine nu ajung să o vadă.

Jiro a ridicat brusc privirea când a auzit aceste trei cuvinte: *geisha, Tokio, ocha.* Muntele a ridicat o sprânceană.

— Spune că la Tokio e o *geiko* vestită, care oficiază ceremonia ceaiului, am repetat, trăgându-mă mai departe de englezul indiscret. E foarte populară. Toată lumea e interesată de *ocha* acum, am adăugat în apărarea lui Yukako.

Lângă noi se mai oprise un străin, mai subțire şi mai oacheş decât Urechi-de-Stridie.

— Am auzit şi eu de ea, a zis în engleza americană. Nici nu îmi pot închipui ceva mai fermecător decât o tânără japoneză care prepară ceaiul după un ritual străvechi, solemn, dar, când mă duc în vizită la prieteni, soțiile şi fiicele lor habar nu au cum se procedează.

Neîncrezătoare, am tradus cât am putut de bine vorbele lui. Muntele părea pus în încurcătură.

— De ce să petreci timpul cu soția şi copiii unui prieten? a întrebat şi eu am tradus.

— Mai ales când te poți întâlni cu el seara, în compania unor femei mult mai fermecătoare? a completat Jiro politicos.

— De ce ar vrea un creştin să îşi petreacă noaptea aiurea? i-a întors-o americanul.

Fără să şovăie o clipă, englezul de lângă mine a adăugat şi el, uitându-se chiorâş:

— Ce îi mai trebuie unui bărbat pe lângă raiul din sânul familiei?

Am tradus, iar Jiro şi Muntele au schimbat o privire scurtă – nu le venea să creadă. Apoi le-au întins o ramură de măslin barbarilor.

— Spune-le că şi noi, cei din Japonia, credem că familia este foarte importantă, a zis Jiro.

— Spune-le că această *temae* la care asistă este adevărata disciplină, că respectă învățămintele lui Rikyu, că este o *temae* pentru samurai şi seniori, a zis Muntele. Dacă vor să vadă fete frumoase preparând ceai, să se ducă în lumea plutitoare, a adăugat el disprețuitor.

Jiro le-a aruncat străinilor o privire care spunea „Aş prefera să mă aflu acolo, nu aici".

— Deci, în Japonia, ceremonia ceaiului e rezervată bărbaților, a zis englezul gânditor. Mda, se potriveşte cu rochiile pe care le poartă, nu? şi a arătat cu capul spre kimonoul Muntelui.

Am tradus fiindcă mi s-a cerut, dar împotriva voinței mele.

Cu mâna dreaptă, Muntele a răsucit de două ori bolul de ceai în palma stângă şi l-a întins oaspetelui. Englezul s-a uitat la bolul din palma lui şi a exclamat, amuzat:

— Păi, e verde! Ai zice că e făcut din alge!

— Ce sunt *algi*? am întrebat.

Omul cu păr roşu a râs zgomotos iar Jiro mi-a aruncat o privire tăioasă. S-a întors spre american şi a dat să îi întindă bolul.

— O ceaşcă de ceai, preabunule domn?

— A, nu, după dumneavoastră.

— Depărtează paharul acesta de la mine, a spus englezul, ca Isus în grădina Ghetsemani, iar americanul l-a privit dezaprobator.

— Ce s-a întâmplat? Se răceşte ceaiul, a spus Jiro.

— Le aduce aminte de cartea lor sfântă.

— Ceai negru nu aveţi? a întrebat bărbatul, uitându-se puţin uimit la băşicuţele formate la suprafaţa ceaiului, care începuseră deja să se spargă şi să dispară. Ori poate cafea? Aţi auzit vreodată de *cappHcdno?* Când fierb laptele, se face un deget de spumă deasupra. Arată la fel ca ăsta, dar nu chiar atât de verde.

— Praful de ceai, sau *matcha,* e folosit la ceremonia ceaiului de vreo trei sute de ani, i-am dojenit eu pe un ton politicos.

— Ia priviţi, un cappuccino verde, irlandez, a zis el, mulţumit de sine însuşi. Ce-ar fi dacă l-aş gusta doar şi l-aş da înapoi? Crezi că Bombănilă ăsta se va supăra? Ori poate să iau o gură şi să îl termini tu?

— Domnule, vă rog să vă bucuraţi de toată ceaşca, am recitat eu instrucţiunile pe care mă pusese Muntele să le traduc. Când aţi sfârşit, obiceiul este să vă arătaţi aprecierea sorbind cu zgomot ultima picătură. După aceea oaspetele este invitat să examineze ceaşca de ceai.

— Mă rog, nu prea seamănă a ceaşcă aşa cum e, fără toartă şi fără farfurioară, a obiectat el, trăgând de timp. E mai degrabă un bol, deşi cam primitiv, nu crezi?

Eu alesesem să spun ceaşcă gândindu-mă la englezi şi la dragostea lor pentru ceaiul de după-amiază. Poate că data viitoare, dacă îi şochez puţin folosind cuvântul bol, nu vom mai face figură atât de proastă, mă gândeam eu.

— Hai, bunicule, ia-ţi doctoria, a zis americanul.

— Noroc! a spus englezul şi a dat pe gât ceaiul dintr-o singură sorbitură. Aşa, şi acum musafirul examinează bolul? Mda. Frumos. Dar nu ţi se pare caraghios că nu au

venit cu ceva mai drăguț? l-a întrebat pe american, după care s-a întors spre mine. Dacă te uiți, două tarabe mai încolo găseşti porțelanuri pictate, cu adevărat frumoase. Cred că vi le-ar împrumuta pe durata expoziției, dacă le-ați cere.

— Ei caută cu orice preț asimetria şi accidentalul, i-a explicat americanul. Li se pare că astfel sunt mai aproape de zeii naturii.

Era destul de aproape de adevăr, deşi îi făcea pe cei din familia Shin să pară mai pitoreşti şi mai înapoiați decât erau. Muntele folosise un bol mare, negru, stropit cu alb; pe o parte, picăturile erau atât de dese că semănau cu un nor alb.

— Capul familiei Shin l-a numit Amanogawa, am recitat eu, ceea ce înseamnă Râul Raiului sau Calea Lactee. În ceruri trăiau odată un păstor şi o țesătoare care s-au căsătorit şi s-au îndrăgostit unul de altul. Se iubeau atât de tare că au uitat de toate – în timp ce povesteam, mi-am dat seama după felul în care mă priveau că stătusem prea mult singură cu *Povestirile după piesele lui Shakespeare* ale soților Lamb – şi păstorul şi-a lăsat de izbelişte oile iar țesătoarea a plecat de la război. Atunci, am zis strâmbându-mă eu însămi la auzul vocii mele stridente şi sugrumate, zeul a pus un râu între ei, ca să îşi vadă fiecare de treburile lui. Acum sunt două stele şi o dată pe an pot trece râul şi petece noaptea împreună.

— Fermecător, a zis englezul.

— Cum adică? a făcut americanul. Întâi s-au căsătorit şi apoi s-au îndrăgostit unul de altul?

— Sunt la fel ca Japonia şi Occidentul, care vorbesc peste ocean, am încheiat eu povestirea Muntelui.

Vremea când se spunea această poveste fusese cu luni în urmă, dar prea se potrivea bine cu situația de acum ca să o treci cu vederea. Celelalte boluri pe care le adusesem la

Expoziție se numeau întâiul îngheț şi Catifea de Mătase, ceea ce compensa numele neconvențional al celui dintâi.

— Foarte poetic, a zis englezul.

— Japoia are un farmec irezistibil, pe care nu îl vom înțelege niciodată, a oftat americanul. Mi-ar plăcea să îi duc mamei un serviciu de *ocha.* Ai putea să îmi împachetezi unul, împreună cu puțin praf de ceai?

— Îmi pare rău, dar acestea sunt doar pentu demonstrație, nu pentru vânzare.

— Hai, nu fi rea, s-a alintat el. De exemplu, ceaşca asta, cam cât ai vrea pe ea?

A spus o cifră de două ori mai mare decât stipendiul anual pe care ni-l acordase împăratul. Englezul a ridicat o sprânceană.

— Ce spun? a întrebat Jiro şi i-am explicat. Serviciu de *ocha*? s-a răstit Jiro.

Am tradus uimitoarea ofertă a americanului. Jiro şi Muntele s-au privit, ofensați, cu fețele împietrite.

— Ei nu ştiu, a zis Muntele reluându-şi expresia imperturbabilă şi, fără să clipească, a spus o cifră de cincizeci de ori mai mare decât ceea ce oferise americanul. Am tradus, cu inima bătându-mi nebuneşte în piept.

Cei doi străini s-au privit uluiți.

— Îmi cer scuze. Cred că nu am judecat bine situația. Probabil că aceasta este o neprețuită moştenire de familie, a murmurat americanul stânjenit.

— Acest bol de ceai, am spus eu schimbând cuvântul, a fost făcut astă-primăvară de descendentul direct al primului olar al familiei Shin şi a fost ales de capul familiei special pentru Expoziția de la Kyoto.

— Deci nu e o relicvă?

Americanul s-a uitat la mine, la cei doi bărbați îmbrăcați în kimono, apoi din nou la mine, schimbat la față de nedumerire şi mânie.

— Doar pentru demonstrație, a repetat. Înțeleg.

— Nu știa ce este și totuși a oferit atâția bani? s-a minunat Yukako în seara aceea. Ce nesăbuință!

— Nici mie nu mi-a venit să cred, am zis, săltându-l pe Tai, legat cu o eșarfă în spatele meu.

— Și, ceea ce și mai nesăbuit, nu au avut nimic să îi vândă, a adăugat ea mângâindu-și pântecul. Ce ai să mănânci, al doilea copil? Tatăl meu nu e un om nechibzuit, dar până acum doi ani samuraii, de la naștere până la moarte, nu puneau mâna pe bani.

Yukako a zâmbit, cu o privire lacomă și s-a aplecat în față, prefăcându-se că numără boabe pe un abac. Apoi și-a tras umerii înapoi, ca un samurai, și a mormăit disprețuitor:

— Asta e treabă pentru femei și negustori.

Apoi a oftat și a spus cu vocea ei:

— Străinilor nu le e rușine să mânuie banii și uite unde au ajuns. (A întins mâna în spatele meu și l-a mângâiat pe Tai pe cap.) Tatăl meu a renunțat la sabie când a devenit un Shin, dar a rămas tot samurai când e vorba de bani.

— Bine, dar tatăl lui? am întrebat săltându-l pe Tai în spate. E negustor prin naștere.

— Da, dar a preferat să intre în altă familie, a zis Yukako pe un ton mușcător.

17. 1873-1876

Kenji – numit Vigurosul Al Doilea Fiu ca să compenseze faptul că era mic și că venise pe lume înainte de vreme – s-a născut la 24 ianuarie 1874. Știu data cu siguranță fiindcă în acel an împăratul a trecut la calendarul occidental, decretând că a treia zi din a douăsprezecea lună a celui de-al cincilea an Meiji este prima zi din al șaselea an Meiji. Lipsit de ultima lună, Meiji 5 a fost mai scurt decât orice alt

an din istoria Japoniei. Cel de-al doilea fiu al lui Yukako s-a născut chiar înainte de Anul Nou potrivit vechiului calendar.

Luna care lipsea ne punea în încurcătură. Trebuia oare să scoatem de două ori podoabele pentru Anul Nou? Atunci când urările trimise de Nao, fiul lui Chio, au sosit la aceeaşi dată din an ne-am pus întrebarea dacă au sosit la vreme sau prea târziu. Mâncasem deja boabe de fasole prăjite în Ajunul Anului Nou ca să arătăm că suntem cu un an mai bătrâni, dar acum, când prunii înfloriseră cu o lună mai târziu, trebuia să le mâncăm din nou? (Am mâncat.) Trebuia să adăugăm încă un an vârstei pe care o aveam? (Nu am adăugat.) într-o după-amiază, la puţină vreme după naşterea lui Kenji, Jiro s-a hotărât să se ducă iarăşi la templul Sesshu-ji, cum mergea deseori, de data aceasta ca să tragă clopoţele pentru Ajunul Anului Nou.

— Ajunul Anului Nou a venit şi s-a dus, l-a dojenit Muntele.

În dimineaţa aceea stăteam în camera de lucru de lângă grădină, cu *Povestirile după piesele lui Shakespeare.* Muntele tocmai ne anunţase că a doua zi va avea nevoie de ajutorul lui Jiro ca să le arate tinerilor învăţăcei cum se oficiază *temae* într-o cameră în stil occidental. Şi de această dată, s-a dovedit că Jiro plănuise de mult să petreacă acea zi cugetând şi rugându-se. Dându-şi seama că i se puneau beţe în roate şi dornic să lase un moştenitor care să aibă cât de cât ceva în comun cu barbarii, Muntele insistase nu cu multă vreme în urmă să le explic lui şi lui Jiro fiecare povestire în japoneză. Cu o săptămână înainte le citisem *Poveste de iarnă,* preferata mea, în care Perdita, fetiţa pierdută, este regăsită iar mama ei, despre care se credea că e moartă, trăieşte. Acum ajunsesem la *Regele Lear.*

După ce Muntele a vorbit, am auzit cum Jiro i se împotrivea. La urma urmei, tatăl lui nu îi interzisese în mod

formal să meargă la templu. Poate că, dacă tăcea, Muntele ar fi uitat de interdicție.

— De ce cred călugării tăi că sunt deasupra legii? Nici măcar consilierul Kato nu se consideră deasupra ei; nu şi-a deschis şcoala creştină decât anul acesta.

Era adevărat. Începând cu Meiji 6, interdicția asupra religiei creştine fusese ridicată iar consilierul imperial îşi pusese în sfârşit în aplicare planul de a deschide în oraş o şcoală creştină, la care le angajase ca profesoare pe cele două doamne americane de la Expoziție.

— Şi cum a decurs lecția cu consilierul Kato? a întrebat Jiro, încercând să fie politicos.

Împins de şefii lui din Kyoto, dornici să aibă pe cineva în anturajul împăratului, Kato dorea la rândul lui să învețe nişte finețuri datorită cărora să devină într-adevăr demn de interesul lor. Fiindcă Jiro respinsese propunerile prieteneşti ale consilierului Kato, Muntele intervenise ca să salveze situația şi, neluând în seamă părerea Doamnei Pipă, care îi reproşa că decăzuse atât de tare, se apucase să îi dea lui Kato lecții de *temae* o dată pe săptămână.

— A decurs foarte bine, i-a răspuns Muntele calm. Şi el a fost impresionat de darul pe care i l-ai trimis ca răspuns.

Era o înțepătură la adresa lui Jiro. Consilierul imperial îi dăduse lui Jiro un bol pentru ceai despre care persoane demne de încredere îi spuseseră că are vechimea şi stilul preferat de shoguni încă dinaintea lui Rikyu: un bol chinezesc, lucios, stropit cu pete ca un pui de căprioară. Regula era ca primitorul să ofere şi el o piesă de valoare egală, dar Jiro trimisese un recipient pentru răşină, un obiect de bun gust, dar cât se poate de banal, pe care îl cumpărase la târgul care se ținea în fiecare lună lângă sanctuar.

— Nu am fost convins de autenticitatea darului trimis de consilierul Kato, a venit răspunsul lui Jiro, calm şi precis.

— Se poate. Dar poți fi convins că domnul consilier credea că este o piesă autentică, a zis Muntele. Dacă aş fi ştiut că nu te porți cum se cuvine, aş fi ales eu însumi darul de răspuns.

— Şi ce să îi fi dat? Unul dintre bolurile lui Rikyu? Eşti convins că e cel mai bun mod de a dispune de comorile familiei Shin?

— Vorbe elegante, a bombănit Muntele. Una dintre comorile familiei Shin este timpul. Al tău. Iar eu voi dispune de el.

Jiro s-a făcut mic.

— Mă duc la sanctuar ca să devin un bun practicant al ceaiului, a zis el cu capul în pământ. Cum ai spus şi tu, „Ceaiul şi Zen au acelaşi gust”.

Muntele a încuviințat din cap, îngăduitor.

— Poți să mergi la Sesshu-ji astăzi dacă te întorci până mâine în zori ca să mă ajuți la lecție. Cât despre consilierul Kato, te vei purta cu el ca şi cum ar lua de la gura propriilor părinți ca să ne dea nouă stipendiul anual. Ai înțeles?

— În umilința mea, am înțeles, a spus Jiro şi a făcut o plecăciune.

Când Muntele a ieşit pentru câteva clipe din cameră, Jiro s-a uitat la mine şi la *Povestirile* după Shakespeare. Cartea rămăsese deschisă la *Regele Lear.*

— Poate că regele le stătea în cale, a zis el.

Am fost mai mult decât bucuroasă să îi las pe Jiro şi pe Munte împreună şi să ies în întâmpinarea coafezelor, sosite în timpul orei de lectură. Am stat cu ochii pe copii în timp ce Miki şi mama ei aranjau părul lui Yukako şi dădeau veşti despre familia lor din Tokio, care venise în vizită.

— Îl mai ții minte pe englezul cu iepurii, cel de la Expoziție, de care mi-ai povestit? m-a întrebat Miki.

— Cum să nu?

— E la închisoare.

— Nu se poate! a exclamat Yukako; deşi era încă sleită de puteri fiindcă născuse cu câteva zile în urmă, îi părea bine să aibă un motiv de distracție.

— Da! Ştii cum ajunseseră cei pătați la cel mai bun preț?

— I-a tăiat pe ceilalți şi a vândut carnea zicând că e de vacă?

— Nu.

— Unul dintre iepurii cu pete a atacat un gardian imperial? şi-a dat Yukako cu presupusul.

— Nu! L-au prins că îi vopsea cu zeamă de prune!

— *Eh!* am exclamat noi în cor.

— Dar bineînțeles, fiind englez, a şi ieşit din închisoare.

Ca urmare a tratatelor preferențiale ale Marii Britanii cu Japonia, trebuie că fusese judecat după legile britanice, nu după cele japoneze, şi fusese eliberat în scurtă vreme.

— Şi ce mai face verişoara ta? am întrebat. (De fapt, voiam să spun: „Ce mai face Inko?” Contractul ei în slujba lui Koito era pe terminate, ceea ce însemna că în scurtă vreme se va întoarce la Kyoto ca să se mărite. Şi să mă caute, speram eu.)

— E bine. Mi-a spus că vara trecută s-a anunțat cu mare zarvă că toată lumea va merge la şcoală – şi băieții, şi fetele, dar nu s-a întâmplat nimic deocamdată. Mi-a mai povestit că acum vreo două luni a văzut primul tren cu aburi plecând spre Yokohama. Dacă ajung la Tokio, am să merg şi eu să îl văd, a zis Miki zâmbind, ceea ce îi scotea în evidență gropița din bărbie. Şi m-a rugat să îți mai dau un dar de la prietena ta, domnişoara Namiko.

— Aşa? am zis eu, prefăcându-mă nepăsătoare. (Ştiam că lui Yukako nu îi plăcea să i se aducă aminte de Koito. Auzind-o pe Miki, a mijit ochii, gânditoare.)

— L-am adus, m-a liniştit Miki. Părinții domnişoarei Namiko s-au mutat şi ei la Tokio, ca toată lumea. I-au găsit un băiat, şi el stabilit de curând în Tokio. Familia lui avea

un magazin de dulciuri în Pontocho; anul trecut au deschis unul în Tokio.

— Aha.

În timp ce vorbeam îl luasem pe Tai în spate şi îl legănam ca să nu-i fie urât. Când am auzit-o pe Miki m-am oprit. Ştiam că Inko se va mărita, bineînțeles. Dar în sufletul meu speram cumva că va avea întotdeauna cincisprezece ani şi că va reveni la Kyoto în scurt timp.

— Ştii când va avea loc nunta? am întrebat cu voce gâtuită.

— A fost în toamnă, a zis Miki şi a scos o cutiuță învelită în hârtie din cutia de piepteni a mamei ei. Acesta este cadoul de Anul Nou al noii ei familii: *mochi* în formă de floare.

Mi s-a strâns inima. Era un dar absolut obişnuit pentru o familie de cofetari, la fel cum trimiseseră tuturor cunoştințelor şi celor cu care făceau afaceri; la fel cu calendarele trimise în dar de proprietarul unui magazin de stampe. Tot aşa proceda şi familia Shin, trimițând în fiecare an pachețele de şervețele pentru ceai. Faptul că îşi amintise de mine ca de un străin, o cunoştință cu care avusese bune relații, mă durea mult mai tare decât dacă nu şi-ar fi amintit deloc.

— Coaja trebuie că s-a întărit şi nu mai poate fi mâncată, a continuat Miki, dar verişoara mea spunea că erau foarte moi când erau proaspete.

— Mulțumesc, am îngăimat; respiram scurt, întretăiat. Te rog mulțumeşte-i verişoarei tale pentru bunătatea ei.

După ce Miki şi mama ei au plecat, în timp ce Yukako şi bebeluşii dormeau, am desfăcut al treilea dar primit de la Inko. Am privit abătută cutia înfăşurată în mai multe straturi de hârtie şi o bucată de pânză albastră. Înăuntru era o turtiță de orez, având în mijloc o tulpină de brusture zaharisită şi o picătură roz de pastă de fasole cu miros de

miso. Am ronțăit-o întristată şi am făcut ghem cutia şi învelitorile. De-abia atunci mi-am dat seama ce îmi trimisese Inko: bucata de pânză albastră mirosea a *neriko.* Era o bucată din roba pe care o purtase în noaptea petrecută împreună. Mi s-a tăiat respirația. Ce ingenios din partea ei, să trimită un dar pe care doar eu l-aş putea recunoaşte! De vreme ce ar fi avut nevoie de cineva să o ajute să scrie o scrisoare, iar eu, la rândul meu, aş fi avut nevoie de cineva să mă ajute să o citesc, urările pe care mi le-ar fi trimis de Anul Nou nu ar fi putut fi decât banale, aşa cum crezusem că este darul de la ea.

Ce noroc, mi-am zis. Pe loc, înainte ca verişoara lui Miki să se întoarcă la Tokio cu mâna goală, m-am hotărât să răspund în acelaşi fel. Am găsit un pachet de şervețele de ceai rămas de la Anul Nou şi am răscolit prin cutia cu ațe a lui Chio după cea mai vie culoare pe care o avea.

Deşi verişoara lui Miki urma să se mărite şi să plece din Tokio înainte ca eu să aflu dacă darul meu ajunsese la destinație, ani de zile după aceea m-am legănat cu ideea că promisese să i-l dea lui Inko imediat ce sosea. Într-un colț pe care nu puteai să îl vezi decât dacă desfăceai pachețelul am brodat porecla lui Inko pe bucata de pânză indigo pe care mi-o trimisese: o pasăre gălăgioasă, cu aripile deschise, cârâind; firul de ață era verde proaspăt, ca iarba abia încolțită.

În timp ce coseam aruncam câte o privire spre Yukako. Când s-a trezit i-am adus de mâncare.

— Tot timpul mi-e somn, a râs de sine însăşi. Ai fost atât de bună cu mine, domnişoară Ura.

A făcut o plecăciune, deşi se vedea că e obosită, iar eu am ajutat-o să ia amândoi bebeluşii ca să le dea să sugă.

— E firesc să fii obosită, i-am spus.

— Nu mă aşteptam să fiu iar însărcinată atât de repede, a oftat ea adânc, pe jumătate râzând. Dar pe al treilea copil

nu îl mai aştept curând. Tânărul stăpân nu se aştepta să aibă o soţie barbară, a spus, arătându-şi dinţii şi sprâncenele.

Şi-a lipit obrazul de căpşoarele copiilor, acoperite cu păr ca un puf. A făcut ochii roată, de parcă îi era teamă să nu o audă cineva, şi a şoptit:

— Sunteţi atât de frumoşi amândoi. Mai frumoşi decât piersicile. Mai frumoşi decât *sakura.* Mai frumoşi decât părinţii voştri.

Şi mie îmi erau dragi. Kenji a început să sugă mai abitir când l-am apucat de piciorus, iar Tai a gângurit. Nu am auzit-o niciodată pe Yukako lăudându-i când erau de faţă după ce crescuseră destul cât să înţeleagă, dar de câte ori de uita la ei îi pierdea din ochi de dragi.

Atunci era vremea când ar fi trebuit să mă mărit, când băieţii erau mici. Am făcut şaisprezece ani în anul când s-a născut Tai, iar când Kenji nu a mai avut nevoie de dădacă aveam douăzeci şi doi. La vremea aceea toate fetele de vârsta mea care veneau la baie erau căsătorite şi aveau copii. La fel ca majoritatea fetelor japoneze, nu mă bucuram la gândul să plec de acasă, din sânul familiei, ca să lucrez la străini şi să mor la naştere dar, spre deosebire de cele mai multe dintre ele, nu aveam părinţi care să vrea să scape de mine, nici socri dornici de nepoţi cu trăsăturile mele. Dacă i-aş fi amintit în repetate rânduri lui Chio, i s-ar fi făcut milă de mine şi ar fi vorbit cu mamele din vecini, disperate că nu îşi pot însura băieţii. Nu am suflat însă o vorbă. Mă uitam cu dispreţ la femeile acelea. Pe de altă parte, nu eram de piatră: uneori, noaptea, tânjeam atât de tare după atingerea cuiva că îmi muşcam latul palmei. Nu voiam însă să mă ia cineva din patul meu, de lângă Yukako, sau să îmi dea copii în locul celor care îmi erau deja atât de dragi. Acum, că o pierdusem pe Inko, nu visam decât să am grijă de băieţi

până la adânci bătrâneți, când aveau să aibă ei grijă de mine.

— Doi băieți Shin sunt de-ajuns, a zis Yukako mândră, în ziua când ar fi trebuit să cadă Ajunul Anului Nou. Apoi, fiindcă pierduse atât de multe, a închis ochii şi s-a rugat. Acum să creşteți, a şoptit când a terminat. Să trăiți.

La început aveam trei copii mici în casă: Tai, Kenji şi Toru, nepotul lui Bozu, grădinarul. Toru era ceva mai mare ca vârstă, dar din păcate se dovedea a fi încet la minte, aşa cum se spunea şi despre mine. În al nouălea an Meiji, la trei ani după naşterea lui Tai, a mai venit un copil în casă. De Anul Nou am primit un bilet de la Nao, fiul lui Chio, băiatul din dagherotipul de la Studioul Perkins din Yokohama. Era un bilet cum nu mai primisem niciodată.

— *„Sper să îți citească cineva acest bilet, mamă”,* a citit Yukako în camera de cusut, în timp de Kenji adormise în spatele meu iar eu mă jucam cu Tai cu un fir de ață petrecut printre degete. Nao – sau cel care scrisese în locul lui – se străduise să deseneze caracterele cât se poate de citeț. *„Lucrez la Canalul Asaka, la nord de Tokio. Va dura mulți ani. În unele locuri putem folosi explozive ca să găurim muntele, în alte locuri e prea primejdios. Am pierdut un prieten într-o explozie. Îmi era ca un frate. Sensei spune că am învățat destul cât să mă pună la treburi mai precise şi mai grele. Este o onoare, dar îmi pare rău că voi risca pentru Japonia mai puțin decât fratele meu.”*

Yukako a dat aerul afară cu putere şi şi-a muşcat buza, aşa cum făcea când se gândea la fratele ei.

— *„Dar să nu vă îngrijorați,* a continuat ea. *Dintr-o neînțelegere, am fost împins în grabă la o căsătorie pe care nu o doream.* (Kuga şi Chio s-au privit uimite.) *Dacă vreodată veți întâlni o femeie care spune că poartă copilul meu, vă rog să nu vă simțiți obligate nici să îi dați adăpost, nici să o alungați.”*

— *Ehhh!* au făcut cele trei femei una după alta.

— Măi, măi, măi, a făcut Yukako; apoi a deschis gura să mai spună ceva şi a renunţat. Şi îţi trimite cele mai bune urări de An Nou, cu fericire şi prosperitate.

Aşa se face că, în acea noapte de iunie – la puţină vreme după anotimpul ploilor, când micul Migawa şi canalul de pe strada Canalului îşi purtau apele învolburate – sosirea fetiţei nu ne-a luat pe nepregătite. În acea zi Yukako primise o scrisoare de la verişoara ei, Sumie, şi o pusese deoparte ca să o citească sus, în camera ei, în răcoarea nopţii. În timp ce o citea, am văzut-o apăsând degetul pe marginea ceştii de ceai până când unghia s-a albit; nu o mai văzusem atât de tulburată de ani de zile.

— Ce mai face Sumie? am întrebat-o.

Yukako nu mi-a dat un răspuns direct.

— Ştii că unii samurai poartă veşminte din ţesătură Satsuma în zilele noastre?

— Da. (Vorbea despre un fel anume de pânză de bumbac, de culoare albastru-închis vârstată cu alb, purtată de servitori, într-adevăr, văzusem destui oameni cu stare îmbrăcaţi în pânză Satsuma; kimonourile lor difereau de cele ale servitorilor numai fiindcă nuanţa indigo nu era decolorată la spălat şi era atât de vie de ziceai că te-ai mânji dacă ai atinge-o.)

— Ştii de ce e atât de populară astăzi?

Nu ştiam.

— Ştii cine este Saigo Takamori?

— Numele l-am auzit, dar cine e nu ştiu.

— E un samurai din Satsuma care a luptat de partea împăratului împotriva shogunului. În schimb, nu îi place felul în care guvernul cu *gulere înalte* s-a dat de partea străinilor, a zis ea folosind un cuvânt care însemna de fapt *măcinatul susanului* şi prefăcându-se că macină ceva în palmă. Aşa că s-a întors în sud şi a început să îi antreneze

pe samurai în munți ca să se lupte cu barbarii şi să îi dea afară din țară. Aruncă în aer birourile guvernamentale ca să îi impresioneze pe tineri şi să li se alăture. Cred că dacă ne aduc la sapă de lemn invadând Coreea străinii se vor speria şi vor pleca.

— Şi țesătura Satsuma?

— Sunt mulți care cred că are dreptate, chiar dacă spun că nu e înțelept din partea lui.

Am dat din cap. Mi-am amintit de bărbații pe care îi auzisem murmurând la Expoziție despre tulburările din Satsuma.

— Şi verişoara ta?

Yukako a făzut o pauză.

— Ei, Akio s-a dus la Satsuma.

— Nu înțeleg. Ca să înăbuşe rebeliunea oamenilor lui Saigo?

— Nu, ca să li se alăture.

— *Ara!*

— Tatăl lui e încă la Tokio, unde se roagă să obțină permisiunea de a rămâne la Hikone. Sumie e acolo, singură cu cei patru copii şi soacra ei. Cine ştie din ce trăiesc? Iar acum a plecat şi el. Cum a putut să-şi lase familia?

— Ia stai. Fratele lui nu a murit luptându-se cu rebelii din Satsuma?

— A murit ca un samurai. Îmi închipui că Akio vrea să moară în acelaşi chip. (Auzindu-i vocea egală era greu să îți da seama ce simte.) A lăsat o scrisoare pentru tatăl lui în care îi spune că, dacă ar fi să aleagă între Satsuma şi Meiji – „*negustorii parveniți, armata de țărănoi, mutarea forțată la Tokio, dările împovărătoare, impuse pentru a plăti despăgubiri străinilor*” – a zis ea, citind cu voce tare din scrisoarea lui Sumie – atunci i-ar alege pe frații lui, samuraii din Satsuma.

— A plecat pe nepusă masă şi a lăsat un bilet?

— În scrisoare spunea că se duce să se lupte ca să recâştige stipendiul în orez pentru familie. Poate aşa şi gândeşte, dar faptul este că a fugit. Şi a fost întotdeauna un fiu atât de bun… a încheiat ea cu amărăciune.

Era adevărat: se căsătorise după voia tatălui său, fără niciun semn de împotrivire.

— Vei purta şi tu ţesătura Satsuma?

Yukako a dat ochii peste cap.

— Oricâte capete ar tăia samuraii, tot vor trebui să se lupte cu barbarii şi tunurile lor. Iar dacă invadează Coreea… atunci străinii nu vor mai trebui să o invadeze ei înşişi.

A încrucişat braţele, dispreţuitoare:

— Poate el să le dea orez tuturor celor care sunt de partea lui Saigo?

A privit în gol, jucându-se cu un piepten.

— Nu cred că şi-au vândut casa din Kyoto. Akio s-ar fi putut opri aici în drumul lui spre sud, dacă voia.

— Nu a vrut, am zis eu.

Până să îmi răspundă Yukako, Tai a năvălit în cameră strigând:

— Mamă! Mamă! Pârâul a luat foc!

Ne-am repezit afară şi am văzut artificiile şuierând prin aer. Aşezate pe o piatră plată, uscată, din mijlocul râului, de unde nu puteau răni pe nimeni, florile de foc ţâşneau singure în aer, scoţând scântei, lucind în apă ca nişte bani de aur. Băieţii le priveau vrăjiţi, iar noi ne-am uitat în jur să vedem cine le aprinsese, dar nu am văzut pe nimeni.

— Nu cunosc decât un singur om care ştie să facă *hanabi,* i-a spus Yukako în şoaptă lui Chio. Ştiam că se mai gândea încă la Akio şi vederea artificiilor trebuie că îi adusese minte de acea vară când Nao şi Akio locuiau la familia Shin şi fratele ei era încă în viaţă.

— Uite! a strigat Kenji şi a arătat cu degetul o bocceluţă de bumbac albastru, lăsată lângă poarta cu acoperiş de

stuf. În timp ce ne îndreptam spre copil am întors capul spre pârâu, unde o ultimă şuviță de fum s-a înălțat şi s-a risipit în lumina unui lampion. Am zărit, parcă suspendată printre copaci, fața încordată, murdară, a unei fete; mi-a aruncat o privire şi a dispărut.

— Să îi spunem Maki, a zis Tai

Chiar arăta ca un *maki,* un rulou *sushi,* aşa cum zăcea sub poartă, înfăşată strâns în cârpe.

— Perdita, am şoptit eu, neauzită.

— Seamănă leit cu Nao-^o, a exclamat Chio şi a luat copilul în brațe.

Eu am încercat să găsesc în fetişoara copilului ceva din trăsăturile băiatului din dagherotip; da, semăna ceva, ceva la obraji.

Kuga o privea pe mama ei cum ține copilaşul în brațe. Mi-am adus aminte cu câtă asprime se purtase Chio când fiica ei îl adusese acasă pe micul Zoji, chiar în împrejurări mai acceptabile decât aceasta.

— Să îi spunem Naoko, a zis ea, nearătând nicio emoție.

Ne-am uitat cu toatele la Yukako. Fiind stăpâna casei, doar ea avea căderea să hotărască dacă puteam păstra copilul. A luat legăturica din brațele lui Chio şi atunci o băşicuță de salivă a apărut pe buzele copilului, a lucit în întuneric şi s-a spart.

— Îi vom spune Aki, a zis Yukako.

Bebeluşul fusese lăsat aşa cum era, învelit într-o robă zdrențuită de servitoare, albastră cu alb; lângă el nu găsisem niciun bilet care să ne dea vreo explicație. În schimb, la baie am auzit că în săptămâna aceea s-a găsit trupul unei femei, înecată nu departe de noi, în apele umflate ale râului Kamo. La baie, neobrăzata domnişoară Hazu – devenită între timp o femeiuşcă cochetă – şopocăia cu celelalte fete, ascunsă după evantai. M-am cutremurat când am auzit. Înainte să intrăm cu copilul în casă mai

aruncasem o ultimă privire înapoi: mi s-a părut că văd, pe malul râului, un licăr slab, ca doi ochi sticlind în întuneric.

18. 1876

Multă vreme după ce băieții crescuseră îndeajuns cât să poată mânca ceea ce mâneam noi toți şi să se ducă singuri la privată, Yukako dormea cu ei în brațe şi le dădea să sugă noaptea. De aceea m-a uimit fermitatea cu care, atunci când Tai a făcut patru ani – de fapt, cinci, după socoteala japoneză – l-a dat afară din camera de sus şi l-a trimis să doarmă cu bunicul lui.

În a cincisprezecea zi a celei de-a unsprezecea luni din anul în care Aki a ajuns la noi, toate fetele care, după socoteala japoneză, împliniseră trei sau şapte ani în acel an, ca şi toți băieții care împliniseră cinci, erau îmbrăcați în cele mai bune kimonouri şi duşi la sanctuarul cel mai apropiat ca să fie binecuvântați. Sărmanul Kenji s-a văzut condamnat la condiția de bebeluş. Stătea atârnat în spatele meu, cu capul lipit de umărul meu, şi se uita îmbufnat cum Yukako îl îmbracă pe Tai într-un kimono nou, elegant. Tot îmbufnat a fost şi când Yukako şi Jiro au stat alături de Tai în fața preotului de la sanctuar, aşa cum făceau toți ceilalți părinți şi băieți, iar apoi când Muntele i-a umplut lui Tai mânecile cu acadele roşu cu alb, aducătoare de noroc. A plâns atunci când Yukako l-a dus pe Tai jos, la baie, să se spele în prima apă, alături de tatăl şi bunicul lui, în loc să aştepte să îi vină rândul, alături de mama şi fratele lui. Tai a fost foarte bucuros să facă pe grozavul în fața lui Kenji în acea zi, dar seara, când am venit acasă de la baie, l-am auzit plângând cu hohote. Am intrat în casă prin bucătărie şi am dat de Yukako, de mână cu Tai: îl ducea jos.

— Astăzi e sărbătoarea Şapte-Cinci-Trei, repeta ea, aşa cum făcuse şi dimineața. Niciunul dintre băieții pe care i-ai

văzut la templu nu mai suge noaptea, ca un bebeluş. (Tai şi-a înghițit cu greu lacrimile.) Nu cumva să plângi în fața bunicului, ai înțeles? Dacă plângi, nu mai poți învăța *temae.*

Tai şi-a şters lacrimile cu mâneca.

— Ce ai mâncat astă-seară?

— Orez. Şi macrou, a spus băiatul trăgându-şi nasul.

— Cine a cumpărat orezul?

— Mama.

— Şi cine a câştigat banii ca să cumpărăm orez?

— Tata.

— Nu, bunicul i-a câştigat. Oamenii îi dau bani ca să îi învețe *temae,* iar el ne dă nouă bani ca să cumpărăm orez. Aşa fac oamenii mari, a zis cu voce blândă, învăluitoare.

Tai a privit-o, nesigur.

— Şi eu?

— Şi tu, l-a mângâiat ea. După ce vei învăța de la bunicul, oamenii vor veni de peste tot ca să învețe de la tine. Îți vor da bani, iar eu voi găsi macrou la cel mai bun preț, ca să poți mânca în fiecare seară, iar o-Chio îți va face găluşte de orez, cum îți plac ție. Însă mai întâi trebuie să petreci cât mai mult timp cu bunicul, a încheiat.

— *Hai,* a făcut Tai.

I-a vorbit băiatului cu voce limpede şi energică dar, după ce l-a lăsat în camera de jos, s-a aşezat pe trepte şi mi-a zâmbit trist. Şi-a şters colțurile ochilor, a oftat ca să îşi înăbuşe plânsul şi a urcat în cameră la Kenji.

Până în seara aceea, ori de câte ori Yukako intra în cameră, băieții întindeau mâinile ca să îi ia în brațe. A doua zi dimineața, având-l pe Kenji legat în spate, am ajutat-o pe Yukako să aducă micul dejun. Tai stătea între Munte şi tânărul stăpân. Fața i s-a luminat când şi-a văzut mama, s-a aplecat în față spre ea, apoi s-a uitat la bunicul şi la tatăl lui şi a rămas pe loc.

— Mulțumesc, mamă, i-a spus, când ea a îngenuncheat cu tava în fața lui.

— Ești bărbat, a spus Muntele. Nu e nevoie să mulțumești.

— Fă doar o plecăciune, a spus Jiro. Nu, nu atât de adâncă.

— Începând de azi, vei veni la lecții împreună cu ceilalți învățăcei, a zis Muntele.

Tai a dat din cap și a făcut ochii mari, iar Kenji s-a răsucit în spatele meu ca să vadă mai bine.

— Iar mâine vei merge cu noi toți la olăria Raku.

Se pare că Jiro uitase să își găsească alte treburi de făcut în după-amiaza aceea. Fața i s-a crispat încă înainte ca Tai, cu vocea lui subțire, să pună, așa cum fac copiii, o întrebare stânjenitoare:

— Vine și tata?

În tăcerea dușmănoasă care s-a lăsat, Yukako a încercat să salveze aparențele:

— Știu că ai fost bolnav toată săptămâna. Vrei să merg în locul tău?

A aruncat o privire cu subînțeles spre Tai. Chiar și un copil cuminte, chiar și unul tratat peste noapte ca un adult, avea nevoie de supraveghere într-o cameră plină de comori care se pot sparge.

— Te rog, a răspuns Jiro și a făcut o plecăciune puțin mai adâncă decât îl învățase pe fiul lui.

— Atunci vom merge mâine după-amiază. Dimineața vei avea o nouă ucenică.

— Da? a întrebat ea surprinsă. Nu i se mai ceruse să dea lecții de când mama lui Okura Chugo terminase anul; fusese îndeajuns, credea negustorul cel gras, ca să țină în ordine colecția lui de ustensile pentru ceai.

— O vei învăța pe soția consilierului Kato, a spus Muntele. S-a căsătorit de curând cu fiica celui care a cumpărat pământ pentru biserica anglicană.

Asta era. Spre deosebire de majoritatea japonezilor, care ieşeau seara în oraş, creştinii stăteau acasă, singurele lor distracții fiind cele oferite de soție şi copii, un obicei cu care – având în vedere propria mea experiență – nu puteam fi de acord.

Yukako nu mi-a cerut să o ajut la prima lecție cu doamna Kato; prin urmare, am servit-o pe bătrâna Doamnă Pipă cu ceai când a venit în vizită la fiul ei în dimineața aceea. L-a întrebat despre călătoria la Tokio şi Muntele i-a povestit despre decretul imperial privind săbiile: fiindcă rebelii lui Saigo Takamori constituiau o amenințare, începând cu al zecelea an Meiji portul sabiei era interzis în toată Japonia. Doamna Pipă a fost revoltată. După lege, doar samuraii aveau dreptul să poarte săbii; decretul era încă o lovitură pentru familia ei.

— Nu vor avea odihnă până nu ne vor despuia de toate drepturile, a zis cu voce hârâită.

I-am adus tutun şi ceai şi m-am ocupat de Kenji, care devenise neastâmpărat în lipsa mamei lui. Lipsit dintr-odată de fratele lui, începuse să arate mai des cu degetul şi să vorbească mai puțin, să se alinte şi chiar să se îndese la pieptul meu, sperând să dea de lapte. Mi-am petrecut dimineața aducând ceşti cu ceai în camera de lângă grădină, răsucind colțurile unei cârpe de bumbac şi muind-o în lapte dulce de soia ca să sugă Kenji şi distrându-l cum puteam, înainte ca el să apuce toate bolurile, cănile şi polonicele de pe rafturi. Am zărit-o o clipă pe doamna Kato, când şi-a luat la revedere de la Yukako. Era o copilă grăsulie, mai tânără chiar decât mine, cu obraji bucălați şi gurița roz ca un boboc de floare. Părul nu îi era dat cu ulei, ci stătea adunat în vârful capului într-un coc răsucit şi umflat, ca o grămadă

de pastă de castane. Încă şi mai ciudat, nu mai văzusem pe nimeni purtând kimono şi mărgele; de fapt, trecuseră mulți ani de când văzusem pe cineva purtând o cruciuliță de aur la gât. Gândul mi-a fugit departe şi am dus mâna la gât, simțind pentru a mia oară lipsa medaliei Sfintei Clara.

— Aş vrea să facem o lecție săptămâna aceasta, a spus fata, timidă.

— E o idee bună, a încuviințat Yukako, deşi în vocea ei se simțea iritarea fiindcă fata îi sugera ceva atât de evident.

— Însă nu am ustensile, a continuat doamna Kato, cu ochii în pământ.

— Soțul tău nu ia lecții de ceai de la tatăl meu?

I-am vârât o bomboană în gură lui Kenji ca să mă pot apleca să aud ce şoptea fata:

— Nu vrea să mă ating de lucrurile lui până nu învăț *temae.*

Ştiind cum se purta consilierul Kato cu ustensilele de ceai ale altora, înțelegeam de ce i-ar fi interzis să le folosească pe ale lui; am zâmbit în sinea mea, amintindu-mi de spatula Unica întâlnire.

Muntele avea un set de ustensile de practică pentru fiecare din cei opt învățăcei (între care se număra acum şi Tai). Drept urmare, Yukako i-a împrumutat şi ea doamnei Kato ustensilele pe care le folosise când era copil, luate înapoi de la Koito atunci când aceasta începuse să îşi cumpere singură ustensile de preț. Atunci când Kenji a apucat-o de picioare, Yukako l-a ridicat în brațe absentă, trăgând cu urechea la zgomotul făcut de *jinrikisha* cu care plecase doamna Kato. O frământa un gând.

— Şi ce dacă am doi învățăcei? a zis preocupată.

— *Jinrikisha* mea mai e aici? s-a auzit o voce.

Ne-am întors şi am văzut-o pe Doamna Pipă, însoțită de fiul şi de nepotul ei.

— Ați mai văzut ceva atât de hidos? se minuna ea.

— Era ca un cuib de pasăre, a spus Jiro şi s-a cutremurat ca să întărească cele spuse.

După părerea mea, se prefăcea mai bolnav decât era, căci, peste roba de mătase, îşi pusese un kimono scurt, de lână, nepotrivit cu anotimpul.

— Cred că aşa erau pieptănate şi femeile străine de la *Eppo,* a zis Muntele uitându-se la mine.

— Nu-mi aduc aminte, am zis din obişnuinţă, cu ochii în jos.

— Am auzit că femeile occidentale îşi aranjează singure părul, ceea ce le scuteşte de bârfele coafezelor şi înseamnă şi o economie pentru casă, a spus Muntele şi a adăugat râzând: Cât despre rezultate... nu prea ştiu ce să zic...

Yukako, adâncită în gânduri, îl legăna pe Kenji pe şold; mi-a aruncat o privire şireată:

— Ba îţi aduci aminte, a spus încet, ca să nu o aud decât eu.

Kenji se aruncase în braţele lui Yukako şi chiar o muşcase când i s-a părut că va pleca fără el, aşa că, în după-amiaza aceea, am stat cu el în vestibulul de lângă camera unde erau expuse obiectele de ceramică. Cred că îmi închipuisem un atelier plin de argilă şi roţi de olar, şi am fost dezamăgită să văd o cameră de oaspeţi frumoasă dar comună; în firida *tokonoma* se aflau un desen şi câteva plante de toamnă. Un bărbat vioi, corpolent dezvelea bolurile rând pe rând şi li le arăta oaspeţilor.

Nu era cum mă aşteptasem. De două ori pe an primeam pachete cu ustensile de ceai: pămătufuri, polonice, pânze de în, fiecare fabricat de un atelier special. Venea un curier şi aducea, să zicem, o duzină de pămătufuri, îi oferea lui Chio câteva dulciuri sau fructe iar ea, la rândul ei, îl trata cu ceai şi ceva din mâncarea pregătită pentru cusătorese. Muntele cerceta în voie obiectele aduse iar Yukako se ducea personal la atelier ca să plătească. Asta se întâmpla înainte să fie

consemnată acasă de tatăl ei şi apoi de cei doi copii. Acum Yukako ținea registrele şi număra banii de două ori pe an, dar de dus îi ducea Jiro. Mi-l aduc aminte ca prin ceață pe proprietarul prăvăliei cu pămătufuri: un bărbat amabil, plin de rumeguş din cap până în picioare; nu se lungea niciodată la vorbă şi era fără îndoială mândru de meseria moştenită din tată în fiu. Dar nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să semneze obiectele fabricate sau să încerce să le facă altfel decât alți meşteşugari ori să se laude cu vechimea sau originea nobilă a unui pămătuf anume. Aceste ustensile gingaşe ca nişte păsări erau făcute ca să fie folosite, nu ca să exprime esența unică a creatorului sau a materialului. La fel ca polonicele şi pânzele de în, erau făcute să dureze cel mult un an.

Camera aceasta severă era cu totul altceva decât îmi închipuisem, mai ales că acum ştiam că bărbatul din fața mea era descendentul la a unsprezecea generație al olarului lui Rikyu, Chojiro, şi că strămoşii lui şi ai Muntelui se întâlniseră de două ori pe an în aceeaşi cameră, de trei sute de ani încoace. Crezusem că vor trece pe la olărie, vom lua o ladă cu boluri şi vom pleca acasă; mi-am dat seama că mă înşelasem când au început să sosească nenumăratele feluri de mâncare ale unui mic dejun ritual, fiecare servit pe o splendidă farfurie de ceramică aşezată în fața oaspeților.

Muntele stătea în locul de onoare iar învățăceii erau înşirați lângă el în ordinea importanței. Tai era ultimul, iar Yukako stătea chiar în spatele lui; nu i s-a oferit nimic de mâncare şi nu a mâncat nimic; din când în când vedeam după cum i se mişcau fălcile că îşi înăbuşă un căscat.

După ce servitorii au luat tăvile cu mâncare, urmaşul lui Chojiro a adus mai multe cutii de pin, simple, neîmpodobite. Le-a deschis pe rând, a desfăcut învelitoarele de mătase şi a scos bolul negru, roşu sau cafeniu aflat înăuntru. Simțeam încordarea învățăceilor care aşteptau reacția Muntelui. De

cele mai multe ori stătea nemişcat, şi atunci olarul împacheta tăcut bolul şi îl punea în cutie. Din când în când făcea un semn din cap şi atunci olarul îi înmâna bolul. Mi-l închipuiam pe Jiro, din ce în ce mai iritat de acest joc în care încerca să ghicească la care bol va da Muntele din cap. Chiar mă întrebam dacă scopul jocului nu era de fapt să le arate învățăceilor că nu aveau habar de gusturile maestrului. Mă întrebam dacă, până la urmă, Muntele va alege măcar un bol şi, dacă da, prin ce mijloace discrete şi ceremonioase urmaşul lui Chojiro va fixa prețul şi va primi plata.

Muntele cerceta fiecare bol la care dăduse din cap la fel de atent ca şi cum ar fi fost în camera de ceai: îl lua în mână şi îl mângâia cu o mişcare scurtă, de cunoscător, după care li-l dădea învățăceilor ca să îl examineze şi ei. Tai, deşi obosit şi somnoros, îi urmărea cu atenție pe ceilalți, imitându-le cu precizie gesturile: făcea o plecăciune, lipea coatele de şolduri, răsucea bolul în mânuțele lui mici şi în încheiere făcea încă o plecăciune. A fost foarte răbdător cât timp Muntele şi învățăceii s-au uitat la vreo nouă boluri, au examinat trei şi, în cele din urmă, au ales doar unul, dar când a văzut că ne pregătim să plecăm, n-a mai putut răbda şi a răbufnit:

— Credeam că mergem să vedem cum se fac bolurile de ceai!

Yukako i-a făcut semn să tacă şi Muntele s-a uitat urât la el, dar urmaşul lui Chojiro a întrebat amabil:

— V-ar interesa?

Fiindcă în tot acest timp putuse să stea cu ochii la mama lui, deoarece vestibulul era chiar lângă salon, Kenji se liniştise până la sfârşit şi adormise. L-am luat în spate şi am plecat spre o clădire anexă, mare şi arătoasă, de unde venea miros de lut. Bolul gri pestriț pe care îl alesese Muntele şi pe care reuşisem să îl zăresc o clipă părea să întruchipeze, în

forma lui modestă, imperfectă, spiritul acestei clădiri din buşteni, acoperite cu stuf, al acestei camere unde oameni pe jumătate goi modelau fiecare bol cu mâna. Speriat, Tai a întins mâna şi l-a apucat pe olar de mânecă. Învățăceii Muntelui s-au adunat grămadă, temători să nu îşi păteze kimonourile. Yukako a intrat ultima; s-a oprit, uimită, şi mi-a aruncat o privire. M-am uitat şi eu înăuntru: pe pereții atelierului se înşiruiau rafturi pline ochi cu zeci de boluri, mai multe decât văzusem în toată viața mea. Pentru ochiul meu neexperimentat erau toate la fel cu cel pe care îl alesese tatăl ei.

— Ce sunt acestea? a întrebat Yukako.

— Le-au făcut ucenicii mei, a răspuns urmaşul lui Chojiro. Îi voi mustra şi apoi le voi sparge pe toate.

Văzând că Yukako face ochii mari a adăugat:

— Doamnă, bunul nostru nume depinde de calitatea vaselor – nu le arătăm decât pe cele mai bune. Am pus să se asaneze un colț mlăştinos din grădină; voi folosi cioburile ca să îl acopăr.

Yukako a plecat capul, mulțumind pentru explicație, dar când am ieşit a mai aruncat o privire înapoi.

Poate că Jiro nu se arătase destul de recunoscător pentru vindecarea lui miraculoasă, fiindcă a doua zi dimineața, când am ajutat-o pe Yukako să servească micul dejun, Muntele a fost mai sever cu el decât de obicei.

— Prezența fiului tău a fost bine-venită ieri.

Nu ştiusem că răspunsul potrivit era o scuză umilă până când Jiro a spus:

— Sper că s-a distrat bine.

Nu îl văzusem pe Munte cuprins de mânie decât o dată, cu ani în urmă, în fața casei lui Koito, dar acum mi-am adus aminte cum era.

— Sunt sigur că Raku şi-a închipuit că am dat în mintea copiilor, de am făcut un fiu la vârsta mea.

Jiro a mâncat o prună murată şi s-a strâmbat la faţă.
— Ne vei arăta bolul cel nou cu prilejul Anului Nou? a întrebat el.
— Poate vrei să mă linguşeşti, să mă faci să cred că sunt încă tânăr. Poate că îţi zici că, dacă mama mea încă mai are destulă minte cât să strâmbe din nas la apucăturile străinilor, atunci nu mai are însemnătate dacă tu mergi sau nu la olărie. (Jiro amuţise; a scos sâmburele din gură cu beţigaşele şi, vădit intimidat, a întins mâna ca să îl pună în bolul gol.) Numai că Raku are un fiu de vârsta ta, care a fost de faţă, a mai spus Muntele.
Acuzaţia lui nerostită a răsunat în cameră: *Ţi-aipus familia într-o situaţie stânjenitoare.* Dacă moştenitorul rămânea acasă, îmbufnat ca un copil, aşteptând să moară Muntele, nu ar mai fi fost cine să conducă familia Shin în generaţia următoare. În tăcerea grea, clincănitul uşor al sâmburelui pus în bol a răsunat cu putere.
Yukako a simţit că e un moment prielnic şi a rupt tăcerea.
— Domnul Tai a fost foarte serios şi atent. (L-am văzut pe Tai cum se umflă în pene, în timp ce Muntele şi Jiro încercau să nu arate cât sunt de emoţionaţi.) Sunt atât de bucuroasă că putem fi din nou clienţi ai atelierului Raku, chiar şi într-o măsură mai mică, a adăugat Yukako, înclinând din cap spre tatăl ei.
Pe vremea când veniturile familiei erau considerabil mai mari, în perioada când Akio era pregătit pentru rolul lui Jiro, îşi puteau permite să aducă acasă opt sau nouă boluri pe sezon.
Unele erau păstrate în familie, altele oferite protectorilor sau învăţăceilor de familie bună.
Muntele a încuviinţat scurt din cap. Jiro, care era un copil pe vremea aceea, a lăsat capul în piept.
— Acea lume nu mai este, a oftat el.

În melancolia generală, supărarea de dinainte fu dată uitării. Yukako vorbi din nou.

— Îți sunt nespus de recunoscătoare, tată, pentru că ne-ai asigurat viitorul. Vă sunt nespus de recunoscătoare amândurora pentru că ați făcut o lungă călătorie până la Tokio ca să nu mai fim „o lume de altădată” în ochii împăratului. Dar suntem şi într-o lume nouă. Ne-am pierdut foştii proteguitori, dar nu trebuie să ni-i pierdem şi pe cei noi.

— Şi de ce i-am pierde, mă rog? întrebă Jiro cu o figură vinovată şi supărată în acelaşi timp, de parcă îl acuzase că nu are de gând să se mai ducă la Tokio după ce avea să devină maestru.

— Nu vorbesc de împărat, a zis ea şi a continuat cu o voce venită din inimă, ca şi cum aştepta de multă vreme un prilej să vorbească. Vorbesc de *gulerele înalte,* de barbari, de femei, de creştini, chiar şi de *geiko.*

Ochii Muntelui aruncau flăcări. Yukako a plecat capul, cerându-şi iertare, dar a continuat:

— Nu mai trăim din mărinimia câtorva familii bogate. Cu toate acestea, uită-te în jur: Camera Lungă este plină. Sunt mai mulți oameni decât oricând care vor să învețe *temae.* Şi sunt gata să plătească. Poate că nu îşi vor putea permite niciodată cea mai bună ceramică a urmaşului lui Chojiro, dar, atunci când străinul de la *Eppo* a vrut să cumpere un serviciu de ceai pentru mama lui, ar fi trebuit să îi putem vinde ceva. Nu cele mai bune lucruri, desigur, ci un lucru pe care şi l-ar fi putut permite. Atunci când doamna Kato mi-a spus că soțul ei nu îi dă voie să se atingă de ustensilele lui pentru ceai până nu învață *temae,* nu ar fi trebuit să îi împrumut ustensilele mele, ci să îi vând ceva. Atelierul lui Raku e plin de boluri de ceai făcute de ucenicii lui, boluri pe care el vrea să le spargă şi să le îngroape. E aur curat ceea ce îngroapă el! a afirmat cu înfocare.

Jiro şi Muntele s-au privit unul pe altul, uluiţi. Yukako a profitat de tăcerea lor şi a continuat:

— În momentul de faţă alegi unul sau două boluri de preţ în fiecare an şi le dăruieşti sau le vinzi pentru o sumă uriaşă atunci când devin relicve. Nu toată lumea dispune de sume uriaşe, însă oricine poate cheltui puţin mai mult decât şi-ar putea permite pe o pălărie tare sau o panglică franţuzească, ori pe un kimono nou din Satsuma, dacă îi dă inima ghes.

Ajunsă aici, a început să vorbească foarte repede.

— Propunerea mea e următoarea: să fii de acord să folosim boluri făcute de ucenici. Acestea nu trebuie ţinute neapărat în cutii, nu trebuie să aibă o caligrafie sau o poezie anume. Pot fi doar boluri de ceai de formă potrivită, care costă ceva mai mult decât sunt dispuşi să plătească începătorii. Vor şti că nu dobândesc o relicvă de familie. În schimb, vor avea încuviinţarea maestrului Shin şi – se ştie doar – cu cât sunt mai la început, cu atât e mai importantă această încuviinţare. Am putea vinde bolurile făcute de ucenicii lui Raku...

— Ce să facem?

— Putem să le spunem că sunt făcute de ucenicii lui Raku. Iar dacă nu au fineţea maestrului, atunci cu atât mai bine: le vor deschide pofta de valori adevărate.

— Mi se întoarce stomacul pe dos, a zis Jiro. (Era limpede că aşteptase ca Muntele să spună ceva, orice, aşa încât să poată vorbi şi el.) Un bol de ceai nu este o pălărie tare sau o panglică franţuzească, spuse el rar, cu un aer de superioritate îngăduitoare. Oamenii nu vor să înveţe *temae* ca să cumpere lucruri ieftine şi urâte. Dimpotrivă, vor să fie înconjuraţi de tot ce e mai bun în Japonia – până nu dispar şi aceste lucruri.

— Folosirea unui bol făcut de ucenic nu e lipsită de un anumit farmec *wabi,* a zis Muntele îngândurat, alegând cuvântul folosit de Rikyu – *umil* sau *însingurat.* Dar măsura

unuia care practică ceaiul *wabi* este dată de îndemânarea cu care foloseşte ceea ce are la îndemână, nu de dorința lui de a se duce să cumpere ceea ce i se spune. Cât despre doamna Kato, ar trebui să folosească ustensilele soțului ei; omul acela este nesăbuit.

— Tată, dacă ai cumpăra câteva sute de boluri în fiecare an, ai putea să le dai tuturor celor de la Curte şi astfel ceremonia ceaiului ar deveni o modă. După ce ucenicii şi-au desăvârşit pregătirea, ai putea să îi trimiți să predea la Curte şi să trimită o parte din câştigul lor la Casa Norilor.

Muntele o privi pe Yukako în chip de răspuns, dar nu scoase o vorbă.

Copiii asistaseră descumpăniți la discuție dar acum, în tăcerea care se lăsase, Tai a părut că în sfârşit înțelesese ceva.

— Toru vrea şi el să învețe *temae,* a anunțat el.

Jiro a ridicat dispreţuitor din buza de sus, gândindu-se cum ar arăta nepotul grădinarului, un băiat grăsun, încet la minte, într-o cameră de ceai.

— Îmi dai şi mie un bol de ceai ca să i-l dăruiesc lui Toru? a întrebat băiatul.

— Nici nu poate fi vorba, a spus tatăl lui.

— Îmi dă şi mie un bol de ceai pentru *Aki-bo*? a întrebat Kenji din spatele meu.

— Nu, i-am răspuns în şoaptă. Taci!

De oboseală, Yukako începuse să tremure. Cei doi bărbați păreau că se înțeleg fără cuvinte, aşa cum se înțeleseseră atunci când se măritase Yukako, cu mult nainte ca Muntele să îl pună la punct pe Jiro.

— Nu am vrut decât să fiu de ajutor, a spus ea încet.

— Da, parcă îmi aduc aminte că ai mai zis o dată aşa, a venit răspunsul Muntelui, şi Yukako s-a clătinat ca sub o lovitură. Fiica mea, vrei să îți ajuți familia? a întrebat el la fel de încet.

— *Hai,* a şoptit ea.

— Atunci să nu-mi mai pomeneşti niciodată de această aiureală.

— În umilința mea înțeleg, a spus şi a făcut o plecăciune către tată, către soț şi către fiu.

A atins podeaua cu fruntea, dar eu vedeam din spate că încleştase tălpile picioarelor ca nişte pumni.

19. 1877

Doamna Pipă a murit în al zecelea an Meiji, în timpul unei ieşiri făcute cu numeroasa ei familie ca să admire florile de cireş. Cei doi băieței care mă asupriseră odată aveau acum ei înşişi copii, fiecare câte o fată, iar bătrâna, autoritară şi impozantă ca o regină-mamă, le spunea soțiilor ce să mănânce ca să aibă fii data următoare. S-a lăsat pe spate ca să admire lumina soarelui care pătrundea prin perdeaua de petale, a închis ochii şi nu i-a mai deschis.

Trupul ei a fost ars cu onorurile cuvenite. Deşi Akio nu apăruse încă la Satsuma şi seniorul Îi era tot la Curte, aşteptând să i se dea voie familiei lui să rămână în Hikone, nepoata Doamnei Pipă, Sumie, a trimis vorbă că plănuia să îi lase pe cei patru copii mai mari cu soacra ei şi să participe la ceremonia comemorativă de cincizeci de zile. Nu toți membrii familiei puteau fi prezenți. Tatăl lui Sumie şi fratele ei cel mare erau în închisoare la Tokio, acolo unde i se ordonase întregii familii a Doamnei Pipă să se mute, cu mulți ani în urmă. Fiindcă nu se supuseseră, frații mai mici ai lui Sumie nu puteau să capete posturile pe care consilierul Kato se oferise să le găsească pentru ei în armată. Băieții rămăseseră ca să salveze demnitatea bunicii lor, dar erau destul de şireți ca să profite de bătrână: orezul lor se datora în întregime călătoriilor Doamnei Pipe la magazinul de antichități.

Mi-am dat seama că ultima oară când o văzusem pe Doamna Pipă în viață, cu câteva săptămâni înainte, trebuie că făcea ultimul drum la muntele de pietate. Aşa cum făcea întotdeauna înaintea zilei lui Buddha, Muntele o trimisese pe Yukako la casa mamei lui, cu o ploscă de ceai de hortensie. O foloseau ca să spele statuia lui Buddha, aflată în micul lor templu. Când ne-am apropiat de iazul în care se oglindea luna şi de casa întinsă pe pajişte, acum parcă şi mai dărăpănată, Doamna Pipă ne-a salutat dintr-o *jinrikisha.*

— În ziua aceea avea o sabie pe genunchi, mi-am amintit în seara funeraliilor, când Yukako a venit acasă.

Viața de zi cu zi se schimbase prea puțin după ce fusese dat Decretul Săbiilor. Te descurcai mai uşor pe străzile aglomerate, iar prăvăliile cu antichități s-au umplut dintr-odată cu săbii. Mi-am dat seama însă ce pierdere însemna de fapt abia atunci când Tai l-a întrebat pe Munte ce se întâmplase cu rastelul cu săbii de lângă pavilionul Muin.

— Samuraiul nu îşi scoate sabia decât când intră în pavilionul de ceai, a spus Muntele.

S-a oprit şi, o clipă, l-am văzut aşa cum era – un bătrân dezorientat, încovoiat de vârstă – şi a adăugat:

— Pe vremuri.

Mi-a venit în minte imaginea Doamnei Pipă: stătea cu buzele strânse şi mâinile încleştate pe teaca lungă a sabiei, înfăşurată în mătase.

Şi-a amintit şi Yukako în timp ce îl alăpta pe Kenji.

— Trebuie că era sabia soțului ei. A bunicului meu.

— Nu cred că a luat prea mulți bani pe ea, am gândit eu cu voce tare. De ce a dat-o?

— Cred că astfel ar fi vrut el, mi-a răspuns. Nesupunerea față de senior, chiar dacă e tăinuită, tot trădare înseamnă. Dacă eşti un om de onoare, te plângi în mod public şi apoi te sinucizi.

— Ah, am dat eu înapoi.
— Unii samurai chiar au nevoie de bani, dar pentru cei mai mulți vânzarea săbiilor este un fel de sinucidere publică.
Ceva, ceva înțelegeam eu, dar îmi venea greu să cred.
— La fel ar fi procedat şi tatăl meu, dacă nu ar fi fost adoptat de altă familie, a zis Yukako.
— Aşa cum stătea în *jinrikisha* semăna cu tine, am îndrăznit eu să spun.
— Chiar atât de bătrână par? m-a tachinat ea. (Avea douăzeci şi şapte de ani, iar eu douăzeci şi unu.)
— Puternică, am insistat. De parcă văzuse tot ce poate fi văzut pe lume.
— Aşa crezi?
În primăvara aceea, Jiro s-a dus singur să ducă ceai în dar împăratului. Faptul că fusese adoptat de două ori îndepărtase de el orice necurățenie legată de moartea Doamnei Pipă. Muntele nu îşi găsea liniştea, dar nu scotea o vorbă. Zilnic, singur în Casa Norilor, îndeplinea ceremonia *ocha* pentru el însuşi, întocmai aşa cum făcuse atunci când viitorul familiei părea amenințat. Când Jiro a vrut să se retragă la templu, Muntele a stat două zile închis cu el înainte să îi dea voie să plece.
În iunie, la cincizeci de zile după moartea Doamnei Pipă, Yukako nu îşi putea ascunde tremurul în timp ce o ajutam să înnoade *obi*-ul subțire de vară.
— Nu am mai văzut-o de unsprezece ani, a zis, pe jumătate atentă la Kenji, care încerca să o învețe un joc de ghicit, folosind câteva ceşti de ceai şi tava de la micul dejun.
— Am văzut-o în *jinrikisha,* nu mai ții minte?
— Nu pe ea, pe vara mea Sumie, a răspuns Yukako alegând greşit ceaşca.
— Nu mă mai lăsa să câştig! s-a bosumflat Kenji.
— Încă te mai doare? Tot mai suferi?

— Hai să mai jucăm o dată şi acum am să fiu atentă, i-a promis Yukako. Şi da, şi nu. Ea a făcut cum i s-a spus. El a făcut cum i s-a spus.

A închis o clipă ochii şi a oftat.

— Mi-aş fi dorit să fiu cea pentru care să-şi trădeze părinții, a zis ea simplu. Dar nu am fost. Ceaşca din mijloc, Ken-^o, a zis fără să deschidă ochii.

Ghicise.

Nici eu nu am prea putut fi atentă la Kenji în timpul ceremoniei. Ochii îmi fugeau la Sumie. Purta un bebeluş în spate şi era înconjurată de frați şi surori. Avea aceeaşi frumusețe înduioşătoare pe care o avusese la şaisprezece ani, doar că acum ea însăşi părea mai hotărâtă, mai puțin capabilă să se supună cu eleganță. I-am văzut emoția pe față atunci când Yukako şi-a croit drum prin mulțime şi s-a oprit lângă ea. S-au privit câteva clipe drept în ochi, apoi şi-au ridicat privirea la preotul care slujea învăluit de fumul de tămâie care se înălța printre bucățelele de lemn.

Şi aşa s-a făcut că erau din nou împreună la poarta cimitirului atunci când a sosit un călăreț. Sumie a ridicat ochii spre bărbatul care purta însemnele seniorului Îi şi l-a strigat pe nume, uimită.

— Îi *S\im\e-sama*, a răspuns el.

Sumie l-a privit întrebătoare. De ce se purta ca un străin? Până şi eu îmi aminteam de el din noaptea când augustul nepot venise la ceai, atunci când îi descoperisem pe Akio şi Koito împreună.

Sumie s-a apropiat de cal şi a privit în sus. O priveam cum ascultă ce îi spunea omul şi în acelaşi timp o priveam pe Yukako urmărind-o la rândul ei. Pe fața lui Sumie a apărut o expresie de groază, apoi ea a închis ochii şi a strâns din buze. Yukako s-a uitat înapoi, în ochii mei. Bărbatul nu putea să îi spună decât un singur lucru. Am privit-o țintă pe Yukako şi am încuviințat din cap, iar ea s-a

dus spre Sumie. Simţeam că mă înăbuş de uimire şi de bucurie că, dintre toţi cei care erau adunaţi acolo, Yukako căutase sfatul meu.

Murise Akio. Armata Meiji ieşise în calea oamenilor lui Saigo şi îi nimicise; nu rămăseseră decât câţiva fugari răzleţiţi. Murise la fel ca fratele său, aşa cum prezisese Yukako, numai că lupta de partea rebelilor din sud, nu împotriva lor. Sumie a rămas la noi în noaptea aceea şi cele două verişoare au rămas treze, vorbind în şoaptă, încă multă vreme după ce Kenji adormise iar eu mă prefăcusem că dorm şi eu. Yukako vorbea cu voce blândă, egală; îşi lăsase deoparte amărăciunea. În schimb, în glasul lui Sumie răsuna o mânie pe care nu i-o cunoşteam.

A doua zi dimineaţa, am văzut-o pe Sumie în camera lui Yukako. Clipea buimăcită şi nu pricepea nici măcar întrebările lui Kenji. Yukako a hrănit-o cu mâna ei, iar când domnişoara Miki şi mama ei au sosit la ora fixată, Yukako i-a oferit locul ei. Sumie era într-o stare de apatie, întreruptă din când în când de un acces de plâns sau de furie.

— Ar fi trebuit să mă pieptăn aşa anul trecut, atunci când a plecat, a zis ea în timp ce Miki îi făcea o pieptănătură *obako,* aşa cum poartă văduvele.

După ce au plecat coafezele, Sumie şi-a alăptat bebeluşul, o fetiţă micuţă numită Beniko.

— Bunicul – a zis ea referindu-se la bunicul copiilor şi tatăl lui Akio, seniorul Îi – se află încă la Tokio, dar a plătit ca să nu fie nevoit să ducă trupul neînsufleţit înapoi la Hikone. Trebuie să plec chiar astăzi. Poate că va fi nevoit să mai vândă un armăsar, a adăugat îngrijorată.

A ridicat-o pe Beniko pe umăr şi a bătut-o uşor pe spate.

— Ştii, un cumpărător de la o casă de gheişe s-a oferit să o ia când face trei ani.

În vocea ei calmă se auzea mândria de samurai a Doamnei Pipă şi a strâns-o mai tare pe fetiţă în braţe.

— Vai, Sumi, a oftat Yukako de mila ei, după care a privit-o cu umilință şi a făcut o plecăciune. Nici măcar nu mi-am luat rămas-bun de la tine ultima oară când ne-am văzut.

— Într-adevăr, a răspuns Sumie, dar se vedea că o iertase.

După moartea Doamnei Pipă, nimic nu îi mai împiedica pe membrii familiei să se supună ordinului împăratului şi să se mute la Tokio. Mama lui Sumie a făcut această călătorie lungă împreună cu cei patru copii mai mici; spera să îşi găsească soțul şi pe fiul cel mare. Consilierul Kato a cumpărat locuința şi dependințele, inclusiv lacul cu lună, şi a oferit casa lui situată în apropierea Palatului celor două doamne americane, ca să deschidă o şcoală creştină. Între timp, seniorul Îi a fost anunțat că cererea îi fusese respinsă şi s-a văzut nevoit să se mute şi el la Tokio împreună cu familia.

Într-o dimineață ne aflam în fața templului şi priveam la muntele Hiei, uriaşul din nord-est care îmi părea că seamănă cu Muntele. Yukako a oftat:

— O vreme îndelungată îmi tot spuneam: Akio e chiar după acel munte, chiar pe malul celălalt al lacului Biwa. Iar acum nu mai e, nu a rămas nimic în urma lui. Nici măcar Sumie nu mai e acolo.

Stătea absolut nemişcată. I-am atins umărul.

— Când ai ştiut că îți place domnul Akio? am întrebat-o. Când a fost acel moment?

Yukako îşi privea fiii, care desenau cu nişte bețigaşe în praful din fața templului.

— Numai tu puteai să mă întrebi aşa ceva, s-a minunat ea.

S-a aşezat pe o bancă la umbră. Întrebarea mea o înduioşase iar acum îşi plimba degetul mare peste marginea de sus a *obi-\A\i\.*

— Era în vara aceea dinaintea morții fratelui meu, când Akio era aici. Şi Nao, a adăugat, pronunțând numele fiului lui Chio şi al lui Matsu de parcă scotea discret din gură o frunză de ceai căzută din greşeală în ceaşcă. Familia lui Sumie tocmai se mutase aici după o şedere de mulți ani la Curtea shogunului.

Am văzut-o cum se schimbă la față amintindu-şi de verişoara ei când era mică.

— Fratele meu a furat unul din o^z-urile lui Sumie doar aşa, ca să o necăjească. De fapt, cred că o plăcea. Într-o seară m-am dus la pavilionul-magazie ca să caut *obi-\i* şi i-am auzit stând de vorbă în magazia de lemne de lângă pârâu, unde locuieşte Bozu acum. Vorbeau de una, de alta, fumau pipă şi se prefăceau că sunt oameni mari. Fratele meu l-a întrebat pe Akio unde stă, cât timp îți trebuie ca să ajungi de la Miyako la Hikone.

„Treci Munții de la Soare-Răsare, a zis Akio. Pentru asta îți trebuie o zi. Apoi îți mai trebuie o zi ca să traversezi lacul Biwa cu barca."

„De ce trebuie să mergi pe jos? Nu poți să o iei în sus pe râu?" a întrebat fratele meu.

„Nu e îndeajuns de adânc, i-a spus Akio. Shogunul îl lasă aşa ca să poată aduna trupe în locul unde râul se varsă în lac."

„Am auzit că, dacă încerci să adânceşti albia râului, te aşteaptă pedeapsa cu moartea. Râul este însă atât de puțin adânc încât în fiecare an, atunci când se umflă lacul, râul iese din matcă şi inundă culturile, a spus Nao. Țăranii scobesc fundul râului noaptea. Umplu coşurile cu nămol şi spun că adună scoici, dacă îi întreabă careva."

Iar atunci mi-a apărut în fața ochilor o imagine cât se poate de neaşteptată, a zis Yukako. Era aşa limpede că ziceai că e aievea. Akio şi cu mine lucraserăm împreună pământul într-o altă viață şi umpleam coşurile cu nămol ca

să scobim albia râului. Chiar atunci, parcă răspunzând gândului meu, fratele meu a spus:

„Ia închipuiți-vă, un țăran cu cobilița şi coşurile pline cu pământ. Pictat cu negru pe lac negru – o cutie de ceai pentru anotimpul ploios.”

Atunci am auzit vocea lui Akio:

„Dacă avem nevoie să fie apa mică, înseamnă că astfel trebuie să rămână. Nu mi-ar părea deloc bine să pierd un cal în apă adâncă.”

După aceea au început să vorbească despre luptătorii de *sumo.* Eu am găsit destul de repede *obi-u* lui Sumie, dar imaginea aceea mi-a rămas în minte. Eu şi Akio, în altă viață, furând pământ din albia râului pe întuneric.

Cât a spus povestea, şi-a tot plimbat degetul arătător pe marginea *obi-v\ \îi.* Acum s-a întors spre mine:

— De când aştept să mă întrebi, mi-a zis cu recunoştință în glas, apoi a scuturat din cap, parcă vrând să îşi limpezească gândurile. Şi uite unde am ajuns, a adăugat râzând. Ken-^o, să nu bagi în gură. E murdar.

După ce a plecat Sumie, timp de două săptămâni, Yukako aştepta să adoarmă Kenji şi apoi se ducea în pavilionul Baishian, unde petrecea singură noaptea. Încă şi mai multă vreme după aceea, în fiecare dimineață, indiferent ce culoare avea *obi-u* de dinafară, îşi punea pe dedesubt roba de voal care se purta în semn de doliu vara. Găsea destulă putere ca să o învețe pe doamna Kato şi pe cele câteva femei pe care i le adusese Muntele ca să le dea lecții de ceai, dar în cea mai mare parte a timpului stătea închisă în camera de sus, în timp ce eu îmi treceam vremea cu fel de fel de fleacuri în tovărăşia lui Kenji. Uneori ne duceam să urmărim lecțiile, aşa cum făceam înainte, împreună cu Yukako. Kenji îl privea invidios pe fratele lui mai mare, iar Muntele stătea cu ochii pe Jiro, care îi îndruma pe ceilalți învățăcei. După ce fiecare învățăcel juca rolul gazdei, tinerii se duceau unul

după altul în *mizuya* ca să se pregătească pentru lecția următoare, şi, în acest timp, Muntele îl lua la rost pe Jiro pentru greşelile făcute.

— Dacă învățăceii nu aşază cărbunii şi cenuşa cum se cuvine, trebuie să îi înveți cum. Dacă nu înțeleg, nu le repeta aceleaşi reguli cu glas mai tare, *baka*! Găseşte altă cale de a-i lămuri!

Muntele, care fusese odată întruparea calmului, se schimbase într-atât după moartea mamei sale că nu îl recunoşteam. Poate că îşi dorea atât de mult să o readucă la viață că împrumutase ceva din eterna ei proastă dispoziție. O dată chiar l-a pus pe Tai să fie martor atunci când îl certa pe tatăl lui. În ultimul an, sprâncenele îi crescuseră lungi şi zburlite. Când îşi critica moştenitorul, amândoi băieții întorceau capul văzând cum firele de păr albe şi negre săltau în sus şi în jos şi din gură îi țâşneau stropi de scuipat. Bătrânul era numai lapte şi miere cu Tai atunci când îi îndruma primii paşi în *temae*, dar pentru Jiro asta nu era o consolare; în fiecare dimineață lua masa în tăcere, vizibil rănit în amorul lui propriu, şi, ori de câte ori se ivea un prilej – chiar şi cea mai obscură sărbătoare religioasă –, se refugia în templul familiei.

Muntele a murit în vara aceea, la vârsta de şaizeci şi opt de ani, după ce jucase rolul oaspetelui la prima *temae* oficiată în mod formal de Tai. Nu şi-a putut ascunde lacrimile atunci când nepotul a amestecat ceaiul cu mânuțele lui şi i-a aşezat cu grijă bolul în față. A doua zi dimineața, Tai a urcat scările în goană şi a intrat în cameră cu ochii mari de spaimă.

— Bunicul nu se trezeşte, a zis.

Yukako a coborât tremurând în camera de jos, a pus mâinile pe pieptul tatălui ei, a ținut o oglinjoară de argint în dreptul nasului dar, chiar în clipa când se ştergea la ochi cu mâneca, a anunțat că bătrânul trebuie că se înecase cu un

os de peşte. Era o minciună scornită ca să îl apere pe Tai de piaza-rea. Ca şi ea, eu credeam că Muntele a murit uşurat când a văzut cât de priceput era nepotul său. Cred că a murit de bucurie.

Îmi pare rău că nu îmi amintesc ultimele cuvinte pe care mi le-a adresat. Cred că a ridicat pipa şi mi-a făcut semn să o umplu. Era pipa mamei lui, căci după moartea ei se apucase de fumat. Avea o ţeavă lungă şi subţire, făcută dintr-un ac de porc spinos, cu monturi de alamă de care capul meu îşi aducea prea bine aminte. Cu toate că în ultima perioadă de viaţă îl văzusem cum îl pocnea pe Jiro peste degete cu evantaiul ca să îi corecteze mişcările, pe mine nu m-a lovit nici măcar o dată. Eram o unealtă folositoare şi atât; nu meritam să mi se dea atenţie.

20. 1877-1885

Tot aşa cum o vijelie alungă norii de pe cer, moartea Muntelui l-a alungat pe Akio din altarul pe care i-l plăsmuise Yukako. După ce toată vara purtase pe ascuns roba de doliu, încântată să îşi plângă singură de milă, în toamna aceea s-a îmbrăcat în doliu, cu un fel de solemnitate categorică şi i-a îmbrăcat şi pe băieţi la fel. După ceremonia funerară l-a instalat pe Jiro în templul familiei ca să copieze sutre pentru sufletul Muntelui, timp în care ea a făcut zeci de vizite prietenilor familiei şi foştilor învăţăcei ca să le împărtăşească trista veste. Tot atunci le-a făcut vizite şi negustorilor ca să le ceară o amânare de o lună sau două a plăţii datoriilor, deja foarte vechi. A compus scrisori adresate unor cunoştinţe mai îndepărtate ale Muntelui şi, după ce l-a pus pe Jiro să le scrie, s-a apucat de curăţenie în casă. A mutat lucrurile soţului ei din Pavilionul Copacului Răsucit în camera de lucru a tatălui ei de lângă grădină; lucrurile tatălui ei le-a mutat în pavilionul-magazie. Jiro s-a

îndemnat şi el la treabă şi a cercetat singur pavilionul. A scos la lumină comorile a douăsprezece generații de maeştri ai ceaiului, încercând să găsească pergamente şi boluri de ceai îndeajuns de valoroase cât să poată acoperi costurile funeraliilor, dar nu atât de prețioase încât să compromită onoarea familiei vânzându-le. După ce a terminat, a pus să se facă pungi de brocart pentru câteva obiecte vechi – între care şi Inazuma, bolul de ceai al lui Rikyu pe care chiar el îl spărsese şi îl reparase – dar nu a vândut nimic.

La început, Tai dormea ca şi înainte în camera de lângă grădină, acum alături de tatăl lui în loc de bunicul lui. Dar după vreo săptămână s-a furişat sus, în camera lui Yukako şi nu a mai vrut să se ducă jos.

— Domnişoară Ura, vrei să vezi ce se întâmplă? m-a rugat Yukako.

Vocea i se poticnea. La urma urmei, cu puțină vreme înainte, coborâse în camera de jos şi îl găsise pe tatăl ei mort. Am coborât scara pe întuneric şi, când am pus piciorul pe *tatami,* am simțit sub tălpi, mai puternic decât de obicei, nervurile marginii de lemn şi împletitura de orez. După cum mă aşteptam, camera luminată de lună era goală. Lui Tai îi era frică să doarmă singur în camera unde murise bunicul lui.

În ultimii şase ani, Jiro îşi petrecuse mai toate nopțile aiurea. De ce era Yukako mirată? Din cauza băieților, mi-am dat seama atunci. Băieții nu ştiau. Din cele ce îmi spusese Inko, tații erau aceia care îi inițiau pe băieți în misterele lumii plutitoare, dar poate că nu de la vârsta de patru sau cinci ani.

— Eu zic să îl laşi să doarmă aici astă-seară, i-am spus pe un ton ferm când m-am întors.

Auzisem la baie că, în cea mai mare parte a căsniciilor, soția aştepta trează toată noaptea până când soțul se întorcea din hoinăreală, ca să îl ajute să se schimbe şi să îi

încălzească apa. Sunt însă sigură că, în majoritatea căsniciilor, soțul nu ocolea *futon-ul* soției cu atâta încăpățânare ca Jiro. La început, Yukako nu arăta că ar avea cunoştință de escapadele nocturne ale soțului ei şi nici nu îl izgonea pe Tai când venea să doarmă sus, în camera ei. Dar în toamna aceea, după sărbătoarea Şapte-Cinci-Trei, când Kenji a fost dus la templu, nu am avut decât vreo câteva nopți cum se cuvine, când amândoi băieții au dormit în camera de jos. (îmi aduc aminte că eram răcită şi mă simțeam atât de rău că nici măcar nu m-am putut bucura să fiu din nou singură cu Yukako, pentru prima oară după atâția ani.) După aceea, când amândoi băieții au început să vină pe furiş noaptea în camera ei, Yukako a renunțat să mai pretindă că îi trimite să doarmă cu tatăl lor. În schimb, în timp ce Jiro şi băieții se îmbăiau seara, Yukako scotea unul din kimonourile elegante ale lui Jiro – din mătase grea, de culoare închisă, cu o căptuşeală în culori extravagante – şi lăsa alături un kimono de baie într-o legăturică. Dacă voia să se mai îmbăieze o dată înainte de culcare, nu avea decât să se ducă la baia din cartier.

Toată energia şi-a consacrat-o creşterii şi educării copiilor. I-a învățat să scrie, atât cât ştia, apoi, fiindcă Jiro avea alte preocupări, a tocmit un profesor ca să îi învețe caracterele chinezeşti pe care ea nu apucase să le învețe. Eu măcinam bețigaşe de tuş pentru profesor, desenam fiecare nou *kanji* cu degetul în apă şi îi puneam pe băieți să mă ajute să citesc cu glas tare textele după fiecare lecție. În anul când am împlinit un an în plus față de cât avusese mama când murise, Yukako mi-a cerut să îi învăț pe băieți să vorbească cu străinii. M-am bucurat că aveam prilejul să îmi aud vocea vorbind limba Clarei Bernard. Numai că Jiro, atunci când şi-a auzit fiii numărând în franceză şi i-a văzut scriind numerele în spirală, aşa cum sunt aşezate arondismentele din Paris, ne-a cerut să încetăm pe loc. Pe

de altă parte, i-a îndemnat ca, după fiecare lecție de ceai făcută dimineața, să repete ceea ce învățaseră cu mama lor. Yukako a angajat şi un profesor de muzică de la care să învețe cum să cânte la flautul lung de bambus, precum şi un maestru în artele marțiale care să îi învețe cum să se lupte folosind un baston sau doar pumnii. Flautele de bambus, care serveau şi drept toiege, erau folosite de călugării cerşetori atât ca să îşi câştige traiul cât şi ca să îşi apere viața, ne-a spus Yukako, dar eu cred că, asemenea mie când auzeam vorbindu-se franțuzeşte, încerca un sentiment de bucurie amestecată cu amărăciune când îi auzea pe fiii ei cântând melodiile dragi fratelui ei.

Dar profesorii de muzică au un preț, la fel ca şi plăcerile lumii plutitoare. Stipendiul venit de la împărat nu acoperea decât cele două lungi călătorii făcute anual la Tokio pentru a-i aduce mulțumiri. Este adevărat, taxele plătite de învățăcei ne ajungeau pentru hrană, dar nicidecum pentru datoriile care nu încetau să crească. Deşi acum avea în sfârşit căderea de a da nume ustensilelor de ceai, Jiro nu avea bani ca să le cumpere. Era însă bine-venit de două ori pe an la atelierul Raku, unde simplul fapt că dădea un nume unui bol de ceai – fie că îl cumpăra sau nu – îi creştea valoarea. Jiro se mulțumea să caligrafieze nume pe cutii pentru tot felul de obiecte vechi, găsite în pavilionul-magazie, a căror poveste nu se mai ştia. Adevărul este că şi avea de unde alege. Chiar dacă puneai cap la cap adunările săptămânale, invitațiile de a oficia ceremonia ceaiului la sanctuare, temple şi în casele negustorilor de curând îmbogățiți sau ale lacheilor de la curte, tot putea să treacă un an fără să folosească de două ori acelaşi bol de ceai.

Cele două elemente ale *chakai* – adunarea pentru ceai – care puteau fi contribuția directă a lui Jiro erau pergamentul atârnat în *tokonoma* – o plăcere pe care nu şi-o permitea decât o dată pe an, fiindcă montarea

pergamentului costa foarte mult – şi spatula de ceai, a cărei fabricare nu costa mai nimic, mai ales dacă ştiai cum, aşa cum fuseseră obişnuiţi toţi învăţăceii Muntelui. Pe deasupra, spatulele erau ambalate în tuburi ieftine de bambus, care parcă te îmbiau să caligrafiezi pe ele. În timpul fiecărei *chakai* era obligatoriu un moment când cineva examina spatula, întreba cum se numeşte şi cine a făcut-o; Jiro avea atunci ocazia să iasă în evidenţă, să adauge ceva de la el – o vorbă de duh poate – acelui poem de imagini şi gesturi care era ceremonia ceaiului.

Viaţa lui Jiro avea două laturi: pe de o parte datoria – nesuferitele călătorii la Tokio, lecţiile de dimineaţă cu tinerii învăţăcei, lecţiile de seară cu învăţăceii mai vechi pe care îi moştenise de la Munte (cu excepţia consilierului Kato), ceremoniile ceaiului pe care le oficia pentru bani –, de cealaltă parte plăcerea – reuniunile *chakai* cu prietenii, mult aşteptatele retrageri la Pavilionul Pinului Singuratic de la templul Sesshu-ju, vizitele de noapte în lumea plutitoare, după-amiezile consacrate caligrafiei şi cioplitului în lemn. Îi plăcea să se plimbe agale prin grădinile vechilor temple sau să iscodească prin şantierele de construcţii, cum era cel de la casa de lemn şi hârtie a consilierului Kato, pe care cele două doamne o demolaseră ca să ridice o şcoală din cărămidă. Se întorcea cu câteva bucăţi de bambus pe care urma să le prelucreze – unele verzi, altele aurii, altele înnegrite de focul din vatră. Obiectele făcute de mâna lui nu păreau atât de solide ca acelea făcute de Akio, în schimb aveau o graţie fermecătoare. Cel mai tare se mândrea cu o spatulă făcută dintr-o bucată veche de lemn de bambus, găurită de un gândac dedesubtul unui nod. Rezultatul a fost o spatulă fină, înnegrită de vreme, cu o gaură micuţă chiar în mijlocul mânerului. Nu am mai văzut niciodată una care să îi semene.

Deşi Jiro nu câştiga prea mulţi bani, cel puţin se străduia să nu îi cheltuie pe ustensile de ceai. Iar cu trecerea anilor cheltuia din ce în ce mai puţin pe distracţiile nocturne. Parfumul subtil de răşină, folosit de gheişe, care se răspândea din cusăturile robelor lui atunci când le spălam, a fost încet-încet înlocuit de parfumuri mai tari dar mai ieftine, până când veşmintele lui au început să miroasă a alcool etilic şi puţin chiar a urină şi fiere. Mama lui Jiro se călugărise la templul familiei de lângă Al Treilea Pod şi la baie se zvonea că din cauza ei rămăsese peste noapte fără nicio leţcaie. Oamenii şopteau că, după ce fratele lui mai mare, Chugo, refuzase să îi mai plătească datoriile, lui Jiro îi fusese închisă uşa în nas la toate casele de toleranţă, una după alta, până când s-a văzut nevoit să se mulţumească cu plăcerile pe care şi le putea permite plătind la tejghea din puţinii bani pe care Yukako se îndura să i-i dea. Jiro nu i-a contestat niciodată dreptul de a ţine băierile pungii. Cu toate că era fiu de negustor, catastifele familiei Shin îi păreau un fel de broderie complicată, ba, încă şi mai rău, năclăită de sudoarea degetelor de femeie. Yukako însă, după atâţia ani în care măcinase piatră de tuş pentru tatăl ei şi notase tot ce îi spusese el, preluase pur şi simplu socotelile din punctul unde le lăsase el.

Yukako ţinea lecţii în Camera Lungă doar atunci când soţul ei se retrăgea la templu, iar atunci preda doar acea *temae* cu măsuţe şi taburete creată de tatăl ei, cea pe care Jiro refuza să o predea. De vreme ce Jiro ar fi acceptat mai degrabă să vadă o *geisha* într-o cameră de ceai decât un barbar, primise permisiunea soţului ei să înveţe şi cântăreţele. Acestea se plictisiseră însă destul de repede de *temae* în stilul Shin, aşa că Yukako câştiga bani învăţându-le pe câteva femei creştine şi doamne în vârstă din familia imperială, care preferaseră să rămână în Kyoto. Când băieţii au crescut îndeajuns cât să poată lua lecţii cu tatăl lor, eu

am fost cea care o însoțea la lecții, unele ținute acasă la doamnele respective, altele în Baishian. Mă simțeam ciudat mergând în urma lui Yukako, ducând ustensilele pentru ceai tot așa cum înainte dusesem *shamisen-u\.* Făceam acum pe față ceea ce făcusem pe ascuns și pe jumătate în joacă acum mulți ani, când mergeam la Koito.

Coaforii întreprinzători, precum tatăl domnișoarei Miki, o duceau foarte bine, fiindcă un număr din ce în ce mai mare de bărbați începuseră să se pieptene în stil occidental. Așa se face că, atunci când băieții au făcut doisprezece și treisprezece ani, doar o minoritate excentrică, din care făcea parte și Jiro, mai purta coada legată în vârful capului. Așteptam vești despre verișoara lui Miki (sperând în zadar că se va fi întors la Tokio și astfel voi afla și ce mai face Inko), dar am aflat în schimb că tatălui ei îi mergea atât de bine că o lăsase pe Miki să cumpere un aparat de fotografiat – incomod și fragil – pentru soțul-copil, Zoji al nostru, care se apucase să învețe de unul singur cum să facă portrete. Avea succes, fiindcă străzile erau pline de oameni care voiau să facă pe grozavii: bărbați purtând kimono și melon, kimono și pantofi de piele, kimono și umbrele occidentale – numite „umbrele-liliac” în japoneză, din cauză că erau negre și aveau spițele curbate –, jachete kimono, sandale de lemn și pantaloni occidentali; mai erau câte unii îmbrăcați din cap până în picioare în haine occidentale, iar străzile erau pline de scârțâitul progresului: cu toții, până și Bozu, grădinarul nostru, își aranjau pantofii occidentali așa încât să scârțâie cât mai tare.

Deși aproape nimeni nu își mai rădea sprâncenele și nu-și mai vopsea dinții în negru, veșmintele femeilor s-au schimbat mai puțin decât ale bărbaților, după cum remarcaseră Hazu și prietenele ei la baie. Una dintre acestea era domnișoara Ryu, nepoata lui Chio, care se căsătorise cu fiul unui împletitor de ață. Lăsând la o parte familiile „cu

guler înalt”, doar două categorii de japoneze se îmbrăcau în veşminte occidentale: „oile”, sau amantele bărbaţilor albi (care, după câte se spunea în şoaptă la baia publică, mergeau *alături* de femeile lor! Le deschideau uşa! Le ajutau să se urce în *jinrikishal)* şi profesoarele, dar acestea erau doar rareori văzute pe stradă.

Cel mai mult atrăgeau privirile profesoarele angajate de cele două doamne americane ale consilierului Kato, a căror şcoală de cărămidă se înălţa între casa noastră şi zidul Palatului. Doamnele se numeau *sensei* Sutoku (domnişoara Starkweather), o femeie ciolănoasă, înaltă şi slabă ca o tulpină de porumb, şi *sensei* Pamari (domnişoara Parmalee), a cărei nefericită asemănare cu şpiţul nevricos pe care îl căra pretutindeni după ea într-un coş de nuiele cu capac era evidentă. Într-o japoneză şovăielnică, acestea opreau oamenii pe stradă şi îi îndemnau să vină la biserică. Nu puţini erau cei care se duceau, mai ales tinerii care voiau să se uite mai bine la profesoare.

Domnişoara Starkweather şi domnişoara Parmalee angajaseră câteva tinere japoneze care vorbeau englezeşte pe post de profesoare. Le dăduseră să poarte haine vechi de-ale lor până când aveau să vină de la Kobe hainele făcute pe măsură. Bietele de ele, la început erau atât de dizgraţioase! Siluete neobişnuite, talia strânsă în corset, fusta umflată la spate cu o pernuţă, pieptul bombat, mânecile strâmte şi pălăriile bătătoare la ochi. Şi nasturi, atâţia nasturi! De cealaltă parte a peretelui băii l-am auzit pe fiul unui dulgher anunţând că profesoarele aveau paisprezece nasturi numai pe corset.

La început au venit la Şcoala Doamnelor Creştine doar o mână de elevi, dar cu timpul numărul lor a crescut. Îmi aduc aminte că mă uitam la fetele care veneau pe stradă câte două sau trei împreună. În mai puţin de zece ani erau vreo două sute. La fel ca restul tinerilor din Kyoto care

priveau spre viitor, fetele purtau hainele occidentale pe care şi le puteau permite: unele aveau pantofi de piele, altele – destul de multe – purtau cruciuliţe de aur. Câte o fată ţinea o umbrelă franţuzească, din cele cu volănaşe, în loc de umbrela din hârtie cerată pe care o purtase în copilărie. Uneori vedeai, sub o mânecă de kimono ridicată, manşeta cu pliseuri a unei bluze occidentale. Pălăriile împodobite cu fructe sau flori invadau străzile. Ici-colo, o fată provenind dintr-o familie înstărită era îmbrăcată doar în haine occidentale. Cu timpul însă, cu toatele îşi aranjau părul la fel ca soţia patronului şcolii, nimeni alta decât prima elevă creştină a lui Yukako, doamna Kato. Cocul ei moale (nu îşi ungea părul cu ulei), prins în vârful capului, primise şi un nume – *sokuhatsu,* cuvânt care evoca streaşina lată a unui acoperiş, fiindcă „adăpostea” faţa întocmai ca o streaşină pornită din vârful capului.

Un alt obiect vestimentar care era foarte la modă în acei ani şi care era purtat atât de femei cât şi de bărbaţi, peste kimono sau peste costum, era un şal de lână, cadrilat, numit *ami* sau plasă, fiindcă liniile întretăiate semănau cu firele unei plase de pescuit. Consilierul Kato, cel care introdusese în armată uniformele în stil occidental imediat după revoluţia Meiji, şi-a pus amprenta asupra Şcolii Doamnelor Creştine într-un mod mult mai evident decât ar fi putut-o face banii lui: a cerut ca toate elevele, indiferent dacă erau îmbrăcate în haine japoneze sau occidentale, să poarte un şal *ami* pe umeri cât erau la şcoală – de voal în timpul verii şi de lână iarna. Deşi mai toate fetele purtau kimono, trebuie să recunosc că, atunci când apăreau zâmbitoare pe stradă, îndreptându-se cu pas grăbit spre şcoală, cu părul strâns în vârful capului şi şalul fluturând în vânt, aveau o înfăţişare cu adevărat modernă.

Nu o ştiam bine pe niciuna dintre ele, probabil fiindcă Jiro trăgea sforile printre cunoştinţele lui ca să îi pună beţe

în roate consilierului Kato, pe de-o parte fiindcă îi era nesuferit şi pe de altă parte fiindcă era împotriva ultimului proiect al acestuia. Entuziasmat de succesul Canalului Asaka din Tokio, Kato vorbea despre canale cu zelul celui proaspăt convertit şi profita de poziția lui de consilier imperial ca să câştige adepți. Nu scăpa niciun prilej: primăvara, când prezenta dansurile publice ale gheişelor; vara, când deschidea procesiunea la Sărbătoarea Gion; toamna, când se adresa mulțimii venite să admire arțarii cu frunze multicolore, vorbea despre visul lui – un canal care să lege lacul Biwa de oraş. După cum spunea el, vom avea apă de băut mai curată şi, prin urmare, mai puține boli; canalele mici şi pâraiele vor avea apă tot anul şi ne va fi mai uşor să stingem incendiile; vom avea un drum de apă ieftin şi impozabil de la Osaka direct la orezul ieftin din Hikone şi astfel nu vom mai fi atât de săraci. Kato adusese o echipă de specialişti în instalații hidraulice care să confirme că proiectul e viabil. Adusese de la Tokio un tânăr inginer premiat care făcuse deja planurile. Obținuse aproape toți banii trebuincioşi de la guvernul Meiji. Acum repeta fără încetare că nu mai avea nevoie decât de sprijinul negustorilor din Kyoto. Deşi oamenii cu dare de mână din Hikone, precum fățarnicul domn Noda, negustorul de orez care purta o figurină de os – *netsuke* – atârnată de un lanț de ceas occidental, erau nerăbdători să vadă canalul terminat, negustorii care erau prieteni cu Jiro îi ocoleau pe Kato şi pe inginerul Tanabe, arătându-se bănuitori, promițând să examineze cererea lui dar, de fapt, aşteptând să vadă ce fac ceilalți. În consecință, cele mai multe dintre elevele care veneau la Şcoala Doamnelor Creştine erau fiicele persoanelor oficiale, aşa cum era Kato însuşi. Negustorii erau mai dispuşi să angajeze profesoarele pentru lecții particulare decât să îşi trimită fetele la şcoala americanilor.

De exemplu Shige, negustorul de mătăsuri, cel căruia îi spuneam Ursul atunci când atât el, cât şi Jiro erau învăţăceii Muntelui, angajase o profesoară de pian de la Şcoala Doamnelor ca să vină acasă şi să predea lecţii fetelor lui, dar s-a dat peste cap ca să afle dacă Yukako ar putea să-i dea lecţii de ceai soţiei lui. De-a lungul vremii văzusem diferite profesoare intrând sau ieşind din casa lui Shige, şi Yukako se uitase cu atenţie la veşmintele lor occidentale. Cele care erau franţuzoaice sau englezoaice se îmbrăcaseră aşa de la început, dar acum chiar şi japonezele care dădeau lecţii de muzică sau de dans se îmbrăcau în stil occidental. Chio, acum căruntă dar la fel de viguroasă, aflase cu uimire la baie cu cât erau mai bine plătite decât Yukako japonezele care purtau haine occidentale şi cu cât erau mai bine plătite franţuzoaicele şi englezoaicele decât toate celelalte.

Într-o dimineaţă de primăvară din al optsprezecelea an Meiji i-am împărtăşit cele aflate lui Yukako. Era luna în care l-am dus pe Tai la templu ca să ne rugăm pentru înţelepciune în cel de-al treisprezecelea an al vieţii lui. Jiro era plecat la Tokio ca să aducă ofranda de ceai împăratului. Yukako era aplecată deasupra catastifului cu socoteli şi s-a încruntat ascultându-mă. Ştiam că e atentă la ce îi spun după felul cum ţinea pensula plină de tuş deasupra călimării, ca să nu păteze pagina.

— Interesant, a zis ea.

21. 1885

Cam la o săptămână după ce Chio ne adusese această veste, când ne-am dus cu băieţii să vedem piesele care se jucau primăvara la templu, Yukako s-a întors acasă fără noi, plângându-se că o doare stomacul. În seara aceea m-a privit, mulţumită de sine, şi mi-a zis:

— Mâine, când mergem la familia Shige pentru lecție, să te îmbraci cu rochia occidentală pe care ai purtat-o la Expoziție.

A doua zi dimineața o aşteptam pe Yukako la poartă. Mă simțeam greoaie şi neîndemânatică în rochia de copil mare şi mi se părea că toate privirile se întorc spre mine. Chiar atunci am văzut o doamnă occidentală, adăpostită sub umbrelă, care ieşea din casa noastră. Precis că era o misionară, judecând după siluetă şi mersul iute. Mi s-a oprit inima în piept de frică. Parcă nu trecuse nicio zi: eram tot cea de atunci, o pisică vagaboandă care se ferea din calea călugărițelor.

Dar felul în care mergea... oare nu se simțea bine? Ori poate era beată? Atunci a lăsat umbrela jos. Era Yukako.

— Îmi vine bine, nu?

— Ce e cu tine?

Îmbrăcată în haine occidentale şi pieptănată în stil japonez, Yukako îmi zâmbea triumfătoare.

— Am cumpărat-o de la sora inginerului Tanabe. Ea ține lecții la Şcoala Doamnelor. Este exact pe măsura mea.

— Când ai cumpărat-o? am întrebat eu uimită.

— Ieri, cât ați stat voi să vedeți piesa.

Nu îmi venea să cred:

— Cum adică, te-ai dus la ea şi ai cumpărat rochia de pe ea?

— Nu cea pe care o purta, cealaltă. Închipuieşte-ți, moda occidentală se schimbă în fiecare anotimp. Acum domnişoara Tanabe poate să îşi cumpere o rochie nouă. Ei, ce zici?

— Păi...

— Chiar i-am plătit o sumă foarte mare. Dar voi recupera banii repede, dacă mă târguiesc cu învățăceii.

— Hai înapoi în casă. Cred că unele copci nu sunt bine potrivite.

În vestibul i-am legat din nou şireturile şi i-am potrivit rochia până când a arătat acceptabil. Tot nu îmi venea să cred că trecuse printr-o astfel de aventură fără mine. Adevărul este că arăta de-a dreptul ciudat – o femeie ca un băţ îmbrăcată într-o rochie strânsă pe talie. Lucrul şi mai uimitor însă era că nu o mai recunoşteam – parcă era altcineva.

— Te-aş fi ajutat să o duci acasă, i-am spus cu voce gâtuită când am ieşit din nou afară.

— Ar fi fost mai bine, a recunoscut ea. Mi se părea că toată lumea se uită la mine când veneam spre casă. Mi-am pus şalul ei pe umeri, ca să nu fiu recunoscută de la prima privire.

Mergând împiedicată în pantofii de piele, Yukako se tot uita înapoi la creţurile fustei, uimită şi neîncrezătoare. S-a chinuit să meargă cât putea de bine încolo şi încoace, pe uliţa pietruită. Era ca un bărbat îmbrăcat într-o rochie.

— E puţin cam strâmtă, nu crezi? a întrebat voioasă, amuzată de imaginea pe care şi-o făcuse despre ea însăşi.

În acea clipă râsul i-a îngheţat pe buze.

M-am întors ca să văd ce s-a întâmplat. La poartă era un bărbat. A privit-o atent pe Yukako; dacă s-a mirat de felul cum era îmbrăcată, atunci nu a lăsat să se vadă nimic pe faţa lui. Yukako s-a speriat. Când bărbatul i-a dat o cutie cu un pergament, învelită în brocart, i-am urmărit privirea; omului îi lipsea vârful celui de-al patrulea deget, cel pe care îl numim degetul tămăduitor, cel folosit pentru a încerca prafurile şi a întinde alifiile. Bărbatul era îmbrăcat într-un kimono curat, a făcut o plecăciune adâncă şi a vorbit cu umilinţă, cerându-şi iertare că tulbură pacea casei noastre. Yukako tremura uşor când a luat cutia, cu ochii la degetul bont şi la braţul dezgolit pe care se vedea un desen cu roşu şi verde. Un tatuaj!

Yukako a dat să bage pergamentul în mâneca kimonoului pe care nu îl purta, s-a oprit, şi-a stăpânit tremurul şi a făcut o plecăciune atunci când bărbatul a plecat. A plecat într-o *jinrikisha* elegantă, pe care erau pictate flori şi fete frumoase, ale căror kimonouri suprapuse întreceau în splendoare florile de cireş de deasupra.

— Oricine poate avea un accident, a spus Yukako pe gânduri, atingându-şi cel de-al patrulea deget.

— Dar puţini sunt cei care au şi degete lipsă şi tatuaje, am răspuns şi m-am cutremurat. (Nu văzusem niciodată un ucigaş plătit, dar cine nu auzise de ei?)

— Să nu mai spui cuvântul acela! a zis Yukako şuierat.

— Tatuaj?

— Taci odată!

Nu am deschis mesajul decât mult mai târziu, după ce Yukako se târguise şi obţinuse mai mulţi bani de la nevasta Ursului şi se îmbrăcase în kimonoul de toată ziua. Ne-am retras în Baishian, luând cu noi pergamentul misterios. Nu era propriu-zis o scrisoare, ci doar trei rânduri de semne, scrise destul de limpede ca să poată fi înţelese de o femeie şi însoţite de *kana* fonetice, lămuritoare. O dată – întâi august, cam patru luni de acum încolo. Un loc – biroul de închiriere a gheişelor din Pontocho. Şi o sumă de bani – o cifră foarte mare, faţă de care suplimentul obţinut de la Shige părea caraghios.

Când Yukako a deschis cutia, din ea a căzut o punguţă de brocart, un talisman purtător de noroc de la templu. Mamele nu scăpau niciun prilej să cumpere punguţe din acestea pentru căminele şi copiii lor: pentru ca o călătorie să se desfăşoare cu bine, pentru ca o afacere să reuşească, pentru ca o căsătorie să fie fericită. Am ridicat punguţa; era brodată cu caractere pe care le recunoşteam, dar ceea ce m-a izbit a fost mirosul. Era parfumul subtil pe care îl răspândeau robele lui Jiro după nopţile petrecute în oraş,

până când fratele lui a încetat să îi mai achite notele de plată. I-am întins punguța lui Yukako, ea a inspirat parfumul şi a încuviințat din cap, abătută. Apoi s-a uitat la acele *kanji* care mie îmi păreau atât de cunoscute, a făcut ochii mari şi fața i s-a crispat. Atunci mi-am amintit: văzusem sute de asemenea punguțe, brodate cu exact aceleaşi caractere, în ziua când l-am dus pe Tai la templu împreună cu alți copii de vârsta lui. Trimiterea talismanului era o aluzie la protecția de care ar putea avea nevoie băiatul. Cu alte cuvinte, bărbatul cu tatuajul nu s-ar fi dat înapoi de la nimic ca să îl determine pe Jiro să îşi plătească datoriile. Yukako a scăpat punguța din mână, îngrozită. *Cum de îndrăznesc să îmi amenințe fiul?*

În noaptea aceea s-a mai abătut o nenorocire asupra casei noastre. Matsu, soțul lui Chio, care trecuse bine de şaptezeci de ani, şi-a încleştat pieptul cu mâinile şi s-a oprit din respirat două minute bune. Nu a murit, dar când a deschis ochii a doua zi nu mai recunoştea pe nimeni. Strângea din mâini inconştient, parcă voind să rupă bucăți de mangal, să frământe bucățele de cărbune şi ierburi de mare ca să facă cocoloaşe pentru ars. De vorbit nu mai putea însă vorbi şi nici nu mai ştia cum să mânuie uneltele. De dimineața până seara stătea lângă foc, privind fix peretele din fața lui.

În săptămâna aceea ne-am dus la templu în fiecare zi şi ne-am rugat pentru sănătatea lui Tai. Până atunci nu băgasem de seamă că Benten-*sama,* zeița aleasă de Yukako drept patroană, nu avea doar instrumente muzicale în multele ei mâini, ci şi săbii şi săgeți. La una din statui, fața bucălată, de obicei blândă, afişa un rânjet victorios. Yukako şi-a mutat culcuşul în locul meu, în dreptul uşii, unde era curent noaptea, ca să poată fi o pavăză între fiii ei şi primejdie. Ne-am rugat şi ca Matsu să îşi recapete mințile. Deoarece Bozo grădinarul lucrase ani de zile sub

îndrumarea lui Matsu, Yukako l-a rugat să îi țină locul bătrânului şi a asigurat-o pe Chio că nu avea de gând să îl dea afară pe Matsu. Dar cel mai tare ne-am rugat să facem rost de bani.

După cinci zile în care nu s-a oprit din rugăciuni decât ca să dea lecții îmbrăcată în rochia ei occidentală, Yukako a trecut la fapte. Mai întâi a întins pe jos toate kimonourile, aşa cum făcuse atunci când nenorocirea lovise pentru prima oară familia Shin. Chiar când punea deoparte superbele kimonouri de brocart pe care ea şi apoi eu le purtasem în copilărie, am auzit-o pe Kuga tropăind pe scări; venea cu o scrisoare lăsată de doi vizitatori care trecuseră pe la noi.

Yukako a desfăcut nerăbdătoare a doua scrisoare venită pe neaşteptate în luna aceea, de această dată adresată maestrului de ceai. Am văzut-o pe Yukako destinzându-se când a citit-o. În vara aceea oraşul urma să găzduiască o nouă Expoziție, după strălucitoarea Sărbătoare Gion din luna iulie. Ar dori familia Shin să fie iarăşi prezentă?

Yukako a scris pe loc răspunsul, cu mână sigură, şi l-a „semnat” cu sigiliul pătrat de jad al soțului ei. Maestrul va fi încântat să ia parte la educarea barbarilor în spiritul victoriilor culturale ale Japoniei şi este gata să îşi ofere timpul – plus o nepreţuită cutie pentru ceai gros din vremea lui Rikyu – contra unei sume neînsemnate. Iar aici, Yukako a scris cifra enormă din mesajul adus de bărbatul tatuat.

Plină de speranță, Yukako a continuat să dea lecții doamnelor acasă la ele. Călătoria lui Jiro în capitală era programată după încheierea anului pentru învățăceii vechi şi înainte de începerea lecțiilor cu cei noi. Yukako însă nu îşi vedea capul de treabă fiindcă îl pregătea pe băiatul cel mare pentru îndatoririle care reveneau în mod normal capului familiei: spălarea lui Buddha din templul familiei cu ceai de hortensie, organizarea unor plimbări pentru admirarea florilor şi a unor ofrande în amintirea protectorilor

importanți. Fiindcă Jiro era plecat, mi s-a dat voie să merg în urma lui Yukako şi a băieților când au făcut pelerinajul anual la templul Sesshu-ji, unde familia a făcut o ofrandă de ceai la Pavilionul Pinului Singuratic pentru a comemora construirea acesteia cu trei sute de ani în urmă.. Fiindcă de obicei ofranda era făcută de Jiro sau de tatăl lui Yukako, acum era prima oară că ea vedea bătrânul templu şi grădina, mărginită de un gard de piatră care abia se mai ținea. Deşi călugării făceau curat zilnic, Pinul Singuratic – o casă odată arătoasă, de patru rogojini şi jumătate, cu o fereastră mare, rotundă – nu mai era de mult *wabi,* ci de-a dreptul dărăpănată: pereții de hârtie erau sfâşiați şi peticiți la nimereală, *tatami* era îngălbenit de vreme, acoperişul de stuf chelise de-a binelea. Tai s-a descurcat de minune; sigur pe el, a adus ofranda de ceai strămoşilor în timp ce Yukako, încercând să rămână demnă, şi-a scos din păr un gândac mare, căzut din acoperişul de stuf. Îmi dădeam seama că încerca un fel de satisfacție răutăcioasă văzând paragina aceea: soțul ei hoinar nu îşi cheltuia chiar toți banii aici. Mie îmi fuseseră încredințate ustensilele pentru ceai iar Aki, nepoata lui Matsu în vârstă de şapte ani, ducea mangalul pentru ceremonia ceaiului, făcut din ultimele bucăți de stejar, tăiate exact de lungimea cuvenită. La apusul soarelui, când ne îndreptam spre casă, l-am auzit pe Tai spunându-i fratelui său:

— Anul viitor vei fi tu gazda, bine?

Băieții, înalți şi mlădioşi ca părinții lor, erau raşi în cap, asemenea celorlalți învățăcei, şi purtau fâşii de pânză albă înfăşurate pe frunte, ca să se vadă că sunt pelerini. Kenji prinsese o libelulă într-un laț de mătase atunci când ne oprisem la un templu ca să mâncăm şi să bem apă de la un izvor. Acum, ascultându-l pe fratele lui, a dat drumul insectei.

— Nu vorbi aşa, a zis.

Era un băiat atât de frumos că toată lumea vorbea de el. Era chiar mai frumos decât băieții aleşi ca să meargă cu carele alegorice la Sărbătoarea Gion. Aki s-a întins să prindă libelula care se înălța în aer. Yukako îşi admira fiii cu respirația tăiată.

— Dar vei fi destul de mare. De ce să nu fii gazdă? insista Kai.

Kenji şi-a ferit privirea, şi-a prins mâinile la spate, s-a întins.

— Nu îți voi lua locul decât dacă mori, a răspuns cu simplitate.

Yukako a tresărit de parcă o izbise ceva. Kenji a continuat să explice.

— Când vei fi maestru de ceai, vreau să fiu primul tău învățăcel. Iar când vei avea un fiu, vreau să îl învăț tot ceea ce ştiu. Asta e. Vreau să fiu doar fratele tău mai mic, a încheiat el.

— Dar chiar eşti fratele meu mai mic, *baka*, i-a răspuns Tai, oarecum stânjenit de sinceritatea lui Kenji.

— Ba tu eşti *baka,* a zis Kenji pe un ton împăciuitor.

Eu mă întrebam dacă toți băieții care aveau un tată erau atât de siguri de ei ca aceştia doi.

Aprilie era anotimpul pieselor de teatru şi al pantomimelor la Templul Mibu. Seara, băieții se prefăceau că sunt samurai, la fel cu cei interpretați de actori: făceau nişte strâmbături hidoase şi se băteau cu flautele de lemn în chip de săbii. Întocmai cum făcuseră Hiroshi şi Nao înaintea lor, mi-a povestit Yukako, Tai şi Kenji au scotocit prin casă şi au scos *hakama* Muntelui de pe unde era pusă bine. *Hakama* era fusta-pantalon plisată pe care o purtau pe vremuri doar samuraii iar acum doar actorii care jucau roluri de samurai şi, pe lângă aceştia, de băieții care se jucau de-a actorii ce interpretau roluri de samurai.

Cu un an înainte li se dăduse voie să meargă singuri la teatru şi să mănânce cartofi dulci copţi şi turtiţe de orez fripte pe grătar. În acest an însă, Yukako a ţinut foarte mult ca ei să nu mănânce decât mâncare de acasă şi, pretinzând că le face o favoare servitorilor, a hotărât ca cel puţin doi dintre noi să fie cu ei tot timpul şi să purtăm asupra noastră nişte cuţite mici, dar foarte ascuţite.

Într-o zi când băieţii erau la teatru, veneam acasă cu Yukako după lecţia ţinută la familia Shige. Nici acum nu mă obişnuisem cu imaginea lui Yukako, îmbrăcată în fustă înfoiată, strânsă în corsajul cu mulţi nasturi, care descoperea un fel nou de a-şi mişca trupul. Cât despre mine, eu mă simţeam tot ca un măscărici în veşmintele occidentale şi răsuflăm uşurată când intram pe poartă. Astăzi însă, o siluetă bine cunoscută ne ţinea calea.

— Preacinstitul meu stăpân, a zis Jiro sarcastic. Te-am aşteptat noapte şi zi. Când nu m-am rugat să te întorci cu bine, am măcinat orez cu mâna mea ca să fac făină din cea mai fină.

O clipă am retrăit o altă întâlnire, pe un alt drum. Mi-am adus aminte cum a lovit-o pe Yukako tatăl ei, în faţa casei hii Koito. Am ridicat privirea spre ea, cu inima bătând să îmi spargă pieptul. Am văzut atunci pe faţa ei toată frica şi mânia, toată amărăciunea care o otrăvise de când se oprise la poartă omul cu tatuaj. Pe lângă ea, ranchiuna lui Jiro era un moft, o bagatelă. Yukako şi-a scos încet mănuşile lungi de piele albă şi a rămas nemişcată, cu ochii la soţul ei, la capul lui ţuguiat, la sprâncenele stufoase.

— Să îţi pregătesc baia, stăpâne? a întrebat cu răceală.

Pregătirea băii cădea de obicei în sarcina lui Bozu sau Chio.

— Da, chiar aş vrea, a zis el.

Asta a şi făcut. Am desfăcut copcile şi şnururile rochiei pe care o purta. Ne-am pus repede câte un kimono, după care

eu am adus cărbunii iar Yukako a suflat în tăciuni până când s-au aprins din nou. Am cărat nenumărate găleți de apă, timp în care Jiro a tras un pui de somn. Când s-a trezit a venit să se uite cum muncim, bucuros că Yukako îşi ispăşea vina. Cât s-a înfierbântat apa s-a frecat bine cu punguța de tărâțe, până şi între degetele mâinilor, s-a săpunit pe spate şi după urechi. A tresărit atunci când Yukako l-a atins ca să îl spele pe spate. După ce s-a clătit îndelung cu apă rece, Jiro s-a întins în baia fierbinte şi a luat-o pe Yukako la întrebări.

— Nici nu te-aş fi recunoscut dacă servitorii nu ar fi vorbit despre asta. (Aici a aruncat o privire spre mine.) Tu şi „fata în casă” – a spus cuvintele englezeşti de parcă ar fi scuipat – *reidizu meido*[8]. Ce să le spun oaspeților mei când mă întreabă de ce soția mea se preumblă prin oraş îmbrăcată ca o târfă occidentală?

— Spune-le să se uite în jur şi să înțeleagă singuri, i-a răspuns Yukako. Aşa se îmbracă profesoarele. Nu se poate să nu le fi văzut la Şcoala Doamnelor.

— Ştiu locuri mai interesante unde să mă duc.

— Da, cred că ştii, i-a răspuns ea cu voce acră. Cât despre domnişoara Ura, cum de nu înțelegi? E umilitor să vezi doamnele străine umblând însoțite de servitori japonezi şi băieți cu *jinrikisha.* Ne-am îmbrăcat amândouă aşa fiindcă vreau să câştig tot atât cât profesoarele străine.

Jiro a încrucişat brațele peste pieptul gol şi a pufnit dispreţuitor:

— Ştii că mi-am petrecut două săptămâni la Edo auzind aceleaşi bazaconii zi de zi? Prim-ministrul – vorbea de Ito, bărbatul a cărui amantă *geisha* venise după el tocmai din Gion – a turnat râuri de aur într-un pavilion numit „Cerbul

---

[8] Lady’s maid (engl.).

care mugeşte”, unde domnii şi doamnele învață să danseze şi să mănânce la fel ca barbarii, ca să îi facă să schimbe tratatele în favoarea noastră. Îşi taie fiecare o halcă de carne, întocmai ca măcelarii, şi behăie unul către altul cât de gustoasă este. Fiindcă nu sunt îndeajuns de multe soții care doresc să danseze, aduc târfe ca să îi păcălească pe musafirii străini.

Auzindu-l, Yukako a ridicat din sprânceană, dar Jiro a continuat să blesteme *gorufu, tenisu*[9] şi alte jocuri occidentale la care fusese obligat să asiste, împroşcând un şuvoi de ocări. Era întins în baie, în timp ce Yukako stătea în picioare, gata să îl servească, aşa că era nevoit să îşi sucească gâtul ca să o vadă.

— Ai face bine să îți scoți din cap prostiile astea despre barbari înainte să înceapă a doua *Eppo* la vară, a zis Yukako. Le vei prezenta din nou ceremonia ceaiului.

— Ce? a bolborosit Jiro, a apucat-o de încheietura mâinii şi a tras-o atât de violent că Yukako a fost cât pe ce să cadă în vană.

— Azi-dimineață au acceptat condițiile pe care le-ai pus. Plătesc bine, a zis Yukako. Iar noi avem datorii.

Pe fața ei am citit cuvintele nerostite: *Tu* ai datorii.

Jiro şi-a dat şi el seama şi i-a eliberat încheietura. Rămăsese fără grai.

— Vrei să merg în locul tău? s-a oferit Yukako acum vorbind cu blândețe. Străinii oricum nu au habar, iar oamenii de aici vor şti care este părerea ta. (Jiro a înclinat abia vizibil din cap şi Yukako a prins curaj.) Oraşul e plin de oameni care te-ar lăuda că iei aurul barbarilor şi îi faci de ruşine în acelaşi timp.

---

[9] *Golf, tennis* – golf, tenis (engl.).

Jiro a dat iarăşi din cap şi am înțeles că nu era recunoscător, ci dezgustat.
— Atunci aşa rămâne, a încheiat el.
Până în primăvara aceea, Jiro se mărginise să ocolească patul soției lui. Acum a mers însă mult mai departe: ştergea în mod ostentativ locul unde mâinile ei atinseseră tava cu micul dejun şi insista ca servitorii, cu excepția mea, să îi pregătească lucrurile seara. Bineînțeles, nu se bizuia pe gusturile lor când era vorba de îmbrăcăminte, aşa încât Yukako avea dubla sarcină de a alege robele şi de a le supraveghea pe celelalte femei când le aranjau. Asta n-ar fi fost nimic, dar a sabotat intenția lui Yukako de a folosi banii luați de la Expoziție ca să plătească datoriile. Într-o zi, cam la o săptămână după una din vizitele pe care Jiro le făcea de două ori pe an la atelierul Raku, Yukako a primit altă notă de plată cu o sumă amețitoare – de această dată de la moştenitorul lui Chojiro.
— Astă-seară are loc *chakai* de lună plină, a zis Yukako, ținând nota de plată cu două degete şi cu mâna întinsă, cât mai departe de ea, de parcă ar fi putut-o murdări. Poate vom găsi un răspuns acolo.
— Voi încerca, am zis şi am făcut o plecăciune.
La treisprezece ani după prima *chakai* al lui Jiro în Muin, pavilionul pătrat în care Muntele îl mustrase întâia oară şi unde

Yukako, purtându-şi fiul în pântec, adusese pentru prima oară mâncare la cererea lui, tocmai acel fiu, Tai, aranja în fața oaspeților tatălui său bolurile cu peşte fiert înăbuşit. Jiro, acum în vârstă de treizeci şi ceva de ani, pierduse nervozitatea nestăpânită a primei lui *chakai,* dar nici măcar acum nu îşi putea ascunde un fel de nelinişte pornită din dorința de a fi admirat.
Mi-am dat imediat seama că într-adevăr câştigase admirația principalului său musafir, Shige, negutătorul de

mătăsuri. O văzusem pe soţia lui la lecţii, dar pe Urs nu îl mai văzusem din al cincilea an Meiji, unul dintre miile de oameni veniţi la Expo. Ştiam că Shige vede cât de bine seamănă Tai cu tatăl lui, că putea „citi” modelul ales cu mare grijă pentru *obi*-ul îngust al lui Tai. Asemănător cu modelul cadrilat alb cu negru care se purtase la Edo cu o generaţie în urmă, pe *obi* alternau dreptunghiuri albastru închis şi gri; în dreptunghiurile albastre era ţesut cu fir de aur un discret model floral. Florile abia vizibile sugerau, în cel mai delicat şi cuviincios mod cu putinţă, că, dacă fiii de negustori precum Jiro şi Shige ar fi purtat o astfel de ţesătură când erau de vârsta lui Tai, şi-ar fi atras pedeapsa cu moartea. Deşi ramura verde de cireş, pe care cădeau razele lunii, plângea pierderea bobocilor de floare, a samurailor, a vremurilor apuse, simpla prezenţă a acestui băiat era o victorie pentru Jiro şi oaspeţii lui, care îşi găsiseră norocul în această lume nouă.

După treisprezece ani, din care jumătate fusese la cheremul tatălui adoptiv, iar în cealaltă jumătate nu îşi refuzase nimic, până la cele mai josnice plăceri, Jiro a pus lângă uşa camerei de ceai o cutie nouă de pin, pe care era caligrafiat un nume nou. Am recunoscut caracterul *kanji* însemnând *primăvară.* Dedesubt mai erau două: *ploaie,* o fereastră stilizată, cu oblonul de bambus ridicat, prin care se vedea o furtună stilizată – patru linii diagonale – şi *câmp,* un pătrat împărţit în alte patru cu o cruce. Primăvară Ploaie Câmp. Avea un sens: aşa cum mugurii deveneau copaci înverziţi, Tai venise să se alăture tatălui său în camera de ceai. Mi s-a încălzit inima gândindu-mă la Jiro, pe care nu fusesem niciodată supărată de-a binelea. Pe de altă parte, muream de curiozitate să deschid cutia şi să arunc o privire la bolul de ceai pentru care ne adusese la sapă de lemn.

La început, când m-am aplecat să mă uit în cameră, l-am auzit pe oaspetele de onoare sorbind *macha* cu încântare, dar nu am putut vedea bolul de ceai.

— Shunrai, Tunet de Primăvară, a declarat Jiro când a fost întrebat cum se numeşte bolul de ceai, apoi a adăugat că l-a ales dintre toate bolurile făcute în acel sezon de moştenitorul lui Chojiro.

— Poate Kaminari ar fi un nume mai bun, a zis Shige, arătând cu capul spre frunzele de cireş. Ce voia să spună? Vorbea cu un fel de asprime lipsită de un motiv anume, aşa cum vorbeau oamenii când erau într-o dispoziție lirică, dar cuvintele erau cum nu se poate mai prost alese. Eu nu uitasem niciodată prima *chakai* a lui Jiro, când dăduse un nume bolului reparat, cel care aparținuse lui Rikyu. Se va îmbufna şi de această dată? Se va lua la harță cu oaspetele? îl va pune pe Urs la locul lui cu o remarcă tăioasă?

Jiro a dat totuşi un răspuns evaziv:

— Aşa zici?

Kaminari, Kaminari, repetam eu în minte, căutând un înțeles. A, da! Era un cuvânt care însemna tot Tunet! Eu citisem *Ploaie* şi *Câmp* separat, pe când ele, luate împreună, formau cuvântul *Tunet.*

Kaminari în loc de Shunrai, Tunet în loc de Tunet de Primăvară, frunze de cireş în loc de muguri de cireş. Nu cred că există oameni mai chițibuşari, mai puşi pe despicat firul în patru, decât adepții ceremoniei ceaiului, mă gândeam eu trăgând cu ochiul prin gaura din peretele de hârtie, pe care o făcusem cu treisprezece ani în urmă.

Am văzut delicatele frunze de cireş, sclipirile bucățelelor de mică în lutul pereților. Am văzut o rază de lună pe ceramica neagră, lucioasă ca ochiul unui animal şi abia mi-am stăpânit o exclamație. Oare moştenitorul lui Chojiro ştia că face nu o copie, ci un bol straniu de asemănător cu cel pe care Jiro îl spărsese cu atâția ani în urmă?

L-am auzit pe Shige oftând din rărunchi.

— Eram de față la acea lecție, a murmurat.

Vasăzică văzuse şi el cum se spărsese bolul. În mâinile îndemânatice ale lui Shige am văzut lucind acelaşi bol negru, solemn şi asimetric la care îmi rămăseseră ochii cu mulți ani în urmă. Parcă nu fusese niciodată spart, nici reparat, ci doar scuipat afară din pământul vulcanic, neatins.

Negustorul a pus jos bolul după o îndelungă tăcere.

— Când va auzi fratele tău de acest bol, va fi invidios, a zis el.

Era o aluzie atât la gustul rafinat al lui Chugo, care colecționa boluri de ceai, cât şi la imensa lui avere.

— Aşa crezi? a repetat Jiro încântat de el însuşi. Poate că vă voi pregăti amândurora ceai în acest bol cândva.

Încălcând o regulă pe care devenise un obicei să o încâlci, Ursul a adus vorba despre lucruri fără legătură cu camera de ceai.

— Ți-a mai spus ceva în ultima vreme despre canalul consilierului Kato? a întrebat.

— Țărănoiul acela ți-a propus să investeşti în canal? a chicotit Jiro.

— Am de gând să procedez la fel ca fratele tău, indiferent ce hotărăşte, a spus Shige.

Ceilalți musafiri au încuviințat dând cu înțelepciune din cap. Consilierul Kato îi ceruse de curând lui Okura Chugo mai mulți bani decât toți ceilalți negustori din Kyoto la un loc.

— Sunt sigur că îi va râde în nas, a zis Jiro.

— Tot vorbeşte despre războaiele de țesut din Franța, care sunt puse în mişcare de puterea apei. Îți poți închipui aşa ceva?

— Habar nu are de meseria ta, dar te sfătuieşte ce războaie să cumperi, s-a strâmbat Jiro.

— Spune tot felul de lucruri năstruşnice, dar vorbeşte convingător, a zis Shige.

— *Un.* Dacă fratele meu vrea să îşi cheltuie banii pe Kyoto, a continuat Jiro, folosind cuvântul pe care îl dispreţuia în loc de Miyako, pe care îl prefera, eu am o idee mai bună.

— Într-adevăr?

— Oriunde te uiţi, frumoasele case vechi sunt dărâmate şi în locul lor sunt clădite cutii de cărămidă, a oftat Jiro. Şcoala lui Kato şi multe altele.

— Adevărat, i-a întărit Shige spusele.

— În spatele acelei case era pe vremuri o casă splendidă, de patru rogojini şi jumătate, numită Copacul Lunii Noi. Acum... casa, grădina, duse sunt. Pesemne că fetele cos steaguri americane chiar pe locul unde se ridica pavilionul. (Jiro s-a oprit o clipă, dus pe gânduri.) Aş vrea să te invit la Pavilionul Pinului Singuratic odată, a zis.

— Pinul Singuratic... a murmurat Ursul cu nostalgie.

— S-a părăginit faţă de cum era când eram noi învăţăcei. Ce mi-aş dori eu, a continuat Jiro, ar fi să am un fond ca să repar Pinul Singuratic şi să cumpăr pavilioane de ceai aşa cum sunt, până nu vine cineva şi le dărâmă. Le-aş muta la Sesshu-ju şi oraşul Kyoto ar putea câştiga bani din vânzarea biletelor. Este contrar scopului unui pavilion de ceai, desigur, dar ar atrage oamenii cu bun gust şi posibilităţi mai mult decât orice Eppo.

— Un loc al locurilor unde să te retragi. O sihăstrie a sihăstriilor. Eşti cu adevărat un poet, prietene, a zis Shige şi a făcut o plecăciune. Îmi aduci aminte ce lucruri sunt mai preţioase decât toate.

Spunând acestea, a ridicat încă o dată bolul rotund şi întunecat şi l-a pus jos, despărţindu-se de el cu o plecăciune adâncă. Bolul primitiv, greoi, pulsa ca nisipul negru lovit de fulger. De unde mă aflam, în spatele peretelui,

am făcut şi eu o plecăciune, copleşită de admirație şi de teamă în acelaşi timp.

În noaptea aceea, mult după ce Shige şi prietenii lui plecaseră, m-am furişat în *mizuya* unde bolul fusese pus la uscat pe un raft. L-am pus pe Shunrai în cutia de lemn şi m-am dus să îl vadă Yukako.

— Uite de ce am primit nota de plată de la atelierul Raku, i-am spus şi am scos bolul din cutie.

L-am cercetat împreună pe verandă, în timp ce băieții dormeau înăuntru.

— Îmi dau seama de ce a trebuit să îl cumpere, a spus ea în şoaptă, cu blândețe neaşteptată.

Când i-am povestit despre visurile lui Jiro a dat din cap, crispată dar înduioşată. A învârtit bolul în mâinile ei frumoase şi, fără să îşi dea seama, a făcut, la fel ca noi toți, o plecăciune în fața maestrului olar.

A doua zi dimineața, după ce a adus farfuriile cu micul dejun, Yukako a mai pus o tavă în fața bărbatului ei. Am văzut cutia de pin şi o hârtie despăturită: chitanța primită de la moştenitorul lui Chojiro. Yukako a întrebat umil, şi nu era nicio umbră de reproş în vocea ei:

— Să mă duc să îl rog să ne mai amâne câteva luni?

— Dacă ții neapărat, a ridicat Jiro din umeri, dar se vedea că e încordat.

Deşi nerostită, repulsia față de neceruta ofertă de ajutor a lui Yukako, față de expoziții şi străinii ai căror bani avea să îi primească peste câteva luni, era evidentă. Când Yukako s-a ridicat, cu nările fremătând de disperare, Jiro a urmărit-o cu privirea şi i-a văzut pe cei doi băieți cum, în sinea lor, se trăgeau înapoi din fața lui.

— Dar vei vedea că nu e nevoie să te amesteci, a adăugat cu vocea sugrumată.

Vocea moştenitorului lui Chojiro era liniştitoare, generoasă.

— Câteva luni nu înseamnă nimic în istoria comună a familiilor noastre.

Avea aproape şaptezeci de ani, dar se schimbase prea puţin de la ultima noastră vizită, acum foarte multă vreme, când Kenji dormea în braţele mele şi Tai a cerut să vadă atelierul. Acum, ca şi atunci, era rotund şi tare ca o castană. Afară, ploaia foşnea pe pietre iar înăuntru ceaiul prăjit cu care ne tratase mirosea îmbietor a pământ şi fier.

Yukako se îmbrăcase cu multă grijă pentru această întrevedere. Era o soţie într-o situaţie strâmtorată, cu doi băieţi mari, dar era şi o femeie frumoasă de treizeci de ani care se apropia, deşi nopţile ei cu Akio şi Jiro erau de domeniul trecutului, de maturitatea sexuală. Prin urmare, se îmbrăcase ca şi cum ar fi fost un pic mai bătrână decât în realitate: alesese un kimono cu model de ierburi văratice, care coborau puţin mai jos decât era necesar, îşi legase *obi*-ul şi şnurul o idee mai jos decât cerea regula, ca să pună în contrast greutatea care îi atârna pe umeri cu relativa prospeţime a feţei. Dar ierburile albe, fragede se detaşau pe un fond gri-verzui – o rudă ştearsă a albastrului-verzui care îi venea atât de bine ca fetişcană – şi îşi arăta ceva mai mult din ceafă – o invitaţie de un alb ispititor, scos în evidenţă de gulerul stacojiu al robei de dedesubt – decât te-ai fi aşteptat văzând-o înveşmântată atât de sobru.

— Mă văd nevoită să vă mai tulbur cu o rugăminte, a spus ea cu voce şovăitoare, ca susurul ploii de afară.

— Despre ce este vorba, *Okusama?*

— Soţul meu are o rugăminte neobişnuită, a spus ea. Nu ştiu cum să încep.

— Nimic nu poate fi chiar atât de rău.

— Nu e de mirare că s-a îndrăgostit de opera dumneavoastră. A făcut cu mâinile lui o cutie pentru bolul de ceai şi l-a numit Shunrai.

Auzind acestea, moştenitorul lui Chijoro a dat încântat din cap. Yukako a continuat:

— La o adunare de ceai, cu prilejul ultimei luni pline, l-a folosit împreună cu spatula lui Rikyu însuşi, numită Strop de Lacrimă. (Deoarece la ceremonia ceaiului toate ustensilele trebuia să fie de acelaşi rang, această împerechere arăta că bolul era la mare preț. Moştenitorul lui Chojiro s-a străduit să îşi ascundă un zâmbet.)

— Ştiți însă în ce situație se află acum, a încheiat Yukako.

O vedeam doar din semiprofil, dar bărbia îi tremura de parcă era o fetiță gata să izbucnească în plâns.

Ideea că ar putea lua înapoi un bol a cărui valoare crescuse considerabil, împreună cu mândria de a fi consolat o femeie frumoasă au adormit grija moştenitorului pentru banii care i se cuveneau.

— Uneori trebuie să dai înapoi un lucru pe care nu îl poți plăti, a zis el.

— Nu, l-a contrazis ea cu însuflețire. Iată despre ce este vorba. În această vară, familia noastră va oficia ceremonia ceaiului la cea de-a doua *Eppo.* Vor plăti foarte bine.

Moştenitorul lui Chojiro a dat din cap. Acum înțelegea de ce îl rugase Yukako să amâne plata.

— ... Şi avem nevoie de daruri pentru toți cei care vin. Prin urmare... soțul meu vă roagă să vă gândiți dacă nu ați vrea să schimbați bolul Shunrai pe o sută de boluri de ceai făcute de ucenicii dumneavoastră ca exercițiu.

— Ei, dar ți le-aş fi dat oricum, numai să mi le fi cerut, a râs moştenitorul lui Chojiro.

— Nu îmi pot permite să se afle aşa ceva, i-a explicat Yukako. Sunt sigură că mă înțelegeți. Ar fi mult mai bine dacă le-aş primi în schimbul lui Shunrai.

Aşa era: un dar despre care se ştia că avea o mare valoare avea să fie mult mai prețuit.

— Dar dacă *Eppo* va merge mai bine decât ne aşteptăm, dacă s-ar întâmpla să îl putem cumpăra pe Shurai încă o dată, aţi fi de acord să nu mai ridicaţi preţul? a continuat Yukako.

Frumuseţea, vulnerabilitatea şi perspectiva unui câştig uşor şi-au făcut efectul asupra moştenitorului lui Chojiro.

— Cum puteţi crede aşa ceva, *Okusama?* a încuviinţat el, ameţit de încrederea şi recunoştinţa care se revărsau din ochii lui Yukako. Când aveţi nevoie de boluri?

— Putem să îl aducem pe Shunrai aici şi să luăm bolurile în prima seară a *Eppo,* a răspuns Yukako, de data aceasta puţin cam repede şi cu voce cam prea sigură.

Schimbarea din vocea lui Yukako l-a trezit şi pe moştenitor într-o oarecare măsură.

— De străinii de la *Eppo* nu îmi pasă, a zis el, dar nu vreau ca aceste boluri să apară pe piaţa de aici. Nu vreau ca vreun negustor să pretindă că sunt Raku adevărate.

Yukako a dat din cap, făcând din nou pe naiva.

— Poate că puteţi face o crestătură la baza bolului, ca să se vadă că a fost făcut de ucenici, a sugerat ea cu voce mică. Sau, a zis soţul meu, puteţi însemna bolurile cu aşa ceva, a zis şi a scos din mânecă o cutiuţă în care se afla un sigiliu de piatră, folosit pentru documente sau obiecte de ceramică.

Fără să lase să se vadă nimic pe faţa ei, Yukako a aşteptat ca moştenitorul să citească cu glas tare caracterele scrise pe dos: *De la ucenicii lui Raku pentru ucenicii lui Shin Chanoyu.*

— Aşa scrie? a întrebat Yukako, prefăcându-se că nu ştie să citească.

Moştenitorul lui Chojiro era descumpănit de sigiliu, de intenţia limpede cu care fusese făcut şi de obrăznicia gestului.

— Văd că s-a gândit dinainte la grijile pe care mi le-aş putea face, a zis el înţepat.

— Îmi este ruşine, a spus Yukako umilă, cu faţa luminoasă şi capul aplecat ca o floare pe tulpina graţioasă. Vă rog să cumpăniţi atât timp cât consideraţi necesar această cerere inoportună.

Folosea un limbaj atât de înjositor pentru ea însăşi că nu îl pot reproduce în engleză, dar îl privea în faţă, cu ochii strălucitori, cu buzele uşor depărtate.

— Ai pus totul la cale dinainte, m-am minunat eu când ne-am adăpostit de ploaie pe un pod acoperit. Tu ai comandat sigiliul! Când te-ai oferit să mergi în locul maestrului ştiai că vei cere bolurile făcute de ucenici!

Yukako a zâmbit trist.

— Îţi aduci aminte de ziua nunţii mele, când ne-am uitat la aurul lui Okura Chugo?

— Da, am zis, amintindu-mi cum plângea cu ochii închişi.

— M-am simţit atât de neînsemnată. Muncisem atât de mult, mai ţii minte? Chiar dacă tatăl meu nu m-ar fi prins, chiar dacă nu ar fi apărut moneda cea nouă şi tot ce am câştigat eu să nu mai aibă nicio valoare, tot era foarte puţin în comparaţie cu acei *koban.* Am hotărât că nu mă voi mai simţi niciodată atât de neajutorată. Migawa Yuko nu avea cum să ajungă atât de departe ca soţia maestrului de ceai, nu-i aşa? a încheiat ea înverşunată.

M-a mâhnit să o aud vorbind astfel, dar am dat din cap.

— De aceea m-am oferit să îi fac favoarea de a merge eu, în loc să mă duc pe furiş. Tot aşa m-am oferit şi să oficiez ceremonia la Expo în locul maestrului. (A zâmbit cu şiretenie.) Dar... poate că nu i-am spus totul.

În luna care a urmat Yukako m-a scutit de orice îndatorire pe care o avusesem până atunci: să o asist când ţinea lecţiile şi să servesc masa. În timpul lungilor ploi de iunie, m-a pus să stau pe veranda cea mai apropiată de uşa bucătăriei, să desfac cusăturile veşmintelor murdare şi să le cos la loc pe cele curate, şi, în acelaşi timp, să pot vedea

orice mesager chiar când apărea. Aşa se face că eu am fost aceea care i-a oferit ceai şi prăjituri băiatului venit de la atelierul Raku, eu am fost aceea care a dosit răspunsul adus şi l-am înmânat lui Yukako în seara aceea. Era o cutie cu un bol de ceai, umil dar frumos. La bază avea două crestături şi o inscripție imprimată. Era chiar sigiliul pe care îl adusese Yukako.

După ce a primit bolul, Yukako a vândut splendidele kimonouri pe care le purtase când era fetiță. Am atins pentru ultima oară roba pe care o purtasem şi eu.

— Nu voi avea niciodată o fiică, a spus Yukako gânditoare când ne întorceam acasă, cu mâneca plină de monede.

„Dar m-ai avut pe mine”, mă gândeam eu.

Am mers cu ea la mai multe prăvălii, unde a comandat felurite obiecte, toate în număr mare. Cel mai interesant era un obiect pe care tot ea îl crease.

După moartea Muntelui, Jiro scăpase ca prin farmec de bolile care îl loveau atât de des. De aceea într-o seară, când plănuise să ia cina împreună cu Shige, nu multă vreme după ce consilierul Kato îl copleşise pe negustorul de mătăsuri dăruindu-i un război de țesut cu cartele, acționat de forța apei, am rămas uimiți când am descoperit că Jiro e bolnav.

Pentru că băieții încă mai se distrau jucându-se de-a actorii – se îmbrăcau în *hakama,* declamau dialoguri şi se plesneau cu bețele de bambus – m-au rugat să le citesc una din piesele lui Shakespeare ca să o interpreteze în grădină. Tocmai când descopeream că Lear nu se potrivea deloc cu gustul lor pentru vărsarea de sânge – „Acum tu, spune-i că e un duce molâu! Acum tu, cere-le să spună ce hram poartă!” –, am fost luați prin surprindere de Jiro, care a tras cu zgomot în lături uşa camerei de lucru. Ne-am întors spre el cu gura căscată.

— Ce vă mirați așa? a zis. În caz că nu știați, chiar locuiesc aici. Am febră și am rămas acasă.

Băieții au făcut o plecăciune ca să se scuze că l-au tulburat, dar el a dat din mână, parcă izgonind niște țânțari enervanți.

— O fată străină, într-o rochie străină, citind o poveste străină – întocmai ce îmi doream să văd. (Eu rămăsesem îmbrăcată cu rochia pe care o avusesem când o însoțisem pe Yukako la lecții.) Ce bine se potrivește. (în vocea lui, pe lângă tonul sarcastic, am simțit o undă aprobatoare, care m-a uimit.) Pe când voi doi arătați ridicol. Scoateți-le, a zis arătând spre *hakama* cu care erau îmbrăcați băieții. Aduceți-mi ceva de mâncare.

Izbucnirea de furie a lui Jiro le-a tăiat băieților pofta de actorie, dar le-a dat ideea altui joc după care se dădeau în vânt: *Jiyu Minken.* Auzisem că în zonele rurale impozitele erau atât de ridicate că țăranii care făceau parte din *Jiyu Minken*, Mișcarea Populară, începuseră să arunce în aer birourile guvernamentale, așa cum făcuseră rebelii Satsuma cu ani în urmă. Unul dintre băieți era tiranicul perceptor, iar celălalt mergea în vârful picioarelor în jurul „casei”, îngânând cel mai popular cântecel din al optsprezecelea an Meiji: „Dinamită, bum!” Apoi casa „exploda”, un băiat se rostogolea pe jos în agonie iar celălalt cânta cât îl ținea gura. Din grijă pentru sănătatea tatălui lor dădeau din buze fără să scoată un sunet: „*Pentru cei peste patruzeci de milioane de compatrioți nu ne e teamă să purtăm straiele roșii de ocnaș... „*

Nu încape îndoială că, datorită grijii cu care s-au purtat băieții față de el, Jiro s-a însănătoșit uimitor de repede și a doua zi a plecat seara de acasă și nu s-a mai întors până dimineața.

22. 1885

Jiro păstra cele două boluri la care ținea cel mai mult, Fulger şi Tunet de Primăvară, într-un dulăpior special din camera lui de lucru, pe un raft curbat, închis cu un panou culisant. Bolul lui Rikyu, cel lipit cu aur, era aşezat ceva mai sus decât cel făcut de moştenitorul lui Chojiro, dar luate împreună formau un fel de entitate hipnotizantă, ca o pereche de ochi negri. Yukako aflase repede unde sunt cele două boluri şi cutiile lor caligrafiate şi în vara aceea s-a dus de multe ori la dulap să se asigure că bolul Shunrai va fi acolo atunci când va avea nevoie de el.

Cu toate acestea, în dimineața Expoziției, eleganta cutie a lui Shurai era goală. Bolul dispăruse. Am intrat după Yukako din camera de lucru în sala unde Jiro ținea lecțiile cu învățăceii şi am îngenuncheat în fața ferestrei zăbrelite, de unde ea l-a țintuit cu privirea, de parcă ar fi putut obține un răspuns doar uitându-se la el. Ne-am îndreptat spre pavilionul-magazie – poate că pusese bolul acolo, la păstrare – dar Yukako s-a oprit din drum.

— Nu are oaspeți la ceai mâine seară? a întrebat, stânjenită. Du-te şi vezi în *mizuya* din Muin.

— Nu cred că foloseşte acelaşi bol de două ori pe an pentru musafiri, am zis încercând să îmi aduc aminte dacă aşa era sau nu.

Aşa era. În camera unde se făceau pregătirile din pavilionul Muin, butoiaşul cu apă era plin şi coşul împletit umplut ochi cu mangal, dar altceva nimic.

— Pierdem vremea, a început Yukako să se agite. Hai să ne uităm în toate *mizuya.*

Am aruncat o privire în toate, ba chiar şi în *mizuya* sălii de clasă, pentru care a trebuit să ne furişăm prin spate, dar nicăieri nu erau făcute pregătiri ca în Muin.

— Ce-ar fi să ne uităm şi în camera de ceai? am zis.

— Unde să îl pună acolo? a pufnit ea.

Nu mică ne-a fost mirarea când am descoperit că în *tokonoma* nu era atârnat niciun pergament. În locul lui stătea, țanțoşă ca un măr în fereastră, o punguță de mătase umflată, legată cu şnururi viu colorate. Când am deschis-o, punguța a căzut în jurul unui disc perfect rotund de brocart, în mijlocul căruia Shunrai sclipea ca un cărbune lustruit.

— Ai avut dreptate, a recunoscut Yukako.

A răsuflat uşurată, a luat bolul şi, după ce a aruncat o privire peste umăr, l-a înlocuit cu cel lipit cu aur.

— Poți să îl iei chiar aşa? am întrebat în şoaptă când ne furişam afară.

— După nota de plată pe care am primit-o, ar trebui să fie mulțumit că nu l-am înlocuit cu o varză.

În vechiul calendar, sărbătoarea morților coincidea cu primele zile răcoroase de toamnă. La începutul lui septembrie, aerul era limpede şi curat, iar morții puteau trece prin el uşor, ca fumul focurilor aprinse în aer liber. Acum cădea în zilele caniculare din august şi dansatorii abia se puteau mişca în arşița nemiloasă a nopții. Înainte, în august cădea Sărbătoarea Gion, când tineri goi până la brâu trăgeau care înalte cât două etaje, pline cu cântăreți din fluier, toboşari, şi statui ale lui Buddha, când fetele în robe de voal pictat abia îşi trăgeau suflarea pe malul râului, bătând molatic din evantaiele în formă de lună. Fiecare gest făcut la Sărbătoarea Gion însemna: „Destul. Acum arşița va înceta”. După calendarul nou, sărbătoarea cădea la mijlocul lui iulie, chiar în fierbințeala verii, cu multe săptămâni înainte de răcoarea toamnei.

În această lună de cuptor, oraşul Kyoto (robe de voal, evantaie de hârtie, picioare goale şi gheață pisată noaptea, pe verande) i-a întâmpinat pe străini (pantofi de piele, haine înăbuşitoare de bumbac, corsete de os şi săruri mirositoare.)

— Vom fi o adevărată oază, a zis Yukako când a cerut pentru familia Shin cel mai aerisit stand din Expoziție.

A luat cu împrumut din birourile Expoziției câteva fotolii în care să se poată tolăni doamnele străine, şi le-a pus alături de taburetele spartane create de tatăl ei. De asemenea, a angajat, de la una dintre cele mai prestigioase cofetării din Kyoto, un om care să stea în *mizuya* şi să facă înghețată.

— Am auzit că le plac dulciurile, aşa că trebuie să îi amintesc omului de la Toraya să pună de două ori mai mult sirop.

Cu toate că oaspeții urmau să stea pe scaune, a hotărât să renunțe la *temae* cu masă pe care o concepuse tatăl ei şi a adus un *tatami* pentru ea însăşi.

— Dă o senzație de răcoare, a decretat ea.

După ce a iscodit în sus şi în jos pe la alte standuri care erau în curs de aranjare – o armată pestriță de tehnologii şi produse, de la brocarturi la velocipede, la teancuri de hărți ale canalului drag consilierului Kato, toate desenate de Tanabe, protejatul său –, Yukako s-a declarat mulțumită.

— Cred că străinilor le va plăcea să ne vadă stând pe podea.

Mi-a dat o trusă de scris şi câteva foi şi m-a pus să scriu acolo, în stand.

— Fă o etichetă în limba străinilor pentru ustensilele de ceai, mi-a spus şi a fugit să îi dea indicații omului care făcea înghețata.

Eu nu scriam decât rareori şi țineam pensula cu mâna țeapănă, ca un copil neînvățat, dar hârtia aspră m-a îndemnat parcă la scris. Am încercat şi în engleză şi în franceză, m-am poticnit la ortografie, am scris descrieri lungi şi scurte, de la cea mai simplă – Ustensile pentru ceai – până la prima propoziție a ceea ce ar fi putut fi un eseu

despre istoria şi importanța culturală a ceaiului. Yukako a revenit şi a ales una din etichete doar după cum arăta:

Ustensile pentru ceremonia japoneză a ceaiului

— Asta e un dicționar? a întrebat, arătând spre altă foaie scrisă de mine, o coloană de cuvinte legate de ceai şi explicate în engleză – *Chawan, Cbasen, Chashaku, Natsume, Kensui.* Hai să o luăm acasă ca să învețe şi băieții cândva.

Apoi s-a aşezat pe *tatami* lângă mine, şi-a ridicat mâneca dreaptă cu mâna stângă şi a pus pe hârtie o ştampilă cu cerneală roşie, folosind un sigiliu de piatră asemănător cu cel pe care i-l dăduse lui Chojiro. A luat pensula şi a adăugat două *kanji* la frumoasa mea etichetă: *Ceai* şi *Cale, Cha De,* Calea Ceaiului.

— Bine, a zis. Acum las-o să se usuce.

Prima zi a Expoziției era rezervată pentru străinii cei mai importanți. Deşi Yukako intuise foarte bine ce ar vrea străinii să vadă la ea – aşezată pe podea, nu la masă, îmbrăcată într-un kimono doar un pic mai colorat decât se potrivea cu vârsta şi poziția ei – pe mine m-a pus să stau alături de ea pe un taburet, îmbrăcată în rochia de copil croită din țesătură de kimono, cu părul dat cu ulei şi pieptănat în stil *shimada.* Pe deasupra, mai aveam şi vocea pițigăiată, iar engleza mea era greoaie de nefolosire şi plină de arhaisme. Stăteam cu fața la ambasadorul englez, țeapăn în costumul cu umeri ridicați, la soția lui, fragilă ca o păpuşă de porțelan, şi la năsoşii din jurul lor. Eram prea stânjenită ca să îmi dau seama dacă eram sau nu ridicolă.

Am început să recit discursul pe care Yukako îl pregătise pentru mine, după ce îmi pusese ore în şir întrebări cu privire la obiceiurile străinilor.

— Dacă mergeți în biserică goală şi ascultați voce Dumnezeu – îmi dădeam seama că fac greşeli şi eram din ce în ce mai nesigură pe mine – apoi mergeți la grădină botanică şi priviți o mie de flori, şi apoi mergeți la muzeu şi

priviți o sută de picturi şi sculpturi şi apoi mergeți la balet... un spectacol de balet (m-am corectat singură) şi vedeți douăzeci de balerine şi apoi mergeți la restaurant şi mâncați zece feluri de mâncare şi apoi stați de vorbă cu o cameră plină de prieteni, nu ați fi obosiți, Eminențele Voastre?

Vorbele îmi sunau fals în ureche, erau prea pretențioase, dar mi se păreau totuşi prea simple, prea primitive, dacă nu adăugam ultimele cuvinte, atât de umile în mintea mea, atât de pompoase pe buzele mele.

— Mai ales când arşița îngreunează picioarele? „Vorbeşte”, îmi repetam în minte, „fii naturală!”

Cei adunați au schimbat priviri indulgente, abținându-se să nu râdă, dar câteva femei care îşi făceau asiduu vânt cu evantaiele cu pene, au dat din cap a încuviințare.

— Eminențelor, vă rog să vă închipuiți – am zis pregătindu-mă să invoc cele mai îndrăgite cuvinte ale regimului Meiji – o experiență artistică civilizată şi iluminată.

Nici nu am terminat de rostit propoziția că am văzut două tinere doamne îmbrăcate în negru, ținând umbrele de dantelă în mâinile înmănuşate, dând ochii peste cap de exasperare. Fără îndoială că oriunde se duceau în cercurile oficiale auzeau aceste două cuvinte: *bunmei kaika,* civilizație şi iluminare. Mi-am pierdut cumpătul şi, în liniştea care s-a lăsat, am auzit dintr-o parte un omuleț pedant – misionarul american care fusese şi la prima Expoziție – traducând pentru cel de lângă el, un bărbat roşu la față, într-o limbă aspră, germanică.

— Ah, *bunmei kaika,* a adăugat când a terminat de tradus ultima mea propoziție, şi au râs împreună pe socoteala mea.

Japoneza americanului era jalnică, m-am gândit, iar umbrelele cu volane nu aveau ce căuta sub acoperişul pavilionului Expoziției, o hală imensă. Această tresărire de

superioritate, cât ar părea de meschină, mi-a dat puterea de a continua.

— În *Chado,* ritualul japonez al ceaiului, sunteți invitați să vă petreceți timpul alături de o singură floare, de o singură pictură. Să atingeți şi să vă bucurați de o singură sculptură, să degustați doar câteva delicatese, să urmăriți mişcările grațioase ale unui singur artist. Sunteți liber să faceți conversație sau să contemplați în linişte. Nu credeți că este o activitate odihnitoare şi salutară?

Silabele nu se legau, se succedau stângace, cădeau ca bănuții aruncați într-o cutie de tablă, dar străinii obosiți de călătorie păreau să înțeleagă, fiindcă dădeau din cap unul către altul, mulțumiți de ei înşişi. Uşurată, am încheiat spunând:

— Toate artele japoneze se învârt în jurul *Chado,* tot aşa cum – aici Yukako insistase să mai punem puțină *bunmei kaika* – tot aşa cum planetele se învârtesc în jurul soarelui.

— Înainte să executăm Procedura Ceaiului pentru dumneavoastră, am zis, recurgând la un jalnic echivalent pentru *temae,* Shin Yukako vă va arăta ustensilele folosite pentru *Chado.*

Terminasem! Trecusem prin cea mai umilitoare experiență din viața mea. Obrajii îmi erau roşii, transpirați în aerul umed. Câtăva vreme se mai auzi vocea care traducea în limba aceea aspră.

După ce practicase ceremonia ceaiului atâția ani, lui Yukako îi fusese uşor să îngenuncheze neauzită, în timp ce eu mă poticneam în cuvintele țepene şi străinii se uitau cu ochii mari la kimonoul de voal, la părul ei dat cu ceară, la ochii migdalați – care nu semănau deloc a migdale – la pielea ei de culoarea ceaiului cu lapte. A făcut o plecăciune de bun venit şi a ridicat o legăturică de pânză ca ei să o vadă bine. Când îi povestisem despre străinii de la prima Expoziție, o intrigase ideea unui serviciu de ceai.

„Cum poți să îți arăți îndemânarea la combinarea ustensilelor de ceai dacă sunt deja adunate?” se minunase ea, mult mai îndoită decât fusese când îi explicasem că planetele se învârt în jurul soarelui. Deşi nu se arătase niciodată interesată de limba străinilor – ca să nu mai spunem că nici nu ținea minte că sunt de fapt mai multe limbi – cuvântul „serviciu” o fermecase şi o amuzase. „Setto, setto”[10], murmurase ea. Cuvântul semăna cu Seto, o regiune faimoasă pentru ceramica fabricată acolo. Iar acum, zâmbind în timp ce eu traduceam, a anunțat că pachetul învelit în pânză este un *Chado no Setto.*

— Parcă ar fi o cutie de pălării, a şoptit una dintre fetele cu umbrelă prietenei ei.

Într-adevăr, arăta ca o cutie de pălării ceva mai mică. Versiunea serviciului de ceai născocită de Yukako era învelită într-o țesătură ieftină de bumbac – albastru-închis cu dunguțe albe – şi legată cu şnur roşu. Eticheta scrisă de mine pe hârtia grosieră părea că străluceşte pe fondul de culoare închisă.

— Hârtia japoneză e atât de rustică, de pitorească, am auzit vocile eminente comentând.

Mi-am adus aminte că Yukako cercetase firava mea colecție de cărți străine şi mi-am dat seama că alesese hârtia cea mai neobişnuită pentru vizitatori. Ba şi cea mai ieftină pe deasupra.

Pe sub şnurul roşu, aşezat în diagonală peste eticheta caligrafiată, sclipea ustensila căreia noi îi spunem *chashaku,* subțire şi fină ca o nuieluşă.

— O spatulă de bambus, am anunțat eu solemn. (Suna caraghios în engleză, dar eu mi-am păstrat o figură serioasă.)

---

10 *Set* – serviciu (engl.).

— A, a făcut mulțimea.

Yukako a desfăcut pânza şi a ridicat capacul cutiei, aşezându-l în fața ei. Era versiunea de lemn neprelucrat a tăvii lăcuite care se folosea în cea mai simplă *temae.* Înăuntru, asemenea păpuşilor care intră una într-alta, se afla vasul pentru apa de aruncat, acoperit cu pânza albă de în pentru şters ustensilele; înăuntrul vasului se afla unul din bolurile ucenicilor de la olăria Raku, iar în bol, înfăşurat în şervetul de mătase de care se folosea gazda, aşezat pe un pachet de ceai verde, era un cilindru de bambus. Ce ingenioasă era Yukako! Cele două capete ale cilindrului intrau unul într-altul, formând o cutie de ceai modestă dar practică, iar în partea din mijloc a tubului se afla pămătuful *chasen.*

— Ce e aia? Un fluturaş de badminton? Un pămătuf de bărbierit?

— Este un pămătuf pentru ceai. Atunci când bați partea limpede a oului – mi-am dat seama că nu învățasem niciodată cuvântul în engleză – poți face *mousse* sau *soufflé.* Ceaiul bătut cu pămătuful este cam tot aşa – o spumă cu bule de aer. „Nu ar trebui să improvizez”, îmi ziceam în sinea mea.

Cei adunați erau însă dispuşi să se lase încântați. Scăpaseră de soare, de ricşe şi de supă cu alge. Nimeni nu le cerea să recunoască ce țară civilizată şi iluminată vizitau. În schimb, vedeau ceva din vechea Japonie, chiar dacă spectacolul fusese născocit special pentru ei. *Setto* era făcut din cele mai ieftine materiale care se puteau găsi, dar, cu toate acestea, străinii şuşoteau şi scoteau exclamații de uimire la fiecare ustensilă pe care o arăta, de parcă aprindea de fiecare dată un artificiu. Au oftat de plăcere când am menționat relația veche de trei sute de ani dintre familiile Shin şi Raku. Iar când pămătuful pentru ceai a ieşit din tubul de bambus au fost cât pe ce să chiuie de bucurie.

Încet, încet, m-am obişnuit cu vocea americanului, ca un ecou, traducând pentru tânărul lui prieten care dădea tot timpul din cap; cu buclele blonde săltându-i în sus şi în jos, aducea cu un paj. Nu mă deranjau propoziţiile aspre care se auzeau după ce terminam eu, dar nu îmi plăcea felul în care bărbatul îşi plimba fără nicio sfială ochii albaştri de câine de la Yukako la mine şi înapoi, cântărindu-ne.

Mi-am ferit privirea, stânjenită, şi am văzut o privire asemănătoare pe faţa unui japonez din alt stand, a cărui curiozitate fusese stârnită de mulţime. Un bărbat între două vârste, cu pomeţi ascuţiţi, de senior şi un şorţ gros, de meşteşugar. Stătea cu mâinile în şolduri şi o privea pe Yukako într-un fel care mă tulbura. La un moment dat a întors privirea, atent la ceva din stânga: stăpânul lui îi făcea semn să se întoarcă la standul lui. L-am văzut întorcând capul ca să se mai uite o dată la Yukako. Ea a împachetat la loc serviciul, a făcut o plecăciune în faţa ambasadorului britanic, i-a întins cutia şi a făcut încă o plecăciune.

— Vă rog să acceptaţi acest dar din partea familiei Shin, a zis.

Mulţumirile sincere şi curtenitoare ale ambasadorului şi ale soţiei sale au stârnit un val de şoapte şi ocheade invidioase printre eminenţe.

— Ar fi posibil, a început una dintre fetele cu umbrelă, cu o voce surprinzător de puternică pentru gingăşia unei persoane cu sânge albastru, să mai găsim şi alte servicii de ceai?

Înainte să traduc, mi-am dat seama că Yukako auzise cuvântul *setto* cât se poate de clar. Pe faţă nu i s-a mişcat niciun muşchi, dar a tras aer în piept cu atâta putere că mi-am dat seama că triumfa.

— Le vom avea de vânzare mâine, am rostit limpede replica pe care o repetasem de nu ştiu câte ori.

— Cât vor costa? a întrebat un bărbat care – era limpede – voia să îi facă plăcere soției.

Nu era nevoie să traduc întrebarea, dar am tradus-o totuşi, convinsă că răspunsul ar fi mai bine primit dacă ar veni din partea unei zâne misterioase decât a unui bufon cu vocea hârâită. Am imitat-o pe Yukako: am făcut o mică pauză şi am rostit cu voce indiferentă o sumă îndeajuns de mare ca să îi descurajeze pe bărbați, dar îndeajuns de mică pentru ca femeilor să înceapă să le strălucească ochii.

Nu am mai vorbit de bani când Yukako a îngenuncheat lângă vasul cu cărbuni ca să oficieze *temae* cu propriile ei ustensile, aduse de acasă. Străinii se aplecau când în dreapta, când în stânga, ca să vadă mai bine diferențele față de obiectele care tocmai le fuseseră prezentate.

— E acelaşi pătrat de mătase. Uite cum îl împătureşte.

— A, uite şi cutia de ceai. Asta este neagră.

— Uite şi fluturaşul de badminton.

— Ai văzut aşa ceva în Olanda? l-a întrebat una dintre fetele cu umbrelă pe bărbatul blond.

El le-a zâmbit arătându-şi dinții lați în timp ce prietenul lui traducea. La cealaltă Expoziție fuseseră şi olandezi – parcă ingineri specializați în construirea canalelor – dar nu-l văzusem pe niciunul de aproape.

Apoi au izbucnit exclamații de încântare când fetele de la Toraya, îmbrăcate în kimonouri viu colorate, au intrat grațioase cu tăvile de cofeturi. Când oaspeții au ridicat capacele cupelor lăcuite şi au simțit mirosul siropului de lămâie turnat peste gheața pisată s-a lăsat liniştea. Totul a decurs cum nu se poate mai bine. Yukako a făcut ceai pentru ambasador, în *tokonoma* ardea o răşină cu miros subtil şi oaspeții oftau de plăcere mâncând înghețatele dulci, dulci.

În noaptea aceea, Tai şi Kenji, după ce se juraseră să nu scoată o vorbă, au adus cele o sută de boluri Raku. Nu ştiau

că Yukako le plătise cu bolul Shunrai al tatălui lor dar, lăsând la o parte acest amănunt, erau entuziasmați de planul mamei lor. Eram cu toții la Expo și pregăteam *setto* cu zecile. Eu am copiat și am ștampilat cincizeci de etichete, în timp ce băieții puneau pămătufurile în tuburile de bambus și aranjau pânzele de în pentru șters ustensilele în vasul de apă. Grămada de servicii de ceai gata împachetate mi-a adus aminte de zilele imediat după nașterea băieților, când vestibulul era plin de cutii cu ouă trimise în dar.

— Mâine le vor cumpăra pe toate, a prezis Tai, sigur pe el.

— Ce vom face cu celelalte cincizeci de boluri de ceai? a întrebat Kenji.

— Le păstrăm pentru noii învățăcei, i-a explicat Yukako. Mai țineți minte cum, când erați mici, voiați ca Aki și Toru să aibă și ei câte un bol?

Băieții au dat din cap și s-au uitat nerăbdători la Yukako, așteptând să mai spună ceva. Mi-am dat seama însă că Yukako pregătise doar terenul și îi lăsa să tragă concluzii singuri.

A doua zi, a hotărât Yukako, urma să rămân acasă. Nu voia ca străinii să pună întrebări; voia să plătească și să plece. Nu știu cum au făcut Tai și Kenji de l-au convins pe tatăl lor să le dea voie să plece în locul meu fără să dea în vileag planul lui Yukako, dar știu că își doreau cu disperare să vadă cu ochii lor monștrii cu ochi albaștri. Jiro nu părea prea mulțumit, dar învățăceii cei mai avansați s-au bucurat să aibă privilegiul de a asista în locul băieților la adunarea de ceai din seara aceea.

Jiro era prost dispus. În timp ce lua masa de dimineață, apăruse un sol trimis de Shige, unul dintre oaspeții din seara aceea. Îi părea foarte rău, dar nu avea ce face: țărănoiul de Kato îl rugase să îl ia cu el la *cbakai* și îi era dator; nu avea ce face, trebuia să îl aducă.

— Eu mă gândisem că vin câteva persoane rafinate, a pufnit Jiro după ce i-a trimis răspunsul. Am reuşit să îl evit pe Kato cu alte prilejuri, dar îl cred în stare să facă o gaură în uşă, doar-doar o intra. Iar Shige e slab. Mai întâi a primit războiul de ţesut în dar, iar acum Kato i-a făcut rost de un contract gras pentru uniforme. Nu are cum să zică nu. (Jiro a dat peste cap bolul cu supa *miso.)* Uniforme. Cum poţi să renunţi la brocart? Tatălui său i-ar fi ruşine. (Vorbea cu mine de parcă nu aş fi fost acolo, şi totuşi simţeam că ar fi fost o grosolănie din partea mea dacă aş fi ieşit din cameră.) De ce să plătesc eu ca el să se răscumpere faţă de prostul ăla cu guler înalt? De fapt, cum poţi să te împaci cu tine însuţi dacă ai vorbi precum consilierul Kato?

Cu toată ţâfna şi fanfaronada lui, am citit o o teamă copilărească pe faţa lui Jiro, ca şi cum Shige nu l-ar fi pus într-o situaţie stânjenitoare ci, de fapt, i-ar fi luat-o înainte. Încet-încet, am înţeles că mă ţinea alături de el în cameră. Mi-am dat seama cât de rar se întâmplase să îl văd singur.

Din cauză că Jiro petrecea atât de mult timp retras la templul familiei, nu mă gândisem niciodată că ar duce dorul familiei, dar acum, când îi serveam micul dejun doar lui, fiindcă Yukako şi băieţii plecaseră înainte de răsăritul soarelui, părea că nu îşi găseşte locul. Dimineaţa adusese ofrande strămoşilor, cam nesigur pe el, şi mă gândeam cum se simte în această situaţie fără copii, singura lui legătură de sânge cu familia Shin. Poate că se simţea ca în primul an petrecut în casa Shin, când era doar un fiu adoptiv. Era un adult, confruntat cu strămoşii întrupaţi într-o soţie timidă dar ciudată. Mi-a venit în minte felul în care Doamna Pipă (şi nu numai ea) le punea la punct pe nevestele nepoţilor ei: „Pântecul e un lucru de împrumut. Ca tine mai găsim o sută”. Oare Jiro se simţise vreodată atât de înjosit?

— De obicei eşti împreună cu învăţăceii sau musafirii, sau fiii tăi, am spus eu, gata să îmi iau tălpăşiţa.

Jiro s-a uitat drept la mine, lucru pe care nu îl făcea aproape niciodată, şi a dat din cap.

— Ori cu fratele meu, ori cu *sempai,* a zis el gânditor.

Sempai, însemnând cei de rang mai înalt, putea să se refere la călugării din templu Sesshu-ji, dar la fel de bine putea să îi desemneze pe tovarăşii de băutură care erau mai în vârstă decât el.

— Astăzi sunt ca Rie al tău, a zis privindu-mă cu o lumină blândă în ochi; vocea îi suna ciudat.

„Cine e Rie?”[11] mă întrebam, tulburată de privirea lui.

M-am ridicat cu o oarecare şovăială ca să adun ofranda de cu o zi înainte – ceai şi orez – dar degetele lungi de caligraf ale lui Jiro m-au apucat de mânecă.

— Nu m-am gândit că eşti străină până în ziua când ai citit piesa de teatru cu băieții, a zis încet, fără să îmi dea drumul. Pentru o străină, nu eşti chiar urâtă.

M-a tras de mânecă şi mai tare, dar aşa încât părea că nu el trage, ci eu mă hotărâsem să mă las jos pe podea, să dau drumul tăvii pe care mi-a luat-o din mână, să mă uit în sus când mi-a ridicat bărbia spre fața lui de om însingurat, bântuit. Tot ținându-mă de mânecă m-a cuprins cu celălalt braț, proptindu-şi osul palmei în sternul meu, şi m-a ținut strâns în timp ce mâna cu care ținea pensula a găsit despicătura kimonoului de sub braț şi s-a strecurat între pieptul meu şi *obi.* L-am privit în ochi în timp ce îmi mângâia sânii, el căruia îi spuneam Prăjină. M-a cuprins mila şi un fel de jale şi am închis ochii când i-am simțit respirația gâfâită pe ceafa mea.

„Yukako nu ar fi geloasă”, m-am gândit. O clipă mai târziu, am terminat ideea: „Fiindcă îl dispreţuieşte”.

---

11 Lear.

Am deschis ochii şi, într-o fracțiune de secundă, mi-am dat seama că uşa camerei era deschisă – panoul de *shoji* era dat complet deoparte. Chio sau oricine altcineva ne putea vedea. Aş putea atât de uşor să îmi pierd locul aici! Mi-am încleştat mâinile pe încheieturile lui. Petrecusem multe zile ridicând cazane de fier şi căldări pline cu apă; Jiro îşi petrecuse timpul în camera de ceai. Nu mi-a fost greu să îl apuc de mâini, să i le îndepărtez de trupul meu, să le apropii de corpul lui şi să le țintuiesc. La urma urmei, nu văzuse decât ceea ce îl lăsasem eu. M-am ridicat în picioare şi l-am privit: rămăsese pe podea, pe jumătate îngenuncheat, şi mă privea mohorât. Simțeam că plutesc mult deasupra lui, aşa cum Kannon privea în jos spre suferința muritorilor. M-am bucurat că îmi puteam face de lucru cu tava, fiindcă aş fi vrut să mă întorc, să îi pun mâna pe cap şi să îi spun ceva liniştitor şi prostesc. Îmi părea rău pentru el şi, pentru prima oară în viața mea, mi se părea că sunt înaltă.

În acelaşi timp mă simțeam dezgolită, stârnită, de parcă un stup întreg zumzăia înăuntrul meu. Am lăsat tava lui Chio şi m-am îndreptat, întâi la pas, apoi în fugă, spre Baishian. M-am târât înăuntru prin uşa pătrată şi am închis-o bine, m-am închis pe mine însămi, cu inima zbătându-mi-se în piept, în pavilionul de ceai. De ce ar fi interesat de persoana mea un bărbat care nu s-a mai culcat cu soția lui atunci când a început să arate cât de puțin a străină? Cred că fiindcă eram singuri şi fiindcă s-a întâmplat să fiu acolo. „Trebuie să am mare grijă. Situația mea aici nu îl interesează, iar bărbații vor să termine ceea ce au început”, mi-am zis. Oare cine îmi spusese asta? Inko, mi-am amintit. Amintirea nedesluşită a nopții petrecute cu ea s-a trezit în mine, fierbinte şi aprigă, iar trupul meu, deşi nu îl doream pe acel bărbat, se chircea de dorință. Îmi simțeam sânii moi şi treji, coapsele umede. În acel moment,

nu era decât o persoană pe lume pe care o doream. Am băgat mâna între picioare şi m-am legănat şi cutremurat până am putut gândi din nou. Să mă limpezesc la minte, să îmi aduc aminte de locul din bucătărie unde se află un cuțit cu care să îmi apăr, cu orice preț, locul în patul ei, cât de cast ar fi fost acest loc.

Am ieşit din Baishian şi am luat-o pe drumul cel lung spre intrarea în bucătărie, drum care trecea pe la poarta din față. Am văzut o *jinrikisba* extravagantă, care mi s-a părut cunoscută. Pe ea erau pictate doamne de la Curte, cu părul negru răsucit în zeci de valuri şi straturi peste straturi de robe, ca frunzele anghinarei. Cine avea o astfel de trăsură? Băiatul care o trăgea era aşezat în vestibul, cu o ceaşcă rece de ceai de orz, dar nu l-am recunoscut. În schimb, când l-am văzut pe elegantul lui stăpân, am înghețat. Sub roba de voal se vedea bine o dâră de culoare ca un fulger.

De aceea nu m-am mirat să văd un pumnal atârnat în stativul de mult timp nefolosit, aflat lângă uşa sălii unde îşi ținea Jiro lecțiile. Oare ştiuse şi înainte de bărbatul cu tatuaj şi termenul fixat de acesta? Cred că nu, şi bănuiala mi-a fost confirmată când am umplut cu apă butoiaşul din *mizuya.* Fața lui Jiro era lipsită de viață, trasă şi încordată, iar el nu a băgat de seamă când un învățăcel a pus jos spatula dintr-o singură mişcare în loc de două. Mi s-a făcut iarăşi milă de el dar m-a cuprins şi o satisfacție răutăcioasă: lasă-l să vadă şi el cât de nesigurii e locul!

Tulburată de scena dintre mine şi Jiro, apoi de reapariția bărbatului cu degetul tăiat, am uitat de bomba cu ceas care ticăia, învelită în brocart, în pavilionul Muin. În după-amiaza aceea l-am văzut pe maestrul de ceai greblând grădina mai meticulos decât de obicei. La apus, când se deschid reginele-nopții, le-a cules pe toate şi a păstrat-o pe cea mai frumoasă pentru camera de ceai. Atunci mi-am amintit! Ceaiul de diseară! Familia Shin nu dăduse atâta

atenție grădinilor de când tăiase toți stânjeneii înainte să vină în vizită nepotul împăratului; eram copil pe atunci. Ce avea în gând pentru astă-seară?

Am recunoscut vocea lui Shige printre ale celorlalți în timp ce aduceam tăvile din bucătărie. Era şi Okura Chugo acolo. Vocea consilierului Kato răzbătea şi ea prin discuțiile din cameră, puternică şi aspră. Se străduia să găsească orice fel de legătură, cât de firavă, între Okura Chugo şi tânărul inginer.

— Vă place *natto*[12], domnule Okura? Ce coincidență! Şi domnului Tanabe. Care ar fi, după dumneavoastră, diferența dintre *natto* de Tokio şi cel de Kyoto, domnule Tanabe?

Tânărul vorbea cu voce egală, stăpânită şi, spre lauda lui, părea stânjenit de impertinența lui Kato.

— Cel din Kyoto este mai bogat şi mai subtil, a spus el, diplomat. E o mare bucurie să mă aflu aici.

— Nu aveam de gând să discut despre asta, dar dumneavoastră mi-ați dat ideea, domnule consilier, a spus Jiro cu voce glacială. Vă va face plăcere să aflați că spatula pe care o veți vedea astă-seară, Luna Nouă, poartă numele unui pavilion de ceai pe care l-ați dărâmat ca să construiți Şcoala Doamnelor. Bambusul a fost luat dintr-o împletitură de tavan, deosebit de frumoasă.

Consilierul Kato avea obrazul prea gros ca să simtă înțepătura.

— Merită, dacă fetele capătă o educație, nu-i aşa? Poate aveți o nepoată sau o verişoară care ar dori să se alăture fiicei domnului Shige primăvara viitoare?

L-am auzit pe Jiro schimbându-şi poziția, surprins.

— Ce veste neaşteptată, a zis.

---

[12] Condiment japonez.

— Mda, a făcut Shige.
— E cât se poate de adevărat. Am scutit-o de taxe. Până la urmă a trecut de partea noastră în ce priveşte construirea canalului. A fost doar o mică favoare, nu-i aşa, domnule Shige?
— Chiar aşa? a zis Jiro cu vocea gâtuită la aflarea acestei noi veşti.
În liniştea stânjenitoare care a urmat, consilierul Kato a prins din nou glas.
— Dar cel mai recunoscător îi sunt fratelui tău. A fost o plăcere să îi ofer contractul pentru săparea canalului, ținând seama de sprijinul considerabil pe care ni l-a dat.
Această a treia lovitură l-a lăsat aproape fără grai pe Jiro. Abia dacă a mai reuşit să îngaime:
— Felicitări.
— Ar trebui să începem lucrările în septembrie, a spus consilierul radios.
Când a ieşit din cameră, Jiro abia se ținea pe picioare. S-a aşezat pe jos şi şi-a plesnit picioarele amorțite, încercând cu furie să scape de înțepăturile pe care le simțea. Poate că îşi dorea să lase totul baltă. Pe de altă parte, îşi dăduse atâta silința pentru acest *chakai*! Nu îmi dădeam seama ce aştepta de la seara aceea, ca să nu mai vorbim de vreun câştig. Oare pe cine dorea să impresioneze? în niciun caz pe Kato sau Tanabe.
Am aruncat o privire înăuntru şi, cu toate că nu am distins toate fețele celor care stăteau în spate, am văzut că Shige era din nou oaspetele de onoare, iar fratele mai mare al lui Jiro, Okura, stătea lângă el. Dar amândoi veneau foarte des. De ce atâta bătaie de cap? în afară de gustările complicate pe care le gătise Chio, comandase cutii cu delicatese de la restaurant iar rogojina, care fusese schimbată atunci când trecusem de la vatra de iarnă la vasul cu jăratic folosit vara, fusese curățată de arăta ca

nouă. Mirosul ei de iarbă abia răsărită, ca şi evantaiul pictat atârnat în *tokonoma* şi jeleurile transparente ca nişte bucăţele de gheaţă, aşezate în bolurile verzi, smălţuite, sporeau senzaţia de răcoare pe care Jiro se străduise să o evoce la acest *chakai* de seară.

Am căpătat răspuns la toate întrebările în pauza dintre masă şi ceremonia propriu-zisă a ceaiului, când Jiro, cu mâinile tremurând după atâtea veşti neplăcute, a scos bolul de ceai, tot înfăşurat în brocart, din firida în care fusese expus şi l-a aşezat în *mizuya*, alături de o cutie nouă din lemn de pin. În loc de *Shunrai,* Tunet de Primăvară, cutia purta alt nume. Am văzut un *kanji* mare pe capac: *Ploaie Câmp.* Împreună formau caracterul însemnând *Tunet*, sau *Kaminari.* Era chiar numele pe care Shige i-l sugerase pentru Shunrai la ceremonia ceaiului din primăvara aceea. În poezie – nu eram sigură dar înclin să cred că aşa era – singurul anotimp pe care *Tunet* îl evoca singur era vara. La cererea lui Shige, Jiro preschimbase un bol de primăvară într-unul de vară.

Măcar că, în timpul mesei care precedase ceremonia ceaiului, mă bucurasem – spre ruşinea mea – că lucrurile luaseră o întorsătură proastă pentru Jiro, atunci când am văzut cutia pictată de el m-a cuprins acelaşi sentiment de milă care mă încercase în dimineaţa aceea. Sărmanul Jiro. Bietul de el, urma să scoată din punga de brocart alt bol decât se aştepta. Ce era încă şi mai rău, se părea că plănuise acel *chakai* ca să îl determine pe Shige sau pe fratele lui să cumpere bolul Shunrai. Sau poate că, înainte să afle că trecuseră de partea consilierului Kato, Jiro avusese intenţia să ofere bolul fie prietenului, fie fratelui, ca să poată obţine mai uşor un împrumut enorm. Oare aşa se gândea să plătească datoriile? Mi-am adus aminte de vocea lui stridentă, în dimineaţa când Yukako îi pusese în faţă nota de plată trimisă de moştenitorul lui Chojiro. „Vei vedea

că nu e nevoie să te amesteci.” Mi-am muşcat buzele. Datorită mie şi lui Yukako, când Jiro va dezveli bolul lui Rikyu la care ţinea atât de mult, pe care îl spărsese şi îl lipise la loc cu aur, va fi nevoit să se şi despartă de el. „Am făcut o greşeală îngrozitoare”, m-am gândit.

Când Jiro a întins mâna ca să deznoade şnurul pungii de brocart, m-am mişcat fără să mă gândesc. Pavilionul Muin, la fel ca majoritatea construcţiilor japoneze, era ridicat cam un picior de la pământ, ca să fie apărat de insecte şi putreziciune. Profitând de faptul că nu mă lua nimeni în seamă, fiindcă toţi invitaţii ieşiseră să aştepte sub umbrar până la ceremonia propriu-zisă, am luat ultima tavă pe care trebuia să o duc la bucătărie, m-am lăsat în jos pe aleea cu pietriş şi m-am strecurat sub pavilion.

Nu vedeam nimic. Simţeam doar pământul umed şi picăturile de apă. Deasupra capului liniştea era totală. Apoi am auzit un ropot de paşi mergând spre clădirea principală. Paşii s-au întors în goană. Şoapte repezite, supărate. Cineva a făcut douăzeci de paşi spre pavilionul-magazie, la început cu furie, apoi cu uimire, şi la sfârşit ca prin somn. Cel care mergea s-a oprit, a părut că ia o hotărâre, s-a întors şi s-a îndreptat cu pas de data asta neşovăitor spre pavilionul Muin.

În lumea ceaiului există o vorbă: *Ichigo ichie.* Un moment, o întâlnire. Fiecare clipă este ceea ce este. Chiar dacă practicanţii ceremoniei ceaiului îşi pândesc unul altuia greşelile, chiar dacă bârfesc fără ruşine despre tehnica celuilalt, greşeli nu există, în sensul cel mai profund. La acest lucru se gândea Muntele când a dat învăţăceilor acel bol vechi şi preţios, care era crăpat şi care desigur avea să se spargă prin folosire.

Ani de zile m-am învinuit pentru moartea mamei mele, crezând că aş fi putut sta acasă şi aş fi salvat-o. Că aş fi putut face ceva, dar am dat greş. Nu eram însă mai

vinovată, am înțeles atunci, stând întinsă sub pavilionul Muin, decât cel în mâinile căruia bolul lui Rikyu a renunțat la starea de bol şi a redevenit argilă. Ea a murit şi eu nu am fost acolo. Greşeli nu există. *Ichigo ichie.* Actorii ştiu acest lucru atunci când omit o replică dar merg mai departe. Ştia şi Jiro, atunci când a lipit bolul cu aur, ca şi atunci când a găsit în el calmul necesar pentru a da în lături uşa pătrată a pavilionului şi a face semn oaspeților, că îi plăcea sau nu, să revină în camera de ceai.

Cum stăteam întinsă pe pământ, simțeam răcoarea nopții pătrunzându-mi în piept. Ochii mi se obişnuiseră cu întunericul, iar ceva mai încolo, aşezată pe pământ lângă uşa pătrată, ardea o lumânare într-o lampă de piatră. Lumina lucea gălbuie pe pietrele pavajului, iar sandalele de lemn ale celor patru musafiri păreau poduri în miniatură. Pe neaşteptate, a apărut o a cincea pereche de picioare. În camera întunecată nu îi văzusem decât pe Shige şi Okura şi auzisem doar vocile celorlalți doi, Kato şi Tanabe. Nu ştiam că sunt cinci oaspeți. Ce era deosebit la picioarele acestea? Era ceva curios, ceva care mă nedumerea: am văzut mâini, degete, şireturi. Un bărbat îşi scotea o pereche de pantofi străini! Trebuie că era consilierul Kato, mi-am zis. Nu îi era de ajuns că se invitase singur şi bătuse pe toată lumea la cap cu canalul lui? Nu ştia ce purist e Jiro? îşi lăsa soția să se îmbrace în haine străine fiindcă încă nu îşi revenise din şocul pe care i-l cauzaseră dinții şi sprâncenele ei. În afară de el, niciun bărbat de pe strada Migawa nu mai purta părul strâns în coadă. Jiro voia ca japonezii să fie japonezi.

Un bărbat care vrea ca străinii să fie străini, mi-am zis, amintindu-mi ce spusese înainte să mă atingă. M-am cutremurat şi m-am străduit să respir rar şi adânc, ascultând la *temae* care se desfăşura deasupra. Am auzit oaspeții mişcându-se uşor, privind ustensilele pe care le adusese Jiro. Am auzit plescăitul apei căzând în apă şi mi-

am dat seama că Jiro executa o *temae* specială pentru miezul verii, în care gazda aduce un bol de ceai plin cu apă, cu o pânză de în atârnată înăuntru asemenea unui lotus alb. Atunci când gazda stoarce pânza de în, plescăitul apei dă o senzație de răcoare. Mi-am imaginat cum lucea apa pe vinele de aur ale bolului, la lumina lămpii.

Ştiam că m-ar auzi dacă m-aş târî afară, aşa că am aşteptat, ciulind urechea la sunetele apei şi ale bambusului, la musafirii care se mişcau pe podea chiar deasupra capului meu. Când Shige a pus întrebările rituale despre bolul de ceai mi s-a tăiat respirația.

— În această primăvară, a spus Jiro, mi-ai făcut onoarea de a te arăta interesat de un bol de ceai nou, adus de la Raku şi numit Shurai. A fost făcut de moştenitorul primului maestru olar al lui Rikyu, Chojiro. Cu acest gând am invitat oaspeții astă-seară.

Aici am simțit încordarea în vocea lui Jiro, ca să scoată în evidență prezența unor oaspeți neinvitați.

— Am dorit să îți răsplătesc interesul cu ceva extraordinar, a improvizat Jiro o poveste. Când mi-ai spus că ar trebui să numesc bolul Kaminari am fost nevoit să păstrez tăcerea, pentru că deja există un bol cu acest nume. Pe cât de slab şi înăbuşit este un tunet de primăvară față de unul de vară, pe atât este Shunrai față de bolul pe care îl ţineți în mână. Kaminari a fost făcut pentru Rikyu însuşi de Chojiro însuşi. (Vorbea cu atâta siguranță, de parcă de la început voise să folosească bolul lipit cu aur.)

Oaspeții au scos exclamații de surpriză şi plăcere, iar eu am auzit vocea blândă a inginerului Tanabe repetând povestea improvizată cu atâta eleganță de Jiro. De fapt, nu o repeta. Ce făcea? îl auzeam vorbind în japoneză, dar nu înțelegeam. Apoi am înțeles: o voce de japonez, folosind silabe japoneze, traducea cuvintele lui Jiro într-o altă limbă. Era un străin printre oaspeți! Am ascultat cât am putut de

atentă, dar nu era nici franceză, nici engleză. Apoi o voce a repetat ceva ce spusese translatorul, întrebând ceva într-o limbă aspră, hârâită. Era olandezul de la Expoziție.

Am tresărit atât de tare că era să mă izbesc cu capul de bârna de deasupra. Era Jiro atât de îngrozit de prezența lui Kato – şi de trădarea fratelui şi prietenului său – încât nu îi mai păsa de insulta pe care o constituia prezența unui oaspete barbar?

„Trebuie că e unul din cei care vor lucra la canal”, mi-am zis. Tanabe fusese prea politicos, se pare, când tradusese mai înainte. Mă impresionase faptul că Jiro lăsase să se ghicească doar o părticică din enervare atunci când spusese „am invitat oaspeții astă-seară”.

La sfârşit, după ce Jiro a dus afară toate ustensilele şi a intrat din nou în cameră ca să îşi ia la revedere de la oaspeți, am auzit vocea olandezului şi şoaptele lui Tanabe care, stânjenit, încerca să îl facă să tacă. Olandezul a repetat o întrebare scurtă şi Tanabe, punând mâinile pe podea, a făcut o plecăciune adâncă, chiar deasupra capului meu, şi l-a întrebat ceva pe Jiro în cea mai înflorită şi umilă japoneză pe care mi-o puteam închipui, vrând parcă să scoată în evidență grosolănia străinului printr-o politețe exagerată. L-a întrebat dacă ar avea bunătatea să se gândească dacă ar putea primi, după o oarecare vreme, un intermediar cu care să discute posibilitatea de a începe, la o dată care i-ar fi convenabilă, o negociere privind o problemă de interes comun.

— A, aşa vasăzică? a făcut Jiro.

Ştiam că încă şi mai nesuferit decât să vândă bolul de ceai unui barbar îi era să fie văzut de fratele lui şi de Shige vânzându-l. Mai ştiam şi că termenul stabilit de omul cu tatuaj se apropia şi că nu plătise încă pentru Shunrai. Singura soluție demnă era să nu îl încurajeze pe olandez în fața lui Shige şi a fratelui său, dar nici să nu îl refuze.

„Aşa vasăzică?" ar fi rămas ultima propoziție spusă în seara aceea dacă olandezul nu ar fi vorbit el însuşi, într-o japoneză stricată. Părea supărat, ca şi cum se vedea nevoit să repete întrebarea.

— Cât pentru bol?

Vorbele acelea primitive au răsunat tare. Îmi dădeam seama că Shige şi Tanabe sunt stânjeniți şi parcă simțeam ura lui Jiro arzând podeaua. Consilierul imperial a încercat să atenueze jignirea care îi făcuse pe toți să amuțească:

— Ne pare rău. Nici măcar nu ştim dacă va fi cazul să discutăm despre aşa ceva la un moment oarecare...

Atunci a vorbit Jiro. A rostit, rar şi foarte limpede, o sumă, o sumă imposibilă, la fel de insultătoare ca întrebarea olandezului. Numind suma aceea, Jiro spunea pe înțelesul tuturor că nu mai vrea să vadă niciodată un străin în camera lui de ceai. Deasupra mea, podeaua pocnea şi scârțâia; oaspeții îşi schimbau poziția ca şi cum, într-un mod subtil, fără să se mişte de pe loc, strângeau rândurile în jurul lui Jiro împotriva barbarului.

Din nou s-a auzit vocea olandezului, neîndurătoare ca soarele pe o bucată de tablă.

— *Hai.*

În cameră s-a lăsat liniştea.

Răspunsul lui Jiro a dovedit că în ritualul ceaiului nu se fac greşeli, că el, Jiro, merită să i se spună moştenitorul Muntelui.

— *Hai,* a încuviințat el. Ştia că ceilalți îl vor respecta fiindcă s-a ținut de cuvânt.

Străinul i-a mai cerut ceva lui Tanabe, dar acesta a refuzat să repete solicitarea, cu o repeziciune care m-a uimit. Olandezul nu s-a dat bătut şi a repetat în japoneză:

— *Mo onna.*

Parcă mai cerea un pahar de băutură! „Vreau şi o femeie." Sau poate voia să spună: „Vreau şi femeia". Am rămas cu

gura căscată. Ce creatură respingătoare! Credea că şi Yukako este de vânzare.

— Oaspetele meu nu îşi dă seama cât de grosolan este, a zis Kato. Îmi cer iertare. Nu este nevoie să mai vorbim despre aceste lucruri astă-seară.

— Într-adevăr, nu este, a spus Jiro cu o ironie atât de muşcătoare că fratele lui şi Shige au izbucnit în râs.

Nu încape îndoială că, dacă ar fi fost căsătoriți cu Yukako, ar fi vrut şi ei să scape de ea. Ceva mai bine dispuşi, au ieşit pe rând din cameră. Din fericire, olandezul nu a mai scos niciun cuvânt, ocupat să îşi înnoade şireturile.

Am rămas sub pavilion cât timp a făcut Jiro curățenie înăuntru. Ştergea podeaua cu gesturi îndemânatice, furioase. Eu încă mai țineam baretele de bumbac ale sandalelor cu degetele picioarelor, de teamă că vor face zgomot dacă le dau drumul. Simțeam că mi se pun cârcei la picioare. Ceva s-a urcat pe piciorul meu. M-am mişcat. L-am auzit pe Jiro cum pleacă din cameră, cum îi trimite la culcare pe învățăceii care îl ajutaseră şi cum pleacă, clămpănind din sandale, în căutarea lui Shunrai. Am ieşit târâş de sub pavilion, tremurând în răcoarea serii, şi m-am îndreptat spre camera lui Yukako în picioarele goale. Țineam sandalele în mână şi aruncam priviri când în dreapta, când în stânga, de teamă să nu dau nas în nas cu Jiro. Kimonoul era acoperit de un strat subțire de praf şi umezeală, aşa că l-am scos repede şi m-am îmbrăcat cu kimonoul de baie. Când am auzit bocănitul cunoscut al sandalelor la intrarea bucătăriei, m-am repezit jos să îi povestesc lui Yukako ce se întâmplase. Era însă un mesager.

Tânărul era îmbrăcat în kimonoul servitorilor lui Kato.

— Acest mesaj a fost scris în numele oaspetelui străin al stăpânului meu, a spus şi mi-a arătat o scrisoare în timp ce

eu îi turnam ceai. Vrea să fie sigur că maestrul de ceai citeşte scrisoarea în această seară. Este acasă?

Am auzit paşi în hol. Era Jiro, care scotocea peste tot după bolul Shunrai.

— E puţin ocupat, am spus eu uitându-mă la hârtie fără să pricep nimic.

Am văzut nişte cifre şi caracterul însemnând *mâine.* Am mai văzut caracterul care înseamnă *femeie,* dat atenţia mi-a fost distrasă de o bucată de hârtie groasă, vârâtă într-un fel de buzunăraş la baza foii, şi de un sigiliu pătrat, bine cunoscut.

— Ce este asta? a întrebat Jiro din spatele meu, ridicând lampionul.

A luat hârtia şi a citit-o, apoi a scos eticheta pe care o scrisesem pentru *setto.* Cele două *kanji* scrise de Yukako erau rupte şi nu rămăseseră decât cuvintele scrise de mine în engleză şi sigiliul roşu, pe care Jiro l-a privit atent la lumina lampionului. M-a privit cu răceală şi a dat scurt din cap către mesager:

— Nu va fi nicio problemă, a spus el cu asprime. Spune-i să aducă banii mâine la prânz.

Simţeam că inima îmi bate să îmi sară din piept. „Nu te purta ca şi cum te-ai simţi vinovată”, mi-am spus, paralizată de groază. „Fă ce faci de obicei. Dar ce fac de obicei?” Când băiatul a plecat, m-am aplecat din obişnuinţă ca să iau ceaşca şi să o spăl. Jiro m-a apucat de păr.

Chiar şi după atâţia ani, fiecare întâlnire cu coafeza însemna o durere reînnoită, fiindcă mă trăgeau atât de tare de păr când mi-l ungeau cu ceară că orice atingere mă făcea să tresar de durere.

— Ce este asta? a zis Jiro, punându-mi eticheta în faţă, dar eu nu am scos un cuvânt.

Eram mai puternică, dar aveam o poziţie dezavantajoasă. Am întins mâna ca să îl apuc de braţ, dar m-am împiedicat,

fiindcă a tras şi mai tare. Am căzut şi m-am lovit de mânerul cuțitului de bucătărie – acum inutil – ascuns în *obi.* Pielea capului îmi ardea.

— Raku. Shin. Ce e asta? a întrebat el pe un ton poruncitor.

Nu am scos o vorbă, dar am gemut şi m-am apropiat clătinându-mă de el, ca să nu mă mai tragă atât de tare de păr. Am auzit cuțitul căzând pe podea.

— Astăzi, un bărbat a văzut o demonstrație cu servicii de ceai scoase la vânzare la Expoziție, a povestit el cu voce înghețată. Ar vrea să cumpere servitoarea din gospodăria mea care a scris asta, a continuat el, fluturându-mi eticheta prin fața ochilor, cu condiția să fie virgină şi supusă.

Am simțit că mă arde iarăşi pielea capului, când m-a tras în sus şi m-a privit.

— Uită-te la fața ta. Eşti plină de murdărie, a zis, cu gura schimonosită de scârbă. Mă ocup eu însumi de tine; porcul nici nu îşi va da seama.

M-a tras din nou de păr şi mi l-a răsucit de am simțit că firele se smulg unul câte unul, cu un mic pocnet. Mi-am înfipt ghearele în încheieturile mâinilor lui, dar m-a tras spre butoiul cu apă.

— Spală-te, animalule, a zis şi mi-a apăsat capul sub apă.

„Dacă aş putea să mă târăsc până unde mi-a căzut cuțitul”, mă gândeam, apoi am dat să respir şi am tras apă pe nas. „O, Doamne, o, Doamne”, îmi spuneam îngrozită. Capul îmi ardea. Am scos un țipăt înăbuşit iar el mi-a tras capul afară din apă.

— De ce crezi că ea nu va cumpăra din nou bolul Shunrai, *batard*[13]? (Ultimul cuvânt l-am strigat în franceză, deşi nu avea nicio legătură.) E mai mult decât meriți.

[13] Bastardule, ticălosule.

Ce mi-aş dori să îmi fi putut da mie însămi acest sfat, atunci când eram o copilă şi stăteam pe genunchii unchiului meu: dacă un bărbat te amenință, întreabă-l ceva. Nu ştiu de ce, dar are efect.

— Ce îndrugi acolo? a întrebat Jiro nedumerit.

De mirare a slăbit strânsoarea iar eu am putut să îi dau un cot în burtă şi să fug afară din bucătărie în picioarele goale, în curtea luminată de lampioane. Yukako tocmai se întorcea acasă.

Gâfâiam de furie şi frică în acelaşi timp. Am încercat să vorbesc, dar nu am reuşit. Doar deschideam şi închideam gura, privind-o. Jiro a ieşit din casă după mine, cu pumnalul lui în

— Dă-te la o parte, domnişoară Urako, a spus încet, cu ochii la Yukako, livid.

Pumnalul a sclipit, o lamă lungă de un picior, curbată, cu un singur tăiş, la fel ca săbiile pe care mi le arătase Akio demult. Mi-am adus aminte de cuțitul de bucătărie pe care îl lăsasem pe jos şi, oricât de nepotrivit ar părea, am chicotit. Oare ce îmi închipuisem, că am să-i țin piept?

Yukako, înaltă în roba de voal, se uita la soțul ei şi la pumnal cu privirea pe care le-o arunca băieților când nu erau cuminți. A aruncat o privire spre mine, ca să mă linişească dar şi să mă trimită de acolo. Apoi, cu ochii ațintiți la soțul ei, a pus jos o cutie de lemn. Am auzit clincănitul metalic al monedelor din mâneca ei.

L-a auzit şi Jiro.

— Vreau să ştiu ce ai făcut, a zis el, cu vocea gâtuită de furie. Dar mai întâi vreau să văd cât ai luat pe Shunrai. Scoate ce ai în mâneci.

— Acum, pe loc?

Yukako l-a privit amuzată, a scos o punguță dintr-o mânecă şi câteva monede din cealaltă. A răsturnat banii pe banca de lângă uşa vestibulului şi Jiro s-a aşezat să îi

numere. Eu stăteam în uşă, pe jumătate ascunsă în spatele lui Yukako. Simțeam cum sângele îmi zvâcneşte în cap.

— Crezi că l-am vândut pe Shurai unui străin? a întrebat ea.

— Taci.

Fiindcă fusese întrerupt, Jiro a luat numărătoarea de la capăt. Yukako îl privea.

— Nu l-am vândut. L-am amanetat la Raku pentru o sută de boluri făcute de ucenici. Astăzi am vândut cincizeci.

— Taci! a urlat Jiro fluturând cuțitul.

A clipit, cu ochii la grămăjoarele de monede, şi s-a apucat să le numere a treia oară, după ce a pus jos cuțitul, ca să poată atinge banii cu amândouă mâinile. Cu mişcări line, hipnotizante, asemenea tatălui ei când pregătea ceaiul, Yukako a alunecat spre el şi a luat cuțitul. L-a dus în casă, s-a întors şi a rămas fără să spună un cuvânt, cu brațele încrucişate.

În cele din urmă, Jiro a terminat. S-a întors spre Yukako ținând mâinile în şolduri.

— Asta e tot ce ai obținut? Pentru asta l-ai luat pe Shunrai? Pentru asta am sacrificat eu bolul lui Rikyu? Târfă ieftină, curva măcelarilor, urla el, căutând un cuvânt îndeajuns de jignitor. Vierme ce eşti, a zis şi a lovit-o peste față.

A lovit-o. M-am urcat pe bancă şi am sărit pe el, prinzându-l de la spate. Acum eram eu în avantaj. L-am țintuit la pământ şi i-am sucit brațul la spate, ca un bătăuş irlandez.

— Ia-ți câinele de pe mine, i-a spus Jiro soției lui, gâfâind.

Stând în picioare, Yukako se uita în jos la Jiro.

— Am vândut cele cincizeci de boluri de ceai, a continuat ea să îi explice, ca şi cum nu se întâmplase nimic. Şi am luat onorariul de la Expo. În Pontocho aveai unele datorii care trebuiau plătite, a zis referindu-se la bărbatul tatuat.

De la Expo m-am dus direct acolo şi le-am plătit. Iar apoi, fiindcă ultimul lucru pe care l-aş dori ar fi să îl supăr pe stăpânul meu, m-am dus la atelierul Raku şi am răscumpărat bolul Shunrai pentru tine, a mai zis, ridicând cutia legată într-o pânză. Banii pe care i-ai numărat sunt cei care mi-au rămas. Urako, poţi să te opreşti, îl pui într-o situaţie stânjenitoare.

I-am dat drumul şi s-a aşezat pe jos cu picioarele încrucişate, fără să scoată o vorbă. Yukako a luat cutia cu amândouă mâinile şi i-a pus-o în poală. Cu faţa împietrită, Jiro a desfăcut nodul legăturii de pânză. Şi-a plimbat degetele lungi pe caracterele de pe cutie, caligrafiate chiar de el.

Jiro şi Yukako au tresărit odată, auzind sunetul lemnului, şi s-au privit, uniţi pentru o clipă în uimirea lor. Jiro a început să tremure când a desfăcut faldurile de mătase şi a ridicat bolul negru ca noaptea. S-a uitat la el cu privirea pierdută.

— Acum ce fac cu el? a murmurat.

O mică procesiune şi-a făcut apariţia: doi băieţi, care mergeau înaintea a doi căruţaşi. Cât timp Tai le-a plătit, Kenji a cântat din flautul lung de bambus. Jiro a rămas de-adevăratelea cu gura căscată când oamenii au descărcat cincizeci de boluri făcute de învăţăceii de la atelierul Raku, fiecare ambalat într-un săculeţ legat la gură.

L-am privit pe Jiro şi i-am vorbit, uitând că în starea de şoc în care era nu mă putea auzi. Am arătat cu degetul spre bolul din poala lui.

— Poate că străinul îl va accepta pe acesta în locul bolului lui Rikyu pe care i l-ai vândut. Pe mine să nu încerci să mă vinzi, fiindcă nu sunt de vânzare.

Jiro s-a ridicat brusc în picioare, lăsând bolul Shunrai pe jos, în cutia lui. A apucat flautul de bambus din mâinile lui

Kenji, l-a ridicat deasupra capului ca pe o măciucă şi a izbit cât putea de tare unul din bolurile ucenicilor.

Un bol Raku se sparge cu un zgomot înfundat, un trosnet care nu are nimic dramatic, ca şi cum ai lovi un om în piept. Băieții s-au uitat cu gurile căscate cum tatăl lor izbeşte şi sfarmă bolul până când flautul s-a rupt şi nu a mai rămas din el decât un ciot şi până când lacrimile au început să îi curgă pe față. Abia trăgându-şi suflarea, i-a spus ceva lui Yukako. Ce anume? Era, spusese el, ca Rie, ca Lear, trădat de familie şi prieteni, pradă deznădejdii. A privit-o pe Yukako. Când era copil, ea îi mânjise robele cu scârnă şi el păstrase acest secret, ca să poată deveni un bărbat asemenea tatălui ei. Ba nu: ca să poată trăi visând că e un astfel de bărbat, într-o lumea plutitoare doar a lui, o lume în care era îndeajuns să iubeşti ceaiul. Jiro a privit-o pe Yukako şi a spus din nou, cu vocea înecată de lacrimile disperării, adevărul comic al unei nopți tragice:

— Nu pentru asta m-am însurat cu tine.

A doua zi dimineața devreme, Jiro a plecat la Pavilionul Pinului Singuratic. S-a retras definitiv la vârsta de treizeci şi trei de ani ca să se călugărească la templul Sesshu-ji.

La câteva ore după ce plecase, Jiro a trimis vorbă soției lui că Tai e destul de copt ca să conducă singur familia. De cum a auzit, Yukako a pus să se încarce lucrurile soțului ei într-un lung şir de cărucioare şi l-a trimis pe Kenji să îi spună că, dacă Jiro prefera să rămână acolo, îi va da bucuroasă banii ca să renoveze Pinul Singuratic. Kenji s-a întors în acea seară şi a anunțat-o că Jiro este de acord. În aceeaşi seară, când băieții erau la baie, am ajutat-o pe Yukako să le care jos aşternuturile, puținele haine pe care le aveau, cărțile şi alte lucruri la care țineau; i-am instalat în camera de lucru a tatălui lor, lângă grădină. Gravi şi tăcuți, băieții nu mai erau copii; în noaptea aceea niciunul nu a

venit desculț în camera de sus ca să doarmă în patul mamei lui.

Cred că nimeni nu a dormit în noaptea când nervii lui Jiro au cedat. Băieții au fost treji tot timpul şi au vorbit în şoaptă. Yukako a plecat singură; fără îndoială că s-a dus la Baishian. Jiro a plecat la locurile lui de pierzanie, s-a întors în zori, abia ținându-se pe picioare, şi a zăbovit doar cât i-a trebuit ca să îşi strângă nişte lucruri şi să se urca în *jinrikisha* care îl aştepta. Ştiu pentru că am stat trează până când cerul s-a făcut din negru alb. Pielea capului îmi ardea iar eu încercam un sentiment amestecat de milă, scârbă, teamă şi ruşine. Trei lucruri nu îmi dădeau pace. Îl lăsasem să mă atingă. Fusesem norocoasă că tocmai atunci apăruse Yukako. Olandezul avea să aducă banii la prânz. Eram speriată şi foarte singură. Plasa de țânțari, invizibilă noaptea, a devenit un nor de pânze de păianjen în dimineața cenuşie, când am auzit *jinrikisha* lui Jiro venind şi plecând.

Când m-am mişcat, băieții s-au făcut că dorm. Pe Yukako am găsit-o în sanctuarul familiei, aşezată în fața unui desen în tuş care îl înfățişa pe tatăl ei, cu mâinile împreunate. Un bețigaş aromat, abia aprins, ardea în fața portretului, iar fumul se ridica lăptos în aerul nemişcat.

— Cred că l-ai auzit şi tu când a plecat.

— *Un,* a mormăit ea.

— Îmi pare rău că s-a întâmplat aşa.

— Nu e nimic de spus.

Îmi era greu să îmi dau seama de ceva din vocea ei. Nu era nici supărată, nici tristă, ci opacă, la fel ca o bucată de sticlă al cărui luciu s-a pierdut în valurile oceanului. A stat liniştită, apoi a luat o hotărâre.

— Cred că, dacă nu vine înapoi în dimineața asta, voi ține lecția în locul lui, a spus cu glas tare.

— *Hai,* am răspuns. Vrei ceai?

— Mi-ar prinde foarte bine.

Vocea ei era rece, dar mâinile au strâns ceaşca într-un gest de recunoştinţă. Ruşinată, i-am povestit despre olandez. A râs:

— Am eu grijă de asta.

Jiro luase amândouă bolurile, şi pe cel nou şi pe cel vechi, aşa că, atunci când a venit olandezul, Yukako i-a luat jumătate din bani pentru un bol despre care se spunea că este din vremea lui Rikyu şi l-a trimis de acolo după ce i-a explicat unde poate cumpăra o fată, fiindcă eu cu siguranţă aveam să îi dau o boală urâtă.

În noaptea aceea, după ce băieţii s-au dus la culcare în noua lor cameră, m-am întins singură în pat în camera lui Yukako, sleită de puteri. Când a urcat, am văzut că îşi scosese toţi pieptenii, acele, firele şi perniţele din păr de cal din părul care atârna acum, proaspăt spălat, ca nişte panglici ude.

— Cred că a fost ultima mea coafură, a zis ea, luându-şi la revedere de la pieptănătura femeilor măritate.

Mi-am amintit de ceea ce îmi povestise Inko despre mama ei, care îşi îndepărtase soţul adoptând pieptănătura văduvelor, *obako,* după ce îi muriseră doi copii. Îmi era atât de dor de ea! Yukako stătea în faţa oglinzii şi încerca să îşi facă un coc cu streaşină, aşa cum purtau doamnele albe.

— Ce o să se mai mire domnişoara Miki când va veni mâine dimineaţă, am zis.

Cum stăteam în pat cu ochii la Yukako, mi-am închipuit-o pe fiica coafezei aducând veşti de la verişoara ei, care, printr-o minune, venise din nou să locuiască la Tokio. Trebuie că are un mesaj pentru mine de la Inko, un dar. Eram atât de obosită că visam cu ochii deschişi, cu bărbia sprijinită pe genunchi.

Mi-am atins părul. Toată ziua îmi ascunsesem părul smuls sub o pânză, aşa cum purtau servitoarele şi din când în când mai aruncam în foc fire de păr de cal care se

slăbiseră prea tare. De câte ori îmi aminteam de mâinile lui Jiro mi se strângea stomacul. Ce se va întâmpla când se va întoarce? M-am zbuciumat toată dimineața, apoi a sosit mesajul de la el. Nu se mai întorcea. De ce să nu-mi spăl şi eu părul şi să încep din nou? în noaptea aceea mi-am petrecut brațul pe după pieptul lui Yukako şi am dormit buştean, ştiindu-mă în siguranță.

23.1885

La îndemnul lui Yukako, prima invitație formală la ceai făcută de Tai, devenit cap al familiei, a fost adresată consilierului imperial Kato. Tai urma să fie gazda, iar ea să îl ajute. Odată începute lucrările la canal, autoritățile Meiji i-au cerut lui Kato să îşi concentreze atenția asupra şcolilor publice, de care se ocupase doar sporadic de când sosise. Era toamnă, anotimpul macroului, şi venerabilul bol ales de Yukako era o piesă rară: albastru ca oțelul, aşa cum sunt solzii macroului, prins într-o plasă de fire negre – *ami,* plasă de pescuit. Alegerea era potrivită atât cu anotimpul cât şi cu şalurile *ami* alese de consilierul Kato pentru Şcoala Doamnelor Creştine.

Deşi cu alte prilejuri venise îmbrăcat în kimono, ca să menajeze sensibilitatea lui Jiro, de această dată Kato a venit în costum cu vestă şi joben, pe care l-a atârnat în stativul pentru săbii de la intrarea în camera de ceai. Totodată, şi-a scos şi pantofii scârțâitori.

Fiecare amănunt din Baishian, aflat în armonie cu începutul toamnei, era ales şi cu intenția evidentă de a îl onora pe consilierul Kato – de la aranjamentul floral care evoca frunza de bambus, emblema tatălui său samurai (o crizantemă timpurie într-un vas făcut dintr-o bucată de bambus abia tăiată, având câteva frunze) până la farfuria cu

dulciuri, prune confiate în sirop de litchi, în amintirea familiei din partea mamei lui, care făcea comerț cu fructe.

— Deşi înainte nu au fost întotdeauna condiții favorabile, s-a auzit vocea consilierului Kato, hârâită ca a celor din sud, făcând referire la multele dăți când Jiro îl refuzase, sunt recunoscător să mă aflu aici.

— Cred că toată lumea a aflat de tragedia soțului meu, a zis Yukako în chip de scuză. Uneori era cu mintea încețoşată.

Când am terminat de adus tăvile m-am aşezat în camera din spate şi l-am privit pe Tai oficiind prima lui *chakai.* Mă simțeam foarte mândră. Noul maestru părea la largul lui când a ațâțat focul cu pămătuful de pene. Deşi când eram singuri eu îi spuneam tot Tai, primise de curând primul nume de adult, Rensai, când se dusese la Tokio, să oficieze ceremonia la Curte, îşi purta noul nume cu modestie elegantă. Avea o *temae* limpede, dar subtilă. Răspunsurile pe care le dădea întrebărilor rituale ale lui Kato erau rafinate dar nepretențioase, chiar dacă puțin cam scurte. Yukako a trebuit să intervină ca să explice de ce Tai – de fapt, ea însăşi – alesese bolul cu model ca o plasă, deşi am înțeles mai târziu că acesta fusese planul ei de la bun început.

— Fiul meu a fost impresionat de alegerea uniformei pentru eleve – simplă dar eficientă, a explicat ea. Cum v-a venit ideea?

Koito ne spusese cu mult timp în urmă că nimic nu îi place mai mult unui bărbat decât să fie invitat să vorbească despre o realizare de-a lui, cât de măruntă ar fi. Ca un bun samurai, consilierul Kato s-a străduit la început să pară modest. Sfatul lui Koito dădea roade.

— Când am lucrat cu băieții de la armată, cel mai important lucru la început a fost să îi fac pe ceilalți să îi vadă – şi pe ei înşişi să se vadă – ca o unitate modernă

aflată în serviciul împăratului, nu ca fii de țărani, negustori sau meşteşugari din cutare sau cutare oraş, a zis el. Am insistat ca toți cei care lucrează la canal, de la muncitori la ingineri, să fie îmbrăcați la fel. Am vrut să fac acelaşi lucru şi la Şcoala Doamnelor, ceva care să le facă să arate la fel şi să le scoată în evidență ca parte a lumii noi, în care fetele nu mai sunt ținute acasă în cutii. În Vest, hainele bărbaților sunt mai mult sau mai puțin standard, a explicat el. În schimb, veşmintele femeilor trebuie făcute pe măsură şi multor familii le e greu să suporte aceste costuri. Am ales ceva care nu este foarte scump, dar care scoate în evidență noutatea şi impune respectul. (Aici vocea i-a fost voalată de tristețe.) Ar fi cu totul nepotrivit să vedem fetele acelea drăguțe purtând mâneci strâmte ca nişte burlane, nu credeți?

Yukako a strâns imperceptibil din buze la auzul acestei mici înțepături la adresa hainelor pe care le purta ca profesoară, dar apoi s-a alăturat consilierului şi au chicotit împreună.

Ce m-a impresionat cel mai mult la Tai a fost că, atunci când consilierul Kato şi Yukako s-au lungit la vorbă, el nu a făcut nimic din ce ar fi putut atrage atenția asupra lui, deşi nu încape nicio îndoială că picioarele îi amorțiseră şi îl ardeau. Şi-a schimbat puțin poziția atât de firesc că niciunul dintre invitați nu a ridicat privirea, deşi l-au imitat amândoi.

Yukako l-a ascultat cu atenție, apoi a început să vorbească, gânditoare şi ezitantă.

— Când trăia tatăl meu – vorbele ei l-au făcut îndată pe Kato să se aplece în semn de simpatie – visa ca şi Ceaiul să devină ceva unificator, un fel de uniformă.

— Ce spuneți? a zis consilierul Kato.

— În scrisoarea trimisă la Curte a spus că scopul ceaiului este să îi pună pe oameni față în față, egali. După cum ați

spus şi dumneavoastră, voia o cale prin care negustorul şi samuraiul, omul de rând şi meşteşugarul, cei născuți în Kyoto şi cei din Satsuma, a spus ea, înclinând capul în direcția consilierului Kato, să poată lăsa deoparte diferențele dintre ei şi să se întâlnească în camera de ceai ca parteneri egali, ca cetățeni – cuprinsă de o inspirație subită, a preluat expresiile pompoase ale lui Kato – supuşi ai împăratului, cetățeni ai unei Japonii noi.

Nu o mai auzisem niciodată vorbind astfel.

— Unii practicanți ai ceaiului nu gândesc aşa, a remarcat consilierul.

— Soțul meu nu se simțea bine, a încuviințat Yukako, a făcut o pauză şi a continuat. Ştiu că o parte din munca dumneavoastră înseamnă să stabiliți ceea ce ar trebui să ştie tinerii de astăzi. (Aruncase momeala, aşa că a trecut repede mai departe.) Vă admir atât de mult pentru măsurile pe care le-ați luat. Câte şcoli spuneați că ați deschis?

— În Kyoto, cinci pentru băieți şi una pentru fete – până acum – dacă nu punem la socoteală şi şcolile creştine. Să declari învățământul obligatoriu durează câteva secunde, a zis, referindu-se la proclamația împăratului din primii ani Meiji. Dar ca să construieşti şcoli îți trebuie ani de zile. De aceea am început cu fiii celor mai bogați, fiindcă aceştia vor fi cei mai câştigați de pe urma unei educații occidentale. Peste zece ani însă...

Yukako aştepta în tăcere. Dintr-odată, ca şi cum de-abia atunci ar fi înțeles cuvintele, Kato repetă:

— O uniformă. Ceva unificator.

Yukako scoase un sunet politicos de încurajare.

— Bătrânii se plâng de Şcoala Superioară de Fete din Tokio. Spun că de pe băncile ei nu ies decât fete pregătite să fie profesoare sau soții pentru străini. Aceste fete ştiu să vorbească franțuzeşte sau să danseze vals cu prim-ministrul, dar nu ştiu să gătească orezul sau să recite din

Hyakunin Isshu. La primăvară voi deschide încă două şcoli pentru fete şi nu ştiu cum să răspund acestor critici. Dar astăzi... — nu termină propoziția, fiindcă vorbea mai mult pentru el însuşi decât pentru Yukako. Pe deasupra, mi-am atras şi nemulțumirea preoților fiindcă am închis şcolile din temple. Ei cred că o şcoală laică este neapărat o şcoală creştină. (A făcut o pauză.) Oare nu se spune că „Ceaiul şi Zen au acelaşi gust”?

Mi-a venit să râd când am auzit propoziția prin care se scuza Jiro ori de câte ori pleca la Sesshu-ji, pronunțată cu accentul sudic al consilierului Kato.

— Am fost întotdeauna un om de acțiune, a declarat Kato. Pe vremea taților noştri obiceiul era să aştepți, să arunci o vorbă şi să recurgi la intermediari. Vremurile s-au schimbat. Vă voi întreba simplu, maestre al ceaiului – aici a făcut o plecăciune adâncă în fața fiului lui Yukako – credeți că dumneavoastră şi ucenicii dumneavoastră ați fi dispuşi să luați în considerare posibilitatea de a da lecții de ceai fetelor din şcolile pe care le clădim?

Tai a făcut ochii mari. La urma urmei nu era decât un băiat de treisprezece ani. A făcut un efort ca să nu se întoarcă spre mama lui şi să îi ceară sfatul în fața acestui om. Câteva clipe nu a spus nimic.

— Pe spezele oraşului, desigur, a adăugat Kato.

Yukako şi-a luat o figură gânditoare, ca să îşi ascundă zâmbetul.

— Mă voi gândi la propunerea dumneavoastră, a zis Tai.

— Sunt bătrâni care întreabă: „La urma urmei, de ce să le şcolim? Nu e nevoie să ştii a citi ca să îi dai socrului un fiu sau ca să te supui soacrei în bucătărie”. În Vest însă, femeia nu e doar un pântece de împrumut. E o soție bună şi o mamă înțeleaptă. Este educatoarea copiilor şi sfătuitoarea soțului. Acum cincisprezece ani, Curtea a trimis cinci fete să capete o educație în America, să se întoarcă şi să le învețe

pe femeile japoneze cum să devină şi ele soţii bune şi mame înţelepte. Fetele s-au întors acum trei ani. Ard de nerăbdare să văd rezultatul experimentului.

M-am aplecat în faţă ca să aud mai bine. Eram şi eu tot un fel de experiment. Kato a continuat:

— Concetăţeanul meu, Saigo Takamori, obişnuia să spună că nu trebuie să dăm deoparte ce e mai bun din ceea ce e vechi în favoarea a noului şi eu sunt de acord cu el. O mamă înţeleaptă poate folosi ritualul ceaiului pentru a-i învăţa pe fiii ei cele Cinci Virtuţi Imuabile. Nici nu îmi închipui o modalitate mai bună de a le învăţa. Iar o soţie bună? Creştin fiind, nici nu ştiţi cât de fericit aş fi să văd ceremonia ceaiului acasă, şi nu în lumea plutitoare. Fără îndoială că orice fiu şi soţ din Japonia ar avea de câştigat dacă femeile ar învăţa arta ceaiului.

Yukako era încântată, dar şi puţin surprinsă de direcţia în care entuziasmul îl purtase pe Kato.

— Cred că şi băieţii ar avea de câştigat dacă ar învăţa *Ocha,* a intervenit cu blândeţe.

A renunţat să adauge că familia ei iniţiase tineri seniori în Calea Ceaiului de sute de ani deja.

— Şi unde să înveţi mai bine decât acasă? Cum prea bine spunea tatăl dumneavoastră, ceaiul te învaţă ce sunt înţelepciunea, onestitatea, loialitatea faţă de împărat. Închipuiţi-vă toate avantajele unei programe şcolare centralizate, transmise la vârsta când mintea copiilor este cea mai deschisă spre învăţătură, şi încă în sânul familiei! Priviţi ce aţi realizat dumneavoastră! a mai adăugat, arătând cu capul spre Tai.

— Ştiu că *temae*, aşa cum o execută el, nu înseamnă mare lucru, dar adevărul este că fiul meu a învăţat de la bunicul şi tatăl lui, l-a corectat Yukako pe un ton potolit.

Părea descumpănită şi puțin iritată. De ce tot stăruia să vorbească despre fete, când era limpede că ideea îi venise de-abia mai târziu?

Tonul consilierului Kato s-a schimbat pe dată. Cu voce sigură a zis:

— Aveți dreptate. Vedeți însă, viețile băieților sunt deja ordonate pe zile, măcar pe următorii ani. Inginerie, matematică, ştiințe. Nu mai depinde de mine. Cu fetele am mai multă libertate, fiindcă aceste şcoli de-abia iau naştere. Nădăjduiesc, maestre de ceai – a zis el făcând o plecăciune spre Tai – că veți lua aminte la solicitarea mea. Poate că, în primăvara care vine, am putea începe predarea în şcolile de fete şi să vedem ce se întâmplă. Peste şase ani Ministerul Educației va veni de la Tokio să vadă ce am realizat. După aceea va fi timpul potrivit să încercăm să introducem *Ocha* în şcolile pentru băieți.

Stingherit de energia şi îndrăzneala lui Kato şi fiindcă, la urma urmei, fusese educat în dispreţul tatălui său faţă de acest om, Tai s-a burzuluit puțin auzind tonul obraznic, nonşalant.

— Va fi o plăcere să iau în considerare cererea dumneavoastră, a zis puțin cam înțepat.

Consilierul Kato a strâns din buze în fața acestei demonstrații de trufie juvenilă. Yukako i-a aruncat o privire cu subînțeles.

— Voi aştepta cu nerăbdare răspunsul dumneavoastră, a zis şi a trecut la alt subiect. Fiind creştin, a început el, am îndoielile mele cu privire la dansul în comun, aşa cum se practică la „Cerbul care mugeşte", dar subiectul față de care prim-ministrul Ito şi cu mine suntem în total acord este *sticla.*

— Am auzit şi eu unele zvonuri, a zis Yukako, bucuroasă că momentul stânjenitor trecuse.

Şcoala Doamnelor Creştine avea ferestre de sticlă, la fel ca toate clădirile în stil occidental care erau clădite în Tokio, dar consilierul Kato era primul japonez de care auzisem noi, la baia servitorilor, care îşi pusese *garasu*[14] la el acasă. Jiro văzuse sute de ferestre de sticlă în Tokio şi ni le descrisese cutremurându-se, pe când Yukako şi Tai fuseseră încântați şi îi povestiseră lui Kenji ce minunăție erau.

— În noua capitală am făcut o vizită unui demnitar care avea, la intrarea în casă, un salon în stil occidental unde îi primea pe diplomați, şi în rest o casă obişnuită. Pusese sticlă în salon şi hârtie *shoji* în celelalte camere, a zis ea, pronunțând cu greu cuvântul englezesc adoptat: *garasu.* La fel plănuiți să faceți şi dumneavoastră?

— A, nu. Eu am găsit o echipă de *gureijezu* japonezi. (*Gu-rei-je-zu*?[15] Geamgii!) Pun geamuri de sticlă la ferestre şi la uşi, chiar în locul unde se pune hârtia. Costă scump şi durează mult timp, dar banii se întorc în Japonia şi numai uitați-vă la rezultate!

„Uitați-vă la rezultate”, am repetat eu bombănind refrenul preferat al lui Kato.

— Eu îndemn pe oricine îşi poate permite să facă acest pas, în special pe cei care beneficiază de generozitatea împăratului, a spus el ca să ne aducă aminte cât de mic e stipendiul primit de noi de la împărat şi cât de mare e cel primit de el. Ce cale mai bună poate fi de a ne arăta angajamentul față de o Japonie civilizată şi luminată decât aducând lumina în casele noastre? închipuiți-vă cât de frumoasă ar fi această cameră de ceai!

---

[14] *Glass* – sticlă (engl.).

[15] *Glaziers* (engl.).

Yukako s-a uitat la pereții şi ferestrele pavilionului Baishian. Lumina puternică, lăptoasă, îndulcea trăsăturile fiului ei.

— Ce interesant, a spus ea cu indiferență. Să îmi dați şi mie numele geamgiului dumneavoastră.

De când băieții dormeau în camera de jos, Yukako mă punea în fiecare seară să îi masez picioarele crăpate. Adusese de la Tokio o perie aspră, cum aveau străinii, şi eu îi periam părul des. Până când nu începuse să poarte pieptănătura străină nici nu se gândise că îi va face atâta plăcere să îşi perie părul. Am băgat de seamă încă de la început că avea în vârful capului o chelie cât un ban, datorată anilor de coafat. Până când plecase Jiro o ascunsese sub o şuviță falsă de păr, iar acum nu se vedea datorită cocului moale pe care îl purta. Eu o vedeam însă noaptea, şi mai vedeam firele de păr alb pe care mă punea să i le smulg. Mă minunam de aceste secrete, poate chiar mai mult decât de miracolul pletelor ei bogate, negre şi mătăsoase după ce atâția ani fuseseră acoperite cu ulei şi ceară. Când le periam, le simțeam greutatea în palme şi mi se părea că îmi aparțin într-o oarecare măsură. În fiecare seară îi împleteam părul într-o coadă largă, să nu se încurce, în timp ce Yukako bea *soba-cha,* un ceai fierbinte făcut din hrişcă prăjită. De ani de zile nu mai fusesem atât de fericită. Băieții crescuseră şi o aveam doar pentru mine, să o răsfăț şi să tânjesc după ea. Nu la multă vreme după ce Tai şi Kenji au început să doarmă în camera de jos, am îndrăznit o dată să mă întind după ea pe întuneric, nu doar ca să o țin în brațe, ci ca să îmi lipesc trupul îmboldit de dorință de al ei. A înțepenit, s-a întors brusc spre mine şi, fără un cuvânt, m-a împins deoparte.

În noaptea aceea, după prima *chakai* a lui Tai, în timp ce îi periam părul, am văzut că îşi plimba degetele pe buza

ceştii, încruntată. Încă mai avea pe faţă expresia de nedumerire şi dispreţ.

— Şcoli pentru fete, murmura din când în când, uimită.

I-am periat părul mult mai mult decât era necesar, până când trăsăturile i s-au îmblânzit şi a oftat de parcă se cufunda într-o baie fierbinte.

— Ce om ciudat, a zis şi a adormit.

Chiar dacă Tai nu fusese încântat de ideea consilierului Kato, a fost îndeajuns să se uite o singură dată în catastiful familiei ca să înțeleagă cât de înțeleaptă era părerea mamei lui. Atunci când a venit cererea formală din partea lui Kato, Tai, la îndemnul lui Yukako, a răspuns că va fi bucuros să trimită instructori care să predea *Ocha* în stilul Shin la şcoala fetelor începând de primăvara următoare, dacă părinții sau şcoala sunt dispuşi să cumpere – de la noi, desigur – ustensile de ceai pentru fiecare din ele. După ce Kato şi-a dat acordul, Tai a fost fericit să lase proiectul pe mâinile mamei lui, fiindcă el, la treisprezece ani, era deja copleşit de îndatoriri: şirul de ofrande de ceai şi lecțiile cu învățăceii.

Nu multă vreme după vizita consilierului Kato, sănătatea lui Matsu â început să se înrăutățească vizibil. Când soțul lui Chio nu a mai putut să meargă singur la toaletă, ea şi Kuga au avut o discuție cu Bozu, grădinarul cel ras în cap. Locul de grădinar-şef al lui Matsu ar fi trebuit să fie luat de fiul său, Nao, dar noi nu mai avusesem veşti despre băiatul din fotografie – în afară de urările de sănătate şi prosperitate pe care ni le trimitea de Anul Nou – din anul când Aki venise la noi. De aceea, Bozu şi nepotul lui, Toru, un băiat de paisprezece ani, blând dar puțin la minte, îndepliniseră şi îndatoririle lui Matsu când acesta fusese bolnav. Adunați în coliba lui Chio şi Matsu, departe de bucătărie, adulții au hotărât să îi căsătorească pe Toru şi Aki şi să îl declare pe Toru fiul adoptiv al lui Nao. Totuşi, fiindcă fetița nu avea

nici zece ani, căsătoria a fost amânată până când avea prima menstruație.

Eu eram cu mulți ani mai mare decât Toru, dar de la paisprezece la douăzeci şi patru de ani, băiatul nătâng, cu fața mâncată de vărsat, numit după regina Victoria, se numărase printre băieții cu buză de iepure, cocoşații şi surdomuții considerați de fetele de la baie ca posibili soți pentu mine. Vorbele lor rămăseseră doar vorbe iar acum, când aveam aproape treizeci de ani, era nepotrivit să mai discuți astfel despre o femeie de vârsta mea înaintată. La baie toți copiii îmi spuneau „mătuşă” şi Chio, fără un cuvânt, scurtase mânecile de fetiță ale kimonourilor mele. Aveam să rămân cu numele şi veşmintele acelea zeci de ani.

Matsu a murit la sfârşitul lui septembrie. Fusese un om puternic. Din fericire pentru el, spre sfârşit nu-şi mai dădea seama cât de plăpând devenise. Acceptase îngrijirile noastre cu placiditatea unui copil, suportase durerea şi situațiile stânjenitoare tot ca un copil, care plânge, uită aproape imediat de ce a plâns şi se înseninează. Când i-a venit vremea, atât mânia cât şi blândețea lui Chio şi a Kugăi se ostoiseră şi am înțeles de ce: vederea trupului galben ca ceara, întins în bucătărie, nu le-a smuls atâtea lacrimi cât vărsaseră hrănindu-l sau privindu-l cum strângea în pumni bulgări imaginari, atunci când mintea îl părăsise.

Matsu era de părere că nu puteam să vorbesc bine japoneza atunci când am venit în casa Shin, în schimb o vorbeam curgător douăzeci de ani mai târziu, fiindcă focul arsese amintirea limbii din mintea mea; susținea că eu nu învățasem japoneza cât stătusem la Casa Norilor, ci mi-o amintisem. Vara, când sfărâma gheață ca să facă înghețată pentru copii (mai întâi pentru nepotul lui, Zoji, apoi pentru Tai, Kenji, Toru şi Aki) îmi pregătea şi mie un bol, cu toate că trecusem de mult de vârsta copilăriei – ca să uit gustul focului, cum spunea el. Credea că japoneza pe care o

învățam i se datora. Când învățam alături de băieți, mă dojenea: „Să nu mai spui că eşti prea bătrână ca să mănânci înghețată. Uită-te cât de mult ai uitat”. Când a căzut la pat, mi-am dorit să îi pot oferi măcar tot atâta alinare. Când am început să lăsăm mâncare ca ofrandă la mormântul lui, anotimpul înghețatei trecuse, aşa că i-am lăsat un bulgăre de orez alb, o sferă perfectă, la fel ca bulgării de mangal pe care îi pregătea el, şi albă ca un bol cu zăpadă.

În ziua când a murit, Chio, poate vrând să umple golul rămas, a mutat fotografia lui Nao din bucătărie pe un raft din coliba ei. Ea, Kuga, Aki şi Toru au purtat doliu timp de patruzeci şi nouă de zile şi au evitat sanctuarele shintoiste, sângele şi alcoolul. Această din urmă interdicție a fost o grea încercare pentru Kuga, care găsise o consolare în *sake* în lungile nopți când stătuse de veghe lângă tatăl ei. În cea de-a cincizecea zi, Yukako, Tai, ba chiar şi Kenji – cu toate că Jiro îi spusese să stea la Sesshu-ji cea mai mare partea a timpului – au venit la ceremonia de comemorare, la templul din apropiere. Yukako a ținut-o pe Aki de mână, în timp ce Chio, Kuga şi Toru au adus ofrandele şi au scos apă ca să spele mica piatră funerară.

În timp ce traversam curtea mică a cimitirului îndreptându-ne spre locul rezervat servitorilor, am avut senzația neplăcută că sunt urmărită. Pe banca de lângă mormântul lui Matsu era aşezat un bărbat. Când ne-am apropiat s-a ridicat în picioare, de parcă pe noi ne aştepta. Purta ghete de piele, occidentale, carâmbi ca servitorii şi o scurtă kimono cu mâneci drepte, aşa cum aveau băieții cu *jinrikisha* sau tâmplarii. Pe de altă parte, nu părea că fusese trimis cu vreo treabă. Părea prea sigur pe el, aşa cum stătea calm, cu mâinile în şold, iar hainele îi erau prea curate. Avea în jur de patruzeci de ani, era vânjos ca un taur, dar avea un aer de adolescent datorat umerilor obrajilor, ascuțiți

şi delicaţi în acelaşi timp. Era mai înalt chiar şi decât Yukako iar părul, aproape tot atât de lung ca al ei, strâns la spate cu o cureluşă de piele dar nedat cu ulei, îl făcea să semene cu un tâlhar din munţi. Când ochii lui şi ai lui Chio s-au întâlnit, a făcut o plecăciune adâncă în faţa ei: – Mamă, a zis.

24. 1885-1890

Chio a înlemnit cu ochii la el. Nu o văzusem niciodată atât de încordată. O clipă, am fost copil din nou şi am contemplat cu ochii minţii fotografia unui tânăr solemn. Apoi am văzut-o pe Chio ridicând braţul şi lovindu-l pe fiul ei peste faţă. El a aşteptat lovitura fără să se clintească.

Chio l-a salutat cu o plecăciune, cu lacrimile curgându-i pe faţă.

— Ia asta şi ajută-ne, a spus morocănoasă, întinzându-i găleata cu apă ca să spele piatra funerară a lui Matsu.

— Mulţumesc, a zis el.

— E Nao, nu? am întrebat în şoaptă.

Yukako mi-a aruncat o privire: Cine altcineva, *baka*? Era crispată la faţă, cu o expresie aspră. Trebuie că o strânsese prea tare de mână pe Aki, fiindcă micuţa s-a smuls din mâna ei.

Nao a făcut tot ce se cuvenea – de la aprinderea tămâii la plata preotului – aşa cum făcuse Jiro pentru Munte, aşa cum Muntele, ţinând locul fratelui său care era în închisoare, făcuse pentru Doamna Pipă. Şi-a jucat corect şi sincer rolul de fiu îndurerat. Cei mici erau curioşi, Chio şi Kuga au amuţit de uimire, dar Yukako – simţeam eu – era din ce în ce mai iritată.

— Unde a fost atâta vreme? Haine de doliu nu are? Nu ştie că există bărbieri pe lume?

Pachetul adus de Nao stătea nedesfăcut pe măsuța joasă. Yukako se prefăcea că nu îl bagă de seamă când s-a dezbrăcat şi a pus kimonoul la aerisit. Nao adusese mici daruri pentru Chio, Kuga şi Aki, iar când aflase că are şi un fiu adoptiv, i-a dat lui cadoul lui Aki. „Ai grijă de el pentru soția ta”, îi spusese.

— Ai văzut cum l-a privit fetița când a aflat că e tatăl ei?

Am dat din cap, amintindu-mi de aleanul din ochii lui Aki.

— Nu îmi vine să cred că a fost aici tot timpul iar noi habar nu am avut, a zis Yukako. Ce obrăznicie, să facă pe fiul îndurerat! De ce nu a venit niciodată să îl hrănească? Sau să-l ducă la toaletă şi să-l şteargă la fund?

— Cred că nu vrei să deschizi darul de la el, i-am zis.

Pachetul învelit în hârtie albă lucea la lumina lămpii, parcă era o lună mică. Mi-am adus aminte de bărbatul înalt aplecat deasupra lui Yukako, de vocea umilă cu care a oferit darul, de ochii lui care s-au încrucişat o clipă cu ai ei.

— Deschide-l tu, a zis din vârful buzelor.

Am deschis scrisoarea legată de cutie; era scrisă cu *kana* îngrijite. După introducerea obişnuită, spunea: „Cele alăturate sunt pentru înghețată, oferite pentru spiritul celui pe care îl plângem şi în onoarea triumfului dumitale dintr-un august fierbinte”.

Mi-am adus aminte cum căra Matsu blocurile de gheață afară din ghețărie, cum le sfărâma cu răzătoarea. Aveam în fața ochilor grămăjoarele de gheață puse în boluri de lemn şi stropite cu siropul de zahăr ars, gros şi dulce, pe care îl făcea Chio.

— Ce triumf? a murmurat Yukako nedumerită, simțindu-se insultată fără să ştie exact în ce fel.

Am citit mai departe.

— „Vreau să îți arăt cum lucrează meşterul meu, fiindcă patronul lui a spus odată că te-ar putea interesa.”

— E de prost gust, a zis Yukako. Altceva ce mai spune?

— Mai nimic: „Umilul dumitale servitor îți adresează cele mai bune urări pentru tine şi familia ta Al dumitale...”

— Ai mai auzit asemenea obrăznicie? tuna şi fulgera Yukako.

— Să deschid pachetul?

— Da.

Am desfăcut hârtia ieftină dar frumos împăturită; înăuntru erau cinci obiecte mici, învelite în scame de bumbac şi o țesătură moale: cinci boluri de sticlă, translucide, albe ca gheața, cu o dungă albastră. Mi-am dat imediat seama ce voia să spună: înghețata ar fi părut mult mai rece în aceste boluri decât în cele de lemn simplu sau lăcuit.

— Ce frumoase sunt, am murmurat.

Yukako a strâns din buze şi a încuviințat:

— Într-adevăr.

Oare chiar nu văzusem o farfurie de sticlă timp de nouăsprezece ani?

— Este unul din geamgiii consilierului Kato, nu-i aşa?

Yukako a apropiat unul din boluri de lampă ca să vadă mai bine. O pată mare de lumină i-a căzut pe față.

— Cred că da, a zis.

A rămas pe gânduri. Imaginea ne-a venit în minte în acelaşi timp: pomeții fini, mâinile în şold. La *Eppo* un meşteşugar se uitase cu atenție la noi.

— Ştiu despre ce august vorbeşte, am zis, fiindcă mi-am amintit de înghețatele dulci servite musafirilor străini.

Yukako a zâmbit uşor:

— Şi eu ştiu, a zis.

Nao venea adesea în vizită la mama lui şi întotdeauna aducea un mic dar. De fiecare dată când venea, simțeam reproşul tăcut al Kugăi. Chio, în schimb, nu l-a întrebat niciodată unde fusese atâția ani de zile, sau cum de locuia

de atâta vreme în Kyoto fără să dea vreun semn de viață, ca să nu mai vorbim de grija pe care s-ar fi cuvenit să o poarte tatălui său. Nu i-a cerut niciodată să vină să stea cu ele; părea mulțumită că stă împreună cu meşterul sticlar şi ceilalți lucrători în cartierul muncitorilor. După ce îi dusese dorul atâția ani, cum de putea acum să nu îl roage să vină să stea cu ea, să se însoare, să îi dea nepoți? Se codea să îi primească darurile, era stânjenită când el trimitea maseuri ca să îi dezmorțească umerii şi mâinile tot mai țepene, se sfia când el aducea țesături pentru ca ea, Kuga şi Aki să aibă kimonouri noi.

Lui Yukako nu i-a mai adus daruri şi nu i-a adresat nicio vorbă în afară de formulele umile potrivite cu ocazia. Consilierul Kato s-a grăbit să se laude însă că a înscris-o pe Yukako pe lista de aşteptare a meşterului sticlar – pe care erau numai persoane importante, dar care era şi foarte lungă. Yukako şi-a ascuns neplăcerea; era o onoare pe care nu o putea refuza.

La câteva luni după aceea, Yukako i-a luat pe cei patru învățăcei ai lui Jiro care erau mai mari decât Tai şi i-a adus la prima şcoală a fetelor. Deoarece şcoala îi ceruse să dea lecții şi fetelor şi băieților, Yukako a ales patru femei nemăritate dintre elevele ei de acasă şi le aducea la şcoală alternativ cu învățăceii; în restul zilelor îi pregătea la noi acasă. (Săptămâna cu şapte zile, cu duminica liberă, a apărut odată cu epoca Meiji.) Eu căram ustensilele lui Yukako şi țineam socoteala orelor. Am băgat de seamă că era răbdătoare şi meticuloasă cu elevii mici – care îşi dădeau toată silința, deşi rezultatele nu erau nici pe departe mulțumitoare –, dar tot atât de severă cu viitorii profesori pe cât fusese față de Koito cu mulți ani în urmă, deşi mai puțin veninoasă. La prima lecție ținută de unul dintre învățăcei – băiat sau fată – îl corecta (sau o corecta) în fața clasei de fete, ceea ce era foarte umilitor. După aceea nu îi mai

corecta decât în fața celorlalți tineri profesori; era umilitor, dar durea mai puțin.

Printre aceşti viitori profesori, doar cu puțin mai mari decât învățăceii ei, se număra şi fiica lui Kato, Mariko, o copilă cu chip angelic. Era prima care renunța să ațâțe focul în vasul cu jăratic, ultima care îşi amintea cum se folosesc ustensilele, aşa că nu era nici pe departe preferata lui Yukako; relația cu tatăl ei era însă prea importantă ca să fie stricată din acest motiv.

Îmi aduc şi acum aminte cum a sunat glasul ei într-o zi, când pleca din casa Shin împreună cu alte tinere. Fusesem chemată ca să le ajut să mături un nor de praf de ceai căzut pe jos. Toate fetele stăteau în genunchi, cu o pană în mână şi măturau ceaiul verde – care părea că nu se mai sfârşeşte – pe o bucată curată de hârtie albă. Tăcerea lor era acuzatoare. Au plecat, tot fără să spună un cuvânt, dar pe alee a răsunat vocea ei subțire, inimitabilă:

— Stătea în drum, a izbucnit ea şi a lovit cu piciorul o piatră aşezată cu grijă într-un loc anume.

Elevele luau lecții de ceai timp de doi ani: din primăvară până în noiembrie, când se deschidea vatra săpată în pământ, exersau cea mai simplă *temae* folosind tava; din noiembrie până în primăvară învățau să facă ceai subțire, spumos, folosind vatra îngropată. În al doilea an făceau ceai subțire folosind vasul cu tăciuni pentru vremea caldă şi mai învățau *temae* de vară şi de iarnă pentru ceaiul gros. După aceşti doi ani, profesoarele pregătite de Yukako lucrau în noile şcoli de fete care se deschideau; cumpărau ustensile de ceai de la ea şi semnau contracte ca să poată preda. Le plătea bine, dar le reținea o parte din banii primiți pentru că foloseau numele şi tradiția familiei Shin. Adesea, când veneam acasă de la baie, găseam abacul şi registrul pe măsuța joasă folosită de Yukako; atunci întindeam *futon*-ul, dar totodată măcinam tuşul şi aduceam lămpi fiindcă ştiam

că va sta târziu, făcând socoteli. Era fermecată de faptul că occidentalii foloseau cerneală roşie şi neagră pentru datorii şi credite, şi eram mândră când vedeam cum scade coloana scrisă cu cerneală roşie, pe măsură ce plătea reparațiile la Pavilionul Pinul Singuratic.

Când Yukako a început să le ceară profesoarelor o taxă fiindcă foloseau numele Shin şi şcolile cereau mai multe ustensile decât puteam noi furniza, a hotărât să facă acelaşi lucru cu meşteşugarii. Am ajutat-o să facă o ştampilă în chip de autorizație pentru fiecare pămătuf, spatulă sau pânză de în pe care le comanda, iar apoi le-a vândut meşteşugarilor, care vindeau şcolilor ustensilele astfel ştampilate, la un preț fix. În anul când a încheiat acest târg a făcut oferta mai atrăgătoare vânzând zeci de autorizații de fabricare a ustensilelor pe care le-a cumpărat chiar ea pentru următoarea prezentare a ceremoniei ceaiului, organizată cu ocazia împlinirii a cinci ani de predare în şcolile de fete; a oferit una fiecărei doamne de la Curte. Pentru aceste ustensile a plătit mai mult, fiindcă erau lucrate cu mai multă grijă şi finețe decât cele pentru şcoli. Pe deasupra, ca meşterii să fie mulțumiți şi în anii următori, a acceptat să le vândă câteva autorizații în plus, aşa încât, la rândul lor, ei să poată vinde ustensile străinilor sau noilor bogătaşi la prețul care le convenea. Din punctul de vedere al calității, aceste obiecte erau mai aproape de cele făcute pentru Curtea Imperială decât de cele făcute pentru şcoli dar, de vreme ce erau noi şi nu aveau fiecare un nume dat de un maestru de ceai, erau mai accesibile decât până atunci. S-au vândut toate.

— Dar dacă meşterii încearcă să te păcălească? am întrebat-o într-o seară, minunându-mă de ingeniozitatea ei.

Stătuse aproape o zi întreagă de vorbă cu moştenitorul lui Chojiro, care se învoise, cu o condiție: ca diferența dintre lucrările lui şi cele ale ucenicilor să fie menținută şi de aici

încolo. Yukako îl asigurase că aşa va fi şi plecase cu mânecile pline de bani pentru autorizații. Acum mergeam spre casă şi ne-am oprit pe podul de pe strada Canalului ca să ne uităm la stolurile în formă de V ale gâştelor sălbatice.

Yukako m-a dojenit:

— Furnizează ustensile de ceai familiei noastre de generații întregi, iar acum fac mai mulți bani decât oricând. Nu ne vor trage pe sfoară.

Apoi s-a încruntat. De când murise tatăl ei, avea o cută între sprâncene. Acum cuta era mai adâncă.

— Aş putea să mă duc la prăvălii şi să verific, sau să trimit oameni pe care ei nu îi cunosc, a murmurat preocupată, apoi a zâmbit. Dacă aş afla că un meşter m-a înşelat, aş vinde autorizații şi concurenților lui. Lasă-i să se bată între ei.

Mulțumită de ea însăşi, a aruncat o piatră pe suprafața apei. A sărit de trei ori şi s-a scufundat cu un mic plescăit.

— De unde ai învățat? am întrebat-o.

— M-am uitat cum fac băieții, a dat ea din umeri.

— Nu despre asta vorbeam, i-am spus înnodând la loc legătura de pânză.

— Faptul că am comandat multe lucruri pentru Tokio ne-a fost de mare folos. (O clipă a părut îngrijorată de un gând.) Darurile pentru doamnele de la Curte vor costa găleți întregi de bani. Dar cred că merită, a zis, şi a mai aruncat o piatră.

Nu asta o întrebasem. Voiam să ştiu de unde învățase cum să stăpânească lumea din afară şi să nu fie stăpânită de ea. Poate că înțelegeam acum o altă fațetă a cuvântului „umbră”. Yukako nu avea pe nimeni care să îi țină umbră: nici tată, nici soț, nici mamă. Se dovedise însă că nu era o floare firavă; soarele o bătuse din plin, dar ea crescuse dreaptă şi înaltă, ca un pin de munte, ca un catarg de corabie.

Când Yukako a revenit de la Tokio spre sfârşitul toamnei, părea nesigură de impresia lăsată de *setto* pentru ceai. Curtea era într-o stare de tranziție. Conducătorii se schimbau des după ce două evenimente puseseră capăt lungii domnii a prim-ministrului Ito, omul cu idei avangardiste, deşi naive, care crezuse că sala de bal „Cerbul care mugeşte” va fi un îndemn pentru națiunile occidentale să îşi revizuiască tratatele cu Japonia, prin care aceasta era menținută într-o poziție dezavantajoasă. O corabie britanică se scufundase nu cu multă vreme înainte în apropierea coastei japoneze şi toți supraviețuitorii erau britanici, în timp ce toți cei douăzeci şi şase de japonezi aflați la bord se înecaseră. Din cauză că tratatele îi favorizau pe străini, căpitanul a fost judecat după legea britanică, nu japoneză, şi achitat. Pe cât se părea, câteva rochii de bal şi valsuri nu erau îndeajuns pentru a-i convinge pe străini să îi trateze pe japonezi ca pe nişte ființe umane. Pe deasupra, Ito fusese găsit într-o situație compromițătoare cu soția altui bărbat. După retragerea pripită a lui Ito, mi-a spus Yukako, atitudinea prim-ministrului era alta de fiecare dată când mergea ea la Tokio. Încă nu era lămurită ce poziție va adopta noul guvern.

În această atmosferă incertă, Yukako dăruise în dreapta şi în stânga ustensilele ei de ceai. Oare vor părea destul de civilizate şi luminate? Erau produse în serie; nu cumva vor părea prea occidentale? Eu îi masam picioarele înghețate în timp ce vorbea; drumul înapoi acasă era lung, ca de obicei, şi în trecătoarea Hakone căzuse deja zăpada.

— Îți aduci aminte de bărbatul de la Curtea împăratului pe care tatăl meu l-a invitat la ceai când eram noi copii? Fostul nepot al împăratului?

— Sigur că da.

Mi se părea ciudat să mă gândesc la Yukako şi la mine însămi la vârsta copilăriei. Când eu aveam nouă iar ea şaisprezece ani, părea mult mai mare.

Augustul văr, mi-a spus ea, rămăsese un confident apropiat al împăratului şi fusese numit ministru al educației de noul prim-ministru.

— El este cel care va veni în inspecție la şcoli în această toamnă, a explicat ea, neliniştită. (Nu se arătase nici plăcut, nici neplăcut impresionat de darul lui Yukako.) Tăcerea lui m-a speriat, a spus ea. Parcă însuşi tata era cu ochii pe mine.

Era acasă, acasă. Mi-am lipit obrazul de piciorul ei rece.

25. 1891

Chiar înainte de Anul Nou, Yukako a primit un răspuns. Nu era chiar de la ministru, dar venea din partea Casei Imperiale, în primăvara următoare, când venea la Curte, trebuia să aducă un profesor de ceai care să stea tot timpul la Curte.

— E ceva nemaipomenit, a zis ea dând din cap.

Pe scrisoare erau atâtea sigilii roşii că îmi era teamă şi să o ating.

Meiji 24, deşi coincidea cu a şaizecea aniversare a lui Chio, nu a început bine pentru ea. Chiar în ziua noului an s-a înecat cu o bucățică de *mochi,* o turtiță moale din făină de orez, şi s-a învinețit la față. Aki, pe atunci o fată de cincisprezece ani, a început să țipe şi nu se mai oprea, de parcă voia să tragă în piept aer pentru bunica ei. Nao, care venise în vizită, i-a dat un pumn în stomac şi ea a scuipat bucata de *mochi,* dar nu a mai fost niciodată ca înainte. Ceva din puterea, din voința ei se dusese, iar restul se mulțumea să o urmeze pe Kuga, în loc să conducă. La baie am văzut-o uitând de ea şi plecând, pe jumătate săpunită,

spre vana cu apă fierbinte; Kuga şi cu mine am fugit după ea şi am adus-o înapoi, ca să se clătească mai întâi. După ce întâmplarea s-a repetat, am stat cu ochii pe ea, fără să lăsăm să se vadă, iar în bucătărie Kuga a înlocuit-o încet-încet la toate treburile unde era nevoie de foc şi de cuțite.

După Anul Nou, Nao a căpătat învoire de la meşterul lui să plece din breaslă o lună sau două şi să lucreze la un proiect venit peste rând – acasă la noi. În acest fel o putea vedea pe Chio în fiecare zi şi împreună o puteam supraveghea mai bine. Între timp, Yukako hotărâse că era mai uşor să le pregătească pe fete dacă locuiau la noi, decât dacă veneau în fiecare zi. În casa Shin, primele ferestre de sticlă au fost puse la baia femeilor. La început, abia dacă am băgat de seamă că locuia şi Nao la noi. Dormea în coliba de lângă bucătărie, lucra la montatul ferestrelor, avea grijă de mama lui şi nu se băga în vorbă cu nimeni. Dacă Yukako mai simțea încă iritarea de care făcuse dovadă când Nao revenise acasă, atunci dăduse la o parte acel sentiment, ca şi proiectul pentru care îl angajase.

Mă întrebam de ce alesese Yukako o parte atât de neînsemnată a casei pentru a cheltui banii. Şi pusese geamuri opace! Dacă am fi avut ferestre de sticlă ar fi putut vedea grădinile şi pavilioanele de ceai din camera ei tot anul, fără să se mişte de pe*futon*; ferestrele de sticlă ar fi putut schimba bucătăria întunecoasă într-o nouă lume.

Abia atunci am înțeles. În ciuda inovațiilor privind ustensilele de ceai şi lecțiile, Yukako nu voia o lume nouă. Acceptase ferestrele de sticlă doar de formă, ca să îi facă plăcere consilierului Kato. Se apropia inspecția şi nu îşi putea permite să procedeze altfel.

În acest timp, consilierul Kato se lupta să îşi păstreze relațiile. Nu a putut să vină la ceai de Anul Nou fiindcă avea oaspeți de la Tokio, de la care voia să facă rost de fonduri

pentru o nouă etapă, *su-tei-ji*[16], a construcției canalului, la care săpăturile erau pe terminate. Pe cât se pare, banii îi fuseseră acordați cu anumite condiții. Cam pe când plecaseră oaspeții lui Kato, directorii de şcoli, părinții şi profesoarele au fost anunțați că, începând cu următorul trimestru, adică din aprilie, uniforma obligatorie a elevelor avea să se schimbe. Şalurile nu mai erau necesare. În schimb, fetele trebuia să poarte *bakama* peste haine, că era vorba de kimono sau de haine occidentale. Îmi părea bine că Doamna Pipă nu mai trăia ca să fie de față la încă un afront adus abolitei sale caste: fete îmbrăcate în *hakama,* fusta-pantalon purtată doar de bărbații samurai! Nepoata Doamnei Pipă, Sumie, locuia la Tokio acum, împreună cu părinții fostului ei soț, dar de îndată ce autoritățile Meiji îi eliberaseră pe tatăl ei şi pe fratele mai mare, şi ei, ca şi mulți alții care fuseseră fideli shogunului, se mutaseră cu familia la nord de Yezo, cât mai departe cu putință de capitala Meiji. Câtă amărăciune aveau să simtă frații lui Sumie văzând noile uniforme ale fetelor – băieții aceia erau tot atât de mândri de *hakama* ca de săbiile lor!

Cu toate că nimeni nu mai purta *hakama* (cu excepția fecioarelor sacre din sanctuare, care purtau *hakama* roşii) orice casă de samurai mai avea unele, puse la păstrare. De vreme ce primele admise în noile şcoli erau fetele de samurai şi de negustori, *hakama* avea să fie, la fel ca şalurile cadrilate, o modalitate ieftină de a standardiza îmbrăcămintea, deşi această alegere arăta o reorientare clară de la Vest spre Est. Cât despre băieți, care, pe lângă pălăriile occidentale de paie care constituiau uniforma, purtaseră o amestecătură bătătoare la ochi de haine

---

[16] *Stage* – etapă (engl.).

japoneze şi haine moderne, lor li s-a spus să lase pălăriile acasă.

Când consilierul Kato a venit în sfârşit la ceai, era Setsubun, la începutul lui februarie, ziua în care taţii poartă măşti cu coarne, în chip de diavoli *oni,* şi aleargă după copii prin casă, în timp ce copiii aruncă în ei cu boabe de fasole prăjite şi rostesc descântece ca să alunge diavolii. Kenji venise de la Sesshu-ji în acea zi şi cei doi fraţi, cu toate că erau mult prea mari pentru jocurile de Setsubun, au cumpărat o mască pentru Nao şi l-au sâcâit până când a renunţat să mai lucreze şi a fugărit-o pe Aki prin casă. Fata ţipa şi râdea, s-a ascuns în spatele meu, deşi era mai înaltă ca mine, aşa că Nao m-a fugărit şi pe mine, până când băieţii l-au atacat cu boabe de fasole şi l-au învins. Atunci mi-am dat seama că, în cei şase ani, Jiro nu se jucase niciodată cu noi de Setsubun; nici nu era de mirare că băieţii tăbărâseră pe Nao. În ziua aceea, până şi Chio a ţinut minte să atârne talismane împotriva diavolilor pe stâlpul uşii din bucătărie: o ramură de ilice şi capul unei sardele. Pentru camera de ceai, Yukako a ales o cutie pentru răşină al cărui capac imita o mască *oni,* dar s-a răzgândit aducându-şi aminte că oaspetele e creştin.

Era anotimpul când prunii înfloresc sfidând zăpada şi zloata, doar ca să dea spectacolul lor obişnuit. În farfuriile pe care urma să le aduc de la bucătărie se aflau sardele şi ierburi de iarnă. Yukako se hotărâse să oficieze o *temae* creată pentru lunile cele mai reci, în care ceaiul este servit într-un bol înalt şi subţire, ca să păstreze căldura. A găsit în depozit un bol pentru iarnă numit Hakama, pe care l-a folosit ca să aducă un omagiu lui Kato. Bolul era îngust la bază şi se lărgea într-o parte, la fel ca un crac de fustă-pantalon umflat de vânt.

Kato a venit îmbrăcat în costum, pe deasupra cu o haină groasă şi un fular de mătase pe care l-a ţinut la gât şi în

camera de ceai. Purta pantofi occidentali, ca întotdeauna, dar acum nu mai scârţâiau. Mi-am dat seama că zgomotul făcut de fâşiile de piele adăugate la pantofii occidentali, odată foarte la modă, nu se mai auzea pe străzi; până şi Bozu renunţase să mai scârţâie când lucra.

După ce Kato a mâncat, a băut şi a exprimat aprecierile ceremoniale faţă de ustensile, el şi Yukako au stat puţin de vorbă.

— Sper că veţi veni să vedeţi cum a lucrat geamgiul dumneavoastră la baia cea nouă, l-a invitat ea înainte să înceapă o discuţie serioasă. Aş vrea ca fetele pe care le învăţ să stea cu mine, chiar şi cele care locuiesc în Kyoto, dacă părinţii sunt de acord, a spus ea şi a făcut o plecăciune. Aş vrea să se simtă ca într-o familie.

— I ntr-adevăr? a zis consilierul Kato. Ce idee interesantă.

— Domnişoara Mariko este o elevă foarte bună, a adăugat Yukako.

Oare voia ca tocmai domnişoara Mariko să vină să stea cu noi?

— Uneori e neascultătoare, a zis Kato, evitând politicos complimentul. Supunerea este o virtute creştină şi confucianistă, a adăugat cu căldură. M-am gândit de multe ori să scriu un mic eseu comparativ. Est şi Vest, ce absurditate! Avem mult mai multe lucruri în comun decât vor unii să recunoască.

Yukako a renunţat la acest subiect.

— Sunteţi pregătit pentru inspecţie? a întrebat. (Din cât auzise, Kato nu numai că obţinuse fonduri pentru următoarea etapă a canalului, dar avea şi un avans faţă de program cu ultimul val de şcoli.)

De unde mă aflam, în *mizuya* din Baishian, l-am văzut cum se umflă în pene.

— Sunt multe de făcut, sunt multe de făcut, dar noile şcoli pentru anul acesta sunt ridicate; sunt gata pentru

aprilie. În prezent amenajez casa pentru vizita ministrului. Vreau să fac o casă de oaspeți nouă, lângă iazul cu lună.

— Sper că totul va merge bine. Îmi dați voie să vă întreb, credeți că s-ar putea ca eu să mă văd cu ministrul între patru ochi după ce vede şcolile de fete? Aş vrea să discut cu el şi despre predarea ceremoniei ceaiului în şcolile de băieți.

Rareori era Yukako nervoasă, dar, după această cerere directă, am auzit-o vorbind cam fără şir, doar ca să umple tăcerea.

— Am vorbit despre acest lucru acum câțiva ani, adică, după inspecție...

— A! Aşa este. Şi sunt sigur că îi va plăcea ce ați făcut. Fără îndoială, veți avea o sumedenie de prilejuri să îl vedeți în timpul vizitei, răspunse Kato plin de voioşie, fără să se refere la nimic precis.

Yukako a înghițit în sec.

— Aştept cu nerăbdare, a spus.

— Înseamnă că da sau nu? am întrebat ceva mai târziu, după ce am recunoscut că trăsesem cu urechea.

— Nu are de gând să ne ajute, mi-a răspuns Yukako în timp ce îşi punea kimonoul de baie.

Eu aşezam cu grijă bețe noi de mangal peste cenuşa şi tăciunii din vas. Am auzit-o pe Yukako ocărând, cu mâna prinsă în mânecă. Kato nici măcar nu ceruse să vadă noile ferestre.

Câteva seri după aceea, Yukako stătea aplecată deasupra registrului cu socoteli: suma pe care Casa Imperială avea să i-o trimită pentru serviciile noului profesor; suma pe care avea să o rețină înainte de a trimite tânărului profesor ceea ce i se cuvenea. Deodată s-a îndreptat de spate şi s-a luminat la față. O picătură de tuş a căzut din pensulă şi a pătat registrul.

— Poate că nu am nevoie de Kato ca să vorbesc cu ministrul. De fapt, aş putea să îl întreb chiar eu.

Jiro, care se retrăsese sub numele de Marele Maestru, căzuse la învoială cu prietenul lui, Shige, vânzătorul de mătăsuri căruia îi spuneam pe vremuri Ursul. Negustorul trimisese ceva din profitul fabricii ca să contribuie la restaurarea Pinului Singuratic, ceea ce, nu încape îndoială, i-a întărit bunele intenții. Era o primăvară caldă când Yukako şi Tai au plecat la Tokio în acel an, împreună cu cel mai avansat învățăcel al lui Tai – cel de-al doilea fiu al lui Shige. Calea ferată Tokio-Kobe fusese dată în folosință de doi ani şi, fiindcă în acest timp nu se produsese nicio defecțiune, Yukako s-a hotărât în sfârşit să renunțe la istovitorul drum peste munte şi să meargă cu unul dintre noile trenuri. Ea şi Tai s-au întors acasă în câteva zile, în loc de săptămâni. Amândoi jubilau. Kenji rămăsese să aibă grijă de casă cât fusese plecat fratele lui, iar când Yukako şi Tai s-au întors ne-au găsit pe toți în camera de cusut, unde Kenji o învăța pe Aki să citească după un text din aventurile *ninja* şi *ronin* care îi delectaseră în copilărie şi care ne delectau pe toți acum.

Aventurile acelea nu erau însă nimic pe lângă ce ne-au povestit Yukako şi Tai.

— Am mers atât de repede! striga Tai.

— Au vândut sala de dans a lui Ito unui club particular, vă dați seama? a intervenit şi Yukako. „Cerbul care mugeşte” nu mai există.

— Şi eu nu am ajuns să văd sala măcar o dată, a făcut Kenji dezamăgit.

— Vei veni cu noi odată, îți promit, a exclamat Tai. Iar în Ginza, unde toate casele sunt din cărămidă, poți vedea luminile occidentale toată noaptea! Lumini *ii-re-ku-to-ri-ku*[17]*!*

---

[17] *Electrical* – electrice (engl.).

Văzusem şi eu una la Expo – un obiect umflat, fragil, care mai mult nu funcționa – dar nu puteam să îmi închipui o stradă întreagă luminată de electricitate.

— Acum am înțeles de ce Kato stăruie atât cu următoarea etapă a canalului, a zis Yukako. Pot folosi apa ca să producă electricitate!

— În Tokio construiesc un hotel occidental de mărimea unui palat! a spus Tai. Şi un zgârie-nori! O clădire cu douăsprezece etaje, vă puteți închipui?

Kenji a făcut ochii mari. Nao era şi el acolo, aşezat lângă mama lui, cu ochii la acul pe care ea îl avea în mână şi la ceaiul rece de orz. Până şi el, care avea o părere proastă şi de pompa din vremea shogunilor, şi de strălucirea erei Meiji, se aplecase în față, numai urechi. Când a auzit de clădire s-a încruntat.

— Sunt sigur că vor găsi o armată de amărâți care îşi vor mânca zilele urcând şi coborând cele douăsprezece etaje ca să ducă şi să aducă tot felul de lucruri, şi care vor mai fi şi recunoscători că au ce lucra, a bombănit el pentru urechile Kugăi.

— Ba nu! a insistat Tai. Importă o maşină de ridicat din America! Ați auzit de aşa ceva?

Eu nu auzisem niciodată. În timp ce Tai explica cum funcționează *erebeta*[18], Yukako medita cu voce tare la felul în care, între luminile strălucitoare şi zgârie-nori, Tokio se îndepărta de frenezia cu care îmbrățişase Occidentul şi adopta o atitudine mai selectivă.

— Nu am văzut nici măcar un bărbat pieptănat după moda veche, se minuna ea. Dar, în afara Palatului, nu am văzut nici măcar o rochie occidentală, doar cele purtate de

---

[18] *Elevator* – lift (engl.).

femeile albe. Nu mai departe de anul trecut, vedeai astfel de rochii oriunde întorceai ochii.

— Ce este moda veche? a întrebat Aki timid.

Yukako şi cu mine ne-am aruncat o privire şi apoi ne-am uitat la Chio, pieptănată în stilul *obako,* purtat de văduve.

— Îți aduci aminte când locuia tatăl meu aici? a întrebat Kenji.

— Încă mai joacă jocuri occidentale, precum *gorufu* şi *tenisu,* dar au revenit şi cele vechi. Eu, una, nu mă mai jucasem de-a ghicitul miresmelor dinainte să vă naşteți voi, le-a spus Yukako băieților.

Tai, care, se vede treaba, mai auzise poveştile acestea, s-a dat puțin mai departe de ea, ca să spună poveştile lui, despre viteză şi zgomot.

— Nici nu îți poți închipui, mi-a spus jubilând, dar în acelaşi timp cutremurat de frică.

Mi-am adus aminte de copilăria mea, de un tren gol gonind prin noapte spre Suez.

— Ba pot, am spus mai mult pentru mine.

S-a dat mai aproape de Nao, care se arătase interesat de *erebeta.*

— Străinii măsoară puterea în numărul de cai trebuincioşi ca să tragă o căruță, aşa că am mers călare pe sute de cai în acelaşi timp!

— Mie îmi pare o cale de a şterge şi bruma de slobozenie a săracilor de la sate şi de a-i atrage să lucreze în oraşe şi uzine, a zis Nao posomorât.

Tai a rămas cu ochii la el, eu la fel. Nu mai auzisem niciodată pe nimeni vorbind astfel. M-am întrebat iarăşi oare ce făcuse Nao în anii petrecuți departe de casă.

Nevrând să se lase mai prejos, Tai s-a întors spre Aki şi i-a promis că într-o zi va merge şi ea cu trenul.

— Dacă nu ai mers niciodată cu trenul nu ai simțit că trăieşti!

— Atunci unii dintre noi nu vor simți niciodată viața, a zis Kuga acră, şi s-a uitat îngrijorată la Chio, care tocmai se înțepase cu acul.

— De ce nu au stat cu ochii pe ea? a întrebat Nao încet, ca să nu tulbure povestea lui Yukako despre ghicitul miresmelor.

— Parcă tu trebuia să stai cu ochii pe ea, a răspuns Kuga, tamponând cu o cârpă degetul mamei lor.

— Ba şi tu trebuia, a zis Nao şuierat.

— Aş vrea să merg cu trenul, a declarat Kenji.

— Sigur că vei merge, i-a promis Tai.

Deşi vorbise în amănunțime despre schimbările pe care le văzuse în Tokio, Yukako nu scosese o vorbă despre ce făcuse de fapt la Curte. În seara aceea, după ce am rămas singure şi eu îi periam părul, a început să povestească, încântată:

— Nici nu ştii câți au comandat truse de ceai, se lăuda ea. Toată lumea vrea să uite de Ito şi de „Cerbul care mugeşte", iar *Ocha* este exact ceea ce le trebuia. Fiul lui Shige va avea mai mulți învățăcei decât poate duce, iar Curtea vrea mai mulți profesori!

— Felicitări, am spus eu prudentă. Îmi fusese dor de ea şi nici nu voiam să mă gândesc la o altă plecare.

— Iar femeile l-au asaltat pe maestrul de ceai. Când i-am dat fiecăreia o trusă de ceai, i-am dat de fapt o amintire de la băiatul cel frumos din Kyoto. „Ce bine ar fi dacă ai sta aici ca să-mi fii profesor", a spus ea miorlăit. Toată lumea a întrebat despre lecțiile de ceai din şcolile de fete, a continuat. „Când vor începe şi fetele să învețe ceremonia ceaiului?" îți dai seama? Merge ca pe roate!

A zâmbit entuziasmată şi a mai adăugat o veste bună:

— Am vorbit eu însămi cu ministrul. L-am invitat la ceai la toamnă, în seara cu lună plină din timpul vizitei, şi a acceptat.

— Aşa, pe loc?
— A zis: „Ce ar putea fi mai frumos?”
Yukako avea o *daruma,* o păpuşă atât de grasă şi rotundă încât atunci când făceam oameni de zăpadă le spuneam *daruma* de zăpadă. Astfel de păpuşi se cumpără de la templu şi au doar un ochi pictat pe faţă. Atunci când ţi se îndeplineşte dorinţa, îl pictezi şi pe celălalt. Yukako s-a ridicat vioaie, a măcinat puţin tuş, apoi a pictat ochiul lipsă în timp ce eu o aplaudam. Făcuse dovadă de mare curaj şi când stabilise data: luna plină dinaintea echinocţiului de toamnă cade în a cincisprezecea zi a lunii a opta din vechiul calendar sau într-o zi din septembrie potrivit noului calendar. O persoană mai timidă, care ar fi vrut să aibă mai multă siguranţă, ar fi propus o reuniune la ceai şi ar fi aşteptat să afle mai multe despre planurile unui oaspete atât de ocupat. Era atât de frumoasă, cum privea în sus, cu capul lăsat pe spate de mândrie, la *daruma* care avea acum doi ochi.

26. 1891

Trebuia să începem doar cu trei fete care să locuiască la noi, cu titlul de profesoare-învăţăcei: fiica cea mică a lui Sumie, fiica cea mică a Ursului şi Io, fiica negustorului Noda din Hikone, care urma să devină putred de bogat atunci când se deschidea canalul consilierului Kato. Dar, după succesul lui Tai la curte, trei bogătaşi din Tokio au întrebat dacă Yukako era de acord să le instruiască şi pe fiicele lor. Între aceştia se număra şi Sono, pionierul căii ferate, care fusese recent numit baron pentru serviciile aduse Japoniei. Baronul Sono, care aduna acum a doua avere vânzând vechi obiecte de artă japoneză muzeelor din Occident, a trimis-o pe fiica lui, Tsuko, o fată cu ochii mari. Iar consilierul Kato, după ce şi-a dres de multe ori vocea, a întrebat şi el dacă

domnişoara Mariko ar putea să îşi continue studiile cu Yukako locuind la noi. Se zbătea să pună la punct etapa electrică şi avea nevoie de tot sprijinul pe care îl putea găsi.

Deasupra camerei de cusut se afla un pod în care mama lui Yukako, aşa cum făceau multe doamne din lumea bună, crescuse viermi de mătase ca o ocupație de timp liber. Yukako a amenajat camera în chip de dormitor pentru fete, mesele urmând să le ia în camera aflată ceva mai departe de bucătărie unde dormiseră Kuga şi Aki până când se îmbolnăvise Chio şi unde dormeau acum noile cusătorese, două surori numite Tama şi Hisui – Giuvaier şi Jad. Yukako a luat *hakama* tatălui ei de la băieți, care le purtaseră când erau băieți şi jucau roluri de samurai. Fustele-pantalon cu dungi subțiri erau de pe vremea când Muntele însuşi era copil, înainte de a fi adoptat de familia Shin, ai căror membri slujiseră familiile de samurai şi chiar se legaseră prin căsătorie de acestea, dar rămăseseră tot în casta negustorilor şi le era interzis să poarte veşminte de războinic. Muntele avusese patru perechi de *hakama* țesute din lână şi mătase în tot atâtea culori: negru, albastru-închis, cafeniu şi cenuşiu. Yukako a ales perechea neagră, eu pe cea cafenie, iar pe celelalte două le-am păstrat pentru eleve provenite din familii de negustori. Baia femeilor era gata, cu ferestre de sticlă cu tot.

Toată treaba a fost terminată îndată după întoarcerea lui Yukako şi a lui Tai din capitală. Kenji a plecat din nou la templul Sesshu-ji, unde se retrăsese tatăl său. A doua zi dimineața, pe când Yukako aşeza micul dejun în fața fiului ei, în camera de lucru care fusese a tatălui ei şi apoi a soțului ei, Nao a intrat şi a făcut o plecăciune adâncă în fața lor.

— *Sensei* m-a întrebat când mă întorc, dar dacă mai este ceva de făcut aici… a zis el cu privirea plecată.

Ochii i-au fugit o clipă spre uşă. Yukako i-a urmărit privirea îndreptată spre bucătărie, de unde venea mirosul de țipar prăjit, nici pe jumătate la fel de gustos ca acela gătit de Chio.

Cred că Tai uitase că Nao era la noi ca să lucreze. Nao îi împrumutase o carte şi o rindea. Urma să îl învețe cum să vâneze cu puşca. Tai a strâns din buze şi s-a uitat la mama lui, iar ea i-a întors privirea. Nu avea de gând să mai monteze ferestre de sticlă în casă, dar a răspuns:

— De fapt, fiul meu a spus că sunt bani ca să faci şi camera de cusut, dacă se pot lipsi de tine.

Tai a zâmbit. Nao a făcut mai multe plecăciuni şi a plecat.

Cu toate că nu a spus că nu îi vine la îndemână să poarte hainele unui mort, Yukako a refuzat să se îmbrace cu *hakama* înainte de a fi spălată. Pe de altă parte, nici nu apucasem să o coasem la loc, că a şi venit să o încerce. Nao era în cameră; spăla ultimele urme de hârtie de pe cadrele uşilor culisante, aşa că Yukako m-a luat sus în dormitorul din pod, o încăpere liniştită, cu *tatami* nou pe podea, care avea forma acoperişului: înălțată la mijloc şi lăsată la margini, spre streşini. În toți cei patru pereți erau tăiate orizontal ferestre *shoji,* înguste.

M-a pus să îmi dau jos *obi*-ul lat şi să rămân în kimono. Ținând seama că peste kimono se puneau felurite cingători şi şnururi, *obi*-ul nu era practic necesar, dar, fără el, nicio femeie nu se considera îmbrăcată. În lumina slabă, lăptoasă, a încăperii, Yukako şi-a scos şi ea *obi*-ul şi a îmbrăcat *bakama.* A tras pantalonii enormi până în talie şi a strâns panglicile lungi. Fiecare crac al pantalonilor era atât de larg că am fi încăput uşor amândouă în el. Cele patru panglici se legau la spate, ca la şorț, şi țineau loc de *obi.* Despicătura pantalonilor era tăiată atât de jos, sub genunchi, încât nici măcar nu se vedea locul unde kimonoul se cocoloşea şi apoi se despărțea, căzând pe fiecare crac. Nu

vedeam decât un fel de clopot format din două fuste largi. După ce s-a îmbrăcat, Yukako m-a ajutat şi pe mine să mă îmbrac cu *bakama* şi s-a dat un pas înapoi.

— Arăți altfel, mi-a spus aprobator.

Aşa mă şi simțeam. Rochia mea occidentală, croită după tiparul unei rochii de copil, cădea pe mine ca un sac; când purtam kimono, eram înfăşurată în *obi* de la mijlocul pieptului până la mijlocul şoldului şi arătam ca o alună strânsă într-o banderolă de trabuc. *Hakama* însă, fiind concepută să fie comodă, nu să arate frumos, se lega chiar în talie, nu doar în partea de mijloc a corpului, precum *obi*-ul. Pe când Yukako arăta mai slabă ca oricând în acest veşmânt bărbătesc, eu simțeam pentru prima oară că port o îmbrăcăminte potrivită cu trupul meu greoi de femeie: largă peste piept, strânsă în talie, largă peste şolduri. Mă simțeam bine.

— Haideți, arătați-ne! a strigat Aki de jos.

— Jos este o oglindă. Vrei să te vezi? m-a întrebat Yukako, de parcă aş fi fost din nou o fetiță.

Ruşinată dar curioasă, am luat-o înainte pe scară.

— *Ara!* au strigat în cor Kuga şi cusătoresele, iar Aki mi-a aruncat o privire cercetătoare, ca şi Nao, de altfel, care m-a măsurat din ochi pe furiş dar îndelung.

Cât ar părea de ciudat, în toți aceşti ani cât purtasem haine croite după tiparul făcut de mama, nu văzuseră niciodată în mine altceva decât o servitoare japoneză îmbrăcată în haine occidentale, un accesoriu al lui Yukako, uneori elegant, alteori şocant. Acum însă, cum stăteam în fața oglinzii, servitorii din cameră se uitau scrutător la silueta mea cea nouă.

— Tatăl tău a fost străin?

— Şi-a pierdut părinții în incendiu, a recitat Kuga. Nu ştie.

Nao i-a aruncat o privire şi ea a dat din umeri: Aşa o fi.

— Nu părea spurcată, şi tânăra stăpână a luat-o la noi, nu-i aşa? a zis Chio, lăsându-ne pe toţi cu gura căscată.

În ultima vreme vorbea foarte rar şi adesea părea pierdută într-o lume a ei. Recunoscătoare, i-am mulţumit cu o plecăciune.

Chiar atunci, Yukako a coborât scara şi a traversat camera ca să se uite şi ea în oglindă. Arăta uimitor, fiică de samurai până în vârful unghiilor. Aki a scos un chiot. Kuga şi cusătoresele au rămas fără grai. Tai, care tocmai trecea pe afară, s-a oprit ca să o admire. Surprinsă şi încântată de impresia pe care o făcuse, Yukako a ridicat braţele într-o poziţie de atac.

— Doar sabia îţi lipseşte! a strigat Tai, râzând cu gura până la urechi.

Yukako a râs şi Chio i s-a alăturat; râdea gros, din gât, parcă puţin dojenitor:

— Domnule Shuji!

Yukako s-a întors brusc spre ea, cu *hakama* învârtejindu-se în jurul ei:

— Ce ai spus? a întrebat cu vocea puţin tremurătoare.

Nu ştiam ce a zis Chio, dar pe Yukako nu o mai auzisem niciodată vorbind pe tonul acela.

— Cine? a întrebat Aki.

Chio clipea somnoroasă.

— Ce? a spus cu vocea pe care i-o ştiam.

Yukako a privit-o cu subînţeles. Aki rămăsese cu ochii la mine. L-a întrebat pe tatăl ei:

— Dacă te-a! născut în Kyoto dar tatăl tău e străin, tot din Kyoto se cheamă că eşti?

— Nu fi obraznică, a repezit-o Nao. Părinţii nu ţi-i alegi.

Aki a bătut în retragere şi s-a aplecat peste lucrul de mână.

Chiar îmi părea rău că Aki fusese dojenită din cauza mea;

am privit-o compătimitor. Nao s-a uitat la Yukako:

— Arăți întocmai ca fratele tău, a spus.

Era prima oară că i se adresa, ei şi numai ei, de când îi dăruise holurile de sticlă, cu ani înainte.

Yukako şi-a luat ochii de la Chio şi i-a îndreptat, cu aceeaşi expresie nedumerită şi şocată, spre Nao. „Ah”, a spus tulburată şi s-a urcat în camera de sus ca să se schimbe. S-a întors ca să îi arunce lui Chio încă o privire întrebătoare, dar bătrâna stătea cu privirea ațintită drept înainte, cu ochii strânşi din cauza luminii.

Mi-am amintit că Yukako îmi povestise odată cum se jucau Hiroshi şi Nao când erau copii, îmbrăcându-se în *hakama* Muntelui.

— Fratelui tău îi spuneau Shuji? am întrebat-o când am urcat în camera de sus.

— Nu! Era unul din numele de copil ale tatălui meu, mi-a răspuns Yukako în şoaptă.

— Parcă mă ia cu fiori, am zis.

— Nu-i aşa? El şi fratele meu, în acelaşi veşmânt?

A împăturit *hakama*, ținând-o cât putea de departe de ea, şi s-a cutremurat.

— Pun rămăşag că la fel li se întâmplă mai tuturor elevelor din Kyoto în săptămâna asta, mi-a trecut prin cap.

Uimirea lui Yukako s-a îndreptat acum spre mine, fiindcă îmi venise o idee la care ea nu se gândise.

— Mai mult ca sigur, a încuviințat.

În seara aceea, când ne îndreptam spre baie, Aki a rămas în urmă ca să îmi spună ceva.

— Îmi pare rău că am întrebat despre tatăl tău, a zis. A fost o grosolănie.

— Nu-i nimic, am ridicat eu din umeri.

— Ştii... a spus ea parcă scuzându-se. Îmi pun şi eu întrebări. Despre mama.

Aha, asta era.

— Nu ştiu decât ceea ce ți-am spus, domnişoară Aki.

— Păi da, nimeni altcineva nu îmi spune nimic, a oftat ea.

Chio a murit o săptămână mai târziu, cu o zi înainte să înceapă şcoala şi să se deschidă canalul. A plecat să tragă un pui de somn în coliba aflată ceva mai departe de bucătărie, iar după vreo oră, când Kuga s-a dus ca să vadă ce face, nu mai respira. Noi eram toate în camera de cusut şi am venit în fugă; murise. A fost arsă în grabă, iar cenuşa a fost îngropată în curtea templului, alături de cea a lui Matsu, în partea rezervată servitorilor. Totul era în bună orânduială când au sosit învăţăceii – băieţii îmbrăcaţi ca nişte lilieci, fetele, ca nişte războinici din vremuri de mult apuse. Când încerc să îmi amintesc ultimele zile din viaţa ei, îmi vine în minte rotirea unei *bakama,* petale căzând, şuvoiul puternic de apă curgând pe lângă străzile Migawa şi Canalului. Cel mai tare am plâns-o în prima zi de şcoală, când am ieşit la o plimbare cu barca pe apa care tocmai ajunsese la noi din lacul Biwa. În partea cea mai lată a canalului, în cartierul de est al oraşului, de-a lungul ambelor maluri fuseseră plantaţi de curând cireşi roz ca o bomboană. „Ea nu îi va vedea niciodată”, mă gândeam. Părea atât de bătrână când am văzut-o întâia dată, dar trebuie că avea vârsta mea de acum – treizeci şi cinci de ani. Mi-am închipuit-o odihnindu-se în lumina slabă a unei camere pe care doar arareori o vedea ziua, întinsă *pefuton-ul* îngust, sub fotografia în sepia a fiului ei. Erau din ce în ce mai rare acele femei care fuseseră crescute după vechile obiceiuri, care nu încetaseră niciodată să îşi înnegrească dinţii, care, fără nicio tevatură, nesocoteau calendarul occidental. Dar ca ea, Chio, nu mai fusese nimeni. Când am găsit-o, Kuga a acoperit cu o robă de bumbac trupul împuţinat, picioarele mici şi noduroase, aşa încât să nu îi vedem decât faţa, aspră şi catifelată în acelaşi timp, la fel ca piatra roasă de vreme.

Unul dintre primele lucruri pe care le-am învăţat de la Chio a fost cât de importante sunt darurile pentru menţinerea armoniei sociale. Când am intrat în casa Shin ca servitoare, o altă fetiţă fusese deja adusă pentru acest post şi Chio mă obligase, când am mers pentru prima oară la baie, să le mituiesc pe ea şi pe mama ei cu cofeturi, ca să mai îndulcesc nedreptatea. Atunci nu înţelegeam importanţa covârşitoare a acestui gest; mă gândeam doar că sunt dulciurile mele. Chio însăşi mi le dăduse; de ce să mă despart de ele? Când m-a spălat, Chio a curăţat şi ceva din egoismul meu, dar micuţa Hazu tot se strâmba la mine, ascunsă după mâneca mamei ei, Fujie.

Aşa s-a întâmplat că micuţa Hazu, deşi avea cu patru sau cinci ani mai mult decât mine, a devenit unul dintre cei mai răi călăi ai mei, mai ales atunci când am ajuns la vârsta pubertăţii. Până atunci mă deosebea de ceilalţi muţenia mea, o caracteristică abstractă; de atunci încolo diferenţa a devenit foarte palpabilă, era însuşi trupul meu, crescut altfel decât al lor. Cu timpul, nu am mai avut accent străin, dar tot aşa nu aveam soţ şi nici ruşine: nu mă văzuse şi Hazu, şi toată lumea în năstruşnica rochie occidentală?

Singurul lucru care m-a salvat, după cum se străduia Chio să le lămurească pe celelalte femei, era că nu arătam ciudat fiindcă aşa voiam eu. Poate că *Okusama* era o femeie neobişnuită, dar ea salvase familia de sărăcie fără ajutorul prinţişorului născut din familie de negustor, iar dacă ea hotărâse că voi purta rochie occidentală, atunci acela îmi va fi veşmântul; iar dacă *Okusama* spusese că nu mă voi mărita, atunci nemăritată voi rămâne.

După moartea lui Chio, Kuga nici nu se gândea să-şi bată capul ca să mă apere pe mine. Iar Hazu, încălţată cu sandale micuţe de lemn, cu barete galbene, noi, cumpărate de două ori pe lună, era nevasta unui proprietar de *jinrikisha* şi avea la rândul ei patru copii. Nu trecuse o

săptămână de când începusem să o însoțesc pe Yukako la şcoli, îmbrăcată în *hakama,* că am şi fost remarcată de fiul cel mic al lui Hazu, al cărui glas bâzâit şi înțepături usturătoare m-au făcut să îl poreclesc Băiatul Țânțar, într-o seară, la baie, când am lăsat jos punga cu tărâțe, a arătat cu bărbia spre mine:

— *Pamari-sensei!* a țipat.

Pamari? De când mă ştiam fusesem tratată de sus şi luată peste picior la baie, dar nimeni nu îmi spusese niciodată că arăt precum misionara grăsuță care îşi plimba cățelul peste tot.

Hazu s-a prefăcut indignată şi l-a certat cu indulgență.

— Nu e frumos, a zis ea privindu-mă cu atenție. *Pamari-sensei,* hm? a chicotit.

M-am făcut că mă uit în altă parte şi mi-am aranjat pânza care îmi ținea părul. Străzile erau pline de fete îmbrăcate în *hakama,* dar nimeni nu spunea despre ele că arată a străine. Ultima oară când văzusem atât de multe *hakama* a fost la prima plecare a împăratului la Edo, pe vremea când încă se mai numea Edo. Îmbrăcămintea occidentală, ca şi fetele care o purtau fuseseră ținta batjocurii multora dar acum, deşi toți le priveau lung pe fetele în haine bărbăteşti, nimeni nu spusese ceva în derâdere, de parcă hainele interzise acum taților confereau fetelor o anumită gravitate, o anumită sinceritate în ceea ce făceau. De ce *hakama* le dădea lor un aer de seriozitate, iar pe mine mă făcea să arăt caraghios? Acum, că puteau să mă compare cu străini adevărați, nu cu demonii cu păr roşu văzuți în stampe, oare le păream mai puțin japoneză? Fără să vreau mi-au venit în minte obrajii fleşcăiți şi falca masivă a lui Frances Parmalee. O văzusem odată mergând afectată pe stradă, cu cizmulițe încheiate cu nasturi şi bonetă cu dantelă. Sub braț avea un coşuleț. Din când în când, din coş se auzea un strănutat de cățel şi domnişoara Pamari deschidea capacul şi îi gungurea

ceva câinelui bătrân şi astmatic dinăuntru. La fel ca marea parte a misionarelor, arăta ca o bătrână în haine de păpuşă: panglici bleu la bonetă, la turnura rochiei, mânerul coşului şi tivul fustei. Rochia era umflată pe şolduri şi la spate, strânsă pe talie şi din nou umflată peste piept. La fel arătam şi eu în *hakama,* mi-am dat seama şi am roşit în penumbra băii. Eram două femei scunde, rotofeie, care nu arătau a japoneze. Copleşită de umilinţă, m-am cufundat cu totul în apă şi am rămas acolo cât am putut de mult. Când am ieşit, l-am văzut pe Băiatul Ţânţar vorbind în şoaptă cu un prieten.

— Să nu te îneci, *Pamari-senseil* au strigat băieţii.

Când ne-am întors acasă, Kuga a luat-o repede înainte. Nu a întors nicio dată capul să vadă dacă vin după ea.

27. 1891

După ce a murit Chio, Nao a început să lucreze ca un apucat. Se trezea odată cu Kuga, care moştenise şi lenea de dimineaţa a mamei ei odată cu bucătăria. Pocnetul subţire al bucăţilor de mangal în sobă, urmat de tropăitul sandalelor Tamei şi ale lui Hisui care trăgeau storurile, bufnetul îndepărtat al saltelelor împăturite de învăţăcei – la toate acestea se adăuga zgomotul făcut de Nao care răzuia, rindeluia şi cioplea ca să monteze ferestrele de sticlă.

De când băieţii se mutaseră în camera de jos, Yukako îşi apăra cu înverşunare somnul de dimineaţă. Eu stăteam întinsă în pat minute în şir, ascultând zgomotele sobei şi ale tăvilor lăcuite care îmi spuneau că era vremea să aduc micul dejun pentru *Okusama;* Yukako, în schimb, continua să viseze până când puneam tava jos şi îi atingeam umărul. Acum, în fiecare dimineaţă, zăngăniturile, hârşâielile şi scârţâielile care se auzeau în curte o făceau pe Yukako să se

crispeze; simțeam că inima îi bătea mai repede şi era încordată ca un arc.

Într-o astfel de dimineață pluteam între vis şi realitate. Cineva cânta la *shamisen >yAupres de ma blonde, il fait bon, fait bon, fait bon".* Trează doar pe jumătate, topită de dorință, m-am agățat de Yukako atunci când s-a mişcat, vrând să păstrez

— Ce tărăboi, am auzit vocea lui Yukako.

Stăteam întinsă, încă nu mă trezisem bine; îmi dădeam seama că vorbeşte în camera unde ne aflam amândouă dar mă întrebam dacă se referea la cântecelul mamei mele. Am simțit că mi-a dat la o parte brațul lăsat moale peste ea şi m-am trezit de tot. Nao netezea marginea unui geam cu o pilă de metal, Yukako se ridicase în capul oaselor, pusă pe harță.

S-a îmbrăcat iute, mânioasă, şi-a prins părul în vârful capului şi a coborât hotărâtă scara. Mi-am pus şi eu roba de baie, cât am putut de repede, şi m-am furişat în urma ei, clipind des şi căscând. În lumina cenuşie a dimineții înrourate am văzut că Nao dăduse deja jos obloanele de lemn care acopereau uşile culisante ale camerei de cusut. „Roua va strica hârtia", m-am gândit, dar nu mai era hârtie, ci sticlă şi goluri acolo unde urmau să fie alte geamuri. Am dat colțul casei şi am văzut-o pe Yukako, înaltă şi dreaptă în kimono, şi pe Nao, murdar, neîngrijit, cu turetci şi şorț gros. I-a făcut semn să se îndepărteze de casă şi i-a vorbit cu glas stăpânit.

— A spus fiul meu că poți începe lucrul atât de devreme?

— Nu a spus nici că da, nici că nu, doamnă.

Ținea ochii în pământ şi vocea nu îi trăda nicio emoție, lucru care a întărâtat-o şi mai tare.

— Nu ştii că învățăceii dorm chiar deasupra? îi tulburi.

— Nimeni nu mi-a spus nimic până acum, doamnă, a spus Nao, nu fără să arate, printr-o privire elocventă, că ea, şi nu un învățăcel, venise să îl ia la rost.

— Înainte nu făceai aşa ceva. Nu înțeleg ce s-a întâmplat.

Nao a privit-o drept în ochi – o privire care spunea totul.

— Îmi pare rău pentru mama ta, a zis Yukako ruşinată.

— Nu vreau decât să termin aici şi să mă întorc la ceilalți geamgii, a mormăit el. (Nu a spus „ceilalți geamgii"; a spus *uchi* – meşterul meu, breasla mea. Cuvântul *uchi* era folosit de obicei cu sensul de familia mea sau căminul meu.)

Am văzut-o pe Yukako făcând o jumătate de pas spre el.

— Aici nu te simți acasă?

Nao a privit în jur, ferindu-şi ochii de Yukako, şi a ridicat din umeri, cu capul plecat:

— Nu.

Cu sandalele ei elegante şi părul ridicat în vârful capului, Yukako era la fel de înaltă ca Nao, care era încălțat cu sandale de pai. A rămas pe loc, puțin mai aproape de el decât se cădea.

— Şi data trecută te-ai grăbit să pleci, îndată după ce fratele mai mare...

— Doar de dragul lui stăteam aici, a spus Nao.

Aha, vasăzică aşa stăteau lucrurile. Iar de astă dată stătuse de dragul lui Chio.

— Fratele mai mare a murit, fiul seniorului Îi s-a dus la Edo iar tu ai plecat, i-a spus Yukako; rana veche se deschisese din nou şi ochii îi străluceau.

Nările lui Nao au fremătat. S-a uitat lung la Yukako, o privire mohorâtă.

— Ce vrei? a întrebat-o înfuriat; o venă umflată i se zbătea pe frunte.

— Cred că ar trebui să pui ferestre de sticlă şi în camera mea, a spus ea, pe jumătate sfidătoare, pe jumătate îmbietoare.

Apoi, aducându-şi parcă aminte care îi era locul, şi-a încrucişat supărată braţele pe piept.

— Asta vrei? Foarte bine, a zis el răstit.

Stăteau faţă în faţă şi amândoi respirau greu. Yukako a dat să plece dar s-a întors.

— Şi să nu te apuci de lucru până nu ţi s-a adus micul dejun, a adăugat.

O oră mai târziu, când o ajutam pe Kuga să aranjeze tăvile pentru micul dejun, am observat lipsa unei fete: Mariko, fiica consilierului Kato.

— S-a întâmplat ceva? a întrebat Yukako trecând pe acolo.

— Se simte rău, a răspuns Tsuko, fiica baronului Sono, arătând spre abdomen şi făcând o figură îndurerată.

Yukako a dat înţelegătoare din cap; ce femeie nu ştie despre durerile menstruale? Chiar atunci, Io Noda a pufnit în râs.

— Ce e? a întrebat Yukako pe un ton ameninţător.

— Prea mult *sake*! a spus Io şi celelalte fete au chicotit pe tăcute, intimidate, cu ochii la Yukako.

— Dar o doare şi stomacul, a spus Tsuko şi a făcut o plecăciune.

În după-amiaza aceea, când am mers cu Yukako la una din şcoli, a vorbit despre incidentul cu fetele de parcă discuţia cu Nao nici nu avusese loc.

— Beată la şaptesprezece ani? Credeţi că tatăl ei ştie? Poate chiar Kuga îi vinde *sake.* Şi ei îi cam place să bea. Oricum, a fost frumos din partea lui Tsuko să o acopere. A vorbit în aşa fel încât nu a spus chiar o minciună. Oare ce credea domnişoara Noda că are de câştigat dacă pălăvrăgeşte?

Era gânditoare şi părea bine dispusă, dar în ochi i se citea regretul, la fel ca atunci când vorbise cu Nao.

— Este limpede că trebuie supravegheate mai îndeaproape, a tras concluzia.

În seara aceea, când fetele erau la masa de seară, Yukako mi-a spus să îi mut catastiful în biroul lui Tai. Apoi a trebuit să car un imens paravan pliant pe scara îngustă şi abruptă a cusătoriei, după care am adus/wio «-ul ei, cuverturile, oglinda şi sipetul cu kimonouri. În timp ce urcam şi coboram gâfâind scările mă gândeam la cuvântul folosit de Nao, *uchi,* şi la cât de norocoasă sunt că am un cămin. Ale mele erau scările de lemn ale cărui nervuri le simţeam prin şosetele cu un deget, cafenii şi tocite de purtare, al meu era acest gest cu care înnodam pânza în jurul cutiei de lac unde Yukako ţinea tot felul de nimicuri.

„Acestea sunt lucrurile ei”, mă gândeam strângând nodul. „Acestea sunt lucrurile ei şi locul meu este aici, cu ele.”

Sus, în dormitorul din pod, Yukako a separat o parte din capătul camerei cu paravanul şi a întins *futon-vX* pe jos.

— Nu e rău, a zis dând din cap după ce a aruncat o privire în jur.

— Mai vrei ceva din camera ta? Sau pot să aduc şi *futon*-ul meu acum? am întrebat-o gâfâind.

— De ce? a clipit nedumerită şi a tras spre ea legătura dungată în care se afla cutia de lac.

— De ce ce? am repetat eu.

Yukako a deschis nodul cu un singur deget.

— De ce să îţi aduci *futon*-ul? Dacă dormi aici, nu vei auzi când este gata micul dejun.

Vorbele ei au ajuns până la mine încet, parcă trecând prin apă. Am ticluit un răspuns.

— Şi atunci unde voi dormi?

— Cu ceilalţi, prostuţo, a zis fluturând din mână spre bucătărie, până când şi-a amintit numele. Cu Tama şi Hisui.

— Şi dacă ai nevoie de ceva? am întrebat neputând să îmi cred urechilor.

— E timpul să le mai trimit şi pe ele după câte ceva, a spus arătând spre maldărul de aşternuturi ale fetelor. Vreau să văd la ce sunt bune.

În lumina puțină, am plecat ochii spre mâinile lungi ale lui Yukako, odihnindu-se pe cutia lăcuită. Mă înşelasem. *Uchi* însemna un singur lucru: ceea ce pierdusem.

Înainte să mă duc la baie mi-am întins *țuton-\A* în camera de trei rogojini de lângă bucătărie unde dormeau Tama şi Hisui. Le auzeam pe Kuga şi Aki care îi serveau cina lui Nao în căsuța aflată ceva mai departe de bucătărie, întocmai cum îl servise Chio pe Matsu când eram eu tânără. Când mi-am întins *futon*-ul lângă cele ale fetelor nu simțeam nimic, de parcă nici nu era vorba despre mine.

Doar la baie, după ce am desfăcut *obi*-ul înfăşurat strâns, m-am spălat de murdăria adunată în timpul zilei şi m-am abandonat în brațele calde ale apei, am început să simt ceva.

Respiram sacadat, fiindcă încercam să nu plâng. De ce mă dăduse deoparte? Nu avea cu adevărat de gând să le supravegheze pe eleve. Ştiam că Nao e de vină fiindcă se îndepărtase de mine, dar oare greşisem şi eu cu ceva? Dacă nu aş fi luat-o în brațe, oare ar fi plecat? Mi-am amintit de visul meu din dimineața aceea, de vocea mamei când eram copil, mi-am amintit că am întins brațele pe întuneric spre trupul cald al lui Yukako. Nu mi-am mai putut stăpâni lacrimile.

Cum stăteam cu ochii închişi sub apă, am auzit o voce cunoscută şi nesuferită; era Hazu, care sosise cu droaia ei de copii. Din partea rezervată bărbaților se auzea glasul celor doi băieți mai mari, iar din apropiere, vocile fiicei şi fiului cel mic, Băiatul Țânțar.

Stătea de vorbă cu mama ei Fujie, acum bătrână, dar simțeam că a ațintit ochii asupra mea când mi-am tras nasul şi am încercat să mă stăpânesc.

— Povesteşte-i domnişoarei Momo despre fata care strănuta, o mai ții minte? o îndemna Hazu pe mama ei.

— A fost cea mai egoistă faptă pe care am văzut-o vreodată. Cu puțină vreme înainte să plece la Osaka, unde urma să se mărite, fata a venit la baie răcită fiind şi a strănutat chiar în apă. *Fum! Fum!* Ca un tunet! Şi ce muci i-au ieşit din nas!

— Pfui! a țipat fiica lui Hazu, încântată.

Prietenele lui Hazu se adunaseră în jurul ei în apă, ascultând şi aruncând câte o privire spre mine. Eu încercam cât puteam să mă stăpânesc.

— Erau verzi? a întrebat fiul lui Hazu, Băiatul Țânțar.

— Verzi şi maronii şi galbeni! Mari cât o libelulă. A trebuit să golim vana, să o frecăm, să o umplem cu apă curată şi să o încălzim din nou, a încheiat Fujie.

— Mama spunea că a durat o veşnicie până au putut intra din nou în vană, a adăugat Hazu. Vă dați seama?

Prietenele lui Hazu s-au aplecat spre ea, Hazu a izbucnit în râs şi copiii au imitat-o. Simțeam că sunt toți cu ochii pe mine. Mi-am tras din nou nasul, am făcut o plecăciune de noapte bună şi am ieşit din vană ca să plec.

— Îți miroase a sudoare? a zis una din femei, înecându-se de râs.

Într-un colț al vanei, Kuga, Tama şi Hisui se uitau stingherite când la mine, când la femeile care râdeau; nu voiau să ia partea nimănui. Am ieşit, m-am uscat şi am plecat repede acasă, ca să nu se simtă prost în tovărăşia mea. Am ținut lampionul jos, ca să nu mi se vadă fața, şi am plâns cât am vrut până când au venit şi ceilalți de la baie. Am auzit vocea lui Nao afară, întrebând-o ceva pe Kuga, şi parcă mi-a mai venit inima la loc. „Nu va rămâne

aici pe veci", am încercat să mă liniştesc singură. „Vrea să plece tot atât de mult cât vreau eu să îl văd plecat. Iar Yukako se va plictisi să facă pe mama celor şapte fete."

Mi-am dat seama că, deşi în reproşul făcut lui Nao în acea dimineaţă se simţea dorul, poate că Yukako nu era conştientă că îl dorea pe Nao; poate că resimţea această dorinţă ca pe o sâcâială. O scosese din fire zăngănitul sticlei şi al pilei, dar nu îşi mutase patul mai aproape de locul unde lucra el? Sau poate, acea părticică din ea care îşi dădea seama că îl doreşte o îndemnase – din teamă – să se mute, fiindcă nu elevele aveau nevoie de supraveghere, ci ea însăşi: era mai bine ca fetele să fie cu ochii pe ea. De ce eu nu eram de-ajuns? Am scrâşnit din dinţi şi m-am cuprins singură cu braţele. Când au venit cusătoresele, m-am făcut că dorm.

28. 1891

Ce nu înţelesesem eu e că toată lumea voia ca Nao să rămână. Tai şi nepotul grădinarului, Toru, deşi nu aveau nimic să îşi spună unul altuia, îşi căutau de vorbă prin preajma lui. Toru, care urma să devină fiul lui adoptiv, se purta mai degrabă ca o noră: se agita de colo-colo cu tăviţa de tutun şi ceştile de ceai. A fost primul care a adus o mătură când Nao a terminat lucrul la cusătorie şi tot primul care a venit cu o cârpă când Nao şi-a dus uneltele în camera de la etaj de unde plecase Yukako.

Ori de câte ori reuşea să scape de lecţiile de ceai sau alte îndatoriri, Tai urca scările de lângă bucătărie şi stătea să îl privească lucrând. Vorbea cu Nao aşa cum nu îl mai auzisem vorbind până atunci: pe un ton de stăpân, aspru şi sigur pe el. Întrebările lui precise îi trădau însă nerăbdarea: Cum menţin temperatura atunci când fabrică sticla? Cum trec trenurile de la un ecartament la altul? Câtă apă trebuie

să curgă printr-o turbină ca să genereze curent electric? Când treceam pe afară îl vedeam proptit în cadrul ferestrei, fumând o pipă occidentală – ceva ce nu şi-ar fi permis să facă în camera mamei lui dacă ea ar fi stat acolo.

Până şi Kenji – atunci când nu se închidea împreună cu Aki în clasă, de unde îl auzeam corectând-o răbdător când citea cu glas tare, oferind sau cerând o explicație la un pasaj anume – ieşea ca să îl privească pe Nao de jos, din curte, cu toate că se sfia să îşi arate interesul. Nu mai avea frumusețea aceea cuceritoare de copil al sărbătorii – fără îndoială, ca urmare a timpului petrecut la templul Sesshu-ji cu tatăl său –, ci devenise mai şovăitor şi mai închis în sine. L-am văzut când a luat în palmă bucățelele subțiri de lemn care curgeau ploaie din rindeaua lui Nao.

— Le-ai mirosit, Aki-^o? l-am auzit întrebând-o odată, de parcă era o copiliță.

Bineînțeles că le mirosise. Aki şi Kuga erau topite după Nao, deşi nu voiau să arate, vorbeau puțin şi se țineau mai deoparte, ca şi cum ar fi vrut să se pregătească pentru plecarea lui dar, în acelaşi timp, fiecare bol de orez cu mirodenii, fiecare cusătură a kimonoului, fiecare gest când ştergeau rogojina pe care dormea el era un gest de adorație. Noile cusătorese nu încercau aceleaşi sentimente contradictorii şi de aceea nu şovăiau să pălăvrăgească despre el noaptea.

— Te place.

— Ba pe tine te place!

— Are nevastă.

— Cine e?

— Mama lui Aki.

— Ba nu! Pe ea a alungat-o.

— Nu, nu, e încă în Asaka, îl aşteaptă.

— Eu am auzit că a murit.

— Eu am auzit că are o amantă, o doamnă bogată, căsătorită, cu care se întâlneşte după-amiaza.

— Asta ai scornit-o tu!

— Poftim? Tu eşti cea care minte tot timpul.

— Dar pe tine te place. Se vede.

— Ba pe tine te place!

Încercam să adorm înainte ca ele să reia chicotind refrenul discuției a treia sau a patra oară. Dormeam la picioarele lor, iar între *futon-u* meu şi al lor păstrasem o distanță mai mare.

Cele mai pricepute la bârfe erau însă elevele lui Yukako. Fiindcă erau de familie bună, aveau şi subiecte mai variate: Mariko Kato şi Io Noda se îmbătaseră cu *sake* de la Kuga lângă pavilionul-magazie; prim-ministrul îl alesese pe seniorul Îi – bunicul fetei timide şi retrase pe care o trimisese Sumie – ca să scrie o poezie despre stăvilarul uzinei electrice, cu intenția de a crea o legătură între cei cu idei conservatoare şi adepții *bunmei kaika;* Mariko legase o sfoară pe scara pe unde urca Nao, ca să aibă motiv să îl ajute când se împiedică.

Astăzi Mariko stătea de vorbă în şoaptă cu Io în camera de cusut. Împăratul îl autorizase pe Sono, tatăl lui Tsuko, să deschidă un muzeu de artă japoneză în Tokio. Toate aristocratele speraseră să o vadă pe fiica lor căsătorită cu fratele lui Tsuko, dar băiatul se însurase după voia inimii lui, cu o *geisha* cu mult mai în vârstă decât el.

— Ai băgat de seamă că *sensei* o preferă pe ea dintre noi toate?

Era adevărat. Yukako o lua adesea cu ea pe Tsuko atunci când pleca de acasă cu treburi; până atunci, eu eram singura ca o însoțea. Am ciulit urechea aşteptând veşti despre Yukako în pălăvrăgeala pe care o ştiam deja: ministrul educației – Augustul Văr al împăratului – se căsătorise de curând şi avea de gând să o aducă pe soția lui

cu el în vizita din toamna aceea; era o fostă *geisha* care vorbea franțuzește. În cinstea acestui eveniment, Yukako angajase o *pâtisserie* din Kobe să creeze un desert potrivit cu *matcha* verde şi spumos.

Mă gândeam că poate voi fi scoasă din obscuritate ca să vorbesc franțuzeşte cu această femeie... nu, sigur că nu va fi aşa. Mi-am amintit cum Yukako a expus foarfecele de tăiat flori, dar nu şi florile, la vremea când înfloreau cireşii; parcă o şi auzeam: „Mâncarea franțuzească va fi un compliment la adresa soției lui; dacă am vorbi franțuzeşte, ar însemna că o punem la încercare. Ce crezi că i-ar face mai multă plăcere?” Am încercat să îi răspund în franceză în gândul meu, şi m-am surprins căutând un cuvânt în engleză. Mintea mea era împărțită altfel acum: în loc de franceză şi nefranceză, aşa cum percepeam vorbele în copilărie, acum auzeam japoneză şi nejaponeză.

Într-adevăr, Yukako fusese foarte dibace când o indusese şi pe soția ministrului făcând această aluzie la Franța; mă întrebam însă ce părere avea ea de fapt. Trecuseră destui ani pentru ca invitarea unei foste *geisha* la ceai să nu mai trezească amintiri neplăcute? *Geisha* care vorbeşte franțuzeşte, repetam eu în minte. Oare cu *geisha* care oficia ceremonia ceaiului în maniera Shin ce se întâmplase? Şi cu servitoarea ei? Aş fi vrut să ştiu dacă Inko mai era măritată cu băiatul de la magazinul de dulciuri, dacă avea copii, dacă primise darul trimis de mine cu atâția ani în urmă. Deodată am auzit-o pe Io luând-o peste picior pe Mariko:

— Îți pare bine că soțul tău va sta mai mult, pot să pun rămăşag.

— Care soț?

— Ştim cu toatele că nu a fost o bucată oarecare de sfoară! Era firul roşu al destinului!

— A, el, a făcut Mariko ridicând ochii spre locul unde lucra Nao.

— Nu te face că nu ştii!

— Poftim?

— Cred că tu i-ai spus tatălui tău să insiste pe lângă *sensei* să pună ferestre, nu-i aşa, domnişoară Kato? Hai, recunoaşte!

— Cum? a sărit Mariko.

— Chiar nu ştii?

— Trebuie să batem câmpii aşa toată ziua?

— *Sensei* i-a cerut domnului Fir Roşu să pună ferestre de sticlă în Baishian înaintea vizitei ministrului!

— Asta e tot? a pufnit Mariko dar, în timp ce Io jubila fiindcă fusese prima care ştiuse, am văzut un mic zâmbet mijind pe faţa domnişoarei Kato.

A, cât îl uram pe domnul Tăcere şi Dibăcie, domnul Pomeţi Ascuţiţi! De ce primise să mai stea? Dacă nu cădeam pradă disperării e pentru că ceva îmi spunea că totuşi va pleca în scurtă vreme. Îmi părea bine că stăteam în spatele lu Mariko şi a lui Io, altminteri ar fi văzut lacrimile care îmi împăienjeniseră ochii de nu mai puteam vedea ce cos. Uf, nu mai pleca odată! Yukako şi-ar da seama că îi lipsesc şi mi-aş recăpăta locul.

Am închis ochii. De când nu mai dormeam în aceeaşi cameră cu Yukako şi nu mai ieşeam împreună, drumurile mele duceau de la cusătorie la baie şi la *futon; m* celelalte camere nu intram decât ca să fac curat. Acum, că nu mai ieşeam în fiecare zi din casă, petreceam mai mult timp frecând *tatami* alături de celelalte servitoare, îndoite până la pământ, cu nodurile *obi*-urilor în aer. În cele din urmă, perioada ploioasă de la începutul verii luase sfârşit. Îndurerată cum eram, mi se părea că nu se va termina niciodată.

Mi-am frecat şalele câteva clipe şi am făcut o pauză, chipurile ca să aduc ceai pentru noi toate, dar am luat-o pe un drum ocolit. Aki plecase şi ea de la cusătorie; am văzut-o

la poarta din faţă şi ea chiar nu avea nicio pricină să se învârtă pe acolo la sfârşitul zilei. Pur şi simplu stătea la poarta servitorilor şi se uita la elevele doamnei Starkweather, îmbrăcate toate în *hakama,* care se întorceau acasă. Aki avea cincisprezece ani, era slabă ca o scobitoare, iar capul şi ochii îi păreau prea mari pentru trupul ei mic. Mânca din ce în ce mai puţin, mi-am dat seama în acea clipă, văzând cum îşi sprijinea capul de uşă, de parcă era prea greu pentru ea. Cu toate că ţinea ochii deschişi, părea că îşi luase zborul din trupul ei şi că merge, nevăzută, alături de elevele acelea, ţinând cărţile legate cu o cureluşă de piele. „Mai zăboveşte cât mai ai vreme, domnişoară Aki", mă gândeam eu neîndurătoare. „în orice clipă îţi poate veni sorocul şi vei fi nevoită să te măriţi cu Toru." Mi-am amintit că Hazu se lăudase la baie că pierduse un dinte pentru fiecare copil născut. Am înţeles atunci că eram nefericită, în schimb eram norocoasă, îmi mai făcusem singură norocul, aveam să mi-l fac din nou.

29. 1891

Locuiam aproape de un templu la care mersesem de nenumărate ori cu Yukako de-a lungul anilor. Lângă templu era un sanctuar. Porţile grele ale templului erau zăvorâte în fiecare zi înainte de apusul soarelui; în sanctuar însă, lampioanele ardeau toată noaptea – poarta *torii* nu se putea încuia. Sanctuarul adăpostea trei feluri de obiecte de cult. Mai întâi, lucruri sfinte din natură: bolovani mari sau copaci legaţi cu funii sacre de pai şi împodobiţi cu ciucuri de sfoară şi ghirlande albe de hârtie. Apoi, obiecte shintoiste de cult, precum oglinzi şi giuvaieruri, apărate de paznici de piatră – vulpi sau mistreţi. Şi, în sfârşit – cu toate că fuseseră izgonite în primul an Meiji, repede revenite – zeităţi budiste adaptate la necesităţile shintoiste, cum ar fi o statuie a lui

Benten venerată ca întruchipare a zeiței shintoiste a agriculturii, sau a lui Kannon, adorată ca zeiță a naşterilor. Adesea, în clădirea principală se afla ceva ce atrăgea atenția – de exemplu, în sanctuarul nostru, o pereche de războinici înțelepți –, dar în jurul sanctuarului erau înghesuite atâtea pavilioane şi ființe sacre încât zeitatea principală părea mai degrabă invitatul de onoare la o petrecere decât un monarh înconjurat de curteni. Japonia ar fi acceptat creştinismul fără să clipească dacă ar fi putut clădi încă un pavilion – de această dată cu o cruce păzită de îngeri – pe încăpătorul pământ sfânt de dincolo de poarta *torii.*

Eu una cred că zeii budişti s-au întors atât de repede în sanctuarele shintoiste în caz că cineva avea nevoie, aşa cum am avut eu când am auzit că Nao îşi prelungea şederea, să facă o rugăciune după ora la care se închideau templele. Înainte de masa de seară am răscolit prin sertarul pernei mele de lemn şi am pitit în mânecă bănuțul găsit. În seara aceea am plecat devreme la baie. În amurgul de vară se auzea târâitul greierilor.

Am trecut pe sub *torii.* Lângă bazinul de piatră în care picura apa printr-o țeavă de bambus era o lampă aprinsă. Mi-am spălat mâna stângă, mâna dreaptă, gura. Între mine şi luminile sanctuarului în care se afla zeița shintoistă cu înfățişarea lui Kannon era o salcie bătrână. Lampa aşezată pe pământ lumina câteva frunze verzi-aurii. Deasupra, copacul se profila pe cerul înstelat. Am dat în lături cu amândouă mâinile perdeaua aspră de frunze şi am luat-o pe aleea de piatră, mărginită de lampioane.

La capătul şirului de lămpi, ascunsă în spatele unor porți şi perdele din ce în ce mai mici, sclipea statuia aurită a zeiței. Japonezii o numeau avatarul milei. Pentru mine, ea era ocrotitoarea alegerilor, a altor posibile vieți. I-am spus: „Fă ceva. Fă-l să plece”.

Ajunsă la baie mi-am scos sandalele în prima cameră de la intrare şi le-am pus în despărţitura din partea rezervată femeilor, aşa cum făceam în fiecare seară. Dacă te uitai la rafturile cu despărţituri înşirate de-a lungul pereţilor, unde fiecare despărţitură era un cub perfect, era uşor să îţi dai seama cât de multă lume era la baie şi cine era înăuntru. Vederea unei anumite perechi de sandale cu barete galbene, noi-nouţe, m-a făcut să mă crispez, ca de obicei: Hazu venise deja.

Ca întotdeauna, m-am dus în colţul unde stătea Chio. Fiecare din noi avea acolo o cutie cu un pieptene, o punguţă cu tărâţe şi o cârpă de frecat care era atârnată la uscat pe mânerul fiecărei cutii. În mod inexplicabil, în această seară prosopul meu era împăturit şi vârât înăuntru. Am ridicat ochii. Oare luasem cutia altcuiva din greşeală? Nu, aceasta era cârpa mea, pe care se vedea bine cocorul, emblema familiei Shin, imprimată pe lucrurile servitorilor. Să le fi spălat, uscat şi împăturit pe toate cineva de la baie? Ba nu, prosopul Tamei şi cel al lui Hisui erau atârnate pe mânerul cutiilor.

— Domnişoară Urako, scuză-mă.

Am ridicat privirea spre Hazu. Ceva mai încolo stăteau câteva prietene de-ale ei şi ne urmăreau cu braţele încrucişate.

— Putem vorbi câteva clipe?

— De ce eşti atât de oficială? am întrebat blând, deşi simţeam un nod în stomac.

— Uite ce este, copiii mei te-au necăjit şi vreau să îmi cer scuze.

— Copiii tăi sunt fermecători, am minţit. Nu m-au necăjit deloc.

— Putem ieşi puţin afară? a întrebat Hazu, după care a apucat mânerul cutiei mele şi a ieşit împreună cu mine în camera unde ţineam încălţările.

— Ce ai să îmi spui, micuţă Hazu? am întrebat, sperând că voi părea respectuoasă şi nu speriată.

— Ai fost nevoită să suporţi necuviinţe şi insinuări. Nu este drept. Am de gând să îţi vorbesc pe faţă. Nu eşti japoneză.

— Nu mai spune, am rostit calm, încercând să trag de timp.

— Poate că nu se vedea când eram copii, dar eu am văzut străini şi te-am văzut şi pe tine. Nu îmi pasă dacă te-a făcut o târfă cu vreun marinar din Kobe. Ştiu că eşti străină şi că asta este o baie japoneză. Înţelegi? a zis pe un ton sincer şi prietenos.

Îmi pare rău că nu i-am ripostat, explicându-i că străinii nu au sosit în Kobe decât mult după ce mă născusem eu; eram însă prea zguduită ca să mă gândesc la aşa ceva.

— Nu cred să fi căşunat vreun necaz, am spus, încercând să bravez, cum făcea Yukako. În afară de cel pe care mi-l faci tu. Pe deasupra – simţeam că mi se pune un nod în gât – nu cred că ştii ceva despre mama mea.

— Îmi pare rău dacă până acum am vorbit nedesluşit, a spus Hazu compătimitoare. Chiar îmi pare rău, să ştii. Ar fi trebuit să îmi dau seama că o străină nu are cum să înţeleagă şi de aceea vreau să limpezesc lucrurile astă-seară. Nu îmi pasă ce face *Okusama* ta şi ce făcea o-Chio. Unii sunt curaţi şi alţii sunt murdari, iar noi, japonezii, venim la baie ca să ne curăţăm.

Mă înroşisem la faţă şi vedeam negru în colţul ochilor.

— Şi eu la fel, am insistat pe un ton stăpânit.

— Uite ce e. Dacă mai vii vreodată aici, la baie...

Mă întrebam cu ce avea să mă ameninţe. Că îmi va rupe picioarele dacă mai murdăresc apa?

— ... vom fi nevoiţi să golim vana, să o frecăm şi să o luăm de la capăt. Îţi dai seama câtă bătaie de cap înseamnă pentru noi?

Eram atât de uimită că am râs, deşi părea că am tuşit.
— Nu mă gândeam să spui aşa ceva.
— Nu cred că e nevoie să mai spun altceva, a încheiat şi mi-a întins cutia. Noapte bună.
A deschis uşa din spatele ei şi am văzut că celelalte femei se înghesuiseră ca să asculte. Între ele se aflau şi mama ei, o femeie slăbănoagă, cu privire ascuțită căreia nu îi scăpa nimic, şi fiica ei, o fată la fel de frumoasă şi înfumurată cum fusese ea însăşi.
Am privit dincolo de Hazu, la mama ei, care stătea în uşă. M-a privit şi ea drept în ochi şi a adăugat un rămas-bun dureros pentru mine. În japoneză, la revedere se spune „dacă aşa trebuie”, sugerând resemnare pasivă şi regret, faptul că suntem neputincioşi în fața forțelor care ne despart. Sensul acestui cuvânt a dat greutate purtării autoritare a fiicei ei.
— *Sayonara,* a zis.
Învinsă, m-am întors spre raft să îmi iau sandalele. În despărțitura proaspăt curățată nu se afla decât o farfurioară cu sare.
— Erau murdare, a zis fiica lui Hazu, aşa că le-am ars.
— Sper că acum nu vei uita, a mai spus Hazu.
S-a dat un pas înapoi, a intrat în baie şi uşa vestibulului s-a închis.
Am plecat acasă în picioarele goale, tremurând. Pe drum m-am întâlnit cu un grup de servitori din casa Shin, care se duceau la baie. Am făcut o scurtă plecăciune şi am trecut mai departe. Nao a văzut ce expresie aveam şi mi-a aruncat o privire întrebătoare. Cred că i-aş fi tras una dacă aş fi putut.
Am trecut prin fața sanctuarului.
— De, eu m-am rugat să se întâmple ceva.
Am râs fără voia mea, un râs amar.

Când mă întâlnisem cu ceilalți, în drum spre casă, nu o văzusem pe Aki. Acum, când am intrat în camera de lucru pe care o împărțea cu fiul ei, am găsit-o stând lângă uşă şi mi-am dat seama că *Okusama* o ținuse acasă ca să îi aducă ceai şi să macine piatră de tuş. De ce nu o elevă de-a ei? mă întrebam rămasă în uşă.

— Domnişoară Ura, m-a strigat cu voce liniştită şi voioasă.

Am intrat şi am văzut că nu era singură. Tsuko Sono stătea alături de ea la măsuța joasă, sub plasa de țânțari. Kimonoul indigo şi *obi-xA* vărgat, roşu cu alb, îi dădeau aerul unei eleve atente şi silitoare.

— Hai, vino să vezi ceva, m-a îndemnat *Okusama.*

Am ridicat plasa şi m-am aşezat. Pe masă erau un ceainic, două ceşcuțe şi o tavă pe care se aflau cele mai neobişnuite *sembei* pe care le văzusem în viața mea.

— Gustă şi spune-mi ce crezi, a spus Yukako, de parcă nu ea mă trimisese să dorm cu servitorii.

Mi-am mutat privirea de la ea la Tsuko. Figura ei serioasă era luminată de bucurie, ca a unui copil căruia i s-a îngăduit să stea treaz până târziu, împreună cu părinții, şi am înțeles de ce o chemase pe Aki, şi nu pe una din celelalte fete să facă de serviciu: celelalte ar fi fost invidioase.

Încercând să îmi stăpânesc şi eu invidia, am muşcat dintr-una din prăjiturelele rotunde.

— E dulce! am exclamat surprinsă.

— Aceea mi-a plăcut cel mai mult, a dat Tsuko din cap. *Yuzu.*

Cofetul crocant, cu aromă de lămâie, mi s-a topit iute pe limbă cu un mic plescăit asemănător cu scârțăitul pilei lui Nao pe sticlă – ceea ce m-a enervat.

— Este delicios, am spus îmbufnată.

Îmi părea că ştiam gustul de o viață şi asta mă irita şi mai tare.

— Avem cu *yuzu,* susan negru şi castane. Cred că sunt potrivite pentru ministru şi soţia lui, a zis Yukako şi mi-am amintit de *geisha* care vorbea franţuzeşte. Li se spune *macarons.*

S-a străduit să pronunţe cuvântul în franceză iar eu am recunoscut gustul ştiut din copilărie: bezea! Am roşit până în vârful urechilor mai multe motive şi, cât eram de supărată şi geloasă, m-am simţit mândră că îmi apărasem mama la baie.

— *Okusama,* pot să îţi vorbesc între patru ochi când ai o clipă de răgaz? am întrebat.

Tsuko a făcut o figură mirată.

— Celelalte fete se întreabă fără îndoială unde sunt, a spus ea cu ochii plecaţi. Vă rog să îmi scuzaţi impoliteţea de a pleca.

— Cred că îţi faci griji degeaba, a spus Yukako, dar tânăra a făcut repede o plecăciune şi a ieşit.

Yukako ronţăia preocupată un *macaron.*

— Bineînţeles, nu vreau să o invit pe soţia ministrului în camera de ceai, dar aceste dulciuri ar trebui să îi facă o bună impresie cât aşteaptă.

După răceala cu care vorbea îmi dădeam seama că timpul nu îi domolise împotrivirea la ideea de a invita o *geisha* – chiar dacă o fostă *geisha* – în casa Shin.

— Deci, domnişoară Ura, a zis Yukako aruncând o privire spre uşa pe care ieşise Tsuko. De ce ai nevoie?

Părea dezamăgită că fata plecase.

— *Okusama*, am să îţi fac o rugăminte deosebită, am spus, făcând un efort să rostesc vorbele ceremonioase. Aş putea, te rog, să fac baie aici seara? (I-am povestit cele întâmplate, străduindu-mă să îmi stăpânesc vocea ori de câte ori îmi tremura.) Şi îmi dai altă pereche de sandale? am spus în încheiere. „Ia-mă înapoi”, nu am spus. „Ai uitat că, odată, am băut trei ceşti împreună?”

Yukako a încuviințat din cap, vizibil înduioşată.

— Cum să nu. E îngrozitor. Nu poți să te pui cu astfel de oameni, mai ales dacă sunt cu toții împotriva ta. Te vei îmbăia aici, desigur.

— Cred că, atunci când am venit eu aici, mama domnişoarei Hazu voia să o trimită ca servitoare la voi, dar tu şi o-Chio m-ați luat pe mine.

— Îmi aduc aminte, a zis Yukako şi a făcut o strâmbătură.

— Cred că de atunci nu mă pot vedea în ochi.

— Vrei să spui că, dacă nu erai tu, am fi luat-o pe fiica acelei femei, pe Hazu? (A râs.) îmi aduc aminte că o-Chio se plângea că o tot bate la cap. *Eta.*

Am făcut ochii cât cepele. Nu auzisem niciodată o femeie, ca să nu mai spun de Yukako, pronunțând cu glas tare cuvântul care desemna gunoaiele societății. *Eta,* numiți „noii oameni de rând” de legea Meiji, erau familiile care atingeau animalele moarte, precum măcelarii şi pielării, şi care erau ca şi blestemați într-o țară budistă. Erau ținuți atât de departe încât eu, deşi îmi petrecusem aproape toată viața în Kyoto, aveam doar o idee nebuloasă despre locul din oraş în care trăiau. Îmi aduc aminte cum Chio, în rarele ocazii când ni se aducea carne de porc, stropea cu apă strada din fața casei după ce pleca samsarul, care nu era *eta.* „Are de-a face cu oameni răi”, a bombănit ea când am întrebat-o de ce.

Erau atât de dispreţuiţi încât, deşi băieţii ajunşi la vârsta adolescenţei îşi spuneau unul altuia *baka,* nu am auzit niciodată pe nimeni să spună *eta* nici măcar unui duşman de moarte. Mi-am dat seama că Yukako nu vorbea la figurat.

— Cum adică?

— Femeia aceea stăruia prea mult că nu aşa stau lucrurile, a zis Yukako şi am remarcat că era a treia oară când evita să îi spună pe nume mamei lui Hazu – Fujie sau Glicina Pictată. Dar de ştiut nu vom şti niciodată. Mama

tatălui ei s-a măritat cu un tâmplar pe nume Toshio. A fost o femeie foarte cucernică şi a avut patru fii. Numai că, atunci când a murit, a ieşit la iveală că avusese un iubit de care nu ştiuse nimeni. Un măcelar. Îți dai seama? Prin urmare: este Toshio tatăl celor patru băieți? Nu se ştie, dar ia ascultă aici: în afară de bunicul lui Hazu, toți fiii au plecat în pelerinaj – după legea veche, niciun om de rând nu putea pleca din oraşul de baştină decât pentru a face un pelerinaj religios – şi nu s-au mai întors.

Yukako m-a privit cu subînțeles.

— Acum îți dai seama? O-Chio nu putea să o vadă în ochi. „Am ochii bunicului meu, Toshio” o maimuțărea. „Micuța Hazu are bărbia bunicului meu, Toshio.” E de la sine înțeles că nu aveam de gând să luăm în casă pe copilul acelei femei.

A clătinat din cap şi eu am tresărit când a izbucnit în râs.

— Am tot amânat-o, dar de la o vreme era stânjenitor. Ai apărut chiar la țanc.

Yukako mi-a turnat ceai şi eu m-am grăbit să îi întorc favorul.

— Bietul Toshio, bunicul încornorat, a încheiat ea cu un oftat. Şi săraca o-Fujie, la urma urmei, a adăugat ea într-un moment de generozitate. Acum înțelegi de ce mama şi fiica le-au îndemnat pe celelalte să o izgonească pe străină: ca să îşi ascundă propria lor origine.

Nu îmi venea uşor să o aud vorbind astfel.

— Te-ai gândit vreodată că aş putea fi eu însămi o *eta?*

— Nu fi caraghioasă. Ei arată absolut la fel ca japonezii. (De fapt, chiar erau japonezi; nu deveniseră paria decât după introducerea budismului în Japonia.) însă până la era Meiji nu le era îngăduit să se căsătorească în afara breslei lor, aşa că într-adevăr seamănă mult unul cu altul. Iar tu nu semeni deloc cu ei. Asta e.

Am aruncat o privire spre Aki, care stătea în prag, visând cu ochii deschişi. Ruşinată, am repetat în şoaptă ceea ce spusese Hazu despre târfa străinului.

Yukako a coborât şi ea vocea.

— Când te-am găsit, erai atât de micuță şi ciudată, o pisicuță de pripas venită din lumea spiritelor. Niciodată nu am crezut că eşti japoneză, deşi cu timpul ai învățat să te porți şi semănai tot mai mult cu o ființă omenească. Trebuie că ți-a fost tare greu. Ceilalți servitori îşi închipuiau pesemne că eşti pe jumătate un copil al apei – ceea ce însemna un avorton – sau poate pe jumătate oaie.

Am făcut din nou ochii mari când am auzit în gura ei cuvântul vulgar folosit pentru a denumi femeile care se culcau cu străinii. Nici „oaie” nu o mai auzisem spunând.

— Chiar şi fiicele ținute în cutie au urechi, a zâmbit ea cu autoironie. Orice ar fi gândit ceilalți, nu ar fi putut crede că eşti o *eta,* m-a consolat ea, fiindcă nimeni nu ar fi dat o autorizație de prostituție unei *eta.* Chiar dacă ar fi fost unele care se înhăitau cu marinari străini care nu aveau nimic mai bun de făcut, nici unei *eta* nu i s-ar fi dat voie să călătorească atât de departe încât să abandoneze un copil în Miyako. Nicio *eta* nu şi-ar fi putut permite să cumpere hainele acelea străine. Acum înțelegi? Nimeni nu şi-ar fi putut închipui despre tine că eşti *eta.*

Îi eram recunoscătoare că, în sfârşit, îmi dădea atâta atenție, dar cuvintele ei erau tot atâtea săgeți ascuțite. Mă nelinişte a faptul că îşi bătea capul să îmi explice cât mai clar.

— Mulțumesc, am mormăit eu, încurcată.

— *Sa,* a continuat gânditoare. Nu cred că se cade să te îmbăiezi laolaltă cu învățăceii, aşa că ce-ar fi să faci baie împreună cu mine?

— Poftim?

— Nu aş şti ce să le răspund părinților.

— Dar ce ar avea părinții lor de zis? am insistat, înțepată de vorbele dinainte.

— Păi, de unde să ştiu eu? a dat Yukako înapoi când a auzit tonul meu acuzator. Este foarte posibil să aibă aceeaşi părere cu cei de la baie.

— De asta nu mă mai iei cu tine în oraş? am întrebat, simțind că mi se urcă sângele la cap.

— Aha, vasăzică de asta eşti supărată? a făcut ea. Ura-^o, ce te-a apucat?

Mi-a luat fața în palme, aşa cum făcea când eram copil, iar eu mi-am ferit privirea, stânjenită, fiindcă nu voiam ca Aki să vadă sau să vadă cât de mult însemna acel gest pentru mine. Din fericire, fata stătea în cadrul uşii pe jumătate adormită, cu tava gata să îi cadă din mâini.

— Nu ai înțeles că am făcut cea mai grea treabă pe care o poate face o mamă?

— Cum adică?

— Ce crezi că am făcut, petrecând atâta timp cu fetişcanele acestea? Am căutat soții pentru fiii mei.

— Cum? Pentru băieți? în amărăciunea mea, gândul acesta nu îmi trecuse niciodată prin minte. Chiar aşa?

— Bineînțeles! a râs Yukako tare. Nurorile mele vor fi nevoite să se obişnuiască să facă baie într-o companie la care nu se aşteptau. Nu vor avea de ales, m-a asigurat.

M-a durut să o aud spunând „să se obişnuiască” şi m-am simțit oarecum dată la o parte când purtarea ei s-a schimbat. S-a întins şi a tras aer în piept, sigură pe ea. Muzica dulce şi suavă a nopților petrecute împreună în camera ei întunecată fusese înlocuită de sunet de tobe, alert şi puternic.

— Mâine îi voi trimite această scrisoare Marelui Maestru, a zis referindu-se la Jiro. (Poate că folosea acest titlu atât de adesea ca să nu spună „soțul meu”, o expresie care însemna

de fapt „stăpânul meu”.) După ce voi căpăta încuviințarea lui voi trimite intermediari care să solicite Vederi.

— Soții? am clipit nevenindu-mi să cred.

— Păi da. Sono e un vis împlinit, nu? Familie bună. O situație excelentă în Tokio. Patron al artelor, şi încă foarte generos. Marele Maestru nu s-a împăcat niciodată cu ideea căii ferate, dar sunt sigură că i-ar plăcea să ajungă la colecția lui Sono. (Mi-am dat seama că Yukako îl evalua pe tatăl lui Tsuko în chip de posibil socru.) Sono s-a bucurat că are prilejul să o trimită pe fiică-sa aici, prin urmare nu este imposibil să accepte. Pe deasupra, băiatul său tocmai s-a însurat cu acea *geiko.* Chiar şi Sumie îl căuta ca soț pentru fata ei cea mică, dar acum sunt cu toții dezamăgiți. Suntem chiar o partidă bună.

— Cine ar fi zis că fiica lui Sumie – cea pe care se oferise să o cumpere casa de gheişe – va fi dată la o parte chiar de o *geisha!*

— Cât despre fată, e isteață dar îngăduitoare. Arc maniere elegante, este muncitoare şi vrea să fie pe placul celorlalți. Execută *temae* cu simplitate şi grație, învață repede. De-abia aşteaptă să înceapă să lucreze în şcolile pentru fete, ceea ce este înduioşător. Şi este destul de drăguță ca să nu se supere maestrul pe mine, a adăugat zâmbind cu subînțeles.

A tăcut, cufundată în gânduri. Bătea cu degetele în buza ceştii aşa că m-am grăbit să i-o umplu.

— Ştiu, ştiu, unii ar zice că sunt necumpătată fiindcă nu am ales-o pe fiica lui Kato, a meditat cu glas tare, turnându-mi ceai la rândul ei. Este căsătoria la care te gândeşti în primul rând. Pe de altă parte, ar putea face mult rău familiei ca soție a maestrului de ceai. Este adevărat, Kato ne poate ajuta la Kyoto, dar avem nevoie de rădăcini şi la Tokio, a zis arătând cu capul înspre uşa pe care ieşise Tsuko. Prin urmare, am avut grijă ca la urechile lui Kato să ajungă zvonul că domnişoara Mariko bea; îşi va de seama cu ce

situație m-am confruntat aici şi îmi va fi recunoscător că o țin la mine. Va fi mulțumit dacă fata se mărită cu Kenji.

O clipă m-am minunat de siguranța de sine a lui Yukako – oare Jiro depindea într-atât de banii ei încât să îl accepte pe Kato drept cuscru? — că s-a auzit pocnetul unei tăvi scăpate pe jos. Aki a părut ca s-a trezit şi, fâstâcită, a făcut o plecăciune adâncă.

— Du-te şi îmbăiază-te, domnişoară Aki, a îndemnat-o Yukako blând. Şi mergi la culcare. O am pe domnişoara Ura aici; nu e nevoie să stai trează după mine.

Am stat cu Yukako până i-a scris lui Jiro, după care am mers în urma ei la baia familiei. Deşi stătusem împreună atâția ani, nu o văzusem niciodată spălându-se. În loc de punguța cu tărâțe avea o bucată de săpun occidental cumpărat de la Kobe şi folosea un set de şapte prosoape de spălat, de diferite mărimi şi grosimi, pentru diferitele părți ale corpului. Se spăla repede dar cu grijă pe câte o porțiune, turna câteva polonice de apă rece şi trecea mai departe. Eu încă mă frecam când ea s-a cufundat în vana cu apă fierbinte. Am văzut cum fata i s-a destins de plăcere.

Aşa cum era, goală, îmi părea o persoană necunoscută. Când am intrat şi eu în apă mi-am dat seama că nu mai văzusem niciodată cum i se răsuceau firele de păr în aburii băii, cum îi pluteau sânii mici în apă. Lucrurile pe care mi le spusese mă rodeau încă. Dintr-odată, faptul că eram străină m-a transformat într-o companie cu care o noră trebuia să se obişnuiască. Nu eram mai importantă pentru ea decât o noră cu care nici nu se înrudise încă? Am dezlipit de pe obraz o fărâmă de *macaron* şi am simțit gustul de bezea. Faptul că mai simțisem acest gust, că trăisem şi în altă parte mi se părea extraordinar. Chiar eram o străină? Chiar mâncasem bezele cu căpşuni într-un iunie de demult? Cu ochii minții am văzut două mâini şi un tel de bătut ouă,

degetele galbene ale mamei şi vârtejul gros de albuş. Fața nu i-am putut-o vedea.

Fierbințeala apei şi-a făcut efectul. Trupul lui Yukako lucea în baia întunecată asemenea lămpilor din sanctuar. Frumusețea şi bunătatea ei mă zăpăciseră. Stătea chiar lângă mine, şi totuşi părea că se îndepărtează, că nu mai este cea pe care o ştiam. Am înțeles limpede ceva ce nu îmi trecuse prin cap până atunci, şi anume că, dacă aş fi fost născută *eta,* nu mi-ar fi fost îngăduit să împart baia cu ea. Mi se părea că țin o ceaşcă de ceai în echilibru pe dosul palmei. Trebuie să fiu cu mare băgare de seamă.

— Mulțumesc, am spus încet.

— *lie,* mi-a răspuns zâmbind. Nu ai pentru ce.

30. 1891

Odată cu mutarea *Okusamei* în dormitor se schimbaseră şi îndatoririle mele. Dimineața mă furişam printre cele două şiruri de fete adormite şi îi aduceam lui Yukako micul dejun în cusătorie, unde dormea la etajul de sus, în spatele paravanului. După ce bea o primă ceaşcă de ceai, Yukako se ridica din pat, se îmbrăca şi mânca, iar eu deschideam obloanele. Cât strângeam paravanul şi *futon-\A* şi ştergeam partea ei de podea, fetele se trezeau oftând, îşi strângeau şi ele aşternutul, ştergeau *tatami*-urile şi se îmbrăcau în tăcere sub privirea atentă a lui *sensei.* După aceea plecau toate la micul dejun, urmate de Yukako după câteva minute, timp în care eu duceam farfuriile ei înapoi la bucătărie.

În dimineața aceea, după ce m-am rugat la sanctuar, Aki a venit după mine în camera de cusut.

— Ce devreme te-ai trezit, am spus.

— Nici tu nu l-ai auzit? a întrebat ea, ridicând somnoroasă un pachet pentru Yukako. Mesagerul m-a trezit

din somn, a bombănit ea. Sper că nu s-a întâmplat nimic rău.

După ce am trezit-o pe *Okusama* cu prima ceaşcă de ceai, Aki i-a dat pacheţelul care purta un sigiliu bine cunoscut.

— Iertare, dar omul a zis să vi-l dau personal, cât mai repede cu putinţă.

Yukako s-a frecat la ochi şi a privit sigiliul.

— Marele Maestru, a murmurat.

Ne-am uitat una la alta, speriate. De ce trimitea Jiro un mesaj la o oră atât de matinală?

— Kenji! a spus Yukako tulburată.

Aproape că a rupt hârtia de nerăbdare. Înăuntru erau o punguţă cu bani şi o scrisoare. Pe măsură ce citea, expresia i se schimba într-una de plictiseală amuzată.

— Are nevoie de vasul de apă de la sanctuarul din susul râului Kamo. Să îi fie adus, transportat cum se cuvine, cât mai curând posibil.

În pachet pusese o schiţă arătând locul unde se afla vasul în pavilionul-magazie şi bani pentru *jinrikisha.*

Yukako a oftat, exasperată:

— Trebuie că are vreun oaspete surpriză pe care vrea să îl dea gata. Oricum, poate aştepta până mănânc, după care mergem împreună la pavilion. Domnişoară Aki, vom avea nevoie de o fată care să aducă apa sfinţită; ce-ar fi să o duci chiar tu? Totodată poţi să duci scrisoarea mea Marelui Maestru. Văd că băieţii se vor căsători mai repede decât credeam.

Aki a ciripit în semn că a înţeles şi Yukako i-a vârât banii în mânecă. O fată mai tânără ar fi sărit în sus de bucurie că va merge cu *jinrikisha,* s-ar fi mândrit că a fost aleasă ca să ducă apa sacră. Expresia lui Aki nu era însă a unui copil care are prilejul să facă o plimbare deosebită, ci a unui adult care îndeplineşte o sarcină măruntă, deşi plăcută, cum ar fi să aleagă flori într-o prăvălie. A făcut o plecăciune scurtă

înainte de plecare, ca o femeie adultă pregătită să ducă la bun sfârşit îndatoririle din ziua aceea.

Yukako a dat din cap şi a mai aruncat o privire întristată spre scrisoare. Expresia ei arăta mai multă îngăduință față de Jiro acum, decât atunci când locuiau împreună.

— Întotdeauna a avut un scris frumos.

Când luau sfârşit ploile din iunie şi începea dogoarea verii adevărate, nu mai beam ceai verde fierbinte din vase de fier, ci treceam la ceaiul de orz, pus în ulcioare de pământ şi păstrat la rece în puțul din bucătărie. Eu căram toată ziua ceai rece pentru Nao, care începuse să lucreze în Baishian. Yukako era neliniştită din cauza vizitei ministrului; îl pusese pe Nao să lucreze la pavilion, cu toate că nu terminase de pus ferestre de sticlă la camera unde dormeau fetele. De fiecare dată când îi aduceam o ploscă plină cu ceai rece în locul celei pe care o golise, încercam să nu îi arăt că îl uram. Cât era ziua de lungă, dezlipea la abur hârtia de pe uşi; acolo unde era prea mult clei, îl ştergea atent şi răbdător cu o cârpă umedă. Pe de altă parte, încercam nici să nu îl plac.

Ceva mai târziu, când am ajutat-o pe Kuga să taie verdețurile pentru cină, a sosit un alergător de la Sesshu-ji, chiar înainte ca Yukako şi Tai să plece la o ceremonie a ceaiului de lună plină. Am găsit-o pe *Okusama* aşteptând în camera de lângă grădină. Uşile *shoji* erau deschise larg, ca să intre lumina înserării.

— Excelent, a zis după ce a citit scrisoarea. Nu e ceea ce îşi dorea, bineînțeles, dar ştiam că nu se va opune. Am vorbit deja cu mijlocitorii; îi punem să trimită cererile de vedere chiar în seara asta. Iar Kenji vine în vizită, nu? (A ridicat din sprâncene şi mi-am dat seama că, dacă ar fi trăit cu o generație mai înainte, acea expresie şireată dar elocventă nu s-ar fi văzut pe o față cu sprâncenele rase.) Cred că vrea să se uite mai bine la domnişoara Kato. Cel puțin e drăguță.

— I-ai spus maestrului de ceai de alegerea ta? m-am întrebat cu glas tare.

— Abia aştept să merg cu *jinrikisha* diseară, a zis.

Dintr-odată a şovăit şi ne-am adus aminte amândouă de ziua petrecută în cartierul de gheişe de la miazănoapte, de lovitura primită peste faţă.

— Cred că s-ar putea să fie chiar fericiţi împreună, a spus încet.

Până să apuc să îi mai pun o întrebare, Tai a intrat cu pas săltăreţ, cu câte un cadou învelit în pânză în fiecare mână.

— Mamă, trăsura e la poartă.

Când m-am întors la bucătărie, Kuga m-a pus să rup vârfurile unui castron întreg de fasole verde.

— În scrisoarea *Okusamei* zicea ceva despre Aki? a întrebat ea. Vine acasă diseară sau mâine?

A doua zi dimineaţa, în timp ce fetele erau la lecţie, am auzit cu uimire zgomotul puternic al unor sandale de lemn şi gâfâitul hamalilor care s-au oprit chiar în faţa porţii noastre. Am lăsat jos ceaiul pentru Nao şi m-am dus să văd cine este. Patru bărbaţi tocmai puneau jos un palanchin de lemn cum numai văzusem de ani de zile. În faţa lor era o *jinrikisha* din care a coborât o femeie mai tânără decât mine, dar mult mai ofilită, şi s-a îndreptat spre poartă. Grasă şi tremurătoare în kimonoul cafeniu, pestriţ, şi *obi*-ul scump de brocart, îmi părea cunoscută. Cine era oare? Am făcut o plecăciune şi i-am privit faţa rotundă şi blândă, gura frumoasă dar obosită, pieptănătura cu streaşină şi cocul înalt, prins în vârful capului, şi crucea care îi atârna la gât. Era mama lui Mariko, doamna Kato.

— Bună ziua, am spus pe un ton umil. Domnişoara Mariko este la lecţie acum. Doriţi să o chem?

— Aş vrea să vorbesc cu *Okusama,* mi-a spus.

Mi-am amintit cum arăta ca tânără soție, prima femeie din oraş care purtase o coafură occidentală, cum îi mărturisise lui Yukako în şoaptă, cu voce pițigăiată, că soțul ei nu o lăsa să atingă ustensilele lui de ceai. Vocea îi coborâse cu o octavă.

— Îmi pare rău, ține lecția. Dar dacă este vorba de ceva ce nu mai poate suferi amânare...

Nu am terminat propoziția, ceea ce la Kyoto însemna: „Este imposibil să o vedeți acum."

— Cred că ar trebui să o anunți, a spus.

Nu am avut de ales.

Le-am servit lui Yukako şi musafirei ei uscățele *sembei* şi ceai rece de orz. Am fost cât pe ce să o plesnesc pe Hisui când s-a oferit să le servească ea, într-atât eram de nerăbdătoare să aflu ce se întâmplase. Judecând după vocea doamnei Kato, nu venise doar ca să îi mulțumească lui Yukako pentru cererea de vedere. Iar în palanchin ce se afla, sau cine?

Doamna Kato a lăudat dulciurile fără să le guste şi apoi a spus:

— *Sensei,* stăpânul meu este la Osaka şi sunt nevoită să mă descurc singură.

— Sper că mijlocitorul nu v-a dat niciun motiv să credeți că nu putem aştepta până la întoarcerea consilierului Kato.

Doamna Kato nu a scos un cuvânt.

— Sper că va cumpăni cererea mea atât timp cât va considera necesar, dar, dacă îi va spune mijlocitorului că nu îl interesează, voi respecta neclintit hotărârea domniei sale. Sper doar ca prietenia ce leagă familiile noastre să rămână la fel de caldă.

Vocea lui Yukako era cordială, doar cu o umbră de îngrijorare. De ce venise această femeie? Dacă se gândeau la alt băiat, de ce nu îi spuseseră mijlocitorului? Ar fi fost mai simplu. Iar dacă nu aveau pe altcineva în minte, atunci de

ce nu aşteptase întoarcerea lui Kato? Şi cu palanchinul ce era?

— Înțeleg, a spus doamna Kato. Dar mai este ceva.

— Da?

Mama lui Mariko a vorbit, mai întâi afectată şi formală ca nodul *obi*-ului ei cafeniu cu auriu.

— Părinții stăpânului meu şi cu mine am primit cererea dumneavoastră ieri-seară şi am fost foarte flatați. De fapt, a fost prima ofertă pentru Mariko şi am fost de două ori mai bucuroşi că venea din partea casei dumneavoastră. Pot spune cu încredere că, în împrejurări obişnuite, la întoarcerea stăpânului meu, am fi luat în considerare cererea dumneavoastră cu cea mai mare seriozitate şi prietenie. (A făcut o pauză.) Cu toate acestea, de astăzi dimineață am motive să cred că această căsătorie nu va fi fericită.

Tocmai acest lucru voisem să o întreb pe Yukako în seara dinainte, atunci când spusese că ea crede că Tai şi Tsuko pot fi fericiți împreună. Am simțit că mi se face pielea de găină.

— Ce vreți să spuneți? a întrebat Yukako.

Vocea doamnei Kato, acuzatoare, s-a umflat ca un râu gata să dea peste maluri.

— Ar fi trebuit să îmi dau seama că nu ştiți unde se află copilul dumneavoastră.

Yukako şi-a dat seama că este atacată, măcar că nu înțelegea dădea seama de ce.

— Tatăl lui Kenji vrea să îl aibă lângă el la templu, a zis ea pornită. Cum să mă împotrivesc?

— Fiul dumneavoastră nu este cu tatăl lui. Astăzi de dimineață era împreună cu o fată pe care în mod evident o preferă fiicei mele.

Aki! mi-am spus şi am văzut că acelaşi gând îi venise şi lui Yukako. Desigur, lecțiile de citire! Cum de nu îmi

dădusem seama până atunci? Trăsăturile lui Yukako s-au crispat de mânie. Ce grosolănie, ce greşeală absolut inutilă din partea fiului ei să se lase descoperit în locul unde se distra! Oare nu învăţase nimic de la tatăl său?

— Chiar aşa? a întrebat încercând să îşi ascundă emoţia.

— Chiar aşa, a venit răspunsul sec al doamnei Kato. De obicei asemenea legături trec neluate în seamă. Numai că... vocea i s-a frânt şi, pentru o clipă, ea a părut vulnerabilă şi fragilă.

— Da? a zis Yukako.

— Când i-am găsit, copiii se legaseră împreună cu o funie şi încercaseră să se înece în grădină. Cred că încercau să ne spună ceva.

Kenji a venit la noi cu două coaste rupte. Aki a rămas în casa familiei Kato, fără să îşi recapete cunoştinţa. La sfârşitul zilei, tatăl ei strânsese toate geamurile şi dispăruse. În locul ferestrelor, pavilionul Baishian avea doar nişte găuri. În seara aceea, după ce Yukako s-a dus la culcare în cusătorie, m-am furişat afară, fără să bage de seamă ceilalţi servitori, şi m-am dus din nou la sanctuar. Mă simţeam vinovată. Auzisem că faţa lui Aki e ca o prună strivită.

La sfârşitul săptămânii a sosit o scrisoare de la mijlocitorul trimis la baronul Sono, în care se spunea că Înălţimea Sa a fost încântat de ofertă şi este gata să trimită, odată cu zestrea de mireasă a lui Tsuko, un sipet cu *koban* de aur şi o sumă de ustensile de ceai pe care se ştia că le admiră Jiro. Tot pe la sfârşitul săptămânii am aflat că Aki îşi venise în simţiri dar nu mai era în casa familiei Kato. Dispăruse.

Când eram copil cărasem în taină mâncare trimisă în dar unui bolnav care trimitea poezii în semn de mulţumire. Logodnicul lui Yukako îmi părea un adult la vremea aceea. Eram impresionată de îndemânarea cu care lucra lemnul, de lucirea rece a sabiei lui încovoiate. Acum, fiind eu însămi

un adult, mergeam să îl văd pe Kenji în acelaşi pavilion şi m-am gândit că Akio era probabil la fel de plictisit şi morocănos cum era Kenji acum.

— Nu pot vorbi cu ea, mi s-a plâns după ce stătuse mut cât timp fusese Yukako acolo. Pentru că, dacă spun ceva, ar trebui să spun că îmi pare rău – şi nu îmi pare. Singurul lucru de care îmi pare rău este că am dat greş. Şi îmi mai pare rău că nu pot să plec să îi dau de urmă. Ai mai auzit ceva?

— O-Kuga s-a dus acasă la familia Kato ca să o ia şi ei i-au spus că plecase. Mai mult nu ştiu.

— Şi nu ştiu nimic? Nu au nicio idee, cât de vagă? Poate că a spus ceva?

— Nu am fost de faţă. Nu ştiu.

— *Obasan.* (Cei mai mulţi tineri îmi spuneau „mătuşă”, dar auzindu-l pe fiul lui Yukako mi-am dorit să îmi fi spus „soră”.) Mătuşă, cred că dacă ai fi întrebat dumneata ai fi aflat unde s-a dus.

— Eu?

— Dumneata eşti atentă, auzi fel de fel de lucruri. Ai fi auzit mai multe.

— Crezi că ştiu şi nu vor să spună? Ce motiv ar avea?

— Vezi, întocmai ce spun eu. Chiar acum, o-Kuga ar fi zis „Da, stăpâne” sau „Păi, să vezi, stăpâne...” (M-am abţinut să nu râd.) înţelegi ce spun. Sunt sigur că s-a dus acolo şi a zis „Am venit să o iau pe domnişoara Aki”, iar ei i-au răspuns „Nu este aici”; ea a spus „Aşa vasăzică”, s-a întors şi a plecat acasă.

— Nu fi rău.

— Ştii că aşa este.

— Soţul ei a divorţat de ea. I-a vândut fiul. Nu cred că a fost întotdeauna astfel.

— Te rog. Mama mi-a cerut să merg astăzi cu ea la consilierul Kato ca să ne cerem scuze. Nu poți să te duci dumneata şi să afli ceva?

— Păi, stăpâne, ştiu şi eu... am spus, pe jumătate în glumă, pe jumătate serios.

Adevărul era că aş fi fost cel mai potrivit însoțitor, ca să nu dăm motive în plus de bârfă elevelor. Dar oare puteam să îl ajut? Mi-a venit în minte figura deznădăjduită a lui Yukako atunci când Kenji fusese adus acasă. A stat toată noaptea pe scăunelul de la baie, cu brațele strânse, parcă îi era frig, cu privirea în podea. Din mâna fără vlagă îi atârna o cârpă de spălat, uitată. „Nici măcar nu vrea să se uite la mine”, spusese.

— E ceva ce îți doreşti? Pot să te ajut în vreun fel? se ruga băiatul.

Disperarea din vocea lui mi-a amintit de alt moment: Kenji, în mână cu un ghiozdan occidental, venea pe stradă de la Sesshu-ji. Am făcut o plecăciune de bun venit; fața lui frumoasă, de copil al sărbătorii, strălucea ca aurul în lumina amurgului. „Am o carte nouă pentru Aki-^o!” ne anunțase.

— Erai atât de îndrăgostit de ea, am spus folosind cuvintele englezeşti, *in rabu*[19]. Chiar sub nasul nostru, dar noi nu am văzut nimic.

— Nici eu nu am ştiut de la început, a zis.

În tăcerea blândă şi fragilă care a urmat mă gândeam că poate îmi va spune întreaga poveste. Şi-a dres vocea:

— Te rog, te duci să vorbeşti cu ei?

— Mă duc, dacă mă înveți să citesc, am spus şi m-am mirat singură de vorbele mele.

---

[19] I*n love* (engl.).

Kenji părea stânjenit. Simțeam că se uită la corpul meu umflat, la fața mea de copil căzut în cap, la primele șuvițe de păr alb, pe care mi le descoperisem cu câteva zile în urmă în lumina – acum mai puternică – din baia lui Yukako.

— *Aki* era... a încercat el să îmi explice de ce nu mă dorea.

Aki era și numele fetei și al anotimpului – toamna – la care se gândea fără îndoială din cauza vârstei mele.

— Nu e vorba de așa ceva, am spus enervată. Știu că e tot ce ai mai bun de dat și asta vreau.

— Știam eu că ești persoana potrivită, a spus, vizibil impresionat.

Îi înțelegeam și speranța și teama și mă simțeam vinovată fiindcă îl ajutam.

— Te-ai gândit cât de tare ai rănit-o pe mama ta? l-am luat la rost.

A întors capul. Chiar în dimineața aceea, când îi adusesem ceaiul, mă întrebase: „Kenji a mâncat? Să îi duc micul dejun?" Apoi se stăpânise și inspirase adânc. „Nu vreau să o iau razna, îl voi vizita o dată pe zi, iar când va fi gata să își ceară iertare va vorbi."

— Nu am făcut-o pentru ea, a mormăit Kenji.

— Poftim?

— Când am sărit, a zis, stând cu spatele la mine.

Vorbele pe care le-a spus după aceea au descătușat ceva înlăuntrul meu, ca o bărcuță eliberată după ce se înțepenise în nisip, un gând încă nerostit care s-a ridicat la suprafață.

— Am făcut-o unul pentru celălalt.

Bărbatul era foarte chipeș. Avea părul negru ca pana corbului, pieptănat cu cărare într-o parte și tăiat chiar deasupra urechii. Purta o mustață lată de un deget și un barbișon îngrijit care îi scotea în relief falca puternică. Femeia era tânără și proaspătă, puțin sașie. Bărbatul purta epoleți din fir aurit, mari cât o perie de frecat podelele. Femeia avea o rochie de bal care îi arăta umerii superbi. În

poza retuşată de mână se uitau amândoi drept spre aparat, cu privirea precautǎ şi totodată semeaţă a celor care şi-au propus să arate bine în fotografie.

— De unde îi cunosc pe aceşti oameni? am întrebat-o pe Yukako în timp ce aşteptam.

— Nu le recunoşti pe Maiestăţile Lor? s-a auzit vocea bubuitoare a lui Kato.

Am tresărit şi am privit din nou fotografia. A cui fotografie ar fi putut fi atârnată în vestibul? Yukako mi-a aruncat o privire îndurerată şi s-a plecat în faţa consilierului Kato. Ignoranţa mea se adăuga la lista năucitoare de motive pentru care avea a se scuza.

— Casa este gata pregătită pentru vizita ministrului din această toamnă, a anunţat-o Kato cu politeţe brutală, amintindu-i că nu prea avea trecere la ilustrul personaj. Nu vreţi să o vizitaţi?

Yukako a fost nevoită să accepte, deşi fără nicio tragere de inimă, şi eu am urmat-o de la distanţă, în mână cu darul pe care nu apucase să i-l dea.

— Am auzit că geamgiul meu a lucrat bine la dumneavoastră acasă, a spus consilierul Kato, răsucind încă puţin cuţitul în rană.

Noi n-aveam habar unde se afla Nao.

— De ce nu veniţi să luaţi ceaiul în Baishian? l-a invitat Yukako bravând. Vreau să lase toate ferestrele descoperite în acest anotimp. Este un prilej unic: licuricii intră direct înăuntru printre zăbrelele de lemn.

— Pare a fi un prilej care nu merită ratat, a spus Kato pe un ton care arăta limpede că nu este deloc interesat.

Îmi aminteam că Sumie locuise în această casă cu multă vreme înainte de a fi cumpărată de Kato. Când ne-am apropiat de iazul cu lună unde odată hrăneam crapii, Kato şi Yukako au cotit spre casa cea nouă.

— Gândindu-mă la tatăl ei, am plătit un doctor ca să o îngrijească. I-am oferit o slujbă la familia soției mele, posibilitatea de a se întreține singură într-o comunitate creştină – desigur, nimeni nu o va mai lua de soție acum – şi iată cum îşi arată recunoştința.

Spunând acestea, Kato a strâns în pumn ceasul de buzunar.

— Vă rog să primiți cele mai umile scuze pentru cele întâmplate, a spus Yukako pe un ton care arăta că este pregătită să se scuze încă de multe ori.

Noua casă de oaspeți, o clădire mare şi elegantă, avea o frumoasă aripă în stil occidental, cu ferestre de sticlă, şi o micuță grădină franțuzească, simetrică şi plină de plante. Exista şi o aripă japoneză, cu o fereastră rotundă de hârtie care dădea spre un dâmb cu pietriş greblat şi bucăți de stâncă.

După ce s-au retras ca să discute între patru ochi, eu m-am întors la iaz. O platformă îngustă ducea până la pavilionul de unde se pute admira luna. Am încercat să pătrund dincolo de luciul rece al apei, de sclipirile portocalii ale crapilor în apă, în mintea copiilor care să aruncaseră acolo. Platforma fusese construită la câteva picioare bune deasupra apei, ca să ofere o privelişte a munților de la răsărit. De balustradă era sprijinită o undiță ornamentală de bambus. Am aruncat o privire peste umăr, ca nu cumva să mă vadă cineva, şi am coborât-o în apă. Iazul întunecat, misterios, era de fapt puțin adânc şi podit cu pietre ascuțite. Acum am înțeles de ce Aki şi Kenji se răniseră atât de tare. „Nu şi-au dat seama decât după ce au sărit”, mi-am zis.

Când o servitoare mi-a adus ceai în vestibul, am întrebat-o dacă ştia ceva despre fata găsită în iaz. Nu puteam pune întrebarea decât înt-un mod nepoliticos. Femeia m-a privit încruntată, dar a ridicat din umeri înțelegând că mă interesa cu adevărat.

— A plecat, a spus ea.

Am mers înapoi acasă, cu ochii la nodul moale şi plat al *obi-\A\x* lui Yukako. Se îmbrăcase ca un om care are de ispăşit o vină: kimonoul în dungi subţiri, gri cu alb, *obi*-ul de un verde atât de închis încât părea negru doar dacă nu stătea în soare, împodobit cu un model cu crapi, verde pe verde, care exprima ruşinea, în tăcere dar elocvent. Cu toate acestea, în aceeaşi săptămână, Kuga – în lipsa lui Nao – se îmbrăcase în cel mai bun kimono al ei şi se dusese la coliba grădinarului, unde Toru locuia împreună cu bunicul lui. Se plecase în faţa lui până aproape atinsese pământul cu fruntea. Ştiu pentru că ne pusese pe mine şi pe cusătorese să mergem în urma ei, purtând fiecare un vas cu *sake,* oferit în chip de scuză.

— A, nu e nimic, a zis logodnicul lui Aki stânjenit, în timp ce bunicul lui a îngenuncheat în prag, acceptând în tăcere darurile Kugăi. Dacă nu aveţi nimic împotrivă ca eu să stau şi să pregătesc mangalul, nu am a mă plânge de nimic. Nu a fost să fie.

Kuga nu a spus nici da, nici nu. A rămas cu capul plecat. Slujba aceea, singurul lucru de valoare pe care familia ei îl putea aduce în căsătorie, trebuia să îi revină soţului lui Aki. Nu voia să compromită viitorul lui Aki dar, pe de altă parte, cât să îşi mai bată capul pentru fiica nerecunoscătoare a fratelui ei?

— Poate se iveşte un văduv care o vrea aşa, am auzit-o murmurând pentru sine însăşi. Sau poate un orb.

Ştiam că îi părea rău să se despartă de atâta *sake.*

Toru a continuat să vorbească agitat în timp ce noi am îngenuncheat cu darurile.

— Vreau să zic că trăgeam oarecare nădejde să nu mai tai mangalul ci să învăţ ceva mai mult despre sticlă, numai că se pare că trebuie să umbli de colo-colo, iar bunicul nu mai este atât de tânăr. E bun şi mangalul. E bine aşa.

Degeaba răsturnase Mariko supa *miso* la micul dejun, degeaba se dusese Tai, posomorât, să vadă pavilionul Baishian, degeaba se înverşunase Kuga să curețe coliba sau Yukako să se prefacă nepăsătoare. Cu aceste vorbe, Toru a exprimat dragostea pe care o simțeau cu toții pentru Nao şi golul pe care îl lăsase plecarea lui.

Yukako s-a oprit la podul de pe Strada Canalului şi a privit apa lucitoare; înainte să fie deschis canalul spre lacul Biwa, apa era mică; acum era chiar adâncă. Hortensiile erau în floare, pâlcuri albastre.

— Bine că s-a terminat. M-a făcut să mă simt cât de prost a putut, fără să scoată ghearele, a spus Yukako. Nu pot spune că nu mi-a stricat întrevederea cu ministrul de la toamnă, dar cel puțin îmi pare bine că s-a purtat civilizat.

— Şi bunicul lui Toru s-a purtat frumos, am încercat să îi mai schimb dispoziția şi i-am povestit de cum îşi ceruse Kuga scuze.

— Sărmanul Toru, a zis Yukako. Oricum, trebuie să îl admirăm pe Kenji pentru povestea cu apa sfințită.

— Cum?

— A fost un fals. Sunt sigură că au plănuit în aşa fel încât, de îndată ce Aki avea primul ciclu, să poată fugi la Sesshu-ji în loc să se mărite cu Toru.

— Un fals?

— Bineînțeles. Am fost păcălită. Are talentul de caligraf al tatălui său, nu crezi? Ar fi trebuit să îmi dau seama însă când am văzut banii pentru *jinrikisha.* Omul acela nu a plătit niciodată pentru nimic în viața lui.

— Cum adică?

— Nu îți aduci aminte că, în seara dinaintea venirii „mesagerului” pe care nimeni nu l-a văzut, Aki a rămas acasă? Nu a mers la baie fiindcă spunea că o doare burta.

— A, da.

A oftat.

— Dacă mi-ar fi cerut, aş fi trimis-o bucuroasă ca să muncească undeva, în apropiere de Sesshu-ji. Sunt sigură că Marele Maestru m-ar fi ajutat să îi găsesc o slujbă. Ar mai putea merge şi acum, dacă băiatul o mai vrea.

În acel moment, bărcuța împotmolită în nisip, acel lucru care începuse să iasă la suprafață când vorbisem cu Kenji, a început să se ridice din nou. „Am făcut-o unul pentru celălalt."

— Cred că, dacă i-ai cere scuze lui Kenji fiindcă nu te-ai gândit la fericirea lui, ar vorbi cu tine. Ai putea să îi laşi să se căsătorească.

Râsul lui Yukako îi trăda amărăciunea şi uluirea în acelaşi timp.

— Fericirea lui Kenji! Cum să nu! Nu ar mai fi trebuit să îmi bat atâta capul cum să introduc lecțiile de ceai în şcoli, să pregătesc profesorii şi să duc *setto* la curte. Hai, Doamnă Pețitoare, spune-i lui Toru că va trebui să îşi găsească altă slujbă. Kenji poate să taie el mangalul şi toată lumea va fi fericită.

— Îmi pare rău, am spus, rănită în mândria mea. Mă gândeam la ceea ce ai spus despre Tai şi Tsuko, că vor fi fericiți împreună...

Yukako s-a liniştit. Se vedea că îi pare rău.

— A fost o impolitețe din partea mea, a zis privind în apa canalului. Nu m-am gândit la amândoi băieții, a adăugat gânditoare, ea, care nu se căsătorise ca să fie fericită. Mă gândeam la casa Shin.

S-a sprijinit de balustrada podului şi a urmărit dansul unei frunze pe apă.

— E o doctorie amară, a spus în încheiere. Va trebui să mă gândesc bine înainte să o beau.

Simțeam că trebuie să fiu prudentă, la fel ca în seara când mă lăsase să împart baia cu ea; parcă îmi țineam

respirația, parcă țineam o ceașcă de ceai în echilibru pe dosul mâinii.

Yukako a plesnit din palme ca să scuture praful şi a pornit spre casă. Mergeam păcănind din sandale în urma ei, uşurată că aveam măcar ceva să îi spun lui Kenji, de vreme ce nu aflasem nimic în timpul vizitei la consilierul Kato. Fiecare avea câte o idee despre ce-i de făcut cu Aki dacă o găseau. Yukako plănuia să o trimită la Sesshu-ji, Kuga să o mărite cu un văduv orb, Kato să o trimită într-un cămin creştin. M-am oprit.

Yukako a mers mai departe, aşa că am fost nevoită să fug ca să o ajung din urmă.

— Scuză-mă că nu intru, am spus când am ajuns în fața porții noastre. O-Kuga m-a rugat să iau ceva de la piață.

— Ți-a spus copila că se află aici?

Am ridicat privirea. Cât stătusem în biroul de primire unde o tânără secretară britanică îmi spusese, într-o japoneză şovăielnică, să aştept, mă uitasem fără prea mare interes la două scrisori aflate pe o masă înaltă, occidentală. Pe scrisori erau puse greutăți ca să le țină desfăcute iar eu, de plictiseală, am încercat să văd ce scrie. Una venea de la un tâmplar, alta de la tatăl unui student. Caligrafiile lor, deşi extrem de diferite, erau foarte clare, cu toate că afirmațiile erau mai degrabă vagi. Tâmplarul folosise doar *kana,* pe când în scrisoarea domnului *kana* erau doar o adăugire, o explicație a caracterelor *kanji,* rar folosite.

De-abia terminasem de citit a doua scrisoare şi mă minunam cum de fusese lăsată la vedere, când vocea unei femei americane m-a readus la realitate: acest birou occidental cu lambriuri de lemn, mirosind a ulei de lămâie, aceste cuvinte englezeşti – „Ți-a spus copila că se află aici?” Mă simțeam murdară.

— Nu, aşa m-am gândit eu, am răspuns în engleza mea ruginită. (Nu a părut surprinsă că vorbesc limba ei.) Le vedem zilnic pe elevele dumneavoastră când trec pe stradă.

— Era fără îndoială îndeajuns de inteligentă ca să se numere printre elevele noastre, a spus americanca. Profesorii mi-au spus că citeşte bine în japoneză. Numai că noi nu avem o astfel de şcoală. Nu dispunem de fondurile necesare. Am ajuns la concluzia că familiile care pot plăti pentru educaţia oferită de noi sunt totodată şi cele mai potrivite pentru a le introduce pe fete în medii unde această educaţie contează cu adevărat.

Capul mi se învârtea, gâtul mă durea fiindcă ţineam capul pe spate ca să văd faţa femeii. Vasăzică asta era Alice Starkweather, cea cu bucle asemenea unor cârnăciori de metal.

— A venit aici?

— În America nu s-ar fi întâmplat niciodată aşa ceva.

Domnişoara Starkweather s-a aşezat la birou şi m-a lăsat să stau în picioare, în kimonoul meu indigo, de servitoare, şi sandalele de lemn. Dacă nu mă socoteam pe mine însămi, nu mai văzusem de aproape o femeie albă de ani de zile. Avea nasul ca de ceară, pudrat şi strâmb. Gura era încreţită ca o pungă. Mă îngreţoşa vederea vaselor ei de sânge: vinişoarele roşii din albul ochilor, venele albastre de pe mâini.

— Aici, în Kyoto, a continuat ea, suntem atât de puţini, că am învăţat ce înseamnă cu adevărat creştinismul. I-am desenat o hartă şi am trimis-o la maica Margareta.

— La cine?

— La papistaşi! Cine ar fi zis? Dar fata voia să îşi dedice viaţa lui Christos, aşa că cine sunt eu să o opresc?

— Călugăriţe?

— Fac parte dintr-un ordin care îngrijeşte bolnavii. Ştiu că au bani ca să pregătească femeile căzute pentru a deveni infirmiere.

— Scuzați-mă, este nepoliticos din partea mea, dar ați putea să îmi desenați şi mie o hartă?

M-a pus să repet ce spusesem.

— Accentul tău este de-a dreptul şocant, a râs femeia aceasta cu corset enorm şi mâneci strâmte ca nişte mănuşi.

Am privit-o stăruitor, clipind. Dar ea, mă rog, cine era? Trăise atâția ani în Japonia şi îmi vorbea în engleză.

— Vă sfătuiesc să vă împăturiți scrisorile, i-am spus pe un ton rece, străduindu-mă să pronunț cât mai corect. Nu vă dați seama, orice japonez poate intra şi vedea că podelele au nevoie de reparații şi că persoane bine cunoscute îşi retrag fiicele de la şcoală la mijlocul semestrului.

— Translatorul nostru e plecat. Aşteptăm un înlocuitor, a răspuns, de parcă nu o insultasem.

— Aha, am zis.

Am citit fiecare propoziție cu glas tare, în japoneză, după care am repetat-o în engleză, cu mare atenție, dorindu-mi ca fetița care fusesem cu mulți ani în urmă să se ridice, să vorbească răspicat, să dea răspunsul cuvenit fetelor irlandeze, să îi spună acelei călugărițe că mama mea era ceva mai mult decât două brațe şi o mătură.

— Sunt sigură că înțelegeți că numărul elevelor nu va creşte, am spus în concluzie, mândră şi totodată furioasă.

— Ia te uită! Mulțumesc, a zis ea, impresionată.

M-a privit cu atenție – o femeie trecută de prima tinerețe, îmbrăcată în zdrențe păgâne. „Pe jumătate sălbatică”, parcă o şi auzeam zicând în gândul ei. A dat din cap, mulțumită că mă ghicise.

— Deci, eşti eurasiatică?

— Trebuie să plec, am zis.

— Scuză-mă, dar translatorul nostru...

Avea de gând să o ia de la capăt cu marinarul străin şi târfa din Kobe? Eram atât de înfuriată că nici nu mai auzeam ce spune. Am făcut o plecăciune scurtă şi m-am întors ca să plec.

— Scuzați-mi necuviința, i-am spus în loc de la revedere.

Nu înțelesesem ce voia să spună.

— Oricare ar fi oferta catolicilor, a noastră e mai bună, a strigat după mine.

M-am oprit, am roşit, conştientă de noua mea putere, şi am plecat.

Când am sosit la Miyako, nu am apucat să petrec nici măcar o noapte în noua noastră locuință că a fost mistuită de incendiu, în locul ei se înălța o casă de cărămidă la fel ca multe altele, o clădire – ca şi biserica de peste drum – pe care nu o văzusem până atunci, dar lumina care cădea pe ea într-un unghi anume mi-a dat un fior. M-am uitat în susul străzii, dar acolo unde mă aşteptam să văd o poartă *torii* nu era decât o croitorie franțuzească. Am auzit dăngănitul clopotelor şi am văzut un grup de călugări bătrâni traversând aleea de ardezie, adânciți în discuție. Semănau cu nişte broaşte chelboase.

Mănăstirea se afla la celălalt capăt al curții. O măicuță japoneză mi-a spus să aştept la poartă. Încă nu se dezbărase de vorbirea cu înflorituri şi ocolişuri din lumea plutitoare. Mi-a venit în minte tăcerea care domnea în cartierul gheişelor din Pontocho după ce împăratul plecase din Miyako şi am înțeles că multe din florile şi sălciile de acolo aveau nevoie să fie salvate.

Aki a venit la poartă ținând în mână o pereche de foarfeci cu mânere în formă de fluture, parcă fusese chemată din grădină şi se aştepta să fie nevoită să se întoarcă în orice clipă. Era îmbrăcată țărăneşte, în haină şi pantaloni din pânză groasă, indigo, pe cap cu o pălărie de paie, ascuțită, ca a culegătorilor de ceai. În loc de voalul subțire pe care îl

purtau țăranii ca să se ferească de țânțari, fața ei era acoperită cu un voal gros, ca perdelele din sanctuar. M-a cuprins ruşinea.

— Am venit pentru că era vorba de dumneata, mătuşă, a zis ea.

Pentru că, într-adevăr, îi fusesem un fel de mătuşă, m-am simțit şi mai vinovată. Mă rugasem să se întâmple ceva – orice, doar să îl văd pe Nao plecat – şi iată, în fața mea, ascunsă sub văl, se afla împlinirea dorinței mele.

— Ar fi venit el însuşi, am zis, dar are piciorul rupt. Nu poate ieşi din casă.

M-a întrebat, de parcă nu auzise ce spusesem:

— Vrei să faci ceva pentru mine?

M-am aplecat până aproape am atins gratiile porții.

— Vreau să rămân aici şi să învăț meseria de infirmieră. Dacă eşti novice poți sta aici trei ani şi apoi să te hotărăşti dacă vrei să rămâi pe viață. În trei ani aş putea învăța şi altceva decât să cos şi să fac curățenie. Aş putea pleca oriunde. Aici au cărți, mătuşă, din care înveți numele străine ale diferitelor părți ale corpului şi ale doctoriilor.

S-a bătut cu palma pe diferite părți ale brațului şi umărului, pronunțând cuvinte care sunau cam ca latina auzită în biserică, pe vremea când eram copil.

Auzindu-i vocea bine cunoscută, am simțit că speranța îmi umflă pieptul. Am întins brațul printre gratii, ca să ating mâna care ținea foarfecele.

— Domnişoară Aki, sunteți amândoi în viață. Vă puteți căsători. Puteți fugi în lume.

S-a dat un pas înapoi şi a întors fața de la mine. Nu asta fusese intenția mea. Voisem să vin şi să ascult spăsită, să îmi ofer ajutorul şi să ghicesc ce ar mai putea spera Kenji.

— Te rog! Nu pleca...

Când s-a întors neîncrezătoare spre mine am băgat de seamă că nu mai era chiar slabă de ți se făcea milă; era o

mică deosebire față de cum fusese acasă – aşa, ca deosebirea dintre prima şi a doua zi a lunii noi. Atunci m-a străfulgerat un gând:

— Săptămâna asta ai mâncat, nu-i aşa? am spus pe un ton blând, prietenos. Acasă nu ai mai mâncat ca să nu ți se pornească ciclul?

— Chiar ieri a început, a şoptit, cât pe ce să o rupă la fugă de acolo. Te rog...

— Şşş, am făcut şi am schimbat intenționat tonul, ca să o liniştesc. Chiar dacă nu poți rămâne aici, nu te va forța nimeni să te măriți a doua zi.

I-am povestit de Toru şi s-a apropiat din nou de poartă.

— Prin urmare, dacă doreşti, ai putea... în loc să spun „să te căsătoreşti cu Kenji”, am spus: să te întorci, înțelegi?

Aki a râs scurt şi a revenit la rugămintea ei.

— Uite cum stau lucrurile: de obicei, părinții plătesc o zestre dacă intri novice, dar aici mănăstirea plăteşte pentru unele fete. Mi-au spus că mă lasă să stau o vreme şi că le vor întreba pe maicile de la Roma dacă pot deveni novice. Maica Theresa zice că nu e drept, fiindcă banii ar trebui cheltuiți pe adevărate femei decăzute, nu pe fete ca mine. Dar până şi ea a recunoscut că, dacă aş avea o zestre, m-ar primi de îndată. Au scris această scrisoare în locul meu.

A căutat în mâneca kimonoului pe care îl purta pe sub haina de grădinar şi mi-a înmânat o scrisoare în engleză şi japoneză. Eu fugisem o viață întreagă de călugărițe, iar acum Aki nu îşi dorea decât să rămână la ele.

— Crezi că l-ai putea întreba pe tatăl meu? Sau poate pe *Okusama?*

Am pus bine scrisoarea şi m-am uitat atent la fata ascunsă după voalul gros; puteai jura că este o culegătoare de ceai sau o crescătoare de albine.

— Întreb, dar vreau să ştiu ce s-a întâmplat.

A încrucişat brațele peste piept.

— Ce vrei să ştii? a întrebat cu asprime.

M-am aşezat pe o bancă, pusă fără îndoială acolo pentru rudele care veneau în vizită, faţă în faţă cu o bancă de dincolo de poarta de fier.

— Ce ar fi să îmi povesteşti cele petrecute după ce te-ai urcat în *jinrikisha* cu apa de la sanctuarul Kamo? Că veni vorba: chiar era apă sfinţită? Sau Kenji a pus în vas doar nişte apă stătută?

După schiţa trimisă găsisem cu uşurinţă un vas rotund, împodobit ca un sanctuar shintoist, cu ghirlande de hârtie şi funii de paie.

— Trebuie să plec, a spus.

— Pot încerca să îţi găsesc banii, dar pot şi să îi spun lui Kenji unde eşti. Ştii că, de cum se va face bine, va veni aici în fiecare zi până când vei fi dată afară. Tu alegi.

Nu îi vedeam faţa şi eram furioasă că fusese la un pas de moarte. Am luat-o de sus:

— De ce nu te aşezi?

S-a aşezat. A rămas tăcută câteva clipe, apoi a început.

— Am luat *jinrikisha* şi am adus scrisorile, după care el m-a rugat să îl aştept la sanctuar cât timp vorbeşte cu tatăl său. I-a spus Marelui Maestru că merge acasă ca să se mai uite o dată la domnişoara Mariko.

S-a oprit şi apoi a continuat cu voce emoţionată.

— Sanctuarul era pe un deal. În jur nu era nimeni, în afară de şoimii de pe cer. Era atât de frumos! Mai ţii minte locul? Ne-am oprit acolo când ne întorceam acasă de la Sesshu-ji, acum multă vreme, când eram eu mică. Îmi aduc aminte de vânt, de pini, de dealurile din depărtare, atât de albastre că ziceai că sunt o altă culoare a cerului. Mă simţeam... altfel. În afară de el, nimeni nu ştia unde mă aflu şi îmi plăcea acest gând. Am văzut doi şoimi zburând în cercuri. „Suntem noi doi, zburând deasupra lumii”, mi-am zis. Simţeam că inima abia dacă îmi mai încăpea în piept.

Am strigat şi am fluturat brațele. (A chicotit puțin, un râs de fetiță, voalat de regret.) Apoi am văzut un şoim zburând singur.

S-a oprit puțin şi a continuat pe alt ton:

— Când eram mică, de Ziua Păpuşilor, mi-a dat o pereche de păpuşi împărat şi împărăteasă, iar de atunci eu m-am gândit întotdeauna că acele păpuşi suntem noi. Nu i-am spus niciodată, dar mai târziu, când am crescut, întâia dată când am... când noi am... mi-a spus că şi el credea că păpuşile suntem noi.

A întors capul, parcă uitând că nu puteam să îi văd fața prin voal.

— Prezența mea acolo era o taină, iar el îl mințise pe tatăl lui în legătură cu domnişoara Mariko. Dintr-odată m-am simțit foarte mică. Am înțeles că, de cum aveam să trec pe sub poarta *torii,* aceasta avea să fie viața mea – aşteptare şi taină. Am urmărit zborul şoimului singuratic până când a venit şi el.

Mă minunam de puterea lui Aki de a spune lucrurilor pe nume.

— Ceva mai departe de templu era o terasă unde puteai să iei masa în aer liber. El a adus mâncare şi o plasă de țânțari şi am stat toată noaptea acolo. Nu mai petrecusem niciodată o noapte întreagă împreună.

Emoționată, a recitat în şoaptă o jumătate de vers dintr-o veche poezie.

— În timp ce stăteam acolo, cu hainele împreunate, luna s-a ridicat deasupra copacilor. Ne-am privit. Ne gândeam amândoi la Mariko şi la iazul în care se oglindea luna.

Eu eram uluită de siguranța cu care spunea că ştie la ce se gândea iubitul ei.

— Mi-a spus că mai degrabă ar vrea să moară în brațele mele, în acel iaz, decât să vină să îl admire în chip de ginere.

Când l-am auzit, m-am simțit atât de mică şi atât de mare în acelaşi timp. I-am zis: „Dovedeşte-mi”.

Acum vocea îi era puternică şi limpede.

— Restul îl ştii. Ne-am umplut mânecile cu pietre.

Şi-a ridicat vălul de pe față şi cu greu m-am stăpânit să nu mă dau înapoi. Obrazul drept era o gaură cu coajă verzuie pe margini, iar în mijloc totul, inclusiv ochiul, părea a fi carne vie. M-am cutremurat, amintindu-mi apa mâloasă, puțin adâncă, şi pietrele ascuțite.

— Ai pierdut un ochi, am spus îngrozită.

— Poate, nu ştiu. Nu pot să îl deschid, dar este ceva mai bine.

Cât îmi venea de greu, m-am uitat cu milă şi grijă la ceea ce avusese încredere să îmi arate. Marginile cojii erau albicioase – începuseră să se vindece – dar toată partea dreaptă a feței era vânătă, zdrobită. Pe partea stângă a frumoasei ei fețe nu se vedea nicio rană, în schimb avea urme vineții, ca un fel de nori... sau de forma mâinii unui bărbat.

— Ce s-a întâmplat? am îndrăznit să o întreb, ducând palma cu degetele răsfirate la obraz. El ți-a făcut asta?

De-abia am auzit când mi-a spus că da. Apoi a vorbit ceva mai tare şi m-a împins la o parte.

— Când eram în apă, legați unul de altul. A fost un accident, a zis ridicând din umeri.

Am tăcut amândouă.

— Până atunci nu am ştiut cât de mult vrea trupul să trăiască şi să respire. Trupul lui voia, mai mult decât voia să moară sau să iubească. Al meu la fel. (Când a spus aceste vorbe şi-a acoperit obrazul cu voalul, ca să nu îi văd expresia feței.) în adâncul inimii mele ştiu că a fost un accident, a spus cu voce nemiloasă şi iertătoare în acelaşi timp. Dar a fost şi o lecție.

Kenji mă aştepta să mă duc de îndată la el, dar în mintea mea nu erau decât şoimi şi sanctuare şi vânătăi în formă de palmă. M-am dus mai întâi la Yukako.

— Cât vrea? a întrebat ea deschizând scrisoarea de la călugăriţe.

Mi-a venit în minte dimineaţa când stătusem pe podul de pe strada Canalului, când îmi ţinusem respiraţia aşteptând să văd ce spune despre posibilitatea unei căsătorii între Aki şi fiul ei. Rămăsese nemişcată, de parcă se oprise în faţa unei uşi închise. Acum a citit repede scrisoarea şi mi-a făcut semn cu vârful degetului să îi mai dau ceai. Am turnat ceai în ceaşcă. Ea a ridicat privirea şi a zis:

— S-a făcut.

Nu o mai văzusem niciodată atât de risipitoare cu banii ei. Îmi părea bine pentru Aki, dar am fost şi dezamăgită, îndeajuns cât să oftez adânc după ce aşteptasem hotărârea ei cu respiraţia tăiată. Ceaiul nici nu a avut timp să se răcească: Yukako a numărat banii şi a chemat o *jinrikisha.*

— Tatăl ei nu este aici, a oftat ea. (Nu mai ştiam de el de o săptămână.) O pot lua pe Kuga însă. Le spunem să păstreze banii până când căpătăm încuviinţarea lui Nao.

Când au plecat în *jinrikisha,* Kuga nici nu apucase să deznoade şireturile mânecilor, pe care le strângea atunci când lucra.

Când am terminat de tăiat vinetele şi castraveţii lăsaţi pe tocător am simţit că mi se strânge stomacul gândindu-mă că va trebui să îi spun lui Kenji. Am spălat orezul, am sărat legumele, am deschis chepengul din podeaua bucătăriei şi am vânturat murăturile, cum trebuia făcut în fiecare zi. Am şters tăviţele lăcuite care erau oricum uscate. Tocmai hotărâsem că e mai bine să audă povestea de la mine decât de la maică-sa când am văzut un tânăr stând în uşă. „Ştie", mi-am zis. Îmi era teamă de nerăbdarea din ochii lui şi de mersul şchiopătat. Dar nu, era Tai.

Cei doi frați erau cum nu se poate mai deosebiți: Tai era energic, Kenji – molatic; Tai – hotărât, Kenji – mereu pe gânduri. Maestrul de ceai a intrat pe ușă, voios și obraznic.

— Eram sigur că ești aici. Mm... ce bine arată astea, a zis și a luat o felie de castravete îmbibată de apă. Tușico, voiam să te rog ceva.

„Și tu?” L-am privit neîncrezătoare, dar el a luat privirea mea drept o încurajare. A scos ceva din kimono, un pachețel alb legat cu sfoară roșie.

— Este în legătură cu domnișoara Sono... a zis.

— Scuză-mă, am zis și am luat-o repede spre toaletă, de parcă nici nu îl auzisem.

Mă cam săturasem de tineri îndrăgostiți. Pe de altă parte, pachețelul mă înduioșase. Nodul complicat era nu doar o aluzie la firul roșu care leagă două destine, ci și un joc de cuvinte pornind de la numele lui Tsuko: *tsuna* înseamnă funie; *tsunagu* înseamnă a lega; *tsuganari* – relație. Ce noroc, să îi placă fata aleasă de mama lui pentru el. Ei, până la urmă va găsi pe cineva să îl scoată din încurcătură. M-am strecurat afară și m-am dus la Kenji.

— Mă simt ceva mai bine astăzi, a spus băiatul zâmbind. Am și mers puțin. Am adus ceva pentru tine.

Mi-a arătat o carte subțire, legată cu șnururi violet cu steluțe.

— Doamna Shonagon, am murmurat.

Jiro mi-o arătase odată și Muntele mi-o dăduse cu împrumut, dar nu o descifrasem niciodată.

— Mama ta a citit-o când era mică.

— *Un,* a zis deschizând cartea.

În îndoitura fiecărei pagini se afla câte o hârtie pe care Kenji caligrafiase explicații pentru fiecare caracter *kanji.*

— Le-am scris pentru Aki, mi-a spus. A fost scrisă în perioada Heian, acum vreo nouă sute de ani. Aceste pagini, a zis arătând spre cartea tipărită, sunt scrise în stilul vechi.

Aici, a zis arătând paginile caligrafiate de el, le-am rescris după cum vorbesc oamenii în zilele noastre. Toate listele făcute de ea. *Lucruri minunate. Lucruri întristătoare. Lucruri care par mai frumoase în picturi,* a recitat el.

Mă lăsam când pe un picior, când pe celălalt şi îmi părea rău că nu adusesem o ploscă de ceai ori altceva ca să pun jos şi să plec.

— Nu am citit decât jumătate împreună, a oftat...Ei, ai fost cu mama la consilierul Kato?

Fusese o zi grea pentru mine.

— Uită de lecția de lectură, am spus şi i-am povestit tot ce aflasem.

— Oh, a zis.

A rămas mut o lungă bucată de vreme. Apoi a tras şi piciorul teafăr şi pe cel beteag spre el, ca şi cum şi-ar fi îndesat toate speranțele într-un sac. Când a vorbit nu i-am recunoscut vocea.

— Eşti bună să iei cartea de aici?

În prima zi când a putut ieşi din cameră, Kenji a lipsit ore în şir. Nu mai vorbea cu mine, doar mormăia ceva când îi aduceam tava cu mâncare. Nici Tai nu îmi mai vorbea de când Vederea se desfăşurase cu bine, fără niciun ajutor din partea mea. În seara aceea, când Kenji a sosit acasă, am văzut că fața lui, de obicei blândă, era încordată şi hotărâtă.

— Asta e pentru tine, mi-a spus. Mi-a dat-o una din călugărițe.

— Ai găsit-o? m-am mirat; eu nu îi spusesem unde o găsisem pe Aki şi el nu mă întrebase.

— Câte mănăstiri sunt în Kyoto? a spus.

Am deschis scrisoarea şi am citit repede textul scris cu *kana* îngrijite: „Ştii deja că îți sunt recunoscătoare. Te rog mulțumeşte-i şi *Okusamei.* Iar lui spune-i că poate să aştepte toată ziua, dacă vrea; nu am să ies”.

Şi chiar a aşteptat. Cu excepţia zilei în care s-a căsătorit fratele său, Kenji s-a dus la mănăstire în fiecare zi şi a stat în faţa porţii. Tatăl lui i-a trimis de multe ori vorbă să vină, dar băiatul nu s-a mai întors la Sesshu-ji în vara aceea, iar Aki nu a plecat de la maica Margareta. Yukako, vrând poate să se scuze, i-a spus intermediarului să aştepte cel puţin până în primăvara următoare, când urma să vină o nouă serie de eleve. La Tokio, prietenul lui Kato, ministrul finanţelor, a fost împuşcat în *jinrikisha* lui de un necunoscut, ceea ce a dat naştere la tot soiul de zvonuri şi speculaţii politice. După ce zarva s-a potolit, am auzit că Mariko s-a logodit cu inginerul care proiectase canalul, domnul Tanabe. La insistenţele ei – şi spre surprinderea noastră –, tatăl ei a declarat că nu se va mărita decât după ce dăduse ea însăşi lecţii de ceai timp de doi ani.

În seara zilei când am găsit-o pe Aki, mult timp după ce Yukako se întorsese acasă, mâncase şi se spălase, stăteam întinsă în culcuşul meu dintr-un colţ al camerei de lângă bucătărie, dar somnul nu se lipea de mine. Am luat o lampă şi cartea de la Kenji şi am plecat pe furiş la Baishian. Fără ferestrele şi uşile de hârtie, casa părea abandonată, tristă ca o gură ştirbă. Am aprins o bucăţică de răşină ca să alung ţânţarii şi am stat netulburată în camera de două *tatami,* privind pătratele de întuneric cum pluteau în jurul meu. M-am gândit la toţi oamenii pe care îi văzusem în acea zi: Yukako stând pe pod, Aki la poartă, Kenji şi speranţele lui ruinate. Portretul împăratului, colorat de mână, Alice Starkweather, călugăriţele. Călugării ca nişte broaşte chelboase care sporovăiau în franceză. Ei, da, *Monsieur.* Aşa sunt băştinaşii, dacă vreţi să ştiţi. La Roma trăieşti ca romanii. La Roma. La Roma. Mi s-a strâns stomacul. Vocea aceea îmi era cunoscută. Era a unui om care mă hrănise odată.

M-am întins pe spate şi am respirat adânc până mi-a trecut ameţeala, apoi m-am ridicat. „Aşa", mi-am spus singură. Fratele Joaquin nu a plecat din Kyoto. Foarte bine. Am clipit ca să alung imaginea unei perechi de ghete aruncate pe jos, a unei case în flăcări, a unei statui lucitoare, de aur. Data viitoare când o voi vedea pe Aki, va mai fi oare Aki, sau va fi sfrijită, ascunsă sub vălul de călugăriţă, sub numele Lourdes sau Agnes sau Pauline?

Am atins cartea doamnei Shonagon, scrisă pe la anul 1000. Doamnă de onoare a împărătesei, Sei Shonagon a ţinut un caiet de însemnări în sertarul pernei de lemn, iar notiţele ei sunt cunoscute drept *însemnările de căpătâi.* Am deschis-o la întâmplare: *Să tresari când auzi ropotul ploii; vântul loveşte în obloane.*

În acelaşi capitol am citit: *Să vezi că frumoasa oglindă chinezească şi-a pierdut ceva din limpezime.* Bine că îmi reamintise Kenji că doamna Shonagon alcătuise tot felul de liste, fiindcă propoziţiile m-au pus în încurcătură la început. Am dat paginile înapoi şi am găsit titlul listei: *Lucruri care îţi fac inima să bată mai tare.*

Am adăugat: *Vocea unui călugăr. O vânătaie în formă de palmă. Cuvântul* eurasiatic. *Să vezi că apa nu e adâncă acolo unde îndrăgostiţii au încercat să se înece.*

Şi am mai adăugat, deşi ştiam chiar atunci că vorbele nu sunt ale mele, ci ale unei Urako a cărei stăpână nu o dezamăgise niciodată, a cărei inimă bătea mai repede de dorinţă, nu ca a mea, de teamă: *Stăpâna intră în vană; părul ei, ridicat în vârful capului, e prins cu piepteni de fildeş. Îşi întinde braţele lungi şi albe pe marginea căzii aburinde. Pleoapele i se închid de plăcere, sânii mici se ridică atunci când trage adânc aer în piept. Lasă capul pe un umăr şi o şuviţă de păr nu mai groasă decât o pensulă de scris alunecă dintr-odată în apă.*

31. 1891

Doamna Shonagon ar fi putut într-adevăr scrie ultimul lucru de pe lista mea dacă ar fi avut onoarea să o vadă pe împărăteasă la baie. Notase de câte ori i se dăduse voie să macine piatră de tuş pentru suverană, de câte ori primise în dar hârtie sau mătase ori fusese aleasă ca să o slujească pe Maiestatea Sa în locul altei doamne de la Curte. Peste sutele de ani care ne despărțeau, în devotamentul ei recunoşteam propriul meu devotament.

Cartea doamnei Shonagon a picat la țanc în acea vară, când nu prea am mai avut timp să fiu singură cu Yukako. Vrând să evite o logodnă îndelungată şi, în cele din urmă, nereuşită, aşa cum fusese a ei, iar pe deasupra să fie sigură că baronul Sono nu se va răzgândi, Yukako a insistat ca nunta să aibă loc cât mai curând cu putință. Nici nu se terminase luna iulie că Tai şi Tsuko s-au şi retras în camera de deasupra bucătăriei unde dormisem împreună cu Yukako până în primăvara aceea. Cu toate că Tai şi mama lui foloseau împreună camera de lucru de lângă grădină, am băgat de seamă că, azi o carte, mâine o pensulă, lucrurile luau încet, încet drumul spre camera de sus. Yukako dormea tot în spatele paravanului, în dormitorul fetelor de deasupra cusătoriei, iar eu nu o mai vedeam între patru ochi decât atunci când îi aduceam micul dejun. Acum, că făcea parte din familie, Tsuko o însoțea pe *Okusama* ori de câte ori pleca de acasă, iar seara făceau baie împreună, în timp ce eu stăteam mai deoparte.

— Cum a decurs vizita făcută împreună cu domnul Kenji la familia Kato? a întrebat Tsuko la baie, cu voce blândă dar precisă.

Am ridicat privirea. Care vizită? Nu îmi venea să cred că, în cele din urmă, Kenji fusese de acord să meargă acolo. Poate că acceptase această păsuire, această retragere

temporară de pe piața căsătoriilor, ca fiind singura formă de penitență de care era în stare Yukako.

— Ştii că doream să netezesc drumul spre împăcare, spunea Yukako. Din fericire, consilierul Kato a acceptat darurile noastre şi scuzele lui Kenji. Dar acum nici nu mai vrea să vină la ceai, se văita ea. Înțeleg, întâi ruşinea suferită de fiica lui, apoi asasinarea prietenului său. Dacă lucrurile vor merge tot aşa, nu cred că voi ajung să predau în şcolile de băieți. (A tăcut îngrijorată.) Măcar voi avea acea întrevedere cu ministrul ca să îmi apăr interesele.

Tsuko a răsucit prosopul fierbinte peste umerii goi ai lui Yukako şi ea a suspinat recunoscătoare.

— Mă întreb dacă nu ar fi bine ca tu şi maestrul de ceai să vă stabiliți în Tokio, aproape de Curte, a murmurat pe jumătate pentru sine. Ți-ar plăcea?

— Cum credeți dumneavoastră că e mai bine, a venit răspunsul diplomatic al lui Tsuko.

„îi e dor de Tokio”, mi-am zis.

— Eşti o fată înțeleaptă, a râs Yukako nițel cam răguşit, apoi a închis ochii o clipă.

Oare Yukako va merge cu ei la Tokio? Mă va lua şi pe mine? Poate că nu se va întâmpla nimic, dar mă necăjea că aflasem din întâmplare, în loc să mi se spună. Vocea lui Yukako m-a adus cu picioarele pe pământ:

— Ce-ar fi să cumpăr o *jinrikisha* pentru vizita ministrului? cugeta ea cu glas tare. În acest fel *temae* ar putea începe chiar în clipa când pleacă din casa consilierului Kato.

Tsuko cântărea şi ea ideea; ochii îi sclipeau dar nu îți dădeai seama ce gândeşte. Pe fața ei frumoasă se oglindea o şovăială stăpânită, ca o limbă de foc ascunsă într-un opal.

— La Tokio am văzut un alt fel de *jinrikisha*, a spus în cele din urmă. Are roți de cauciuc pline cu aer, ca... (Yukako

rămăsese perplexă)...ca o burtă plină cu apă, s-a hotărât Tsuko. Sau ca o guşă de broască.

Yukako a pus câteva întrebări despre *jinrikisha* din Tokio, care nu te zdruncina când mergea, şi, din răspunsurile lui Tsuko, am tras concluzia că tatăl ei s-ar putea să aibă una. Trebuie să recunosc, făcuse dovadă de mult tact.

— Ia închipuieşte-ţi cum ar fi să plece din casa lui Kato într-o astfel de *jinrikisha*, a murmurat Yukako, pornită să îl întreacă pe consilier. Nu ar trebui să mă port astfel, a zis tot ea îndată după aceea. Omul ţine doliu după prietenul său. Ar fi mai bine să îl avem de partea noastră...

Apoi vocea i s-a înecat de mânie şi nu s-a mai abţinut:

— Dar crede că a ajuns mai sus decât noi, parvenitul! *Noboru-han,* domnul Ţopârlan-în-Capitală.

Pe faţa lui Tsuko am văzut că era gata să răspundă, dar s-a stăpânit şi expresia aceea i-a dispărut de pe chip, parcă o ştersese cu mâna.

— Totdeauna va rămâne un bădăran, a spus Yukako. Dacă îţi povestesc ceva, nu o să îţi vină să crezi! Am intrat în biroul lui şi am văzut un vraf cât un stat de om de fotografii cu familia imperială. „Câte una pentru fiecare clasă în şcolile din Kyoto”, mi-a spus. Cui i-ar fi dat prin minte aşa ceva? După care m-a întrebat dacă aş vrea câte una pentru fiecare pavilion! îţi dai seama?

— Şi ce aţi făcut?

— Am răspuns că e foarte amabil să se gândească la noi, mai ales după cele petrecute, şi că suntem onoraţi să avem posibilitatea de a ne număra printre şcolile avangardiste care folosesc imaginea Maiestăţilor Lor pentru a da un imbold noii generaţii şi aşa mai departe, dar că nu îndrăznesc să întreprind nimic fără a-l întreba pe maestrul de ceai. Bineînţeles că vom accepta; ar fi o mojicie altminteri. Dar ce caraghioslâc! Mă întreb dacă a înţeles

vreodată ceva din Calea Ceaiului. O fotografie în fiecare cameră? Câtă lipsă de eleganță!

A rostit exact acelaşi cuvânt pe care îl folosise Sei Shonagon cu nouă sute de ani înainte pentru a descrie un bădăran întâlnit de ea. Tsuko încuviința din cap şi încerca să o liniştească, cu mult mai multă grație decât avusesem eu vreodată. Mă întrebam dacă doamna de la curtea Heian scrisese vreodată despre cum fusese înlocuită în grațiile împărătesei de o tânără cu idei moderne. Poate că se afla pe o pagină scrisă şi apoi arsă de doamna Shonagon, o listă de sentimente lipsite de eleganță.

Am citit în tot cursul verii aceleia înăbuşitoare, găsind alinare în proza simplă dar fermecătoare a doamnei Shonagon. *Gheață zdrobită cu sirop de liane pe o farfurioară de argint. Ouă de rață. Garofițe sălbatice. Fața unui copil desenată pe un pepene.* Datorită acestei cărți, meschinăria îndobitocitoare a zilelor petrecute cu acul sau spălătorul de podele în mână se schimba în nopți de vis petrecute în Baishian. O ceaşcă de lut. O rogojină de papură. Savuram aceste ore când citeam, singură în elegantul pavilion de două *tatami*\lampa lumina acoperişul împletit din nuiele şi camera întreagă respira vraja cărții lui Shonagon.

Cel mai greu îmi era dimineața, când plecam cu tava după ce Yukako luase micul dejun, şi seara, când mă spălam în tăcere în timp ce ea pălăvrăgea cu Tsuko, punând la cale vizita augustului văr în toate amănuntele. De vreme ce ministrul prefera îmbrăcămintea occidentală, gazda urma să poarte haine occidentale şi să execute acea *temae* creată de Munte special pentru camere occidentale. Scăunelele pe care le crease Muntele nu puteau fi folosite pe *tatami* dar, de vreme ce Yukako voia să folosească Baishian – sau un alt pavilion, dacă ferestrele nu erau gata – a comandat taburete care puteau aluneca uşor pe tatami.

— Am comandat încă o bucată de lemn ca podeaua din Baishian, a anunțat ea, arătând un loc pe umăr.

— Aici? a întrebat Tsuko frământând mai tare în timp ce Yukako explica mai departe.

În loc de masa tatălui ei, Yukako voia să folosească elementul central care exista deja în Baishian: podeaua de lemn care despărțea rogojina gazdei de cea a oaspetelui. Dacă, în locul unei mese mari, de lac negru, așezată într-o parte, ar fi pus o masă exact pe locul podelei, de aceeaşi mărime şi din acelaşi fel de lemn, cu picioare care să nu atragă atenția, camera nu ar fi părut prea înghesuită.

— Poate ar trebui să comand şi scăunele din acelaşi fel de lemn, a cugetat ea cu glas tare. A, voi avea nevoie de tine ca să serveşti ceai mâine, când vine tâmplarul.

— Desigur, a promis Tsuko acoperind umerii soacrei cu un prosop înainte să ia şi ea unul.

Cuvântul care înseamnă mireasă înseamnă şi noră: *yome.* Privindu-le, mă gândeam ce noroc avusese Yukako că nu fusese niciodată nora cuiva; ar fi trebuit, la fel ca Tsuko acum, să muncească la fel de mult ca să îi facă plăcere Okusamei şi soțului ei. Cu toate acestea, când au plecat de la baie înaintea mea, ştiam fără nicio umbră de îndoială că aş fi vrut mai degrabă să îi fiu *yome* decât o jucărie de care se plictisise.

Cu cât eram mai geloasă, cu atât aveam mai puțină răbdare cu doamna Shonagon. Muntele de zăpadă pe care îl clădise pentru Maiestatea Sa nu era mai de folos pe zăpuşeala lunii iulie mai mult decât încuviințarea împărătesei în singurătatea mea. În astfel de nopți citeam repede şi pe fugă, la fel ca un țăranoi care înfulecă mâncarea ceremonială servită la ceai. Shonagon nu avea de gând să spună cititorului ce s-a întâmplat după aceea, tot aşa cum un maestru bucătar nu are intenția să te îndoape când îți serveşte o cină *kaiseki.* Într-una din aceste nopți,

când mă uitam în fugă peste listele de multe ori citite ca să văd dacă se alesese ceva din dragostea ei pentru împărăteasă, am descoperit că am ajuns la sfârşitul cărţii doamnei Shonagon, dar nu şi la sfârşitul cărţii lui Kenji.

În îndoitura ultimei pagini din *însemnările de căpătâi* am găsit un teanc de pagini fine, caligrafiate de Kenji. La o jumătate de generaţie după Shonagon, explica el, o altă mare scriitoare servise la curtea următoarei împărătese: Murasaki Shikibu. Ştiam că ea a scris *Genji,* poveste mult îndrăgită de Yukako şi Sumie când erau copii. La rândul ei, Murasaki ţinuse un jurnal cât stătuse la Curte. Kenji rescrisese părţi din el pentru Aki, înlocuind formele arhaice sau greu de înţeles. Era cât pe ce să dau deoparte paginile, fiindcă începeau cu o relatare plictisitor de amănunţită a ritualurilor imperiale ale naşterii, dar mergând mai departe am ajuns la un moment când povestitoarea trage deoparte mâneca unei femei adormite ca să îi vadă faţa. „Arăţi ca o prinţesă dintr-un basm”, îi spune prietenei când aceasta se trezeşte.

Deşi textul nu mă absorbea la fel de tare, mă simţeam atrasă de această femeie mai ruşinoasă, mai puţin şireată şi iscusită în cele lumeşti, care, spre deosebire de doamna Shonagon, nu se simţea la largul ei la Curte între clevetiri, iubiri de o zi şi vieţi trăite în văzul tuturor. Nu că nu ar fi bârfit şi ea: invidia spiritul curţii fecioarelor sacre de la sanctuarul Kamo şi deplângea prostia doamnelor de onoare. Am izbucnit în râs când am citit caracterizarea făcută doamnei Shonagon: *„îngrozitor de încrezută. Se credea atât de deşteaptă, şi îşi împăna scrierile cu caractere chinezeşti*K. Ce interesant să afli că împărăteasa o alesese pe Murasaki ca să o înveţe în taină tocmai acele caractere chinezeşti. „Nu se cade din partea unei doamne!” a comentat Kenji, dar era limpede că o admira. Pe vremea aceea, mai mult chiar decât acum, bărbaţii scriau folosind *kanji,* ideogramele chinezeşti,

în timp ce femeile foloseau *kana,* caracterele fonetice, mai simple. Shonagon şi Murasaki se deosebeau de alții prin folosirea ambelor feluri de caractere. Mă gândeam la această carte, tradusă şi copiată, un dar din dragoste, şi mi-o închipuiam pe Murasaki aşteptând să se întâlnească în taină cu împărăteasa, o tânără răpitor de frumoasă, înveşmântată în douăsprezece robe puse una peste alta, cu părul fluturându-i pe umeri, care învăța, la fel ca Aki, câte un *kanji* odată.

Citind mai departe am recunoscut, în proza ceva mai seacă a doamnei Murasaki, multe din momentele care i se păruseră unice doamnei Shonagon. „Maiestatea Sa era atât de strălucitoare astă-seară că îți creştea inima în piept de bucurie...” Iar ceva mai încolo: „în lumina limpede a unei lămpi mici, atârnate înăuntrul perdelelor, frumoşii obraji ai Maiestății Sale aveau o lucire diafană...” Şi mai departe: „Maiestatea Sa a spus în mai multe rânduri că nu îi păream acel fel de persoană alături de care să se poată gândi la nimicuri, dar că acum i-am devenit mai apropiată decât oricare altă doamnă”.

Stând la lumina lămpii, înconjurată de paginile copiate de Kenji, am comparat jurnalul doamnei Murasaki cu cel al doamnei Shonagon. Aceasta din urmă, la fel ca Murasaki, o iubea pe Maiestatea Sa din toată inima, aşa cum se cuvine să îți iubeşti suverana, iar Maiestatea Sa, din toată inima, o iubea aşa cum se cuvine să iubeşti un vasal. Nu avea să se întâmple nimic. Confundasem fervoarea senzuală a lui Shonagon cu sentimentul care răzbătuse din vocea lui Kenji şi care descătuşase ceva în sufletul meu: „Am făcut-o unul pentru celălalt”.

A doua zi stăteam în zăpuşeala din cusătorie. Pleoapele mi se închideau, degetele mi se lipeau de ac. Mă aştepta o zi nesfârşită de împuns cu acul, o după-amiază nesfârşită ascultându-le pe Tama şi Hisui care pălăvrăgeau despre

unde s-ar fi putut duce Nao; mă aşteptau robele pe care învăţăceii le murdăriseră, robele pe care tocmai le murdăreau prin grădini şi în camerele de ceai, robele pe care aveau cu siguranţă să le murdărească în scurtă vreme. Mă aşteptau descusutul, spălatul şi cusutul la loc, aţa, acul şi apa murdară la care avea să se reducă viaţa mea. În acea clipă am zărit-o pe Yukako trecând pe afară, cu pasul iute, cu trupul subţire care rămăsese neschimbat în atâţia ani. Am simţit cum mi se strânge inima sub *obi* şi mi-am adus aminte de ziua aceea din vremea când eram strâmtoraţi şi când, chiar în această cameră, Yukako preferase să îşi ardă kimonoul decât să îl coasă.

Am deschis dintr-odată ochii. Voi face precum Murasaki, m-am hotărât, aşa cum făcuse şi Yukako. „Poţi să te obişnuieşti cu orice", îi spusesem atunci cu blândeţe, fiindcă nu descoperisem lucrul cu care eu însămi nu mă puteam obişnui, iar răspunsul ei de atunci m-a oţelit acum: „Poate că *tu* poţi", îmi spusese.

Am plecat.

32. 1891

— Poftim?

— Aţi avea nevoie de un profesor de engleză sau franceză? am repetat în camera cu lambriuri ca lămâia, privind în ochii injectaţi ai Alicei Starkweather.

— Repetă ce ai spus, copilă. Nu înţeleg ce spui.

Am simţit că roşesc de mânie şi frustrare.

— Vă amintiţi de mine? am întrebat.

— Bineînţeles că îmi amintesc, a zis arătând cu bărbia spre vraful de hârtii de pe masă.

Camera era plină de picioare de lemn: masa, biroul, patru scaune de lemn, două fotolii umflate. Pe unul din ele stătea

domnişoara Starkweather, cu spatele tot atât de drept, în ciuda pernuţelor, ca şi cum ar fi stat într-o cameră de ceai.

— Ne-ai ajutat cu scrisorile în săptămâna când a plecat Noriko. A fost o mană cerească! După cum vezi, ea nu s-a mai întors.

Abia atunci mi-am dat seama că vrafurile de hârtii acopereau nu numai masa, ci şi scaunele.

— Numai taţii sunt de vină. Ai venit să ne dai o mână de ajutor?

M-am concentrat ca să compun un răspuns lămuritor, care să nu sune ca în Shakespeare.

— Cât sunteţi dispusă să plătiţi?

A spus o cifră şi eu am făcut o plecăciune, împotriva voinţei mele.

— Ai timp astăzi? m-a întrebat.

În drum spre casă, cu cinci monede în mânecă, m-am oprit, aşa cum făcuse şi Yukako, să cumpăr beţigaşe cu *dango:* gogoşele de orez coapte şi îmbibate cu sos dulce, gros.

La masa de seară mi-am umplut bolul ochi, aşa cum făceam în fiecare seară, dar am uitat că de-abia mâncasem. Fiecare turtiţă *mochi* e de şase ori mai săţioasă decât o găluşcă de orez la fel de mare. Era prima oară în viaţa mea în casa Shin că nu izbuteam să termin tot ce aveam în farfurie. Mi-am amintit cum vorbea mama despre *nonnes* când eram copil şi m-am simţit ruşinată că mă dusesem tocmai la călugăriţele protestante. M-am gândit însă la libertatea găsită de Aki în spatele zidurilor mănăstirii şi la darul pe care mi-l făcuse mama, la binecuvântarea pe care mi-o dăduse. *Ai putea să îţi câştigi traiul făcând traduceri.* Dovadă erau scrisorile pe care domnişoara Starkweather nu le înţelesese, în schimb le înţelegea acum. Puteam chiar şi mai mult.

Ne mergea bine acum fiindcă ne veneau bani de la şcoli; până şi cusătoresele puteau mânca mai mult dacă doreau. Hisui a ridicat capacul oalei cu orez aburind şi a mai luat un polonic. Când a întins mâna să ia şi bolul meu, l-am acoperit cu mâna.

— M-am săturat, i-am zis.

Am privit aburul cum se ridică şi după ce Hisui pusese capacul la loc. Aveam cu toţii a-i mulţumi lui Yukako pentru acea masă, pentru dibăcia şi puterea cu care răzbise. În oala aburindă erau ore din viaţa ei. „Este orezul ei", m-am gândit. Mă simţeam atât de sătulă, că nu mai puteam înghiţi nicio îmbucătură. Aproape că mi-au dat lacrimile. Mi-a venit în minte cadrul de lemn pe care îl foloseam la cusut şi care mă aştepta să mă întorc şi să mă aplec din nou peste blestemata robă neagră a unui învăţăcel, mi-am amintit cum Yukako s-a tras înapoi din poarta casei Shin, înaltă, dreaptă şi subţire ca acul pe care îl lăsasem înfipt în ţesătură. Scurtul drum pe care îl făcusem până la şcoala domnişoarei Starkweather mi s-a părut a fi cel mai lung drum pe care îl străbătusem vreodată. Mi-am acoperit faţa cu mâinile ca să nu mi se vadă lacrimile. Nu mai puteam lua nicio înghiţitură. Independenţa mea semăna mai degrabă a exil.

— Mătuşă? am auzit vocea tânără a lui Hisui.

— Mi-a intrat ceva în ochi, i-am răspuns.

Când am terminat am spălat în grabă vasele şi le-am şters repede cu prosopul. Când Kuga a rămas singură, am vorbit cu ea, aşa cum Yukako vorbise odată cu Chio.

— O-Kuga, mi-am găsit altceva de lucru după-amiaza. Voi sluji şi voi face curat ca şi până acum, dar cât ar costa să angajez pe cineva care să coasă în locul meu?

Kuga gândea încet. Kenji ar fi zis că parcă mesteca ideea.

— Chiar m-a întrebat o prietenă ieri dacă ar putea lua ceva de cusut, mi-a spus. Fata ei e destul de mare acum.

M-a privit chiorâş, apoi a spus o cifră cu mult mai mare decât ceea ce câştigau Tama şi Hisui, dar, oricum, doar jumătate din ceea ce îmi oferise domnişoara Starkweather. Am acceptat, deşi mă gândeam cam cât din aceşti bani avea de gând să îi dea pe băutură.

— Fă o boccea cu ce ai tu de cusut şi las-o la uşă. Am să i-o dau lui o-Hazu.

— O-Hazu? Femeia de la baie?

Kuga a văzut că nu îmi făcea plăcere, dar a ridicat din umeri:

— Vrei să te ajut sau nu? Doar nu vine la noi în casă.

— Aha, am zis.

Kuga era gata să se supună dorințelor lui Yukako, dar, dacă eu mă simțeam trădată, asta nu mai era treaba ei.

— Prea bine.

Aşa se face că am început să port din nou *bakama,* de această dată când mergeam pe strada Migawa spre şcoala de lângă zidul Palatului. Inima îmi era grea fiindcă purtam hainele acelea, care îmi plăceau, nu pentru Yukako, ci pentru domnişoara Starkweather. Uneori, când mergeam pe la umbră, sau când o boare de vânt îmi răsucea umbrela de soare, îmi doream ca Aki să mă vadă cum mergeam sprintenă, la fel ca elevele pe care le invidia, pieptănată modern, cu streaşină, şi îmbrăcată în ampla fustă-pantalon. Când eram îmbrăcată în kimono mergeam cu paşi mici, pentru ca pulpanele să nu se desfacă şi să mi se vadă picioarele, dar când purtam *hakama* nu se vedea dacă fustele se desfăceau. Făceam paşi din ce în ce mai mari şi sandalele de lemn bocăneau tare pe stradă.

Citind şi traducând scrisorile şi ziarele pentru domnişoara Starkweather am învățat engleza din nou. Profesoară înnăscută, domnişoara Starkweather mă corecta fără milă, până în cele mai mici amănunte, şi stăruia să repet iar şi iar, până când era mulțumită de cum pronunțam un

cuvânt. *Required, required,* încercam eu din nou, recăpătând obişnuința triftongilor, străduindu-mă să nu mă împotmolesc în consoanele duble. Puteam încă să pronunț r şi /, dar domnişoara Starkweather, care aştepta de la mine un nivel de engleză ce ar fi speriat pe oricine nu crescuse vorbind această limbă, nu se grăbea cu laudele sau comentariile. Oriunde s-ar fi aflat acum Noriko traducătoarea, sunt sigură că era fericită să nu mai aibă de repetat cuvinte englezeşti.

— Sunteți obligată să arătați această fotografie. Nu e mai bine „să expuneți”?

— Ba da, este mai potrivit. Dar fii atentă cum pronunți. Repetă.

Repetam. Ani de zile, singurii mei tovarăşi vorbitori de engleză fuseseră *Povestiri după piesele lui Shakespeare* şi *Ghidul Parisului,* iar pe ei nu îi auzeam decât în mintea mea, şi încă, nu întotdeauna. Zăpuşeala de iulie s-a preschimbat în arşița lui august, iar eu am descoperit că îmi aminteam din ce în ce mai multe lucruri, că, după atâția ani de singurătate, accentul şi vocabularul reînviau în prezența unui alt vorbitor. Lucrul cu neîndurătoarea şi veşnic treaza domnişoară Starkweather, oricât de obositor, era ca o excursie cu ghid într-o copilărie pierdută.

Cât despre ea, era limpede că se afla într-una din puținele ipostaze în care avea deplin control asupra situației. Niciodată nu părea să fie mai liniştită ca atunci când mă corecta la engleză.

— „Sunteți obligată să expuneți această fotografie în fiecare sală de clasă, altminteri întâmpinați închisoarea sau amenda.” (Oare greşisem şi franțuzisem vreun cuvânt?)

Domnişoara Starkweather a privit mohorâtă spre teancul de fotografii ale Maiestăților Lor:

— „Riscați”, draga mea, m-a corectat mecanic, cu voce blândă.

De curând, încă un tată îşi retrăsese fiica de la şcoală şi spusese de la obraz din ce motiv: ca să îi îmbunătăţească perspectivele de căsătorie.

— Într-o zi Yoshiko era aici, a doua zi a plecat, ofta domnişoara Starkweather. Şi ce fată inteligentă!

Într-o săptămână sau două am terminat de citit scrisorile de pe scaune şi am trecut la cele de pe masă. Într-o după-amiază, în perioada cea mai fierbinte din august, când în boluri gheaţa zdrobită se transforma instantaneu în apă dulce, citeam un anunţ trimis de inspectorul de la pompieri, un foşnet de dantele şi volane ne-a anunţat venirea domnişoarei Frances Parmalee, roşie la faţă, cu răsuflarea tăiată de gravitatea ştirii pe care ne-o aducea:

— Vai de mine, un american a ucis o prostituată japoneză în Yokohama. A izbucnit o răzmeriţă; scrie în toate ziarele.

Domnişoara Starkweather, înviorată pentru câteva clipe de sosirea domnişoarei Parmalee, s-a prăbuşit în fotoliu.

— Vai, Fanny, chiar înainte de sărbătoarea Obon.

— Obon a fost întotdeauna o problemă aici, mi-a explicat domnişoara Parmalee, văzând că sunt nedumerită, dar şi ca să ia notă de prezenţa mea acolo; fusesem prezentate una alteia, dar nu ne vorbiserăm niciodată. Suntem în Japonia, aşa că şcoala ţine din aprilie până la începutul lui martie. Numai că aceasta este o şcoală creştină – nu putem să luăm vacanţă special pentru Obon. Nu se poate! Dar suntem în Japonia, aşa că jumătate din fete nu mai vin la ore. „Da, *sensei.* Nici nu vreau să aud de bazaconii păgâne, *sensei.* Ne vedem mâine, *sensei.”* Şi nu vin, pur şi simplu. Ce păcat că s-a ridicat interdicţia!

Rugurile şi dansurile, interzise în primii ani Meiji, reveniseră fără multă tevatură în Kyoto, cu vreo nouă ani în urmă.

Domnişoara Parmalee s-a prăbuşit în fotoliul liber în timp ce domnişoara Starkweather clătina amărâtă din cap:

— Acum este vremea când, dacă familiile vor să le mărite, fetele dispar. Iar vara...

— Un astfel de incident ne mai lipsea, s-a văicărit domnişoara Parmalee.

— O nouă lovitură dată unui acord internaţional. Nici nu vreau să mă gândesc câte eleve vom mai avea după Obon, a oftat domnişoara Starkweather; mâinile ei mari, cu încheieturi roşii, erau încleştate pe braţele fotoliului.

— Nu crezi că ar trebui să luăm vacanţă toată luna august? m-a întrebat domnişoara Parmalee punând jos coşuleţul cu volane.

Coşuleţul se mişca: venerabilul căţel a deschis capacul cu botul, a mirosit aerul înăbuşitor şi s-a trântit la loc în culcuşul tapisat. Era greu să te uiţi la această creatură planturoasă, strânsă în talie, fără să auzi zeflemelile copiilor de la baie. Cu toate acestea, cât ar fi părut de absurdă, Pamari-*sensei* îmi zâmbea şi mă îndemna să fiu de acord cu ea:

— La urma urmei, şcolile americane au o vacanţă de vară lungă.

— Nu te mai preface, a spus domnişoara Starkweather. Fanny, nu începe şi cu ea. Ştim cum stau lucrurile. Fetele rămân la noi atât de puţină vreme că nu ne putem permite să irosim o lună în fiecare an. Moise a lipsit doar patruzeci de zile şi poporul lui începuse deja să idolatrizeze viţelul de aur.

— Iar noi nu suntem Moise, a încheiat Domnişoara Parmalee discursul în locul domnişoarei Starkweather.

— Şi nu au existat niciodată atâţia idoli cu chip cioplit care să le pândească pe fete, a spus domnişoara Starkweather cu severitate, refuzând să se lase îndepărtată de la subiect.

A arătat spre teancul de fotografii imperiale, rămase neatinse din luna iulie, atunci când sosiseră.

— Uită-te la ele. Urako, unde rămăsesem? Trebuie să le agăţăm pe pereţi când vine inspectorul pompier?

M-am supus, dar îmi era greu. Mi-am adus aminte că, atunci când venisem să o caut pe Aki, domnişoara Starkweather spusese: „Noi nu avem o astfel de şcoală”. Şi cu fata din Yokohama cum rămânea?

În casa Shin se lua vacanţă de Obon. După ce învăţăceii şi servitorii plecau în oraşele şi satele lor de baştină, noi, cei care rămâneam, ne căutam un rost în casa care suna a gol. Cei care dormeau la etaj se mutau pe terasă ca să mai prindă o boare de vânt: Tai şi Tsuko, Yukako în podul cusătoriei, cele două fete din Tokio care rămăseseră la noi din cauză că acasă izbucnise holera. Kenji dormea tot în Pavilionul Copacului Răsucit iar ziua stătea de pază la mănăstire. Kuga a rămas în coliba care fusese a lui Chio. Toţi ceilalţi erau plecaţi, iar camera de lângă bucătărie părea enormă fără Tama şi Hisui.

Până atunci nu îmi dădusem seama că prezenţa lor înăbuşea sunetele nopţii. Când Kuga se ducea la privată noaptea, mă trezea tropăitul ei dincolo de uşa culisantă de hârtie. Mi-am amintit cum, atunci când Nao stătea la noi, fetele se opreau din flecăreală când auzeau poarta deschizându-se. „El e? El e?” şopteau. „Nu, e domnişoara Aki. Nu, este o-Kuga. Eşti sigură? De unde ştii?” După ce vizitatorul nocturn se ducea la toaletă şi pleca, fetele izbucneau în râsete prosteşti şi o luau de la capăt: „Te place! Ba nu, pe tine te place!” În acele nopţi trebuia chiar să ciulesc urechea ca să aud pasul cuiva. Acum, în casa goală ca o tigvă, târşâitul picioarelor Kugăi suna ca vântul când suflă tare printre tulpinile de bambus.

În prima noapte a sărbătorii Obon, camera îmi părea atât de goală că nu puteam dormi. M-am dus în Baishian ca să citesc şi fiindcă acolo aerul fierbinte se mişca leneş prin cadrele goale ale ferestrelor. Shonagon mă asigura că de

sute de veri fusese tot atât de cald în oraşul numit acum Kyoto. De această dată, la lumina pâlpâitoare, nu citeam căutând semne ale pasiunii ei pentru împărăteasă, ci ca să intru eu însămi într-o lume mai răcoroasă şi mai înflorită, cu stindarde care flutură în bătaia vântului şi duzini de robe puse una peste alta, cu oglinzi chinezeşti întunecate de vreme şi fețe desenate pe pepeni, femei curtate cu poezii atârnate de ramuri şi iubiți care intră neauziți noaptea ca să împartă mângâieri şi dispar odată cu prima rouă. În camera aceea fragilă ca un văl mă simțeam şi eu ca o doamnă de la Curte, elegantă şi indolentă, apreciată pentru învățătura şi rafinamentul meu. „Las-o mai moale", am râs de mine însămi. Traducerea unui anunț primit de la inspectorul de pompieri nu are nimic de a face cu arta conversației, vorbele de duh sau cunoaşterea aprofundată a clasicilor chinezi. Cu toate acestea, m-am întors în culcuşul meu cu inima mult mai uşoară.

A doua zi dimineața m-a trezit din somn o ciocănitură în cadrul uşii.

— Domnişoară Ura!

Am recunoscut vocea Kugăi, deşi cu o notă de blândețe care nu îi era caracteristică.

— Nu te-am auzit pregătind micul dejun. Nu ştiu ce e cu mine, m-am scuzat.

— Mai e până la micul dejun, mi-a răspuns. Uite.

Fusesem chemate la pavilionul preferat al lui Tai, o cameră de şapte *tatami* numită Coliba Vrăbiilor, pentru ceaiul din zori. Kuga mi-a dat un bilețel de la Tai şi Tsuko; era o invitație şi o însărcinare în acelaşi timp.

— Tânăra stăpână spune că eu sunt al treilea musafir, tu eşti al patrulea.

Când m-am aşezat pe băncuța unde aşteptau oaspeții încă nu mă trezisem de-a binelea. Am privit în jur şi am văzut că toți cei din casă fuseseră invitați: Kuga, eu, cele

două fete din Tokio şi, ca primul şi cel de-al doilea oaspete, Kenji, respectiv Yukako.

Mi se părea fermecătoare ideea lor ca, fără să ne anunţe dinainte, să ne invite la ceremonia ceaiului pe toţi cei din casă, aşa cum ne aflam: fetele din Tokio în kimonourile în care dormeau, Kuga cu mânecile suflecate şi legate cu şireturi. Yukako, luată şi ea prin surprindere, era fericită ca un copil; până şi Kenji era impresionat, deşi se străduia să nu arate. M-am simţit măgulită când am văzut că fusesem aşezaţi nu după rang, ci după vechimea noastră în casă: întâi membrii familiei, apoi servitorii şi la urmă învăţăceii. În acest aranjament era limpede că Tai îl scotea în evidenţă pe fratele său aşezându-l lângă mama lui. Poate că, numindu-l întâiul oaspete, încerca să îl tragă înapoi în lumea celor vii; îmi place să cred că îşi arăta dragostea. Iar prin faptul că îi pusese să stea alături cred că încerca să adauge încă un fir fragilei împăcări care se ţesea între mama şi fratele lui. Am lăsat ochii în jos, ruşinată de bunătatea inimii lui.

Când am mers pe alee spre băncuţa unde trebuia să aşteptăm, drumul era luminat de câteva lumânărele care s-au stins exact în clipa când cerul a devenit sidefiu şi noi am intrat în camera de ceai. Uşile de hârtie *shoji* fuseseră scoase şi înlocuite cu pereţi din stuf, prin care aerul şi lumina străbăteau în voie. Pe măsură ce noaptea se retrăgea, camera părea mai răcoroasă: contrastul dintre stuful închis la culoare şi aerul luminos se mărea; grădina, care se vedea printre tulpinile de stuf, a devenit verde mai intens. În spatele nostru, muşchiul părea un mozaic făcut din jad; tot în spatele nostru, în alcov, nu era atârnată nicio floare. În schimb, o fereastră pătrată fusese deschisă complet şi acoperită cu plasă de ţânţari. Prin fereastră se vedea o piatră din grădină, aşezată în picioare; în vârf era o scobitură umplută cu apă, în care plutea un boboc de lotus. Mi-am adus aminte de Inko şi dorul mi-a săgetat inima;

poate că în această dimineață îl voi auzi cum se deschide cu un mic pocnet.

Când ochii ni s-au obişnuit cu semiîntunericul, Yukako şi Kenji au început să vorbească în şoaptă, urmați de fetele din Tokio. În locul vasului cu tăciuni şi al ceainicului se afla ceva ce nu mai văzusem până atunci: pe o bucată pătrată de lemn era aşezată o tavă rombică iar pe aceasta un vas scund pentru apă. Am clipit nedumerită: tava era plină cu gheață.

Întâi a apărut Tai aducând un bol cu dulciuri, după care a început o *temae* simplă pentru ceaiul subțire. Apoi în cadrul uşii a apărut Tsuko; urma să joace rolul de *hanto* – un ajutor al gazdei care aduce bolurile de ceai musafirilor şi le dă explicații.

— Acum două nopți nu puteam dormi de căldură, a spus ea. Ne-am apucat să vorbim despre lucruri răcoritoare şi ne-a venit o idee: ce ar fi dacă am face ceai *matcha* cu apă rece?

Tai a dat din cap, cu fața toată un zâmbet, parcă vrând să spună că ideea fusese de fapt a lui Tsuko. Apoi a ridicat privirea şi a adăugat:

— Am încercat cu apă caldă şi cu apă rece, dar avea un gust îngrozitor. Apoi am descoperit că, dacă apa este îndeajuns de rece, poți obține tot atâta spumă ca atunci când este fiartă.

— Nu ştim dacă vă va plăcea sau nu, fiindcă nu este o reuniune de ceai propriu-zisă, ci doar pentru ceai subțire şi dulciuri. Nu vrem să stați cu genunchii îndoiți toată dimineața. Dar, între noi fie vorba, afară este atât de cald... Tsuko a lăsat propoziția neterminată; se vedea că are emoții.

— Trebuie să fie delicios, a spus Kenji arătându-se la înălțimea situației cu simplitate şi eleganță.

Nu mai văzusem niciodată un bărbat şi o femeie conspirând împreună ca să aducă bucurie altora. Vederea lor îmi era tot atât de plăcută ca gustul dulciurilor:

cocoloaşe de pastă de fasole albă aromate cu lămâie şi învelite în *kanten,* o gelatină transparentă făcută din ierburi de mare, care le făcea să pară suspendate în gheață. Pe deasupra, în căldura tot mai pronunțată a dimineții, dulciurile erau reci, parcă fuseseră ținute toată noaptea în fântână. Erau minunat de bune, iar bolul de *matcha* înspumat, în care pluteau fărâme de gheață, m-a răcorit şi m-a trezit de-a binelea.

Când *temae* a luat sfârşit, Tai a făcut o plecăciune de rămas-bun. Yukako, după ce radiase de încântare toată dimineața, s-a plecat adânc în fața fiului ei.

— Îmi pare rău că bunicul tău nu mai trăieşte, a zis.

Am mulțumit cu plecăciuni şi Tai a închis uşa, umil.

Pe când stăteam înşiruiți unul după altul ca să ieşim pe uşa pătrată, am mai întors o dată capul, ca să văd dacă lotusul înflorise. Nu mă aşteptam să văd figura unui bărbat pe fereastra firidei şi surpriza mea a fost împărtăşită de Yukako. S-a dus în spatele pavilionului ca să se uite mai bine la el, la cutia plată de lemn sprijinită de piciorul lui: avea forma şi mărimea unei cutii pentru geamuri.

— Ia te uită, a spus şi le-a făcut semn celor două fete din Tokio să plece să se schimbe.

Tai, neştiind de ce întârziam, a ieşit uimit din pavilion şi, în timp ce Yukako se străduia să îşi ascundă mânia, el a făcut o plecăciune, sincer încântat dar totodată dezamăgit.

— Nu trebuia să stai afară şi să priveşti. Păcat că nu ai intrat să guşti ceaiul.

Nao a încrucişat brațele, a făcut o plecăciune şi l-a privit mâhnit. Cu jambierele şi şorțul de lucrător părea mai slab şi mai obosit.

— A, nu, a răspuns. Cât am stat aici şi v-am privit am simțit că într-adevăr m-am întors în satul meu de baştină, tocmai la timp pentru Obon. Nu aş fi renunțat la acest sentiment pentru nimic în lume.

Tai s-a dat puțin înapoi când a auzit vocea lui Nao, lipsită de căldură.

— Ei, îmi pare bine că te-ai întors, a zis.

— Aveam de terminat treaba, i-a răspuns Nao făcând o plecăciune.

— Bineînțeles că şi-a dat permisiunea în legătură cu Aki, i-a spus Yukako norei sale când stăteau în baie în seara aceea. Nu am crezut că îi va păsa, mai ales ştiind cine a plătit călugărițelor pentru dotă.

— Dar de ce a dispărut aşa? se mira Tsuko. Tocmai când o fată are mai multă nevoie de tatăl ei.

Era o întrebare menită să o îndemne pe *Okusama* să îşi verse necazul.

Răspunsul lui Yukako a fost surprinzător de rezervat.

— A spus că un tată adevărat ar trebui să o pedepsească pe Aki şi să o îndrume pe calea cea dreaptă. Dar, dacă acea cale dreaptă o făcuse să îşi dorească moartea, atunci pesemne că nu era calea cea bună. Nu a vrut să o pedepsească, de aceea a plecat.

Am auzit şovăiala şi neîncrederea din vocea ei şi la început mi s-a părut că îl judeca pentru că îşi ascunsese laşitatea sub aparența grijii părinteşti. Dar vocea ei nu era a unui judecător; era vocea unui copil părăsit care ezită, nu are încredere, dar primeşte darul oferit.

Îl uram din tot sufletul. Îi uram obrajii frumoşi, trupul lung, mâinile mici dar puternice. Şi voiam să o fac pe Yukako să sufere pentru că i se punea un nod în gât atunci când vorbea despre el. Pentru că mă înlocuise cu Tsuko. Pentru că nu se gândise mai devreme la fericirea lui Kenji; pentru că le plătise atât de repede pe călugărițe ca să o ia pe Aki la ele. Pentru că nu era cea care fusese odată în ochii mei; pentru că se depărta de mine chiar acum, când stăteam împreună în vană.

După ce m-am îmbrăcat de culcare, am măsurat în lung şi în lat camera de trei *tatami,* fără ferestre, în care dormeau servitorii. În cele din urmă am ieşit şi m-am dus la Baishian. Simțeam că îmi ard obrajii şi de-abia zăream pietrele potecii, muşchiul, bambusul. Eram atât de agitată şi grăbită că nu am văzut lumina arzând în pavilion, iar când am văzut-o, în loc să plec repede de acolo şi să îmi caut alt loc unde să citesc, am pus jos lampionul, mi-am scos încălțările şi m-am apropiat.

Yukako stătea față în față cu Nao. Îi vedeam ceafa, iar trupurile lor erau împărțite în pătrate plutitoare de cadrele ferestrelor. Şosete cu un deget noi-nouțe şi tivul indigo al unui kimono de voal; jambiere groase şi picioare goale. O mânecă de voal şi un colț de şorț din pânză groasă. Părul negru al unei femei, răsucit în coc, şi ochii plecați ai unui bărbat.

— Aşa ceva nu se poate accepta, spunea ea.

— Cum doreşte maestrul de ceai, a răspuns el, cu voce egală, împăciuitoare.

Podeaua era acoperită cu o pânză groasă iar geamurile erau aranjate cu grijă într-un colț. Nu vorbele lor aveau însemnătate, ci faptul că erau singuri noaptea, respirând împreună în acea cameră cu lemn de curând rindeluit. Când el s-a dat cu un pas înapoi, ea a făcut un pas spre el. Când ea s-a întors să plece, ochii lui au luat-o înaintea ei.

Dar chiar cu o clipă înainte ca ea să întoarcă capul şi să îi spună noapte bună, el m-a zărit stând afară; ochii ni s-au întâlnit; a văzut ura pe fața mea. A zâmbit.

Eu am roşit, mi-am luat lampa şi încălțările şi m-am întors alergând în casă. Inima îmi bătea cu putere când m-am aşezat pe *futon* în camera servitorilor. Am auzit-o pe Yukako întorcându-se la cusătorie; nu mă zărise. El însă, da. Mi-am strâns genunchii la piept; mă simțeam jupuită, fără piele, expusă. Pe de altă parte, eram plină de mânie.

Mi-am amintit felul în care zâmbise atunci când m-a văzut – mulțumit de sine şi lacom. „Yukako s-ar supăra pe mine”, mă gândeam înfuriată. Când am auzit paşii lui Nao venind dinspre Baishian am întins mâna spre uşă. Degetele parcă nu mă ascultau, asudau pe hârtia groasă.

Când s-a apropiat de casă am deschis uşa cu zgomot şi am aşteptat. Paşii s-au oprit, apoi s-au apropiat. — Geloasă? a zis o voce din întuneric. A intrat şi a închis uşa.

33. 1891

Împreunarea noastră a fost scurtă şi prozaică. Am ieşit din trupul meu şi am privit înapoi, am văzut şorțul şi jambierele aruncate pe rogojina gălbuie, coapsele cărnoase ieşind de sub roba neagră, trupurile luptându-se sub mine la lumina lămpii. După o vreme am început să îmi simt din nou trupul, am devenit conştientă de greutate şi legănare, de ceafa care mi se freca de *tatami.* „Vasăzică după asta tânjesc femeile”, îmi ziceam. Nu era nici mai bine, nici mai rău decât îmi închipuisem.

Când a terminat s-a apucat să îmi lângă buzele şi gura pe dinăuntru.

— Ce faci? l-am întrebat.

Desigur, îmi aminteam de sărutările din copilărie – buze lipite fugar pe piele – dar acestea erau cu totul altfel, cu limba lipicioasă şi dinții înfipți în carne. Iar el de unde ştia cum fac străinii?

— Ai locuit în străinătate? l-am întrebat.

A râs:

— A, cum se sărută am învățat lângă podul Gojo. (Era un cartier din Kyoto, printre cele mai rău famate.) Dar prietenii mei din Yokohama mi-au spus că străinii fac aşa tot timpul, chiar şi soții cu soțiile.

Am încercat şi eu. I-am apucat buza de sus şi am lins-o pe dinăuntru – o singură mişcare cu vârful umed al pensulei, caracterul unu.

— Plăcut, a zis şi mi-a prins sânii în palme, parcă voia să îi cântărească. Chiar că eşti străină, a râs încet. Nu încape nicio îndoială.

Tocmai voiam să îi spun să plece când a început să îşi plimbe uşor mâinile pe pielea mea şi m-am surprins zâmbind. Mă simţeam curată şi preţioasă, ca lacul. Parcă eram cadrul lăcuit al vetrei din camera de ceai şi degetele lui erau mănunchiul de pene care îl curăţa. Cum se numea? *„Haboki”,* am spus în şoaptă. Cuvântul nu îmi păruse niciodată atât de uimitor, de blând. Mâna lui era aripa unei lebede.

Apoi, aşa cum te baţi pe burtă după ce ai mâncat, m-a bătut uşor dar insistent pe şold, îndoind şi întinzând mâna, mulţumit, îl găseam enervant şi l-am prins de mână.

— Ştii că smulg penele cât pasărea e vie?

— Cum?

— Pentru *haboki.* Ca să dureze mai mult. Când eram copil, bătrânul ne punea să facem treaba asta.

— Tu şi o-Kuga?

M-a trecut un fior. De ce îmi povestea aşa ceva?

— Eu şi cu Hiro, a spus, fratele lui Yukako. Trebuia să doborâm cocorii fără să îi omorâm şi apoi eu ţineam pasărea în timp ce Hiro îi smulgea penele. Biata de ea, ţipa ca o fetiţă.

Făcea pe grozavul, ca un băiat care flutură prin faţa ochilor celorlalţi un borcan cu o broască râioasă. Nu voiam să îi dau satisfacţia de a mă arăta îngrozită. Îmi părea bine că, în acele momente, nu scosesem niciun sunet.

— Chiar aşa?

— Dar în camera de ceai arată bine, nu? a zis răguşit.

Se străduia să mă intimideze, dar de ce?

— Şi apoi domnul Hiroshi a murit, am zis eu, încercând să preiau inițiativa.
— Da. (Nao s-a dezumflat oarecum, dar îmi părea că tot mai are ceva de arătat.) Dar înainte de asta a venit Akio şi lui i-a revenit sarcina să se ocupe de *haboki.* Le lua de două ori mai mult timp decât mie, a zis rânjind dispreţuitor, dar după voce îţi dădeai seama că e invidios.
— Iar apoi? nu m-am dat eu bătută.
— Hiro a murit, Akio s-a dus la Curtea shogunului şi eu am plecat înainte să mai apuce cineva să mă pună să dobor alt cocor. Fără să ştie cineva de mine, am fugit la Fushimi. Încărcăm butoaie pentru un fabricant de *sake* care nu punea întrebări. Apoi m-am dus la Edo. La Yokohama. La Asaka. Nu mai aveam de gând să mă întorc.
Mă bătea pe şold în timp ce povestea: o lovitură pentru fiecare propoziție scurtă. L-am sărutat ca să îl fac să se oprească.
— Ce repede înveţi, a zis. Cred că îţi stă în fire.
Ne-am sărutat până am ameţit şi a intrat din nou în mine.
Priveam în jos de pe tavan. De sus, din plasa de ţânţari, mi se părea că aud afară celelalte zgomote ale nopţii: apa în canal, paznicul de noapte cu păcănitoarea lui, sforăiturile celor adormiţi. Brusc am ştiut că Yukako e trează în spatele paravanului, cu gândul la un singur lucru. Când am văzut-o cu ochii minţii, roşie, arzând de dorinţă, cu degetele întinse ca să apuce, m-am coborât la loc în trupul meu şi l-am tras pe bărbat şi mai tare în mine. M-am cutremurat, am asudat, am gemut, m-am rostogolit pe o parte, gâfâind. Triumfam.
— Nu ştiam că eşti aşa, a spus Nao satisfăcut şi somnoros.
— Cum aşa?
A doua zi am plecat la şcoală îmbrăcată în *hakama,* ameţită, dar vioaie şi atentă în acelaşi timp. Mi-am adus

aminte cum mă simţeam când eram o copilă, după noaptea cu Inko, în ora pe care o petreceam singure în vestibul în timp ce Yukako dădea lecţii de muzică; parfumul bucăţelelor de *neriko* pe care mi le dădea Inko mă uimea şi mă încânta. La fel mă simţeam acum, dar mai liniştită, mai puţin visătoare dar mai mulţumită de mine; buzele şi coapsele mă dureau dar durerea era plăcută, în noaptea dinainte nu simţisem nimic cu Nao până când nu îmi închipuisem frustrarea lui Yukako. În dimineaţa aceasta însă, după ce trupul şi singurătatea mea îşi aduseseră aminte după ce tânjeau, îl doream cât puteam eu de tare. „Plăcut”, spusese. Îi plăcuseră sânii mei. „Nu ştiam că eşti aşa.” Nu voia să îmi spună ce însemna pentru el să chinuie o fiinţă vie, frumoasă, pentru plăcerea stăpânului, dar în acelaşi timp îmi spusese: a fost îndeajuns ca să plece de acasă.

În ziua aceea, aşa cum mă aşteptam, multe fete nu au venit la şcoală. Alături de una din scrisorile de scuze pe care le-am citit domnişoarei Starkweather, unul din părinţi trimisese un dar într-o cutie mare: un pepene galben, minunat de frumos împachetat.

— Pe vremea doamnei Shonagon ar fi desenat faţa unui copil pe el, am zis.

Niciodată nu flecăream atât de bucuroasă când lucram, dar de data aceasta viaţa mea nu mai era chiar atât de diferită de lumea doamnei Shonagon. Cu toate că iubitul meu dispăruse în zori, nu atins de o tristeţe inefabilă ci grăbit să ajungă la baie înainte să se închidă, deşi niciun paj nu apăruse în dimineaţa aceea aducând o poezie legată de o tulpină de bambus, mă simţeam totuşi ca o eroină îmbrăcată în douăsprezece kimonouri: văzută, imaginată, dorită.

— Sălbatici.

Am auzit cuvântul şi am ridicat privirea.

— Poftim?

— Este una din cele mai grele încercări la care suntem supuşi aici. Ei nu ştiu să facă deosebirea între desfrâu şi puritate. Pun atâta preţ pe unele lucruri doar fiindcă sunt vechi, cum ar fi acele *poetese* din epoca Heian.

Felul în care domnişoara Starkweather a pronunţat cuvântul, de parcă era o boală, m-a îmboldit să râd. Toată ziua aceea m-am simţit obraznică şi dornică. Iar seara eram foarte conştientă de trupul meu atunci când am lăsat uşa deschisă.

Stând culcată, mi-am adus aminte cu câtă încredere şi naturaleţe primise Yukako micul dejun în dimineaţa aceea, felul în care uitase de mine seara la baie, în timp ce explica ce scăunele şi ce masă voia să comande pentru Baishian. M-am distrat văzând cu câtă îndrăzneală a minţit-o pe Tsuko: pretindea că se dusese la pavilionul de ceai cu o noapte înainte ca să îi spună lui Nao să nu facă prea mult zgomot şi nici să nu înceapă lucrul prea devreme.

— Spune-mi dacă îţi tulbură liniştea şi îi cer pe loc să înceteze, a zis.

„Sigur, îi vei cere, la orice oră din zi sau din noapte”, am zâmbit eu pe ascuns.

Acum, singură în camera mea, pierderea ei mă îndurera atât de tare că eram cât pe aci să închid uşa ca să îmi vin în fire şi să plâng puţin, dar chiar atunci a apărut Nao şi m-am pierdut în trupul lui, în sărutările lui, în mirosul lui de lemn dat la rindea. Am fost mai duioasă decât în noaptea dinainte şi când am terminat m-am agăţat de el întocmai cum mă agăţasem de Inko pe vremea când eram o copilă.

Era atât de chipeş! I-am acoperit faţa cu mâinile, i-am pipăit obrajii, pomeţii şi fruntea. De când nu mai atinsesem faţa cuiva? De când erau băieţii mici?

— Cum a fost copilăria ta aici?

A râs trist.

— Ştii că învăţăceii curăţă privata cu rândul?

Ştiam. Scârna din haznale avea atâta căutare la cei care cultivau pământul că învăţăceii chiar se bucurau să le revină această sarcină fiindcă banii plătiţi de *owai* le rămâneau lor.

— Pe vremea shogunului, crezi că prinţişorii ăia curăţau privata?

Mi-am amintit cum erau învăţăceii Muntelui în vremea copilăriei mele – mult mai delicaţi decât cei de acum şi mult mai atenţi la rangul lor ancestral decât la *temae.* Nu îmi amintesc să îi fi văzut vreodată curăţând haznaua. Lucrurile se schimbaseră – îmi aduceam aminte ca prin ceaţă – după ce trecuseră vremurile de restrişte şi învăţăceii începuseră să vină din nou.

— Deci trebuie că domnul Matsu făcea această treabă când eram eu mică, am cugetat cu glas tare.

— Fără îndoială. Dar asta am şi făcut timp de zece ani, de la vârsta de opt ani, în fiecare noapte. Iar ziua tăiam mangalul pentru camera de ceai. Matsu mă bătea dacă greşeam.

— În ce fel greşeai?

— Tăiam o bucată prea groasă. Sau prea subţire. Prea lungă sau prea scurtă. Dacă pica vreo bucată de scoarţă. Dacă lemnul avea noduri. Pentru fiecare greşeală luam un bici pe spinare.

— Dar cum să fie vina ta? Doar aşa este lemnul, nu?

Când cărbunarul aducea mangalul, aducea de fapt trunchiuri şi ramuri, negre şi argintii, carbonizate în cuptor.

— Desigur, dar asta nu îl împiedica pe Matsu să mă bată. Spunea că, dacă lemnele nu sunt de mărimea potrivită, focul nu se va aprinde în camera de ceai a stăpânului şi ne vom face de râs în faţa oaspeţilor. Ceva adevăr este aici: dacă aprinzi focul cu exact aceleaşi bucăţi de mangal, aşezate exact la fel de fiecare dată, apa va fierbe negreşit. Dar ştii ce? Mama a gătit trei mese pe zi timp de patruzeci şi

cinci de ani şi nu a dat niciodată greş când a fost să fiarbă apa.

Am dat din cap. Aveam în fața ochilor lada de sub podeaua fiecărei camere de ceai, unde era păstrat mangalul pentru ceremonie. Toate bucățile erau identice. Privite de sus ziceai că sunt săpunuri de Kobe, făcute la stanță, sau acadele – cercuri negru-argintii, absolut identice. Ştiam că Toru şi tatăl lui tăiau mangalul, dar nu mă gândisem niciodată ce înseamnă acest lucru.

— Înainte de venirea lui Akio, când Hiro avea o pauză între lecții, el şi Yuka luau un fierăstrău şi îmi dădeau o mână de ajutor. (Yuka! Nu mai auzisem pe nimeni spunându-i aşa de pe vremea lui Chio.) Dacă tăia o bucată greşit, mă punea să îl bat, a rânjit Nao.

— Ce spui? am făcut eu surprinsă.

— Ei, nu îl băteam tare. Yuka nu m-ar fi lăsat.

— Păi de ce, era mai mare?

A clătinat din cap.

— Nu, era cea mai mică. (A arătat cu mâna care era ordinea vârstei.) Eu, Hiro, Yuka. Dar ea a fost întotdeauna... — vocea i s-a poticnit o clipă, atât de puțin că nu aş fi băgat de seamă dacă nu aş fi fost atentă – ... o mică scorpie, iar el era cam firav.

Desena alene cercuri pe spatele meu în timp ce vorbea.

— Când e îmbrăcată în *hakama,* zici că este el, a spus visător. (Mie mi s-a tăiat respirația o clipă.) Praful cărbunilor îl făcea pe Hiro să tuşească de nu se mai oprea. Îți intra pe sub haine şi îți dădea mâncărimi. Când cerneam cenuşa era şi mai rău. La sfârşitul zilei scuipam cocoloaşe negre. (A râs din nou, acelaşi râs aspru, trist.) Nu îi fac vină că nu m-a mai ajutat, dar, după ce a venit Akio, parcă nu mă ajutase niciodată.

Am recunoscut din nou în cuvintele lui acea împunsătură de gelozie pe care o simțeam în fața lui Tsuko Sono.

— Iar acum micul Toru taie cărbunii, a încheiat el. E un băiat drăguț. Mă gândeam că, dacă nu se însoară cu Aki, va găsi poate ceva mai bun, dar e prea nătâng ca să ştie ce înseamnă cu adevărat o corvoadă. Şi, chiar dacă l-aş scuti pe el, treaba tot ar trebui făcută de cineva.

Voiam să îl întreb de Aki, dar după voce se vedea că e cu gândul aiurea.

— Învățăceii ar putea tăia cărbunii cu rândul, i-am sugerat pe acelaşi ton. Aşa cum fac cu privatele.

— Pentru început, da. Apoi ar începe să se vaite tot aşa cum se plâng când aranjează cenuşa. I-ai auzit doar.

— Da, am încuviințat.

După ce se stingea focul în vasul cu cărbuni, Toru cernea cenuşa şi învățăceii aranjau praful fin într-o formă bine stabilită: o vale între doi munți. Focul de mangal se aprindea în această vale.

— Forma cenuşii face focul să tragă mai bine?

— Aşa e. Dar mai sunt şi alte căi. Poți folosi vatra îngropată, aşa cum se face iarna. Sau poți folosi o cameră închisă, de pildă cu geamuri. Cam aşa se întâmplă în bucătărie.

— Iar noi nu folosim mangal de o mărime anume, am adăugat.

— *Un.* Atunci, de ce crezi că aşază cenuşa astfel?

Mi-au venit în minte vorbele Alicei Starkweather: „Pun atâta preț pe unele lucruri doar fiindcă sunt vechi".

— Fiindcă aşa făceau vechii maeştri?

— Mai gândeşte-te.

A început să mă plesnească din nou cu palma şi eu m-am tras puțin mai departe.

— Nu.

— Fiindcă îşi pot permite. Ei nu au de încălzit baia cuiva, sau de frecat privatele, de săpat canale sau de cusut kimonouri, a zis arătând cu capul spre mine. Pot să piardă

mai bine de o oră aranjând cenuşa cu lopăţelele, până când valea e perfectă, netedă ca mătasea. Apoi fac un foc pentru ceai în acea cenuşă, după care o iau de la capăt. Doar aşa, ca să se împăuneze.

Nao a tăcut o vreme. Când a început din nou să vorbească, vocea îi era aspră şi blândă în acelaşi timp.

— După ce Hiro a murit l-au ars, iar eu, când a trebuit să cern cenuşa data următoare, am fost cât pe ce să vărs. Îmi tot repetam: „E doar praf. Nu e nimeni cunoscut.” După aceea, când l-am văzut pe bătrân criticând forma în care învăţăceii aranjaseră cenuşa, am fost gata să vărs din nou. Era doar praf, iar eu curăţăm scârna şi scuipam cărbune, doar ca ei să poată sculpta cenuşa. Ura, aceşti oameni se joacă cu praful.

— Ai plecat, i-am spus cu blândeţe; până atunci îmi spusese domnişoara Ura.

— Dacă nu ar fi fost mama, nu m-aş fi întors niciodată.

Într-adevăr, aşa era: fiul iubitor se întorsese acasă pentru sărbătoarea Obon.

— Dar acum, că sunt aici, a adăugat, nici nu ştii cât de bine îmi pare că pot să mă piş în privata din Baishian.

Am râs împreună cu el, dar m-am oprit, străfulgerată de un gând:

— De ce ai spus „Matsu” în loc de „tatăl meu”?

— Nici nu credeam că ai să înţelegi, domnişoară străină, a zis el cu ironie răutăcioasă.

Mi-a apucat sânii şi i-a strâns, împingându-mă la loc pe *futon.* M-a luat cu ameţeală, ştiind că sunt luată în braţe şi dorită, dar nu am renunţat.

— Dar când ai vorbit de o-Chio i-ai spus „mama mea”.

— Nu mai spune!

M-a sărutat; ne-am îmbătat fiecare de gura celuilalt şi ne-am împreunat din nou, uitând de ce era în jur, cu sudoarea

şiroind pe noi. După aceea mi-am apăsat obrazul în scobitura pieptului său.

— De ce ai plecat? l-am întrebat. După ce Aki a dispărut.

— Nu ştiam cum e mai bine pentru ea, aşa că m-am dat deoparte, a zis. Pe deasupra, mai aveam nişte treburi la Tokio. Mi-am zis că este un moment potrivit ca să le duc la bun sfârşit.

— Te-ai purtat întotdeauna ca şi cum nici nu ar fi fost aici, iar acum a plecat de tot, am insistat eu, mirată eu însămi de curajul meu. Chiar nu îți este deloc dor de ea?

— Nu mi-e dor să aud numele lui Aki când vrei şi când nu vrei. Şi nu mi-e dor să văd fața mamei ei.

Ascundea ceva sub figura lui impasibilă, tot aşa cum coaja ascunde bobul de orez. L-am întrebat cu prefăcută nepăsare:

— Cine era?

— Da' de ce te interesează?

Când eram copil, mă plictiseam şi îmi era foame, luam una din tulpinile de orez uscat folosite ca decorații în casa Shin şi le rodeam, bob cu bob. Trebuia să sparg coaja uşor între dinții din față, doar atât cât să se deschidă, fără să ating bobul dinăuntru. Cu ochii la Nao am strâns uşor din dinți:

— Când ne-ai scris în anul acela, ne-ai spus că ai pierdut un prieten.

Dintr-odată, fața i s-a deschis către mine, tot atât cât fusese de închisă.

— Roku. Era ca un frate mai mic pentru mine. La fel ca Hiro înainte de venirea lui Akio. Am trăit şi am muncit împreună până când a murit într-o explozie. A fost o greşeală. Tavanul s-a prăbuşit şi a fost prins înăuntru.

— Tavanul? Tavanul tunelului? am întrebat nedumerită.

— Întocmai, mi-a răspuns, dar timp de o clipă i-am citit panica pe față, de parcă îl prinsesem mințind.

Până să înțeleg eu de unde venea acea panică, pe fața lui nu se mai vedea nimic.

— Îmi pare rău, am spus. Când eram copil şi am fugit de foc, am auzit un copil țipând. Uneori îl mai aud şi acum în somn. Darămite să fie vorba de un prieten...

— Mulțumesc, a spus în şoaptă.

Am simțit că e momentul potrivit ca să aflu mai multe.

— Şi apoi ai întâlnit-o pe mama lui Aki?

M-a privit atent, încordat. A pufnit.

— Bine, fiindcă eşti străină, îți voi spune.

Şi-a sprijinit capul de pieptul meu şi a rămas tăcut un moment.

— O chema Ruri. Am întâlnit-o în Asaka, pe vremea când făceam explozibili pentru canal. Familia ei curăța molozul rămas după explozii. Ea era... s-a oprit şi nu a terminat propoziția. Ai ei munceau cu ziua pe la ferme atunci când găseau ceva de lucru şi făceau foamea când nu aveau unde lucra. Fermierii aveau nevoie de ei, dar îi urau. Când se duceau să-şi ia banii nu erau primiți în casă, iar când munceau fermierii le dădeau ceai în ceşti vechi, pe care le spărgeau după ce se termina secerişul, ca să fie siguri că buzele lor nu vor atinge nimic din ce pângăriseră cei ca Ruri. Familia ei locuia împreună cu alți muncitori cu ziua într-un cătun, dincolo de ferme. Ura, ştii de ce am ciudă pe lumea ceaiului? Oamenii aceia erau atât de săraci că mangalul pe care îl aveau nu le ajungea ca să încălzească apa şi pentru gătit şi pentru spălat. Adesea chiar erau murdari, aşa cum spuneau fermierii, dar nu aveau de ales.

Eram uimită de felul în care vorbea Nao, cu mai multă simțire şi mai puțină amărăciune decât când vorbise de el însuşi.

— Ruri avea şaptesprezece ani. Bărbatul ei o bătea în fiecare seară. Când i-a spart un dinte, i-am spus că poate veni să stea cu mine.

I-am atins fața dar el a continuat:
— Prietenul meu murise nu cu multă vreme în urmă. Eram atât de îndurerat că nu îmi păsa ce spun ceilalți oameni din echipă; nu voiam decât să salvez viața cuiva. Mă gândeam că aş putea să o iau cu mine la Yokohama, să îi găsesc o slujbă de servitoare la nişte străini, oameni cărora să nu le pese de unde vine ea. Era atât de recunoscătoare! Am stat de vorbă toată noaptea, am făcut planuri pentru ea. Şi eu îi eram recunoscător. În cele din urmă, ea mă făcuse să uit de Roku.
Iar acum stătea din nou de vorbă cu o femeie până noaptea târziu, mi-am zis cu indulgență.
— A doua zi, bărbații din satul ei ne-au scos târâş din pat şi ne-au dus la cocioaba bărbatului ei, cu lațuri în jurul gâtului. Soțul ei a divorțat şi tatăl ei nu a vrut să îmi dea drumul decât dacă mă însuram cu ea. Aşa că i-am lăsat să ne căsătorească, a spus cu un râs amar. La o săptămână după aceea am lăsat-o la casa unde stăteam cu chirie şi am plecat la Yokohama. I-am găsit o slujbă la o familie cumsecade şi m-am întors la Asaka să o anunț.
Dar ea nu era acasă la mine. Am căutat-o acasă la tatăl ei şi nu era nici acolo. M-am dus la casa soțului ei şi am găsit-o acolo, hrănindu-l cu orezul pe care i-l dădusem eu. Avea o vânătaie nouă la ochi.
— Se întorsese la el, am şoptit eu revoltată.
— „Cum ai putut să faci aşa ceva?” am întrebat-o. (Pe măsură ce povestea, Nao retrăia acele momente.) „Asta îmi e menirea”, mi-a răspuns. „Aici îmi este locul”.
— Ce păcat!
Nao s-a uitat într-o parte, apoi la mine.
— Nu e adevărat, a izbucnit, strângând din pumni ca să îşi întărească spusele. Nimeni nu are o menire anume. Nu îi era scris să se întoarcă la el. Nu îi era scris să îşi abandoneze copilul în brațele mamei mele, nici să se arunce

în râu. Poate a crezut că Aki va avea o viață mai bună decât ea, dar chiar şi ea ar fi putut trăi mai bine. Ori de câte ori mă uit la Aki îmi vine să o plesnesc pe maică-sa peste față fiindcă a cedat atât de uşor.

A oftat scurt, cu năduf, a pufnit dispreţuitor:

— Şi mama era la fel.

Înainte să îl pot întreba ce anume voia să zică a continuat:

— Am acceptat acea căsătorie de formă doar ca ea să îl poată părăsi fără să se facă de râs; nu am vrut niciodată să o păstrez pentru mine. M-am culcat cu ea în săptămâna aceea, dar asta nu a însemnat nimic pentru mine. Când m-am întors de la Yokohama şi am văzut-o cum îl hrănea pe bărbatul acela, m-am simțit trădat, de parcă o luasem în căsătorie din toată inima. M-am dus, mi-am luat pistolul şi am stat treaz toată noaptea în tunelul pe care îl excavam. Nu l-am omorât pe el şi nici pe ea. Pur şi simplu am stat cu pistolul în mână. M-am gândit la Hiroshi. La Ruri. La fratele pe care îl pierdusem.

A tăcut. Apoi m-a privit şi a spus cu voce gâtuită, deznădăjduită:

— Încercarea de a ajuta un om te poate doborî. În noaptea aceea am hotărât că nu puteam să mă angajez la atât de mult.

— Cum adică? l-am întrebat. Ce ai făcut?

A închis ochii, păstrându-şi secretele.

— Ce am putut.

— Şi cum ai ajuns să faci ferestre?

— Ei, pentru bani, a spus mai domolit. Munca îmi este de mare ajutor. Când lucrez uit de toate.

Stăteam liniştită, iar el îmi mângâia umerii.

— Datorită ție, Aki are o viață mai bună decât mama ei, i-am spus. A încercat să fugă de o soartă neprielnică şi a izbutit. A încercat să îşi ia viața şi a dat greş. Are un ochi

vânăt şi chiar mai rău, dar se vindecă repede, am glumit ca să îl liniştesc.

A încuviințat din cap, cu jumătate de zâmbet, dar după felul cum s-a crispat mi-am dat seama că plecase după ce auzise cum arăta fața fetei; nu voise să o vadă.

— Şi tu nici măcar nu ai ajutat-o, am adăugat.

A lăsat capul în piept când mi-a auzit reproşul, dar a chicotit pentru sine însuşi.

Îmi muiase inima. L-am cuprins şi s-a lăsat moale în brațele mele; îi simțeam inima bătând în palma mea. Când o citisem pe Murasaki nu înțelesesem cum de trei nopți pot face o căsătorie, dar acum înțelegeam şi am zâmbit.

— Ştii, dacă am fi prinți şi prințese din epoca Heian şi tu ai veni la mine trei nopți la rând, am fi căsătoriți.

L-am simțit încordându-se, apoi a tuşit.

— Crezi că asta voiam? Nu te amăgi singur.

Încercam să-mi salvez onoarea.

— Numai că noi nu suntem prinți şi prințese.

În vocea lui am auzit o undă de milă. Avea din nou o figură impenetrabilă. Chiar el spusese: „M-am culcat cu ea, dar nu a însemnat nimic pentru mine”. Am lăsat ochii în jos, umilită, înainte să apuce să se ridice şi să-şi strângă hainele i-am spus:

— Cred că ar trebui să pleci.

În seara următoare l-am văzut pe el şi pe Kuga dansând în jurul unui rug Obon aprins în apropiere. Mi-a venit în minte Chio, cu brațele ei puternice, cu mişcări energice, naturale, felul ei firesc de a se mişca, la fel ca un animal care se scutură de apă. Nao şi Kuga îi semănau; se înălțau parcă din centrul trupurilor, de parcă brațele erau ceva întâmplător, la fel de inutile ca firele de păr. Altminteri, mă gândeam, incapabilă să plec din grădina sanctuarului, abia dacă semănau. Kuga semănase odată cu fotografia fratelui ei, dar acum arăta pur şi simplu distrusă şi nici măcar

dansul nu o făcea să arate mai bine. Cât despre Nao, el părea plin de viață, sigur pe el ca un animal de pradă;

părul bogat îi sălta în sus şi în jos când se mişca. Eram prea mândră ca să las uşa deschisă în noaptea aceea, dar mi-a trebuit un mare efort de voință ca să o închid.

După Obon, Tama şi Hisui s-au întors şi s-au înghesuit în camera de lângă bucătărie, alături de mine. Nao a terminat lucrul la pavilionul de ceai şi a reluat lucrul la camera tinerilor căsătoriți, urmărit de remarcile acide ale lui Yukako, mult mai des decât era nevoie. Mă evita şi îl evitam şi eu. Mă hotărâsem ca într-o zi să îi spun lui Aki povestea mamei ei, dar până atunci aveam să o păstrez doar pentru mine, nevrând să se ştie cum o aflasem. A început zăpuşeala de august, iar eu am aflat că nu sunt însărcinată.

34. 1891

Baishian era o splendoare. În dimineața vizitei ministrului, lemnul cafeniu şi galben avea o lucire venită parcă dinăuntru. Fiecare suprafață fusese lustruită până când, dacă o frecai cu o bucată de mătase albă, mătasea rămânea imaculată. Pe jos era întins un *tatami* nou, verde crud. În *tokonoma* era atârnat un pergament străvechi, încadrat pentru această ocazie în brocart nou, bogat: un *kanji* desenat cu mână sigură pe fond alb.

Caligrafia aleasă de Yukako şi Tai era un *kanji* simplu, *kan,* însemnând barieră sau poartă: o mică siluetă încadrată într-o uşă mare, cu două canaturi. Făcea referire la acea noapte, poarta dintre luna în creştere şi luna în descreştere, dar, în acelaşi timp, era o aluzie la dorința familiei Shin de a da lecții de ceai şi în şcolile de băieți, de a fi lăsată să intre şi pe acea poartă. Mama şi fiul hotărâseră să folosească din nou venerabilul bol Hakama, cel îngust la bază şi umflat într-o parte. Era o aluzie la noile şcoli pentru fete dar mai

ales la vechea îmbrăcăminte a samurailor, la o vreme când ceaiul făcea parte din educaţia oricărui purtător de *hakama.*

În centrul camerei, între cele două *tatami* – al gazdei şi al oaspetelui – podeaua cu nervuri întunecate părea să plutească: Yukako îşi dorise o masă elegantă şi acum o avea. Sub masă, două scăunele rotunde, din acelaşi fel de lemn, stăteau cuminţi, aproape nevăzute.

Deşi adaptase camera pentru un scop cu totul nou, Yukako făcuse schimbări cât mai subtile cu putinţă; adusese piese de mobilier înăuntru, dar camera părea la fel de aerisită. Nao izbutise să acopere fiecare gol al ferestrelor cu două panouri culisante, unul peste altul, aşa încât fereastra putea fi lăsată fie deschisă, fie închisă cu un panou de sticlă, de hârtie *shoji* sau cu amândouă. În dimineaţa aceea am tras cu ochiul în camera de ceai şi mi-a părut rău pentru ministru că nu putea veni şi în timpul zilei. În zilele acelea plutea în aer o boare răcoroasă de toamnă, dar când intrai în camera de ceai simţeai pe piele căldura soarelui, concentrată de ferestrele de sticlă.

Pentru acest eveniment Yukako voia să acopere toate ferestrele de sticlă cu *shoji,* în afară de una. În ferestruica de sus a alcovului, pe unde pătrundea lumina lunii, Nao îmbinase *shoji* şi sticlă în acelaşi panou: un romb de sticlă într-un cadru pătrat de hârtie de un alb lăptos. Luna plină avea să se arate în rombul de sticlă asemenea unui balon maiestuos, portocaliu. Yukako măsurase timpul necesar pentru fiecare moment al serii şi exersase cu Tai diferite moduri discrete de a grăbi sau încetini desfăşurarea ceremoniei, în funcţie de ce avea să facă ministrul, în aşa fel încât luna să apară în ferestruică imediat după pauză, în timp ce ea pregătea ceaiul gros.

Mă dusesem la pavilion dimineaţa ca să văd cum îl aranjaseră Yukako şi Tai în timpul nopţii, să admir rafturile din *mizuya,* pe care erau orânduite ustensilele alese cu grijă,

să mă bucur de curățenia, strălucirea şi puritatea pavilionului Baishian, de imaginea muşchiului verde care se vedea prin mica uşă pătrată, de fereastra în formă de romb care aştepta sosirea lunii.

— Pavilionul de ceai este o plasă în care să prinzi cerul, am murmurat.

— Într-adevăr? am auzit o voce de femeie în spatele meu.

Era Tsuko.

— Nu am putut dormi de nerăbdare, aşa că am venit să admir pavilionul înainte să ne apucăm de treabă, a zis.

Nu era nevoie să spună nimic. Fiind tânăra stăpână, ar fi putut inventa orice motiv ca să îşi afirme dreptul de a fi aici şi de a mă face să mă simt o impostoare.

— Şi eu la fel, am spus.

Când i-am dus micul dejun lui Yukako eram spăsită: Tsuko era cu adevărat tot ce ar fi putut visa o familie de maeştri ai ceaiului.

Zorile au venit luminoase iar seara promitea să fie senină şi fără ploaie, poate doar cu un nor sau doi, aşa, cât să pară luna mai frumoasă. Pregătirea felurilor de mâncare mergea ca de la sine. Dimineața devreme, de la Kobe au sosit mult aşteptatele *macarons,* îmbietoare în culorile lor pastel; nici măcar una nu se sfărâmase. Cea mai mare problemă s-a dovedit a fi însă spuzeala care îi apăruse lui Tai pe față.

În dimineața aceea, fără niciun motiv aparent, lui Tai îi apăruseră pe față nişte bubulițe roşii. Ne-am speriat toți.

— Dar mă simt bine, insista el, încercând să nu se scarpine pe față.

Cât a discutat cu mama lui eu am stat ca să servesc şi am făcut tot ce am putut ca să nu mă uit direct la el.

Yukako şi-a muşcat buzele.

— Mă tem că se va vedea în lumina lunii, a murmurat, clătinând din cap.

Kenji, care pleca în oraş, s-a oprit în prag. Până şi el fusese emoţionat când auzise de vizită şi promisese să se întoarcă devreme de la mănăstire ca să îl aducă pe ministru de la casa consilierului Kato în *jinrikisha* cea modernă, care nu făcea zgomot. A făcut o figură foarte serioasă.

— Cred că i-ar putea tăia pofta de ceai.

Tai a râs şi Yukako l-a privit îndurerată.

— Şi atunci...?

— Ar trebui să îi ţii locul, a spus Kenji. (Voia de fapt să spună că el nu era dispus.)

Mama şi fiul plănuiseră să fie împreună – gazda şi ajutorul ei. Yukako urma să vorbească şi să îi înmâneze diferite obiecte, iar Tai să execute *temae.* În acest fel ministrul avea onoarea de a bea ceai pregătit de mâna maestrului, în timp ce Yukako avea posibilitatea de a deschide discuţia privind predarea ceaiului în şcolile de băieţi.

Pe de altă parte, dacă maestrul de ceai ar apărea cu bube pe faţă ar putea fi mai rău decât dacă nu ar apărea deloc. Prin urmare, au hotărât că, atunci când îl vom aştepta pe ministru în faţa porţii ca să îl salutăm cu o plecăciune, Tai va sta în fruntea noastră; îl va saluta pe ministru purtând o mască de voal şi se va scuza pentru starea sănătăţii sale; Yukako va executa *temae* şi totodată va vorbi. Era o improvizaţie dar făcea o bună impresie, mai ales după ce repetasem de câteva ori ceea ce aveam de făcut. La urma urmei, micul pavilion Baishian era mai potrivit pentru o singură gazdă. Tai nu avusese în viaţa lui necazuri cu sănătatea, mă gândeam în timp ce repetam plecăciuni împreună cu ceilalţi servitori şi cu învăţăceii. Dar, dacă ai nouăsprezece ani şi crezi că viitorul familiei tale depinde de cum arăţi într-o zi anume, nu e de mirare că îţi apare o spuzeală pe faţă. Yukaka a acceptat noul plan cu seninătate şi a plecat să aleagă florile pentru camera de ceai.

A doua veste proastă a venit după ce Kenji s-a dus să îl aducă pe ministru, după ce ne adunasem din nou cu toții, de astă dată îmbrăcați în kimonourile cele noi. Yukako alesese câte o culoare pentru fiecare din noi, aşa cum făcuse tatăl ei cu ani în urmă, când venise ministrul; adunate, kimonourile noastre aveau trei duzini de nuanțe de verde şi albastru. Fiecare kimono avea brodat la ceafă, pe umeri şi pe mâneci un cocor cam cât o monedă mare, emblema casei Shin; broderiile nu erau toate identice, fiecare arătând de fapt ce poziție ocupa purtătorul în casă. Când Kuga m-a apăsat pe spate ca să îmi îndrepte *obi-u\,* am simțit nodurile broderiei înțepându-mi pielea ca un stigmat. Cum stăteam înşirați pe stradă în fața porții, arătam ca o salcie răsfirată, ca un val de frunze lucitoare. Nao nu era cu noi. Primise un kimono, la fel ca toți ceilalți, măcar că lucra la familia Shin doar vremelnic. Nu îmi era greu să ghicesc de ce preferase să nu fie prezent. Nici Yukako nu era cu noi, dar ea se afla în pavilionul Baishian, îmbrăcată în veşminte occidentale, pregătită pentru sosirea ministrului. Tai, cu masca de voal pe față, se descurca foarte bine de unul singur. Tsuko stătea împreună cu fetele venite la lecțiile de ceai, dar nu mai arăta a fetiță. Părea mai serioasă şi mai mulțumită. Îşi netezea roba albastru regal şi a dus mâna în partea de sub *obi.* Mi-am dat seama pe dată că e însărcinată.

Am auzit paşii alergătorului şi ne-am aplecat să vedem despre ce este vorba. Tai părea alarmat. De ce alerga Kenji? Nu era ministrul însă, ci un mesager purtând emblema consilierului Kato. Am stat cu toții nemişcați în timp ce Tai a citit scrisoarea elegant împăturită pe care o adusese solul.

Mesagerul lui Kato era cu ochii ațintiți asupra lui Tai şi a părut dezamăgit de stăpânirea de sine a maestrului de ceai.

— Nu ne deranjează câtuşi de puțin, a spus Tai cu convingere. Te rog spune-i că o aşteptăm cu mare nerăbdare.

A aşteptat ca mesagerul să facă o plecăciune adâncă şi să plece, după care s-a întors spre noi.

— Din cauza unor împrejurări neprevăzute, ministrul nu va putea veni astă-seară. În locul lui va veni soția domniei sale.

Am rămas toți cu gura căscată şi s-a auzit un sâsâit slab, fiindcă toți comentam în şoaptă această veste. Tai, cu un calm remarcabil, ne-a făcut semn să tăcem.

— În ceea ce mă priveşte, eu ştiu că, pentru o persoană occidentalizată precum ministrul, acesta nu este ceva neobişnuit, în Occident soții şi soțiile ies împreună în public, iar în Anglia constituie chiar o singură persoană în ochii legii. Prin urmare, oricât de dezamăgiți ați fi – a zis aruncând o privire spre unul sau doi dintre învățăcei – şi oricare ar fi fost profesia doamnei înainte de a se căsători – aici s-a întors spre fetele care şuşoteau –, aştept de la fiecare din voi să se poarte cu soția ministrului ca şi cum ar fi ministrul însuşi. M-ați înțeles?

Am strigat în cor *hai* şi am făcut o plecăciune, dar am continuat să ne uităm unul la altul, uimiți. Tsuko s-a furişat înăuntru ca să o anunțe pe Yukako. Fără să spună o vorbă cuiva, Mariko Kato a ieşit din rând şi a luat-o repede în urma mesagerului. În loc să se repeadă să o aducă înapoi, Tai ne-a îndemnat să ne reluăm locurile:

— Doamna va sosi dintr-un moment într-altul.

Într-adevăr, aşa a fost. Un minut mai târziu, Kenji a apărut după colț în *jinrikisha* cu roți de cauciuc şi cu toții am făcut o plecăciune. Ştiu că era o primire impresionantă: eram ca un râu de mătase curgând la picioarele oaspetelui, ca o boare de vânt verde-albăstrie. O plecăciune făcută după toate regulile se face numărând până la nouă – o treime te apleci, o treime rămâi aplecat şi o treime te ridici. Îmi dădeam seama că ne străduiam cu toții să ne ridicăm tot atât de lent precum ne aplecasem, deşi ardeam de

curiozitate să vedem cine coboară din trăsurică. Unu, doi, trei, unu, doi, trei. În foşnet de mătase, într-o singură mişcare, cu toată stăpânirea de sine pe care ne-o imprimase o viață ordonată de ceremonia ceaiului, ne-am ridicat şi am privit.

Persoana subțire, elegantă, care ne-a întors plecăciunea, cu toate că purta cocul cu streaşină al femeii moderne din era Meiji, era din cap până în picioare o soție tradițională dintr-o familie bogată. Purta un kimono negru, de ceremonie, cu cinci însemne; motivul decorativ urca de la glezne până în talie iar *obi-\A* era legat într-un modest nod tambur. Ştiind că fusese *geisha,* m-am uitat cu atenție la veşmintele ei: *obi*-ul avea un discret model cu pătrățele albastre şi aurii iar frunzele verzi de pe kimono erau, ca şi plantele *bagi* cu care era decorată camera de ceai, una dintre cele şapte flori ale toamnei. Era riscant să porți un model în ton cu anotimpul în camera de ceai. Se putea ca modelul să completeze într-un mod fericit decorația aleasă de gazdă, dar se putea întâmpla să o repete. Dacă kimonoul doamnei ar fi avut un model cu *bagi,* de exemplu, am fi fost nevoiți să găsim alte flori în ultima clipă, ca să evităm repetiția. Fiindcă aşteptam un bărbat în costum, nu aveam flori de rezervă. Alegerea ei arăta fie o sensibilitate extremă față de estetica ceaiului – şi dorința de a risca – fie o totală nepăsare față de încurcătura în care îşi putea pune gazda. Toate acestea le-am văzut cât am numărat până la trei, ridicându-mă după ce făcusem plecăciunea de bun venit, chiar înainte să zăresc fața unei femei frumoase, puțin trecută de patruzeci de ani. Unu, doi, trei. Era Koito.

Am privit în jur, de la Kuga la cusătorese şi de la Kenji la învățăcei. Toți erau curioşi, dar nimeni nu părea speriat. Doar eu o recunoscusem. În timp ce învățăcelul cel mai avansat al lui Tai fugea înainte, ca să pună tava pentru tutun pe băncuța de lângă pavilion, am rupt o pagină din

cartea lui Mariko Kato şi, fără să dau vreo explicaţie, am luat-o la fugă pe poteca de piatră, proaspăt stropită, prin grădina cu muşchi, spre camera din spate a pavilionului Baishian.

Singurele femei pe care le-am văzut stând în genunchi pe podea, îmbrăcate în corset şi dantele, au fost eroinele bolnave de tuberculoză şi... Yukako. Tocmai înfăşură trei bucăţele de lemn de santal într-o bucată umedă de pânză, pregătindu-le pentru vasul cu cărbuni. A ridicat privirea spre uşă când am intrat.

— Ce e? a întrebat enervată şi speriată.

Într-adevăr, locul meu nu era acolo. Când intrau, oaspeţilor trebuia să li se pară că descoperă o poiană tainică – lucru cu neputinţă dacă servitorii s-ar fi învârtit prin jur. Eu ar fi trebuit să mă aflu în bucătărie, dând farfuriile cu mâncare învăţăceilor lui Tai care îşi luaseră solemni locurile stabilite şi aşteptau să ducă farfuriile la pavilion.

— Nu mai vine deloc?

Dintr-o singură mişcare, Yukako s-a ridicat în picioare, a aruncat o ultimă privire în *mizuya* şi a luat o găleată de apă ca să o toarne în vasul de piatră pentru spălat mâinile, aflat în grădină. Sunetul l-ar fi anunţat pe oaspete să se pregătească să vină spre pavilion.

— Dar, *Okusama...* am zis şi timpul a părut că îşi încetineşte scurgerea; îmi dădeam seama cu durere că îmi venea mai uşor să îi spun „onorată soţie din casă” decât „soră mai mare”.

M-a fulgerat din priviri; o şuviţă de păr i se desprinsese din coc.

— Înainte să te duci să o vezi ascultă-mă, am stăruit.

O clipă a rămas ca de piatră.

— E un vis urât, a spus în şoaptă, clipind des. Te rog să repeţi ce ai spus.

I-am spus din nou.

A râs, un râs ascuțit, nefiresc. Ținea găleata cu amândouă mâinile şi gâfâia, strânsă în lamele de os ale corsetului.

— Să o iau eu? m-am oferit şi am întins mâna.

— Îmi trebuie pentru vasul de spălat, a spus buimăcită. Să nu cumva să intri în grădină. Stai unde eşti.

Aşa am făcut, cu toate că *mizuya* pavilionului de două rogojini era atât de mică încât i-aş fi stat în cale. Căutam un loc mai ferit unde să mă ascund când ochii mi-au căzut pe cărbuni: un ciubăr mare de lemn pentru ceainicul din *mizuya* şi un coşuleț delicat pentru temae. Cărbunii! La toate pavilioanele mari cărbunii erau ținuți într-o ladă mare, îngropată în pământ, la care se ajungea ridicând un capac de lemn din podea. Baishian avea un astfel de capac, unul chiar foarte mare pentru o cameră de ceai atât de mică. Capacul se afla chiar în fața mea şi avea o gaură prin care să bagi degetul ca să îl tragi afară. Pe Yukako nu o văzusem însă niciodată ridicându-l ca să pună sau să scoată cărbuni. Poate că aveam noroc. Da, era un loc gol, care poate că nu fusese niciodată folosit, o încăpere pătrată, cam de un *tatami* şi jumătate. M-am lăsat înăuntru şi am tras capacul.

Am rămas în întuneric, clipind şi aşteptând să mi se obişnuiască ochii cu slaba rază de lumină care venea prin gaura capacului. Acum multă vreme, în ultima noapte petrecută de Jiro în casa Shin, stătusem întinsă, cu fața în jos, sub pavilionul Muin; acum îmi era incomparabil mai bine. Puteam să stau cu picioarele încrucişate, dar nu puteam sta în genunchi fără să țin capul aplecat. Lângă mine se afla o cutie de lemn cu capac, prăfuită şi uitată, în care erau vreo duzină de bucăți de mangal tăiate cu mult timp în urmă, poate chiar de Nao când era copil. Erau destule ca să fierbi apa pentru un ceai.

Stând acolo mi-am dat seama că locul acela înghesuit era cumva altfel. Era mult mai aerisit decât m-aş fi aşteptat.

Între podeaua camerei de servit şi partea de sus a cutiei de metal în care mă aflam era un spaţiu deschis, de vreo trei degete, care dădea spre pământul umed de sub pavilion. Ce ciudat! Tot rostul unei cutii de metal era să păstreze mangalul uscat. Am pipăit cu degetele marginile de sus şi am dat de un al doilea capac culisant care fusese lăsat deschis; dacă ar fi fost închis, umezeala nu ar fi pătruns în cutia de metal. L-am lăsat deschis ca să pot respira. După aceea am băgat de seamă că metalul de care mă sprijineam cu spatele era mai neted decât ceilalţi pereţi ai cutiei, neted şi lucios de parcă fusese lăcuit. Mişcându-mă cu greu în locul acela strâmt, m-am întors ca să văd mai bine; suprafaţa de metal părea să aibă un model geometric. Poate că, aşa cum un negustor bogat îşi căptuşeşte o haină modestă cu o ţesătură scumpă, aceasta era – cât de absurd ar fi părut – o etalare secretă a bogăţiei, cum nu se poate mai ferită de ochii indiscreţi şi legile somptuare ale shogunului: o ladă de cărbuni bogat ornamentată. Parcă îl şi auzeam pe Nao râzând.

Toate acestea le-am văzut în timpul când Yukako a turnat apă în bazinul de spălat mâinile. După aceasta, gazda trebuia să deschidă poarta dintre grădinile exterioare şi cele interioare, ca să poată intra musafirul. Am auzit-o pe Yukako punând jos găleata în *mizuya* şi murmurând: „Oare unde s-o fi dus?” Mi-am dat seama că vorbea de mine, dar înainte să îi pot răspunde i-am auzit tocurile înalte păcănind grav pe pietrele aleii, poate chiar cu ceva mai multă gravitate decât era necesar la o ceremonie de ceai. Am ciulit urechea. Paşii s-au oprit. În pauza dintre un pas şi celălalt mi-a venit în minte faţa lui Akio din seara „vederii”, când o picătură de *sake* a căzut pe podea şi s-au privit roşi de curiozitate. Am văzut-o pe Yukako înfruntând-o pe Koito în noaptea aceea ploioasă. Am văzut-o când şi-a dat foc mânecii. L-am văzut pe Munte ridicând mâna ca să o

lovească. L-am văzut pe Jiro spărgând bolurile de ceai cu un flaut de bambus. Dar cu cea mai mare limpezime am revăzut-o pe Yukako la vârsta de douăzeci şi unu de ani, citind caligrafiile celor două fiice ale bunicului ei: a mamei lui Koito şi a mamei ei înseşi. Atunci i-am auzit pe aleea dinspre grădină. În acea clipă deschidea poarta şi dădea ochi cu Koito.

Când am auzit-o pe Yukako întorcându-se la Baishian şi deschizând uşa mică în faţa musafirei, am simţit cum mi se strânge stomacul de spaimă. Mi s-a părut că e cutremur, că pereţii pavilionului şi chiar cutia în care mă aflam se crăpaseră. Altfel nu puteam înţelege de unde venea lumina care izbucnise dintr-odată. Apoi am înţeles ce vedeam: o imagine ştearsă a camerei de ceai de deasupra. Ce ingenios! Suprafaţa lucioasă a cutiei de metal nu era aşezată chiar în unghi drept faţă de ceilalţi pereţi; era puţin înclinată, ca să primească o imagine de deasupra. Locul unde stăteam corespundea cu o deschizătură a ferestrei aflate sus, în peretele pavilionului. Vasăzică asta era camera secretă din Baishian despre care îmi spusese Yukako odată! Muntele construise un tub cu oglinzi prin care garda personală putea să vadă atât musafirul cât şi gazda fără a fi văzut. Într-un pavilion construit doar pentru o gazdă şi un oaspete o astfel de precauţie era de înţeles.

Mi se părea atât de ciudat să văd silueta subţire a lui Koito, liniile înceţoşate în lumina serii – ceva mai clare dacă acopeream cu mâna gaura capacului – ştiind că ea nu mă poate vedea. A intrat în cameră, s-a oprit să admire pergamentul şi s-a aşezat la locul care îi era rezervat. Vedeam siluetele neclare ale celor două femei aşezate faţă în faţă de o parte şi de alta a mesei, una în kimono, alta în corset şi turnură. Nu ştiu ce simţeau, dar îmi pot închipui.

În înserarea care se lăsa, a urmat o masă rituală perfectă, ca un balet. Lăsând la o parte întrebările politicoase ale lui

Koito şi răspunsurile la fel de politicoase ale lui Yukako cu privire la cutia pentru răşină şi la felurile de mâncare, amândouă se mişcau cu grație, dar în linişte. Când vorbeau, din vocea lui Yukako răzbătea mânia, pe când a lui Koito era împăciuitoare. Deasupra capului auzeam paşii învățăceilor care aduceau vasele la intervale bine stabilite: tava cu trei feluri de mâncare, bolurile cu orez, oala cu *sake* cald, bolul lăcuit, cu desene extavagante, în care se aflau bucate alese fierte la abur, tăvițele de ceramică pline cu bunătăți, bolul lăcuit, mic cât un degetar, cu capac pe măsură, în care se afla o înghițitură de apă fierbinte pentru clătit gura, tava de lemn nelustruit cu delicatese de la munte şi din ocean, fiecare din ele încăpând în acel căpăcel.

Era prima *temae* la care asistam de când Tai şi Tsuko făcuseră *matcha* cu gheață. Când Yukako a adus ultimul fel de mâncare dinainte de desert – după cum cerea tradiția, cocoloaşe de orez pe jumătate ars de la fundul oalei, plutind în apă fiartă – parcă l-am auzit pe Nao rânjind dispreţuitor. Din cauză că prânzurile de sărbătoare pe care le dădea Muntele servitorilor constau doar într-un fel de mâncare pus în cutia de *bento* şi urmat de dulciuri, nu văzusem niciodată cum arată o masă adevărată servită în timpul ceremoniei ceaiului. Pe de o parte amintirea lui Nao râzând, pe de alta, ceva din înfăţişarea lui Yukako, îmbrăcată în volane, oferindu-i lui Koito un bol de orez ars, cu gesturi solemne, m-au făcut să nu mă simt la largul meu. Era o pantomimă, orânduită de Rikyu, care îi spunea oaspetelui: „însemni atât de mult pentru mine. Deşi mâncarea mea este umilă, îți dau tot ce am”. Cei dintre noi care nu aveau de mâncare decât orezul ars când se pregătea masa, aceia nu gustaseră decât o dată sau de două ori în viață felurile de mâncare oferite lui Koito, atunci când rămăsese mâncare de la musafirii invitați la ceai: bucățele moi şi grase de ton, ciuperci rare aduse din oraşe îndepărtate de munte. Pe deasupra, ştiam că Kuga

făcuse trei oale de orez ca să aibă de unde alege cele mai bune bucățele de orez ars – cafeniu dar nu înnegrit, crocant dar nu tare, toate de aceeaşi mărime. În întunericul ce se lăsa, în timp ce Yukako, întruparea însăşi a seninătății şi stăpânirii de sine, a dat deoparte farfuria din care mâncase Koito şi i-a pus în față un vas vechi de trei sute de ani cu dulciuri, am găsit cuvântul care explica stânjeneala mea: tot ce făcea Yukako era *afectat.*

În clipa în care Koito a ieşit în pauza dintre cele două părți ale ceremoniei, purtarea lui Yukako s-a schimbat cu totul. Grația ei calmă, aproape automată, s-a preschimbat în furie atunci când i s-a adresat lui Tai stând în *mizuya* de deasupra mea.

— Câtă bătaie de cap cu rochia occidentală, şi femeia vine în kimono! Vreau să scoți îndată masa şi să pui vasul cu jăratic pe podea. Are frunze verzi pe kimono, deci nu pot folosi această cutie de ceai. Niciuna din celelalte nu se potriveşte. Găseşte-mi una neagră, cea a lui Rikyu, dacă dai de ea. De cum a intrat în camera de ceai, ia pernuța de pe băncuță, stropeşte poteca cu mai multă apă şi curăță toaleta de alături.

— Şi cea de lângă pavilion?

— Nu este nevoie, e curată de azi-dimineață. O va folosi pe cea de lângă băncuță; acum e acolo. Înainte de toate, vreau să dai jos pergamentul, să pui florile şi să pregăteşti a doua tavă cu dulciuri. Florile trebuie atârnate mai jos decât ne gândeam la început. Şi spune-i domnişoarei Tsuko să îmi aducă un kimono.

Până atunci nu o mai auzisem folosind verbele aspre pe care le foloseau bărbații; de fapt, şi vocea îi aducea acum cu mormăitul Muntelui. Tai şi învățăceii lui, tăcute ajutoare din culise, s-au repezit să ducă la îndeplinire ceea ce le poruncise. În acest timp, Yukako a închis ferestrele pavilionului cu panourile din hârtie *shoji,* cu excepția

ferestrei prin care avea să se vadă luna. După ce ferestrele de hârtie au oprit lumina slabă a serii şi silueta ei abia dacă se mai distingea în oglindă ca o pată ceva mai cenuşie pe un fond tot cenuşiu, am văzut cum, pentru o clipă, s-a oprit înduioşată ca să închidă şi panoul de hârtie şi sticlă făcut de Nao.

Poate că Yukako voia să lase deschisă ferestruica prin care spionam eu, ca să aerisească încăperea în care arsese vasul cu tăciuni sau poate că atenția i-a fost atrasă de paşii care se apropiau grăbiți de afară.

— Da? am auzit-o spunând.

O respirație gâfâită şi un țipăt triumfător, care nu puteau fi decât ale lui Mariko Kato.

— *Sensei,* am aflat ce s-a întâmplat cu ministrul!

— Nu mai spune, i-a răspuns Yukako cu răceală.

— Am dat fuga până acasă şi m-am întors, a trâmbițat Mariko, mândră de curajul ei şi încă gâfâind. Mi-a spus mama tot. El şi cu tata erau la o partidă de golf cu un mare expert şcolar american. S-au hotărât să ia împreună cina în oraş, aşa că a trimis-o pe soția lui aici.

— Ți-ai dat multă osteneală pentru noi, domnişoară Mariko, lucru foarte lăudabil, a zis Yukako şi din tonul ei am înțeles cât de bine îi părea că domnişoara Kato nu este nora ei. Numai că acum nu este momentul potrivit ca să ascult veştile pe care le aduci.

— Vai, *sensei,* a făcut Mariko, reacționând la răceala din vocea lui Yukako. Îmi cer iertare. Nu ştiu unde îmi era mintea. Vă rog să mă scuzați.

Dezumflată, deşi nu cu totul, Mariko a ieşit din cameră. Judecând după plăcerea din vocea ei când îşi cerea scuze cred că se gândea deja la următoarea persoană căreia să îi ducă vestea.

Timp de câteva clipe Yukako a stat în *mizuya,* deasupra mea.

— Golf, a murmurat pentru ea însăşi, apoi a scos un oftat prelung, tremurat.

O clipă mai târziu am auzit-o mulțumindu-i în şoaptă lui Tsuko pentru hainele aduse.

— Culoarea e foarte bună, dar nu mai am timp să mă schimb.

Yukako a sunat dintr-un clopoțel ca să o anunțe pe Koito că se putea întoarce şi apoi a deschis uşa pentru oaspeți. O lumină blândă cădea pe oglinda mea. Am auzit-o pe Yukako umplând bazinul pentru spălat; sunetul era mult mai limpede decât imaginea lui Koito, care a intrat câteva clipe mai târziu şi s-a aşezat ca să se uite la flori. Nu am văzut decât o siluetă de mătase, o umbră în altă umbră, care a îngenuncheat pe *tatami.* Şi atunci, chiar în clipa când s-a aşezat, oglinda mea a devenit aurie. Toate culorile s-au întors în cameră: oglinda a dat la iveală verdele şi violetul cascadei de flori *hagi,* albastrul şi auriul *obi*-ului purtat de Koito, albul feței sale îndreptate spre lună.

— Ce frumos este, a spus atunci când a intrat Yukako.

Yukako s-a oprit. Complimentul era în mod vădit sincer, cu atât mai mult cu cât era nelalocul lui. În lumina galbenă a lunii, Koito completa tabloul din firidă, tabloul compus de *Okusama* ca gazdă: luna, *hagi,* femeia luminoasă.

— Mulțumesc, a răspuns încet.

A pus al doilea rând de cărbuni şi s-a apucat să prepare ceaiul.

— Îmi pare rău că a trebuit să vin eu în locul soțului meu, a spus Koito.

Vocea lui Yukako era aspră şi nepăsătoare când a răspuns:

— Nu avem ce face, nu-i aşa?

— Îmi pare rău că nu ai ştiut că este vorba despre mine, a continuat Koito. Voiam să stau în umbră în cursul acestei vizite, dar, în ultimul moment, el m-a rugat să vin.

— Nu avem ce face, a repetat Yukako.

— Amândouă am muncit din greu în vremurile de restrişte, a zis Koito.

— Se poate spune şi aşa.

— Nu am venit aici ca să vorbesc despre trecut. Priveşte-mă ca pe un fel de plic în care sunt veşti bune, a spus Koito alintându-se.

Auzeam fâsâitul pămătufului; Yukako amesteca ceaiul gros.

— Te ascult, a spus cu voce stăpânită.

— Soţul meu voia să îţi spună că este foarte impresionat de ceea ce ai făcut în şcoli. Experimentul a fost un adevărat succes. Oricine s-ar mândri să aibă un fiu ca al tău. În numele împăratului, soţul meu îl invită pe maestrul de ceai să vină la Tokio şi să introducă lecţiile de ceai în educaţia tuturor fetelor din Japonia.

— Chiar aşa a spus? a întrebat Yukako, prea copleşită ca să mai pareze complimentul.

Vocea îi era stăpânită, calmă. În vocea ei am auzit mândria tinerilor nobili cu mâneci negre din vremea tatălui ei. Am auzit oftatul tremurat pe care îl scosese după ce rostise cuvântul „golf". A tăcut atât de mult că era stânjenitor. Spiţele pămătufului şuierau în bol.

— I-am vorbit consilierului Kato despre posibilitatea de a discuta şi altă chestiune cu Înălţimea Sa, a zis.

Koito a lăsat capul pe umăr şi parcă am văzut-o aşa cum trebuie că fusese cu mulţi ani în urmă, în chip de *maiko* mofturoasă şi ademenitoare.

— Nu a mai menţionat nimic altceva. Nici el, nici consilierul Kato. Este vorba despre profesorul pe care l-ai lăsat la Tokio în această primăvară? Are atâta trecere, nici nu îţi vine să crezi. Fără îndoială că ţi se vor mai cere şi alţii. Felicitări, *sensei.*

Sensei, nu *Okusama*? Da, desigur. Aşa îşi spuneau când erau tinere şi studiau muzica şi ceaiul.

Yukako a observat şi ea modul în care i se adresase.

— Cum spui tu: hai să nu vorbim de trecut. (A făcut o plecăciune în fața lui Koito, până aproape să atingă podeaua cu fruntea.) Mulțumesc pentru această veste îmbucurătoare. Te rog spune-i Înălțimii Sale că familia noastră speră să îl slujească pe împărat fără a precupeți nimic din umilele noastre puteri.

S-a lăsat liniştea. Lumina galbenă scădea pe măsură ce luna se ridica pe cer. Yukako a servit ceaiul gros, a mai pus un rând de cărbuni, a adus o lumânare şi al doilea desert.

— *Macarons, quelle surprise!* a exclamat Koito.

Cu tot accentul străin, franceza ei m-a vrăjit. Yukako a răspuns în puține cuvinte complimentelor şi a amestecat ceaiul subțire.

— Cum se numeşte acest bol? a întrebat Koito.

— Hakama, a zis Yukako.

Pentru cine o cunoştea, părea gata să izbucnească în plâns.

35.1891

— Te rog, lasă-mă singură, i-a spus Yukako lui Tai cu voce stinsă. Fac baie şi apoi îți povestesc ce a fost. Spune tuturor că a fost un mare succes şi că acum pot să cineze şi să bea *sake.* Mâine-dimineață, după micul dejun, să se adune cu toții ca să facem curat împreună. Se poate?

— Mamă?

— Sunt numai veşti bune, l-a asigurat. Acum du-te.

Luna plecase din fereastră, dar Yukako rămăsese în acelaşi loc. Lumânarea de alături îi lumina mâinile lungi. Şi-a acoperit fața cu ele. Le-a lăsat să îi cadă pe genunchi. Le-a încleştat pe rochia de mătase verde. Le-a aşezat pe *tatami,*

cu degetele desfăcute, şi i-am văzut trupul cutremurat de plânsete, i-am auzit respirația întretăiată de suspine. După o vreme s-a liniştit şi a dus mâinile la ochi. Mă simțeam ruşinată fiindcă o văzusem, dar ştiam că m-ar auzi dacă aş încerca să plec. Deodată am văzut-o încordându-se. Am auzit paşi deasupra capului.

— Pleacă, a zis privind spre uşa oaspetelui.

— Unde e? a întrebat o voce de bărbat.

— A, tu eşti, a spus ea cu voce egală, vorbind ca prin vis. În vocea ei nu se auzea nici umbră de teamă când a întrebat: Acela e un pistol?

— Unde este? Era Nao.

— Ascunde-l, a spus ea. Nu a venit.

— Nu am văzut-o decât pe femeie plecând.

— Şi-a trimis soția în locul lui.

— E acasă la consilierul Kato?

— Iau cina cu ministrul american al educației, a răspuns Yukako arogantă. Unde ai fost atâta vreme?

— Aşteptam alături. Deşteaptă idee, privata ornamentală. Nao a stat în fața ei o bună bucată de vreme. Nu îi vedeam decât silueta neclară, dar a fost îndeajuns ca să mă facă să roşesc şi să mă îngrețoşez. A lăsat jos brațele.

— Eşti tristă, *Okusama?*

— Ce cauți aici?

— Te-ai îmbrăcat atât de frumos şi musafirul cel de vază nu a venit la ceai? Ce păcat.

— Te rog să pleci de îndată.

— Ai suferit atât în viață, *Okusama.*

Ea stătea jos, el stătea în picioare. Fața ei prelungă era întoarsă spre el, gâtul lung şi subțire aplecat.

— Să nu râzi de mine, a spus domol. Era un ordin şi o rugăminte.

— Ce să nu fac? a întrebat, doar pe jumătate batjocoritor. O pată de lumină i-a căzut pe față: zâmbea. S-a lăsat jos,

alături de ea. Era o umbră cenuşie pe podea, iar ea era o umbră verde.

— Lasă-l jos, a spus Yukako.

Am auzit bufnetul metalului pe *tatami,* apoi cele două umbre s-au prăvălit împreună, verde şi cenuşiu. Am zărit licăriri albe – mâinile ei întinse spre el. Am auzit foşnetul hainelor. Am auzit respiraţia ei precipitată.

— Ce faci? a spus în şoaptă.

— Nu ştii de nici unele, nu-i aşa?

— Ştiu îndeajuns, a spus ea.

Auzeam răsuflările lor gâfâite, simţeam lemnăria casei cum se cutremură odată cu trupurile lor. Triumful nopţilor mele asudate din august s-a preschimbat în amăreală. Am atins cutia cu mangal de la picioarele mele; dacă mi se făcea rău, cel puţin nu aveam să vomit pe mine. Mi-am strâns genunchii la piept; am ieşit din trupul meu, aşa cum făcusem în prima noapte cu Nao şi cum făcusem cu mult timp în urmă, când eram o copilă pe genunchii unchiului meu. M-am strecurat prin gaura capacului şi am stat lângă cele două trupuri frumoase care aveau în sfârşit ceea ce doreau. Eram ca o stafie flămândă: lacomă, răzbunătoare şi însingurată.

Ceea ce vedeam mă tulbura atât de tare că am întors privirea. Mi-am aţintit ochii spre oglinda lucitoare ca să nu mă uit la imaginea pe care o reflecta. Şi atunci, într-un colţ, am văzut scrijeliturile: şase *kana* simple, trei şi trei. *Yu-ka-ko. Hi-ro-shi.* Veniseră aici când erau copii şi îşi scriseseră numele. Mi-am adus aminte că Yukako îmi vorbise de camera secretă din Baishian când eram eu însămi copil şi spusese că ea şi fratele ei îşi promiseseră unul altuia că nu o vor arăta niciodată nimănui. Nici măcar lui Akio. Nici măcar lui Nao. Am zâmbit dispreţuitoare aducându-mi aminte cât de mândru de el era Nao când spusese că s-a ascuns în privată. Yukako se ţinuse de cuvânt faţă de

Hiroshi şi nu îmi dezvăluise unde se afla încăperea secretă. Şi Hiroshi se ţinuse de cuvânt şi nu îi spusese lui Nao.

Îi auzeam deasupra capului: gâfâielile lui Nao, iuţi, ca de locomotivă, şi suspinele înăbuşite ale lui Yukako. Nao a terminat cu un geamăt; casa s-a cutremurat din încheieturi. S-a lăsat liniştea, apoi am auzit-o oftând:

— Asta e tot?

Nao a râs.

— Întotdeauna ai avut ce ţi-ai dorit, a zis cu blândeţe. Nu îţi strică să fii niţel flămândă.

Ea s-a tras ceva mai departe de el dar a rămas aşezată. I-am văzut braţele albe mişcându-se, am auzit foşnetul rochiei.

— Te ştergi cu şerveţele de ceai? a întrebat Nao; nu îl auzisem niciodată chicotind.

— E la îndemână, a explicat Yukako înţepată.

Am auzit-o cum trage aer în piept, obosită, şi expiră apoi, supărată, cu un fel de regret. După aceea a ridicat un obiect de pe jos şi l-a privit fără prea mare interes.

— Ce greu e, a spus. Vasăzică voiai să îmi ucizi oaspetele?

— Nu e o jucărie, Yuka, a spus Nao.

— Ştiu, a răspuns ea, dar nu l-a pus jos.

— Chiar crezi că am stat aici atâtea luni după ce a murit mama pentru simbria pe care mi-o dădeai tu? După nenorocirea prin care a trecut fiica mea am cerut să mi se dea o însărcinare în Tokio. Aş fi rămas bucuros acolo, ca să mi se piardă urma, numai că, atunci când fraţii mei au auzit de inspecţia pe care urma să o facă ministrul, mi-au spus să mă întorc la Kyoto. Era o ocazie prea bună ca să o scăpăm.

— O ocazie prea bună? a repetat Yukako.

Cum adică? Despre ce fel de însărcinare vorbea? Şi de ce voia să i se piardă urma?

— Atâta vreme cât există o familie imperială, nimic nu se va schimba în viaţa noastră.

— Faci parte din vreun grup revoluționar?

— O frăție, a zis el scurt.

— Ce caraghioslâc, a spus Yukako.

Părea că se săturase, ca o adolescentă care a stat trează până la o oră prea târzie; parcă nu îi venea să creadă că această discuție are loc. Răsucea pistolul în mână şi îl cântărea cu un aer dispreţuitor. Nu vedeam ochii lui Nao, dar fața lui era îndreptată spre pistol.

— Nu e de ajuns o revoluție? a întrebat ea arțăgoasă. Totul s-a schimbat.

— Nu, nu s-a schimbat, s-a răstit Nao la ea. Bogații poartă altfel de haine, cam asta e tot. O rubedenie de-a împăratului se căsătoreşte cu o fată din lumea plutitoare.

Yukako a scos o exclamație de iritare. Când împărțisem patul cu Nao prinsesem unele accente de amărăciune în vocea lui ori de câte ori rostea numele lui Akio, dar acum obida lui ieşise cu totul la iveală. Poate că nu îl iertase niciodată pe fratele lui

Yukako fiindcă îl preferase pe Akio, iar după moartea lui Hiroshi ea era singura pe care se mai putea răzbuna.

— Au trecut atâția ani, dar tu încă te mai pleci în fața ministrului până când atingi podeaua cu fruntea. Asta înseamnă schimbare pentru tine? Doar că acum nici nu îşi mai bate capul să vină.

Yukako s-a încordat, vizibil atinsă în mândria ei.

— Nimic nu mai este la fel, a repetat mai încet.

— A, vrei să spui că acum fetele pregătesc ceaiul? Chiar crezi că le pasă celor care muncesc până abia se mai țin pe picioare ca să poți tu sta în căsuța ta frumoasă şi... — s-a oprit, încercând să adune în câteva cuvinte esența ceaiului – şi să fii senină? Tâmplarilor, culegătorilor de ceai, cărbunarilor?

— Mulțumită ceaiului au un loc de muncă, a spus Yukako cu voce stăpânită.

— Ceaiul îi ține pe loc. Îi ține aşa cum m-a ținut şi pe mine odată.

În lumina lămpii s-a văzut o lucire de metal. Yukako a ridicat brațele şi le-a ținut aşa. Nao s-a tras înapoi.

— Nu cred că ai stat în „căsuța mea frumoasă” doar ca să fii un erou pentru „frații” tăi, Nao-*han.*

Nao tăcea.

— Cred că ai stat aici fiindcă ai un har şi o pricepere. Dacă stăm să ne gândim, ferestrele de sticlă nu sunt mai de folos decât ceaiul. Cred că, de fapt, ți-a făcut plăcere să construieşti ceva frumos.

A arătat cu bărbia spre fereastra cu lună.

O fracțiune de secundă, Nao a îndreptat privirea spre lucrarea mâinilor lui. Parcă împotriva voinței lui, a scos un sunet abia auzit de încuviințare.

— *Un.*

Yukako a vrut să profite de situație. Vocea ei a răsunat puternic, cu un fel de autoritate voluptuoasă.

— Şi mai cred că ai stat ca să fii aproape de mine.

Pasămite nu o iertase pe Yukako nici pentru că îl alesese pe Akio. Am auzit zgomote înăbuşite şi apoi o bufnitură, când ceva mic şi greu a căzut pe *tatami.* Nao a înşfăcat pistolul şi s-a dat înapoi.

— Aici te înşeli, a zis gâfâind.

— Nici tu nu crezi ce spui, a zis Yukako sfidătoare.

— Am avut femei din toate colțurile Japoniei. Am avut femei aici, în casa ta. Târfe străine în Yokohama. Soții bogate în Tokio. M-am însurat cu o fată *eta* în Asaka şi am divorțat şi de ea.

Yukako a scos un mic țipăt de oroare.

— A fost necredincioasă.

Yukako nu l-a auzit. Se trăgea înapoi din fața lui.

— Ce ai făcut?

— Cine crezi că a fost mama lui Aki?

Yukako şi-a cuprins burta cu braţele de parcă stătea să vomite.

— De ce crezi că şi-a părăsit copilul aşa? Ştia că ei i se putea da de urmă, dar copilului – nu.

Mi-am adus aminte câtă bătaie de cap îşi dăduse Yukako pentru ca să îmi explice că nu aveam cum să fiu o *eta.* Acum suspina, un fel de plânset înăbuşit, de parcă nu mai avea aer.

— Le-ai fi plătit încă şi mai repede pe călugăriţe dacă ai fi ştiut, nu-i aşa?

Ştiam că Nao vorbea astfel ca să o rănească, dar eu chiar nu înţelesesem această parte din povestea lui Ruri. „Fiindcă eşti străină, îţi voi spune." Trebuie că îşi dăduse seama că nu voi înţelege decât dacă îmi explica. Într-adevăr, aşa era.

Am auzit-o pe Yukako respirând adânc, ca să îşi vină în fire.

— Nu pângări amintirea fratelui meu cu cruzimea ta, i-a spus.

Nao a tăcut, apoi a zis *„Un"* cu voce blândă. A tăcut din nou şi când a vorbit vocea îi era din nou aspră.

— Ce noroc pe tine că a fost aşa bolnăvicios. Ai devenit un maestru de ceai mai bun decât ar fi fost el vreodată.

— Eşti un monstru, a zis Yukako în şoaptă.

— M-am întrebat de multe ori ce ar fi fost dacă i-aş fi luat locul.

Despre ce vorbea?

— Taci, nu mai spune un cuvânt, nu vreau să mai ştiu de tine, a spus Yukako şuierat.

— Niciodată nu am ştiut de ce părea Matsu să mă urască. De ce mă bătea întotdeauna atât de tare. Apoi, după ce Hiro a murit, chiar după ceaiul de pomenire din a cincizecea zi, dat pentru servitori, mama m-a gonit de acasă. A văzut cum se uita maestrul de ceai la mine şi a văzut cum se uita Matsu la el. Chiar după ceai, mama mi-a dat o traistă cu

turtițe de orez şi mi-a spus să nu mă mai întorc. Cine ar fi zis? Iar tu, ultima oară când te-am văzut, erai îmbrăcată într-un kimono nou, cu sandale noi-nouțe. „îți plac sandalele mele, Nao-^w?” Eu nu ştiam unde aveam să dorm în noaptea aceea, iar tu nu ai găsit altceva să îmi spui.

— De unde să ştiu? a protestat Yukako. Habar nu am avut că te-a izgnit o-Chio.

Nici eu nu aveam habar, fiindcă nu asta îmi povestise.

— Oricum aveam de gând să plec, a mormăit el.

Yukako stătea nemişcată. Când a vorbit, vocea ei era ştearsă şi distantă:

— Nu te cred.

— Ştii, tatăl tău m-a pus la treburile cele mai nesuferite. Numai că toate aveau legătură cu ceaiul. Matsu m-a pus să curăț scârna, în schimb, tatăl tău nu mi-a dat să fac decât lucruri legate de ceai. Te-ai întrebat vreodată de ce?

Yukako a tras adânc aer în piept.

— Pleacă, a zis.

— Nu mai spune!

— Şi nu mai termini lucrul în camera de sus. Ai înțeles?

— Nici nu aveam de gând, a zis el obraznic; s-a ridicat în picioare. Păi, mulțumesc, Yuka. A fost o seară plăcută.

— Bine, dar... a zis Yukako buimăcită, de ce... dacă tu crezi că sunt sora ta?

Nao a ridicat din umeri.

— Mă voiai.

Yukako a ridicat fața spre el. Se cuprinsese cu brațele pe după umeri, parcă îi era frig.

— Nao-*han,* te-am iubit. V-am iubit pe toți trei.

— Acum chiar plec, a zis el grăbit, ca şi cum fusese prins descoperit.

Şi a plecat.

Yukako zăcea cu fața în jos pe podea. Respira scurt, parcă se îneca.

— Nao-^ra. Kenji al meu… a şoptit.

După aceea s-a ridicat pe coate şi a vomitat.

— Oof, a gemut.

Am ieşit cât ai clipi din cutia de cărbuni.

— *Okusama?*

După imaginea neclară a camerei de ceai pe care o văzusem în oglinda de metal lustruit, toate îmi păreau acum aspre, strălucitoare şi limpezi. Fiecare foşnet al rochiei verzi pe care o purta Yukako, fiecare boboc înfoiat de *bagi* era distinct, precis ca un desen în tuş.

— Pleacă. Du-te, a gemut Yukako.

S-a ridicat, încercând să facă o figură demnă.

— Şşş, i-am spus cu blândeţe. Iertare, *Okusama.* Am auzit tot.

— Of, asta mai lipsea, a oftat Yukako şi a ridicat ochii în tavan, parcă aşteptând un ajutor ceresc.

Fusese într-adevăr o noapte lungă.

— Hai să te curăţăm, am zis.

Am adus cârpe umede şi am şters-o pe faţă, apoi am şters podeaua. Yukako stătea moale, ca o păpuşă de cârpă.

— Poţi să îmi aduci kimonoul din *mizuya*? a zis cu glas plângăcios.

L-am găsit şi i l-am adus. Yukako era tot aşezată şi se lupta cu rochia; trăgea de ea gâfâind.

— Şşş, am zis din nou.

Am desfăcut şireturile pieptarului şi ale corsetului şi i-am mângâiat spatele gol. A dat deoparte scheletul rochiei şi s-a întins ca să îşi pună roba subţire de sub kimono. Eu am ridicat roba de mătase albă şi Yukako s-a lăsat pe spate, a întins braţele ca să le vâre în mâneci şi s-a sprijinit de mine. Ca să petrec partea stângă a robei peste cea dreaptă a trebuit să îmi încrucişez braţele peste pieptul ei.

Am ţinut-o în braţe, în leagănul coapselor mele. A oftat şi s-a lăsat cu totul pe mine. Îi simţeam respiraţia în corpul

meu, îi simţeam trupul lung şi neted, căldura cărnii pe sub mătasea grea, răcoroasă. Dintr-odată a tresărit şi a început să respire sacadat. A pus încheietura mâinii între picioare şi o vreme a ţinut acolo o cută a robei. S-a cutremurat, s-a mişcat convulsiv, a bâiguit câteva cuvinte şi s-a lăsat în braţele mele cu ochii închişi. A zâmbit fugar, de parcă plutea. O clipă i-am simţit trupul uşor ca lemnul de balsa în braţele mele.

Apoi parcă şi-a recăpătat greutatea. Acum plângea. I-am desfăcut părul lung şi l-am pieptănat cu degetele.

— Soră mai mare, am murmurat pentru prima oară după nu ştiu câţi ani, dar şi pentru ultima.

— Are dreptate, a spus cu glas stins. Mi-am risipit viaţa pe praf şi frunze.

— Nu este adevărat. Familia ta se ducea de râpă iar tu i-ai dat putere. Te-ai ocupat de o artă care era pe moarte şi i-ai dat viaţă, iar lumea e mai bogată datorită ei. Ai schimbat lumea, pe măsura puterilor tale.

— Am schimbat lumea... a pufnit Yukako. Nu am făcut nimic. Lumea s-a schimbat. Acum femeia aceea poate veni în casa mea să îmi spună că nu am nicio şansă cu şcolile pentru băieţi, bolborosea enervată.

O vreme a rămas nemişcată.

— Înţelegi tu, credeam că pot avea şi una şi cealaltă, a spus arătând spre fereastra cu lună. Baishian cu mese şi ferestre de sticlă. Dar lumea tatălui meu s-a dus, a spus strâmbându-se. Ar trebui să îi pun pe fiii mei să înveţe golf.

— Ia stai, am zis simţind că nu mai am răbdare. Mai ţii minte cât îţi doreai să înveţi ritualul ceaiului când ne-am cunoscut? Cum urmăreai fiecare lecţie şi exersai în fiecare zi?

Yukako a încuviinţat cu un mormăit, ştergându-se la ochi.

— Voiai atât de mult să înveți fiindcă ritualul era executat de bărbați sau fiindcă era frumos?

— Fiindcă era frumos, a spus trăgându-şi nasul şi plimbându-şi ochii prin cameră.

— Şi îți aduci aminte că trebuia să stai după un paravan ca să vezi cum prepară tatăl tău ceaiul? Şi că nu ți-a dat nicio lecție până când nu ai fost măritată?

— *Un.*

— Datorită ție, nicio femeie nu mai este nevoită să învețe astfel. Acest lucru în sine este un dar pe care l-ai făcut lumii, înțelegi?

Yukako a dat încet din cap. Am simțit-o cum s-a destins în brațele mele, ba chiar a zâmbit scurt.

Acum stătea liniştită, cu capul sprijinit pe umărul meu. Ochii i s-au umplut iarăşi de lacrimi.

— Ştii de ce am fost atât de tristă adineaori?

— De ce?

(Adică de ce plânsese după ce se cutremurase în brațele mele.)

Yukako a oftat:

— Femeia aceea mi-a trezit toate amintirile. Nu îl voi mai vedea niciodată pe Akio în această viață.

— Aha.

Numele lui îl rostise nedesluşit, înainte să adoarmă câteva clipe.

— Îmi pare rău, am zis.

Cinstit vorbind, nu prea îmi părea rău. Mă gândeam că ceea ce aveau în comun ea şi Nao era nevoia de a-şi irosi iubirea cu gândul la Akio. Douăzeci şi cinci de ani mi se păreau cam mult ca să jelească după un băiat care i-a interzis să învețe *temae,* care a înşelat-o în propria ei casă. Care a părăsit-o şi pe ea şi pe Koito ca să facă o căsătorie de conveniență, iar apoi şi-a abandonat familia ca să se ducă să moară la Satsuma. Atunci când Nao plecase, Yukako nu

spusese: „Te-am iubit pe tine”. Folosise pronumele pe care japonezii îşi dau silinţa să îl evite, în afară de cazul că o soţie se adresează soţului. Se uitase în sus la Nao şi spusese *Antahan.* Şi adăugase „V-am iubit pe toţi trei” – pe Nao, pe fratele ei şi pe Akio; erau scrişi pe veci în inima ei, la fel ca cele două nume scrijelite pe metal, şi îi iubea cu o tenacitate căpătată din copilărie.

O parte din mine încă o iubea. Tocmai izbutise să mă lipsească de unul din rarele momente de fericire neştirbită pe care mi le oferise vreodată. O ţineam încă în braţe. Îmi era atât de dor de sentimentul că sunt îndrăgostită de ea. Mi-am trecut degetele prin mătasea pletelor ei negre, mi-am plimbat degetele pe spatele ei lung, ca o trăsătură de penel, i-am mângâiat faţa cu dosul mâinii, de-abia atingând-o. S-a întors spre mine şi m-a îmbrăţişat. Nu mă mai îmbrăţişase de când eram copil. Am început să tremur. Mâna ei îmi atingea pielea goală. Am simţit că mă topesc de dorinţă şi am sărutat-o.

Încă mai simţeam pe buze umezeala şi căldura gurii ei când s-a ridicat în picioare la celălalt capăt al camerei. Pieptul mă durea din cauza puterii cu care mă împinsese deoparte.

— Vasăzică tu ai fost aceea. Nu pot să cred.

Ce se întâmplase? Rămăsesem împietrită în timp de Yukako se îmbrăca, tremurând de furie.

— El te-a învăţat, nu? a ţipat la mine.

Atunci mi-am adus aminte că îl întrebase pe Nao: „Ce faci?”

Trebuie că o sărutase, mi-am dat seama, amintindu-mi că şi mie mi se păruse dezgustător când mă sărutase prima dată. Eu însă învăţasem atât de repede şi de definitiv plăcerea de a săruta că nu mă mai gândisem la ce fac.

Yukako s-a înfăşurat în kimono cu un fel de înverşunare. Tsuko alesese pentru soacra ei o robă la fel de ceremonioasă

ca cea purtată de Koito: neagră, cu cinci însemne şi un model cu frunze verzi de arțar care urca până aproape de talie; ici, colo, câte o frunză roşie trimitea cu gândul la toamna care avea să vină. În lumina lunii, verdele strălucitor bătea în alb. Yukako stătea cu spatele la mine, iar când a desfăcut kimonoul ca să îl îmbrace parcă era ascunsă în spatele unui paravan de frunze lucitoare. Kimonoul era cu şase degete mai jos de gleznă; Yukako l-a ridicat în talie şi s-a legat cu *obi*-ul cu gesturi atât de repezite că ziceai că aruncă scântei.

Când a terminat s-a întors din nou cu fața spre mine.

— De câte ori mă voi uita la tine îmi voi aminti de această noapte, a spus cu voce egală, ca şi cum ar fi constatat că s-ar putea să plouă.

Am clipit. În sinea mea eram încântată că am un astfel de efect asupra ei.

Apoi Yukako mi s-a adresat din nou.

— A fost cea mai rea noapte din viața mea.

S-a uitat în jos, ca să aranjeze şi ultimul şnur al *obi-\x\ \îi,* după care a ridicat ochii spre mine:

— Ştiu că ai o slujbă, domnişoară Urako, aşa că nu mă încearcă niciun regret când îți spun: să pleci de aici chiar în această seară, m-ai înțeles?

— A, am făcut eu.

— Pe vremea tatălui meu, într-o atare situație s-ar fi cuvenit să îți iei viața. Cred însă că ar fi exagerat, ce zici?

Rămăsesem cu ochii la ea, îngrozită. Da, aşa era familia ei. Strămoşul Rikyu fusese maestrul de ceai şi cel mai apropiat confident al celui mai însemnat bărbat din Japonia, până când îşi supărase seniorul şi i se ceruse să se sinucidă. În ziua în care a murit a invitat câțiva prieteni la o ultimă ceremonie a ceaiului, a scris un ultim poem şi şi-a spintecat burta cu o sabie scurtă.

Obrajii îmi ardeau. Am pus mâinile pe jos, în fața mea, şi am făcut o plecăciune ca să îmi ascund ochii plini de lacrimi. Stând cu capul plecat am clipit, de parcă atunci îmi vedeam pentru prima oară mâinile mici aşezate pe tatami; încheieturile înroşite erau ca nişte ochi care mă priveau. „Timp de douăzeci şi cinci de ani, îmi spuneam, mâinile acestea au fost ale ei.”

„S-ar fi cuvenit să îți iei viața.” Stând tot aplecată, mi-am dat seama că Yukako îmi spusese cu aceste cuvinte cât ținea la mine: din toată inima, la fel ca împărăteasa doamnei Shonagon. Eram vasal şi senior, atât şi nimic mai mult. La fel ca Rikyu, însemnam îndeajuns pentru ea ca să îmi ceară aşa ceva şi să dea cererii ei gravitatea care o înnobila. O clipă mi-am dorit să am pistolul lui Nao ca să îmi trag un glonț în burtă şi să mă dovedesc demnă de comparație. „Aceste mâini sunt ale ei, îmi repetam cu înverşunare. Aici este locul meu.”

Am auzit aceste cuvinte spuse cu vocea lui Nao; erau cuvintele rostite de mama lui Aki. Şi mi-am amintit ce spusese el după ce le repetase: „Nu este adevărat”.

Mă durea încă pieptul în locul în care mă izbise Yukako. M-am ridicat, am privit-o şi am vorbit:

— Trebuie să mă plăteşti ca să plec, aşa cum ai plătit pentru Aki.

— Poftim?

Voiam din tot sufletul să dau înapoi, să spun „Nimic, nimic”, să îmi înfig o sabie în stomac şi să îi spun că sunt a ei pe veci. În schimb, am tas aer în piept şi am zis:

— Lui Aki i-ai dat o dotă pentru călugărițe. Vreau şi eu o dotă.

Yukako s-a tras înapoi, dezgustată. Eu nu m-am mişcat.

A oftat şi în oftatul ei am simțit trădarea şi oboseala.

— Străină lacomă, a spus încet.

De durere, am închis ochii.

Curajul mă părăsise. Nu mai puteam face nici măcar o mişcare şi nici ea. Clipele treceau greu, copleşitoare. Năduful îmi trecuse dar eu tot acolo stăteam, limpezită la minte, sleită şi stupefiată.

Dar încăpăţânată.

— Ce prostie, a zis Yukako. A fost şi aşa o noapte prea lungă. Găseşti bani în perna mea. Ia cât îţi trebuie şi pleacă.

Am făcut încă o plecăciune până la pământ şi am plecat.

36. 1891

Când am trecut pe la bucătărie să îmi iau lucrurile am găsit-o pe Kuga singură, cufundată în ceştile de *sake;* învârtea alene tăciunii din vatră cu un cleşte de fier. Era una din serile ei negre. Ştiam că a doua zi dimineaţa avea să se simtă rău, să se răstească la toată lumea, dar că nu îşi va aminti prea multe lucruri.

— Ei, eu am plecat, am anunţat-o.

— *Un,* a zis, cum mă şi aşteptam, de fapt.

— *Okusama* mi-a spus să plec şi să nu mă mai întorc, drept care asta şi fac, am repetat.

— *Un.*

Auzeam râsetele celorlalţi venind din camerele din preajmă. Auzeam greierii ţârâind, poate ultima dată înainte de venirea nopţilor friguroase. Simţeam amărăciunea cum vine spre mine ca un val, de undeva, de departe. Înainte să se prăvale peste mine am întrebat:

— Crezi că e cu putinţă ca Nao-Zw «să fie fratele *Okusamei?*

Kuga mişca leneş cleştele, ştergând urmele făcute ceva mai înainte în cenuşă. În acea clipă semăna cu amândoi părinţii ei: avea tâmplele scobite ale lui Matsu şi buzele groase ale lui Chio. Mi-am amintit cum Chio, în ultimele ei zile, o strigase pe Yukako pe numele de copil al tatălui ei.

Mi-am amintit că, după ce bărbatul ei murise, mutase pe tăcute fotografia lui Nao din bucătărie în coliba ei. Trebuie că era foarte tânără când îl născuse pe Nao. Oare Muntele profitase de ea, beat fiind? Sau poate că şi el, la fel ca nepotul lui, ar fi fost bucuros să se însoare cu bucătăreasa? Nu mă gândisem niciodată la asta: oare şi-ar fi dorit să fie moştenitorul maestrului de ceai? Kuga a ridicat încet ochii spre mine:

— Ține-ți gura, mi-a zis, din care eu am înțeles că voia să spună „da”.

Am luat o lampă şi m-am dus în camera de deasupra cusătoriei; am găsit perna lăcuită a lui Yukako lângă paravanul ei. De la o vreme o muta ea însăşi dimineața şi acum am fost mirată să văd cât de grea este. În sertar nu am găsit decât poezii şi panglici, bucăți dintr-un kimono vechi, spatula făcută de Akio, bine înfăşurată în hârtie, dar perna de lemn era atât de grea că abia o puteam ridica. Auzeam banii zornăind în sertarul ascuns. Am răsturnat suvenirurile lui Yukako într-o pânză şi am făcut o legăturică pe care am lăsat-o acolo. Apoi am luat toată cutia. Pe întuneric, cu lacrimile şiroindu-mi pe față, nu eram în stare să mă descurc cu un sertar secret.

„Nu ştiu să îl deschid”, îmi spuneam. Dar una dintre poezii, care nu era totuşi scrisă de Akio, îmi atrăsese atenția. „Ştiu cine îl poate deschide.”

Mi se părea că nu voi mai ajunge niciodată. Lacrimile îmi şiroiau necontenit pe față. Mâinile îmi erau înghețate şi amorțite de greutatea desagilor pe care îi căram. Trecuseră douăzeci şi cinci de ani, dar nimic nu se schimbase. Străzile întunecate nu se mai sfârşeau, iar eu nu eram a nimănui. Eram din nou copil, alergam şi plângeam, năucită de foc. Vedeam cizmele unchiului meu şi caii înnebuniți de groază. Auzeam geamătul grinzilor şi huruitul olanelor care se prăbuşeau. Simțeam mirosul focului, mă înăbuşea.

Mergeam şi plângeam; tânguirile pe care le auzeam erau ale mele.

Mi-a venit în minte Yukako, aşa cum o văzusem întâia oară în Baishian, când mă acoperise cu kimonoul ei. Am gemut. M-am aşezat pe desagi, între două şiruri de case cu obloanele trase fiindcă era noapte şi mi-am îngropat în mâini fața udă de lacrimi. De acum încolo viața mea va fi o înşiruire de mii şi mii de minute din care ea va lipsi.

Am spus că o cunosc pe doamnă din vremea când era *geisha* şi servitorii consilierului Kato m-au lăsat să aştept la uşă. A trecut ceva vreme până m-au lăsat să intru.

— Chiar mă întrebam ce s-a ales de tine, mi s-a adresat Koito cu căldură după ce slujnica a adus ceaiul. Astă-seară... nu am găsit un moment potrivit ca să întreb.

Casa de oaspeți nou construită de Kato era încă şi mai luxoasă pe dinăuntru: *tatami-u* era bordat cu brocart auriu, iar firida era susținută de un trunchi de copac deosebit de frumos. Fereastra rotundă, lucrată cu finețe, stătea mărturie a măiestriei lui Nao.

Pe cât s-ar fi zis, judecând după primirea ospitalieră pe care mi-o făcuse Koito, îşi închipuia că sunt acolo ca să cer scuze pentru răceala cu care o tratase Yukako şi spera ca, prin intermediul meu, să facă o bună impresie.

Mi-am învins stânjeneala şi am început.

— Umblă vorba că un bărbat înarmat cu un pistol îl caută pe soțul tău, am spus alegând cu grijă cuvintele.

Nao era cunoscut atât lui Kato cât şi lui Yukako şi nu doream să creez necazuri nici unuia dintre ei.

— Mulțumesc fiindcă îți faci griji pentru noi, a zis Koito. După ce s-a întâmplat astă-vară cu ministrul finanțelor, călătoreşte însoțit de două gărzi de corp, dar mă duc să le dau de ştire.

A plecat, iar eu mă gândeam dacă nu cumva Nao – sau frații lui – nu fuseseră amestecați în asasinat.

Koito s-a întors şi a adus o farfurie cu *sembei.* I-am povestit, străduindu-mă să îmi ascund tremurul vocii, că, din motive personale, mă certasem pe nepusă masă cu stăpâna mea şi că îmi dăduse bani ca să plec.

— Mi-a dat asta, am zis. Nu pot să o deschid.

— Ce nu poți deschide? s-a mirat Koito şi a apăsat pe ceva.

Din cutie a ieşit o tăviță cu monede *yen* şi *sen*, îndeajuns de multe pentru a cumpăra cele necesare unei mici reuniuni de ceai sau pentru a achita o notă de plată adusă pe neaşteptate de vreun negustor. O ştiam pe Yukako de atâția ani şi nu văzusem niciodată acea încuietoare. Stânjenită, am tras spre mine perna de lemn ca să văd cum funcționează.

Am schimbat o privire cu Koito. Auzisem amândouă clincănitul metalului înăuntru şi, într-adevăr, cutia nu părea mai uşoară după ce scosesem monedele. Koito a adus lampa mai aproape. „*Ara*!” a făcut când a găsit două ace de metal ascunse sub sertarul cu monede. Le-a apăsat şi toată partea de sus a pernei de lemn s-a desprins.

Aşa am descoperit că la baza cutiei se afla o tavă adâncă, plină cu *koban* – monede mari de aur, ovale ca formă, care circulau pe vremea shogunilor. Koito m-a privit lung. Simțeam că îmi ard obrajii şi nu îmi găseam locul.

— Nu ştiu, am spus agitată.

Acum nu mai puteam întreba ceea ce îmi doream cel mai mult să aflu. Am tras aer în piept.

— Ea mi-a dat-o, am zis, ceea ce nu era întru totul adevărat. Nu ştiu.

În acel moment s-a auzit larmă – glasuri de servitori şi păcănit de sandale de lemn. Am auzit vocea înspăimântată a lui Mariko Kato.

— Scuză-mă, a zis Koito.

Pe noptieră era o cutiuță de lemn, probabil cu lucruri de preț. Când a ieşit, Koito a luat-o cu ea.

Afară se auzeau voci şi cineva fluiera un cântecel de pe vremea când băieții erau mici: *„Nu ne e teamă să purtăm straiele roşii de ocnaşi..."* Apoi fluieratul a fost curmat brusc de o plesnitură. Am deschis fereastra şi m-am uitat afară. În eleganta grădină din fața casei lui Kato erau adunați şapte sau opt oameni; toți servitorii aveau lampioane în mâini. L-am văzut pe Nao stând în picioare, netulburat, înconjurat de paznici; din gură i se scurgea sânge. Un bărbat înfăşură cu grijă un pistol într-o bucată de hârtie. Kato făcea plecăciuni unui bărbat cu fața mare, îmbrăcat în frac; omul l-a dat la o parte cu o amenințare prietenească.

— Nu e decât o găurică, a râs cu poftă, mulțumit de el însuşi. Ce ar fi să îl ducem la prefectură chiar acum şi să aflăm ce li se întâmplă celor care trag cu pistolul în *jinrikisha?*

Kato privea când la Nao, când la bărbatul cel important, trăgându-se de gulerul înalt. Cuvintele „geamgiu" şi „pistol" erau rostite iar şi iar de cei adunați în grădină. Se mândrise atât cu vizita ministrului că ultimul lucru pe care l-ar fi dorit ar fi fost să strice impresia printr-un scandal în care era implicat un meseriaş angajat de el.

— Excelentă idee, a spus deznădăjduit şi a făcut o plecăciune.

— Hai, capul sus, i-a spus ministrul şi l-a bătut tare pe spate.

Era un gest occidental, copiat de ministru, şi de aceea l-a luat pe nepregătite pe Kato, care s-a pierdut cu firea.

— În drum spre casă vom compune poeme despre lună, ce zici? Şi spuneai că ai o surpriză pentru mine pe canalul Takase; hai să vedem despre ce este vorba.

— Mâine, zise consilierul Kato cu glas pierit. Am spus că va fi gata mâine.

A făcut încă o plecăciune, înnegurat de deznădejde, dar chiar atunci Mariko Kato a făcut un pas în față.

— Te rog, tată. Lasă-mă să vin cu tine ca să le spun despre Baishian, a zis.

— Baishian? La Casa Norilor? Chiar astă-seară am fost acolo, s-a auzit vocea gravă a lui Koito.

— Nu mai este, a zis Mariko şi a izbucnit în lacrimi, măcar pe jumătate sincere.

Niciodată nu ştiusem de ce a rămas în casa Shin după eşecul căsătoriei cu Kenji. Acum însă, auzind-o cum plânge, am înțeles: îi era drag acel loc.

— A fost un incendiu.

— A pățit cineva ceva? a întrebat doamna Kato neliniştită.

— Doar Baishian. Pârâul era chiar alături, aşa că am putut stinge repede focul. Dar Baishian nu mai este, s-a văitat ea.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat tatăl ei.

Mariko şi-a tras nasul şi şi-a luat o figură serioasă.

— Cred că este destul de limpede ce s-a întâmplat, a zis întorcându-se spre grupul de gărzi.

Nao a spus ceva, cred că „Nu”. Nu îmi dădeam seama ce era în mintea lui ascultând-o, dar în vocea ei am auzit mânia unei femei dispreţuite.

Aşa mi-a rămas în minte: cu fața împietrită, ca o mască, dus de acolo de grupul de gărzi. Mergea drept, cu capul sus.

— Plângi, am auzit vocea lui Koito în spatele meu.

Am închis fereastra şi m-am întors spre ea.

S-a uitat în jos, la aurul neatins şi apoi la mine.

— Ori ai fost tu, ori el. Ori tu ai dat foc pavilionului de ceai şi ai luat banii, ori el i-a dat foc. Iar pe stăpâna ta nu o costă nimic să dea vina pe tine.

— Ne-am certat dintr-un motiv care ne privea doar pe noi.

— Înțeleg. E un bărbat foarte chipeş.

M-am şters la ochi fără să scot o vorbă.

— Orice s-ar fi întâmplat, nu poți fi văzută aici. Lucrurile sunt prea încurcate. Dacă stai aici la noapte, trebuie să pleci înainte să se crape de ziuă. (Nu mă gândisem unde voi dormi; i-am mulțumit cu o plecăciune.) La drept vorbind, nu te-aş sfătui să stai în Kyoto, a adăugat.

M-a privit lung, blând dar cercetător. Am vrut atunci să o întreb dacă aş putea să o urmez la Tokio, dar ea s-a uitat la fața mea care arăta limpede că sunt străină, apoi la cutia cu bani de aur. Avertismentul ei m-a speriat atât de tare că am uitat de întrebare:

— Poate nici măcar în Japonia.

A doua zi Koito mi-a împrumutat o rochie occidentală şi mi-a promis să îmi arate cum să ajung la un hotel pentru turişti străini. În dimineața aceea m-am dus la fratele Joaquin şi l-am rugat să îmi cumpere un bilet până la New York. Acum multă vreme făcuse în aşa fel încât să pot intra în Miyako. Poate că acum mă putea ajuta să plec. Ne-am uitat uimiți unul la altul, eu, o femeie adultă, îmbrăcată într-o rochie de împrumut, făcând plecăciuni, el, un călugăr bătrân. Ca şi domnişoara Starkweather, vorbea japoneza remarcabil de prost. Ştiuse îndeajuns ca să ne impresioneze, pe unchiul meu şi pe mine, atunci când sosiserăm, dar, pe cât se părea, nu mai învățase nimic de atunci. Mi-a spus că unchiul Charles murise probabil în incendiu, dar că trupul lui nu fusese niciodată găsit. Nu am scos o vorbă. Nu îl visasem decât o dată, în după-amiaza aceea de dinainte de Expoziție, cu mult timp în urmă.

— Ce talent risipit, a oftat fratele Joaquin clătinând din cap. Ce pierdere. Iar tu ai crescut printre păgâni. Dacă am fi ştiut, ți-am fi dat de urmă... îmi pare tare rău.

Măcar că nu vorbea bine japoneza, vremea petrecută aici îl schimbase. Ne-am plecat unul în fața celuilalt când şi-a cerut scuze şi a acceptat să mă ajute. I-am dat bani pentru bilet. Ştia că un vapor urma să plece de la Kobe peste două

zile. A promis că va face tot ce se poate ca să plec cu acel vapor.

— Măcar atât pot să fac pentru tine.

Am făcut o plecăciune, am zâmbit. Într-adevăr, aşa era.

Când am dat ochii cu domnişoara Starkweather, a clipit nedumerită.

— Nu mi-ai spus că poţi să te îmbraci ca lumea, m-a luat ea la rost.

Când i-am înmânat demisia şi am întrebat-o dacă nu cunoaşte la New York pe cineva care ar putea avea nevoie de serviciile mele a bodogănit, s-a agitat, mi-a zis vreo două fiindcă nu o anunţasem din vreme, dar până la sfârşit mi-a scris câteva adrese. Am rămas mută când ea şi domnişoara Parmalee m-au îmbrăţişat şi m-au sărutat pe obraji, dar în acelaşi timp am simţit cum mi se moaie inima.

M-am oprit la un lactobar nou, elegant, tot numai alămuri şi catifea roşie, şi am băut un pahar de lapte. Chiar plecam la New York? Nu prea îmi venea să cred că mai există şi alt loc în afară de Japonia, dar iată, în faţa mea se afla un pahar cu lapte, dovadă a copilăriei mele şi a existenţei unei lumi întregi de băutori de lapte în afara Japoniei. Laptele avea un vag gust de castane, tot aşa cum, la New York, laptele avea un uşor gust de afine atunci când era gata să se prindă. Mi s-a pus un nod în gât: pe lângă durerea veche, legată de mama, venise cea nouă, legată de exilul meu. Stomacul a început să mă doară.

M-am oprit la un chioşc unde se vindeau gogoşele de orez şi am cumpărat câteva. Am mâncat una pe loc. Vânzătoarea mi-a dat o ceaşcă de ceai rece de orz şi m-a privit lung.

— Vorbeşti bine japoneza, a zis.

Rochia ruginie pe care mi-o dăduse Koito era prima rochie de adult pe care o purtam; fusese croită pentru o femeie cu torsul lung şi pieptul mic. Cu toate că nu îmi venea bine îmi dădea un sentiment de invulnerabilitate. La şcoala fetelor

nimeni nu m-a recunoscut până nu am vorbit. Am văzut cum am scăzut în ochii domnişoarea Starkweather în clipa când şi-a dat seama că eu sunt. Fără să mă gândesc prea mult, cu o plăcere răutăcioasă, am intrat în casa unui proprietar *âejinrtktsha* din vecini, am luat o pereche de sandale cu barete galbene din cutia cu încălţăminte aflată în vestibul şi m-am îndreptat spre baie.

Am deznodat şireturile ghetelor pe care mi le dăduse Koito, ca să nu mă oprească cineva la intrare. M-am descălţat, am pus banii pe tejghea în faţa băieşiţei neatente, am luat o punguţă nouă de tărâţe şi un prosop şi mi-am scos rochia atât de repede că cele trei bătrâne care îşi făceau baia de după-amiază nici nu şi-au dat seama ce se întâmplă. În timp ce mă săpuneam şi mă frecam cu punguţa de tărâţe am băgat de seamă că lângă portretul împăratului era atârnată o stampă ciudat colorată în care Maiestatea Sa stătea în faţa unei companii de soldaţi tineri înarmaţi cu puşti verzi şi îmbrăcaţi în uniforme violet cu roz.

— Să nu intri în bazin, a spus una din bătrâne.

— Nu e pentru tine.

— *Akahen,* a zis a treia. Rău.

Bineînţeles că am intrat şi bineînţeles că ele au ieşit din vană. M-am cufundat în apa minunat de fierbinte şi m-am uitat la ele cum stăteau cu prosoapele în cap şi braţele depărtate. Am stat în apă cât am îndrăznit de mult, în timp ce bătrânele s-au dus să o aducă pe băieşiţă. S-a apropiat târându-şi picioarele, m-a ocărât cum ştia mai bine şi a scos dopul.

Nu îmi mai încăpeam în piele de bucurie ascultând apa cum se scurge. Era sunetul cărbunilor pe care erau dispuse să îi risipească fiindcă mă urau. Le-am privit pe rând în ochi. O clipă au tăcut, apoi au început să se sfătuiască despre cum să adune mai mulţi oameni şi să mă dea afară. Am ieşit singură.

— Vă rog să îi transmiteți complimente micuței Hazu, am zis şi i-am aruncat frumoasele sandale cu barete galbene în vană. Vârtejul apei care se scurgea le-a prins şi le-a răsucit.

M-am îmbrăcat cât am putut de repede. Fusesem chiar prea îndrăzneață. Cum am zărit o *jinrikisha* goală, i-am făcut semn băiatului.

— Du strada Migawa, i-am spus şi am tras coviltirul ca să mă ascund.

— Vorbiți bine japoneza, mi-a spus băiatul.

Aşa am decis să trec prin fața casei Shin în acea după-amiază: jubilând de bucurie după aventura de la baie şi savurând plăcerea pe care o resimțisem, cât de juvenilă ar fi părut. M-am dezumflat însă de cum ne-am apropiat de Casa Norilor: pe malul micului Migawa, ale cărui ape erau adânci şi umflate de când se deschisese canalul lui Kato, erau înşirate găleți, iar strada viermuia de oameni. Am simțit că mă înăbuş; mirosul tăia aerul ca o lamă de cuțit, nu aveai cum să nu bagi de seamă că îți înțepa nările. Cu o noapte înainte, atunci când îmi adusesem aminte de focul de demult, trăsesem pe nas fum adevărat.

Mirosul de fum mi-a fost de ajuns.

— Te rog coteşte aici, i-am arătat cu mâna unde şi m-am afundat mai tare sub coviltirul *jinrikisha* în timp ce ne îndepărtam.

Nu ar fi fost cuviincios din partea mea să fiu văzută, iar de văzut chiar nu aveam ce vedea: din stradă nu puteai zări pavilionul Baishian. Ultima mea imagine despre casa Shin a fost a zidului împrejmuitor, scăldat în lumina gălbuie a după-amiezii şi întrerupt de marea poartă cu acoperiş de stuf.

Când am trecut troncănind pe lângă sanctuar am văzut un grup de actori care repetau o piesă numită *Nonomiya,* despre fantoma unei femei care nu îşi poate ierta duşmanul şi de aceea nu poate ieşi din această viață şi renaşte. Am

văzut actorul-fantomă stând la poarta spre lumea spiritelor: ridica piciorul încălțat în șosetă albă și îl punea jos, neputincios. În gând, m-am dus și eu la altarul zeiței Kannon, aflat în apropiere. Am plecat capul de două ori – străduindu-mă să nu mă uit înapoi ca să văd dacă Yukako era printre cei adunați pe strada Migawa – și am rostit cea mai simplă rugăminte pe care am auzit-o vreodată: să fiu fericită.

Fusese o nechibzuință din partea mea să mă duc la baie și apoi la casa Shin. Toată lumea mă căuta, mi-a spus Aki când am trecut pe la mănăstire. Pe o jumătate a feței purta o mască albă de pânză, dar m-am bucurat din suflet să văd că un ochi era bun și obrazul neatins.

— Nu îmi vine să cred că ai venit aici, a șoptit ea neliniștită. Cum ai putut face așa ceva? Tocmai tu? Pavilionul de ceai? Banii?

Îmi părea bine să văd că nu mă credea în stare de o astfel de faptă.

— *Okusama* mi-a spus să iau cât am nevoie și i-am luat pe toți. Am auzit că pavilionul a ars, dar mai mult nu știu. Jur.

M-a privit uimită și s-a apropiat cu un pas.

— Îmi închipui că acum vorbești cu Kenji atunci când vine să te vadă? am zis.

— Îmi scrie, mi-a răspuns puțin fâstâcită. De obicei așteaptă afară toată ziua iar eu ard scrisorile. Ce ar putea să îmi spună, la urma urmei? „Trece un câine. Maica stareță arată cam supărată azi, oare de ce? Ah, simt mirosul mâncărurilor de la prânz.” Astăzi însă, doar a venit și a lăsat o scrisoare, așa că mi-am făcut griji. (A aruncat o privire stânjenită spre clădirea mănăstirii.) Este o slăbiciune lumească din partea mea, dar am citit-o.

Vasăzică așa. Hoață și incendiatoare. Măcar acum știam la ce să mă aștept de la familia Shin.

— Ce a spus despre tatăl tău?

— Este reținut pentru interogatoriu, a spus cu voce abia auzită, privind în jos.

— Nu mă vei crede dacă îți spun că a dat foc pavilionului, dar să ştii că fost acolo noaptea trecută. L-am auzit vorbind cu *Okusama* şi a povestit ceva despre mama ta. De asta am venit, ca să îți spun ce am auzit.

În timp ce eu vorbeam ridicase privirea şi acum era cu fața îndreptată spre mine. S-a aplecat şi s-a prins cu mâna de una din barele porții. I-am povestit ce ştiam, dar nu şi cum aflasem.

Fața lui Aki era crispată când am terminat.

— *Un,* zis. Cam aşa ceva ghicisem şi eu. Ba chiar i-am scris lui Kenji spunându-i că ştiu că aşa stau lucrurile, ca să îl conving să nu mai vină, dar a spus că nu îi pasă. Ei, acum sunt sigură, a încheiat şi a rămas pe gânduri o clipă. Mai sunt atâtea lucruri pe care nu le ştiu, a zis.

Îi doream tot binele din lume acestei femei curate şi inteligente, sclipitoare ca un ban nou-nouț căzut în noroi.

În seara aceea am aşteptat-o pe Koito la al Treilea Pod. Râul Kamo era iute şi limpede; pe stâncile de pe maluri îşi făcuseră egretele cuibul. În lumina rozalie a apusului vedeam limpede munții de la răsărit: marele Hiei, înălțat amenințător, Daimoji, în coasta căruia era înscris caracterul *dai,* Maruyama cel blând, verde şi molcom, presărat cu acoperişuri de temple. Se scurseseră douăzeci şi cinci de ani şi nu trecusem niciodată de munții care înconjurau oraşul ca un brâu.

Mai erau şi atâtea lucruri pe care nu le ştiam. Ce se întâmplase în Baishian după ce eu plecasem? Oare Nao se întorsese şi îi pusese foc de necaz? Nu, cred mai degrabă că faptul că se culcase cu fiica stăpânului său chiar în camera de ceai îi dădea mai multă satisfacție. Pe lângă asta, nu îmi era clar când se petrecuseră lucrurile: dacă Nao ar fi dat foc

pavilionului de ceai şi ar fi tras în prim-ministrul, atunci ar fi trebuit să se afle în două locuri în acelaşi timp.

Oare Yukako adormise în camera de ceai şi focul izbucnise din neglijența ei? Pavilioanele de ceai erau construite în aşa fel încât două focuri să poată arde acolo fără a fi supravegheate – unul în camera de ceai iar altul în *mizuya.* Am încercat să îmi aduc aminte dacă fusese vreun cutremur care să zgâlțâie cărbunii şi să işte scântei. Nu pot să jur, dar nu îmi aduc aminte să fi fost vreunul.

Yukako nu avea cum să adoarmă în camera de ceai sau să plece lăsând focul aprins. Ultima imagine a ei era dureroasă pentru mine, fiindcă nu aşa aş fi vrut să mi-o amintesc. Am încercat să îmi aduc aminte cum arăta în brațele mele, sau chiar în roba de frunze, gravă şi regală, atunci când mă dăduse pe uşă afară. Ei bine, nu. Ultima oară când am văzut-o, stăpâna mea stătea în genunchi în Baishian, cu nodul *obi*-\A\i\ ridicat în sus, ca o servitoare, şi freca *tatami* cu o cârpă. Văzând-o cum freacă şi spală podeaua era ca şi cum aş fi ascultat un cântec îndrăgit cântat pe un instrument dezacordat. Îmi venea greu să văd toată puterea şi voința ei preschimbate într-o banală energie nervoasă. Am făcut puțin zgomot stând în prag, ca să îi arăt că plec. Am făcut o plecăciune. Nu a ridicat privirea.

Nu îmi puteam închipui pavilionul Baishian în flăcări, dar pe de altă parte nu mă puteam gândi decât la asta. Rogojina *tatami* fumegând, schimbându-se din verde crud în negru şi apoi în roşu; delicata împletitură de nuiele a tavanului căzând la pământ sub formă de inele înnegrite. *Shoji* topindu-se în câteva clipe, zăbrelele de lemn lucind roşii apoi prăbuşindu-se ca o cenuşă. Focul nu aşteaptă să ne strângem lucrurile; cutiile de ceai, cu sutele lor de straturi de lac mătuit, cu siguranță au ars toate. Pămătufurile trebuie că au ars ca penele. Rafturile din camera de servit au ars şi ele, s-au prăbuşit, şi toate vasele prețioase s-au

făcut fărâme. Chiar şi tulpinile şi bobocii de *hagi* s-au scorojit, au tremurat o clipă şi au ars până la nivelul apei care se afla încă în vas. Cel mai încet a ars lemnul fin care şi-a pus pecetea pe toţi anii petrecuţi cu Yukako – podeaua ca o mătase moarată, panourile neîmpodobite ale uşii joase, pătrate, şi stâlpul alcovului. Podeaua neagră ca noaptea a firidei, cu vinişoara ca un fulger de lumină albă. Am auzit bufnitura înăbuşită a acoperişului de stuf când s-a prăvălit, ţipetele şi gemetele grinzilor, clincănitul ferestrelor lui Nao când pocneau. Mi-am astupat urechile.

Atunci am înţeles ce se întâmplase. Acolo, pe pod, am vărsat lacrimi pentru Yukako. Nu din cauza lui Yukako, aşa cum plânsesem toată ziua, fiindcă mă gonise din casă, fiindcă o pierdusem. Nu. Am plâns de mila ei, ştiind ce trebuie că a însemnat focul pentru ea.

Încă nu o întrebasem pe Koito ceea ce voiam cel mai mult să ştiu. Când a venit, m-a luat în *jinrikisha* şi am mers în centrul oraşului, pe o stradă paralelă cu Takase, un canal în care se vărsa râul Kamo, doar cu câteva case mai încolo. Râul sclipea în lumina lampioanelor; când intrasem în oraş pentru prima oară, venisem pe acest drum îngust, într-o barcă cu fundul plat. Până să apuc să întreb ceva, Koito a arătat spre strada de dincolo de canal:

— Pontocho, a zis. Aici am început să lucrez.

— Pe soţul tău l-ai întâlnit aici? am întrebat politicoasă. Ori la Tokio?

— Nu aveam cum să ne întâlnim în Pontocho, a râs Koito, un râs de femeie răsfăţată. Am încercat o dată sau de două ori, dar toţi oamenii împăratului mergeau peste râu, la Gion; Pontocho era pentru oamenii shogunului. Prima oară l-am văzut cu prilejul reuniunii de ceai de la Casa Norilor, adică în noaptea când am întâlnit-o pe *Okusama* ta. Dacă aş fi ştiut că e logodită cu fiul seniorului Îi, nu aş fi venit. Ştii ce s-a întâmplat după aceea. Nu o voi uita niciodată pe fata

aceea furioasă care încerca să îmi smulgă kimonoul de pe mine.

A căzut pe gânduri, cu ochii în depărtare. Voiam să aud mai multe, aşa că nu am întrerupt-o cu întrebarea mea. De-a lungul râului, deasupra fiecărui lampion atârna o lampă; se înşiruiau de-a lungul întregului canal, dar niciuna nu era aprinsă. Nu ştiam la ce folosesc. Koito a continuat:

— Pe deasupra, gărzile imperiale de la capătul străzii nu voiau să mă lase să plec! Stăteam în palanchin, hamalii fumau şi seara se scurgea fără folos. În noaptea aceea eram aşteptată la trei petreceri, dar ştiam că va mai trece multă vreme până când îl voi revedea pe tânărul senior. Mai ții minte cât de bolnav era? Nu am putut rezista ispitei de a mă amesteca printre celelalte *geiko* venite la Casa Norilor. Şi uite cum ajunsesem: îmbrăcată într-un kimono rupt, pusă într-o situație stânjenitoare, şi pe deasupra mai pierdeam şi bani. Tocmai atunci un bărbat tânăr şi chipeş s-a uitat în palanchin şi a zis:

„Nu-mi amintesc să te fi văzut printre celelalte. Cine eşti?”

Era nepotul împăratului – ministrul meu. Le-a spus gărzilor să mă lase să trec. A fost dragoste la prima vedere, a adăugat ea în engleză. Dar apoi a venit războiul şi totul a devenit complicat.

Nu o mai văzusem pe Koito aşa – destinsă, vorbăreață, pusă pe destăinuiri. Eram încântată.

— Am fost nevoită să mă descurc de una singură. Celelalte *geiko* erau tot mai tinere. Am învățat arta ceaiului aşa cum o preda Rikyu, am învățat franceza, am înlocuit vopseaua cu plumb cu sulimanuri occidentale. Am făcut tot ce am putut ca să fiu deosebită, a oftat. Iar apoi ne-am întâlnit din nou, din întâmplare, când soția lui era pe moarte.

M-a privit cu un zâmbet sincer şi timid pe buze.

— Sunt atât de norocoasă, a zis.

Era, într-advăr.

A tăcut puțin şi a adăugat:

— Şi Mizushi s-a măritat. O mai ții minte pe surioara mea? S-a măritat cu fiul baronuluiu Sono, Kazuo.

„Băiatul pe care Sumie îl voia pentru fiica ei”, m-am gândit uluită. Ce mică e lumea. Poate că Muntele nu ştiuse niciodată de ce tatăl lui adoptiv numise pavilionul Baishian; poate că voi afla acum.

— Cum o chema pe bunica ta? am întrebat deodată. Pe mama mamei tale?

— Păi, Baishi, a răspuns Koito, stânjenită fiindcă numele pavilionului de ceai plutea în aer, nerostit.

— Da, aşa mă gândeam şi eu.

Clipa aceea a trecut şi apoi mi-a venit uşor să pun întrebarea cea mai importantă pentru mine.

Dar nici nu am apucat să deschid gura, că s-a auzit un sunet cu totul nou pentru mine. Un țăcănit de metal pe metal, un zumzăit întrerupt de mici pocnete. O epocă din viața oraşului lua sfârşit, o alta îi lua locul.

În acel moment apele lacului care scăldau țărmul de lângă casa lui Akio din Hikone au străbătut canalul Biwa şi au căzut într-o turbină aflată în partea de răsărit a oraşului; forța cu care au căzut s-a transmis la firele întinse deasupra capetelor noastre şi lămpile întunecate de pe malul canalului s-au aprins. A fost ca un zgomot asurzitor, o strălucire orbitoare: lămpile din spate, apoi cele de deasupra capetelor noastre, apoi cele din față se aprindeau una câte una.

Băiatul cu *jinrikisba* a dat drumul bețelor şi şi-a acoperit fața cu mâinile. Eu m-am agățat îngrozită de Koito, care a izbucnit în râs:

— Asta trebuie să fie surpriza lui Kato pentru soțul meu! Mi-am închipuit! Uite! E la fel ca la Tokio!

Auzind-o, băiatul cu *jinrikisba* a apucat din nou bețele, s-a uitat bine la canalul iluminat şi şi-a şters sudoarea de pe față.

— *Un,* a zis.

Ne-a dus de-a lungul şirului de lumini. Eu priveam mută apele canalului care se aşterneau în fața noastră asemenea unui drum strălucitor.

Înainte să plece, Koito m-a adus la hotel şi a stat cu mine la bar câteva minute. Am putut în cele din urmă să îi pun întrebarea la care tânjeam să aflu răspuns. Printre puținele lucruri pe care le adusesem din casa Shin se numărau şi cinci bobițe de răşină şi o ceşcuță.

— Ce s-a întâmplat cu domnişoara Inko?

— Chiar că prinsese drag de tine, nu? A fost servitoarea mea preferată. Ştii că s-a măritat la Tokio?

— Cu un bărbat dintr-o familie de cofetari, am spus, simțind că îmi pierd răbdarea.

— A murit de tânăr, acum vreo zece ani, a continuat Koito. Au avut trei băieți şi o fată; s-au căsătorit toți nu de multă vreme. Pe ea am văzut-o acum ceva timp. Nu s-a schimbat deloc – e gălăgioasă şi amuzantă. Ştii cum era.

Inko, mamă! Şi pe cale să devină bunică! Am pus paharul de vin de prune pe masă.

— E fericită? am insistat.

— Viața nu a prea răsfățat-o, ca să fim cinstiți. Soțul ei a murit. Fiii şi nurorile o pun să doarmă în vestibul, de parcă ar fi de-abia măritată. Credeam că, atunci când fiii ei se vor însura, va avea o grămadă de nurori care să o servească, să îi facă toate poftele, dar se pare că părinții soțului ei sunt cei care se bucură de toată atenția. Au doar vreo cincizeci de ani, mai au mult de trăit.

De teamă că s-ar putea să pierd cumva perna de lemn, purtam întotdeauna la mine câțiva bani de aur în săculețul

de mână pe care mi-l dăduse Koito. Fiecare ban valora o avere, îmi spusese.

— Dă-i domnişoarei Inko, atunci când o vezi, i-am spus. Şi roag-o să îmi facă o vizită la New York atunci când are timp.

Koito a făcut ochii mari. L-a strigat pe barman să îi aducă o pensulă de scris şi el a venit cu o călimară şi un toc cu peniță de metal. La lumina becului de pe stradă am pus pe hârtie singura adresă din New York pe care o ştiam pe dinafară. Dedesubt am scris trudnic, cu litere latine: Aurelia Corneille.

Epilog 1891-1929

Călătoria a durat trei săptămâni şi a fost istovitoare: mai întâi pe mare până la San Francisco, apoi cu trenul până la New York. Un perete roşu de cărămidă, o curte plină de pietre funerare, ultimele frunze verzi ale platanilor. Pentru asta bătusem atâta drum: un nume şi două date. A fost chiar o bucurie să smulg buruienile şi ierburile care năpădiseră piatra mică sub care zăcea mama. Atât aveam pe lume. „Clara”, am spus în şoaptă şi am plâns puțin când am curățat praful adunat în şanțurile literelor săpate în piatră. Mama murise când eu eram copil, dar faptul că ştiam unde se află mormântul ei s-a dovedit a fi o consolare la care nici eu nu mă aşteptam.

În timpul cât lipsisem eu, strada Lafayette fusese lărgită, podul Brooklyn întins între maluri, bulevardul Broadway luminat cu lămpi electrice. Biserica de pe strada Mott arsese şi fusese reconstruită. Maggie Phelan murise la o vârstă fragedă, răpusă de holeră.

La început am locuit la câteva case mai încolo de clădirea unde crescusem, la un cămin pentru femei călătoare, ținut de călugărițe. Le eram recunoscătoare pentru ospitalitatea

lor, căci, spre deosebire de mama, chiar aveam de ce. Mi-am găsit repede de lucru ca traducător iar noaptea mă aşezam alături de semenele mele la una dintre mesele lungi din refectoriu şi le priveam pe vecinele mele ca să învăț din nou a mânca la fel ca occidentalii.

— Nu-mi place cum se uită la noi, am auzit-o pe o fată spunându-i mamei ei.

Dar cum să duci supa la gură fără să ridici bolul? Engleza era un perete de sticlă mată, pe care fiecare femeie îl ridica în jurul ei. Vedeam prin el, dar îmi era mai greu să văd dacă femeia vorbea.

Într-o seară, la cină şi-a făcut apariția o figură nouă: o vânătoreasă de fuste. După ce s-a culcat cu toate fetele care au acceptat-o, spre sfârşitul săptămânii a ajuns şi la mine. Spunea tot felul de bazaconii, dar m-am dus cu ea; nici nu bănuisem că trupul meu poate simți atâta plăcere. A doua zi dimineața m-am privit în oglinda de deasupra lavoarului şi mi-am dat seama că, dacă aş fi crescut în New York, aş fi fost o fată destul de drăguță, o *gamine* cu părul negru şi fața albă. Acum, la treizeci şi cinci de ani, eram o femeie bine făcută.

„Am să îți scriu”, mi-a promis fustangioaica. Nu s-a ținut de cuvânt, dar nici nu mă aşteptasem la altceva. Dar mai bine de o săptămână după aceea, în fiecare seară, le-am ascultat zâmbind pe femeile călătoare discutând fel de fel de fleacuri. Pereții de cristal ai englezei lor mă ronțăiau ca nişte dinți şi îmi croiau gândurile după tiparul limbii engleze.

Când bătrânul bărbier care locuia după colț a murit în primăvara următoare, i-am cumpărat casa cu aurul lui Yukako. Era o clădire mică, aşezată chiar vizavi de zidul roşu de cărămidă al cimitirului, formată dintr-un apartament şi o prăvălie; în spate se afla o curticică plină de buruieni, bântuită de mâțele cartierului. Liniştea îmi făcea bine, dar mă şi cam speria. Mâneam atunci când îmi era

foame: pâine, fructe, brânză. Singurătatea îmi era umplută doar de neînsemnatele treburi zilnice: mai puneam lemne pe foc, mai aduceam o găleată de apă de la cişmea. Mi se părea că aş putea dispărea în orice clipă.

Venise septembrie şi eu nu făcusem nimic cu prăvălia goală a bărbierului. Ştiam că ar trebui să o închiriez, aşa că într-o sâmbătă dimineață, după ce trecuseră căldurile verii, am coborât în prăvălie ca să fac curățenie şi să pun un anunț. Nici nu apucasem să ridic obloanele grele că după colț a apărut o birjă în fața căreia mergea un cârd de călugărițe.

Am înțeles ce se întâmplă înainte ca birjarul să apuce să pună pe trotuar cutiile legate în pânză şi călugărițele să ajungă la mine, fluturând o hârtie cu numele meu şi adresa lor. În momentul în care le-am văzut pe cele două femei din birjă înclinându-se una spre alta – o plecăciune mai degrabă rigidă, aşa cum fac doi străini care îşi iau la revedere în mod cordial – am fost sigură. Inima a început să îmi bată cu putere. Trebuie că, pe drum, se împrietenise cu cineva care vorbea englezeşte, ca să mă poată găsi.

Am rămas cu gura căscată, cu mâna pe mânerul oblonului. Era Inko. Aceeaşi ochi înguşti, apropiați de rădăcina nasului, acelaşi zâmbet obraznic.

— Nu te-ai schimbat deloc! a strigat.

Nu îmi venea să cred că aud vorbe în japoneză; am făcut o plecăciune chiar acolo, pe stradă.

— Iată-mă, a zis. Dacă ne înțelegem, m-am gândit că aş putea sta cu tine; dacă nu, mă duc în altă parte.

De uimire mi se tăiase respirația. Am privit-o. Fața ei, ca şi a mea, nu mai era tânără, dar îşi păstrase un aer tineresc. În rochia occidentală părea slabă ca un băț, uscată de anii de muncă. Am văzut o femeie matură, trecută prin greutăți de care eu nu aveam habar, şi am văzut fata obraznică şi nurlie pe care o cunoscusem. Mâna îmi

înțepenise pe mânerul oblonului – eram atât de fericită. A lăsat capul pe umăr, parcă voia să mă vadă cu fiecare ochi în parte. Privirea ei a fost ca un val de culoare care a năpădit copacii de pe stradă, zidul cimitirului, vitrina prăvăliei. Atunci când frizerii în stil occidental au venit la Kyoto, și-au pus în fața prăvăliei stâlpi cu dungi colorate, ca nişte acadele, la fel ca în New York. *Toko,* adică stâlp, din cuvântul *prăvălia cu stâlp* (aşa cum se numeşte frizeria în japoneză) este acelaşi ca în *tokonoma, camera cu stâlp*, firida din camera de zi care are astfel un stâlp în plus. Întunecată şi sclipitoare în acelaşi timp, Inko s-a uitat la mine, apoi la stâlpul din fața frizeriei şi iar la mine, a ridicat o sprânceană şi a zis:

— Ia spune, *Tokoya-ban,* mă bărbiereşti şi pe mine?

I-am făcut semn birjarului, tremurând de bucurie.

— Du bagajele înăuntru.

Apoi am apucat-o de mâinile mici, înăsprite de muncă.

— Îți încălzesc apă pentru baie, i-am zis.

Îmi plăceau brațele ei. Îmi plăceau coapsele ei. Îmi plăcea gura ei mică şi dintele strâmb, părul negru, cârlionțat, picioarele întărite de corvezi şi sânii mici şi moi. Am îmbăiat-o şi apoi ne-am bucurat una de alta în patul de alamă al frizerului; am dormit, ne-am iubit şi am mâncat mere unse cu miere. Când ziua s-a prelins în înserare, pereții albi au fost învăluiți într-o lumină rozalie. Ea stătea cu capul pe pieptul meu, moțăind în căldura camerei.

— Ce sunt cutiile de jos? am întrebat-o.

— Ştii cât făceau acei *koban*? Să vin până aici, să mă întorc, şi tot ar mai fi rămas. Aşa că, mi-a spus trăgând aer în piept, cu ochii strălucind, m-am gândit să deschid o prăvălie de dulciuri.

Inko şi-a aranjat castroanele, bolurile şi strecurătorile în prăvălia de la parter şi a devenit indispensabilă japonezilor care veneau la New York, ba chiar şi-a găsit şi nişte clienți

fideli din cartierul chinezesc. Ştia să prepare *an* fin, din fasole roşie. Din cauza legilor americane privind imigranţii (pe care Inko le ocolise datorită soţului lui Koito), cei douăsprezece mii de chinezi erau bărbaţi în marea lor majoritate. Poate că dulciurile pregătite de Inko aveau gustul celor de acasă sau, în orice caz, a ceva mai apropiat lor. Valul de naţionalism care mă izgonise din Kyoto a tot crescut după ce am plecat eu. În timpul brutalului război împotriva Chinei, clienţii lui Inko îi acceptau darurile şi scuzele cu zâmbete şterse. Au continuat să comande pastă dulce de fasole, dar invitaţiile la banchetele de Anul Nou nu au mai venit niciodată după aceea.

După ce îşi băgase nasul prin bucătăriile cofetarilor, Inko a învăţat să facă şi ciocolată – la urma urmei, nu era chiar atât de diferită de pasta de fasole – şi drept urmare şi-a câştigat clientelă şi în cartierul unde locuiam. A devenit chiar un personaj pitoresc – cofetăreasa japoneză – iar cu timpul copiii din vecini şi părinţii lor au adăugat în calendar şi câteva sărbători japoneze: trei martie, Ziua Fetiţelor, a devenit Ziua Păpuşilor de Ciocolată pe Gratis; cinci mai, Ziua Băieţilor, a devenit Ziua Peştişorilor de Ciocolată pe Gratis. Copiii ei ne-au vizitat pe rând, dar niciunul nu a dorit să rămână. Acum zece ani, după ce a mai făcut o ultimă vizită în Japonia, Inko s-a apucat să îşi pregătească succesoarea, o tânără văduvă cu figură blândă, recăsătorită cu un bărbat care repară ceasuri. Vecinii noştri sicilieni sunt atât de uimiţi că sărmana Lucia, cu toate că este stearpă, s-a recăsătorit totuşi – şi încă cu un tip din nord – că nu par a fi băgat de seamă că genovezul cu degete lungi nu este bărbat.

Eu ţin catastifele pentru prăvălia lui Inko, o ajut când nu se descurcă în engleză şi fac traduceri când găsesc de lucru. Noaptea, când Inko visează, devorez cărţi la lumina lămpii. Când eram eu copil cărţile se terminau cu o căsătorie şi

poeziile aveau rimă. Războiul Mondial i-a schimbat pe oamenii de aici tot atât de mult cât i-a schimbat epoca Meiji pe cei din Japonia: sunt rând pe rând derutată şi încântată de stilul viguros şi proaspăt al tinerilor scriitori. Ei decupează frazele blajine, molatice, prin care văd eu lumea în forme mai aspre, mai riguroase, tot aşa cum rochiile de astăzi, drepte ca nişte kimonouri, aplatizează din nou silueta cu turnură şi corset care mi se potrivea atât de bine când am ajuns la New York. Când termin de citit, mă ghemuiesc în pat; Inko miroase a ciocolată şi a lămâile cu care înmiresmează baia noastră.

Mi-au trebuit mai bine de patruzeci de ani ca să pot pune în cuvinte amărăciunea tinereții mele. Poate că mi-a fost acordat atât de mult timp ca să mă pot apuca într-o zi de ceva mult mai greu: să descriu fericirea vârstei de mijloc. Dar care este forma potrivită pentru a zugrăvi fericirea, de la cele mai însemnate detalii până la măreția ei? Chiar vreau să învăț cum să fac.

În octombrie trecut, când am fost la ambasada Japoniei să mă întâlnesc cu un client, am descoperit, printre broşurile şi pliantele oficiale, o gazetă veche, intitulată *Casa Norilor* – publicație lunară. Mi s-a făcut pielea de găină. Tai se apucase să tipărească o foaie volantă pentru cei interesați de ceremonia ceaiului, şi includea aici veşti despre familia lui.

— Mai aveți şi alte numere? l-am întrebat pe funcționarul ambasadei.

Yukako murise, am aflat citind numerele vechi acasă. Murise cu vreo doisprezece ani în urmă, în 1916.

Prima mea reacție a fost – aşa cum mi se întâmpla de obicei când aveam de a face cu japonezi – de stânjeneală. Ce grosolănie din partea mea să cred că nu va muri niciodată! Cât egoism! A doua reacție a fost de uimire. Cum de se lăsase învinsă de ceva atât de meschin, de banal, cum este

moartea? Iar a treia – un sentiment nedesluşit, amorţit, care a înlocuit cuvenitul regret şi simţ al vinovăţiei: nu aveam să aflu niciodată dacă Yukako mă iertase. Fiindcă luasem banii. Fiindcă îl avusesem pe Nao ca să îi fac în necaz. Fiindcă o dorisem mai mult decât mă dorise ea.

În acea stare de amorţeală afectivă i-am scris lui Tai o scurtă scrisoare de condoleanţe şi m-am dus la cimitir. Am încercat să mi-o închipui pe Yukako în roba albă în care fusese arsă – rochia ei de mireasă – să îmi închipui ochii ei închişi, trupul lung, înţepenit. Nu am simţit nimic, eram un monstru. Faţa îmi era udă doar fiindcă îmi bătea vântul în ochi. Stelele erau micuţe şi îndepărtate.

Azi-dimineaţă, chiar când răsfoiam noua carte a Virginiei Woolf, *Orlando,* şi urechile îmi vâjâiau de zgomotul aeroplanelor pe care eroina ei elizabetană trăise îndeajuns cât să le vadă, a sosit o ladă de lemn din Japonia. Printre zecile de *kanji* caligrafiate pe toţi pereţii cutiei, am găsit adresa mea, reprodusă întocmai, cu acelaşi fel de litere, aşa cum scrisesem eu pe hârtia cu antet. În ladă am găsit o scrisoare de la Kenji, scrisă în numele fratelui său; îmi transmitea urări de bine din partea lui Tai şi a lui Aki. După moartea mamei lui se căsătoriseră şi, spre surpriza amândurora, Aki dăduse naştere la patruzeci de ani unei fiice pe care o numiseră Shinju – Perlă. Suferinţa lui Yukako fusese grea, dar de scurtă durată, iar ea se pregătise de moarte cu aceeaşi atenţie şi energie cu care trăise. Printre pachetele pe care le făcuse pentru prieteni şi familie era şi o cutie pentru mine, pe care o păstraseră atâţia ani. Le spusese să mi-o trimită împreună cu nişte cofeturi din zahăr şi nişte praf pentru ceai, ceea ce Kenji şi făcuse. Pentru mine.

M-am apucat să deschid pachetul în casă, dar când, după ce am scos praful de *macha* şi dulciurile, am dat de un pămătuf, am înţeles că Yukako hotărâse să primesc

ustensile de ceai. Era o zi blândă, însorită, magnoliile regale dăduseră în floare. Orice mi-ar fi trimis, nu voiam să descopăr fiind în casă.

Magnolia regală se numeşte *kiri* în japoneză; este un arbust cu lemn fin, foarte apreciat de ebenişti. Are frunze late, mari cât capul unui om, şi ciorchini de flori în luna mai. M-am aşezat pe iarbă, lângă mormântul mamei mele, sub bolta verde de frunze. Am scos un termos cu apă fierbinte, praful de ceai trimis de Kenji, cutia cu dulciuri. Alesese unele în formă de irişi, la vremea când prunii înfloreau şi în parcuri şi în prăvălii. M-a mişcat grija cu care le alesese, gândindu-se la vremea când pachetul va ajunge la mine şi îl voi deschide.

Pachetul de la Yukako era o cutie de lemn puțin adâncă, legată cu pânză în loc de capac. Înăuntru se aflau câteva lucruri noi: un pămătuf nefolosit niciodată, cu spițele răsucite ca petalele unei flori; un pachețel cu şervețele pentru ceai; o pânză albă de în; o bucată de mătase roşie. Alesese pentru mine ustensilele pe care le folosea ca să exerseze când era copil; am recunoscut spatula simplă, cafenie, evantaiul mic, de învățăcel, farfurioara roşu-închis pe care servea dulciurile, tava rotundă folosită la cea mai simplă *temae.* Şi cutia de ceai din lac negru, al cărui capac uitasem să îl curăț cu mulți ani înainte. Nu am găsit bolul pentru apa de aruncat şi m-am mirat.

Bolul de ceai era pus într-o cutie simplă, nesemnată; era de mărimea celor pe care le iei la iarbă verde, mai mic decât cele folosite în camera de ceai. Nu îl mai văzusem până atunci, dar pereții umflați parcă de vânt şi suprafața fumurie mi-au adus aminte de Hakama, bolul de la ultima ceremonie a ceaiului care avusese loc în Baishian. Trebuie că simțise că regăseşte un prieten în trăsăturile feței unui copil atunci când văzuse acest bol într-o prăvălie. Dacă eu mă cutremurasem atunci când îl văzusem, după atâția ani,

oare ce trebuie să fi simțit Yukako? în clipa aceea parcă s-a făcut lumină în mintea mea şi am ştiut că îl cumpărase ca să îl spargă, să distrugă amintirea pe care i-o trezise; dar apoi se răzgândise şi îl pusese bine.

Aşa se face că, după atâția ani, i-am devenit din nou confidentă. Pe mine mă alesese ca să îmi spună povestea acelei zile nefericite când trecuse pe lângă taraba unui olar şi întorsese capul după bolul care sărise ca o insectă în fața ochilor ei. Mai trecuse de două ori pe lângă tarabă şi de fiecare dată o cuprinsese mânia. În cele din urmă cumpărase bolul ca să nu mai fie nevoită să se întoarcă după el. Apoi se îndreptase spre casă, prost dispusă.

Am apucat bolul în palme sub copacul de *kiri,* ale cărui frunze foşneau tare în bătaia vântului. Înainte să umplu cutia de ceai cu praf de *matcha* am şters toate ustensilele cu şervețele de ceai şi le-am clătit cu apă fierbinte, apoi le-am aşezat ca pentru *temae.* Nu m-am mirat că Yukako nu îmi scrisese, dar inima mi-a bătut mai puternic când am netezit ghemotocul de hârtie pe care îl pusese în cutia de ceai. Înăuntru am simțit că ascunsese o monedă, învelită în altă bucată de hârtie. Era de mărimea unei monede de cinci *sen,* exact atât cât plătisem pentru excentricul pahar de lapte băut a doua zi după incendiu. Am pipăit marginile tari înainte să desfac hârtia şi m-a cuprins un sentiment de vină dar şi de mânie. Voia să mă insulte, trimițându-mi câțiva *sen* după atâția ani? I-am auzit vocea, joasă şi dispețuitoare: „Eşti sigură că doar atât îți trebuie? Nu te sfii, ia-i şi pe ăştia”.

Când am desfăcut hârtia am găsit, înnegrit de vreme, talismanul care mă pusese, în altă viață, sub proteguirea Sfintei Clara.

Am tresărit şi am plâns, în lumina verde care răzbătea prin frunzele de *kiri.* Îi fusesem dragă atâta vreme. O iubeam pe sora mea mai mare, femeia care mă luase sub aripa ei pe

mine, o străină, o pisică de pripas. Am dus medalia la gât, cu respirația întretăiată. Apoi am luat o bucată din sfoara de hârtie răsucită în care fuseseră învelite dulciurile şi mi-am legat medalia la gât.

Îmi făcea bine să plâng, să simt cum durerea înghețată se topeşte, să simt metalul rece ca o gaură în gât şi aerul cum îmi intră şuierând în plămâni. Am umplut cutia de ceai cu mâinile tremurânde – era următorul lucru pe care îl aveam de făcut – şi apoi am aranjat dulciurile pe tavă. Măcar atâ puteam face în amintirea ei.

Am pus lucrurile de care nu aveam nevoie în spatele meu: cutia în care fusese bolul de ceai, lădița trimisă de Kenji, cutia în care Yukako ambalase ustensilele, pe jumătate încă învelită în pânză. Atunci am simțit nişte colțuri de metal prin pânza de bumbac şi am cercetat-o mai bine.

Era partea de jos a unei perne de lemn. Yukako împachetase ustensilele de ceai într-o tavă de lemn la fel cu aceea în care ținuse înainte monedele de aur.

Am dus mâna la gât şi am apucat strâns medalia. Sora mea mai mare, elegantă şi inventivă până în ultimele clipe ale vieții ei. Am apucat cutia cu amândouă mâinile şi am privit-o cu atenție. Nu am găsit nici urmă de sarcasm în alegerea ei. Ca şi medalia, stătea dovadă a generozității ei. Spunea: „Da, ai luat-o iar eu ți-o dau din nou, de bunăvoie”. Pe de altă parte, însemna şi o scuză; de fapt, nimeni nu ştia mai bine decât ea că fusesem acuzată pe nedrept. Pe partea de desubt a cutiei, scrise cu mâna sigură a unuia care ține registrele de socoteli, am văzut un şir de *kanji* şi o dată: „Bol pentru apa de spălat făcut pentru Shin Yukako din lemn salvat de la pavilionul Baishian”. Ştiu că întotdeauna a fost convinsă că pavilionul e al ei. Putea să îşi petreacă acolo nopțile, singură. Putea să îi pună ferestre de sticlă. Putea să îi dea foc.

În timp ce curăţăm fiecare ustensilă sub acoperişul verde o simţeam lângă mine, împungându-mă din când în când cu evantaiul: „Aşa. Aşa”. O simţeam la fel cum o simţeam când eram copil, punându-şi degetele peste ale mele, cu mâna ofilită de vârstă, cum era şi a mea. Împreună am apucat mânerul spatulei cu bucata de mătase, împreună am ridicat şi coborât pămătuful, având grijă ca micul nod de aţă să descrie un cerc complet. Când l-am muiat în apa limpede, spiţele s-au desfăcut încet în lumina verde pe care o amestecau. Am turnat uşor ceai în bol, auzind-o pe Yukako mai degrabă cu mâinile decât cu urechile. Vocea ei era ca o rază de lumină ce străbate un chihlimbar iar vorbele erau cele pe care tatăl ei le recita pentru fiecare gest. *„Kotsun. Kotsun. Sara sar a sar a sar a.*” Trupul meu îl cunoscuse pe al ei până în toată intimitatea lui, mă gândeam. Atunci când am ridicat bolul de ceai ca să mulţumesc l-am ţinut mult mai mult decât era necesar.

Nu mai gustasem *matcha* de atâta vreme, şi nici dulciuri pentru ceai. Am auzit un sunet slab, când lichidul a îmbibat foiţa de zahăr de pe limba mea, plescăitul aerului care ieşea afară şi apoi am fost copleşită de gust.

Iute, Dulce. Iarbă. Verde. Acel bol de ceai a adunat tot şi toate. A fost o legătură între cei vii şi cei morţi. Am băut şi ea a fost de faţă. Mi-a spus să plec. Am băut din nou şi ea era de faţă. M-a izgonit. Am golit bolul şi ea era acolo; timpul nu îi ştirbise puterea de a mă răni.

Am strâns ustensilele de ceai şi am plecat, m-am dus acasă, m-am vârât în pat şi am plâns de credeam că o să mi se rupă baierile inimii.

Apoi m-am spălat pe faţă, mi-am netezit rochia şi am coborât, m-am întors în dimineaţa de mai. Inko îmi spusese că va face o pauză la prânz şi că ne întâlnim în parc. Am mers pe jos până la Reggio, o cafenea deschisă de curând în piaţa Washington. I-am dat vânzătorului două termosuri să

le umple, am cumpărat sendvişuri şi m-am aşezat pe banca noastră preferată, aşteptând-o să vină.

Beam din cafeaua fierbinte, dulce, cu spumă de lapte şi muiam bucăţele de *biscotto* în capac. Singurul dar pe care mi-l făcuse Yukako şi care nu se întorsese împotriva mea era acesta: cum să mă bucur de acest aer călduţ, de razele de lumină străbătând printre frunze, de soarele care lovea cărămizile roşii, de această zi anume între toate zilele lumii.

Am ridicat capul, surprinsă. Auzisem japoneză şi franceză. Două femeiuşte cu pălării în formă de clopot, aşa cum era la modă, ducând o cutie de picnic, s-au aşezat pe banca de lângă mine. Sporovăiau fără încetare, sărind de la o limbă la alta ca nişte insecte prin iarbă, şi întindeau unt şi gem pe pâine. Erau fermecătoare: franţuzoaica cu ochi cenuşii şi obraji îmbujoraţi, japoneza cu botic de pisică şi gura de ştrengăriţă. A chicotit şi i-a arătat celeilalte un degeţel roz, a cărui încheietură era mânjită cu gem de caise.

— Vai de tine, ce ai să te faci, a râs cealaltă şi cât ai clipi din ochi i-a luat mâna, a dus încheietura degetului la gură şi a lins gemul cu limba.

Am fost cât pe ce să scap termosul cu cafea.

— Eşti atât de rea, nu ştiu ce o să se aleagă de noi, a dojenit-o japoneza drăgăstos.

Mă uitam la cele două fete – pur şi simplu le priveam mâinile împreunate, râsul complice. Nu o iertasem niciodată pe Yukako fiindcă nu mă iubise. Acum am iertat-o.

O femeie a apărut din spatele fântânii arteziene; vindea liliac. O fetiţă a alergat spre mama ei, cu panglici roşii atârnându-i pe spate. Un grup de băieţi au trecut în viteză, pedalând de zor. Doi studenţi au aruncat o carte în aer. Deasupra capului se învârteau stoluri de porumbei. Ochii mi s-au umplut de lacrimi. Am auzit clopoţele bătând în turn. O albină a aterizat pe gura mea şi nu m-a înţepat; a

supt doar cafeaua de pe buza de jos. Inima îmi tresălta de bucurie.

— Hei, salut, a zis Inko şi s-a aşezat lângă mine. Ce era în cutie? Asta? a întrebat şi a atins sfoara de hârtie pe care o aveam la gât; apoi a văzut medalia de la mama. E cea pe care ai pierdut-o? a şoptit şi m-a apucat de mână.

Am dat din cap:

— Îți povestesc tot, i-am promis. Dar ia uită-te colo, i-am arătat pe cele două femeiuşti şi i-am povestit la ureche ce văzusem.

— *Ara*! a exclamat Inko zâmbind.

Surprinsă, japoneza a scăpat gentuța de plasă la picioarele mele. Am ridicat-o şi i-am dat-o.

— Mulțumesc.

— Nu ai pentru ce, i-am răspuns în japoneză şi în franceză. Nu ai pentru ce.

Au scos o exclamație în cor, s-au uitat una la alta, apoi la mâna lui Inko aşezată peste a mea.

— De cât timp sunteți la New York? le-am întrebat.

Foc în pavilionul de ceai este saga uluitoare a două femei în a căror prietenie se întâlnesc două lumi: Orientul și Occidentul.

Născută în zgomotosul New York, Aurelia își găsește un cămin în țara cireșilor în floare, slujind-o pe fiica maestrului Shin, Yukako. Suntem la începutul erei Meiji: Japonia tradițională se întoarce spre Occident, iar arta străveche a ceaiului este amenințată: până și culoarea și croiul unui kimono pot fi un gest de nesupunere, iar pavilioanele și grădinile japoneze sunt nimicite. Aurelia și Yukako vor trebui să lupte pentru ca lumea lor să supraviețuiască, iar destinul le va pune în fața alegerii între datorie și iubire.

„Asemenea ceremoniei ceaiului, romanul lui Ellis Avery este o sărbătoare intelectuală și a simțurilor."

The Los Angeles Times

„*Foc în pavilionul de ceai* este un debut magistral, în care poveștile de dragoste și evocarea istorică se îmbină cu un *bildungsroman* exotic."

Publishers Weekly

Foto copertă
© Steve Vidler/SuperStock
photoland

ISBN 978-973-689-221-9

